

Doctrinam accipiamus non mores. *Epib.* herbas non sunt necessariae sed flores
Sic et Vos flores doctrinae colligite Et Conceptiones relinquite. S. Christophorus
Super illud. Quaecumque dixeris tibi faite.

E-23-

Conventus Crasnobrodensis

8144

Observationes
in
EVANGELIA
Quadragesimæ
Per R. P. F. Jacobum
CORENUM,
Ord:
VIC. Reg. Obs.
& Almæ Provincie
S. Ludov:
Exprovinciale.

LOVANI
Typis Hieronimi
Nempzi
Sub signo S. Th. A.
1652

1

1

1

Handwritten scribbles

22

OBSERVATIONES
I N
EVANGELIA
QVADRAGESIMALIA

Passionis & Resurrectionis Domini in gratiam verbi Dei
Concionatorum.

P E R R. P. F.

JACOBVM CORENVVM.

ORD. FF. MINOR. REG. OBS.

ALMÆ PROVINCIAE S. LVDOVICI

EX PROVINCIALEM.

Editio Tertia correctior, ac Indicibus & Elencho in totius Anni
Dominicas, aucta & illustrata.

*Ex Libris P. R.
Ord. S. B. R.*

*Fris. Felix Sadzinski
P. R. S. R.*

*Biblioteca Con.
Krasnodensis Gr. R. S.*

L O V A N I I,

Typis ac Sumptibus HIERONYMI NEMPEI, A. M. DC. LXXX.

Cum Gratia & Privilegio.

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI
F. IACOBO
DE RIDDERE
ORDINIS S. FRANCISCI

REGVLARIS ET STRICTIORIS OBSERVANTIÆ

EX SECVNDO PROVINCIALI

GERMANIÆ INFERIORIS

Super Provincias Germaniæ Superioris,

BELGII, HIBERNIÆ, ANGLIÆ, SCOTIÆ, DACIÆ

Cum plenitudine Potestatis

IN VTROQUE FORO
COMMISSARIO GENERALI

ERAPHICVS Patriarcha noster,
REVERENDISSIME PATER (quem
tanquam alterum Angelum signo Dei
vivi insignitum sancta veneratur Eccle-
sia) salutis animarum incensus deside-
rio, filios suos ad prædicandum Dei
verbum missurus, sedulò admonebat, ut populo annun-
tiarent *vitia & virtutes, poenam & gloriam cum brevitare Ser-
monis.* Quam S.^{mi} PATRIS doctrinam Concilium
Trid. ad universos verbi Dei præcones extendit, & ab

Cap. 9.
Reg.

Sess. 5. cap.
2. de re-
form.

ijs observari voluit & mandavit, scilicet ut populum docerent annuntiando eis cum brevitate & facilitate Sermonis vitia quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat; ut pœnam æternam evadere, & cælestem gloriam consequi valeant.

Hanc S. mi Patris sui admonitionem & universalis Concilij ordinationem, quam egregiè observavit R. ^{dux} P. Iacobus Corenus; Ordinis nostri Concionator celeberrimus, cuius doctissimas ejus in Quadragesimæ Evangelia lucubrationes pervolventi abundè patet: quippe qui non inani verborum furo hominum ingenia deludit, sed brevitate & Sermonis facilitate vitia fugienda & virtutes amplexandas demonstrat. Hinc adeò ab omnibus liber expetitus ut quamvis plurima exemplaria fuerint edita, plura desiderentur. Hoc nos movit ut opus quod in prima editione Latinâ R. ^{mo} Patri Bernardino de Senis totius Ordinis Generali Ministro consecratum fuit, in tertiâ correctius & Indicibus ac Elencho locupletius sub R. ^{me} Paternitatis Tuæ patrocinio recuderetur. Sub cujus tutela securè in lucem prodibit, nempe quem novimus paternæ monitionis observatorem sedulum, non solum Theologos sed & eos qui ministrant nobis sanctissima verba divina honorare ac venerari, adeoque tueri & fovere velle, sicut qui ministrant nobis spiritum & vitam.

Testamē
tum S. P.
Francisci.

Exigebat id insuper à nobis debita erga tuam R. ^{mam} Paternitatem observantia, cui nos omnes cum tota hac nostra Inferioris Germaniæ Provincia plurimum devinctos sentimus; Te etenim post adeptam in alma universitate Lovaniensi inter tot aspirantes primam promotionis lauream, Lectorem tum Philosophiæ, tum Theologiæ doctissimum ac subtilissimum per plures annos habuimus. Ex quo studio ob sum-

mam in docendo sapientiam, & in quæstionibus difficillimis resolvendis ingenij facilitatem, spectatâ simul eâ quæ *ad omnia utilis est*, in Deum pietate, morum ^{ad Tim.} integritate, rerum agendarum prudentia & discretionem, affabilitate, benignitate, cæterisque animidotibus, Antverpiæ in comitijs Provincialibus, existens etiam extra conclave Patrum Vocalium, ad ministerium Provinciæ invitatus licet & humiliter reluctans primo scrutinio assumptus fuisti: in cujus muneris administratione ita feliciter rem tuam & omnium nostrum perregisti, ut recurrente tempore quo ad illud reeligi poteras, omnium votis mox fueris reelectus. Cum autem virtutum tuarum magnitudo Provinciæ nostræ terminos superaret, in generali Capitulo Romæ nuper celebrato, absens à totius ordinis Præfecto in Commissarium suum generalem **provinciarum**, Germaniæ & Belgij, aliarumque annexarum es constitutus.

Sed ne importunâ laudum & honorum enarratione humilitati Tuæ molesti simus, ab ulteriori abstinemus, rogantes ut in debitæ observantiæ & amoris tesseram donum quod offerimus solitâ Tuâ benignitate suscipere & labori nostro qualicumque favere velis. Interim Deum optimum maximum deprecabimur, ut R.^{mam} Tuam Paternitatem in quotidiana sollicitudine & laboribus quos secum fert regimen numerosissimæ congregationis, confortet & in annos nestorios incolumem conservet. Ita optamus & vovemus.

R.^{mæ} T V Æ P A T E R N I T A T I

Devotissimi subditi.

Guardianus & Conventus Lovan. FF. Minor. Reg. Obf

A V C T O R

A D L E C T O R E M.

EN tibi (Lector amantissime) nonnulla Observationes à Minore observante: infirma quidem, quia ab infirmo: cum in me, aut ex me tot ferè lapilli, quot & capilli; unde quasi semper infirmamando scriptitavimus. Multis tamen, & varijs Patrum sententijs illas corroborare studui: nam qui nullius, aut parva est auctoritatis, multorum indiget auctoritatibus. Idcirco in his, & in alijs nostris operibus vitium cavi meritò reprehensum à Plinio, eorum, qui ut doctrinam publicent suam, nihil aliud praestant, quàm nomina Auctorum, à quibus acceperunt,

D. Hieronym.

expungere. Nepotianum potius sequor. Qui, teste Divo Hieronymo) ingenuo pudore ornabat aetatem, quid cujus esset, simpliciter confitebatur. Atque in hunc modum eruditionis gloriam declinando, eruditissimus habebatur. Illud, aiebat, Tertulliani, istud Cypriani, hoc Lactantij, istud Hilarij est. Quorum & similium Doctorem auctoritate doctrina nostra non obtenebratur, sed collimatur. Unde & alius: Fructus nostri multiplicum auctorum ventilatione purgantur.

Ennod.

Libr. 1.

Epist. 12.

Si non veteranis, & sublimioris nota Concionatoribus, tyronibus saltem, & praedicare incipientibus prodesse poterunt istae observatiunculae, in quibus quidquid sapienter, & eruditè dictum agnovērīs, totum id uni Deo referas. Illa verò, quae minus grata tibi occurrerint, mihi tribuas. Illas non divulgassē, nisi ad id Superiorum iussa, & amicorum voca me coegissent. Hoc unum te rogo, (humanissime Lector) ut has attentè, non cursim legas: brevis enim sum, non tamen obscurus. Ad alia me libenter accingerem, si hac, & quaedam pauca iam à nobis edita tibi arridere cernerem, & melius valerem. Quamquam

Difficile est minimum varijs servire palatis. Tuis igitur me adiuvā apud Deum precibus, ut melius valeam, & tu quoque valeas.

ELEN.

ELENCHVS SERMONVM

PRO OMNIBVS DOMINICIS TOTIVS ANNI.

Numerus denotat Paginam A. & B. indicant
Columnnam.

Dominica 1. Adventus.

L Vc. cap. 21. vers. 27. Et tunc
videbunt filium hominis &c. De ju-
dicio benevole Lector integram
habes concionem. 56

Dominica 2. Adventus.

M Atch. 11. vers. 2. Ioannes autem, cum
audisset in vinculis &c. Horum vincu-
lorum causa fuit correptio fraterna, teste
Marco cap. 6. vers. 19. 351 a & b Ideo
tamen non est omittenda, licet illa de-
linquens non convertatur. 221 b & se-
quentibus. 355 a & b In vinculis. Missus
est in carcerem propter Herodiadem. Mu-
lier ubi consulit, cave ruinam 158 a 396 b
Arundinem vento agitatam? vers. 7. arun-
do carnalis est animus. Teste Gregorio hom.
6. super Evang. iustus autem sibi semper
constans est. 335 b 149 a 132 a

Dominica 3. Adventus.

I Oan. cap. 1. vers. 19. Miserunt Iudei ab
Ierosolymis &c. ad Ioannem. Magna lu-
dæorum stultitia. Sole relicto, 316 b Ad
stellam currunt. Fontem vitæ deserunt.
105 a 296 b 311 a Cisternas dissipatas
quærent. 365 a
Et dixit: non sum. vers. 21. Omnis creatura
vocatur non sum. Deus verò ego sum. 262 a

& b Homo filius est terræ, terra autem
filia est nihili. 7 b 8 a 306 b
Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis.
vers. 26. Quem si cognovissent numquam domi-
num gloria crucifixissent. 1. Cor. 4. vers. 8.
Peccata in Christum sunt crudelia, ipsum
semel crucifixerunt. 342 b Nec usque
modo plurimi hominum desistunt. 352 b
406 a 444 a

Dominica 4. Adventus.

L Vc. cap. 3. vers. 2. In deserto. Fugit in
desertum, quia familiaritas hominum
parit contemptum. 211 b Non quærat
Prædicator laudari, si non velit condem-
nari. 297 a
Prædicans Baptismum pœnitentia. vers. 3. Sc-
raphicus noster Bonaventura Ecclesiæ
Doctor: Propterea, inquit, Baptismum pœni-
tentia vocat Evangelista, quia ad pœnitentiam
informabat. Sc. quæ Deo pergrata est. 391 a
394 a 173 b 374 a
Parate viam domini. vers. 4. Via domini præ-
paratur, cum peccatum dæmone pejus ab
anima expellitur. 97 a 194 a & b
Via domini præparatur, si bene, qui ad
nos venit, attendatur. Est enim primus &
novissimus. 189 a 102 a 162 a 413 a 70 b

Dominica infra 8. Natiuitatis.

L Vc. cap. 2. vers. 35. Et tuam ipsius an-
imam pertransibit gladius. Qualis fuerit
dolor
(*)

dolor mœstissimæ matris Dei Mariæ stantis sub cruce filij sui. 451 a 452 a

Quæ non discedebas de templo. vers. 37. Oratione assidua Deo placet. 93 b 98 b 100 b 431 a 371 b 372 a

Ieiunijs & obsecrationibus serviens nocte & die. vers. 37. Sensit diabolus ieiunium cunctis virtutibus anteferri. 41 a & b 53 b & sequentibus.

Dominica 1. post Epiphaniam.

L Vc. cap. 2. vers. 45. *Requirentes eum.* Vbi Iesus est quærendus? 361 a & b 363 b 470 b

Invenierunt illum in templo. vers. 46. Iesus ubi invenitur. 252 b 253 b

Dolentes quarebamus te. vers. 48. Absentia Dei, seu gratiæ divini maximè deploranda. 128 a & b 131 b 464 b 465 b 130 a

Dominica 2. post Epiphaniam.

I Oan. cap. 2. vers. 1. *Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilee.* De matrimonio. 243 a & b

Dixit mater Iesu ad eum: vinum non habens. vers. 3. Orationi omnis locus opportunus. 277 a 337 a Non exaudit Deus interdum, orationem ad votum, ut exaudiat ad meritum. 98 b Vnde respondit, *nondum venit hora mea.* Docere, miracula operari voluit secundum temporis opportunitatem. 372 a

Implete hydrias aquâ. vers. 7. Divinæ gratiæ nobis est collaborandum. 312 b 313 a

Dominica 3. post Epiphaniam.

D E Centurione integram habes confessionem. 12

Dominica 4. post Epiphaniam.

M Atth. 8. vers. 23. *Secuti sunt eum discipuli eius.* Libenter adversitatem pro Christo pati, est perfectè Christum sequi. 384 a Iesum multi volunt consequi, & non sequi. 77 a

Imperavit ventis & mari. vers. 26. Divinum dominium in omnes manifestatur creaturas. 26 b 327 b 409 b 477 b

Porro homines mirati sunt, dicentes. &c. vers. 27. Ejus miracula mirantur multi, ijs tamen convertuntur pauci. 293 a

Dominica 5. post Epiphaniam.

M Atth. 13. vers. 24. *Homini, qui seminavit bonum semen &c.* Hic seminator, teste Seraphico nostro Doctore S. Bonaventura ferm. 4. hujus diei, ubi ait. *Qui seminat bonum semen filius Dei est.* Seminavit bonum semen doctrinæ suæ. 468 a Diabolus seminavit & seminare non desinit Zizania mendaciorum. 269 a

Et ait non. vers. 29. Divina hic patet patientia & misericordia in peccatores. 251 a 256 b 356 a 362 a 379 a 436 b

Simite utraque crescere. vers. 30. Mali sunt tolerandi, quia per illos boni sunt purgandi. 421 b

Dominica 6. post Epiphaniam.

M Atth. 13. vers. 31. *Simile est regnū celorum grano sinapi.* S. Gregorius de Christo hanc explicat parabolam, dicens: ipse quippe est granum sinapi, qui in horti sepultura plantatus, arbor magna surrexit. In oculis Iudæorum parvus sicut filius fabri. 293 a Atrox quando supra quinque acerbo,

E L E N C H V S S E R M O N V M.

acerborum verberum millia subiit in flagellatione. 449 b Quādo passus est in omnibus membris, in quibus homo pati potest. 206 a & b 350 b Ejus virtutem stupebat Præses. 450 a 441 a
 Fit arbor. vers. 32. Christi crux arbor fructifera est. 459 a 479 a
 Ita ut volucres cæli veniant, & habitent in ramis eius. vers. 32. Volucres cæli intelliguntur viri spirituales (secundum Seraphicum Bonaventuram in cap. 13. Lucæ) qui in cruce Christi jugiter meditantur. 459 a & b 471 b

Dominica Septuagesimæ.

Matth. cap. 20. vers. 1. Qui exiit primo mane hora tertia &c. Providentia Dei hic elucet, quæ omnia homini præstitit, quæ ad ejus spectant salutem. 282 b Adeo est nostræ salutis cupidus, ut dignetur ad nos venire. 240 a
 Conducere operarios in vineam suam. Hæc vinea est Ecclesia, de qua in hunc modum fatur Seraphicus Bonaventura serm. 2 hoc die, de cujus vinea, id est, ferventi amore inebriatus, nudatus est in cruce Dominus. Hujus vineæ fructus nempe hominum salutem, adhuc esurit & sitit vineæ dominus 42 a & b 69 a 254 a
 Et redde illis mercedem. vers. 8. Quæ est vita æterna, ut his verbis interpretatur Seraphicus Bonaventura: non otiosis, sed operantibus redditur merces æterna. serm. 3. Illa laboribus, & diligentia acquiritur. 110 b 121 b 152 b 153 a 158 b 382 a 478 a

Dominica Sexagesimæ.

LVc. 8. vers. 5. Exiit, qui seminat seminare semen suum. Sator hic (teste Hiero-

nymo in Mattheum, Chrysostomo Homil. 44. S. Irenæo lib. 4. contra hæreses) ipse Christus est, qui ab omni æternitate arcano patris sinu egressus in hunc mundum descendit, verbi sui sementem disseminaturus. 100 a 207 a 43 b 179 a
 Semen est verbum Dei. vers. 11. De efficacia Verbi Dei. 20 a 24 a 348 b 349 a
 Hi sunt qui in corde bono, & optimo audientes verbum retinent &c. vers. 15. De retinendo & adimplendo verbo Dei. 320 b 321 a 383 a

Dominica Quinquagesimæ.

LVc. 18. vers. 32. Tradetur enim gentibus &c. De ineffabili Iesu Christi in humanum genus amore. 43 b 413 a 414 a 119 b 395 a
 Tradetur enim gentibus. Ecclesia tanquam mater nos ad bellum invitat, cum crucis vexillum elevari jubeat. 342 a Ecclesia novit per passionis memoriam arcere peccata. 37 b Dicit omnibus Ecclesiæ filiis. Ecce homo. 448 a & b
 Flagellabitur & conspuetur. 441 a & b 442 b 447 a 449 b 443 a
 De dominicis Quadragesimæ habes integras conciones benevole Lector.

Dominica in Albis.

Ioan. cap. 20. vers. 19. Pax vobis. Pax est ineunda cum propria conscientia. 344 a & b 345 b
 Ostendit eis manus & latus. vers. 20. Quinque vulneribus mederi nosuit, ut animæ nostræ vulneribus mederetur. 207 b & sequentibus.
 Quorum remisistis peccata, remittuntur eis. vers. 23. Confessarius debet se instar medici
 (**) 2 dici

E L E N C H V S S E R M O N V M.

dici habere. 198 a Confessio adeo est anti-
qua, ut ab initio mundi incæperit. ibidem
b & sequentibus.

Dominica 2. post Pascha.

I Oan. cap. 3. vers. 11. Ego sum Pastor bo-
nus. De boni Pastoris amore erga oves.
102 a Omnia prestitit Christus quæ ad ho-
minu spectant salutem. 182 b Viros justos
tanti æstimat, ut unius gratiâ subiret im-
mensos labores. 127 b 414 a & b Magnam
curam habet de electis. 178 b 335 b
Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.
vers. 11. Christus Dominus magis desi-
deravit pro nobis mori, quam quisquam
vivere. 367 a Mortuus est quia ipse voluit,
& quando voluit. 133 a 430 b Animarum
ingens debet esse cura, pro quibus redem-
ptor mori dignatus est. 270 a
Lupus rapit & dispergit oves. vers. 12. Lupus
est diabolus. 196 a & b Non potest rapere
de manu Dei, nisi volentem. 386 a Ani-
mam etiam peccato inquinatam diligit
Deus. 340 b

Dominica 3. post Pascha.

I Oan. 16. vers. 16. Modicum, & non vide-
bitis me. Omnia quæ in mundo sunt mo-
dica sunt. Modicum tempus. 358 a 359 a
Nihil est aliud nisi nunc. 373 a 374 b Mo-
dicum tempus pœnitendi Deus concedit
peccatoribus, ut relipiscant. 356 a & b
Istud modicum in comparandis diuitijs
insumit infans. 357 a
Plorabit & flebitis vos. vers. 20. Hic tem-
pus est flendi. 408 b Hæc vita plena est mi-
serijs. 324 a Comparatur parvulus. 360 a
Mundus autem gaudebit. Stulti vitam bea-

tam quærunt in regione umbræ mortis.

364 a

Sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Quod
fletu caret. 465 b Quod dolore & pauper-
tate obtinetur. 121 b Cælum locus æter-
næ felicitatis est. 123 b

Dominica 4. post Pascha.

I Oan. 16. vers. 5. Et nunc vado ad eñ, qui mi-
sit me. Christus vadit ad patrem, ut pate-
faciat viam ad regnum. 161 a Est via, id
est, dux viæ veræ ad vitam æternam, ut
exponunt Interpretes. 151 a Dux est cœ-
lestis exercitus. 22 a
Ad eum, qui misit me. Per passionem
ad Patrem cœlestem. Crux est iter, & cla-
vis regni cœlestis. 209 a 456 a
Tristitia implevit cor vestrum. vers. 6. Tristan-
tur iusti de absentia. 428 a 429 a Dæmo-
nes de ejus absentia conqueruntur. 128
b Gaudent iusti de præsentia. 191 b

Dominica 5. post Pascha.

I Oan. 16. vers. 23. Si quid petieritis patrem in
nomine meo. Pater cœlestis semper est pa-
ratus nostras audire preces 371 b Ad mi-
sericordiam excitatur, dum Iesus pronun-
tiatur. 74 a Iesum si Iudas nominasset, si-
ne dubio ad laqueum non properasset.
444 b
Petite & accipietis. vers. 24. Si perseveran-
ter & congruenter postulatis. Oratio assi-
dua obtinet quod postulat. 93 b Homo
non est semper paratus ad exorandum De-
um, qui semper paratus ad audiendum.
371 b 372 a Interdum orationis fructum
differt Deus, ut aliæ orantis virtutes elu-
cescant. 337 a & b Novit Deus, quid uni-
cuique

cuique conveniat siue parum siue multum.

265 b

Vt gaudium vestrum sit plenum. Hæc debet esse continua Christiani oratio, ut gaudium plenum largiri dignetur altissimus, cuius bona dimidiata non sunt, ut hæc terrena, quæ tantum habent suum quasi. 384 a & b Sunt fluxa & instabilia. 122 b 270 b 271 a 306 a 308 b 309 a 376 b

Dominica 6. Post Pascha.

Ioan. 16. vers. 2. *Absque synagogis facient vos.* Hoc est expellent vos à cœtibus suis, & persequentur vos. Ut exponit Seraphicus Bonaventura in Ioannem dicens: Si me persecuti sunt & vos persequentur. Ioan. cap. 15. vers. 20. Est enim gloriosum & consolatorium, & gaudiosum pati propter Christum. Persecutio, aut tribulatio est lætitiæ mater. 160 b Unica est ad regnum semita. 478 a Est donum amicitiae Dei. 158 b Signumque divini amoris. 328 b

Absque synagogis facient vos. Tribulantur iusti in hoc sæculo, ut defluant in Dei apothecas in futuro. 187 a Tribulatio est signum divinæ præsentiae. 247 a Est ferculum de mensâ domini. 353 a Tribulationis calicem Christus nobis reddit potabilem. 160 b

Vt omnis, qui interficit vos. Iusti hîc vexantur, laboribus teruntur, in futuro sæculo de minimam molestiam patiuntur. 173 b Iustis nihil honorabilius, utilius & iucundius est, quàm bibere calicem Domini. 159 b Christus iustis propinat suum calicem, quando eorum exquirat sanguinem. 157 a & b

Dominica Pentecostes.

Ioan. 14. vers. 23. *Ad eum veniemus, & mansionem &c.* Deus nullum alium respuit locum præter animam peccato maculatam. 17 a Domus nostra interior cor nostrum est, quod si à peccato mundum est, veniet ad illud Deus. 229 b Peccatum arguet Deum à peccatore recedere. 130 a Peccatorum scetorem Deus perferre non potest. ibidem. Non deserit Deus, nisi à quibus prius deseritur. 131 b

Et mansionem apud eum faciemus. Præsentia Dei hominem omnia contemnere, nihilque facit. 129 a & b & sequentibus. Iesum qui præsentem habent, ultra humanas vires aliquid possunt. 73 a

Non turbetur cor vestrum. vers. 27. Deo, qui inserviunt omnem humanum timorem foras expellunt. 462 b Equo animo adversitates, & tribulationes suscipiunt. 169 a Illasque eâ humilitate & reverentiâ accipiunt ut Sacramenta. 432 a

Dominica 1. post Pentecosten.

Lvc. cap. 6. vers. 36. *Estote ergo misericordes, sicut & pater vester misericors est.* Pater cœlestis paratior est ad benefaciendum, quàm ad puniendum. 67 b Multus est ad ignoscendum. 11 & sequentibus. Pietate & misericordiâ totus noster est. 182 a Admirabili utitur artificio, & astutiâ. 216 a

Date & dabitur vobis. vers. 38. Elcëmofyna plurima consequitur præmia. 272 a & sequentibus. 4 a & b

Quid vides festucam in oculo fratris tui &c. vers. 41. Peccator graviora committens peccata, committentem minora condem-

ELENCHVS

nat. 234 b Peccata aliena nobis videntur
graviora, quam propria. 234 a

Dominica 2. post Pentecosten.

L Vc. cap. 14. vers. 16. Homo quidam
fecit cenam magnam. Seraphicus Bo-
naventura exponit hanc Parabolam de
Christo dicens. Christus dicitur homo qui-
dam singulariter, conceptus sine virili semine,
natus sine matris dolore, immunis ab omni pec-
cato, & mortuus pro hominum peccato. Homo
quidem fecit cenam magnam, id est Christus
preparavit refectiorem aeternam in cap. 14.
Lucæ. Quæ non dabitur superbis, avaris,
& luxuriosis. 163 a
Villam emi &c. rogo, habe me excusatum. vers.
18. Ambitio maximè detrimentosa. 154 a
Iuga bonum emi quinque &c. rogo, habe me ex-
cusatum. vers. 19. Avaritia est inexplabi-
lis. 290 a Est ebrietas insatiabilis. 423 a
Tyrannicum habet imperium. 419 b La-
queum habet occultum. 418 b Radix est
omnium malorum. 155 b 402 b
Vxorem duxi, & ideo non possum venire. vers.
20. Luxuria quam turpe sit peccatum. 50
a Luxuriosi Deo sunt avari, amassijs libe-
rales. 258 b

Dominica 3. post Pentecosten.

L Vc. cap. 15. vers. 1. Erant appropinquan-
tes ei publicani & peccatores. Vocati per
internas inspirationes, vocat & nos, ut ad
eum veniamus. 138 a Erant ei appropin-
quantes, cui nihil magis convenit, quam
nostras dimittere culpas. 395 a Erant ei
appropinquantes, quia merces pretiosas
vendendas habet. 379 a
Vs audirent eum Verbum Christi mica erat
alma. 103 b

SERMONVM.

Et murmurabant Pharisei & Scriba. vers. 2.
Lingua malorum plurimorum instrumen-
tum est. 196 a Detractori aurem non præ-
bere docuit Dei filius. 233 b
Ita gaudium erit in celo coram Angelis Dei,
vers. 10. Pœnitentiæ fructus faciente, &
homine benè operante nihil gratius Deo
& hominibus 184 b Pœnitentiæ fructus
conficiunt vinum laticans Deum & ho-
mines. ibid. Pœnitentis lachrymæ celum
rigant. 392 a Pœnitentiæ fructu anima
refrigerari dicitur. 174 a

Dominica 4. post Pentecosten.

L Vc. cap. 5. vers. 3. Ascendentes autem
in unam navim, qua erat Simonis. Sera-
phicus Bonaventura con. 1. Hujus diei di-
cit hanc navim typum fuisse Ecclesiæ Dei.
Verba ejus sunt hæc: Navis Simonis est Ec-
clesia Simoni commissa. Benè addit in unam.
Ecclesia verà est una. 150 b Est una, in qua
Redemptoris immolatur hostia. 242 a
Comparatur cum unâ arcâ Noë. 151 a
Rogavit eum, puta Petrum, à terra reducere
pusillum. Parva petit à nobis Deus, maxima
redditurus. 215 a 255 a 410 a 254 b 258
a A nobis aliquid petit dum beneficium
præstare quærit. 411 a
Procidit ad genua Iesu dicens: exi à me Domi-
ne &c. vers. 8. Humilis se indignum æsti-
mat ut dignus fiat. 18 a Petrus hâc humi-
litate meruit in terrâ cathedram. 140 a &
b Pastor totius Ecclesiæ Dei primus crea-
tus est. 241 a Humiliavit se & coram Deo
gratiam invenit. 121 a

Dominica 5. post Pentecosten.

M Ath. cap. 5. vers. 20. Nisi abunda-
verit iustitia vestra &c. Dicit Domi-
nus

nus scribis & Phariseis, qui tantum servabant iustitiam legalem, quæ exodi 26. cap. lata legitur, *dentem pro dente, oculum pro oculo. Diliges proximum tuum, odio habebis inimicum tuum.* Quæ valde imperfecta erat. At docet hic Dominus iustitiam perfectam, quæ est: *Diligite inimicos vestros.* De hac dilectione pulcherrimam habes concionem. 24 b

Dominica 6. post Pentecosten.

Hoc Evangelium legitur Dominicâ quartâ Quadragesimæ.

Dominica 7. post Pentecosten.

Matth. cap. 7. vers. 19. *Omnia arbor, quæ non facit fructum bonum excidetur &c.* Arbor, quæ non facit fructum bonum est peccator obstinatus ad omnia inuicilis. 185 a & b 186 a Est dæmone peior. 217 b 381 a & b Iustis omnia cooperantur in bonum. 329 b

Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine intrabis &c. vers. 21. Ad intrandum regnum cælorum oportet manus habere plenas bonorum operum, quæ profunt in morte. 318 a Divitiæ hic relinquuntur, hominem bona opera & mala sequuntur. 188 a Non sanctificatur homo status dignitate, sed operum bonorum operatione. 421 a Opera bona conducunt ad consecutionem æternæ gloriæ. 382 a

Sed qui facit voluntatem Patris mei. Oves Christi debent habere supremam obedientiam credendo quicquid dixit, perficiendo, quæ mandavit. 382 b 383 a 385 a

Dominica 8. post Pentecosten.

Luc. cap. 16. vers. 1. Homo quidam erat dives, qui habebat villicum. De quibus sic loquitur Seraphicus Doctor Ecclesiæ S. Bonaventura: Dominus noster iustus iudex vivorum & mortuorum in punitione cuiuslibet peccatoris, qui nomine illius villici potest designari, eo quod peccator, est dissipator bonorum Dei. Serm. 1. huius diei. Hic iudex Christus exactus futurus est. 58 a & b Exactè huius villici exaudivit accusatores, & peccatores exactè accusabit & condemnabit. 64 b 449 a De villico hoc agis facer textus.

Et hic diffamatus est apud illum. Græci legunt: *Accusatus.* Quinam peccatorem accusant? Ipse peccator adversus seipsum statuetur. 64 a 65 a 449 a A propriâ accusatione peccator conscientia. 345 b Ab ipso arguetur commisso peccato. 346 b *Facite vobis amicos de Mammonâ iniquitatis &c.* vers. 9. Seraphicus Doctor Bonaventura hanc ita explicat scripturam: *Mammonâ*, inquit, *divitia dicuntur: dicuntur autem iniquitatis; quia habent frequenter iniquitatem annexam.* De his divitijs debent tibi fieri amici, puta pauperes, per largitionem elemosynarum. Pauperes sunt janitores cæli. 4 a 5 a Bene sibi consulit dives, dum mendici curam gerit. 178 b In iudicio pauper erit divitum iudex. 165 a Divitis liberalis pauper erit intercessor & advocatus. 180 a Ideo dives creatus est ut pauperem juvaret, & pauper divitem probaret. 164 a

Dominica 9. post Pentecosten.

Luc. ca. 19. vers. 41. *Videns civitatem fleuit super eam.* Lachrymæ Christi super Ierusalem.

ELENCHVS

Ierusalem flentis, quid protendebant.

404 a

Eo non quod cognoveris tempus visitationis tue. vers. 44. Pœnitentia non est in crastinum differenda. 89 b 108 b 110 a 374 b 362 b *Domus mea domus orationis est.* vers. 46. Duas habes benigne Lector de hac materiâ conciones integras. Vnam 70 Secundam.

276

Dominica 10. post Pentecosten.

L Vc. cap. 18. vers. 10. *Duo homines ascenderunt in templum ut orarent &c.* Erant ambo naufragi spirituales, ad tabulam naufragorum confugiunt, dum ad orandum ascendunt. Est enim oratio naufragorum tabula. 104 b. Cum Deo est colloquium. 431 a *Loquitur ad Deum Phariseus dicēs. Non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus.* vers. 11. Hic Phariseus peccavit, quia proximi peccata revelavit. 304 a & b *Eius peccatum superbiæ oblitit, ne Deus suam misericordiam effundat.* 130 a *Superbia est Deo suspecta & odiosa.* 153 b 154 a 156 a *Deus à superbo recedit. Et humilis à Deo.* 17 a *Vnde,*

Et publicanus à longe stans, nolebat nec oculos ad cælum levare &c. vers. 13. Venerabilis Beda de publicano inquit, ut refert S. Bonaventura in Lucam, ut humilis non audet appropinquare, ut Deus ad eum appropinquet, non aspicit, ut aspiciatur: Nihil enim placet Deo tantum in pœnitente, sicut dicit Bernardus mellissus Doctor, quantum humilis verecundia, & taliter vult orari. Hæc S. Bonaventura. Oratio humilis Deo & omnibus placet. 18 b *Est efficax si animo afflicto, & corpore humiliato exerceatur.* 431 b

Sed percutiebat pectus suum. vers. 13. In quo,

SERMONVM.

ait S. Bonaventura, *reddebat seipsam culpabilem & ostendebat dolorem.* Peccat i dolorem verum habet, qui nullo parcat labori, ut Deum sibi acquirat. 464 b *Peccati gravitatem agnoscens & libenter pro eo patiens indulgentiam promeretur.* 454 a

Dominica 11. post Pentecosten.

M Arci cap. 7. vers. 32. *Et adducunt ei surdum & mutum.* Theophylactus ex dæmone morbum hunc putat profectum. Quod illud dæmonium? Respondet S. noster Doctor Bonaventura dicens: *secundum autem spiritalem intelligentiam, dæmonium est peccatum, quod facit surdum ad veritatem audiendam: cæcum ad videndam: & mutum ad confitendam.* in caput 11. Lucæ. De surdo correptionem fraternam abiiciente egi Dominica 2. Adventus. Mutus est, quem diabolus satagit reddere mutum ad confitendam veritatem in confessione. 196 b *Numquam vacat à tentatione diabolus, nec nos vacemus ab ejus ejectione.* 194 a *Silentium in confessione assimilatur inferno.* 194 b *Silens in confessione peccata lethargico similis demonstratur.* 197 a *Ad confessionem debent conferri verba.* 198 a *Verbum confessionis exquirat à nobis Deus.* 21 a

Et suspiciens in cælum ingemuit. vers. 34. *Miserandum peccatoris statum considerans.* Peccatum dæmone pejus ostenditur. 97 a & b 194 a 217 b 381 a & b *Non eijcitur, nisi in verbo, & confessione.* 194 b 201 a

Dominica 12. post pentecosten.

L Vc. cap. 10. vers. 27. *Diliges Dominum Deum tuum ex tuo corde tuo &c.* Sera- phicus noster Patriarcha Franciscus exponens

ELENCHVS

SERMONVM.

neus orationem Dominicam Seraphicum hunc in lege antiquâ præscriptum amorem explicat sequentibus verbis: Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terrâ. Vt amemus te ex toto corde te semper cogitando: ex totâ animâ te semper desiderando: ex totâ mente omnes intentiones nostras ad te dirigendo, & honorem tuum in omnibus querendo: & ex omnibus viribus nostris omnes vires, & sensus animæ & corporis in obsequium tui amoris non in aliud expendendo. tom. 1. opuscul. Hâc charitate ardebat etiam in utero matris beatissima Seraphinorum Regina. Vt testis est Sanctus noster Bernardinus de Senis ejusdem Reginæ Servus fidelis & castissimus amator, cum dixit: Tertius Virginis splendor fuit charitas scilicet quantum ad voluntatem, in quam tantâ plenitudine divinus amor infusus est, quod nihil elicere vellet, nisi quod Dei sapientia præmonstrabat. Proinde hâc sapientiâ illustrata tantum Deum diligebat, quantum ad se diligendum illum intelligebat. Quis igitur exprimere posset quanto ardore diligebat eum ex toto corde, id est, super omnia temporalia mundi? Ex totâ animâ, id est, super corpus & animam suam: & ex omni mente suâ, hoc est, super omnia superiora scilicet spiritualia, & cælestia. Vnde in personâ illius Psalmus ait: inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt, scilicet per transformationem divini amoris. Sermon. 4. De conceptione beatissimæ Matris Dei.

Hâc Seraphici amoris flammâ accensus Seraphicus vir Franciscus clamabat per noctes integras: Deus meus & omnia. Diligens Deum ex toto corde &c.

Hujus amoris scintillas innumeras expetiit Doctor summus Ecclesiæ Augustinus à Deo, qui ignis consumens est, his precatiunculis: Da mihi te Deus meus, redde te mihi, amo te, & si parum est, amem validius.

Non possum metiri, ut sciam quantum defuit mihi amoris tui, ad id, quod satis est, ut currat vita mea in amplexus tuos, nec avertatur, donec abscondatur in abscondito vultus tui. Hoc tantum scio, quod male mihi est præter te, & omnis copia, quæ Deus meus non est, mihi egestas est. tom. 1. lib. 13. Confessionum. cap. 8.

Diligamus & nos Deum, qui hujus Charitatis estu succensus fuit salutem nostram. 254 a Et nos omnes plurimum diligit. 181 b

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. Seraphicus Doctor Bonaventura hujus dilectionis modum exprimit dicens: Dilige anima amore singulari Deum Patrem, qui tam nobiliter ex nihilo te creavit. Imo verus est hominis amicus. 334 a Cujus dilectio erga nos ostenditur, quando homo in pulverem revertitur. 8 b

Dilige Deum filium, qui te tam inestimabiliter pro te moriendo, reformavit. Qui nihil fecit recreandi gratiâ, nisi ad nostram utilitatem. 377 a Et corpus suum dedit imminente iam Passione. 410 b Cujus largitas in Cruce erga nos demonstratur. 457 a & b Qui per totam vitam in charitate erga nos excessit. 119 b Et quam diu apud nos degit, nunquam quievit. 414 a & b. S. Ambrosius hanc charitatē in se excitavit, dum ait: O anima semper in mente tuâ pertracta quam dulciter Christus te dilexit in Incarnatione, quam prudenter in conversatione, & quam fortiter in Passione.

Dilige Deum Spiritum Sanctum, qui te tam misericorditer, & tam dulciter sæpius consolando à peccato reservavit, & in bono confortavit. Hæc S. Bonaventura in soliloquio: Ex his considera Christiane quam vehemens erga nos Dei amor sit. 262 a Cujus bonitas tanta est, quod si agnosceret peccatores

(***)

teatores resurgentium monitione profecturos, adhuc illo uteretur remedio. 179 a Huic amicitiae divinae quomodo debemus nos respondere. 335 a

Dominica 13. post Pentecosten.

L Vc. cap. 17. vers. 13. Iesu praeceptor misere-
rere nostri. Seraphicus Ecclesiae Doctor
ait: Anima gerit typum leprosi, cum peccatrix
est. sermon. 2. huius diei. Insuper lepra
foetet, pariter peccatrix anima foetet Deo
& Angelis. 340 b Ut à peccato liberetur,
& misericordiam obtineat cum his decem
leprosis occurrat medicorum Principi no-
men eius invocando, Iesu Praeceptor misere-
rei mei. Iesus facit Iesum stare & sistere ne
currat ad eam, quam peccator promere-
tur poenam. 75 a Est flos Nazarenus, qui
foetorem peccati mundanaeque colluvio-
nis abolevit, odoremque vitae infudit
aeternae. 76 b Iesum vocaverunt, & in-
vocaverunt homines & Angeli. 72 b Ie-
sum Patriarcha moriens Iacob invocavit.
74 b Iesum, si Iudas nominasset, sine dubio
ad laqueum non properasset. 444 b Iesum
non debebat daemon invocare, quem Ie-
sus debuit castigare. 76 a Iesu Praeceptor mi-
serere nostri. Praeclarus Lucae Interpres no-
ster Didacus stella de hac oratione effatur:
*Brevis, sed tamen pulchra & pia oratio. Op-
tandum foret eam semper nobis in ore esse.*
Ite ostendite vos Sacerdotibus. Dum irent
mundati sunt. vers. 15. Advertendum singu-
lare hic esse obedientiae exemplum, non
contradicunt; tu potes nos mundare Iesu
Praeceptor. Tu praecipisti ventis & mari,
& obedierunt adolescenti mortuo, ut re-
surgerent praecipisti, statimque resedit.
Praecipisti Archisynagogi filiae, aiens:
Puella tibi dico surge, & statim resur-

rexit. Sic praecipe leprae nostrae & mun-
dabitur per te fontem vivum, ad quid ire
ad Sacerdotes, & eis nos ostendere? Fru-
strà iremus ad famulos, cum iam medi-
corum Principi occurrimus. Haec & simi-
lia non audiuntur. Sed promptissime o-
bedientes mundati sunt. Obedientia per-
fecta nullam admittit quaestionem, nec
contradictionem. 382 b Obedientia mirè
extollitur. 255 b Caeci nati promptissima
fuit. 315 a Obediunt voci Domini mor-
tui, & non vivi. 341 b

Nonne decem mundati sunt? Et novem ubi
sunt? vers. 17. Ingratitudo hostis est gra-
tia, inimica salutis. 271 b 312 a Gratia-
rum actionem vult sibi Deus persolvi.
115 b

Dominica 14. post Pentecosten.

M Ath. cap. 6. vers. 24. Non potestis
Deo servire & Mammonae. Solent fa-
mulum dum ad ministerium annuum con-
ducuntur attendere ad ministerij onus, fa-
mulatus dignitatem, & servitutis merce-
dem. Hoc in Evangelio duo nobis pro-
ponuntur Domini Deus & Mammona.
Inspiciamus utriusque servitutem.
Dei servitutis dignitatem expressit S. Pa-
ter noster Franciscus dicens: *Heu quam bo-
num est fratres, Deo servire, melior est Dei ser-
vitus, quam mundi principatus; nihil melius est
quam esse servum Dei.* tom. 3. opusculorum
collat. 13. S. Ambrosius ait: *Magna dig-
nitas est esse servum potentis: ergo summa
dignitas est esse servum summa potentis,
servire Deo regnare est.* Servi Dei stant,
servi mundi jacent. 14 b Dei ministerij
onus suave est, jugum enim mandatorum
Dei, levis est. 115 a
Servitutis merces copiosa est, quia Deus
adeo

ELENCHVS

adeo est beneficiorum sibi exhibitorum memor, ut etiam ratione & sensu carentia suam recipiant mercedem. 411 b

Non potestis Deo servire & Mammona. Chaldaice, Syriace Mammona divitiarum dicitur, ait Glossa, testante Doctore S. Bonaventura in cap. 16. Lucæ. Tertullianus de ijs ait, *Iniustitia cultorem, & dominatorem totius seculi, nummum scimus omnes: duos enim dominos nominavit, Deum & Mammonam, Creatorem & nummum.* lib. 4. advers. Marc. Nummo huic inserviunt avari tanquam Deo. S. Bonaventura me hoc edocuit cum dixit: *Comparatur autem avaritia idolatria; quia cultor Dei ad Deum tripliciter comparatur: diligendo, honorando, & in ipso confidendo; quæ tria in avaro respectu pecunie inveniuntur.* Centiloquij parte primâ. sectione 22. Avarus animam suam venalem habet. 423 a Iudam proditorem imitatur. 446 a Adorat quidquid auro regitur, & si mortalis, & si brutum, & si diabolus sit. 51 b & sequentibus. Servus est Mammonæ avarus. 288 a & sequentibus. Divitiarum Deus pluto infernicola cum nos ad servitutem suam conducere conatur, per nolo & non faciam rejiciendus est. 55 b

Dominica 15. post Pentecosten.

DE hujus diei Evangelio integram habes concionem in præsentī Auctore. 316

Dominica 16. post Pentecosten.

LVc. cap. 14. vers. 1. Sabbatho manducare panem. In abstinentiâ ciborum magis cognoscitur Dei filius, quam in operatione miraculorum. 41 a

Es ipsi observabant eum. Adverte hic invi-

SERMONVM.

diam convivantium, & malam invitationis intentionem. Invitarant ut causam mortis observarent, non poterant miracula, ejusque doctrinam sustinere. Oritur invidia ex intuitu. 265 b 266 a Illa demonem instigavit ad perdendam primum hominem. 78 a & sequentibus.

Dominica 17. post Pentecosten.

MAtth. cap. 22. vers. 37. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo & ex tota &c. S. Antonius à Padua hæreticorum malleus hæc ita exposuit dicens: Tuum: & ideo plus diligendus est. Plus enim nostra quam aliena diligimus. Dignus enim à te diligi, qui cum sit Dominus Deus tuus factus est tibi serviens, ut tu eius fieres, & ei servire non erubesceres. Isai 48. Servire (inquit) Me fecistis in peccatis vestris. Tringenta tribus annis Deus tuus factus est servus tuus, tuus propter peccata tua, ut te à diaboli servitute liberaret.

Diliges ergo Dominum Deum tuum. In primo opere cum non esses, te tibi dedit. In secundo opere cum male esses, se tibi dedit, te tibi reddidit. Datus ergo & redditus te debes, & bis debes, te totum debes.

Diliges ergo Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, qui totum dixit. Non tibi partem de te divisit, sed totum sibi te offerre precepit. Se enim toto emittit totum te, ut solus te totum possideret. Diliges ergo Dominum Deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua. Noli ergo cum Anania & Saphira tibi de te facere partem, ne totus cum illis intercas.

Diliges ergo ex toto non ex parte. Deus enim non habet partes, sed ubique totus est, & ideo non vult partem in tuo, qui totus est in suo. Si partem de te reservas tibi, tuus es non eius. Vis totum habere? Da illi tuum, & ipse dabit

(***) 2

tibi

ELENCHVS SERMONVM.

tibi suum, & sic nihil habebis de te, qui habebis eum totum cum toto te.

Diliges ergo Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Hæc S. Antonius à Padua Dominic. 13. post Trinitatem.

Diliges proximum tuum sicut teipsum. vers. 39. Audite Seraphicum Patriarcham nostrum hanc dilectionem explanantem: Proximos, inquit, nostros amemus sicut nosmetipsos, omnes ad amorem tuum (puta Dei) pro viribus trahendo, de bonis aliorum sicut de nostris gaudendo, in malis compatiendo, & nemini ullam offensam faciendo. tom. 1. opuscul. Proximus ob multas rationes est diligendus. 171 a Proximi salutem procurare, non facere, nostrum est. 221 b

In his duobus præceptis universa lex pendet & Propheta. vers. 40. Ac si diceret omnia legis & Prophetarum præcepta his duobus dilectionis Dei & proximi præceptis, nituntur imò ex illis nascuntur, veluti ex unâ arboris radice multi rami; dixit enim Paulus: Qui diligit proximum, legem implevit. Rom. cap. 13. vers. 8. Charitatem hanc virtutum omnium formam esse indicavit Sanctus Bonaventura cum dixit: Ad proficiendum in gratiâ, ad consequendum omnium virtutum perfectionem summam, nihil potest dici melius, nihil excogitari utilius charitate potest, lib. de perfectione vitæ. cap. 7.

Huic proposito Divi prosperi verba annexam in hunc modum scribentis: Charitas vita virtutum, mors vitiorum, & sicut fluit cera à facie ignis, sic pereunt vitia à facie charitatis. Tanta siquidem virtutis est charitas, quod ipsa claudit infernum, sola aperit cælum sola Deo amabilem reddit. lib. 3. de vita contemplativâ. cap. 13.

Dominica. 18 post Pentecosten.

Matth. cap. 9. vers. 3. Quidam de Scribis dixerunt intra se. Hic blasphematur. Murmurator magis sibi nocet, quam ei, cui obmurmurat. 236 a Murmuratori verboso non est respondendum. 224 b Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? vers. 4. Cogitatio perversa & volutaria separat à Dei manu & gratiâ. 386. a Mala de corde non exiret, si diabolo non pateret.

239 b Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Adverte quam charitative quosdam de his Scribis murmurantibus corripiat, ut nos qualiter correptio ea fieri debeat erudiat. Correptio fraterna omnibus Christi fidelibus demandata, debet fieri charitative. 218 a 221 a Debet esse membrorum instar obsequiosa. 219 a & b 220 b 222 a & b Illam latro de Cruce edocuit. 223 b

Dominica 19 post Pentecosten.

Matth. cap. 22. vers. 12. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Hæc vestis est optima conversatio, inquit S. Bonaventura, bona vita, quæ melius vestit hominem, quam purpura vel aurum. Vestis autem bona vita necessaria est ad evadendam gehennæ damnationem, ad accipiendam gratiæ benedictionem, ad obtinendam gloriæ exaltationem. Hujus vestis testimonium sumitur ex operibus. 381 a Ligatis manibus & pedibus, mittite eum &c. vers. 13. Idem Doctor ait de damnandis: Ligabuntur enim in gehennâ, qui hic præceptis Dominicis & puris, & disciplinis ligari noluerunt. Pecca-

Peccata funiculi sunt quibus peccator restringitur. 282 b 412 a Peccator ipse sibi accendit ignem infernalem, quo cruciabitur. 283 a Benè autem dicitur, *Ligatis manibus & pedibus. Ut ait Glossa: Quia etiam singula membra pœnis subijcientur, quæ hic singulis vitijs seruiunt.* 175 a & b In tenebras exteriores. Sanctus Gregorius Pontifex maximus has tenebras explicat hoc modo: *Interiores, ait, tenebrae sunt cecitas cordis, exteriores tenebrae sunt aeterna damnationis. Sive inferni, qui est locus supplicij.* 178 b *Gehenna ignis cruciat, & reservat.* 176 b De quo sic loquitur S. Augustinus in quodam sermone. *Vae illis quibus præparabitur dolor vermium, ardor flammarum, sitis sine potu, fletus & stridor dentium. Lachryma oculorum, ubi mors operatur, sed non dabitur. Vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.*

Dominica 20. post Pentecosten.

Ioan. cap. 4. vers. 47. *Abijt ad eum & rogabat eum.* Ratio hujus accessus fuit infirmitas filij. Adversitas ad Deum nos ire compellit. 98 a 372 b Est velut calcar quo ad Deum tendimus. 247 a Illam Deus permittit, ut eum oremus. 249 b *Cuius filius infirmabatur Capharnaum.* vers. 46. Amicis Dei interdum permittitur infirmitas vel adversitas, ne insolent. 247 a Illa est benedicta quæ præpediris ne pecces. 355 b Illam quando Deus immittit, semper aliquid dare pro animæ nostræ salute intendit. 331 a Infirmitatis laqueo detinemur, ne damnemur. 248 a Eius curationem non debet Christianus operare, nisi volente Deo. 114 a

Hæc hora septimâ reliquit eum Febris. Vers. 52. Febris nostra avaritia est. 248 b

Dominica 21. post Pentecosten.

Matth. 18. vers. 23. *Ideo assimilatum est regnum calorum homini Regi, qui voluit rationem ponere &c.* Quasi dicat similiter agitur in cœlis perinde ac si rex computum iniret exactissimum cum servis suis sibi debitoribus. De quo compitu sic loquitur S. Anselmus lib. de miserâ hominum: *O anima peccatrix lignum inutile & aridum, æternis ignibus deputatum, quid respondebis in illâ die, quando exigeretur à te usque ad ictum oculi omne tempus tibi impensum, qualiter sit à te expensum!* Quando fiet omnium restitutio. 65 b Omniumque thesauri aperientur. 6 a & b Hanc rationem reddendam metuens Sanctus Bonaventura exclamat in hunc modum: *Eia eia anima mea, quid tunc erit de cogitationibus vanis & otiosis, de verbis levibus, iocosis, otiosis, de operibus inutilibus, & infructuosis?* Soliloquij cap. 3. Si iustus vix salvabitur impius & peccator ubi parebunt?

Miserus autem Dominus servi illius dimisit eum. vers. 27. Deus multus est ad ignoscendum. 118 & sequentibus.

Et iratus Dominus eius tradidit eum tortoribus. vers. 34. Acrius punit offendentes in proximum, quam in seipsum. 424 a Injurias nobis illatas tanquam proprias sibi arrogat. 220 b

Sic pater meus cœlestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri &c. vers. 35. Peccati fraterni remissio debet esse copiosa. 227 b

Dominica 22. post Pentecosten.

M Atth. cap. 22. vers. 15. *Tunc abeuntes Pharisei, consilium inierunt, ut caperent eum in sermone.* S. Augustinus lib. 1. contra Crescon. cap. 17. Hoc consilium interpretatur hoc modo: Bicipiti, inquit complexione insidiantes, ut quodlibet eligens caperetur. Si licere responderet, tanquam reus esset adversus populum Dei; si autem diceret, non licere, tanquam Caesaris adversarius perimeretur. Christum occidere non tantum cogitarunt, sed id crudelissimè ausi fuerunt. 400 b 401 a 406 a Comparantur urso. 351 b Assimilantur uxori Putipharis. 399 b Sunt epulone in inferno existentes crudeliores. 426 a Magister scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces &c. vers. 16. Innocentiam Christi impij coacti sunt fateri. 343 a Dismas in Cruce Doctor effectus est. 224 a 452 b Verus Christi in Cruce latero fuit. 453 a Fuit innocentiae & Christi sanctitatis publicus testis & prædicator. ibidem. In mercedem hujus confessionis ingressus est Paradisum omnium primus. 454 a Ejus ardentissima fides, & humillima confessio tam citò paradisum meruere. 456 a

Dominica 23. post Pentecosten.

M Atth. cap. 9. vers. 18. *Ecce Princeps unus accessit & adorabat eum &c.* Parentes multi pro prolibus solliciti Dominum rogaverunt, unicus legitur patris curam habuisse. 152 a Parentes corporalem mortem prolium, & non spiritualem desistentes omni increpatione digni sunt. 324 b

Proles circa parentes solummodo cogitant quomodo eos sepeliant. 152 a

Filia mea modo defuncta est. vers. 18. Mors ubique latet, etiam in domo Principis dominatur. 319 a Est velut venator vel venatrix. 322. b Valet contra omnes vitæ statum. 317 a Eam nemo evadere potest. 321 a Hora ejus incerta. 318 b 374 a *Filia mea modo defuncta est.* Mors jugiter meditanda est. Ad hujus considerationem frequentem excitabat animam suam Seraphicus Doctor Ecclesiæ Bonaventura his verbis: *Considera anima mea igitur frequenter, volve & revolve diligenter, quod mors non potest declinari, quod hora mortis non potest investigari, quod tempus à Deo præordinatum non potest immutari.* Audio quod nostrum vivere nihil sit aliud, quam ad mortem transire. Soliloquij cap. 3. Mortis recordatio thesaurus est. 7 a Hominem ad penitentiam incitat, quem non movet perditissimus est, judæque similis, & diabolo peior. 9 a & b 418 a

Dominica 24. post Pentecosten.

M Atth. 24. vers. 29. *Sol obscurabitur & Luna non dabit lumen suum.* Isaias Prophetæ Evangelicus de his cœli luminariibus ait: cap. 24. vers. 23. *Erubescet Luna, & confundetur Sol.* Hugo Cardinalis ait: *Confundetur ex rubore propter peccata vestra.* 255 a Quanto magis confundetur ipse peccator, quando spoliatus gratia, peccatis circumdatus à justis videndus, & deridendus exhibebitur? 60 b Quando omnibus nota erit causa salutis justorum, & damnationis malorum. 67 b Quando omnis homo solus relinquetur. 59 b

ELENCHVS

Et tunc parebit signum filij hominis. vers. 30. Hoc attentissimè ruminabat in vitâ suâ mellissimus Doctor S. Bernardus, cum dixit: Considera igitur anima mea, cum tremore quid erit de te in die novissimo, quando contra te de cogitationibus loquetur conscientia, quando te de tuis actionibus omnibus accusabunt elementa, quando contra te Crux Christi portabitur in testimonium, quando verbera ipsius contra te clamabunt, vulnera eius allegabunt, clavi loquentur, cicatrices conquerentur. Hæc S. Bernardus apud S. Bonaventuram in soliloquio cap. 3. Tunc apparebit signum filij hominis.

62 b

Et videbunt filium hominis venientem in nubi-

SERMONVM.

bus cæli. vers. 30. Iustis blandus apparebit, & in iustis austerus. Hæc S. Bonaventura. Aut quis stabit ad videndum eum. Malach. 3. cap. vers. 2. Tanta namque tunc erit, inquit Seraphicus Doctor Ecclesiæ S. Bonaventura, Iudicis severitas, & inflexibilitas quod si beata Virgo, & omnes Angeli, & sancti & sancta genua flecterent, & cum lachrymis orarent pro aliquo, qui esset in mortali peccato, iudex non exaudiret eos: qui dicitur: Zelus & furor viri non parces in die iudicii, nec acquiesces cuiuscumque precibus nec recipiet pro redemptione dona plurima. prov. 6. cap. vers. 35. Hæc S. Bonaventura in dietâ salutis cap. unico.

APPROBATIO DOCTORVM.

Nos subsignati Doctores Theologi in alma facultate Parisiensi, maturo iudicio legimus, ac summa cum diligentia evolvimus *Observationes in Evangelia Quadragesimæ*, Reverendi admodum Patris IACOBI CORENI, Ordinis Minorum Regularis *Observantia* Theologi Concionatoris, & Provinciae Sancti Ludovici Patris; quas propter singularem pietatem, & eruditionem cum Auctoris, tum operis, typis mandari, ac publicari, Reipublicæ Christianæ fore utilissimum censuimus. Massiliæ, ultima Maij Anni 1626.

F. EGIDIUS REGNARD.

F. THOMAS DUMAS.

CONSENSVS

R. A.^{dum} P. MINISTRI PROVINC. GERM. INFER.

Ego infra scriptus concedo ut Quadragesimale R.^{di} Patris F. IACOBI CORENI revisum, & Indicibus ac Elencho Concionum in totius Anni Dominicas auctum, ad utilitatem Concionatorum denuò imprimatur. Datum Bruxellis hac 7. Octobris 1652.

F. SIMON IORDENS
Minister Provincia.

FERIA

F E R I A Q V A R T A

C I N E R V M.

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi ærugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furantur. Thesaurizate autem vobis in cœlo, &c. *Matth. 6.*

Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem revertêris.

Luc. 12.

VIVSDAM divitis cogitabundi hæc vox erat: *Quid faciam, quia non habeo, quò congregem fructus meos?* Hoc

faciam; destruam horrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia, quæ nata sunt mihi. Cui iste dives hæc dicebat? A quo sciscitabatur? Quem consulebat? D. Basilius existimat illum sibi hæc omnia dixisse, ac seipsum consuluisse, unde ad eum: Ex teipso, inquit, captas consilium, planè imprudenti uteris consiliario. Qui enim seipsum consulit, malè sibi consulit.

Homil. 6.

Serm. 104.

Divus Chrysologus putat hunc hominem diabolum consuluisse: sic enim scribit: Interrogantis vox est, & quem putas interrogabat iste? Erat in illo alter, quia ad ejus penetralia jam diabolum possessor infederat. Quòd autem nullum alium, præter dæmonem, consuluerit, colligitur ex illis verbis, *Destruam horrea mea.* Quicquid enim

diabolum consulit, ruina est, perniciës est, casus est: semper, inquam, dat consilium destruendi: unde ait ille Doctor: Audiamus quid ei responderit consiliarius internus. Destruam horrea mea. Evidenter apparuit qui latebat, quia à destructione incipit semper inimicus. Agit, agit, ut quæ habes, destruas, & quæ concupieris, non reformes.

Ibidem.

Verumtamen utiliter horrea destruxisset, si frumentum in illis reconditum pauperibus distribuisset. Et hoc D. Basilius libenter consulisset. Isti diviti ego dicerem: A fundamentis excidito avaritiæ custodem, dirue tectum, everte muros, ostende soli frumentum, quod cariem contraxit, &c. Nec ei defuissent horrea, nempe pauperes, in quibus poterat fructus suos recondere. Vnde idem Doctor: Habes si vis horrea ventres pauperum. Optima fuisset illa destructio, si facta fuisset horum reparatio. Sed quia seipsum, & diabolum consuluit, sibi, nec paupe-

Loco citato.

Ibidem.

A rum

rum necessitati consulat: atque ita destruendo destruetur. Melius autem sibi consulisset, si Deum consulisset: & ubi quid sit congregandum, ac thesaurizandum didicisset.

Relicto itaque proprio, ac diaboli consilio, Patrem nostrum Christum, & matrem nostram Ecclesiam quisque consulat: & dicat, Domine, quid faciam? Audi ejus saluberrimum consilium. Nolite thesaurizare vobis in terra, &c. Thesaurizate autem vobis in cælo, &c. Dicit & matri Ecclesiæ, Quid faciam? Dabit & salutare consilium; Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Prius igitur consilium patris, & postea matris attendamus.

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, &c. Ibi enim non est thesaurizandum, ubi non est diu immorandum. Est terra regio aliena: in regione autem alienâ mox relinquendâ thesaurum recondit insanus: in patriam verò, id est, in cælum transfert mente sanus. Præmittamus, inquit Chrysologus, thesauros nostros in cælum. Qui, inquam, sapiens est, in loco tuto thesaurum suum & divitias suas collocat. Nullus est autem locus tutior cælo, ibi ergo sunt thesauri nostri collocandi, non in terra, ubi, inquit Origenes, nihil fidele, ubi inimicitia propter pecuniam, ubi frater fratri invidet, ubi qui habet & possidet thesauros, adhuc inhiat & accumulât ad rapinam, &c. Nihil in terra firmum, nihil

stabile, nihil tutum, omnia infirma, omnia caduca, omnia transitoria, &c.

Nullus est, qui frumentum suum recondat in loco humido, ubi sciret citò putrescere, maximè, si ab amico moneretur, ut alibi illud reponeretur; & tamen reperiuntur aliqui thesaurizantes in terra, ubi sciunt omnia peritura, licet à Domino moneantur, ut in cælo thesaurizent, ubi omnia sunt in æternum permanfura. Hoc dolebat Augustinus, qui ideò sic scribebat. In Psal. 48. Si amicus tuus intraret in domum tuam, & inveniret te in loco humido frumenta posuisse, daret tibi hujusmodi consilium: frater, perdis quod cum magno labore collegisti: in loco humido posuisti, paucis diebus ista putrescent, leva in superiora loca. Audires amicum suggerentem, ut frumenta levares de inferioribus ad superiora, & non audies Christum monentem, ut thesaurum tuum leves de terra ad cælum? Fructus arborum si in terram decidant, putrescunt: in arborum verò ramis vigent & sani sunt.

Duo Christum fecisse legimus: unum prædicendo: alterum consulendo. Quid prædixit? Cælum & terra transibunt. Quid nobis consuluit? Nolite thesaurizare vobis in terra, &c. Credamus prædicenti, & consilium sequamur monentis. Ad hoc nos hortatur alibi Serm. 50. de idem Augustinus his verbis: Non temp. ille te fallit qui tale consilium dedit tibi. Si architectus diceret ruituram

Serm. 7.

Homil. 4.
an Matth. 6

turam domum tuam, nonne prius migrares, quàm interires? Istructor mundi tibi dicit ruiturum mundum, & non credis? Audi vocem prædicentis: *Cælum & terra transibunt.* Audi consilium commonentis: *Nolite vobis thesaurum condere in terrâ.*

Dices: Si cælum & terra transibunt, cur præcipit Dominus, ut potius thesaurizemus in cælo, quàm in terra, cum utrumque sit transitorium? Nunquid securius asservabitur thesaurus in cælo transituro, quàm in terrâ transitoria? Respondeo: cælum quidem & terra transibunt, id est, quasi, aut potius transibunt: verba autem Christi non transibunt. Ecce verba Christi: *Nolite thesaurizare vobis in terrâ,* &c. Illis igitur verbis numquam & nullo pacto transitoris credamus, illaque opere adimpleamus. Si enim in cælo thesaurizemus, id est, si bona opera quibus in cælo coronabimur, faciamus; sanè, etiamsi cælum transiret, tamen thesaurus noster non periret. Qui dat consilium, ut in cælo thesaurizetur, faciet ut in cælo thesaurus conservetur. Unde idem Doctor loquens de Sancto Paulino sic scribebat. Ibi habebat omnia sua, ubi eum condere & thesaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo ventura prædixerat. Scit quoniam in loco sit conservandus tuus thesaurus, qui consulit, ne in terra colloces.

Non est etiam in terra thesaurizandum; quia *arugo & tinea de-*

molitur, ubi fures effodiunt, & furantur. Non datur aliquid ex rebus temporalibus, quod vel ærugini, vel tineæ, aut vermibus non subijciatur; si metalla possideas, tandem æruginè obducentur, si dicas aurum non contrahere æruginem, timebis furem; unde aliquis dicebat idè aurum pallescere, quia multi sunt illud quærentes, & furari & abscondere cupientes. Si vestimenta tibi sint, à tineâ comeduntur: si terras, vineas, oliveta possideas, hæc nihil tibi proderunt, si fructus non adferant; fructus autem furibus, tineæ & putredini subjacent; & hæc evitari non possunt. Quia, inquit Chry-

Serm. 7.

solocus, quod de re nascitur, non vitatur, ubi est necessitas, fures deesse non possunt. De vestimento tinea, rubigo de metallo, de necessitate fures nascuntur. Si oves, boves, equos, & similia animalia habeas, non tantum furibus, sed & morti sunt obnoxia.

Et licet hæc his non subijcerentur, sunt tamen nobis hinc necessariò & infallibiliter relinquenda. De

Lib de Na-
both.

Lib. 1. de
civ. Dei
cap. 10.

Ioan. 12.

Ioann. 12.

ginta argenteos. ô Iuda, tandem retulisti, propter quod Magistrum tradidisti. Retulisti, quia tecum deferre non potuisti. Retulisti, non propterea meruisti. Retulisti quæ pauperibus, non Phariseis, erogare debuisti. Nonne dixeras? *Quare unguentum hoc non uenit trecentis denarijs, & datum est egenis?* Verum de egenis non curabas, qui hæc tibi procurabas: unde merito de te addidit Evangelista. *Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, & loculos habebat.* Utinam in illos loculos aliquando coniecisses oculos! ibi enim tuum iuuenisses cor. Nonne sæpè audieras Magistrum dicentem? *Vbi est thesaurus vester, ibi & cor vestrum erit.* Sed de Iuda adhuc paulò post circa finem.

Serm. 50. de
temp.

Matth. 19.

Dicit aliquis: Quid nobis agendum est, ne quæ hic acquirimus æruginè obducantur, nec tineæ corrodantur, & à furibus non diripiantur? Qualiter poterunt ad superna transferri? Pauperibus sunt committenda, qui ea in cælo fideliter reponent. Audi D. Augustinum, vel potiùs Christum apud Diuum Augustinum. Non perdes quod dedisti, sed sequeris, quod misisti. Consilium do: da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo. Non sine thesauro remanebis, sed quod habes in terrâ sollicitus, habebis in cælo securus: consilium do servandi, non perdendi. Audiamus Christum thesaurum promittentem eleemosynam largienti: *Da pauperibus, & habebis*

thesaurum in cælo.

Ad cælum pauperes deferunt nostras divitias, si eis erogentur. Et licet transfugæ sint, ipsi tamen eas ibi securas reddunt: unde interroganti respondet Chrysostomus: Vbinam opes deponemus? Si meis consilijs acquiescere volueris, modum tibi dixerò, quo transfugas opes fidas tibi reddas. Quonammodo transfugæ ipsæ tenebuntur? Distributæ manent, & custoditæ fugiunt.

Sunt divitiæ veluti frumentum, quod diu servatum putrescit, aut cariem situmve contrahit: si verò in uberrimum agrum spargatur, non tantum conservabitur, sed & multiplicabitur. Hæc similitudo est ejusdem Doctoris. Ab ipsis agricolis disce: si domi frumenta conclusa tenent, amittunt: si disperferint in terras, non modò custodiunt, sed etiam augent. Sic & opes in arca, atque subserâ & vete defossæ, citò transfugiunt. Si verò eas in ventres pauperum disperferis, non modò non fugiunt, sed & majores resurgunt.

Sunt præterea divitiæ veluti aqua, quæ si stat, corrumpitur, si fluat, irrigat & fecundat. Hoc annotat Ambrosius. Aqua stativa citò vermes facit. Non stet thesaurus tuus. Tibi proficit quicquid inopi contuleris, tibi crescit quicquid in pauperes erogaveris. Seminatur in terra, & germinat in cælo, plantatur in pauperes, apud Deum pullulat.

Erunt igitur pauperes nostrorum

Homil. 7.
de poenit.Simile.
Ibidem.Lib. de Na-
both. c. 12.

Serm. 50. de
temp.

rum thesaurorum & divitiarum
baiuli, ipsi ad cœlum deferent.
Quid sunt pauperes, inquit Au-
gustinus, nisi laturarij nostri, id
est, baiuli? Das pauperi? Latura-
rio tuo das: ad cœlum portat,
quod das. Nec dubitandum est de
fidelitate horum baiulorum, Deo
enim datur quod pauperi eroga-
tur, & Deo creditur, quod egeno
impenditur. Sibi Dominus fieri
dicit quod pauperi fit. Est Domi-
nus pauperum fidejussor: unde
D. Chrysologus sic nos securos
reddit: Nemo de fraude dubitet
baiulorum, tuta est transuectio,
per quam nostra ad eum, Deo ip-
so fidejussore, portantur.

Serm. 7.

Homil. 48.
in Genes.

Non opus est camelis, jumen-
tis aut curribus ad deferenda bona
nostra, pauperibus duntaxat indi-
gemus. Nam teste Chrysost. in
thesauro indepradabili reponi-
mus, quaecumque per pauperum
manus præmittimus: eorum enim
manus in cœlestia promptuaria
sibi data reponunt. Hic ad onera
deferenda validioribus & fortio-
ribus indigemus; at pro thesauro
elemosynæ deportando debilio-
res, veluti claudi, cæci, infirmi,
pupilli & alij similes inopes re-
quiruntur. Audi D. Laurentium
tyranno dicentem. Facultates Ec-
clesiæ, quas requiris, in cœlestes
thesauros manus pauperum depor-
taverunt. Secutum est autem,
quod multorum manibus tenetur
& portatur: unde meritò consulit
idem Chrysostomus. Fac opes in
manibus millenis detineri, vidua-

Homil. 7. de
pœnit.

rum scilicet, orphanorum, infirmo-
rum, neque enim diffugere pote-
runt tot detentæ manibus.

Ille sibi servat qui pauperibus
erogat. Hoc agnoscebat qui apud
Senecam dicebat:

*Hoc habeo, quodcumque dedi mi-
seratus egenos.*

Lib. 6. de
benef. c. 3.

Vnde ille Seneca dicere solebat;
Omnia ista non sunt nostra. Quæ-
ris, quomodo ea tua facias? Do-
nando, &c. Quæ retinemus tem-
poralia bona, velimus, nolimus,
deferent nos; quæ non retinemus,
sed pauperibus largimur, ea nun-
quam deferent. Terrena omnia,
inquit Greg. quæ servando amitti-
mus, largiendo servamus; patri-
monium nostrum retentum per-
ditur; manet erogatum, &c. Vnde
Christus ut ostenderet nobis dare,
quando inopi damus, ait.

Ibidem.

*Thesaurizate vobis in cælo. Ex-
pende (vobis.)* Non Deo thesau-
rizamus, quando pauperibus ero-
gamus, sed nobis, id est, ad utili-
tatē nostrā, ipse enim bonorū no-
strorum non indiget. Fructus no-
ster, ait Augustinus, non facit illum
ditiorem, sed facit nos beatiores.
Observandum est, quid olim Do-
minus populo præcepit, &
propter quid; ait enim Moyses: *Et
nunc Israël, quid Dominus Deus tuus
petit a te, nisi ut diligas Dominum
Deum tuum, & ambules in præceptis
eius, ut benè sit tibi?* Expende hæc
ultima verba (*ut benè sit tibi*). Mit-
tit pauperem, ut petat à te elee-
mosynam. Quare? *ut benè sit tibi.*
Quadragesimale ieiunium indicit;

Serm. 95.
de verb.
Domini.

ut benè sit tibi. Ad pœnitentiam vocat, *ut benè sit tibi.* Clamat hodie per Ioëlem ut convertaris ad Dominum Deum tuum, & derelinquas viam tuam, scilicet avaritiam, lasciviam, usuram, inimicitiam, &c. *ut benè sit tibi.* Iubet illum diligas, ut peccata tua Sacerdoti confitearis, *ut benè sit tibi.* Vult mater Ecclesia ut proijcias cineres super caput tuum, mortifque memor existas, *ut benè sit tibi.*

Osee 6.

Serm. 8.

Iob. 22.

Iob. 35.

Attende quid dicat Deus per Oseam; *Misericordiam volo.* Cui? Non sibi, sed nobis. Audi Chrysologum. O homo, petit Deus misericordiam, sed tibi, non sibi. *Misericordiam volo;* humanam misericordiam petit, ut largiatur divinam. Est in cœlis misericordia; *Domine in cœlo misericordia tua.* Ad illam misericordiam per terrenas misericordias pervenitur. Quicquid igitur Deus vult, quicquid præcipit, quicquid à nobis exigit, in nostrum commodum vergit. *Quid enim prodest Deo, si iustus fueris?* Et, *Si peccaveris, quid ei nocebis?* Nec bona nostra opera ei prosunt, nec mala obsunt, sed nobis dumtaxat. Ergo ait Dominus, ô homines, non mihi, sed *thesaurizate vobis in cœlo.*

Cæterum, diversi thesauri in die Iudicii & in horâ mortis aperientur: alij justorum, alij iniquorum. De thesauris justorum loquitur nunc Dominus, *Thesaurizate vobis thesauros in cœlo.* Iusti multa bona opera agunt in terra, ut amplum thesaurum inveniant

in cœlo. Sicut enim thesaurus temporalis constat multis rebus pretiosis, veluti auro, argento, gemmis & similibus: Ita spirituales thesauri varijs bonis operibus cõponuntur & replentur, scilicet ieiunijs, eleemosynis, orationibus, inimicorum dilectione, Sacramentorum frequentatione, carnis maceratione, &c. Vnde D. Thom. Thesaurus, inquit, spiritualis est congregatio meritorum.

Alij sunt thesauri iniquorum, de quibus Apost. *Thesaurizas tibi iram in die iræ.* Mali enim suis malis operibus, luxuriâ, invidiâ, superbiâ, voluptatibus, avaritiâ, blasphemâ, & similibus peccatis congregant sibi amplum thesaurum divinæ iræ, in die iræ. Videat nunc unusquisque, quem nunc thesaurum faciat: illum enim inveniet post mortem & in die Iudicii; fideliter servabitur quicquid homo operabitur, sive bonum, sive malum. Vnde August. Bonus homo ponit in thesauro cœlesti omnia opera misericordiæ, quæ fecit, & scit, quia fidelis est custos. Mali verò & ipsi mittunt; ut in thesauro omnia mala opera sua servet illis Deus. Vbi venerit Dominus, convocabit ad se omnes gentes, & incipiet jam tractare thesauros, ut quod quisque posuit, inveniat.

Serm. 200.
de temp.

Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.

Audivimus Patris consilium; audiamus nunc & matris. Si quis igitur

igitur dicat Ecclesia, *Quid faciam?* Respondet; *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Ac si diceret: Iam Dominus tibi in cœlo thesaurizare consuluit: idem ego tibi consulo, teque ad thesaurum inquirendum invito, dum tibi mortem aspersione cinerum in mentem revoco, ac in pulverem te in sepulchro reversurum denuntio.

Nonnullas nationes thesauros in sepulchris recondere consuevisse legimus: unde narrat Iosephus in ipso Davidis sepulchro inventa fuisse tria millia talentorum, id est, decem & octo centena millia aureorum. Itaque effodientes thesauros, reperto aliquo sepulchro lætabantur: quia in sepulchris thesauri recondabantur. Hoc asserit Iob: *Effodientes thesaurum gaudent vehementer, cum invenerint sepulchrum.* Ille thesaurum inveniet, qui sepulchrum effodiet, id est, thesaurizabit in cœlo, qui sepulchri, sive mortis jugiter meminerit in terrâ. Ergo:

Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Thesaurus est mortis recordatio. Ad hunc thesaurum inveniendum nos invitat D. Gregorius Nyssenus, dum loca sepulchrorum visitanda & consideranda proponit. Ostendam tibi tanquam in speculo, qui sis, & qualis sis. Non vidisti in loco publico sepeliendis hominibus destinato, naturæ nostræ mysteria? Non vidisti ossium alijs super alia temerè abjectis congeriem? Si illa

vidisti, teipsum in illis spectasti. Vbi caro illa delicatissimè enutrita, pretiosissimis vestibus induta? ubi facies illa fucata? ubi compti capilli ad cervices usque demissi? ubi oculi stibio depicti? ubi tot genæ vermiculatae? ubi tot ora purpurea? ubi capita redimiculis ornata? ubi denique tot delibuta corpora? omnia hæc pulvis erant, & in pulverem sunt reversa. Quò devenire tot potentes hujus sæculi? quò tot Reges, Principes, Tyranni, tot Philosophi, Oratores, Poëtæ? quò tot populi?

Quò pius Aeneas, quò Tullus dives & Ancus?

Horat. lib. 4. ode 7.

Pulvis & umbra sumus.

Memento homo, quia pulvis es, &c. Observat D. Cyprianus, Deum, cum hominis corpus voluit efformare, terræ pugillum ex quatuor mundi partibus collegisse & assumpsisse. Cur hoc? ut homo ubique humiliaretur, & suæ vilissimæ conditionis recordaretur. Vidisti interdum hominem longè à propria natalique solo distantem, qui, licet ex humili loco, pauperibusque parentibus natus, audet interdum asserere, se ortum habuisse ex illustri familiâ, quia neminem videt, qui hoc possit inficiari? Verùm contingit aliquando reperiri aliquem vel ejusdem patriæ, aut qui illius noverit progenitores, qui hujusmodi hominem vanitatis & falsitatis arguat, asseratque illum esse ex humili loco, & ignobili genere oriundum, ac ei dicat: *Quid te jactas nobilem? Quasi*

De monte Sina & Siō

VERO

Lib. 13.
Antiq. 18.

Iob. 3.

verò tuam ignoremus proficiam?

Ita homini potuisset contingere, si ex unâ tantum parte terræ, verbi gratiâ Orientis, fuisset corpus ejus efformatum. Si enim ad Occidentem, vel ad Meridiem, aut ad Aquilonem tetendisset, non ex terrâ aut pulvere, sed ex aliquâ nobili materiâ se constare asseverasset: verum testimonio quatuor mundi partium convincitur, illum ex terrâ coalescere, ac pulverem esse; cum non ex unâ tantum, sed ex illis quatuor partibus assumpserit Dominus pugillum terræ ad humanum corpus efformandum. Itaque quodcumque homo se conferat, sive ad Orientem, sive ad Occidentem, vel ad Meridiem, aut ad Aquilonem, semper audiet, *Pulvis es, & in pulverem revertêris.*

Pulvis es. Antequam homo esses, terra eras: & antequam terra fuisses, nihil eras: quia tu ex terra, & terra ex nihilo. Tu filius terræ, terra autem filia nihili: Est igitur nihil avus tuus. Itaque inter te & nihilum parum duntaxat interjacet terræ & pulveris. Vides te non longè à nihilo distare; citò in nihilum revertereris, nisi à Domino defendereris. Hoc agnoscebat August. qui sic humiliter loquebatur: Si non me regis Domine, revertar ad nihilum. En jactabunde, origo tua: en reversio tua. Certus esto, quòd si non in nihilum, saltem *in pulverem revertêris.* Hæc homini loquitur Deus. Et apud Iob, sic Deum alloquitur homo: *Memento, quòd sicut lutum feceris me, &*

in pulverem reduces me.

Homo, inquit Deus, quia iustis meis non obtemperasti, *in pulverem revertêris.*

Deus, inquit homo, ut adimpleatur quod prædixisti, *in pulverem reduces me.*

Homo, quia dereliquisti me, *in pulverem revertêris.*

Domine, quia dereliquit me iustitia originalis, *in pulverem reduces me.*

Homo, propter iniquitatem tuam, *in pulverem revertêris.*

Domine, propter æquitatem tuam, *in pulverem reduces me.*

Homo, antequam venias ad me, *in pulverem revertêris.*

Domine, priusquam me reducas ad te, *in pulverem reduces me.*

Homo, quia injustus es, *in pulverem revertêris.*

Domine, quia iustus es, *in pulverem reduces me.*

Homo, quia odisti me, *in pulverem revertêris.*

Domine, quia dilexisti me, *in pulverem reduces me.*

Nam non iratæ Iustitiæ, ait Rupertus, sed miserantis est gratiæ, quòd vitiatum hominem Deus mortalem esse voluerit. Quod nec ipsos Gentiles latuit, rationaliter utilem esse arbitantes hominibus mortalitatem. Vnde Plotinus apud eundem Rupertum: Tunc pater misericors mortalia illis condebat corpora. Utillissima sanè fuit homini post peccatum pœna mortis, quâ mulctatus est à Deo, ne fieret & malitia, & miseria

Lib. 3. de
Trinit. &
oper. ejus
cap. 28.

In Soliloq.

Genes. 3.
Iob. 10.

miseria immortalis : & ut metus impendentis mortis & à malè agendo revocaret, & ad benè agendum sollicitaret: unde ei dicitur,

Memento homo, quia pulvis es & in pulverem revertèris. Ille igitur est perditissimus, quem non movet mortis memoria. Miratur Scriptura, quòd olim vocante Deo populum ad fletum & ad planctum, & ad cingulum sacci; nonnulli Iudæi cincti jam Assyriorum exercitu, cùm nullum eis esset evadendi suffragium, ipsaque jam morte imminente, lætarentur ac gulæ & luxui vacarent, atque ita se mutuò invitarent: *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.* Malè isti colligebant: ideo D. August. sic uni eorum loquitur: Quid ais? repete: Manducemus & bibamus. Age, quid postea dixisti? Planè hoc ipso, quod postea dixisti, incussisti mihi timorem ne tibi consentiam; cras enim moriemur: Terruisti, dixisti, & præcessit, manducemus & bibamus, adjunxisti, cras enim moriemur. Audi contrà à me; Imò jejunemus & oremus, cras moriemur. Ac si diceret: ex eo quòd cras simus morituri, sequitur quòd hodie jejunare, orare, benefacere, pœnitentiam agere debeamus; non manducare, bibere & lascivire. Quid enim cras morituro proderit hodierna voluptas, & comessatio?

Qui mortis recordatione pec-

care non desinit, & opera salutis exercere negligit, similis est Iudæ proditori, qui aliquando factâ Christi sepulturæ memoriâ, non compungebatur, imò prodicionem moliebatur. Nam murmurantibus discipulis, quòd Magdalena super caput Salvatoris unguentum pretiosum effunderet, dixit Dominus: *Quid molesti estis huic mulieri? Mittens enim hæc unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit.* Cur ibi Dominus suæ sepulturæ meminit? ut Iudam vel saltem mortis recordatione à malo suo proposito deterreret. Sed quid ille? Proditionem suam semper meditabatur, & ut eam perficeret, profectus est. Audi Evangelistam subiungentem: *Tunc abiit unus de duodecim, qui dicitur Iudas Iscariotes, ad principes Sacerdotum, & ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?* O perditissimi hominis argumentum singulare! mortem audit, sepulturam percipit, & non compungitur, sed in perditione persistit. Hæc observatio est D. Chrysost. Tunc illud, ad quod tempus relatum est? quando Christus ista locutus est, quando ad sepulturam dixit? atque neque hinc Iudas compunctus est. Si tunc quis dixisset Iudæ: Quid agis miser? Nonne audivisti Magistrum tuum de sepultura differentem? Nonne aliàs eundem audivisti in proditores, & avaros invehentes, imò hæc verba promentem,

Matth. 16.

Homil. 1. in
Matth.

Vae per quem filius hominis tradetur?

Respondisset: Audiui quidem;

- sed quod suum erat, dixit: quod meum est, facio: Magister est, illius est monere: ego autem proditor & avarus sum; quod proditoris & avari est, facio. Sic hodiè multi peccatores dicunt: Predicatores suo funguntur officio, nos nostro; avari sumus, avarè vivimus, &c. ô similes Iudæ!

Porro non sine mysterio ait Evangelista, qui dicitur Iscariotes.

Equidem amantissimus hominum Deus, ab initio volens Iudam à præcipitio custodire, hoc illi frænum iniecit, nimirum mortis memoriam, quam ipsius nomini indidit: nam Iscariotes idem est ac memorans mortem, five mortis memoria. Vt jam immedicabilem ejus videas animû, quando tanto fræno rupto, sese voluit in præcipitium agere.

Lib. 6 in
Matth. 6.

Hoc annotat D. Paschasius: Iscariotes memoriam mortis sonat, ut sit inexcusabilis, quod non casu, sed ex meditatione mortis, Dominum prodiderit. Iudam omnes execramur, qui non minùs Christum tradidit, licet eum de suâ sepulturâ loquentem audierit, ac mortis memoriam ex vico, unde erat oriundus, præ se tulerit. Vae nobis, quia imitamur, quem execramur. Audivit ille mortis fieri memoriam, nec emendavit se: audimus & nos, *Memento homo, quia pulvis es*, &c. Audimus, inquam, non tantum memoriam, sed & nobis intimari mortis sententiâ, tamen vix re-

peritur qui agat pœnitentiam. Noli igitur fieri Iudæ similis, ne Deo sis odibilis: sed esto mortis recordatione humilis.

Dæmon ipse, quamvis superbissimus, qui ab ipso Domino ausu temerario petebat aliquando adorari, verumtamen, teste Evangelistâ, cum in regione Gerasænorum hominem quemdam inter sepulchra versantem possideret, & possidendo vexaret, & Iesum illuc adventantem videret, *cucurrit & adoravit eum*. Cui Marc. 5.

Dominus; *Exi spiritus immunde ab homine isto*. Diabolus ab ipso quæ adorabat expellitur, & Iesum cogitur adorare, à quo volebat adorari. Quæro nunc, unde hæc Diabolo humilitas? quæ res hanc ei adorationem ingessit? Nescio an id ostendat Marcus, *Et semper* Ibidem
die ac nocte in monumentis erat.

Quasi cum mortuis habitatio potuisset cicurare & moderari Diabolicum animum. Hoc expendens Divus Chrysologus sic Serm. 17
scribit. Quid est Diabole, quem promissione regni, ut te adoraret, subdolos ambiebas, nunc tremens prolaberis & adoras? Ecce, qui honores omnes regni promittebat & gloriæ, habitare fœtidis, corruptione cadaverum, reperitur in tumulis. Adorabat Dominum qui habitando in sepulchris, mortis, cui non subijciebatur, gerebat memoriam. Pudeat nos mortales, si auditâ nunc mortis sententiâ, ejusdem recordatione meliores non evadamus, cum audiamus diabolum numquam moritu-

moriturum, habitatione tumultu-
rum, quasi humilem evasisse, at-
que inde Dominum adorasse.
Ergo quem non corrigit mortis
recordatio, non tantum similis
est Iudæ, sed est in hoc peior dia-
bolo.

*Memento homo, quia pulvis es,
& in pulverem revertèris.* Audito
mortis edicto ab assuero Rege
edito, eoque in urbis compitis
ac portis domus regie affixo, au-
di quid Mardocheus, cæterique

Esther. 4. Iudæi præstiterint. *Cum audisset
Mardocheus, scidit vestimenta sua, &
indutus est sacco, spargens cinerem
capiti suo. In omnibus quoque provin-
cijs, oppidis & locis, ad quæ crudele
Regis dogma pervenerat, planctus in-
gens erat apud Iudeos, ieiunium,
ululatus & fletus, sacco & cinere
multis pro strato utentibus* Vna
mortis sententia omne eis abstu-
lit gaudium, & prudentes effecti,
se totos pœnitentiæ dederunt.
Hodiè audivimus & vidimus
edictum, quod mortis nostræ sen-
tentiam continet, non fixum in
angulis Susan, sed in frontibus &
capitibus nostris. Quid aliud in-
dicant cineres isti qui fronti hæ-
rent? Quid resonant illa verba?
Memento homo, quia pulvis es, &c.
Hæc est proscriptio capitis, quæ
hodiè promulgatur. Cur non fe-
stinamus agere pœnitentiæ?
Hæc mortis sententia est veluti
lapis quo percutitur peccator.
Hunc lapidem optabat Augusti-
nus, dum sic scribebat. Quæra-
mus lapidem, quo percutiatur in-

credulus, & percussus quassetur,
quassatus comminuetur, commi-
nutus in pulverem convertatur,
conversus in pulverem complua-
tur, complutus seratur, latus fa-
ciat fructum, non qui igne con-
sumatur, sed qui in horrea con-
datur. Fructum inquam pœni-
tentiæ.

*Memento homo, quia pulvis es,
&c.* Dicunt naturalistæ, apes com-
motas, projectione pulveris vel
cineris conquiescere. De illis sic
Poëta.

Atque hæc certamina tanta Virg. 4.
Pulveris exigui iactu compressa Geor.
quiescent.

Vidit Ecclesia his diebus elapsis
omnes penè filios suos commo-
tos, saltantes, choreas ducentes
ac larvatos huc illuc discurrere,
luxui, comestationibus, ebrieta-
tibus se dedere: idcirco super ca-
pita eorum projicit & spargit ci-
neres, ut recordatione suæ con-
ditionis & mortis quiescant per-
versè agere, audiantque Domi-
num invitantem, *Convertimini ad* Joel. 2:
me in toto corde vestro, &c. Con-
vertetur corpus in pulverem, sed
convertatur anima in me, à quo
traxit originem, & sine quo nihil
erit. Audi August. Ut sit homo In Psal. 70.
aliquid, convertat se ad illum, à
quo creatus est. Non invitaret
te, si nollet te. Per hanc totam
Quadragesimā clamabit ad nos;
*Derelinquat impius viam suam, & vir
iniquus cogitationes suas, & rever-
tatur ad Dominum, & miserebitur
eius, & ad Deum nostrum, quoniam*

12 FERIA QVARTA CINERVM.

Epist. 7 ad
Venant. c. 4.

multus est ad ignoscendum. Divus Fulgentius expendens illud (*Multus est*, &c.) sic scribit: In hoc multo nihil deest, in quo est omnipotens misericordia, & omnipotentia misericors est. Tanta est autem & benignitas omnipotentiae, & omnipotentia benignitatis in Deo, ut nihil sit quod nolit, aut non possit relaxare converso. Verum, qui in hoc saeculo multus est ad ignoscendum converso, multus erit & in futuro ad irascendum perverso, maximè, si non sapiat cinere super eum insperso.

Sanguisuga, si sanguinis voluptate inescata revelli non possit,

insperso cinere decedit. Hoc observat Galenus, qui sic scribit: Ab attrahendo quidem sanguisugæ non desistunt, donec cinere aspergantur. Sanguisugam symbolum esse præcipuè avaritiæ & libidinis, ostendit Sapiens, his verbis: *Sanguisugæ duæ sunt filiae, affer affer.* Difficile est avarum & libidinosum emendare: verum nimium rebus temporalibus ac voluptatibus adhærescentes mortis recordentur dum cinere aspergantur, atque ita convertantur, ut tandem vitæ æternæ fruantur, ad quam nos perducatur, qui sine fine vivit & regnat, Amen.

Tom. 7.
class. 6. c. 1.

FERIA QVINTA
POST CINERES.

Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, &c.
Marth. 8.

PERVIDIT David, quanta futura esset in Christo Messia dulcedo atque benevolentia, ideo

ut ad illum accederent Gentes, liberè invitabat: *Accedite*, inquit, *ad eum, & illuminamini*, vel, ut notat Genebrardus, *illuminabimini*. Divus Augustinus hæc potissimum Gentibus dicta esse censet. Ecce, inquit, ad Gentes di-

citur, *Accedite ad eum, & illuminamini*. Crucifixus Christus inter Iudæos sævientes & videntes erat, Gentes absentes erant. Ecce illi accesserunt, qui in tenebris erant. Quomodo viderunt? Illuminati sunt. Unde accedunt Gentes? Fidem sectando, corde inhiando, Charitate currendo. Hoc pacto accessit ad Iesum Centurio, rogans eum.

Hunc autem Centurionem Genti-

Psalm. 33.

In Psalm. 33.

Gentilem fuisse, testantur D. Chrysostomus & D. Augustinus, perspicuumque esse asserunt ex ipso nomine, vocabuloque Centurionis. Non enim tunc, cum Iudæi Romani Imperij tyrannide premebantur, Centuriones ex ipsis factos fuisse credendum est. Ideò, ait D. Augustinus, erat iste de Gentibus, erat quippè Centurio; jam Iudæa gens habebat militem, habebat Romanum Imperium, &c. Apertè etiam fuisse Ethnicum colligitur ex verbis Iudæorum Christum pro illo rogantium, atque dicentium; *Diligit gentem nostram*. Quæ quidem verba indicant illum alterius fuisse gentis, scilicet Ethnicorum.

Præterea, hunc Centurionem primum fructum Gentilium appellat Chrysostomus. Primus enim ex Ethnicis accessit ad Christum, dictusque est secundum aliquos Cornelius, ac natione Italus.

Verùm de accessu illius ad Christum discrepare videtur. D. Matthæus à D. Luca. Nam D. Lucas ait, Centurionem sanitatem servi per internuncios petiisse. Divus verò Matthæus affirmat, eundem ipsum ad Christum accessisse. *Accessit*, inquit, *Centurio*. Duobus modis potest tolli hæc discrepantia. Primò, si dicamus cum D. Augustino, Centurionem non per se, sed per internuntios, quos misit ad Iesum, accessisse. Nam ex illâ vul-

gatâ Iuris regulâ, qui per alium facit, per se facere videtur. Itaque ex sententiâ D. Augustini sic verba Matthæi sunt explananda. *Accessit ad eum Centurio*, non per semetipsum, sed per nuntios, eaque dixit quæ sequuntur, ut D. Lucas scribit. Alio modo verba Matthæi in propriâ & usitatâ significatione retinentes dicere possumus, Centurionem per semetipsum accessisse. Sic ergo res habuit. Misit (ut ait Lucas) Centurio ad Christum Iudæorum seniores, postea, cum non longè à domo abesset, misit amicos ut idem Lucas narrat. Tandem, cum jam foribus propinquaret accessit ipse, quod scripsit Matthæus, tacuit Lucas. Nam valdè verisimile est Centurionem, postquam semel & iterum miserat internuntios, cum videret Christum petentem domum suam, ad eum accessisse, & verba protulisse, quæ Matthæus commemorat. Vnde Divus Chrysost. Non est absurdum, ait, missos esse primò aliquos, qui illud dicerent: deinde quoque ipsum Centurionem accessisse, ac per se iterum eadem dixisse. Quid autem dixerit audiamus.

Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Expendenda sunt hæc verba, atque imprimis (*Domine*.) Quærenti Moyse à Domino, quod esset nomen ejus, ut illud posset filiis Israël indicare, respondit Deus;

Luc 7.

Homil. 27
in Matth.

Carrac.

Lib. de cō-
sen. Evan.
cap. 20.Leg. 22. §. 1.
ff. de lib.
causa.

Luc. 7.

Homil. 27
in Matth.

ed. 3.

1. part. qu.

13. art. 7.

Hæc dices filiys Israël, Dominus Deus patrum vestrorum, &c. Hoc nomen mihi est in æternum. Quærit D. Thomas, an hoc nomen (Dominus) potuerit Deo convenire ab æterno: aut, si ante mundi creationem potuerit vocari Dominus, cum huiusmodi nomen sit relativum, supponatque suum correlativum, nempe servos: sicut enim non est pater sine filio, sic nec Dominus sine servo.

Respondetur, rectissime hoc nomen (Dominus) potuisse Deo convenire, & reverà Deum fuisse Dominum, etiam ante mundi constitutionem sive molitionem. Dices: Quorum erat Dominus? Respondeo, ipsius nihili extitisse Dominum: ut enim quis alicujus rei Dominus dicatur, oportet, ut eâ prout & quomodo voluerit, utatur, quia juxta illam regulam Iuris, dominium est facultas utendi re in quemcunque usum: Soli Deo autem competit uti nihilo ad libitum, & ex eo condere quicquid vult; *vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt.*

Rom. 4.

In Psal. 32.
in Catena
Græc.

Beatus Didymus expendens illa verba Davidis: *Ipsè dixit, & facta sunt: mandavit, & creata sunt;* sic quærit. Quis, cui dixit? Quis, cui mandavit? Cui verbi gratiâ dixit; *fiat lux, fiat firmamentum?* Respondeo, Deum nihilo dixisse & mandasse, ergo erat ejus Dominus, cum ei potuit mandare, & ex eo omnia creare. Proprium igitur Dei nomen est Dominus, juxta illud, *Dominus nomen illi.*

Hoc itaque agnoscens Centurio, ait.

Domine, puer meus iacet, &c. Divus Chrysologus parum rusticitatis præ se tulisse hunc Centurionem in istis verbis ostendit, dum sic scribit. Et quomodo hic Centurio, qui sic agnoscit Dominum, puerum suum ausus est profiteri, quasi nesciens servi peculium ad Dominum pertinere? Gratiùs & veriùs dixisset, *Domine, servus tuus.* Id enim postularèt & divinus dominatus, & Centurionis humilitas. Cur ergo rusticitatis inuri notâ voluit, dicens: *servus meus?* An quia jacebat? Sane non te offendat, quod dixerim servum meum. Meum dico, qui jacet; si tuus esset, Domine, non jaceret. Sic observat idem Doctor. Serm. 15.
Ibidem.

Rectè hominis servus notatur ille, qui jacet, qui infirmitatum pondere pressus solo prostermitur. Servi hominum jacent, servi Dei stant. Audi invitante: *Ecce nunc benedicite Domino omnes servi Domini, qui statis in domo Domini.* Expende (*qui statis,*) non *qui iacetis.*) Stant servi Dei, hominum servi jacent. Servire Deo, stare est, servire hominibus, jacere est. Illi namque dicuntur jacere, qui, nisi invitati, nolunt Deo subjacere. Audi eundem Chrysologum. Servi Dei etsi patiuntur mala, Ibidem, non patiuntur ad pœnam, sed subeunt ad coronas. Adversa non sunt necessitatum causæ, sed sunt causa victoriæ. Servi hominum sunt,

Ibidem.

sunt, qui mala patiuntur inviti, qui libenter in hoc mundo patitur, Dei servus efficitur. Fortè iste Centurionis servus hanc infirmitatem æquo animo non ferebat, ideo servum suum potiùs quàm Domini asserebat. Vnde illum sic orantem inducit idem Doctor. Puer meus, qui jacet, ut tuus sit, surgat: meus, qui paralyticus, ut tuus sit, jam sanetur. Quasi dicat, Domine vel hic servus sanetur, aut libenter patiat, ut tuus efficiatur.

Luc. 7.

Adeò hic Centurio hunc servum diligebat, ut de illo dicat Lucas, *erat ei pretiosus*, quia tanquam rem pretiosam fovebat, inq; domo propriâ asservabat. *lacet in domo*. Non illum tanquam quid vile domo eieci, sed tanquam quid pretiosum in domo meâ retinui. *Erat igitur ei pretiosus*, quia in eo pretiosa exercebatur charitas. Pretiosus, quia pretiosi corporis Christi dignus iudicatur præsentia; *Ego veniam*. Pretiosus, quia pretiosa promittitur sanitas, & *curabo eum*.

Homil. 5.
in diversis.

Præterea, pretiosus, cujus gratia tam pretiosa verba Centurio apud se promebat. De illo sic Origines. Centurio iste in mentis abdito dicebat: mihi hic servus est, & ego creatori. Iste me super terram, & ego magnum in cœlo habeo Dominum. Si ego ejus non misereor, quomodo mei ille miserebitur? Cùm iste Centurio esset Ethnicus, executioni tamen mandavit, quod nondum

legerat, illud scilicet Ecclesiastici: *Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem tuum sic eum tracta*. Expende illa (*sit tibi quasi anima tua*.) Animæ tuæ curam geris, gere & servorum tuorum. Non quæris, nec optas, ut nisi quàm tardissimè exeat anima tua à corpore tuo: noli quoque domo tua servum ægrotantem expellere. Nolles animam tuam, nisi ab omni labe liberam à corpore tuo exire: noli etiam servum tuum, nisi sanum dimittere. Præterea, *quasi fratrem tuum sic eum tracta*. Quia, te-
ste Ambrosio, licet servus sit conditione, gratia tamen frater est, eodem quo & tu utitur Deo Patre, cur te non utatur ut fratre?

Eccl. 33.

In hunc locum.

Nondum etiam audierat Paulum dicentem; *Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior*: & tamen illius agebat curam, pro illo Christum oravit, ac rogari fecit, nihil omisit, ut illius incolumitati provideret. Infideli eris deterior, si tibi servus plusquam infideli non sit charior. Servi sunt? inquit Seneca, imò homines. Servi sunt? imò contubernales. Servi sunt? imò humiles amici. Servi sunt? imò conservi, si cogitaveris tantumdem in utrosque licere fortunæ. Vide quàm humaniter sint servi tractandi.

1. Tim. 5.

Epist. 47.

Servus à servando dicitur, teste Augustino, qui sic scribit. Lib. 1. quæst. in Gen. 35.
Homo

Homo, qui ab homine superatus, jure belli posset occidi, quia servatus, servus appellabatur. Inde & mancipia, quia manu capta sunt. Si ergo servus à servando dicitur, tunc verè servus tibi eris, cum illum servaveris, hoc est, ab omni periculo, quantum poteris, eripueris. Verè fuit hic Centurioni servus, quoniam illum à morte imminente, Christum exorando, servavit. Servandum ergo, & in eo servanda servavit Centurio: fac & tu similiter.

Levit. 25. Nesciebat præterea iste Centurio Deum dixisse, *Mei sunt servi*; & tamen servum erga servum Dei se exhibet. In hunc locum sic Radulphus: Hic commonentur Domini, ut servos Tyrannicè non opprimant, sed tanquam Dei servis reverentiam eis habere meminerint. Demonax videns aliquem Dominum crudeliter servum verberantem; Desine, ait, ne servo tuo similis fias. Quibus verbis duo innuere voluit. Primum, quod evenire potest, ut, qui modò Dominus est, fiat rotante fortunà, servus, & è contrà, quod multis contigisse legitur.

Epist. 47. Audi Senecam. Cogita quem servum tuum vocas, ex ejusdem seminibus ortum, eodem frui cælo, æquè spirare, æquè vivere, æquè mori. Nam tu illum ingenuum videre potes, ille te servum. Stare ante limen Callisti Dominum vidi, & alijs intrantibus excludi. Marianà clade

multos splendidissimè natos fortuna depressit: alium ex illis pastorem, alium custodem casæ fecit.

Deinde ostendebat ille Philosophus hunc Dominum similem fuisse servo suo, quia hic illius erat servus; ille verò suarum passionum. Nam is servus est, qui affectibus suis dominari nescit. Diogenes dicere solebat, inter servos & Dominos malos nihil præter vocabula interesse, nisi quòd mancipia servirent Dominis, Domini verò cupiditatibus, id est, multis Dominis, qui turpes sunt, & inclementes. Divus Augustinus scripsit indignum esse, hominem velle, ut servus suus melius sibi serviat, quàm ipse Deo. Cum vis, inquit, ut serviat tibi servus tuus, & tu non vis servire Deo, facis Deo, quod tu pati non vis.

Lib. 1. de
decem
chordis.
tom. 4.

Observe præterea, hunc Centurionem non dixisse, *servus meus iacet*, sed *puer meus*, quia naturaliter agnoscebat neminem esse alteri servum. Nullus enim potest propriè dici servus hominis, sed Dei, unde dixerat Dominus, *Mei sunt servi*. Homo nullum debet habere servum. Idcirco de Domino dicitur homini, & Angelo, etiam dæmoni; *illi soli servies*. Nota (*soli*.) Quia ad solum Deum servi pertinent id est, quia omnes Deo soli servire tenemur, ideò homo, servus Dei, non hominis dicitur. Perperam ergo vocamus alios homines servos.

Bene

Benè hoc cognovit Centurio, cum illum non servum, sed puerum vocabat.

Quid autem Centurio promittenti Christo venire ad ejus aedes dicat, audiamus. *Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Indignum se judicat accessu Domini ad ipsum. Vis videre discrimen inter superbum & humilem? A superbo Deus, & à Deo humilis recedit. Deus, inquam, superbis dicit, ut recedant ab eo; *Discedite à me maledicti.* Et humiles dicunt Deo, ut recedat ab eis. Audi Petrum: *Exi à me Domine, quia peccator homo sum.* Sed dum præ humilitate quis petit Christi recessum, meretur illius accessum. Audi Augustinum: Humilias te, & Deus venit ad te, & venis ad eum: exaltas te, & elongat se à te, & elongaris ab eo. Vide quid huic humili Centurioni dicatur à Christo, *Ego veniam.* Ipse autem judicans se hoc non mereri, ait:

Domine, non sum dignus. Non dixit, *Tectum meum non est dignum:* sed ego *non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Sui ipsius agnovit fateturque indignitatem. Est Deus tantæ majestatis, tantæque cellitudinis & immensitatis, ut nullum sit tectum, quod illum capere valeat. Hoc agnoscebat & fatebatur Salomon: *Si calum & Cali calorum non te capiunt; quanto magis domus ista, quam edificavi?* Verùm hic Centurio quando se ipsum potiùs quàm tectum agno-

vit indignum, magis & expressius cognovit, & patefecit Dei conditionem, quàm Salomon. Agnovit enim Deo nullum esse angustum hospitium, nullumque respuere locum, præter animam peccato maculatam; propterea dixit:

Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum.

Quasi dicat: Indignitas mea est causa indignitatis domus meæ: magis sum ego indignus Dei accessu, quàm domus mea, vel tectum meum. Fuit Dominus in fornace cum tribus pueris: descendit in foveam cum Ioseph: erat in sterquilinio cum Iob: in ventre ceti cum Iona: cum Daniele in lacu leonum. Vbicumque sit iustus, Deus præcipuè adest; unde ei dicit: *Ne timeas, quia ego tecum sum.* At verò in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Ita Deus odit peccatum, ut dicatur non solum cum eo non habitare, sed & illud non posse respicere. Audi Prophetam: *Mundi sunt oculi tui, nec vales ad iniquitatem respicere.* Si itaque Deus non respiciat peccatum, quomodo habitabit cum peccato? Quomodo tecum, si tecum habeas peccatum? Dicat igitur unusquisque cū hoc Centurione:

Domine, non sum dignus, &c. ut fieret dignus, indignum se reputavit. Quia, inquit Chrysostomus, Hom. 28, ad dicebat, non sum dignus, prop-

C

tereà

Isa. 4.
Sap. 1.

Abac. 1.

Hom. 28, ad

Matth. 25.

2. Par. 6.

Serm. 82.

Ioan. 1.

Hom. 38. ad
pop.

1. Cor. 15

Apoc. 3.

tereà dignus factus est. Imò etiam cognitione, ac suæ indignitatis confessione, dignas, & honorificas reddidit ædes suas. Dum, ait Ambrosius, se profitetur indignum, & dum ædes suas injuriosas putat, magis eas honorificas facit & gratas. Certè à Christo meruit laudari, qui se omni laude indignum iudicavit. Hos tantùm Dominus in terris voluit canonizare, quos vidit seipfos nihil reputare. Ioannes Baptista, quia de seipso dicebat, *Non sum dignus, ut solvam corrigiam calceamenti eius*; fuit à Christo summè laudatus, hominumque major declaratus. Vnde idem Chrysostomus: Ioannes dicens, *Non sum dignus solvere corrigiam calceamenti eius*, ideò amicus quoque sponsi, & manum, quam dixerat esse calceamenti indignam, hanc super caput suum Christus attraxit. Paulus vas electionis, & inter præcipuos Apostolos eligitur, qui dicebat, *Non sum dignus vocari Apostolus*. Ipsi Martyres, quia hanc præsentem vitam indignos se iudicabant, multis & varijs tormentorum generibus se exponebant, digni tamen Deo habiti sunt, de quibus Sapiens, *Invenit Deus eos dignos se*; & de his etiam ipse Dominus, *Ambulabunt, inquit, mecum in albis, quia digni sunt*. Sic iste Centurio à Christo commendabatur, quia se indignum ad quem Christus accederet, fatebatur; *Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum*.

Vnde adeò grata existit hæc Centurionis deprecatio, ut recepta in Ecclesia, eadem uterentur fideles etiam tempore Origenis, ut ipsemet fatetur, dum sacram sumerent Eucharistiam; & nunc quoque eadem utantur. Iam enim dictum erat ab Apostolo, iudicium sibi manducare, qui indignè manducaverit corpus Christi. Idcirco, ne indignè sumamus, & ne iudicemur, indignos nos iudicemus, dicamusque: *Domine, non sum dignus, ut intres* &c. Observa, quòd hæc verba dicente Centurione, seniores Iudeorum pro illo rogabant, dicebantque Domino, ut testis est Lucas, *Dignus est, ut hoc ei praestes*. Illum vocabant dignum, quando seipsum reputabat indignum. Propter eam attendite, quid dicat ille, quid dicant isti. Ille dicit, *Domine, non sum dignus*, &c. Isti dicunt, *Dignus est*, &c. Etiam homines illos beneficio dignos vocant, qui se indignos iudicant.

Ecce ratio, quam afferunt isti seniores, *Diligit enim gentem nostram, & Synagogam ipse adificavit nobis*. Videte, auditores, quid prosit vera dilectio, quid bona operatio. Opera tam bona, quam mala habent suas voces, ac clamores emittunt. De eleemosyna sic Scriptura: *Ipsa exorabit pro te*. Quod & de cæteris bonis operibus intelligendum est. Itaque peractis aliquibus operibus bonis, si quid à Domino postulemus,

mus, statim prodeunt illa opera, scilicet eleemosynæ, jejunia, & similia, quæ pro nobis exorant, atque suo modo dicunt, *Dignus est, ut hoc illi præstes.*

Mala quoque opera, utpote furta, perjuria, & alia hujusmodi, suas etiam edunt voces. Nam secundum Gregorium, habent peccata suas voces, ascenduntque ante conspectum Domini: de Nivitis sic Dominus ad Ionam; *Ascendit malitia coram me.* Hoc confirmat David, dum Domino sic ait: *Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo*, & apud Ieremiam: *Iniquitates nostræ responderunt nobis*; vel juxta translationem Septuaginta, *restituerunt nobis*. Nam petentibus nobis aliquid à Deo, sese opponunt peccata nostra, & dicunt, *Non est dignus, ut hoc illi præstes.* Si verbi gratiâ, petis, ut Deus liberet te ab infirmitatibus, quibus vexaris, statim prodeunt injuriæ, quibus proximum affecisti, dicentes, *Non est dignus, ut hoc illi præstes.* Nam suum vexavit proximum, fratrem, vicinum, aut alium; bona illius retinuit, famam læsit, debita non solvit, petenti eleemosynam denegavit.

2. Mach. 9. Videamus hoc in impio Antiocho, qui orabat Dominum, à quo non erat misericordiam consecuturus. Cur non erat consecuturus misericordiam? quia peccata ab eo commissa restiterunt, seseque opprobant. Audi Scripturam, *Quia multorum viscera torserat.* Illæ itaque vexationes, quibus alios pre-

mebat, restiterunt ei, ne misericordiam consequeretur, ac ipso orante, dicebant Deo, *Non est dignus, ut hoc illi præstes.*

Nonne & Caino dictum est? *Si male egeris, statim in sorsibus peccatum tuum aderit, ut scilicet resistat tibi, & sese opponat, ne postulata recipias.* Occidit Abelem, & ecce vocem clamantem, dictumque est ei; *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.* Si tunc Cain aliquid à Domino postulasset, sine dubio illa vox clamasset, *Non est dignus, ut hoc illi præstes.* Quicquid igitur agas, sive bonum, sive malum, habebit suam vocem, & clamabit ad Dominum. Bonum veniam & gratiam, malum verò vindictam & pœnam tibi precabitur: & quanto fuerit gravius, tantò altius & vehementius vociferabitur. Audi Dominum apud Prophetam; *Cognovi multa scelera vestra, & fortia peccata vestra.* Si multa sint scelera, multò magis, si gravia & fortia, fortiter clamabunt. Itaque si bonum aliquod modicum & exiguum præstiteris, & grave etiam aliquod delictum patraveris, utrumque clamabit, sed fortius prævalebit. Verbi gratiâ, pauperi dedisti obolum, & alteri rapuisti centum aureos. Quam vocem poterit emittere iste obolus, ut exoret pro te? Nonne altius & fortius vociferabitur furtum centum aureorum? Aliquantisper orasti, & deinde Deum blasphemasti, proximo detraxisti,

fortius igitur clamabunt istæ tuæ blasphemix & detractiones, ~~quam~~ illa oratiuncula, & dicent, *Non est dignus, ut hoc illi præstes.* Modica illa bona opera quæ facis, postulabunt quidem, sed obtinere non poterunt, quia gravissimorum tuorum peccatorum voces prævalebunt. Iste autem Centurio veritus, ne vox suorum delictorum ad aures Christi perveniret, & postulata impediret, optabat, ut eam vox Christi præveniret. Ideo fortè sic precabatur:

Sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Id est, jube verbo, unico verbo. Credibile est audivisse Centurionem, quomodo Christus leprosum non multo antè unico verbo curasset, dicens, *Mundare*, indeque tantam concepissem fidem, ut idem in suo servo facere posse non dubitaret.

Dic verbo. Quasi dicat: Si verbo tuo non curetur servus meus, actum est de illo: multa adhibui remedia, sed nihil proficiunt, verbo tuo indiget. Idem de peccatoribus judicium. Si verbo Dei & prædicationibus non convertantur, non est quòd ad alia remedia recurratur. Non enim sunt eis optanda miracula, sed Dei audienda verba, illaque facienda. Audi Chrysologum ad Dominum. Verbum tuum Domine sanitas est, verbum tuum vita est. Ille igitur non vult animæ sanitatem, non vult vitam, qui non vult audire verbum vitæ &

sanitatis.

Dic verbo, &c. Qui petit verbum miles erat, fortè more militum verbum expostulabat, *il demandoit le mot.* Nam in arcibus, fortalitijs, acie ac exercitibus datur verbum, quo milites, cujus sint, agnoscantur. Gentilis erat iste Centurio, Christum Iesum esse Dei filium nondum agnoscebat: ex nihilo omnia creasse, & quo verbo ad omnia creanda usus fuisset, adhuc ignorabat, propterea, ad Christum accedens petit, *Dic verbo.* Quasi dicat: *Dic* quo verbo usus es, quando hæc omnia condidisti, quia hoc ipso verbo poteris sanare, quem dignatus es creare: esto eodem verbo sanator, quo fuisti creator. Audivit tandem illud verbum, quando ei dictum est, *fiat tibi sicut credidisti.* Per illud verbum (*fiat*) Deus omnia condidit, *fiat firmamentum, &c. fiat lux.* Dictum est ergo ei verbum à verbo. Ponderans idem Chry-

Ibidem

Osee 14.

Hom. cum
presbyter
esset defig-
natus.Deut. 30.
Rom. 10.

Ioan. 10.

Dixit igitur Deus verbum homini, dicat & nunc homo homini verbum, noscatur esse Dei militiæ. Sed quod est verbum quod à nobis requiritur? verbū confessionis. Confitere homo peccata tua, & dices verbum, quod à te postulatur. Ad hoc nos hortatur Propheta, *Tollite vobiscum verba*. In quem locum secundum Chrysostomum, sic habet paraphrasis Chaldaïca, *Afferte vobiscum verba confessionis*. Verbo igitur confessionis dignoscitur homo, cuius sit professionis: si enim Christianismum profiteatur, necesse est, peccata sua confiteatur. Homo, hæc tantum dic verba, & sanabitur anima tua. Potuit Deus dare, & dedit verbum suum; potes tu dare verba confessionis. *Quid dicit Scriptura? Propè est verbum in ore tuo, & in corde tuo*. Ore confitearis, corde conteraris, ut sanari & salvari merearis.

Prudenter dicunt, qui cum Davide dicunt: *Confitebimur tibi Deus, confitebimur & invocabimus nomen tuum*. Hoc in persona peccatorum dicebat, quorum est non tantum Deo confiteri peccata sua, sed Sacerdoti, ut Deo pareamus præcipienti: ideo geminatur illud *Confitebimur*. Primò *Confitebimur tibi*: & quia præcepit Dominus, ut ad eos recurramus, quibus dictum est, *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, ideo addit aliud *Confitebimur*.

Dices: Quid prodest verbum

verbo, id est, Deo omnia scienti dicere? Respondet Augustinus: *In Psal. 74* Confessio tua non illum docet, sed te mundat. Subjungis: Quid saltem prodest verba siue peccata mea pandere homini, quæ jam confessus sum Deo? Audi eundem Augustinum. Sunt quidam qui sufficere sibi ad salutem autumant, soli Deo, cui nihil occultum est, quem nullius latet conscientia, sua confiteri crimina; nolunt enim, aut erubescunt, siue dedignantur ostendere se Sacerdotibus, quos tamen inter lepram & lepram discernere per legislatorem constituit Dominus. Sed nolo, ut ipsa decipiaris opinione, quatenus confundaris confiteri coram Domini vicario: nam ipsius humiliter subeundum est iudicium, quem Dominus sibi non dedignatur vicarium. Dic ergo & Verbo, id est, Deo, & homini, scilicet Sacerdoti peccata tua, quia homo peccator es. Audi Centurionem talem se agnoscentem.

Nam & ego homo sum sub potestate constitutus. Non à pari, ut nonnulli malè interpretati sunt, sed à minori ad majus argumentabatur Centurio: Si ego homo cum sim sub alterius potestate, id est, sub Chiliarcho, & sub Imperatore constitutus, tamen quia sub me milites habeo, dico huic, vade, & vadit; & alteri, veni, & venit; quanto magis tu, qui sub nullius es potestate, poteris solo tuo imperio servum meum curare?

Tom. 9.
lib. 2. de
visit. infirm.
c. 4.

Hom. 27. in
Matth.

rare D. Crysoftomus perpendens illa verba Centurionis, credit illum sibi repræsentasse cœlestem quamdam militiam, cujus Christus dux est, cui etiam subiiciuntur infirmitates, imò ipsa mors, & cætera huiusmodi: sic enim scribit. Imaginatus mihi videtur cœlestem militiam, cujus Christum ducem & Dominum esse credidit, cui etiam mortem ipsam, & morbos ipsos, cæteraque omnia sic esse subiecta non dubitavit, ut milites, &c.

In acie benè ordinatâ datur unus supremus dux totius exercitus: dantur & diversi milites diversa obeuntes munera, ac diversa gerentes arma: dantur etiam qui cogant milites ad præliandum, & fugientes coërceant, & qui delinquentes puniant. Ita Deus, qui ideò vocatur Dominus exercituum, se habet veluti dux militiæ huius mundi. De illo & de ejus militibus sic Iob. Nun-

Iob. 25.

quid est numerus militum eius? Diversas habet creaturas, quæ omnes melius & promptius ei obediunt, quàm milites suo duci, de quibus creaturis dicitur, *Castra*

Gen. 32.

Dei sunt hæc. Ex illis quasdam habet ad vindictam malorum.

Ecc. 39.

Audi Scripturam. *Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, ignis, grando, fames, mors, &c.* Et hæc omnia obediunt ei; unde Psalmista: *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, faciunt verbum eius.*

Psal. 148.

Expende illud, *faciunt verbum eius.* Venit, verbi gratiâ, ignis

comburens domum tuam, segetes & similia, *facit verbum eius.* Non combureret ignis, nisi præciperet supremus dux Deus. Descendit grando, fulgura cadunt, omnia devastant, atque ita *faciunt verba eius.* Accidunt morbi prementes & divexantes, venit mors de medio tollens, cur hæc? *faciunt verbum eius.* Nihil est in his castris, nihil in hoc mundo, quod non faciat verbum ejus. Vult igitur dicere hic Centurio: Domine, præcipiente te, accessit infirmitas, quâ puer meus malè torquetur, veniendo fecit verbum tuum, *sed tantum dic verbo, & sanabitur, &c.* Dic, inquam, & verbo tuo obediet eadem infirmitas: te imperante accessit, te jubente recedet, hoc firmiter credo, propterea *dic verbo & sanabitur puer meus.*

Nam & ego homo sum sub potestate constitutus. His verbis humilem se præbet: unde sic Bernardus. Quàm pulchrè, inquit, locutus est beatus ille Centurio, cujus fidei nulla par inventa est in Israël? Et ego, inquit, homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites. Præmisit, Homo sum: prius se agnovit hominem, quàm potentem, ut se jam implere ostenderet, quod longè antè dixerat David: *Sciant gentes, quoniam homines sunt.* Aliter se gerunt homines huius sæculi: si enim aliquid petant, aut dicant, statim potentiam ostentant: ego enim possum tibi paria reddere, divitijs affluo, sunt

Epist. 42. ad
Henricum
Episcop.
Sen.

Psal. 93

sunt mihi amici, habeo parentes potissimos, sum nobili genere natus. Non sic Centurio, humiliter enim loquebatur, suam imbecillitatem agnoscebat, ac hominem sub potestate constitutum se fatebatur: & licet dicat habere sub se milites, non jactantiæ causâ hoc dixit, sed ut ostenderet omnia melius & promptius divino nutui obedire quàm milites sibi.

Tanta præstitit iste Centurio, tantaque dixit, ut *audiens Iesus miratus sit*. Mirabatur præcipuè ejus fidem, illamque commendabat. Vnde exclamat Origenes: O fides viri! ô confidentiâ militis! ô charissime amice veritatis! Te admiratur Dominus, tuam indeficientem magnificat fidem. Nostra quoque fides laudaretur, si charitas illam comitaretur.

Mirabatur etiam Christus, quia hic Centurio antè cœpit docere, quàm credere. Hoc annotat Chrysolog. Videtis Centurionem antequàm discipulatus subiret officium, locum magistris fuisse sortitum: Præbet enim petendi formam, dat normam credendi, fidei pandit causas, virtutum commendat exempla, qui nondum Christianæ scholæ ingressus est disciplinam. Nondum Christianus Christianè se gerebat, nondum fidelis fideliter vivebat. Hunc itaque mirabatur Christus. Ille Centurio nospudfacit, qui nondum Christianus, nondum fidelis, Christianorum tamen & fidelium vitam

ducebat: nos verò qui Christianum nomen profitemur, ~~quasi~~ Ethnicis & infideles, ne dicam veluti bruta, sæpè vivimus.

Quæritur, quomodo Christus Iesus sit miratus, cùm admiratio de rebus insperatis, teste Augustino, nasci soleat? Cùm ergo fides, & omnia, quæ erant in Centurione, essent Christo exploratissima, non est illa admiratus. Respondent aliqui, Christum miratum fuisse secundum scientiam experimentalem, quam in eo ponunt Theologi, & quam illum novis rebus acquirere posse dicunt, quemadmodum ait Paulus, *Didicit ex his, quæ passus est, obedientiam*. Alij existimant ita Christum mirari dici, sicut irasci dicitur Deus, non quòd reverà irascatur, sed quòd puniat, quod homines irati facere solent. Sic Christus miratus dicitur, non quòd formaliter miratus, sed quòd ad modum mirantis locutus sit.

Vel dico, *miratus est*, id est, *Ibidem*, acta Centurionis mirari docuit.

Ita explicat August. Quod mirabatur Dominus noster, nobis mirandum esse significat, quibus adhuc est opus sic moveri. Et alibi sic scribit Christus, qui omnia præsciebat, quod mirandum alijs commendat, mirando laudabat. Vult igitur Dominus, ut miremur, & admirando imitemur virtutes Centurionis, scilicet fidem, charitatem, humilitatem, prudentiam, &c. Admirandus

Lib. 1. de
Gen. contra
Manich.
cap. 8.

D. Thomas
3. part. quæ-
st. 5. art. 8.
Hebr. 5.

Lib. 1. contra
advers. leg.
& Prophet.
cap. 7.

Hom. 5. in
divers.

Serm. 15.

24 FERIA QUINTA POST CINERES.

Luc. 7.

randus erat ille Centurio, quia cum esset Gentilis, non tantum ipse venit ad Christum, sed & Iudæos mittebat ad Christum. Audi Lucam, misit ad Iesum seniores Iudæorum. Qui mittit Iudæos, mittet & nos ad Christum, si eum imitemur. Et sicut illum mi-

ratus est Dominus, ita & nos mirabitur: si autem habeamus Dominum nos admirantem, illum habebimus remunerantem. Concludat igitur Chrysolog. Centurionem imitetur, qui ad centesimum fructum pervenire desiderat.

Loc. cit.

FERIA SEXTA
POST CINERES.

*Audistis, quia dictum est antiquis: Diliges proximum tuum
& odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis:
Diligite inimicos vestros, &c. Matth. 6.*

Psalm. 11.

Simile.

Vod castum, purum & iustum est, non pigeat audire: huiusmodi sunt verba divina, de quibus Psalmista sic ait: Eloquentia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum. Vide Domini eloquia assimilari argento igne purgato; debent enim ab omnibus, etiam longè distantibus percipi & adimpleri. Dum conflatur & conficitur cymbalum, sive campana, ut eminus sonus ejus diffundatur, necesse est ut ei argentum infundatur; quia si argentum non misceatur, non poterit à longè distantibus audiri: sic ideo divina eloquia, sive præce-

pta argentum appellantur, quia Deus vult, ut etiam à longè distantibus percipiantur & adimplerentur.

Conflaverant olim Pharisei campanam, sed non ex argento caritatis: legem, inquam, condiderant de diligendis amicis, & odio habendis inimicis. De sono illius campanæ sic Christus: Audistis, quia dictum est antiquis: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Amici tantum & propinqui percipere poterant huiusmodi sonum; id est, ab illis Phariseis dumtaxat diligebantur, qui eis vel necessitudinis vinculo, vel consanguinitate aut affinitate jungentur. Christus autem vult, ut hodie suam audiamus campam-

ſcampanam, quæ cùm ſit ex argento charitatis conflata, ab omnibus etiam longè diſtantibus, id eſt, tam amicis, quàm inimicis percipitur. Audi ejus ſonum: Ego autem dico vobis: *Diligite inimicos* *veſtros*, &c. Vnde Divus Auguſt.

abſenti detrahentes: quia ſecundùm Auguſtinum, quando tibi aliquis abſenti detrahit, non audis, nec ſentis. Audis tantùm referentem, qui arguere debuerat detrahentem. Deinde, dum tibi aliqua referuntur, tunc fortè habes laudatorem, quem priùs habueras detractorem. Non cures igitur audire, quid de te dicatur, ne animus irascatur. Non expedit, ait Seneca, omnia audire, omnia videre: multæ nos injuriæ tranſeunt, ex quibus pleraſque non accipit, qui nescit. Non viſ eſſe iracundus? ne ſis curioſus. Qui inquit, quid in ſe dictum eſt, ipſe ſe inquietat.

Psal. 92.

Lib. 3. de
Ira. c. 11.

Audiſtis, &c. Obſerva, Domini ſermonem ſive præceptum de diligendis inimicis inchoaſſe per verbum, *Audiſtis*, nam ſerè omnia odia, jurgia, rixæ, inimicitia & querelæ oriuntur ex his quæ audimus, & quæ facillimè credimus. Dic, amice, cur hunc hominem odio habes? Cur ei non loqueris? Cur ſalutationem denegas? Quia, inquit, de me malè locutus eſt, mihi injuriam intulit. Quomodo hoc ſcis? Relatu: ergo *audiſti*. Et quod *audiſti*, non attendiſti; nam ſæpè variantur, quæ nobis de alijs dicuntur, nec ſemper eo animo, quo ab alijs dicta ſunt, referuntur. Vnde optimè monet Seneca. His quæ nobis narrata ſunt, non debemus citò credere. Multi ementuntur, ut decipiant: multi, quia decepti ſunt. Alius criminatione gratiam captat, & fingit injuriam, ut videatur voluiſſe factam. Qui dicere tibi, niſi clàm non vult, penè non dicit. Nihil dicit contra te, qui non audet dicere coram te. Interdum plus nocent tibi præſenti referentes, quàm tibi

Audiſtis. Dicet quis, non à referente, ſed ab ipſo lacellente & detrahente audiui. Quid audiſti? opprobria in me, contumelias, & convitia. Eſto; debes juxta ejuſdem Senecæ conſilium, naturam voluntatemque convitiantis excutere. Nam ſi puer eſt, inquit, ætati donetur, nescit, an peccet. Mulier eſt, errat. Læſus eſt, non eſt injuria, pati, quod prior feceris. Malus eſt, noli imitari: dabit pœnas alteri, quas tibi fecit. Si itaque hætenus referentibus, vel ipſis detrahentibus aures præbueris, & relata ſive relatis citò credideris; fac in poſterum, ut Chriſtum audias perſonantem, ſimulque præcipientem, ei que acquieſcas. Ecce ſonus ejus:

Ibidem.

Ego autem dico: *Diligite inimicos* *veſtros*. Sunt hæc Chriſti verba, licet ardua videantur, audienda,

D non

Serm. 61. de
temp.

Qui ſito cor
dit levis eſt
corde.

Lib. 2. de
Ira cap. 29.

non Phariseorum mandantium diligere amicos, & odio habere inimicos. Nulla est creatura, quæ creatori non obediat; audebitne homo ei non obtemperare? Primò, Angeli statim executioni mandant quicquid eis à Deo præcipitur. Placuit olim Domino magnam Assyrijs cladem inferre, jubetur Angelus id perficere, qui statim unius noctis spatium centum octogintaquinque hominum millia interemit in castris Assyriorum. Placet eidem Domino, ut Angeli nos tueantur & protegant, quod & perficiunt & adimplent, non quòd mereantur, sed quia id eis præcipit Dominus: nam *Angelus suis mandavit de te, ut custodiant te*, &c. Quod admirans & expendens Bernardus, sic scribit: Quis mandavit? Cujus sunt Angeli? Cujus mandatis obtemperant? Cujus obediunt voluntati? Summa Majestas Angelis, & Angelis suis mandavit, Illis utique sublimioribus, &c. Dum illis Deus mandat, præstò sunt. Ut jungaris consortio horum civium supernorum, necesse est, ut Regi obedias Angelorum, ait enim; *Diligite inimicos vestros*.

Et non tantùm Angeli Deo obediunt, sed & ipsa animantia rationis expertia divinam vocem audiunt eique parent. Testes sint leones in quorum lacum missus fuerat Daniel, quem non sunt ausi attingere, ne viderentur Dei prohibitionem infringere: cibaria

eis non dabantur, & tamen famelici Danieli blandiebantur, & quod mirabilius est, præsentibus & videntibus leonibus famelicientibus comedebat Daniel cibos ab Habacuc Propheta jussu Dei allatos. Hoc mirabatur Ambrosius, sic exclamando. Quàm insuperabilis Daniel, qui cricallatera rugientes non expavit leones! Fremebant bestiae, & ille epulabatur: famem leones patiebantur, manducantem intuebantur, & tamen ex eis quicquam assumere, aut Danieli nocere non audebant. Quare? quia à Domino prohibebantur. Cur injuriam non pateris, & tibi nocentes non diligis, cùm audias leones maluisse famem ferre, quàm Prophetæ vel minimum nocumentum inferre? Qui hoc leonibus prohibebat, nunc nobis hæc præcipit; *Diligite inimicos vestros*.

Etiam creaturæ sensu vitæque carentes Deo obediunt. Audi mirantes: *Qualis est hic, quia mare & venti obediunt ei?* Naturaliter ignis ascendit sursum; tamen precipiente Domino descendit deorsum super Pentapolim. Idem Dominus præcepit igni Babylo-nico, ne tres pueros in eum con-

Psal. 90.

In hunc
Psal.

Dan. 14.

Lib. 1.
Offic. 35.

Matth. 2.

Gen. 19.
Dan. 3.

Hom. 4.
ad pop.

vim

vim pedes vinxerunt. O rem mirabilem! victos solvit flamma, & ipsa à victis victa est, ut & clementi discas obedientiam.

913.
Exod 17. Præterea filex percussus naturaliter dat ignem, non aquam: verumtamen ex quâdam petrâ, jussu Dei à Moyse percussâ, aquâ, non ignem emanasse legimus. Audi præceptum; percuties petram, & exibat ex eâ aqua. Vide Moysem percutientem, & petram obedientem, & aquas præbentem.

Num. 20. Cum elevasset Moyses manum, percutiens bis filicem, egressæ sunt aquæ largissimæ, ita ut populus biberet & iumenta. Petram hanc adhuc perdurare, & assidue fundere aquas, tradunt Cosmographi, ut testatur Tostatus. Dico itaque, Domino jubente, ignis præter naturam descendit, vim comburendi cohibens tribus illis pueris pepercit: mare & venti Domino obediunt, & solus homo non obedi-
et? Ne te pudefaciant omnes illæ creaturæ divino nutui parentes, etiam in his quæ videbantur impossibilia; esto tu divinæ voci obediens, quamvis tibi arduum & difficile præcepisse videatur. Noli attendere quod præcipitur, sed qui præcipit, Deus enim est, qui ait:

Ego autem dico vobis, &c. si Dominum diligeremus, illumque cultu & veneratione prosequeremur, verba illa utique executioni mandaremus. Regnum Davidis per tyrannidem occupare tentaverat filius ejus Absalom,

jam exercitum comparaverat, imò jam initum erat certamen. Accidit autem, ut mulus, quo vehabatur Absalom, ingrederetur subter condensam quercum, cui caput ejus adhærescens, suspensus remansit. Hoc cum videret quidam miles, nuntiavit Ioab, dicens: Vidi Absalom pendere de quercu. Cui Ioab: Si vidisti, quare non confodisti, & ego dedissem tibi decem argenti siclos, & unum balteum? Miles autem respondit: Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium Regis: audientibus enim nobis præcepit Rex: Custodite mihi puerum Absalom. Non erat ille occidendus, qui jussu Regis erat custodiendus. Mortem quidem merebatur Absalom. Finis bello imponeretur, si ipse de medio tolleretur: occidenti Absalomem promittitur præmium.

At verò miles memor regij mandati, omnia præmia parvi pendebat, atque hoc unum obijciebat, Rex præcepit. Quasi diceret: nisi Rex dixisset, Custodite mihi puerum Absalom, sanè tantum parricidam interfecissem: sed quia Rex prohibuit, ego occidere nolui. Parcebat quidem miles, quia patris vocem audierat, sed non parcebat arbor Absalomem detinens; quia Dei jussu perficiebat. Præceperat David ut custodiretur, sed jusserrat Deus, ut ab arbore detineretur: obediuit miles Regi, & arbor Deo. Hæc ob-

servavit Divus Chrysostomus, dum sic Absalomi loqueretur. Adest arbor in campo ramorum telis ornata, quæ te excipiat fugientem, rapiat properantem. Adest, inquam, arbor, quæ nec patrem, ut tibi parcat, audivit, & iussa Dei instanter implere contendit. Ita, licet inimici tui ob injurias tibi illatas gravissimam mereantur pœnam, multi-que sint, qui te ad vindictam provocent, tanquam tibi vel tuo honori profuturam, non debes tamen illos audire, sed Dominum dicentem: *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros.* Quasi dicat: Scio quid vobis fecerint, novi quando sint puniendi qui à vobis nunc sunt diligendi. Præcipiente olim Davide, ne occideretur Absalom, ego præceperam arbori ut illum detineret. Quos tibi mando ut diligas, quibusdam fortè creaturis mandabo ut puniant. Nondum venit tempus punitionis, sed dilectionis: ne velis illum puniri, quem volo diligere. Quid tibi expediat, novi: restat ut adimpleas quod mandavi. *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem, non tantum amicos, sed & inimicos.*

Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Nobis hodie Christus tres salutiferas pilulas sumendas proponit & ordinat. Prima est: *Diligite inimicos vestros.* Secunda: *Benefacite his,*

qui oderunt vos. Tertia: *Orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* Tria, inquam, nobis præcipiuntur, *Diligite, Benefacite, Orate.* Pilulæ absorbendæ sunt, non gustandæ, aut dentibus comminendæ, ne prægustetur amaritudo. Sic hujusmodi præcepta non sunt examinanda, sed adimplenda: illum tantum consideremus, qui eas ordinavit & præcepit. Ad hoc nos hortatur Augustinus. *Serm. 2. de S. Stephano.* Attende Christum medicum ægritudinis tuæ. Considera medicum, non medicinam, quæ licet sit amara, tamen est profutura; illam tibi tam bonus medicus non præciperet, nisi salutem tibi allaturam agnosceret.

Nonnulla autem sunt observanda, ut facilius absorbeantur pilulæ. Primò, erigendum est caput, & sursum spectandum, ut collo erecto citius & expeditius deglutiantur. Ita facili negotio diliget quis inimicum, ei benefaciet, orabitque pro eo, si sursum, id est, cœlum respiciat. Proponere tibi unum Stephanum, qui dum saxorum crepitantiū turbine quateretur, *lapides torrentis illi dulces fuerunt.* Cur tam libenter hæc pertulit? Cur has lapideas pilulas non abhorruit? quia erat intendens in cœlum. Sursum intuebatur, qui deorsum patiebatur. Non intendebat in lapides, aut in lapidantes, sed in cœlum, quod jam ei aperiebatur, quia pro lapidantibus deprecabatur. Facile dimittes, quæ tibi fiunt in terris, si cogita-

Hom. de
Absal. perf.
patr. tom. 1.

Act. 7.

Hom. 78.
ad pop.Hom. de
grat. act.

cogitaveris, quæ tibi præparantur in cœlis. Adstipulatur Chrysost. Facillimè injuriam ferre poteris, si tantum in cœlum respicias. Audi & Divum Basilium. Affecit te aliquis injuriâ? tu ad eam suspice gloriam, quæ reposita in cœlis est. Quid præterea sit agendum ad facilius deglutendas pilulas, precor attende.

Vt sitis filij Patris vestri, qui in cœlis est. Ad hoc ut pilulæ palato gutturiq; arrideant, & quâdam cum suavitate sumantur, necesse est, saccaro, aut aliâ re dulci obvolvantur, & obducantur. Vide nunc Christum medicum nostrum has pilulas dulcissimè nobis obducentem & deaurantem, quod facilius & libentius sumere valeamus, ait enim: *Vt sitis filij Patris vestri, qui in cœlis est.* Quid his verbis dulcius? Quid aliquam obtendis amaritudinem, qui tantam sentis dulcedinem? Quis has pilulas tantâ dultedine obductas non deglutiet? Quis, inquam, pro hac filiatione divina acquirenda inimicos non diliget, eis benefaciet, ac pro eis orabit? Non est tantum præmium parvipendendum.

Nam Christus ipse, licet ab æterno sit Dei filius per divinam generationem, voluit adhuc in tempore hanc habere filiationem, quæ adfiscitur per inimicorum dilectionem; & illam sibi acquisivit, quando in Cruce pro inimicis oravit, *Pater ignosce illis: ut vel saltem à ludæis agnoscere-*

tur Dei filius, pro inimicis veniam à Patre petendo, qui tamen est & erat æternus & naturalis Dei filius à Patre procedendo. Vnde meritò Divus Augustinus taxans ludæos sic scribit. In hoc maximè innotuit ludæorum cæcitas, dum ipsum pro inimicis orantem non agnoverunt.

Vt sitis filij Patris vestri, qui in cœlis est. Christus non tantum exhibuit se in exemplum inimicos diligendo, eisq; ignoscendo, sed & mercedem spondit, ut aut illius exemplo, aut mercede propositâ invitaremur ad veniam. Hoc observavit Ambros. Quoniam, inquit, virtutum studia sine remuneratione torpescunt; & exemplum nobis Christus attulit, & mercedem spondit è cœlo, filios Dei futuros pollicens, qui fuerint imitatores ejus; habes, homo, penes te, unde possis fieri Dei filius. Hoc tibi asserit Divus Chrysologus. Homo, penes te est potestas veniæ; in te est indulgentiæ jus. Ille potest Dei filius evadere, qui potest inimicis ignoscere.

Vt sitis filij Patris vestri, qui in cœlis est, &c. Ex duobus tantum hominibus juravit Dominus naturalem suum filium secundum carnem nasciturum, nempe ex Abraham, & postmodum ex David. Abraham tantam promissionem accepit, cum proprium filium Deo litaturus accepit. Sed quid magnum David præstitit Deo, quo promereretur similem

Serm. 50.
de verb.
Dom.Lib. 5. in
Luc. cap. 6.

Serm. 71.

Lib. 4. de
victor. verb.
Dei cap. 27.

promissionem? Quia inimicos dilexerat, eisque pepercerat. Non enim minoris est meriti, inimicum diligere, quàm proprium filium offerre. Audiamus Rupertum egregiè hæc omnia tractantem. Ratio, inquit, docet non multò minoris fuisse meriti pepercisse inimico propter Deum, quàm non pepercisse unigenito filio. Hoc fecit David inimico suo infensissimo quærenti animam suam, inimico Regi, cujus regnum sine dubio se suscepturum esse sciebat. Ob hanc maximè causam juratum illi esse arbitramur, quòd semen vel caro ejus assumenda esset in filium Dei: quia maximè causa ista facit filios Dei, sicut testatur Dominus cùm dicit: *Diligite inimicos vestros, ut sitis filij Patris vestri*, &c. Ille in filium Dei assumitur, à quo inimicus diligitur. Vnde Tertullianus: Vide quem nobis Patrem patientia acquirat. Ergo *Diligite inimicos vestros*:

Lib. de patient.

Vt sitis filij Patris vestri, qui in cælis est. Notanter dixit, *qui in cælis est*, ad differentiam illorum patrum, qui in terris sunt, qui parcere nesciunt. Cœlestis autem Pater ille est, cui proprium est misereri semper & parcere. Quis magis pater terrenus, quàm ille Abraham Isaaco & charo, & unico senectutis filio? Tamen dictum est ei; *Non pepercisti unigenito filio tuo.* Hunc jugulaturus gladium pater exerit, sed perimendus filius à patre, liberatur à

Gen. 22.

Deo. Hoc expendens Divus Zeno sic scribit: Religiosus carnifex stringit gladium: patris erat quod levavit, Dei fuit quod pepercit.

Serm. 3.

Nota etiam, quòd si tunc Abraham filium suum occidisset, meruisset, quia Deo paruisset. Nam dixerat ei Deus: *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis Isaac, & vade in terram visionis, & offeres eum ibi in holocaustum*, &c. Quando pepercit, meruit, quia etiam adimplevit præceptum Dei dicentis: *Ne extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quicquam.* Durum erat Abraham proprium, unicum & dilectum filium jugulare: verùm urgente divino præcepto, vicit ille filij reluctanter affectum; unde exclamat Chrysostomus. O religiosam animam! ô fortem mentem! ô ingens robur animi! ô rationem omnem humanæ naturæ affectum vincentem! Tradunt Hebræi, tunc Abrahamo apparuisse dæmonem specie angelicâ, eumque gravissimis verbis deterruisse ab immolando, tanquam à re impia & crudelissima, ac Dei voluntati contraria. Quibus quidem Hebræis videtur favere Paulus, dum ait; *fide Abraham obtulit primogenitum Isaac, cùm tentaretur*, scilicet à diabolo, inquiunt ipsi.

Hom. 48.
in Gen.

Dico itaque, non obstante diabolicâ tentatione, ac naturali in filium dilectione, divinæ tantùm Abraham obtemperabat iussioni,

fioni; non quod præcipiebatur, sed qui præcipiebat, attendebat. Semper apud se cogitabat, ac mente revolvebat hæc verba: *Tolle &c. & offeres.* Et cum jam manum levasset, audivit aliud præceptum: *Ne extendas manum tuam, &c.* Ad Dei mandatum manum levavit, & manum contraxit. Quod tanti fecit ipse Deus, ut dixerit ei: *Per memetipsum iuravi, quia fecisti rem hanc, & non pepercisti unigenito filio tuo propter me, benedicens benedicam tibi, &c. quia obedisti voci mee, &c.* Si filij Abrahæ simus, opera Abrahæ faciamus, ut filij Dei efficiamur. Concedo: durum est inimicos diligere, eis benefacere, pro eis orare, sed audi dicentem; *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, &c.* Qui nobis hoc præcipit, filium Abrahamo immolare præceperat: non reluctabatur ille, non reluctemur & nos; obediebat, inquam, Abraham voci Dei, obediamus & nos: non enim tam arduum est diligere inimicum, quam proprium immolare filium. Hujus itaque divinæ filiationis probatio, est inimicorum dilectio. Cælestis Pater agnoscitur bonos & malos illuminando: hujus Patris agnosceris filius, inimicos diligendo. Ut igitur ejus filius sis & appelleris, necesse est ut eum imiteris.

Qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Sapienter Dominus Solem proponit, sicut enim ex

Solis conspectu probantur pulli Aquilarum, an sint degeneres: ita ex imitatione Solis, qui æquali lumine vestit hostes & amicos, probantur degeneres filij Dei. Præterea Dominus ait, *Solem suum*, licet omnia Dei sint, suaque appellare Deus possit, tamen suum vocat Solem, ut ostendat quod bonis & malis, non de alieno, sed de suo & proprio dat Dominus, ut discas inimicis benefacere de his quæ tua sunt. Addit & Dominus quod hunc Solem suum *oriri facit*. Quasi dicat: Sol ex se oritur, sed Deo præcipiente: quia si suæ naturæ relinqueretur, nequaquam ad illuminandos malos oriretur: tamen Deo illi præcipiente, omnes æqualiter illuminat. Ita licet non inclinemur ad diligendos inimicos & ad benefaciendum eis, videaturque natura repugnare, tamen debemus omnes etiam inimicos æqualiter diligere, eisque benefacere, hanc tantum de causâ, quia hoc præcipit, hoc vult Dominus.

Qui solem suum oriri facit super bonos & malos. Quid dicis Domine Iesu? Te pendente in Cruce Sol obscuratus est: non illum tunc Pater cælestis fecit oriri super injustos crucifigentes te. Respondendo dico, quod, sicut lucente ac nostrum horizontem illuminante Sole, cætera astra micare cessant, ac videntur pati eclipsim: ita quia tunc Christus Sol Iustitiæ micabat, ac suos radios

diolos emittebat, obtenebrescere fecit alium Solem. Vide radiantem divinum hunc Solem, *Pater ignosce illis*. Aspice, inquam, Solem illum in Cruce orientem super bonos & malos, ac pluentem super justos & injustos, id est, sanguinem suum fundentem pro omnibus tam justis, quam injustis. Non mirum igitur, si lucente tanto Sole, alterius lumen non appareat. Non tantum cœlestis Pater Solem suum oriri facit super bonos & malos, sed & suum Filium oriri & nasci, imò mori & pati fecit pro justis & injustis. Tibi etiam inimico non denegavit Pater suum filium, nec filius suum sanguinem, & tu inimicis tuis denegabis dilectionem?

Qui suum tibi dat Solem, qui mittit ad te pluviam, qui proprium tibi dedit filium, dabit & seipsum, si tuum diligas inimicum. Audi Augustinum. Qui etiam malis præstat Solem, præstat pluviam, præstat fructus, fontes, vitam, salutem, servat tibi aliquid, quod non det, nisi tibi. Quid est autem quod tibi servat, nisi se? Quasi dicat: Omnibus quidem Solem, pluviam & cætera præstat; sed præter huiusmodi, dat seipsum diligentibus inimicos. Habebis igitur quod tibi servat, si quod mandavit observes.

Ceterum talis tibi erit Pater ille cœlestis, qualis eris tu proximo tuo. Hoc melius intelliges, si animadvertas te esse sub cœlorum concavitate. In concavitati-

bus autem & convallibus, ac locis concameratis formatur Echo, quæ nihil aliud est, nisi soni vel vocis repercussio. Vide itaque quid de tuo inimico dicas, quia per meritissimam repercussionem idem planè à Deo dicitur de te. Si enim verbi gratiâ, de inimico dicas: *Nunquam ei ignoscam eiq; non beneficiam, vir est pessimus, non curo illum videre nec alloqui, sategat verum suarum*. Similia pro certo verba de te cœlestis Echo referet & repercutiet, & quod inimico te facturum promittebas, tibi ipsi & dicetur & accidet. Dicis de inimico: Nolo ei ignoscere, nolo illum diligere, nolo illum videre. Et Christus de te justissimâ reflexione similia dicit. Et contrà, si dicas: Parco, vel, Pater ignosce illi: similiter Christus reciprocas dabit voces de te. Videamus has repercussiones in ipso Evangelio; *Dimittite*, ecce vox; *Luc. 6.*
& dimittetur vobis, ecce Echo. *Date*, ecce vox; *& dabitur vobis*, ecce Echo. Eadem quippe mensurâ quâ mensi fueritis, en vox; *remittetur vobis*, en Echo. Concludit & affirmat Christus alibi has reflexiones & repercussiones, dum ait; *Sic & Pater meus cœlestis faciet vobis*, si non remiseritis unusquisque *Matth. 18.*
fratri suo de cordibus vestris. Vides hic non tantum agi de vocis repercussione, sed & de affectuum reciprocatione, ut talem se exhibeat Pater cœlestis erga te, qualem te exhibueris erga proximum. Huc spectabat Augustinus dum

In Psal. 32.

In illa ver-
ba Apost.
Donantes
vobismetip-
sos.

dum Christum sic loquentem in-
ducebat. Si prior dimisi, dimit-
te: nam si non dimiseris, revo-
cabo te, & quicquid dimiseram,
replicabo tibi.

Luc. 1.

Præterea, libentiùs quis spe re-
cuperandæ sanitatis pilulas, quã-
vis amaras, absorbebit. Vis vi-
dere, quid ex inimicis consequa-
ris, si eos diligas, eis benefacias,
& pro eis ores? Audi Scriptu-
ram: *Salutem ex inimicis nostris, &
de manu omnium qui oderunt nos.*
Si habeas inimicos, illis curabe-
ris, si illos dilexeris: ideo per-
mittit Deus, ut te vexent, atque
hoc pacto te curent. Audi Gre-
gorium. Iustus Deus, & suos per-
mittit temporaliter opprimi, &
violentorum malitiam nequiter
augeri, ut dum horum vita in
purgatione teritur, illorum ne-
quitia consumatur. Das medico
pecuniam, quamvis amara injun-
gat; Deo saltem gratias agas, si
hæc tibi, licet amara, præcipiat.
Amarum est odientem diligere,
malefacienti benefacere, & pro
persecutoribus & calumniatori-
bus orare: verum, teste Hierony-
mo, artis medicorum est, per do-
lorem reddere sanitatem. Sit tibi
spes convalescendi, occasio ini-
micos diligendi.

In cap. 5.
Job.

Scito, neminem posse salutem
æternam consequi, & cum Chri-
sto regnare, qui calicem ejus non
biberit. Vide, quid tibi dicatur
per Ieremiam: *Ecce quibus non erat
iudicium, ut biberent calicem, bibe-
ntes bibent, & tu quasi innocens relin-*

queris? Tu solus velles remanere
sine calice, sine inimicis, sine per-
sequentibus & calumniantibus
te, sine medicina, sine pilulis, si-
ne purgatione? Infirmaris, & non
vis curari? Tu nullum sumis cali-
cem, nullam tuis manibus sumis
medicinam, id est, nullis ieiunijs
carnem tuam affligis, nullis fla-
gellis maceras, humi non cubas,
cilicium respuis, imò voluptati-
bus indulges, omnia vis habere
ad nutum, temporalibus bonis
abundare quaris. Cum igitur
tuis manibus calicem sumere re-
cuses, Deus tibi compatiens
porrigit, quando te per inimicum
persequentem corrigit: purgat,
dum permittit ut in te aliquis in-
furgat. Vnde August. Quid plan-
gis? medicina est, non poena: ca-
stigatio, non damnatio.

In Psal. 102.

Qui igitur certa bona opera
negligit, aut adimplere non po-
test, ignoscere saltem & benefa-
cere inimicis non recuset, ut sa-
lutem, quam alij alijs bonis ope-
ribus obtinent, ipse eam, inimi-
cos diligendo, eisque benefaci-
endo, & pro eis orando, conse-
quatur. Ad hoc hortatur Beatus
Cæsarius. Qui captivos redime-
re, & pauperes pascere vel vesti-
re non prævalet, contra nullum
hominum odium in corde refer-
vet, & inimicis non solum malum
pro malo non reddat, sed etiam
diligat, & pro eis orare non de-
sinat, certus de misericordiâ
vel de promissione Domini sui;
liberâ conscientia ante tribunal
dicere

Cæsarius.

Ierem. 49.

Job.

dicere poterit: Da Domine, quia dedi, dimitte, quia dimisi. Expende (*certus de misericordia.*) Qui haurit medicinam, non est tam certus de sanitate corporali, sicut ille certus est de æternâ salute, qui inimicos diligit, eis benefacit, & pro eis orat. Sunt itaque inimici veluti medicamentum, quo Deus utitur ad purgandum eos, qui alia bona opera non exercent. Patienter igitur ferto quicquid ab inimico tibi infertur, quia sic tibi animæ sanitas confertur. Velles ab inimicis liberari, sed non vult Deus te liberare, cùm ita velit te curare.

In Psal. 21.

Accipe August. Sub medicamento positus ureris, fecaris, clamas, non audit medicus ad voluntatem, sed audit ad sanitatem.

2. Reg. 16.

Hac ratione ductus David noluit permittere, ut de Semei ipsi convitiante, & crimina obijciente sumeretur vindicta, sed quibusdam ulcisci volentibus dixit: *Dimittite eum, ut maledicat iuxta præceptum Domini, si forte respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodiernâ.* Non solum illis convitijs David non offendebar, sed illis potiùs delectabatur, & ea exoptabat, pro quibus sibi veniam reddendam arbitrabatur. Ita sentit Ambrosius. Expetebat David maledici sibi, quia maledicto illo divinam exquirebat misericordiam. Videbat enim sibi plurimum profutura illa convitia & objecta

Lib. 1.

Off. c. 48

crimina, si patienter ferret. Id. Serm. 34. in Cant. circo vetuit, inquit Bernardus, prohiberi maledicum, quæstum æstimans maledicta.

Vnde idem David cùm vellet 1. Reg. 24. aliquando à pessimo Nabale pœnas exigere, & sibi ac servis suis injuriam ab eodem illatam vindicare, à prudente Abigail placatur, dum eum sic alloquebatur: *Ne ponat, oro, Dominus meus Rex cor suum super virum istum iniquum Nabal.* Consulit hæc mulier Davidi, ut de Nabale non sumat vindictam, imò potiùs illum diligat. Quod ut suaderet, duabus utebatur rationibus, quarum prima hæc est: *Quoniam secundum nomen suum stultus est.* Et non tantum juxta nomen suum stultus erat, sed & propter injuriam servis Davidis irrogatam nomen stulti merebatur. Dum enim quis injuriâ alium afficit vel odit, stultus est. Nam, teste Basilio, ira brevis infania est. Brevem Hom. de. vocat, si citò transeat, fiet autem Ira. longa, si diu maneat. Interrogatus Ausonius, quid stulti proprium esset, respondit, *velle nocere.* Cùm igitur iste Nabal verbis contumeliosis Davidi nocuerit, stultus erat, & quicumque etiam te injuriâ afficit, delirat & infanus est.

Si aliquis ex stultis, quos hospitale amentium continet, te injurijs vel contumelijs lacerasset, poneretne cor tuum super illum? Certè eum tanquam amentem relinqueres, illumque tibi non posse

Simile.

posse nocere crederes. Scio hominem tamdiu delirare, quamdiu tibi injurius est, ac te odio prosequitur. Si itaque ulciscaris, vide ne & tu stultus efficiaris. Sufficiat mundo infinitus stultorum numerus. Molestum tibi sit, sicut & Euripidi, stultescere cum stultis. Noli, inquam, vindictâ fieri stultus.

Diligenter notanda sunt verba Sapientis; *Expedit magis urfa occurrere quàm stulto.* Urso stultus comparatur, quia stultitia per ursum adumbratur. Tradunt Aristoteles & Plinius, ursum caput habere valdè infirmum & imbecille, adeò ut in caput proruens, vel leviter exturbatis sensibus dementetur. Vnde tanta stulto dementia, ut levioris cujusdam verbuli ictu dementetur, & in suum proximum insaniat? Sanè non aliunde, nisi ex capitis imbecillitate, id est, stultitiâ. Ille sine dubio dolet capite, qui lævit in suum proximum.

Adhæc, ursus furore percitus lapides à tergo iacit, non satis observans, in quem mittat. Similes sunt vindicantes, aut alios injuriâ afficientes: neminem verentur, in quemlibet suum effundunt furorem. Urso, aut similes urso, ac proinde stulti exiterunt Semei & Nabal: ille, dum lapides in Davidem Regem mittebat, & regiam dignitatem non attendebat: hic verò, dum de eodem Davide sic irreverenter loquebatur, *Quis est David & quis*

est filius Isai? Stultus ergo habebatur, quia tam piûm Regem offendere non verebatur. Stulti quoque sunt, qui proximo sive inimico nocendo, Deum se offendere non animadvertunt.

Denique, teste Solino, ursus vulneratus iram diutiùs alit, adeò ut post aliquot menses, imò etiam annos vulnerantem agnoscat, atque in magnâ multitudine venatorum illum adoriatur. Sanè urso in hoc illi sunt similes, qui fovēt & diutiùs nutriunt vindicandi desiderium, ac proinde stulti sunt. Nam *Ira in sinu stulti requiescit.* In quem locum sic Hieronymus. Quamvis aliquis potens existimetur & sapiens, si iracundus sit, insipiens arguitur. Si ulciscaris, stultus eris & tu. Prudenter igitur consulebat David Abigail, ne in Nabalem stultum irasceretur, ne & ipse stultus haberetur: quia nomen stulti sibi vendicat, qui injuriam sibi illatam vindicat.

Afferet & illam rationem hæc mulier, quâ veniam suadet Davidi: *Non erit, inquit, tibi hoc in singultum & in scrupulum Domino meo, quòd effuderis sanguinem innoxium, aut ipse te ultus fueris.* Expende hæc duo verba (*singultum & scrupulum.*) Singultus est species quædam convulsionis, vel est commotio quædam totius corporis procedens ex eo, quòd aliquid comedisti gustui quidem suave, orique jucundum, sed stomacho onerosum, quod à calore

Prov. 17.

De hist.
animal. lib.
9. cap. 1.
Lib. 8. c. 36.2. Reg. 16.
1. Reg. 25.

Eccl. 71

naturali difficilè digeratur. Ideò
plerumque sapor, vel odor illius
rei manducatae satis injucundè
emittitur sursum. Quando come-
debatur, multa concurrebant, os
recipiendo, lingua gustando, den-
tes conterendo, guttur degluti-
endo: at postea comesta, quia non
digesta, parit hujusmodi singul-
tus. Similiter vindicta quibus-
dam videtur suavis & jucunda,
præcipuè indoctis & insipienti-
bus, juxta illud,

Juven. sa-
tyr. 13.

*At vindicta bonis, vitæ incundius ipsa,
Nempe hoc indocti.*

Ideò totis viribus ulcisci conten-
dunt, linguâ comminando, ore
convitiando, oculis toruè intu-
endo, manibus percutiendo, ore
mordendo, corde odiendo: sed
postmodum sumpta illa vindicta
multos parit in anima singultus,
multosque dolores, ac multa se-
quuntur incommoda. Vnde Tul-
lius: Hoc si constitutum sit, ut
peccata homines peccatis, & in-
jurias injurijs ulciscantur, quan-
tum incommodorum consequa-
tur?

Lib. 1. de
Invent.

Videamus hoc in ipso Davi-
de, qui dormiente Saule ejus ini-
mico in spelunca, abscidit oram
chlamydis illius; quod quidem
medicum videbatur: erat tamen
species aut signum vindictae, quâ
sumere poterat: sed attende sin-
gultus. Post hac percussit cor suum
David, eo quod abscidisset oram chlamy-
dis Saul. Tristis quedam cogitatio
& angor conscientiae, quasi con-
siliium suum ipse damnaret, & in-

1. Reg. 24.

fectum vellet, quod nimis præ-
cipitato consilio fecisset impru-
dens. Quid si honorem? quid si
aliquam partem corporis? quid
si vitam eripuisset? Nec remansit
illa præcisio impunita: nam præ-
ter hujusmodi singultum & ani-
mi dolorem, dicunt aliqui frigi-
ditatem illam, quâ David, in-
gruente ætate, premebatur, ut
nullis vestibibus calefieret, ei ob
illam abscissionem contigisse; quasi
meruerit illam sustinere, qui al-
terius vestem absciderat.

Scrupulus verò est lapillus
brevis & asper, qui in calceo la-
tens, plerumque nos laedit, pres-
susque dolorem creat. Sicut igitur
lapillus torquet, dum premi-
tur; ita si inimicum tuum vindi-
ctâ premas & insecteris, tibi ipsi
maximam anxietatem, maxi-
mumque inferes dolorem. Nam
sæpe vindicta obsuit. Vtiliter nobis
consulunt, sicut & hæc mulier
Davidi, qui nos à vindictâ sub-
trahunt, quia & singultum cessa-
re in nobis faciunt, & scrupulum
ex animo evellunt, qui nos max-
imè stimulas.

Sen. trag. 3.

Itaque, non tantum qui ini-
micos diligit, sanitatem animæ
acquirat, sed & jucunditatem.
Audi, *Jucundus homo qui misereatur*, Psal. 111.
& c. vel, ut legit Ambrosius,
Beatus homo qui misereatur, & c.
Quia beator est qui misereatur
& parcit, quàm is, cui misereatur,
& cui parcitur, juxta illud Apo-
stolicum axioma; *Beatus est dare*, Act. 20.
quàm accipere. Quod nec ipsos infi-

Lib. 13. var. hist. cap. 13. infideles latuit. Epicurus ipse, teste Plutarcho, censebat multò melius esse, alterum beneficio afficere, quàm affici. Narrat Ælianus, Ptolomæum Lagi filium maximâ cum voluptate quosdam locupletes effecisse: dicebat enim, *Melius est dare, quam ditescere.*

Gen. 6. Iucundus ergo sit qui inimicis parcit, eisquæ benefacit, quia Deum imitatur, qui nullatenus vindictâ delectatur; imò legimus quòd tristatur, quando eam minatur, sic enim dolentem inducit Moyses: *Tactus dolore cordis intrinsecus, delebo, inquit, hominem, quem creavi.* Item iucundus, quia de remissione priorum delictorum securus efficitur, quo nihil iucundius, nihilquæ hominipotest accidere utilius. Iucundus, quia se ab illis malis, doloribus, mentis cruciatibus & periculis, quæ iram atque indignationem consequuntur, liberum & absolutum sentiet. Iucundus, quia hoc pacto summi Dei gratiam se inirecognoscit. Dicat igitur Bernardus. Quis, putas, iucundus homo qui miseretur? pronus compati, subvenire pròptus, dare quàm accipere beatius iudicans, ignoscere facilis, irasci difficilis, ulcisci penitus non acquiescens, & per omnia proximorum æquè ut proprias respiciens necessitates.

Nullus ergo attendat, quam præ se ferunt istæ pilulæ amaritudinem, sed quam afferunt ani-

mæ valetudinem. Beatos enim se, iucundos, & de misericordiâ Dei securos efficiunt, qui inimicos donis, veniâ, & nullâ injuriâ afficiunt. Vnde plurimùm laudat, & commendat Divus Gregorius Beatum Stephanum Abbatem, quia tantæ erat patientiæ, ut eum sibi amicum crederet, qui sibi molestiæ aliquid irrogasset. Reddebat contumelijs gratias. Omnes suos adversarios nihil aliud, quàm adiutores æstimabat.

Tandem inimicos diligemus, eisquæ benefacimus, omnemquæ injuriam feremus, si quid Christus in se pertulit, consideremus. Nam, teste eodem Gregorio, 16 Evang. nihil est adeò grave, quod non æquanimiter toleretur, si Christi passio ad memoriam revocetur. Propterea observandum est, Christum ea omnia in se subiisse, quæ inimicis nostris optare possemus. Dic mihi, quid pro vindictâ, & odio tuo explendo optares inimico tuo? paupertatem? Christus illam pertulit, propter vos egenus factus est, adeò ut non haberet, ubi caput declinaret. Velles inimicum tuum turbare & 10an. 11, tristari? Christus turbavit semetipsum, & tristatus est dum dixit, *Tristis est anima mea.* Matth. 26,

Quid aliud desideras inimico? ut ab omnibus contemnatur & derisui habeatur? Factus est Iesus 10an. 15, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Quid vis amplius inimico tuo? persecutionem? Illam passus est

est Christus, *Me persecuti sunt. Vis tradatur tuus inimicus & vendatur?* Iesum Iudas tradidit & vendidit. Optares inimicum esurire? Et Christum esurisse legimus. Velles sperni & despici? Sprevit Iesum Herodes cum exercitu suo. Optares ab omnibus derelinqui? de Christo dicitur, quod *eo relicto omnes fugerunt.* Optares ut detincretur, illuderetur & percuteretur? Et viri tenebant Iesum, illudebant ei cadentes, & percutiebant faciem eius. Velles inimicum vulnerari? Et Dominus vulneratus est. Velles in ejus faciem expuere? Et Iudæi expuerunt in faciem Christi. Optares inimicum flagellis cædi? Apprehendit Pilatus Iesum, & flagellavit. Libenter videres sanguinem inimici effundi? Christus suum effudit sanguinem: nam lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Velles illum videre suspensum? Christus suspensus est patibulo. Velles inimicum haberi latronem & iniquum? Et Christus cum iniquis reputatus est. Optares inimicum occidere? Iudæi Christum occiderunt & crucifixerunt. Carnes inimici comederes, & sanguinem ejus biberes? Ejus caro non prodest quicquam. Optima verò est Christi caro, de qua ipse, *Caro mea*, inquit, *verè est cibus.* Illam manduca, *Accipite & manducate*, & illam manducando, simul ejus bibes sanguinem, atque ita vitam habebis æternam. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sangui-*

Matth. 4.
Luc. 23.
Luc. 22.
Isai. 53.
Matth. 26.
Ioan. 18.
Apoc. 1.
Marc. 15.
Ioan. 6.
Ioan. 6.

nem, habet vitam æternam.

Nullum denique supplicium potest quis optare inimico suo, quod Christus non pertulerit. Dicat igitur D. Thomas. Christus passus est in omnibus in quibus homo pati potest. Exclamet & Bernardus. O bone Iesu, quid tibi est? Mori nos debuimus, & tu solvis? Nos peccavimus, & tu luis? Hæc omnia Christus pertulit, ut nos reconciliaret, primum Deo Patri, nam cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius. Deinde, ut consideratâ ejus passione, invicem reconciliaremur, pacemque cum inimicis iniremus. Huc videtur spectare Apostolus, cum de Christo sic loquitur, *Ipse est pax nostra, &c. interficiens inimicitias in semetipso* Placatur Pater, dum videt quod passus est filius, & non placabitur homo, cum videat ipsum Dei filium pertulisse, quæ inimicum pati voluisset?

3. part. qu. 46. art. 5.
Rom. 5.
Eph. 2.

Interficiantur igitur in Christo, id est, cessent omnes nostræ inimiciæ, cum Christus voluerit ferre, quod inimicis quærebat inferre. Pudefaciunt nos Herodes & Pilatus, qui patiente Christo, facti sunt amici, nam antea inimici erant adinvicem. Causa fortè illius inter eos reconciliationis, fuit illud quod Christus tulit tempore passionis: uterque enim vidit Christum pati, quod unus alteri optasset. Herodes, verbi gratiâ, intulit Christo quod Pilato intulisset, si illum tenuisset;

Luc. 23.

tenuisset, nempe pro togâ præfidiâli, dedisset ei vestem albam, illumque sprevisset, illulisset, & remisisset: sed quod Pilato non potuit, Christo fecit, vel, quod Pilatus non tulit, Christus subiit; *Sprevit illum Herodes, & illulit indutum veste albâ, & remisit ad Pilatum.* Quasi tacitè dicendo: Iste fert, Pilate, quod te ferre voluisssem, modò sum contentus.

Similiter & Pilatus intulit Christo, quod Herodi intulisset, si in ejus potestate fuisset: nimirum, in signum irrisiõis, pro regio diademate imposuisset ei coronam spineam, pro scerp̃tro arundinem, & pro veste regia chlamydem: postmodum irrisoriè dictum ei fuisset, *Ave Rex Iudeorum.* Ita se habuit Pilatus circa Christum, sicut se habuisset erga Herodem. Itaque benignus Iesus patienter pertulit, non tantùm quod Pilatus Herodi, & Herodes Pilato inferre voluisset, sed & quicquid nos inimicis nostris optaremus evenire. His omnibus Christo illatis, illisq; consideratis, facti sunt isti duo nefandissimi viri amici, qui prius erant inimici: & nos qui Christianum nomen profiteamur, odia in proximum non deponemus? Omnia quæ inimicis nostris in-

ferre voluisssemus, pertulit in se Christus, & adhuc vindicari quærimus? Christum in personâ inimicorum nostrorum adhuc insectabimur? Meritò igitur conqueritur bonus Iesus apud Bernardum: Nonnè satis propter te vulneratus sum? Nunquid pro iniquitate tua afflictus sum? Cur addis afflictionem afflicto? Tunc afflictionem afflicto addimus, quando injuriam, quam jam Christus in se pertulit, inimico referre quærimus. Sufficiat nobis, quòd Christus passus sit. Inimicos igitur diligamus, eis beneficiamus, & pro eis oremus, ut simus filij Patris cœlestis, cujus unigenitus & consubstantialis filius non tantùm tradidit semetipsum pro nobis; sed & ultionem, quam de inimicis sumere vellemus, in se ferre dignatus est. Christus igitur est *interficiens inimicitias in semetipso.* Interfecit, inquam, inimicitias quæ erant inter Patrem divinum & nos: interfecit etiam eas quæ erant inter Herodem & Pilatum, & nostras non interficiet? Id est, fierine poterit, ut consideratis omnibus quæ Christus passus est, adhuc in inimicos nostros irascamur, odiumque foveamus?

Serm. 4. fer
majoris
hebdom.

Ephes. 2.

DOMINICA PRIMA

QVADRAGESIMÆ.

Ductus est IESVS in desertum; &c. Matth. 4.

Virg.

E Turno strenuo milite, sic Poëta: Turnus in arma vocat, armis circumdatus ipse. Christus

dux noster armis circumdatus, ieiunio scilicet & solitudine munitus expectabat adversarium; non quod illis, aut alijs armis indigeret, qui illum solo verbo superare poterat: sed ut nos ad similia arma vocaret. Ecce tempus, inquit Chrysologus, quo miles procedit in campum, recurrit ad Dei ieiunia Christianus. Hodie Christus indixit hostibus bella, promisit præmia pugnaturis. Vbi, & quando, & quomodo confligendum sit, triumphali constitutione signavit.

Iob. 40.

De diabolo apud Iob sub nomine Behemoth sic scribitur: *Habet fiduciam, quod influat Iordanis in os eius.* Iordanis nomine omnes aquis baptismi abluti intelliguntur. Habet ergo demon fiduciam, quod influant in os ejus, non Euphrates solum, Tigris, Ganges, Nilus, id est, infideles, Iudæi, Mahumetani, hæretici, his fluvij signifiati: verum etiam Christiani Iordanis flumine ad-

umbrati; ideò eos tentare non cessat. Audi Gregorium. Non In hunc habuit pro magno diabolus, locum Iob quod infideles tulit, sed toto nunc annisu in illorum mortem se erigit, quos contra se regeneratos tabescit. Iordanem sitit, & toties in os illius Iordanis fluit, quoties Christianus quisque ad iniquitatem defluit. Et non tantum Christianos vellet influere in os suum, sed & ipsum Christum aggreditur: nam ipso Domino in Iordane baptizato, & statim in desertum ducto, ac ipso jejunante, & postea esuriante, *accedens tentator, dixit ei:*

Si filius Dei es, dic, ut lapides isti panes fiant. Quis non in tentatorem durum, & crudelem exanderet, quando famescenti viro lapides præterit devorandos? Illum ridet Chrysologus dum ait. Cupis tentare, sed nescis. Esurienti tenera, non dura offerre debuisti. Durus dura profert, nec meliora afferre potest; quod divinâ providentiâ factum esse crediderim, ut unusquisque videat, quàm pauper sit iste tentator, qui nihil habet quod famescienti exhibeat præter duros lapides: cum enim ei desint nutrimenta, se confert ad pavimenta.

Sic

Serm. 11.

DOMINICA I. QUADRAGESIMÆ

41

Ibidem.

Sic pascit mortis auctor, sic invidus vitæ, ait idem Doctor. Pudeat te, si illi inservias, iussaque ejus perficias, qui non habet, unde te reficiat. Injustum est, inquit Gregorius, servire diabolo, qui nullo placatur obsequio, nec ullo pascit obsonio.

Hom. in
Evang.

Si filius Dei es, &c. Viderat dæmon Christum miracula patrantem, videt nunc illum jejunantem; tamen non ita dubitavit, an esset Dei filius in operatione miraculorum, sicut in abstinentia ciborum. Videtis, inquit Chrysologus, quia jam non hominem, sed Dei filium credit, quem liberum à ventris conspexerat servitute. Sensit diabolus jejunium cunctis virtutibus anteferrì. Velit, nolit diabolus hunc existimat Dei filium, qui libenter amplectitur jejunium, aut illum similem esse Dei filio, qui vacat jejunio.

Serm. 13.

Si filius Dei es, dic, &c. Dicet, & cum dixerit, illum esse Dei filium agnoscere poteris: propterea, ô impie, patientiam habe, & quem modò vides in deserto jejunantem, & postea famescentem, audies in Cruce clamantem, & dicentem, *Pater ignosce illis*. Hoc utique est, esse Dei filium, inimicos diligere, & pro illis exorare. Hâc voce cognovit Centurio hunc esse Dei filium, illumque talem publicè confessus est, *Verè filius Dei erat iste*. Erat igitur agnoscendus Dei filius, non tam lapidum conversione, quàm ho-

stium dilectione. Itaque & jejunando, & inimicos diligendo dedit nobis Dominus potestatem filios Dei fieri; idcirco, dum nos hortaretur ad dilectionem inimicorum, addidit, *ut sis filij Patris vestri, qui in cælis est*. Quasi dicat: non miracula patrando, non lapides in panem convertendo, sed inimicos diligendo, quis fit veluti Dei filius.

Dic, ut lapides isti panes fiant. Offert lapides, non ut eos in Christum projiciat, sed ut ex eis, an sit filius Dei, conijciat. Nam, quem noverat *posse ex lapidibus suscitare filios Abrahæ*, sciebat quoque posse panes ex lapidibus facere.

Matth. 21

Dices: Cur ergo dæmon non dixit, *Dic, ut lapides isti homines fiant*? Hanc quæstionem proponit etiam idem Divus Chrysologus, assignatque rationem. Quare, inquit, non dixit: Si filius Dei es, dic, ut homines, aut Angeli, aut aliquid aliud fiant? Signum panis petit, qui signum jejunij pertimescit. Signum panis petit, ut jejunij tremendum sibi refugiat signum. Panem malus ingerit consolator, ut virtutem mutet, & propositum violet jejunantis. Non tantum jejunantes diabolus pertimescit, sed & ipsum jejunij signum perhorrescit. Libenter panem præberet, ne jejunantem videret.

Serm. 13.

Verum licet hoc verissimum sit, tamen non videtur solvere propositam difficultatem. Qua-

F

re ita-

Serm. 71^a
in Cant.

re itaque non petit diabolus homines, sed panes fieri ex lapidibus? Respondetur: quia cibum divinitati invidebat; est enim homo cibus divinitatis, panis verò humanitatis. Quòd autem homo sit Dei cibus, testatur Divus Bernardus his verbis. Cibus ejus ego ipse mandor, cum arguor, glutior, cum instituor, decoquor, cum immutor. Vellet igitur dæmon parare cibum humanitati, non divinitati. Qui enim aliquando invidebat, quòd homo fieret ex limo terræ; non quærebat nunc, ut ex lapidibus fierent homines. Quærit tantum, ut panes fiant, quia hoc pacto vult quidem divinitatem indagare, sed eam occultare, humanitatem autem propalare, sic sentit idem Doctor. Sic dicendo diabolus, hominem vult monstrare, non Deum.

D. Hilarius

Animadvertibat dæmon hunc quidem esurientem; sed dicebat apud se: Si hic filius est Dei, non tam panem, quam hominum salutem esurit. Nolo ei mentionem facere de hominibus, quorum salutem invideo: sed de panibus, quibus homines inescare soleo. Et quidem, dum filius Dei esurit, quid aliud hac esuritione portenderet, nisi, ut ait Hilarius, esuritionem se habiturum humanæ salutis? Me esuris o bono lesu, meum cor lapideum deglutire desideras, ut in tuæ carnis molli tudinem transmutem, & ex saxo durissimo filium Abrahæ constituas.

Quando igitur audis Dominum in deserto esurisse, scito non tam panem, quam teipsum concupisse. Audi Ambrosium. Continuat quadraginta diebus hæc jejunia non esuriens Dominus procuravit; sed dicit illū Evangelista postea esurisse. Quomodo ergo potest fieri, ut qui tot dierum numero famem sitimque non senserit, postea esurierit? Esurit enim, non cibum hominum, sed salutem, nec esearum sæcularium epulas concupivit, sed animarum cœlestium sanctitatem desideravit. Sanè nunquā Deus salutis humanæ avidior extitit, quam ubi nostri causā dolores pertulit, & summos labores exantlavit. Tantò avidius nos desiderat, quantò graviora pro nobis tolerat. Ille pascit Deum, qui præbet seipsum Deo: ac tantò libentius se illi offert, quantò graviora sunt, quæ pro illo perfert. O quam exitiale erat diabolo, quòd satiaretur fames divina! tunc autem satiatur, quando homo salvatur; & ne homo salvetur, optat dæmon, ut non formetur. Quare non petit homines fieri, quia esurienti Deo cibum parare formidabat; ac proinde non dixit, *Dic, ut lapides isti homines fiant*: sed

Dic, ut lapides isti panes fiant. Expende illud (*Dic, ut fiant*) Volebat diabolus divinam in Iesu filiationem ex voce explorare. Etenim, ubi Pater per filium universum orbem condidit, ait

Scrip-

Scriptura; *Dixitq; Deus: fiat lux,* ut per *fiat* à Dei ore procedens universa conderentur. Hoc sciebat Satanas, ideò similia verba suggerit Christo, ut ex simili vocis sono, an filius divini Patris sit, exploret. Hæc observavit Divus Paschasius. Noverat cæcus Scripturarum inspector, Deum in principio dixisse, *fiat*, & sic omnia fecisse ex nihilo: nec tamen intellexerat, quòd hic esset illud verbum, per quod Pater cuncta crearat. Quod volens formidolosius explorare, persuasit eo tenore dicendum, ut lapides panes fierent, quo didicerat Moysen litteris mandasse Deum universa creasse. Sed qui ex nihilo omnia fecerat, habebat unde hominem reficeret, quamvis lapides in panem non converteret. Non meruit ergo illud audire verbum, qui venerat tentare Verbum: sed debuerat dæmon Patris audire verbum, per quod manifestabatur divinum Verbum.

Si filius Dei es, dic, &c. Dic tu tentator, ubinam eras, quando vox Patris de cælo intonuit, *Hic est filius meus dilectus*? Eras fortè tunc occupatus in alijs hominibus tentandis. Audivisti quidem, aut saltem audire poteras: sed quæ vera sunt, & verè dicta sunt, in dubium revocas, vel ea sæpissimè negas. Dixerat olim Dominus primis parentibus de ligno vetito: *In quocumque die comederitis ex eo, morte moriemini.* Dæmon

verò ore sacrilego & mendaci ait; *nequaquam moriemini.* Dominus affirmabat, dæmon negabat, inquit Hugo à Sancto Victore. Deus dixit, *moriemini*, Diabolus dixit, *non moriemini.* Qui igitur suaserat protoparentibus, ne verbis Dominicis crederent; nunc Christo ieiunanti & famescienti conatur suadere, ut non credat verbis divini Patris dicentis, *Hic est Filius meus dilectus.* Quasi diceret tentator: Quomodo fieri potest ut te Deus filium suum habere dicat, & te fame affligi permittat, omnique alimento destitutum dimittat? Non enim Deum deserit, quem suum filium declaravit. Sed falleris simul & mentiris diabole: imò hoc ipso quòd voce cælesti Christus dictus est filius Dei, erat consequens, ut famem & sitim & labores, quibus angere-tur, sentiret. Quia filius Dei erat, natus est in stabulo, reclinatus in præsepio, fugit in Ægyptum; ieiunat, famescit in deserto, Cruci affigitur in Calvario, unde non vult descendere, non obstantibus his clamoribus, *Si filius Dei es, descende de Cruce.* Non tam venit Dominus miracula operaturus, quàm pro nobis acerbè toleraturus. Ergo frustra dicis.

Si filius Dei es, dic, ut lapides isti panes fiant. Observat hic Theophylactus, diabolum his verbis voluisse Christo superflua persuadere, cumque ad illa, tanquam

necessaria instigare. Quasi ei diceret: tanta est tua esuritio, ut unus panis ad eam levandam non sufficiat; propterea dic, ut lapides isti panes fiant. Multo tempore ieiunasti, multi ergo panes tibi sunt necessarij. Non offert diabolus unum lapidem, ut unus fiat panis, sed multos ostendit lapides, ut multi fiant panes, quasi omnes ei futuri essent necessarij. Hæc sunt verba Theophylacti. Non dixit, dic, ut lapis hic panis fiat, sed lapides, volens Christum ad superflua instigare: esurienti enim unus panis non sufficit.

In hunc locum.

Hæc frequens est dæmonis tentatio, ut scilicet homines instigare conetur ad superflua comparanda, & comparata servanda, tanquam eis omnino necessaria.

2. Reg. 25. Sic persuasit olim Nabali viro potenti & diviti, qui, cum ab eo David fame pressus in deserto per internuntios aliquid postularet, ut suam necessitatem quo posset modo levaret, eos ab omni subsidio vacuos dimisit. Quo audito, prudens Abigail uxor Nabalis tulit ducentos panes, & duos utres vini, & quinque arietes coctos, &c. & dedit Davidi, quæ reversa nuntiavit viro suo quæ fecerat & dederat; quod cum audisset Nabal, emortuum est cor ejus intrinsecus, & factus est quasi lapis, & post decem dies mortuus est. Vnde ei hæc tristitia & durities? unde tam subitanea mors? Respondet Isidorus: quia hæc ei superflua deerant,

16d. Clar.]

quæ necessaria sibi esse existimabat: ac ita de illis, tanquam de maximè necessarijs doluit, ut propterea mortuus fuerit. Persuadebat ei dæmon illa non fuisse superflua, sed necessaria.

Micas de mensa cadentes dives epulo Lazaro indigenti denegabat, quia, suggerente diabolo, putabat eas non esse superfluas, sed necessarias. Eodem dæmone suadente, denegas pauperi obolum, aut frustum panis, quia putas tibi esse necessarium, non superfluum. O qualem tentationem! Cuidam dolenti, quod ei necessaria deessent, hæc scripsit Epist. 70. D. Augustinus. Finientur istæ necessitates, quando finitæ fuerint istæ cupiditates. Ac si diceret: Scio te multa appetere & concupiscere, quæ credis tibi esse necessaria: verum cesset hæc tua cupiditas, nulla tibi aderit necessitas. Hoc etiam agnoscebat Seneca: Si, inquit, ad naturam vivas, nunquam eris pauper: si ad opinionem, nunquam eris dives. Natura parum desiderat, opinio immensum. Receptissima enim semper fuit inter sapientes sententia, *Natura paucis est contenta*, cupiditas verò nullis. Existimabat dæmon hunc quem esurientem videbat multa appetere, aut posse appetere: sed non multa appetebat, cui parum suppetebat. Frustrà ergo ei dixit.

Luc. 16.

Epist. 70.

Epist. 261
ad Lucil.

Si filius Dei es, dic. Aliud quoque intendebat callidissimus hostis: volebat enim indagare, an iste

Hom. 13.
in Matth.

iste jejunator esset laudis cupidus. Propterea non ei venenatas dapes proponit, non vina virulenta propinat; sed laudes parat, quæ non ore, sed aure tantum gustatæ perniciem pariunt. Hæc excogitatio est Divi Chrysostomi sic scribentis. Non dixit, si esuris, sed, si filius Dei es; videlicet existimans posse se aliquid per laudum blandimenta furari. Quasi gloriaretur Christus, quod ita viveret, ut tanquam filius Dei haberetur.

Luc. 4.

Tract. de
malo lin-
guæ.

Verum quam parvi fecerit Dominus laudationes illas diabolicas, colligitur etiam ex alio loco. Legimus enim apud Lucam, aliquando diabolus Christo dixisse, *Iesu Nazarene, scio te, quia sis sanctus*. At Christus has laudes non est passus, ideo silentium indicit ei; *Obmutesce*. Quod expendens Divus Epiphanius sic ait: Seipsum sponte morti obtulit Salvator, & sermonibus mendacij aurem nequaquam præbuit: os suum aperiens acetum cum felle gustavit, qui scelesti verba auribus excipere recusavit: os proditori osculandum exhibuit, & deceptoris responsum dare noluit. Illum tacere iussit, cujus laudes recipere recusavit. Hoc facto docet Christus fugiendas esse laudes tum diabolicas, tum humanas. Nos enim aliquando à Christo tollunt, qui nos præsentibus laudibus extollunt. Sed adversus superbientis Angeli telum, Dominus humilitatem in

primis obijcit hominis. Etenim ubi ille ait, *Dic, ut lapides isti panes fiant*, continuo respondit Christus:

Non in solo pane vivit homo. Indagabat dæmon divinitatem, proposuit Christus humanitatem: noluit Dominus vincere diabolum quatenus Deus, sed quatenus homo; ideo hominis meminit infirmitatis. Cur non magis exerta divinitatis potentia hostem confundit faciens ex lapidibus panem? Poterat quidem istud omnipotens, & facile erat, ut ad creatoris imperium, in quam juberetur speciem cujuscunque generis creatura transiret, sicut, cum voluit, in convivio nuptiali aquam mutavit in vinum. Sed, ait Divus Leo, hoc magis salutiferis dispensationibus congruebat, ut nequissimi hostis astutia, non potentiâ deitatis, sed humilitatis mysterio vinceretur. Voluit Dominus humilitate, non potentiâ de diabolo triumphare, ut hominibus qualiter sit vincendum, præberet exemplum. Si enim Dominus potentiâ diabolum superasset, excusaret se homo dum vinceretur, quod tantam potentiam non haberet ad resistendum diabolo. Cum itaque Christus per humilitatem triumphaverit, quæ est hominum vanitas, qui abjectâ humilitate, volunt ad gloriam pervenire?

Serm. 2.
de quadr.

Non in solo pane vivit homo. Egregie omnes tentatoris conatus

Lib. 4. in
Lucam.

Christus unico verbo enervavit, nec propterea ille se manifestavit, ut optimè observat Ambrosius sic scribens: Si tentat diabolus ut exploret, sic explorat ut tenter, è contrà Dominus sic fallit, ut vincat, sic adhuc vincit, ut fallat: nam si convertisset naturam, proderet creatorem. Mediè ergo respondit; *Non in solo pane vivit homo*, &c. Hæc Christus diabolo respondit, atque ita suam divinitatem abscondit. Nihil de seipso confitetur aut negat, imò nec de seipso in particulari respondet, sed sententiam omnibus hominibus convenientem proferit. Nec dixit, inquit Chrysostomus, aut auctor operis imperfecti, possum facere & nolo, ne se ostenderet filium Dei: nec dixit, non possum, ne mendacem se exhiberet: non dixit, non in solo pane vivo, ut non videatur de se peculiariter dixisse, sed mediè, dicendo:

Deut. 8.

Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei. Hæc Scriptura sumitur ex Deuteronomio, ubi Dominus ostendit Israëlitis populo, quomodo eum absque pane, sed tantum cum manna sustentaverit in deserto: vivit enim homo in omni verbo quod egreditur de ore Dei: vel secundum Hebræum, *super omne quod egreditur os Domini, vivet homo.* Quasi dicat: Homo vivet re quacumque, quam jussit Dominus, aut ordinavit ad vitæ humanæ sustentationem.

Est quasi metaphora; panis coctus in forno, & ex eo egressus potest hominem nutrire, & non tantum hujusmodi panis, sed quidquid Deus jussit & voluerit, potest esse in cibum hominis: erit Dei verbum vel jussio, veluti furnus; illo, inquam, verbo & jussione præparabitur, fietque aptum omne id quo voluerit Deus hominem sustentare, adeò, inquit Tostatus, ut si Deus manderet nobis, ut comederemus colubros, basiliscos, lapides, æs & similia, melius illis, quàm delicatissimis cibus nutrireremur: etiam ipso fletu, ipsis lachrymis, si Deus voluerit & jussit, potest homo quasi pane nutriri. Audi Psalmistam: *Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis.* Præcepit olim Dominus Ezecheli comedere volumen, in quo erant lamentationes & væ, & comedit, jussu scilicet Dei, & factum est, inquit, in ore meo, sicut mel dulce. Mandavit etiam Petro occidere & manducare quadrupedia & serpentina terræ, & renitenti dictum est, Deum hæc purificasse. Fuerunt autem purificata verbo & præcepto, quod ex ore Domini procedebat.

Imò, si vellet Deus, aut juberet, sine omni cibo viveremus; uti Simeon Stilites viginti octo Quadragesimas sine cibo & potu transegit. Simile etiam nunc sit in Sanctis, qui orationi & contemplationi intenti, spiritualibus delectationibus pascuntur, quæ

memo-

Collat. 19.
cap. 4.

Agg. 1.

Isai. 3.

Hebr. 1.

memoriam & appetitum cibi & rerum sensibilium extinguit. Ita Cassianus refert de Ioanne Abbate, quod delicijs spiritualibus occupatus, non recordabatur an pridem comedisset, necne. Dedit Deus panem vim & facultatem sustentandi, & interdum illam à pane abstulit, ut aliàs fecisse legimus, *comedistis & non estis satiati.* Et Isaias sic minuitur; *Auferet Dominus omne robur panis.* Potest etiam dare cuicumque rei similem facultatem; *Omnia enim portat verbo virtutis sue*, ait Apostolus.

Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam Civitatem, & statuit eum super pinnaculum templi. Qui à membris Iudæis voluit crucifigi nunc à capite diabolo voluit asportari. Sed quò? in sanctam Civitatem. O sanctitatis osor, in locum sanctum defers Christum, an præcipitia deerant in deserto? Cur non potius ad idolorum excelsa, vel ad Babylonicas turres evolavit, ut præcipitium persuaderet? Sanè non à se, sed Deifico pondere pressus in civitatem sanctam, & in templum Dei gravitavit. Sicut qui faxeam molem suscipit asportandam, in centrum faxi semper tendit: sic aliquando qui Christum Dominum, vel per injuriam in se suscipit, non potest non gravitare & tendere in locum sanctitatis, & quantumvis renitens, Deifico pondere pressus, necessum est, quòd feratur in loca sancta.

Sacrilegus ille proditor exi-

tiali pœnitentiâ ductus, *proiectis argenteis in templo, recessit, & abiens laqueo se suspendit.* Nota, ubi argenteos resuderit, in templo nimirum. Quis te in sanctissimum templum egit, ô Iuda? Cur non potius in domum Caiphæ festinas? Cur quo accepisti loco, non restituis pecunias? Cur non sterquilinio, cur non ventis tam exosos committis nummos? Cur onustus pecuniâ curris in templum, & in eo licet sceleratus illam refundis? Divus Maximus Dominicæ pecuniæ hoc tribuit: Videte, inquit, quanta vis sit Dominicæ pecuniæ. Quia hæc pecunia erat extracta de loco sancto, debuit redire ad locum sanctum. Dominica igitur pecunia id egit, quæ tendentem ad suspendium, ad eò in bonum faciebat gravitare, ut tandem illum in templum coëgerit properare, ubi sceleris veniam posset impetrare. Hæc quidem est vis Dominicæ pecuniæ, Dominici sanguinis, hæc vis ipsius Christi salutaris, quòd assumptus, quòd tactus nocentissimos & levissimos quosque in bonum inclinet. Non mirum igitur, si sacratissima hæc sarcina bajulum suum faciat ad locum sanctum gravitare. Quid autem ibi dicat ei, videamus.

Si filius Dei es, mitte te deorsum. Parum petis, ô diabole, à filio Dei, ut sese à pinnâ templi demittat: etenim ille est, qui propter nos homines, & propter nostram salu-

Matth. 26.

salutem descendit de cœlis. Non à pinnâ templi, sed à summis cœli verticibus demissus in præsepe, in Crucem, & in mortem usque Dei filius manifestè perlucet. *Serm. 25.* Audi Chrysologum. Se Dominum, se utique Deum intelligi voluit, qui non de pinnâ templi tantum se dedit ad terram, sed ex cœlis se ad inferos usque iactavit. Aquilarum pulli maternis scapulis sublatis, an degeneres sint, ad nitidissimam Solis lucem probantur. At unigenitus Dei filius à sinu Patris emissus in terram usque, tunc claret & manifestatur. Cùm itaque Dominus deorsum jam se demiserit, frustra dicit dæmon,

Mitte te deorsum. Impiorum est semper descensum suadere. Quædam diaboli membra Christo in Cruce pendenti similia ferè verba, quæ caput suum, dixere: *Match. 27.* Si filius Dei es, descende de Cruce. Sed non debebat descendere de Cruce, qui cognoscendus erat Dei filius in Cruce: tunc enim à quibusdam dictum est, *Verè filius Dei erat iste.* Quæritur, cur potius diabolus dixit Christo, *Mitte te deorsum*, quàm *ascende sursum.* Respondet Cyprianus. Nec tentando ascensum vult persuadere cœlestem, neminem enim vellet ascendere, unde eiectus est: & sicut ipse dæmon descendit, ita omnes vellet descendere. Non tamen præcipitat, non vim facit, sed suadet ut sponte ad ima, ad tartara peccando descendamus.

Vocatur diabolus à Ieremia *malleus universæ terræ.* Sicut enim Ierem. 50 malleus non nocebit, nisi eum manus accipiat, eoque percutiat: sic dæmon nobis non nocebit, nisi accedente nostro consensu, & voluntatis actu. Vnde Hieronymus: De consensu nostro vires accipit inimicus, nostroque nos jugulat gladio. Non adjuvamus, sed vincamus adversarios. Dant illi quidem consilium, sed nostrum est, vel eligere, vel respicere quod suggerunt: non enim cogendo, sed suadendo nocent; non extorquent à nobis consensum, sed expetunt.

Cùm dæmon Evam in Paradiso invasit, arboris quidem pulchritudinem proposuit, non tamen fructum in illius os inseruit, nec truculentam necem stricto mucrone minitatus est, nisi vetitum cibum contingeret: ipsa sponte suâ vidit lignum, manibus accepit, ore manducavit, atque ita suis se manibus interemit. Itaque potest quidem diabolus offerre, imò deferre: sed non auferre, nec inferre. Obtulit Christo, detulit Christum: sed nihil abstulit à Christo, nec ei quicquam intulit. Quia non aufert, nisi à volente, nec infert, nisi volenti. Vnde idem Hieronymus. Ibidem. Infirmus est inimicus, qui non potest vincere, nisi volentem. Propterea Divus Bernardus expendens illa verba Psalmistæ: *Eripe me de manu peccatorum, & de manu contra legem agentis & iniqui,* Bernard. Psalm. 79.

Serm. I.
in Dom. I.
post Trin.

qui, sic ait: Ego sum ille peccator, ille iniquus, eripe me de manibus meis. Divus Augustinus dicit diabolum esse veluti canem catenis constrictum, quia Christus illum in vincula coniecit; unde ait: Videte, fratres, quàm stultus est homo, quem canis in catenâ positus mordet. Tu te illi per voluptates & cupiditates sæculi noli conjungere, & ille ad te non præsumet accedere: latrare potest, sollicitare potest, sed mordere omnino non potest, nisi volentem. In Christum latravit, quando dixit.

In hunc
locum.

Mitte te deorsum. Hæc verba, & hunc diaboli latratum expendens Divus Ambrosius sic scribit: Verè diabolica vox! quid enim tam proprium diabolo, quàm suadere, ut unusquisque mittat se deorsum? &c. Infirmitatem suam diabolus malitiamque designat, quia neminem potest mittere deorsum, nisi ipse se miserit. Vnde, qui dictus fuerat in primo congressu tentator, jam hic manifestè dicitur diabolus; *Tunc assumpsit eum diabolus*, &c. Etenim, cur non se diabolus proderet, quando homini casum & ruinam persuadet, dicendo, *Mitte te deorsum?* quomodo is non diabolus? Idem Doctor ostendit, quinam sint, qui se mittunt deorsum, dum ait: *Qui relictis cœlestibus, eligunt terrena, & voluntarium quoddam præcipitium vitæ labentis incurrunt.*

Sed attendite precor, quòd

Christum diabolus assumit in excelsum, cui mox suadebat descensum. Audi: *Assumpsit eum diabolus in montem excelsum valdè.* Modò ô diabole facis eum ascendere, quem prius volebas descendere. Hinc discite, quòd diabolus sibi resistentes non tantum non compellit, sed eos ad sublimia deferre compellitur. Credite mihi, resistite diabolo, & fugiet à vobis; & si non fugiat, ad excelsum cogetur deferre. Datur illi quidem facultas tollendi in altum, sed non præcipitandi deorsum. Fuit Christo vehiculum, tam ad montem, quàm ad pinnaculum, & illum cogebatur portare, quem non potuit præcipitare. Quid tandem in hac ultimâ tentatione fecerit & dixerit, audiamus.

Ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum. Ecce vires diaboli, ostendit, facit videre, non possidere. Ostendit lubrico mulierem, avaro divitias, non ut eas possideat, sed ut concupiscat. Adeo est daemon invidus & homini inimicus, ut nec ullam voluptatem, aut breuem delectationem velit ei concedere, si absque illâ possit eum vincere. Hoc solo erit contentus, si vel solo consensu te ad peccatum alliciat; & qui tibi mulierem videndam præbuit, non dabit utendam, cum etiâ adeo sit superbus, ut lenonem agere nolit: sat ei est, si videas, & concupiscas. Proh dolor! Quot sunt in hoc sæculo lenones? Quot

G

homi-

Ibidem.

homines agunt, quod nec audet ipse diabolus? Ut videas & concupiscas mulierem, inducet te; sed eam non adducet ad te: vult quidem, ut eam intuearis, sed non eam utaris. Peccatum enim luxuriæ ita est turpe & immundum, ut dicant aliqui dari nonnullos dæmones, qui primæ suæ antiquæ dignitatis & nobilitatis memores, nolint ad illud patrandum homines inducere. Verum si hoc agere desinant, non illorum deperditæ nobilitati, sed acquisitæ superbiæ tribuendum est. Certissimum est, diabolum optare homini perditionem, non delectationem. Piscator cum escam hamo apponit, non curat, nec intendit piscem reficere, sed decipere: unde capto pisce, statim cibum ex ore ejus extrahit, ne illum deglutiat. Ita dæmon proponit tibi delectationis escam, non ut eam utaris, sed eam capiaris.

Rectè igitur ait Evangelista, quod diabolus ostendit: nam reverà quidquid est in mundo, ostenditur, non possidetur. Hoc agnoscebat, qui apud Senecam dicebat. Quid miraris? quid stupes? pompa est; ostenduntur istæ res, non possidentur, & dum placent, transeunt. Vnde Divus Lucas narrans hanc dæmonis ostensionem, ait factam fuisse *in momento temporis*, ut scias omnia hæc esse momentanea. Benè, inquit Ambrosius, in momento temporis sæcularia & terrena demonstrantur: non enim tam conspe-

ctus celeritas indicatur, quam caducæ fragilitas potestatis exprimitur; in momento enim cuncta illa prætereunt, & sæpè honor sæculi abiit, antequam venerit. Quid enim sæculi potest esse diuturnum, cum ipsa sæcula non sint diuturna?

Fortissimus clypeus, quo hæc repellitur tentatio, est hujus momenti attenta consideratio: Qui enim animo attento expendit, quàm sint hujus mundi honores caduci, quàm vitrea sceptrâ, quàm fugaces opes, flocci omnia facit & despicit. Aërea sunt & inania simulacra regna omnia. Cuncta sunt prætereuntia. Nonne audis? *Præterit figura huius mundi.* Non mundus, sed figura: quia quod videmus, figura est, & figura quæ præterit. Vnde mundi dilectoribus sic loquitur Augustinus: Quid eorum quæ diligitis, non transcurrit, & transvolat? Quid non fugit penè antequam capiatur? Fœlix igitur, quicquid non capitur, quod capi non potest, qui prætereuntem præterit, qui aëris figuris non insistit, qui inanibus spectris non fallitur, qui solida & stabilia æterna ambit. Miratur simulque dolet Gregorius, quod sæpè fugientem sequamur, labenti inhæreamus. Hæc itaque labentia & fugacia se daturum promittit dæmon.

Hæc omnia tibi dabo. Expende (*dabo.*) Qui nec panem habebat, regna promittebat. Divus Cyprianus

Pora. in
sua, virt. &
vit.

Simile.

Epist. 110.

Luc 4.

In hunc locum.

1. cor. 7.

Serm. 25 de
verb. Apol.

Hom. 22. in
Evang.

*Traſt. de
jejun. &
tent. Chriſti*

prianus exprobrans diabolo ſuam inopiam, ſic pulchrè in illum invehitur. Tu impie ac mendax, quid habes, quod dare poſſis? Tua eſt ſcabies, tua ſunt ulcera languentis: hæc ſcalpis, hæc impurus ablingis. Tu cadaveribus aſſides, tu contrectas putredines, tu verſas fœtores, tu ſpiritus nequam, ſanctitatis corruptor, ſimplicium perturbator, incendiator libidinum, & omnium turpitudinum adinventor. Quid das? Scabiem & putredinem. Vermes dedisti Iob, mortem filiis ejus, deperditionem ejus ſubſtantix: cæcitatem, ſurditatem, & tortiones ei quem ingrederis: mortem & ſubverſionem porcis in quos ingredi tibi conſeſſum fuit, &c. En dæmonis facultates, en omnia quæ dare poteſt. Dæmonis eſt igitur plus polliceri, quàm dare valeat.

Dabo. Quid dabis? *Omnia regna mundi.* Tua non ſunt, ſed Dei, cui offers & promittis. Tibi idem quod Nabuchodonofori dicitur: *Scias quòd dominetur Excelfus ſuper regnum hominum, & cuicumque voluerit, det illud.* Nullum habes regnum, præterquam tenebrarum, quarum princeps es; & ſi quod aliud haberes, non dares, & ſi dares, parum dares. Nam hujus mundi regna ſunt exigui pretij, quod colligitur ex his, quæ nonnulli regnorum dilectores obtulerunt. Paraverat aliquando Eſther convivium Regi! Aſſuero, propter quod dixit ei Rex: *Qua*

eſt petitio tua Eſther, ut detur tibi? & quid vis fieri? Eriamſi dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis: Si unico convivio potuerit Eſther dimidiam partem regni impetrare; ſanè altero convivio potuiſſet alteram regni partem obtinere: atque ita duplici tantum epulo impetraviſſet regnum opulentiffimum & ampliſſimum, centum videlicet & viginti ſeptem provinciarum.

Legimus apud Marcum, quòd Marc. 6.
recumbentibus Herode & principibus, tribunis & primis Galilææ, intravit filia Herodiadis, quæ cum ſaltaviſſet, & placuiſſet Herodi, ſimulq; recumbentibus, Rex ait puella: *Pete à me quod vis, quia quidquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei.* Hæc puella ſaltatione unâ meruit dimidiam partem regni: vel ob unicam ſaltationem fuit ei oblatum ſemi-regnum. Si iterum ſaltaviſſet, integrum regnum impetraviſſet. Vide regnorum pretium: Vnum pro duplici epulo, alterum pro duplici ſaltatione dabatur.

Pro unica genuflexione vel adoratione, volebat diabolus dare omnia regna mundi; *Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me.* Putabat fortè dæmon ſe loqui avaro, hi enim ſolent divitias adorare. Vnum Deum novit humana avaritia, nempe aurum & divitias. Qui enim auro tegitur, & bonis temporalibus ditatur, eſt mortalis ſit, eſt brutum, eſt diabolus, ab avaris adoratur.

Gen. 37.

Vis videre hominem mortalem locupletem ab alijs hominibus coli & adorari? Attende Iosephum, qui vix eductus è carcere, puer adhuc & peregrinus, & ignotus assumitur de Ægypto in salvatorem. Quæ rei causa? Eam ipse per somnium fuit auspicatus, ait enim ad suos fratres: *Putabam nos ligare manipulos in agro, & quasi consurgere manipulum meum, & stare; vestros autem manipulos circumstantes adorare manipulum meum.* Hujus futuræ adorationis Rupertus causam assignans, sic ait. Non ob aliud ignotum sibi Principem Ægyptij adorant, nisi quia defecerant manipuli eorum: ipse autem de manipulis plenum habebat horreum. Videte quomodo adoretur captivus & peregrinus, quem abundantia bonorum commendat. A fratribus & ab Ægyptijs adorabatur, quia ejus horreum frumento replebatur. Abundantes adorant inopes.

Exod. 32.
Serm. 29.

Vis videre brutum, aut bruti simulacrum à quibusdam adoratum? Recordare vituli, quem Israëlita in deserto coluerunt. Quare? quia ex auro fuerat conflatus. De illo sic Divus Chrysologus: Aurum Iudaicum populum sic captivavit aspectu, vicit illecebris, specie prædecepit, ut hoc esse Deum crederent, & Deum verum, Deum tot beneficijs cognitum denegarent. Quis homines mentis rationisve capaces ad vituli pedes prosterneret?

Quis caput vituli persuaderet adorandum? Et hoc persuasit aurum, ex quo erat affabrè conflatum. Exclamet igitur Poëta.

*Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames?* —

Non immerito igitur vocatur ab Apostolo avaritia idolorum servitus; cum ipsa doceat avaros illa adorare & colere, quæ deberent contemnere.

Verum avari perditii homines sunt, qui divitias & aurum ambiunt, quærunt, magnificiunt, & adorant: viri autem pij illud spernunt, quia in eo nullam divinitatem agnoscunt; imò ipsi auro tormenta præferunt, magisque eligunt, ubi Deus est, cruciari, quam sine Deo ditari. Vis hujus rei exemplum? Erexit olim Nabuchodonosor ingentem ex auro solido statuam adorandam, & simul vicino in loco incendi jussit fornacem, cujus flammis excruciantur, qui adorationem statuae recusarent. Tres igitur strenui juvenes adorare recusantes, statuamque auream spernentes, Regis imperio victi traduntur voracibus flammis. Pueros suscipiunt venerabundæ flammæ, illosque placido rore demulcent, custodiuntque sanos. Stupent universi spectatores, ipseque Rex obstupuit, & ait: Ecce ego video quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, & species quartus similis filio Dei.

Dan. 3.

Quærit nunc Chrysostomus, à quo
Hom. de trib. puer.

quo numen filij Dei monstraretur, nimirum non ab auro statuæ, sed à flammâ fornacis; in aureâ statuâ non est visus filius Dei, sed in flammis; sic enim scribit: Nunquid tale potuit inanis imago monstrare? Ecce Dominus non in auro lucet, sed in flammis ostenditur. Vt numen divinum Rex ostenderet, ingentem vim auri in statuam conflavit: sed non in auro divinitas inhabitat, hoc est, non in divitijs invenitur Christus, sed in egestate, in laboribus & ærumnis pro ipso perpessus. Satiùs igitur tibi sit inter afflictiones versari, ut Deo fruaris, quàm auro ditari, & Deo privari.

Noli prætereà dæmoni credere, qui nihil, nisi casum novit consulere; *Si cadens adoraveris me.* Dæmonem pungit Cyprianus, illumque rider dum ait: En præcipitium exigit, qui tanti se facit nundinatorem culminis. Vide qualiter cauponetur suis perditionis filijs; vult enim præcipitentur, antequàm ditentur: vult priùs vitam & sanguinē eorum, quàm ab illo aliquid accipiant. Et quomodo ab eo accipient, qui nihil habet quod det? Spectra sunt & ludicra & ærea quæ promittit, pro quibus etiam petit adorari. Lamentabatur olim Ethnicus ille in Agamemnone, qui filiam primogenitam Dianæ mactabat, ut ventos navigator acciperet, atque sic exclamabat:

Cruore ventos emimus. Similiter

lugebunt, qui tandem ab ipso dæmone nihil, nisi ventos, sanguine & præcipitio, se emisse videbunt. Fugiunt, quæ casu & ruinâ eveniunt. Hoc agnoscebat Seneca; Mobilia sunt, inquit, quæ dedit casus, & majore cursu fugiunt, quàm veniunt. Et licet talia sint, nec in potestate dæmonis sint; horum tantum promissione vult diabolus adorari, *Si cadens adoraveris me.* Sed quid ad illum Dominus?

Vade Satana: Scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies. Habemus hic, unde diabolum devincamus: præbuit nobis Christus arma, quibus si utamur, dæmonem superamus. Solitudine, jejunio, & ei non consentiendo vincitur. Vis vincere dæmonem? fuge hominem: fugiat, inquam, hominum mulierumque consortia, qui vult diabolica vitare contagia. Sanè athleta ille fortissimus Iob, solus in sterquilinio mille confecit certamina, diaboliq; contempsit conamina. Cùm autem se non solum, sed amicis cinctum videret, certamen cum hoste expavit. Qui bonis omnibus nudatus, filijs orbatus, pelle exutus, solus licet, non timebat: sed adventantes amicos, tanquam diaboli coadjutores pertimescebat. Hoc observavit Ambrosius. Cùm Iob videret amicos suos, advertit à Domino datam in se adversario tentandi sui potestatem. Christus desertum non elegisset, nec ibi

Lib. 6. de
benef. cap.
30.

Lib. de in-
terpell. c. 1.

Serm. 40. in
Cant.

solus mansisset, nisi in eo, & à solo faciliùs dæmonem vinci agnovisset. Invitet igitur animam Bernardus. O sancta anima sola esto, ut soli omnium serves teipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis. An nescis te verecundum habere sponsum, qui nequaquam suam velit tibi indulgere præsentiam præsentibus cæteris?

Lib. de
virg.

Aliud genus armaturæ, quod nobis Dominus indicavit, jejunium est, quo diabolus vincitur, qui cibo vincebat. Quisquis, ait Athanasius, ab immundo spiritu vexatur, si hoc pharmaco utatur, jejunio, inquam, statim spiritus malus oppressus abscedet, vim jejuniij metuens. Epulo ejectus est homo de Paradiso; jejunio redeat ad Paradisum. Similiter Ambrosius: Gula, inquit, de Paradiso expulit regnantem; abstinentia ad Paradisum revocavit errantem. Nescio, an aliquando audieris, cur lignea Moysis virga, & serpens æneus fuerint olim instrumenta tantorum signorum: Cur, inquam, Deus Israëlitis in deserto signa dedit per unam ligni virgam, & per serpentem? Respondet Anastasius Sinaita: Eâ de causâ ad eos admonendos, & ad revocandum eis in memoriam ea quæ facta sunt in Paradiso, eis diversa exhibuit prodigia. Notum est omnibus, diabolum ad debellandos parentes nostros, fructu ligni vetiti, & serpente

In Exam.
lib. 10.

usum fuisse. Quamobrem cum Israëlita haberent tunc unam armaturam, nempe desertum, necesse erat, ut alteram, scilicet jejunium haberent; ad quod jejunium invitabantur, dum visâ hâc lignea virgâ, visoque æneo serpente, damnum recolerent cibi vetiti ex ligno à serpente protoparentibus in Paradiso oblatis, ut qui in ligno vincebat, in jejunio vinceretur.

Quantum autem profit jejunium, & quantum noceat cibus, collige ex eo quod observat D. Ambrosius, ponderans quod Deus sexto conditi orbis die, cessavit ab omni opere, quia tunc creaturas manducaturas condiderat; sic enim scribit: Sexto die bestia sunt creatæ, & cum bestiis orta edendi potestas est, & usus escarum. Vbi cibus cœpit, ibi factus est finis mundi: Ibi cœpit sua incrementa nescire, ubi cœperunt divina circa eum opera ferriari. Quo judicio declaratum est, quod per cibos mundus haberet imminui, per quos desijt augeri. Vbi est potestas comedendi, ibi aderit periculum offendendi; ibi enim prævalet dæmon, ubi abest jejunium. Merito igitur idem Doctor vocat jejunium castrum, & murum inexpugnabilem Christianorum: Castra, inquit, nobis sunt nostra jejunia, quæ nos à diabolicâ oppugnatione defendunt, &c. Murus quidam est Christiano jejunium, inexpugnabilis diabolo, intrans-

Loco cita-
to.

Serm. 25.

gressibilis

gressibilis inimico. Quis enim unquam Christianorum jejunavit, & captus est? quis sobrius mansit, & victus est? De tanto castro, ac tam forti muro dignatus est Dominus nobis providere, dum hoc sacrum quadragesimale jejunium voluit instituere. Videtis, fratres, inquit Chrysologus, quia, quod quadragesimam jejunamus, non est humana inventio, auctoritas est divina: non est de terreno usu, sed de cœlestibus est secretis. Audiant hoc hæretici, qui hoc quadragesimale jejunium, hominum, non Christi esse inventum autumant, & impiè asseverant, atque ita sub suo duce diabolo non cessant hoc castrum, hunc murum impugnare; tamen numquam poterunt expugnare. Hoc castro eijciuntur, & à diabolo vincuntur qui hoc jejunium transgrediuntur.

Tandem docuit Dominus resistendum nobis esse diabolo per *non*, vel dicendo, *vade*: Bis enim in his tentationibus usus est *non*. In primâ scilicet, dum respondit: *Non in solo pane vivit homo*, &c. Et in secundâ, dicens: *Non tentabis Dominum Deum tuum*. Et nunc in hac ultimâ ait, *Vade Satana*, &c.

Væ qui à diabolo vincitur, cum tam facilè ei resistere possit. Commovet te ad iram, ad sumendam vindictam, vel ad luxuriam aut ad aliud peccatum inducit? Responde, *non faciam*, vel, *nolo*. De justis sic Iob. *Non exaudierunt vocem exactoris*. Iste exactor est diabolus, qui exigit à te consensum: cum tentaris, audis; cum verò consentis, exaudis. Ita Gregorius explicando illa verba, ait. Hujus exactoris vox est tentatio suggestionis. Audimus autem vocem exactoris, cum ejus tentatione pulsamur: sed non exaudimus, si pulsanti resistimus. Qui voluerit à Domino exaudiri, caveat ne exaudiat dæmonem. Non exaudiet, si tentanti respondeat, *non*, vel *vade*, aut saltem si non consentiat. Et hoc est resistere diabolo. Vnde ait Apostolus: *Resistite diabolo, & fugiet à vobis*: Id est, nolite consentire diabolo, & fugiet, relinquendo vos, sicut reliquit Christum. Quòd si redeat, iterum non consentiendo resistite, & vos accedent Angeli, ac tandem accedatis ad Regem Angelorum, qui solet coronare legitime decertantes.

Iob. 3.

Iac. 4.

Serm. 11.
Hic sanctus
Doctor flo-
rebat an.
450.

FERIA

FERIA SECUNDA

POST DOMINICAM PRIMAM.

Cum venerit filius hominis in maiestate sua. &c.
Matth. 25.

Genes. 1.

Deus lucem quod esset bona. Facto firmamento, & congregatis aquis quæ sub cælo erant, in locum unum, dicitur, *vidit Deus quod esset bonum.* Apparente terrâ, & datâ ei vigerminandi herbas, & arbores producendi, iterum *vidit Deus quod esset bonum.* Creatis omnibus animantibus, ac eis multiplicandi facultate concessâ, de huiusmodi etiam dicitur, *vidit Deus quod esset bonum.* Factis duobus magnis luminaribus, inunctoque eis munere dividendi diem ac noctem, productisque stellis, ac illis in firmamento affixis, insuper *vidit Deus quod esset bonum.* Tandem, peractâ rerum omnium molitione, *vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.*

Oleas.

Non solum Deus voluit sigillatim videre quod fecerat, sed & omnia simul suo ordine digesta *vidit.* Quid est *vidit*? Examinavit & approbavit, secundum Oleastrum: vel *vidit*, id est, videri fe-

cit, secundum Interlinearem. Si itaque Deus, à quo bona cuncta procedunt, & cuius opera non possunt esse nisi perfecta, voluit inchoante mundo illa omnia simul videre & videri, & examinare, licet seorsum illa viderit, & examinaverit; quid mirum, si desinente mundo, omnium hominum simul opera videat, & videnda ac examinanda proponat, non obstante cuiuscumque hominis post mortem ipsius precedente examine? Deus, ut ita dicam, voluit secum rationem ponere, suæque opera, licet perfectissima, examini subjacere; & hominum opera imperfectioni obnoxia non examinabit? Divina opera examinabuntur, & humana non judicabuntur? Idcirco observa, Deum non examinasse hominem statim post ipsius formationem: aut saltem Scripturam non dixisse, sicut de cæteris rebus creatis, Deum vidisse hominem, *quod esset bonus.* Ad hoc cæteris rationibus prætermis-
responderem, ideò tunc Deum non examinasse hominem, quia aliàs erat examinandus, nempe post finem vitæ. Nam statutum est

Hebr. 9.
homini-

hominibus semel mori, post hoc autem iudicium. Et non tantum statim post vitam, sed & in ultimo & universali Iudicio. Sibi persuaferant aliqui impij, nullam à Deo exigendam esse rationem suorum operum, quod maxime Deum ad iracundiam provocaverat, unde querit & queritur David;

Psalm. 9.

Propter quid irritavit impius Deum? Rationem assignat ipse, Dixit enim in corde suo, non requireret. Imò requireret, & quando? Audi:
Cum venerit filius hominis in maiestate sua. Ipsemet Christus innocentissimus, in quem non potuit cadere peccatum, fuit tamen coram hominibus ad iudicium deductus; & coram ipso non vocabitur homo? Interrogavit homo Deum, & Deus non interrogabit hominem? Stetit Christus ab hominibus iudicandus, & non sedebit homines iudicaturus? Imò tunc sedebit super sedem maiestatis sue, & congregabuntur ante eum omnes gentes. Non cognoscebatur Dominus iudicia patiens, sed cognoscetur iudicia faciens.

Psalm. 9.

Stetit, inquam, Christus coram Caïpha, qui illum interrogavit, an esset filius Dei. Cui cum respondisset, Tu dixisti, adjunxit: Verumtamen dico vobis, a modo videbitis filium hominis venientem in nubibus caeli. Mentionem fecit Christus iudicandus in sua passione, de seipso iudicaturus in finali Iudicio. Verum quid passioni cum Iudicio? aut quid iudicio cum passione? Sanè revocan-

dum erat finale Iudicium in memoriam Caïphæ iudicanti, ut cognosceret se tandem à Christo mox iudicando iudicandum, Nam, ait Cæsarius Arelatenis, quando subrepat peccandi delectatio, statim futuri Iudicii diem abscondit oblivio. Nihil magis commune peccatoribus desperatis, quam de venturo Iudicio non curare: ideò desperatissimis hominibus extremam medicinam clementissimus Medicus applicat, eamque efficacissimam, nimirum Iudicii extremi commemorationem. De impio sic Psaltes: *Auferuntur iudicia tua à facie eius.* In quem locum Augustinus, Irremediale, inquit, periculum est, sic aliquem vitij & cupiditatis fræna laxare, ut se rationem Deo non meminerit redditurum. Itaque proponendum erat huic Pontifici futurum Iudicium, quo à peccato revocaretur, & ab ipso Christus cognosceretur; sed quem noluit agnoscere iudicandum, agnosceret iudicaturum, ut adimpleretur illud; *Cognoscetur Dominus iudicia faciens*; manifestè enim veniet iudicaturus, qui occultè venerat iudicandus. Ita sentit idem Augustinus. Tunc, inquit, manifestus veniet inter iustos iudicaturus iustè, qui occultè venerat iudicandus ab iniustis iniustè.

Hom. 29.

Psalm. 9.

August.

Ibidem.

Aug. de civ. Dei.

Mirum, quod non pertimuerit Caïphas audiens habere coram se suum futurum Iudicem. De beatissima Virgine dicitur,
H quod

8
Luc. 23⁹

In passione lata est in Christum sententia; nam à Pilato est iudicatus, qui tradidit eum voluntati Iudaorum. Hoc jam prædixerat Christus, dum de seipso loquens sic apud Ioannem effabatur: *Nunc iudicium est mundi. Id est, secundum D. Gaudentiam, appropinquavit hora, ut mundus iudicandus iudicet, & sententiam ferat adversus creatorem suum & Iudicem; me enim improbi homines morti adjudicabunt: unde exclamat D. Leo. O ineffabilis gloria passionis, in qua & tribunal Domini, & iudicium mundi, & potestas est Crucifixi!*

Serm. 8.
de Pasch.

In Iudicio, rationi consentaneum erit, ut mundus iudicetur, & in impios hæc iusta, nunquam revocanda à Christo feratur sententia: *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius.* Liquefcit animus, horrent membra, vox faucibus hæret, dum hæc audio. Hæc enim sententiâ Christus malos bonis æternis abdicat, dum ait, *Discedite: malis devovet, addendo, maledicti; & pœnis certis destinat, his verbis, in ignem æternum.* Esau amisit benedictionem patris, *irrugit clamore magno.* Nullo fuerat maledictionis fulmine percussus; & tamen *cum magno eiulatu flebat.* Qualem eiulatum, qualem clamorem emittent infelices istæ creaturæ? quales fundent lacrymas, cum viderint propriâ culpâ se non tantum benedictione divinâ privari, sed &

Genes. 17.

irretractabili maledictione repleti?

In passione, latâ Præsidis sententiâ, confestim paratur Crux, quam Christus *baulans exivit in eum qui dicitur Calvaria locum*, ibi crucifixerunt eum: itaque apparuit Crux humeris Christi portata, & in Calvaria monte plantata.

9

In Iudicio, *parebit signum filij hominis in cælo*; quod de Cruce intelligendum esse asserunt Chrysostomus, Hieronymus, Hilarius, Augustinus, Theophylactus, Euthymius, & alij, ac ipsa Ecclesia, quæ ideò sic canit: *Hoc signum crucis erit in cælo, cum Dominus ad iudicandum venerit.* Quæritur, quænam Crux in Iudicio sit conspicienda. Palatius putat, Crucis effigiem cælo semper infixam fore, ut beatos suo recreet aspectu. Non desunt qui dicant, Crucis signum in frontibus omnium iustorum tunc appariturum, fortè hæc auctoritate fulti; *quo ad usque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum.* Existimat Waldensis, ipsammet ligneam Crucem, cui Christus fuit suffixus, esse divinâ virtute redintegrandam, & in die Iudicii, in cælo omnibus hominibus ostendendam, juxta illud carmen Sibyllinum.

Matth. 24

Apoc. 7.

Tom. 3. de
Sacrament.
tit. 20. cap.
158.

O lignum felix, in quo Deus ipse pependit.

Nec te terra capit, sed cæli tecta videbis.

Cur autem Crux sit in Iudicio conspicienda, aliquas reddit rationes

tlones Divus Thomas: Apparebit, inquiens, signum Crucis, ut per hoc iustior condemnatio eorum appareat, qui tantam misericordiam neglexerunt. Deinde, ut significetur, judiciariam potestatem per Crucem comparatam. Præterea, ut dolores, mortem, & opprobria, quæ tantus Rex pro hominibus pertulit, ante oculos eorum ponat, & increpet ingratitude. Aliam alij addunt, rationem. Apparebit Crux, ut scilicet exaltetur; illa Christum

Philipp. 2. exaltavit, juxta illud, *Propter quod & Deus exaltavit illum*: Christus illam exaltabit. Vnde aliqui, inter

Homil. de ter quos Chrysostomus citatus à Waldense, opinantur Crucem Christi incorruptibilitate donatam, in cælo empyreo collocandam: sic enim scribit sanctus ille Doctor: Crucem solam non relinquet Dominus in terrâ, sed secum eam levabit in cælum. Levabit, inquam, & faciet illam gaudere privilegio creaturæ intellectualis & beatæ collocando illam rutilantem in cælo. Vnde ad illam Ecclesia: *O Crux splendor cunctis astris*, &c. Nam splendescet in Iudicio, rutilabitque in cælo, secundum Euthymium.

D. Euthy. Crux longè clariùs Sole fulgebit. Quale gaudium beatis semper hanc rutilantem Crucem visuris! Contrà, qualis mœstitia improbis perpetuam ac tenebrosam inferni Crucem subituris! Qui ergo voluerit hanc Dominicam Crucem videre in cælis, suam pati-

enter bajulet in terris.

Sunt qui dicunt, quòd in novissimo die Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum ob præsentiam Crucis tunc maximè rutilantis. Hujus opinionis est Divus Laurentius Justinianus, ^{In ligno vitæ cap. 4.} qui sic scribit: Considera quanta sit virtus Crucis, in die namque Iudicii Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, ut discas quantum Crux Lunâ lucidior, & Sole splendidior sit; apparebit tunc Crux. Itaque sicut existente Christo in Cruce, *facta sunt tenebra per universam terram*, ita existente tunc Cruce in aëre, Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum.

In passione omnes ferè creaturæ, ut viderunt parricidas Iudæos in authorem suum irruisse, manusq; sacrilegas iniecisse, commovebantur, perditionem illis minitantes, tantumque scelus vindicassent, nisi illas Deus colluisset. Nam *à sexta horâ tenebra factæ sunt super universam terram*, ^{Matth. 27.} *& Sol obscuratus est*, ^{Marc. 15.} *Velum templi scissum est*; ^{Luc. 23.} *terra mota est*; & *petra scissa sunt*, &c. Quod observans D. Leo, sic alloquitur Iudæos: Cùm ad tantam divinæ majestatis inclinationem totius mundi compago quateretur: cùm facinus impium omnis sui confusione creta damnaret, & manifestam in reos sententiam elementa proferrent, quis vobis animus Iudæi, quæ conscientia fuit, quando

pro illo intercedentem. Respice quinque virgines exclusas, & æquales pro illis non deprecas. Vide Iudicem oves à dextris constituentem, hædos à sinistris; hos verò in tenebras exteriores repellentem, & eiectionem neminem succurrere posse.

5
Ioan. 18.

Libro de
triumph.
Christi
agone.

In passione ministri Iudæorum audito Domini responso, *Ego sum, abierunt retrorsum & ceciderunt in terram.* Hoc igitur verbo quasi fulmineo quodam ictu illos stravit ac perculit. Merito etiam Laurentius Iustinianus huiusmodi Christi verbum tonitruum appellat: Divinæ, inquit, vocis tonitruo territi retrorsum abierunt.

Tract. 112.
in Ioan.

In Iudicio impij, auditâ Christi in ipsos sententiâ, cadent non solum in terram, sed in infernum: Nam, ut optimè advertit August. quid faciet iudicaturus, qui hoc facit iudicandus? Quid inquam facient hæc verba, *Discedite maledicti, &c.* cum huiusmodi verbum, *Ego sum*, adeò lene, hostes illos solo prostraverit?

6

Marc. 14.
Luc. 22.

In passione non poterant Iudæi faciem Christi sufferre, & in eam respicere: ideo ait Marcus, *cœperunt velare faciem eius*, & Lucas, *velaverunt eum*. Benigna illa facies percutiebatur, sed non irascebatur, & tamen Iudæorum impietas illam non patiebatur. Non poterant, inquam, sacratissimam illam faciem respicere, inquam desiderant Angeli prospicere.

In Iudicio non poterunt impij sustinere faciem iudicantis. Nam quis *stabit ad videndum eum?* Malach. 3. Tantum erit supplicium hanc faciem iratam intueri, ut maluerit Chrysostomus infinita fulmina sustinere, quàm illam nos a- ad pop- versantem videre. Ne igitur illam videant reprobi, quærent sese abscondere; idcirco dicent montibus, *cadite super nos, & collibus, operite nos.* Observate interim quantæ sint fortitudinis, qui tantæ sunt formidinis. Precantur mali, ut montes cadant in eos, & colles illos operiant: libenter, inquam, montes portarent, qui nec vel minimam injuriam, & poenitentiam dum hic viverent, ferre voluerunt. Petent cooperiri collibus, qui renuerunt vilibus indui vestibus, saxosaque libenter eligerent tegumenta, qui non nisi serica deferebant indumenta: montium optarent sepeliri præcipitijs, qui respuerunt vestiri cilicijs.

7

In passione Pilatus Christum toto corpore cæsum, ac flagellis cruentatum, chlamyde indutum, spinis coronatum exhibuit populo, dicens, *Ecce homo.*

Ioan. 19.

In Iudicio de unoquoque peccatore dicetur: *Ecce homo*, non spinis coronatus, sed peccatis circumdatus; non chlamyde indutus, sed gratiâ spoliatus; non verberibus affectus, sed sceleribus infectus: sic à justis est videndus, deridendus & exhibendus. Vide- Psalm. 58. bunt iusti, & ridebunt, & dicent: *Ecce*

Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum, sed speravit in multitudine divitiarum suarum, &c.

Præterea observa, non sine divinâ providentiâ factum esse, ut prætermisso, quod Dei erat in Christo Iesu, id solùm perfidis Iudæis panderetur, quod hominis esse videbatur, dum dictum est, *Ecce homo*. Erat enim erga illos, & alios peccatores futuræ severitatis prælagium, quando dissimulatâ omnino divinitate, solùm id quod hominis erat exhibetur. Quid terribilius miseris ostendi potest, quàm homo? Naturam hominis ideò à verbi divini personâ assumptam putat Theodotus, ut persona divina humanæ naturæ rigorem temperaret: sic enim ait: Non per assumptam naturam hominis peccatorem absterret, sed personæ humilitate ad familiaritatem & amicitiam provocat. Quippe in Christo Domino erat persona divina & natura humana: hæc absterret peccatorem; ideò persona divina illi admiscetur, ne deterriti à naturâ humanâ peccatores caderent, sed divinæ personæ affabilitate illecti starent; sola enim hominis natura ex se horrenda est, & summoperè metuenda in castigando.

Heu, heu vos miseri, quibus non Deus, sed homo monstratur, non enim dicitur, *Ecce Deus*, sed, *Ecce homo*. O quàm longè à divinâ miseratione estis, si juxta verba hominis affligendi estis! Quis

non deterretur hoc spectaculo, in quo Deus sub offensi hominis figurâ totus latet? Equidem dicit quidam ad Iesum: *Magister* *Match. 19.* *bone, quid faciam, ut habeam vitam æternam? Qui dixit ei: Quid me interrogas de bono? unus est bonus Deus.* Quali diceret: Non ab homine injurijs affecto expectes bonitatem, sed rigorem: unus Deus est qui inter injurias novit bonus injuriantibus esse. Ita Augustinus, *Lib. 1. de Trinitat. c. 13.* *Quid me interrogas, inquit, de bono? Id est, istam formam quam vides, quid interrogas de bono, & vocas me secundum quod vides, magistrum bonum? Hæc forma filij hominis est, hæc forma apparebit in Iudicio, non tantum justis, sed impijs, & hujus formæ visio non erit in bonum eis qui malè agunt. Minus enim scit homo misereri, quàm Deus. Christus ipse, ut innuat, cum quâ severitate sit judicaturus, dicit nunc se venturum, non tanquam filium Dei, sed tanquam filium hominis; Cum venerit filius hominū. Quippe hæc ipsa humana Salvatoris figura maximè in Iudicio torquebit malos, qui nequaquam divinitatem, sed humanitatem dumtaxat videbunt, ut optimè observavit idem Augustinus, assignans hujus rei rationem. In forma, inquit, in qua judicaturus est, videbunt eum ne gaudeant. Iudæis itaque dictum est à Pilato, *Ecce homo*: eisdem etiam in Iudicio & alijs impijs idem dicetur.*

Serm. 140.

quoddam salutante eam Angelo turbata est. Rationem istiusurbationis assignat Chrysologus: Quia, inquit, mox sensit in se supernum suscipi Iudicem. Turbatur Virgo purissima susceptura intra se omnium Iudicem, & non turbatur impius Caïphas eundem videns & audiens Iudicem. Similes tamen sunt peccatores, qui hoc tremendum Iudicium non reformidant. Præterea, congruè Christus in passione sua commemorat finem Iudicium, quia in illo multa sunt videnda similia his, quæ in passione visa sunt. Ita ut passio extiterit quædam futuri Iudicii adumbratio. In quibus autem passio conveniat cum Iudicio, & Iudicium cum passione, videamus.

I
Ioan. 18.

In passione Christus fuit captus cum laternis & facibus. Ut capiatur lux, luce indigent impii, qui utuntur facibus, ne fallantur, sed solus capiatur Iesus.

Soph. 1.

In Iudicio quid Deus facturus sit indicat Propheta: *Scrutabor Hierusalem in lucernis*. Divus Hieronymus hunc locum allegoricè de Iudicio interpretatur. Non indiget Christus lucernam, ut peccatores discernat, sed utitur hac loquendi formulâ, ut se exactum Iudicem ostendat. Lux enim scrutationi adhibita, diligentiam sonat accuratissimam. Mulier illa perditam drachmam sedulò questura, lucernam accendisse dicitur. Ne pro justo impius sumatur, congruum erit, ut Deus lu-

Luc. 15.

cernis utatur: & ne impius putet se Iudicem evasurum, promittit Dominus se justos lucernis scrutaturum. Iusti enim per Hierusalem intelliguntur secundum Bernardum, qui hoc annotavit. Quid tutum in Babylone, si in Hierusalem manet scrutinium? Quasi dicat: Si iusti sint exactissimè examinandi, eorumque opera, an bona sint diligentissimè probanda, quid de impijs, eorumque malis operibus futurum speras? Ob diligentem illam circa justos inquisitionem exercendam sic exclamabat Apostolus: *Si vix iustus salvabitur, impius & peccator ubi parebunt?* Vnde Gregor. Quid faciet virga deserti, ubi concutietur cedrus Paradisi? Quid faciet agnus, ubi aries tremuit? Si iustus vix salvabitur, impius ubi apparebit? Christus ipse in illa sua passione captus hoc satis asstruebat: *Si in viridi hoc sit, in arido quid fiet?* Ac si dicat: Si ego, qui nullam merebar pœnam, cum nullam potuerim committere culpam, trahor tamen ad humana iudicia, nolite putare impios divinum evasuros iudicium.

Serm. 45.
in Can.

1. Petr. 4.

In Mor.

Luc. 22.

In passione Christus discipulos vigilare hortabatur, *Vigilate, inquit & orate.*

2
Matth. 26.

Iudicium expectantes decet esse vigilantes. Ad hoc nos hortatur Christus: *Vigilate ergo, quia nescitis quâ horâ Dominus vester venturus sit, &c. Ideo & vos estote parati.* Ille vigilat qui semper ad illud Iudicium se præ-

Matth. 24.

se præparat, qui peccata commissâ deflet; qui, ne in peccatum incidat, vigilantissimè curat. Divus Gregorius sic ad Cubiculariam Augustæ scribebat. Quousque ultima dies venerit, semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lavare. Quia sic est vigilare, ut idem alibi observat: Vigilat, inquit, qui ad aspectum veri luminis mentis oculos apertos tenet; vigilat, qui servat operando, quod credit; vigilat, qui à se torporis & negligentiae tenebras pellit.

3. In passione Christus nocte captus est; exivit enim Iudas à cenâ nocturno tempore, ut suam adimpleret prodicionem. *Erat autem nox.* Vnde ait Athanasius: Infelix Iudas propter unius noctis impietatem, omni præteriti temporis labore privatus est.

Ad iudicium Christum nocte venturum verisimile est. Ita sentiunt Chrysostomus, Euthymius, Rupertus, Magister & alij, idque colligunt ex illis verbis:

Matth. 26. *Mediâ autem nocte clamor factus est, ecce sponsus venit, exite obviam ei.* Idem opinatur D. Hieronymus, qui in hæc verba scribens sic ait: Traditio Iudæorum est, Christum mediâ nocte venturum in similitudinem Egyptij temporis, quando Pascha celebratum est, & exterminator venit. Vnde reor, & traditionem Apostolicam permanisse, ut in die vigiliarum Paschæ ante noctis dimidium,

populos dimittere non liceat expectantes adventum Christi: & postquam illud tempus transierit, securitate præsumptâ, festum cunctos agere diem. In illud autem Exod. *In noctis medio percussit* Exod. 12. *Dominus omne primogenitum*, sic scribit Rupertus: Ideo mediâ nocte hoc factum est, ut historicum exemplum dormitantibus proficeret, atque ad vigilandum eos percelleret, scientes quia quisquis exemplo Egyptiorum thesaurizaverit sibi iram, nihilominus exemplo illorum improvise accipiet vindictam. Sic enim & universale Iudicium duris corde & impœnitentibus ex improvise superveniet.

In passione capto Christo, omnes Discipuli eo relicti fugerunt. 4.

In iudicio solus relinquetur peccator, hoc est, nullus ei præbebit auxilium, nullus pro illo exorabit, omnis illum respuet creatura: solus infernus excipiet ad illum comburendum; demones ad illum vexandum. Legite Scripturas, inquit Chrysostomus, & discite, quomodo nos ad pop. hinc illuc migrantes adjuvare poterit nemo: non frater redimet fratrem ex interminabilibus tormentis, non amicus amicum, non parentes filios, non filij parentes. Et quid dico homines miserabiles, cum neque si Noë veniet, & Iob & Daniel, tunc Iudicem exorare possint? Vide enim non indutum veste nuptiali, ex sponsali domo expulsum, & neminem

& vos iudicium universitatis urgebat? Qualis confusio vos operuit?

In Iudicio, easdem creaturas similia edere signa, ac simili, imò severiori modo in peccatores insurgentes & irruentes intuebitur. Nam *Sol obscurabitur, Luna non dabit lumen suum, stelle cadent de cælo, virtutes cælorum movebuntur. Erunt terra motus per loca, terroresq; de cælo, & signa magna erunt.*

Omnes enim creaturæ tunc adversus impios dimicabunt; dimicabit quoque ipse creator, qui *Sapient. 5. armabit creaturam ad ultionem inimicorum. Et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Contra illos stabit spiritus virtutis, & tanquam turbo venti dividet illos, &c.* Armabit Christus cælum, Solem, Lunam, astra terrore tenebrarum: aërem fulminibus, grandine, tonitruis, procellis: mare horrendo sonitu fluctuumque commotione: terram insolitis motibus; tandem ignem solutis immittet habenis. Quò fugient peccatores? cuius implorabunt auxilium, qui & creaturas adversas, & creatorem habebunt insensum? Libenter enim cælum illos fulminibus obrueret, ignis consumeret, aër turbinibus procellisq; disperderet, terra absorberet, aqua submergeret, nisi maiori tormento, nempe igni tartareo reservarentur.

Armaverat Absalom contra patrem suum, illumque rebellando insectabatur. Sed quid? pug-

narunt multæ creaturæ pro patre adversus eum: nam terra è bello fugitivum à se depulit, mulus deseruit, arbor detinuit, capilli propriæ ligarunt, lancea transfixit. Audiamus Chrysostomum hoc expendentem. O nefandum meritum parricidæ! Injuriam patris non pugnantis gladius, non hostilis manus, non jaculantis ictus defendit; sed vindicant ligna arbor ulciscitur, rami defendunt. Nec est ulla creatura, quæ non mota fuerit, cum ipsum senserit moveri in patrem. Si itaque tam protervum filium insectabantur creaturæ, eo quòd ipse patrem insectaretur, quomodo non pugnabunt adversus peccatores creatorem ipsum offendentes?

Cæterum, alij expavent ipsum Absalomem à quercu suspensum, & lancea transverberatum, ego adstupeo magis, quòd in illum lanceam Ioab contorserit; Ioab, inquam, ille amicitissimus, ille qui toties pro illo intercesserat apud Davidem patrē. Hoc ponderans idem Chrysostomus sic fatur: Qui patrem ei reconciliavit, is ipsum interfecit, propemodum instans vehemens accusator. Planè ea ipsa Salvatoris figura, qui peccatoribus sæpè Patrem cœlestem reconciliaverat, eosdem in Iudicio condemnabit, tartareis flammis adjudicabit, & à se discedere imperabit: *Discede te à me.*

Audimus Deum locutum fuisse peccatori, hoc refert David:

Peccatori

Homil. de
Absol. per-
sequente
patrem.

2. Reg. 28;

In Psalm. 7

Peccatori autem dixit Deus. Sed quid inter alia? Arguam te, & statuam contra faciem tuam, vel secundum Septuaginta, Proponam te ante oculos tuos, & statuam contra faciem peccata tua. Pagninus sic vertit; *Ordinabo in oculis tuis iudicium.* Isidorus Clarius; *Statuam me contra oculos tuos.* Ex his colligimus, quod non tantum Creator & creaturae pugnabunt adversus impium, & statuentur contra eum; sed & ipsemet adversus seipsum. Nam positus, ac tanquam acie ordinatus ante oculos suos, & contra faciem suam peccatis, adeo convincetur, ut jure dicere possit illud; *Me, me: adsum, qui feci, in me convertite ferrum, exurite flammis.* Nam ego sum qui peccavi, ego inique egi.

Hoc attendens Augustinus sic scribit: Certum est, in die illa ipsum ante se hominem constitutendum, & ipsam sibi vitam in cordis speculo demonstrandam, & testes contra eam non de foris, sed intus de ipsa anima proferendos. Ordinabuntur ante infelicem animam peccata, ut eam & convincat probatio, & confundat agnitio.

In passione fuit Christo restitutum, quod ei fuerat ablatum: nam Regem negaverant illum Iudaei; sed Rex agnoscitur a pio latrone clamante & postulante, *Memento mei, dum veneris in regnum tuum:* & ab ipso Pilato scribente in ipso titulo, *Rex Iudaeorum.* Illum etiam negaverant filium Dei, sed postmodum *Cenurio* &

qui cum eo erant dixerunt: *Verè filius Dei erat iste.* Iudas triginta argenteos quos sumpserat, retulit, ac Christo innocentiam restituens haec verba protulit: *Peccavi tradens sanguinem iustum.* Vita quoque quae ei moriendo fuerat ablata, post triduum fuit ei resurgendo restituta.

In Iudicio fiet omnium restitutio: ideo à D. Petro extremum Iudicium vocatur *tempora restitutionis.* Nam anima restituetur corpori, corpus restituetur à terrâ; *Surgent mortui:* & à mari; *Dedit mare mortuos suos.* Membra etiam aliquando præcisa corpori restituentur: unde juvenis ille ex Machabæis tyranno postulanti ab eo linguam, & alia membra amputanda, magnâ animi fortitudine respondit: *E caelo ista possideo,* Machab. 7. 11. & propter Dei leges nunc hac ipsa despicio: quia ab ipso me recepturum spero. Divus Augustinus hunc locum Davidicum, *Dominius susceptor est anima mea,* sic vertit; *Domini erit restitutor corporis mei:* unde sic confidenter scribit: Quid mihi deerit, si membra mea dilaceret inimicus, quando capillos meos Deus dinumerat? Quid timebo damna membrorum, quando securitatem accipio de numero capillorum, &c.

Omnia tunc sunt restituenda. Abstulit quis honorem alicujus? cogetur reddere. Spreverunt impij bonos, illosque habuerunt risui, ac bonis operibus vacantes insanire judicarunt: sed dies restituta.

Virg. 9.
Æneid.
2. Reg. 4. 17.

Serm. 35. de
verb. Apo-
stoli.

Act. 3. 21a

1. Cor. 15.

52.

Apo. 20. 13

2. Machab.

7. 11.

Serm. 4. de

martyr.

Psal. 53. 6.

Luc. 23. 42.

Ioan. 19. 19.

Matt. 27. 4.

stitutionem. Nam *præ angustia spiritus gementes*, hæc publicè coguntur dicere: *Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improprij. Nos insensati, vitam illorum aestimabamus insaniam, & finem illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, &c.* Idem de alijs restitutionibus erit iudicium. Sed malis non proderunt illæ restitutiones; ideo fatius esset hîc sponte te honorem, famam, bona, & cætera ablata restituere, antequàm veniant illa tempora coactæ restitutionis. Omnes etiam homines suo loco restituentur. Sunt enim mali nunc in dextris prosperitatis, boni verò in sinistris adversitatis; mali lætantur, boni tristantur: at tunc gaudium restituetur bonis, tristitia malis. Dextera ut plurimum datur hîc improbis, sinistra probis: sed tunc his restituetur dextera, illis verò sinistra.

Mat. 25. 33. *Statnet oves quidem à dextris, hædos autem à sinistris.*

In passione fuit Christus tribus, vel secundum aliquos, quatuor clavis Cruci suffixus.

In Iudicio, improbi sunt Dominicis verbis veluti clavis tartaræ cruci perpetuò affigendi.

Mat. 25. 41. *En clavi, 1. Discedite à me. 2. maledicti. 3. in ignem. 4. æternunt.* De huiusmodi clavis possumus dicere illud Isaïæ: *Non auferentur clavi eius in sempiternum.* Ideò additum est (*æternum*,) quo veluti clavo trabali, adeò sunt damnati inferno affixi & compacti, ut

nullo modo evadere possint. Cōsiderandus est sæpè ille quartus clavus, nempe suppliciorum æternitas, quæ iustè eis infligitur: quia si in æternum vixissent, in æternum peccassent. Ad magnam iustitiam, inquit Gregorius, iudicantis pertinet, ut nunquam careat supplicio, qui nunquam voluit carere peccato. Sine fine pœnas luant, qui voluntatem habuerunt sine fine peccandi, si naturam habuissent sine fine vivendi. Vnde idem Doctor: Ideò ini-

Lib. 4. dial.
Lib. 34.
qui cum fine deliquerunt, quia Mor. cum fine vixerunt: voluissent quippe sine fine vivere, ut sine fine potuissent in suis iniquitatibus permanere. Atque ita, quia mali peccarunt in sua æternitate, ideo iustè cruciantur cum æternitate.

O Æternitas, quàm raro versaris in mentibus hominū! Quamdiu terra erit terra, quamdiu cœlum erit cœlum, quamdiu Angeli erunt Angeli, quamdiu Deus erit Deus, tamdiu damnati ardebunt in igne sulphurante, in flammantibus incendijs, & tormentorum eorum non erit finis in sæcula sæculorum. Exclamet igitur Augustinus. O miseranda conditio, quando citò transit, quod delectat, & in æternum manet quod cruciat! Hoc cogita, dum te titillat libido, dum te invitat gula, ambitio, ira. Noli momento uno fœdæ voluptatis emere æternitatem dolorum: Non enim sunt condignæ voluptates,

Serm. 150.
de Temp.

tates & delicias hujus temporis, ad futuram poenam, quæ revelabitur in damnatis, & quæ ab eis tolerabitur. Quod enim momentaneum est & leve voluptatis libidinosorum, superbiorum, æternum tormentorum pondus operatur in eis. Quis, ait idem Augustinus, nolit ad horam uri Laurentij igne, ut æternum gehennæ

non patiatur incendium? Divus Bernardus hoc efficax remedium contra luxuriam præscribit, dum ad sororem sic scribit: Memoria ardoris gehennæ extinguat in te ardorem luxuriæ. Facile etiam corporis contemnitur voluptas, si poenarum semper cogitetur æternitas. Abbas Olympius cum cellam perexiguam incoleret, in quâ nimio æstu afficiebatur, & ciniphum aculeatâ turbâ impetebatur, rogatus cur in eâ tanto tempore moraretur, respondebat: Libenter æstum tolero, quia sempiterni ignis supplicia perhorresco; Ciniphes perfero, ut immortalem & semper corrodentem effugiam vermem. Habebat semper ob oculos illud Isaia: *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?*

Tandem, in passione imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam. Notandum est autem hunc titulum scriptum fuisse tribus linguis, Hebræâ scilicet, Græcâ & Latinâ, quarum prima semper scribitur à dexterâ ad sinistram; aliæ duæ à sinistram ad

dexteram. At in hoc Crucis titulo divinâ quâdam providentiâ, factum est, ut istæ duæ more Hebræicæ linguæ sint scriptæ à dexterâ ad sinistram, ut patet in ipso met titulo, qui adhuc extat Romæ in Basilicâ Sanctæ Crucis in Ierusalem, in quo ut omnium trium linguarum verba perlegantur, oportet inchoare à dexterâ tendendo ad sinistram, & non à sinistram ad dexteram. Videamus mysterium ad nostrum propositum.

In Iudicio omnibus nota erit causa salutis iustorum, & damnationis malorum: volens igitur Iudex proferre sententiam, non incipiet, secundum Evangelistâ, ab his qui à sinistris ejus erunt, sed ab his, qui à dextris, quibus dicet: *Venite benedicti Patris mei*, Mat. 25. 34. &c. Postmodum veniendo ad sinistram, dicet his qui à sinistris ejus erunt: *Discedite maledicti*, &c. Ib. V. 41. Itaque, quemadmodum inchoandum est à dexterâ, ut legatur causa mortis Christi; sic, ut sciat istorum sententia, legenda primò sunt ea, quæ dicuntur his, qui à dextris ejus erunt. Quibus cur Christus prius sit locuturus, rationem assignat Chrysostomus: Homil. 74. Quia, inquit, paratior est Deus in Mat. semper ad beneficiendum, quàm ad puniendum; nam bona bonis secundum propositum suum præstat, quia bonus; malis autem mala contra propositum suum facit inuitus, quia Iudex est. Inchoabit libenter Christus à dexterâ,

Serm. de
S. Laurent.

Serm. 67. de
modo bene
vivendi.

Isa. 33. 14.

13.

Mat. 27. 37.

terâ, quia præmiaturus; sed quasi coactè perget ad sinistram, quia puniturus. De illo enim dici potest:

Ovid. lib. 2
de Ponto
eleg. 3.

*Est piger ad pœnas Princeps, ad
præmia velox,*

*Quisq; dolet quoties cogitur esse
ferox.*

Vers. 42.

Expulsionis autem & condemnationis malorum hæc una assignatur causa: *Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare, &c.* Expende (*mihi*). Quasi dicat justè conquerendo: Mihi non dedistis manducare, qui tradidi vobis corpus meum in cibum. Nonne dixi, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum?* &c. Potum mihi denegastis, qui pro vobis meum effudi sanguinem. Totus vobis datus fui. Nam sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Pudeat vos, dato vobis, nihil dedisse.

Ioan. 3. 16.

Vers. 44.

Volentes autem impij se excusare respondebunt: *Quando te vidimus esurientem, & non ministravimus tibi?* &c. Ac si dicerent: Si ita te patientè vidissemus, libenter ministrassemus. Et præter id quod Christus hîc se responsurum promittit, adhuc in illorum contemptum, tunc adimplebitur quod apud Iob scribitur, *Stringet super eum manus suas, & sibilabit super illû, intuens locum eius.* Quod ad litteram intelligetur de Domino exitium impij iridente in die Iudicij. Ait ergo Iob, Dominum manus suas stricturum, ac exhibilaturum super impium. *Stringet*

Iob. 27. 23.

manus suas. Vidisti aliquando hominem avarum, volentem muniticum ac liberalem haberi, ac sua munera jactantem, dicentem se plurima dedisse, vel daturum? Tu autem qui scis illum adeò esse avaritiæ deditum, ut nihil dederit, nec dare voluerit, stringis manum, illumque ironicè vocas liberalem, est enim manus stricta symbolum avaritiæ. Christus igitur in extremo Iudicio volens ostendere impios nihil sibi, nec pauperibus dedisse, nec dare voluisse, quidquid dicant, *stringet* Ibidem: *super eos manus suas,* eorum indicando avaritiam.

Quid de fulminatâ in reprobos sententiâ dicat Cyprianus, Serm. de audi. Quanta illud edictum sequentur lamenta! Illius ultimæ tubæ clamor quàm horribilis erit! Continuus erit & superfluous lachrymarum decursus, incendia nudum corpus allambent, in proprio adipe fixæ libidines ebullient, & inter sartagines flammæ misera corpora cremabuntur: non miserebitur ultra Deus, nullum ibi refrigerium, nullum remedium. Quis tam severam vocem non expavet? Quis vel primum ejus sibilum potest sustinere? Quidquid sonat, est Væ & lamentationes: quidquid stridet, flagellum est, ignis est, ardensque in æternum vorago, & non timebit creatura? Queritur autem, an Christus omnibus tam infidelibus quàm fidelibus dicturus sit: *Esurivi, & non dedistis mihi* Vers. 44
mandu-

manducare, &c. Respondent Gregorius, Euthymius & Origenes, hæc verba solis fidelibus dicenda. Infideles autem aliter sunt increpandi, eisque alia crimina obijcienda. Verum si attendatur quænam sit Christi esuritio & sitis, hæc verba omnibus etiam infidelibus dicenda esse, dicere non dubitamus. Nam hominis salutem esurit & sitit Christus. Nostram salutem esurivit in deserto, ac sic esurientem tentavit diabolus, illamque sitivit in cruce, dum dixit, *Sitio*. De illius esuritione in deserto sic Ambrosius: Esuriit non cibum hominum, sed salutem. Christum sitientem in Cruce sic devotè interrogat Drogo de pass. illumque inducit respondentem; Domine quid sitis? vestram fidem, vestram salutem. Itaque ille Christo cibum ac potum denegat, qui in illum credere recusat, sicut infidelis. Ille etiam non dat ei manducare

Serm. 36. de
quadr.

& bibere, qui negligit pœnitentiam agere, veluti fidelis. Nam, teste Bernardo, cibus Christi, pœnitentia mea. Nisi pœnitentiam egeritis, audietis, *Esurivi, & non dedisti mihi manducare, &c.* Serm. 7. r. in Cant. Vers. 42.

Vt autem tanti Iudicii rigorem evitemus, nostram hîc conscientiam examinemus, ac nos ipsos judicemus. Hoc consulit Bernardus. Vnum est, si nosmet ipsos dijudicaverimus, non utique judicabimur. Bonum iudicium, quod me illi districto divinoque iudicio subducit, & abscondit. Prorsus horreo incidere in manus Dei viventis: volo vultui iræ iudicatus præsentari, non iudicandus. Iudicabo proinde mala mea, iudicabo & bona; scrutabor vias meas, & studia mea, ut is qui scrutaturus est Ierusalem in lucernis, nihil inscrutatum in me, sive indiscussum inveniat.

Serm. 55.
in Cant.

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM PRIMAM QVADRAGESIMÆ.

Cum intrasset IESVS Ierosolymam, commota est universa civitas, dicens: Quis est hic? Matth. 21.

XISTENTE adhuc Christo in cunabulis, adventantibus Magis in Ierusalem, ibique quærentibus, ubinam

Matth. 2. 3. *efflet qui natus erat Rex Iudæorum, turbatus est Herodes, & omnis Ierosolyma cum illo. Si auditâ ejus nominis famâ turbatur Ierosolymitana civitas, quid mirum, si ejusdem Christi præsentia eadem commoveatur, quæ tantis criminibus replebatur? Nam circa muros habebat iniquitatem, in medio injustitiam, in plateis usuram & dolum. Sic eam describit Propheta regius: Vidi iniquitatem & contradictionem in Civitate: die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas, & labor in medio eius, & iniustitia, & non defecit de plateis eius usura & dolum. Inundantibus igitur his vitijs, atque ipsos muros excedentibus, ac etiam jam in templo introductis, venit Christus, tum civitatem, tum templum ingressurus, illudque ab his vitijs purgaturus, & in co*

Psal. 54. 10. *pheta regius: Vidi iniquitatem & contradictionem in Civitate: die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas, & labor in medio eius, & iniustitia, & non defecit de plateis eius usura & dolum. Inundantibus igitur his vitijs, atque ipsos muros excedentibus, ac etiam jam in templo introductis, venit Christus, tum civitatem, tum templum ingressurus, illudque ab his vitijs purgaturus, & in co*

vendentes & ementes ejectionis: Illo itaque intrante Ierosolymam, commota est universa civitas, multiq[ue] dicebant:

Quis est hic? Sæpè profilierunt Iudæi in has interrogationes. Olim de manna sic quæritabant, Manhu? quid est hoc? Responsum est à Moysè, hoc esse nutrimentum, habens in se omne delectamentum. De Davide dictum est, Quid est filius Isai? Paupere loquente aliqui dicebant, Quis est hic? Christo indulgentiam Magdalenæ concedente quidam dixerunt, Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Quærun[t] & hodie Iudæi, & dicunt:

Verf. 10.
Exod. 16. 15.
1. Reg. 25. 10.
Eccl. 23. 29.
Luc. 7. 49.

Quis est hic? Petite à Patre cœlesti, & respondebit, Hic est filius meus dilectus.

Quis est hic? Petite à matre Ecclesiæ, & dicet, Is est per quem maiestatem Dei laudant Angeli, adorant dominationes, tremunt potestates, &c.

Quis est hic? Ioannem Baptistam interrogate, & respondebit, Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.

Ioan. 1. 29.

Quis

AA. 10. 41. *Quis est hic? Quærite à Petro, & dicet, Ipse est, qui constitutus est Iudex vivorum & mortuorum.*

Hebr. 1. 3. *Quis est hic? Respondeat vobis Paulus, & dicat, Est splendor gloria, & figura substantia Patris.*

At Iudæi nolunt agnoscere Patrem, nec Ecclesiam matrem: Ioannem decollaverunt, Petrum carceribus manciparunt, Paulum falsò accusarunt, ac tandem utrumque necarunt. Audiant saltem populum, nam vox populi, vox Dei. *Populi autem dicebant: Hic est Iesus Propheta à Nazareth Galilæa.* Non legimus, quòd principes inter Iudæos Christum vocaverint hoc salutari nomine Iesu: sed aliquando appellabant eum dæmoniacum, seductorem: aliquando Rabbi, seu Magistrum. Non quærebant salvari per Iesum, ideò nolebant nominare Iesum. Sæviebant in Iesum, quia non sperabant in Iesum. Pia autem turba libenter Iesum nominabat, quia ab eo salutem sperabat. Dictum enim erat ab Angelo Ioseph, *Vocabis nomen eius Iesum, Ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum.* Dicat igitur populus ab eo salvandus.

Verf. 11. *Hic est Iesus.* Non debebat hoc nomen taceri, quod omnibus debebat manifestari, ac per omnium ora volitare. Metuebant nationes, teste Plutarcho, evulgationem nominis Dei tutelaribus; imò, quod divinissimum est, sanctissimum Dei nomen Iudæis ineffabile erat, nec apud illos no-

minari aut explicari licuit. Verum postquam Dominus nomen Iesu accepit, prædicari, nominari, & prætendi desiderat. Hanc evulgationem nominis Iesu nobis invadebat Lucifer, etiam ante casum suum, ut optimè meditatur Divus Bernardus, illi accommodans hæc verba Iudæ, *ut quid perditio hæc?* Sic itaque scribit: Putasne Lucifer, ille qui mane oriebatur, antequam verteretur in tenebras, generi nostro inviderit & ipse olei effusionem, ut per se ipsum jam tunc mussitaret, dicens indignabundus intra se, ut quid perditio hæc? Verum quid illi profuit? Nihilominus tamen tu in nobis es Domine, & nomen tuum invocatum est super nos, & dicit populus acquisitionis, *Oleum effusum nomen tuum.* Proclament igitur turbæ, & dicant.

Hic est Iesus. Isti erant veluti agni qui hæc ovem agnoscebant, Ovem enim dicit, qui Iesum dicit. Nam Iesus Græcè per anagramma idem est, quod *ovis*, ut patet ex hoc ejus anagrammatismo; *Ἰησους*, Iesus, *ὁ ἐστις*, id est, *tu es ovis*. utrobique eadem sunt litteræ, sed ordine commutato. Hunc anagrammatismum novebat Propheta, dum dixit: *Sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram condente se obmutescet, & non aperiet os suum.* In acri illa tonsione, quâ non lana & vestis, sed pellis, caro, sanguis & vita, flagellis, clavis & plagis detondebantur non gemebat, non obstrepe-

Matt. 6. 8.

Cant. 1. 3.

Verf. 11.

Isa. 53. 7.

trepebat, nec resistebat, sed mitissimâ patientiâ tacitus omnia perferebat. Vnde Tertullianus meritò invehitur in Phariseos, qui in hac tam singulari patientiâ Iesum minimè agnoverunt. Hinc
 Lib. de pa-
 tient. c. 3. vel maximè Pharisei Dominum agnoscere debuistis, patientiam huiusmodi nemo hominum perpetraret. Qui itaque illum non agnoverant civitatem ingredientem; agnoscere saltem debuerant extra civitatem patientem. Ad occisionem ducebatur, & non comminabatur: libenter mortem perferebat, qui seipsum offerebat, opprobria audiebat, & obmutescibat, maledicebatur, & non querebatur. Mirum igitur quòd tanta pateretur, & ab impijs non agnosceretur. Norandum est quod in victimis maximè observarunt antiqui: nam si qua victima aliquo modo significaret se invitam trahi ad aram, ut si ab arâ profugisset, aut nimis esset reluctata, aut percussa ederet mugitus, triste existimabatur portentum, neque aris admovebatur, quia ejusmodi victima ingrata esse Deo putabatur. Ita scribitur à
 Lib. 3.
 Saturn. c. 5. Macrobio. Observatum est à sacrificantibus, ut si hostia quæ ad aras duceretur, fuisset vehementius reluctata, ostendissetque se invitam altaribus ad moveri, amoveretur, quia invito Deo offerri eam putabant. Quæ verò stetit oblata, hanc volenti numini dari existimabant. Id ipsum notavit Plutarchus. Hæc bellè

conveniunt in Iesum ovem nostram: nam *oblatus est, quia ipse* Isa. 53. 7. *vult.* Ante, inquam, se obtulit, & sic contra diabolum victoriam retulit. Rex noster, ait August. In Psal. 131. mansuetudine vicit diabolum. Sæviebat ille, sufferebat iste. Vicitus est qui sæviebat, vicit qui sufferebat. Et ista ovis agnos suos misit inter lupos: *Ecce ego mitto* Luc. 10. 3. *vos sicut agnos inter lupos,* ut eam fortitudinem & patientiam quam ab eâ hauserant & suxerant, omnibus notam faciant. Ille hujus ovis agnus habebitur, qui æquo animo qualemque sibi illatas injurias patietur. Audi quid dicant agni istius ovis; *Maledicimus, & benedicimus: persecutionem* 1. Cor. 4. 12. *patimur, & susinemus: blasphemamur, & obsecramus.*

Hic est Iesus. Iesum vocarunt & invocarunt homines, imò & Angeli. Quando homines? postquam natus est. Quando Angeli? antequam conciperetur. Audi, *Vocatum est nomen eius Iesus, quod* Luc. 2. 21. *vocatum est ab Angelo, priusquam in utero conciperetur.* Cur autem illi tardè, isti citò Iesum appellarunt? Rationem assignat Bernardus his verbis. Angeli Salvator, Serm. 1. de Circum- & hominis: sed hominis ab incarnatione, Angeli ab initio creaturæ. Innotuit namque in hac Iesu appellatione, differentia salutis allatæ hominibus & Angelis. Illis tardè & post mille casus, & ideò Iesum appellant non nisi postquam natum; his citò festinanter, ab initio creaturæ, primo

primo suæ creationis momento, quid ergo mirum si Iesum compellarunt antequam in utero conciperetur? Cum uterque, homo scilicet & Angelus, salvetur per Iesum, consentaneum est, ut vocent & invocent Iesum. Dicant ergo isti populi.

Vers. 11.

Hic est Iesus. Quasi dicant, hic adest Iesus, venit Salvator, post cuius adventum debent homines audere supra omnem creaturam; tales vult Iesus suos fideles, teste Origene, qui sic scribit: Vult Christus fideles, suos meliores esse omni humanâ naturâ, & erigere eos supra naturam. Videas nunc aliquos, auditâ Iesu præsentia, præstitisse, quæ vires, imò & naturam ipsam excedebant. Nam primò, *Accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanavit eos.*

Vers. 14.

Isti accedunt, quibus & prohibitum & difficilis erat accessus: nam claudos & carcos arcebat lex à templo. Deinde propter cæcitatem & claudicationem vix, aut difficilè poterant accedere. Verùm non obstante quâcumque difficultate, tum ex parte legis, tum ex infirmitate, accedunt, & supra vires audent, quia Iesum præsentem sentiunt. Præterea, pueri quibus nondum erat fandi facultas, *clamabant in templo*, ita ut quibusdam mirantibus dixerit Christus: *Nunquam legistis, quia ex ore, &c.* Si itaque isti præsentem Domino moliantur, quæ vires suas superant: nonnè saltem nobis præstanda sunt, quæ pro vi-

Vers. 16.

ribus possumus? Clamant lactanei, & tacent grandævii. laudant pueri, blasphemant adulti: accedunt claudi, recedunt robusti: infirmi surgunt, sani quiescunt. Isti omnes pudefaciunt nos, qui nihil audemus, ut Christum laudemus, illumque nobis comparemus. Dicat igitur Augustinus. In Psal. 119.

Tu non potes? quare ille potest? quare alter potuit? nunquid tu infirmior es illo in valetudine? Idem nobis dici potest, quod eidem Augustino aliquando torpenti dictum est: Tu non poteris. Conf. c. 11. quod isti & istæ?

Hic est Iesus. Miror cur ascendente Christo in cælum, Angeli discipulis aspicientibus & obstupescuntibus dixerint: *Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælum, &c.* Miratur etiam & August. qui sic quærit: Hic est Iesus, quasi illi non scirent, quia ipse erat Iesus; paulò antè eum non viderant? secum loquentem non audierant? ipsi ergo nesciebant, quòd ipse esset Iesus? Respondet iste Doctor, Angelum locutum fuisse discipulis, tanquam mente alienatis præ gaudio jubilationis; Quasi dicerent, inquit: Si creditis illi, quo crucifixo nutaverunt vobis pedes, quo occiso & sepulto, spem vobis perdidisse putahatis; ecce ipse est Iesus, ascendet ante vos, &c. Vocatus est Iesus antequam descenderet de cælo, & homo fieret; vocatus est Iesus postquam homo factus est, & vocabitur Iesus postquam ascendit

cendit in cœlum; semper erit Iesus, semper salvabit. Antequam moreretur erat Iesus, idè isti clamant, *Hic est Iesus*: Moriendo erat Iesus: unde titulus, *Iesus Nazarenus*. Ascendendo in cœlum erat Iesus: *Hic Iesus qui assumptus est*, &c.

Verf. 11.

Act. 9. 5. &
22. 8.

Act. 9. 4.

Act. 9. 6.

Serm. 14.
de Sanctis.

1. Cor. 11. 25.

Hic est Iesus. Saulo adhuc spiranti minarum dixit Iesus, *Ego sum Iesus, quem tu persequeris*. Observat Beda, Christum non dixisse, *Ego sum Deus*, vel *Dei filius*, sed, *Ego sum Iesus*. Iesum se nominat, ut seipsum excitet ad ignoscendum persequentem. Clamante Christo, *Saule, Saule quid me persequeris?* cecidit Saulus. Si Christus tunc se Iesum nominasset, fortè Saulus non cecidisset: at postea, ubi Saulus audivit, *Ego sum Iesus*, viribus utcumque resumptis, seipsum offerens dixit: *Domine, quid me vis facere?* Itaque, quia audito, *Saule*, &c. corruit Saulus, dicere possumus, Saulum, prostrasse Saulū & Iesum erexisse Paulū. Vnde August. Cadit Saulus, & surgit Paulus. Cadit inquā, audito suo nomine: Saul enim interpretatur fovea in quam cadit; sed non surgit, nisi per Iesum Salvatorem. Merito ergo Paulus sæpè sacrum istud nomen Iesu ore promebat, corde gerebat, calamo scribebat: nam in quatuordecim suis Epistolis illud sacratissimum Nomen repetit ducenties decies novies. Iesum prædicabat, & tamen pro Iesu vapulabat; ait enim, *ter virgis casus*

sum. Pro Iesu patiebatur, & in Iesu gloriabatur. Iesum amore prosequabatur, & pro Iesu alligabatur & moriebatur. Audi quid dicat; *Non solum alligari, sed & mori paratus sum propter nomen Domini Iesu*. Act. 21. 13.

Verus fuit Israëlita hic Apostolus, nam Iacob, qui postea Israël dictus est, à quo Israëlitæ, hoc benedictum Nomen moribundus invocavit, dum inter benedicendum filios, dixit, *Salutare tuū expectabo Domine*: vel, ut alij cum Procopio legunt, *Iesum tuum expectabo Domine*. Iesum infirmus invocabat, & filios ac posteros erudiebat, ut suo exemplo invocarent Iesum, & in eum sperarent. Vnde Gregor. Beati Iacob mens ostenditur, quomodo Iesu desiderio ardebat, quem moriens expectare se perhibebat. Gen. 49. 28. Homil. 8. in Ezech.

Hic est Iesus. Hic est Salvator. Appositè Pilatus apposuit supra caput Christi in Cruce hoc nomen Iesu, quo, si qua in Christo tunc ira extitisset, mitigata fuisset per applicationem istius nominis: unde Christus quasi compellente suo nomine Iesu, statim clamavit, *Pater ignosce illi*, & ad latronem, *Hodie mecum eris in Paradiso*. Consultò igitur clamant isti, *Hic est Iesus*, quia sic placatur Iesus: fortè aliqui infirmi audito tunc nomine Iesu, venerunt ad Iesum, ut curarentur & salvarentur; ait enim sacer textus: *Accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanavit eos*. Memor ergo sui

Verf. 11.

Luc. 23. 34.

Luc. 23. 43.

Verf. 14.

fui nominis Iesu advenerat. Non tam illic prophanantes templum puniturus, quàm illic infirmantes curaturus advenerat. Dica-

De contr. mus igitur, & cum August. ore-
cord. cap. 5. mus: Iesu propter nomen tuum dulce, fac mihi secundum nomē tuum Iesu: respice pie miserum te invocantem. Noli Domine, noli attendere sic malum meum, ut obliviscaris bonum tuum: o bone Domine Iesu, etsi ego admisi, unde me damnare possis: tu non admisisti unde salvare soles.

Iesus, ut ita dicam, facit stare & sistere Iesum, ne currat ad eam quam meremur pœnam. Reverentur Iesum mutæ creaturæ, & Iesum non reverebitur Iesus? audi hujus rei figuram. Iesus filius Nave divino ductus spiritu, ius-

Iosue 10.13; sit Solem stare, & stetit Sol. Solem
Serm. de sic stantem alloquitur Divus Ba-
Transfig. filius, Constitisti Sol aliquando victoriam Hebræam spectans, reveritus es Iesum ducem qui imperaverat, in conservo honoras Domini appellationem. Rursus dimissa Arca fœderis à Philistæis, constitit in viri cuiusdam areâ, qui strenui hujus Ducis nomini communicabat. Si quæras quomodo ibi constiterit. Respondet Iustinus, virtute hujus nominis. Sol stetit iussu illius viri, cui nomen erat Iesus, similiter & Arca constitit in areâ alterius viri eodem nomine insigniti, ob nomen Iesu quod gerebant; & non stabunt cuncta nobis ad-

versantia invocato nomine Iesu filij Dei? Imò sistet & ipse Iesus.

Recordamini, auditores, quid inter alia viderit Stephanus dum lapidibus obrueretur. Ecce, inquit, *video celos apertos, & Iesum* Act. 7. 56. *stantem*. Properabat Iesus, ut illū vindicaret & lapidantes castigaret, quo cognito Stephanus dixit, se videre Iesum. Audito itaque Iesus suo nomine, stetit: idē vidit illum stantem. Debuit Iesus invocari, ut desineret vindicare: vix Iesum Stephanus placasset, nisi Iesum nominasset. Pergite ergo populi, decantate & dicite

Hic est Iesus. Observate precor: Vers. 11. intraverat Christus iratus Ierosolymam, vendentes & ementes in templo castigaturus & ejectionis: at audito suo nomine Iesu mitescere cœpit. Nullum tunc fecit flagellum, sicut aliàs fecisse legimus, sed tantum *cyciebat omnes vendentes & ementes*. Vnde hæc mansuetudo, nisi ab invocatione nominis Iesu? Compellabatur enim quodammodo Christus, ut sui nominis Iesu habitâ ratione, irâ omni depositâ, se mitem & mansuetum præberet, nullumque flagellum arriperet. Hoc non latebat immundum illum spiritum qui videns Iesum venire ad se, volebat eum per appellationem hujus nominis aliquo modo præveniēdo placare: dicebat enim. *Quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti ante tempus perdere nos?* Luc. 4. 34.

nos? At Christus increpando, si-
 Luc. 4. 35. lentium ei indidit, *Et increpavit*
eum Iesus dicens Obmutesce. No-
 minabat dæmon Iesum, ideo erat
 increpandus, quia per Iesum non
 erat salvandus; debebat obmu-
 tescere, quem Iesus volebat
 compescere. Non debebat Iesum
 invocare, quem Iesus debuit ca-
 stigare. *Obmutesce.* Quasi dicat:
 Non est dæmonis, sed hominis
 Iesum invocare: nam licet tu
 invoces me, non cessabo tamen
 expellere te. Invocet me homo,
 & salvabitur homo.

Vis aliam ad nostrum propo-
 situm huius increpationis, ac si-
 lentij impositionis causam? Audi
 Tertullianum. Increpavit illum
 Lib. 4. In Iesus planè ut invidiosum, & in
 Marc. cap. 7. ipsa confessione petulantem, &
 malè adulantem, quasi hæc esset
 summa gloria Christi, si ad per-
 ditionem dæmonum venisset, &
 non potius ad hominum salutem,
 Vult dicere iste Doctor: Cùm
 Iesus salutem sonet, non perdi-
 tionem, venerat potius Iesus
 salvare homines, quam damnare
 dæmones. Malè igitur conquere-
 batur iste dæmon conclamando,

Mat. 8. 29. *Quid venisti ante tempus perdere*
 Luc. 4. 34. *nos?* O dæmon, non tam venit

Iesus ad tuam perditionem, quàm
 ad hominis salvationem; est enim
 salvator, non perditor, perditio
 tua ex te: tu te ipsum perdidisti,
 quando in cælo ei invidisti. Nā
 Bernard vidit & invidit, ait Bernardus.
 Neminem perdidit Iesus; ait enim
 Ioan. 18. 9. *Non perdidisti quemquam.* Increpetur

igitur ille, & obmutescat, qui
 Christo Iesu suam vult imputare
 perditionem. Nam

Hic est Iesus Propheta: addunt. Vers. 11.
que, à Nazareth. Quia Christus
 in civitate Nazareth conceptus,
 educatus, ac multum moratus
 fuerat, dicebatur Nazareus, sive
 Nazarenus, aut Iesus à Nazareth.
 Hæc prædixerat Propheta, & re-
 fertur ab Evangelistâ, *Quoniam*
Nazareus vocabitur. Sed quis ille
 Propheta? *Isaias dixit; Et egredie-* Isai. 11. 1.
tur virga de radice Iesse, & flos de
radice eius ascendet. Radix hæc est
 familia Davidica, virga est Bea-
 tissima Virgo Maria orta ex
 progenie & stirpe David, flos est
 Christus. Ita Ambros. Radix Lib. de
 familia Iudaorum, virga Maria, bened. Pa-
 flos Mariæ Christus est, qui sce- 11. cap. 4.
 torem mundanæ colluvionis ab-
 olevit, odorem vitæ æternæ in-
 fudit.

Sciendum est, quod pro flore,
 in Hebræo est *netser*; unde Chri-
 stus dictus est Nazareus, id est,
 floridus, secundum Hierony-
 mum, qui scribens ad Pan ma-
 chium de optimo genere inter-
 pretandi Scripturas, vertit hæc,
Et Nazareus de radice eius crescit.
 Non fuisse autem Christum u-
 num ex illis legalibus Nazareis
 constat, quia præscriptos Naza- Num. 6.
 reus ritus, de quibus in Nume-
 ris, non observasse legimus: sed
 ideo Propheta Nazareum vo-
 candum dixit à Nazareth civita-
 te, quod nomen florem sonat.
 Quò ergo vadis homo? universæ
 viæ

Serm. de
vite.

vix mundi plenæ sunt spinis: voluptas & deliciae quas anhelas, spinæ sunt animam cruentantes. Cur Iesum floridum deferis, in quo sunt & flores & fructus, & quidquid pro salute tuâ desiderare potes? Crede Bernardo. Dabit Iesus salutem, quia salutaris est; dabit regnum, in quo gloria cum divitijs habetur, quia unctus est; dabit Nazarenus delicias, quia florens est. Quid quaeris amplius? Delicias, regnum & divitias assequeris, si Iesum sequaris. Sed ille Iesum sequitur, qui cum Iesu, & pro Iesu patitur.

Serm. 21.
10. Cant.

Multi quidem vellent Iesum consequi, non sequi; hos deplorat idem Doctor his verbis. Quam pauci post te, ô Domine Iesu, ire volunt! cum tamen ad te pervenire nemo sit qui nolit, hoc scientibus cunctis, quia delectationes in dexterâ tuâ usque in finem. Non curant quaerere, quem tam desiderant invenire, cupientes consequi, sed non sequi. Verum illi Iesu non patientur, qui cum Iesu non patientur.

Ioan. 18. 5. rere Iesum Nazarenum. Neganti
Marc. 14. 67 illum Petro dictum est, Et tu cum
Iesu Nazareno eras. Eodem Chri-

sto Cruci affixo scriptum est, Iesus Nazarenus Rex Iudeorum. Mulieribus ad ejus sepulchrum Marc. 16. 6 adventantibus dixit Angelus, Iesum quaeritis Nazarenum, & ne sileretur Passio; adjunxit, crucifixum. Duo discipuli tendentes in Castellum Emaus, ac invicem colloquentes de Passione ejus, interrogati de quo loquerentur, responderunt, de Iesu Nazareno. Luc. 24. 19. Quando autem iste populus clamabat, Hic est Iesus à Nazareth, tunc imminabat tempus Passionis. Nam post quinque dies fuit captus, & in Crucem actus.

Vide quomodo noster Nazarenus, sive floridus aut flos, spinis passionis & persecutionis circumdetur: est veluti lilium inter spinas, sed istæ spinæ non pungunt, sed ungunt, quia sunt cum Christo, id est, uncto. Adest igitur Nazareno afflictio; aderit Nazarenus afflicto, si rite invocetur. Propterea sequamur consilium ejusdem Bernardi dicentis: Tristatur aliquis vestrum? veniat in cor eius Iesus, & inde saliat in os, &c. Semper tibi in sinu sit Iesus, semper in manu, quò tui omnes in Iesum & sensus dirigantur & actus.

Serm. 15.
in Cant.

Videntes autem Principes Sacerdotum & Scribae mirabilia quæ fecit, &c. indignati sunt. Mali bonis invidere consueverunt. Illi indignabantur, quia amulabantur: dolent enim, quòd Christus honorificè à populo excipiat, & Iesus, id est, Salvator publicè

Vers. 18.

nominetur, & ab infantibus laudetur, eiſque acclametur. Hoc non ferebat Phariſaica & Scribarum invidia. Væ illis, inquit Hieronymus, ad quos vitia Phariſæorum tranſierunt: Frater enim fratri invidet, ſocius ſocio, vicinus vicino, amicus amico. Nihil tamen magis invidiâ perverſum & pernicioſum, quæ eſt interitus vitæ, peſtis naturæ, bonis omnibus adverſa, & Deo contraria. Dolet enim de bonis, gaudet de malis; meretur igitur invidus bonis privari, malis repleri.

Invidia dæmonem inſtigavit ad perdendum primum hominem: impulit Cain ad fratricidium: Saulem ad infectandum Davidem de ſe optimè meritum incitavit: Iudæos ad necem Salvatoris inflammavit. *Sciebat enim Pilatus quod per invidiam tradidiſſent illum.* Et nunc Scribas & Phariſæos ad indignationem in laudantes Chriſtum provocavit.

Explodenda eſt igitur à nobis invidia, propter malas conditiones & proprietates. Nam primò, ſimilis eſt ophthalmiæ, quæ rebus valde ſplendidis offenditur, lucentibuſque læditur: ſic invidia aliorum bonis, virtute & gloriâ acerbatur & tabeſcit. Vnde Ariſtoteles rogatus, quid eſſet invidia, reſpondit: eſt antagoniſta fortunatorum.

Themiſtocles, cùm eſſet adoleſcens, dicebat & dolebat, ſe nullum adhuc præclarum faci-

nus feciſſe; quia, inquit, nemo adhuc mihi invidet. Secundò, invidia neminem lædit niſi invidum; ſicut enim rubigo ferrum, ſic invidia invidentem conficit & conſumit. *Putredo oſſium invidia.* Prov. 14. 30. Hinc Anachariſis dixit, invidiam eſſe ſerram animæ: & Socrates, eſſe ulcus animæ. Hinc & Evagoras cenſuit, invidos eſſe alijs hominibus inſœliciores, eiſque duplo miſeriores; eo quòd alijs proprijs tantum malis cruciantur; invidi verò inſuper bonis alienis torquentur. Vnde Horatius:

Invidiâ Siculi non invenere Tyranni

Lib. 1.
Epiſt. 1.

Tormentum maius. —

Tertiò, invidus puſilli eſt animi, anguſti cordis, vilis atque abjecti: invidendo namque oſtendit ſe illis minorem, & inferiore eſſe, ſuamque parvitatem & paupertatem prodit: quod enim invidet, hoc ipſum non habet, & vehementer concupiſcit; unde, idè parvulus ſemper dicitur: ſic illum vocat Iob, *Parvulum occidit invidia.* Invidebant filij Iacob Gen. 37. fratri ſuo Iosephò, non tantum, quòd à patre Iacob plus cunctis diligeretur, ſed quòd vererentur ne præ illis altiùs promoveretur: idcirco illum vendere excogitarunt, ac ſervum fecerunt Iſmaëlitarum. Sed vide quomodo quidquid adverſus eum præſtiterunt, malè illis, & benè ipſi ceſſit, quia mutari Dei conſilium non valet. Hoc obſervavit Gregorius: Quem idè vendiderant in Ezech:

ne

ne adorarent, adoraverunt, quia vendiderunt. Idipsum dicimus de indignantibus hodie contra Iesum, aut contra opera ejus: nam licet invideat & indignentur, non minus Christus laudabitur à pueris, excipietur à populo, sanabit cæcos & claudos, eiiciet ementes & vendentes in templo.

Serm de
invid.

Cæterum, quia maximum malum est invidia, idcirco quædam adversus eam à Sanctis Doctoribus assignantur remedia. Divus Basilius efficacissimum censet esse remedium despicientiam bonorum omnium temporalium, ut persuasum sibi quisque habeat ejusmodi bona, nec magni pendenda esse, nec valde expetenda: sic enim scribit. Quid ergo nobis faciendum, ut hanc pestem animi ab initio evitemus: aut si eam fortasse capti sumus, longè à nobis repellamus? Si nihil rerum humanarum magnum, aut vehementer expetendum putemus, &c. Simile remedium assignat Gregor. Qui, inquires, livoris peste omnino carere desiderat, illam hæreditatem diligit, quàm cohæredum numerus non angustat: quæ & omnibus una est, & singulis tota; quæ tantò largior esse ostenditur, quantò ad hanc percipientium multitudo dilatatur. Imminutio ergo livoris est effectus insurgens internæ dulcedinis: & plena mors ejus, est perfectus amor æternitatis.

Verf. 13.

Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Similia hæreticis nostri

temporis obijcere possumus, qui loca sancta & Ecclesias sic labefactarunt, sicque polluerunt, & in maceriam, ac ruinarum materiem sic redegerunt, ut ibi potius latrones, tamquam in suis lustris feræ, delitescere valeant, quàm homines ad orandum illò convenire. Proh scelus! horret animus referre & recensere quanta nostri hæretici malignati sunt in locis sanctis. Tempia Deo dicata solo æquarunt, sacra altaria funditus demoliti sunt, sacras reliquias combusserunt, sacra vasa polluerunt, Sacerdotes occiderunt. Sed quo prætextu? Quia fortassis in nonnullis viris Ecclesiasticis regnabant intolerandi abusus, Simoniacæ nundinationes, beneficiorum auctiones, turpes quæstus, & similia. Finge ita esse. An ideo oportuit sancta conculcare, Ecclesias subvertere, mensam altaris suffodere, divinam liturgiam sive Missam abrogare? Quo, vel quorum exemplo id agere attentarunt? Christi an Sanctorum? Sed Donatistarum, & sicariorum seu latronum ac prædonum. Liceat igitur mihi in illos invehi, sicut Optatus Milevitanus invehitur in impios Donatistas: Quid est, inquires, tam sacrilegum, quàm altaria Dei frangere? Quid est enim altare, nisi sedes Corporis & Sanguinis Christi? Hæc omnia furor vester fregit. Quid vobis fecerat Deus, qui illic invocari consueverat? Quid vos offenderat Chri-

In Parm.
Donat.

3. Regum
19.10.

Christus, cuius illic per certa momenta corpus & sanguis habitabat? Hoc modo Iudæos estis imirati. Illi iniecerunt manus Christo in Cruce; à vobis percussus est in altari, de quibus Helias; Domine, altaria tua confrugerunt. Dum dicit, tua, indicat quia res est Dei, ubi Deo aliquid à quocumque oblatum est. Deinde fregistis etiam calices Christi sanguinis portatores, quorum species revocastis in massas. Hæc & similia sunt nostris hæreticis exprobranda, ad eorum nefandissima crimina comprobanda: fures enim sunt & latrones.

Vet. 13.
Ierem. 7.11

Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Per Ieremiam sic Deus olim conquerebatur: *Nunquid spelunca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum in oculis vestris? Ego, ego, ego vidi, dicit Dominus.* Sicuti latrones speluncas habent pro refugio, nec tamen ibi deponunt furandi voluntatem, sed excogitant, quò sint ituri, ut occidant, & deprædentur: sic Iudæi, qui postquam malè egerant, veniebant ad templum tanquam ad refugium, ibique ex raptò offerebant sacrificia, cum animo iterum sua perpetrandi flagitia. Christiani pariter, quoties accedunt ad Ecclesiam oraturi, veniamque à Domino postulaturi, cum animo semper

redeundi ad pristina crimina. Hæc patrones, faciunt Ecclesiam Dei, speluncam latronum, quia ibi more latronum se gerunt. Sed falluntur, quia ait Dominus: *Ego sum, ego sum, ego vidi.* Videt, quo animo tendas ad Ecclesiam; videt, quid illic peragas, cui & quid loquaris, quem vel quam respicias: hæc annotat, ut puniat; & nisi hæc agere desinas, & de præteritis pœnitentiam agas, audies, *Ego, ego, ego vidi.* Ego Pater, ego Filius, ego Spiritus Sanctus vidi. Et non tantum Deus unus & trinus videt, quem nihil latere potest, verum & ipsi Angeli, qui ut plurimum Ecclesias incolunt. Legimus enim in Prato spirituali, Abbatem Leontium vidisse Angelum stantem ad dextrum cornu altaris, eique dicentem: *Ex quo sanctificatum est altare istud, ego iugiter illi adstare iussus sum.* Idem prorsus vidit & audivit Barnabas Abbas.

Ioannes
Moscos in
Prat. spirit.
cap. 4.

Vide itaque quomodo te geras in domo in qua adstant Angeli. Ecclesia, ait Chrysostomus, non est aut constricta, unguentaria taberna, aut officina forensis, sed locus Angelorum, locus Archangelorum, regia Dei, cælum ipsum. Hic nihil nisi sancta sonare decet. Illi etiam in Ecclesia Dei furantur, qui bonis ejusdem ditati Domino non famulantur.

Homil. 3 in
I. ad Cor.

FERIA

FERIA QVARTA
POST DOMINICAM PRIMAM
QVADRAGESIMÆ.

Magister, volumus à te signum videre, &c. Matth. 12. 38.

Mat. 16. 22.

CHRISTO Domi-
no de sua morte ali-
quando verba faci-
enti, statim Petrum
objecisse legimus:

Absit à te Domine, non erit tibi hoc.

In Psal 56.

Quæ verba expendens Augustinus, suo pungit acumine hunc Apostolum, dicens: Dicis, absit, & dicis Domine? utique si Dominus est, potestate facit. Domino servus leges præscribere minimè debet: Christus volebat mortem subire, Petrus autem nolebat illum mori. Quid Chri-

Mat. 16.23.

stus Petro? *Vade*, inquit, *post me Satana*. Simili increpatione usus est Christus adversus diabolum volentem ejus surripere divini-

Matth. 4. 9.
& 10.

tatem, dum Christo dixit: *Hac omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Cui Christus; *Vade Satana.* Sic Petro volenti suam, non Christi adimpleri voluntatem, respondit Dominus: *Vade post me Satana.* Quali dicat: Sicut illum vocavi Satanam, & reverà est, qui meam sibi volebat arrogare divinitatem, ita nunc voco te Satanam, quia meam vis impedire voluntatem. Vel sic: illum tanquam Satanam & adversari-

um expuli, qui volebat ut ejus
adimplerem voluntatem, ver-
tendo scilicet lapides in panes, &
cadendo deorsum, illumque eti-
am adorando. sic nunc habeo te
veluti Satanam, quia vis me se-
qui tuam voluntatem, atque ita
meam impedire Passionem. Sa-
tan & adversarius Christo est, qui
ejus adversatur voluntati, vel qui
suam, non Christi vult perfici
voluntatem.

Quali & quantâ sunt increpatione digni Scribæ & Pharisei, qui Satanico spiritu ducti, suam petunt fieri voluntatem, ac ausu temerario dicunt, *Magister volumus*. Arguitur Petrus, quòd, cùm dixerit, *Domine*, addiderit, *absit*. Arguendi etiam & acriter increpandi sunt isti, qui cùm dicant, *Magister*, statim subdunt, *volumus à te signum videre*. Simulatè loquuntur, dum dicunt, *Magister*: impudenter dum addunt, *volumus* & curiosè, dicendo, *signum videre*. Sed quid ait Christus?

Verf. 8.

Generatio mala & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Iona. Congruenter Christus volens præcipuè impetum voluntatis eorum retunde-

Matt. 16.4

L ... re,

re, proponit eis Ionam. Quasi dicat: Vultis vestram sequi voluntatem, dicentes, volumus. Revocate primò in mentem, quid Ionæ acciderit, dùm propriæ, non divinæ voluntati satisfecerit. Iusserat Deus illum adire Niniven, ipse verò voluit navigio tendere in Tarsim. Sed quid? insurgunt venti, mare furit, tempestas urget, periclitatur navis, commoventur nautæ, mittuntur sortes, deprehenditur Ionas, ac tanquam reus apprehenditur, iudicio sistitur, in mare mittitur, à ceto voratur. Vnde Gregorius: Ecce, inquit, fugitivum Dei tempestas inuenit, fors ligat, mare suscipit, bellua includit, & quia auctori suo obedire renititur, ad locum quò missus fuerat suo reus carcere portatur.

Lib. 6.
Mor. c. 12.

Verf. 38.

Discite igitur divinam, non propriam perficere voluntatem: procul à vobis illud verbum, *volumus*, pellatur, nisi voluntati divinæ jungatur. Suspectum nobis sit, quidquid creata voluntas suo tantùm iudicio nitens postulat; nunquam enim aliud querere scivit, quàm sui ipsius perniciem. Vide quid elegerit Lucifer ille, qui manè oriebatur, qui creatus erat in delicijs Dei sui, qui summum Angelorum culmen attigerat, quidque, suæ volens satisfacere voluntati, dixerit & optaverit; *In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum; sedabo in lateribus Aquilonis*. Ad hæc ut acutè, sic verè Divus Bernar-

Isai 14. 13.

Serm. 17.
in Cant.

dus illud, *in lateribus Aquilonis*, expendens ait: Tu tibi miser sedem collocas in Aquilone, plagâ nebulosâ & frigidâ. Quasi diceret: Vide miser quid petas, animadverte quid appetat tua voluntas. In splendoribus Sanctorum à Deo cõstitutus es, inaccessibili divinitatis lumini proximior crearis; & tu dignam sanè tui sedem petis nebulosam, & caligine plenam Aquilonis plagam, damnum tuû nullum est aliud, nisi quòd petitio tua, & desiderium tuum impletur: undè jam non Lucifer, sed noctifer, aut etiam mortifer depravatâ illâ voluntate nuncupandus es.

Vide præterea quid florentissimæ civitatis Ierosolymitanæ civibus cõtingerit, quòd suæ voluntati satisfieri petierint. Nam hæc fuit eorum voluntas, hæc eorum ardens postulatio, ut Christo pacifico ad mortem damnato, Barabam seditionum authorem sibi dari postularint. Sed quid inde? Audi Rupertum: Proprijs seditionibus divisos inservire permittit eos Deus, & meritò, quia datâ sibi optione, seditionis authorem dimitti sibi petierunt, Regem autem suum pacificum occiderunt.

Lib. 1 in
Ierem. cap.
87.

Itaque Romano milite extrinsecus cincta illa invictissima Civitas; intrinsecus domestici seditioni illam penitus dissipabant. Nullus majus excidium miseræ civitati potuisset excogitare, quàm id quod ipsa suâ sibi præoptavit

De Passio-
ne.

voluntate. Ignorabant, inquit Athanasius, in expetendo Barabbam, & in occidendo Dominum, quod ipsi vitam Barabbæ daturi essent, futurumque esse, ut cædes ac seditiones inter ipsos magis ac magis increbrescerent. Sibi Regem pacis habebant oblatum: at illi proprio ducti desiderio, seditiosum & homicidam virum expostularunt. Ideo juxta voluntatis suæ petitiu seditionibus & divisionibus dilaniantur. Si isti Pharisei suam fieri voluntatem non postulassent, malæ & adulteræ generationis nomen sibi non comparassent. Dicunt enim:

Vers. 38.

Volumus. Ideo data est nobis voluntas, ut ea duntaxat velimus quæ Deus vult: si aliud velis, tortuosa est tua voluntas, atque corrupta; regulanda & corrigenda est, conformando illam voluntati divinæ, quæ est vera regula. Notum est illud Senecæ dictum; Nisi ad regulam, prava non corriges. Illa regula, nempe voluntas divina, semper est recta, & integra, nunquam tortuosa: si illam sequaris, recta & non tortuosa ambulabis via. Quando autem non vis sequi Dei voluntatem, sed potius vis ut ipse sequatur tuam, tunc tortuosam vis facere illius voluntatem, quod maximè cavendum est. Audi Augustinum. Quid volunt homines? Parum est, quia voluntatem suam tortuosam habent; etiam volunt Dei voluntatem tortuosam facere secundum cor suum, ut hoc

faciat Deus, quod ipsi volunt, cum ipsi hoc debeant facere, quod Deus vult. Ejusmodi erant isti Scribæ & Pharisei, ideo acriter increpandi.

Si contingat aliquando ut velit homo voluntatem Dei conformari suæ voluntati, non propterea divina voluntas curvabitur; sed maximè voluntas humana torquetur, quia multa ei evenient injucunda. Præter prædicta exempla, accipe adhuc ista duo. Nolebat olim Deus dare filios Rachel; ipsa autem rogabat sibi dari filios: dicebat enim, *Da mihi filios, alioquin moriar.* Certè verius dixisset; *Da mihi filium, ut ego moriar.* Nam datus est illi filius; conformavit Deus voluntatem suam voluntati istius mulieris, cui hoc malè cessit: mortua est enim pariendo filium.

Existentibus filiis Israël in deserto, misit Dominus manna, illoque solo cibo volebat eos tunc pascere: illi autem non hoc cibo contenti voluerunt adhuc & carnes, quas lachrymis postularunt: undè Moyses ad Dominum; *Flent Num. 11. 13 ait, coram me dicentes, da nobis carnes, ut comedamus.* Contulit illis Deus quod volebant, & in tantâ abundantia, ut dicat David, *Pluit Psal. 77. 27. super eos sicut pulverem carnes, & & Vers. 28. sicut arenam maris volatilia pennata, &c. Manducaverunt, & saturati sunt nimis.* Voluerunt ipsi carnes, Deus autem nolebat dare carnes; tandem importunis ejulatibus illas adepti sunt, sed non remansit

In Psal. 43.

Num. 11. 33. impunita illorum propria voluntas. Audi, *Adhuc carnes erant in dentibus eorum, & ecce furor Domini concitatus est in populum*, &c. Dicat igitur August. Solâ voluntate miser quisque efficitur.

Serm. 28. de
verb. apost.

Verf. 38.

Plutar.

Mat. 15. 14.

Rab in cap
21. Matth.

Matt. 16. 1.

Voluntas. Voluntas nostra, secundum Philosophum, est potentia cæca: si illam sequaris, cæcam sequeris. Hoc tibi prohibet ipse Plutarch. Neque, inquit, cæcum ducem adhibeas. Cæci erant Pharisei, dum suam cæcam sequebantur voluntatem, unde de illis Christus alibi: *Cæci sunt & duces cæcorum; cæcus autem si cæco ducatur praestet, ambo in foveam cadunt*. Merito vocantur cæci: ideò secundum Rabanum, melius fecissent, si duntaxat & simpliciter Christo dixissent, *volumus videre*, quàm, *signum videre*. Poterant enim videre multa, eaque stupenda miracula quæ Christus in terrâ patrabat, vitam ac salutem hominibus adferentia. Sed Pharisei, ac si fuissent cæci, non videbant, aut videre nolebant: indigebant ergo potius visione, quàm miraculorum operatione. Petebant quidem à Christo, *ut signum de cælo ostenderet eis*, ut scilicet Solem sisteret, aut Lunam frangeret, aut faceret mugire tonitrua, coruscare fulgura, vel similia. At Christus nullum aliud signum illis dandum, præterquam Ionæ, prudenter asseverat.

Existimabat ille Propheta se omnia pericula evasurum propriâ sequendo voluntatem; verebatur

enim, ne, si Niniven pergeret, caperetur, incarcerationetur, iudicio sisteretur: verum, quia perduellis efficitur, his incommodis afficitur & invenit rebellis, quod evitasset fidelis. Timebat Ninivitarum commotionem, & invenit nautarum interrogationem: fugiebat carcerem Regis, & includitur utero piscis: verebatur è civitate ejectionem, & sentit è navi expulsionem. Sed de his fusiùs, si Deus dederit, in nostris Homiliis in Ionam. Nullus itaque sibi persuadeat se posse omnia discrimina evitare, si divinæ resistat voluntati.

Cæterum omne cetarium genus alio pisce tanquam duce indigere refert *Ælianus*, eo quòd ob ingentem supervacancamque pinguedinem hebetentur illi oculi, ut etiam cæcutire videantur. Quid dicat ille audiamus. Omne fere, inquit, cetarium genus duce ad sibi moderandum eget. Is autem dux est, quemadmodum harum rerum periti testantur, longus piscis, colore albo, capite prælongo, angustâ caudâ: nam hic separatim nunquam ab illo navigat, sed ante hujus caput antecedens, ipsius dux, ac quasi remo existit. Etenim cuncta illi & providet & præsentit, caudaque extremâ præmonstrat singula, tum horribilia formidolosaque inhibet, tum cibaria conciliat, insidiasque à piscatoribus positas signo quodam ostendit, atque quem locum propter magnitudinem

Ion. 2.

Lib. 2.
cap. 13.

nem illum adire non oporteat, præsignificat: ob nimiam enim pinguedinem ceti oculus efficitur ad videndum ineptus: quod si is pisciculus, quo ad necessaria utitur, perit, illi quoque pereundum est. Hactenus *Ælianus*. Sicut igitur ceti nimiam pinguedine cæcutienti pereundum est, si suo careat ductore, aut si illum sequi renuat: ita isti Pharisei suam malitiam cæci, (imò omnis voluntas humana tanquam potentia cæca, nisi divinam voluntatem omnia videntem sequatur) peribunt. Merito itaque illa quæ Ionæ obvenerunt, eis considerata proponuntur.

Existens autem Ionas in ventre ceti hunc pisciculum ductorem suum sequentis, potuit edificare quantum detrimenti sibi cõparet homo, qui divinam voluntate relicta propriam exequi contendit. Si enim ipse Propheta suam non fuisset secutus voluntatem, in illius belluæ ventrem non cecidisset. Et quia huiusmodi venter fuit sepulchri Domini figura, merito isti Pharisei tanquam ad Christi miracula cæci, & nova de cælo postulantes, ad hanc figuram considerandam remittuntur, fiantque hoc pacto similes huic Philosopho sursum spectanti, astraque meditati, & in foveam quam non videbat cadenti: quærentes enim signa de sursum, facit eos Dominus incidere in illam sepulchri sui considerationem. Et sanè dicentibus, volumus videre, aut volumus facere,

volumus ædificare, divitias comparare, volumus de inimicis vindicari, aut similia, proponenda est mors & sepultura, ut à suo impio velle recedant.

Præterea, non sine mysterio Ionas, aut illius historia Iudæis proponitur. Quasi diceret Christus: Si, o Iudæi, erga me ita vos geratis tempore meæ Passionis, sicut nautæ erga Ionam tempore suæ submersionis, non peccabitis, nec peribitis, me crucifigendo; sicut nec illi peccarunt Ionam in mare demergendo. Attendite ergo, quomodo se gesserint nautæ: Ionam sorte deprehenso, iuridicè interrogato, ac omnibus formalitatibus iustitiæ servatis, noluerunt propterea nautæ illum condemnare, sed mentibus anxij, & animis perplexi consultant non solum inter se, sed & in consilium adhibito ipso Ionam, quid in tanto omnium discrimine opus sit facto, quovè remedio possit ira Dei placari, dicuntque ei: *Quid faciemus tibi?* Ipse autem respondit; *Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare à vobis.* Non propterea voluerunt illum subito in mare præcipitem dare, sed remigabant viri, ut reverterentur in aridam, fugiebant discrimen, ne sanguinem funderent, magis volentes perire, quam perdere; atque ita proprium periculum negligentes, de aliena salute solliciti erant, & clamantes ad Dominum sic deprecabantur, simulque contesta-

Ion. I. 11.

Ion. I. 12.

Ion. I. 14.

eamus in animâ viri istius, & ne des super nos sanguinem innocentem, quia tu Domine, sicut voluisti, fecisti. Quasi dicant: Per sacra omnia rogamus, ne homicidij ac necis huius hominis, quem mox in pelagum sumus demersuri, reos facias, & iudices in conspectu tuo,

Ion, I.

quandoquidem multis argumentis compertum habemus, tuam esse voluntatem, tuam sententiam tuum decretum, ut à nobis in mare mittatur. Contestantur, inquit Hieronymus, ut quodcumque facturi sunt, non sibi imputetur, & quodammodo dicunt: Nolumus interficere Prophetam tuum. Et tandem, ut Dei & ipsius Ionæ voluntati satisfacerent, tulerunt eum, & miserunt in mare. Dixerat ipse: Tollite me, & mittite in mare: Ipsi nihil sententiæ addentes aut minuantes, illam sunt simpliciter executi, tulerunt, & miserunt. Non furiosè in eum irruerunt, non convitiis aut plagis affecerunt, non violenter pertractum deturbaverunt, sed placidè & humaniter acceptum manibus extulerunt. Mare autem quasi antea avidè & importunè hominem expetivisset, eo accepto, stetit à fervore suo.

Ion, I. 15.

Mirum quod hoc loco refert Arias Montanus in commentarijs suis ex R. Eleazaro vetustissimo Hebræo, nimirum nautas quinquies periculum fecisse, quò divinum de submergendo Ionâ consilium diligentius exquirent: toties enim eum in mare

collo tenus demittentes, rursusque in navim ad sese recipientes, evenisse, ut quoties demissus esset, rursus fremere & intumescere sentiretur. Quo signo divinæ voluntatis certiores sæpius facti, tandem in mare coniectum penitus demiserunt.

Exclamet nunc Hieronymus. *Ibidem;*

O rerum quanta mutatio! Non sic impij, non sic, non sic inquam se habuerunt Iudæi Christum crucifigentes, sicut nautæ Ionam in mare demergentes: isti enim duntaxat intendebant mare sedare, non Ionam perdere; non illum accusarunt, nec condemnarunt, sed illius tantum sententiam non sine animi mœstitiâ, nec sine præviâ protestatione executioni manderunt. At verò Iudæi, furore, odio & invidiâ ducti Christum sunt persecuti, falsò accusarunt, injurijs lacessiverunt, colaphis & virgis affecerunt, reum mortis proclamarunt, opprobrijs saturaverunt, impium Barabbam illi prætulerunt, spinis coronarunt, tandem morte turpissimâ condemnarunt, non zelo iustitiæ, sed injuriæ & invidiæ cupidine: non ut Patrem divinum placarent, sed ut ejus filium perderent.

Erat autem Pater cœlestis in genus humanum propter peccatum primi parentis iustè iratus: reconciliandi eramus ei per mortem & passionem Christi: undè clamat Paulus. *Cum inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem filij eius.* Verum Iudæi nihil minus inten-

Rom. 5. 10.

intendebant, quàm Deum Patrem placare: sed totus illorum animus ferebatur ad Christum de medio tollendum, & ad eius memoriam eradicandam: ecce eorum clamationes: *Eradamus illum de terrâ, & nomen eius non memoretur amplius.*

Ier. 11. 19. *nomen eius non memoretur amplius.*

Mat. 27. 18. Quærebat eum Pilatus liberare sciebat enim quod per invidiam tra-

Idon. 19. 15. didissent illum. At illi clamabant,

Lib. 2. de sum. bono. Tolle, tolle, Crucifige eum. Exclamat igitur Augustus; O munde immunde,

tunc vis Christum perdere, quando ille te disposuit liberare. Proprio vitæ periculo nautæ libenter Ionam liberassent; è contrà Iudæi proprio conscientie periculo libenter, si fieri posset, Christum perdidissent. Et tamen,

Mat. 12. 41. ecce plusquàm Ionas hic. Clamabant

Ion. 1. 14. nautæ, Ne des sanguinem innocentem

Mat. 27. 25. super nos. Clamarunt Iudæi, Sanguis eius super nos, & super filios nostros.

Quid mirum igitur si Iudæi Christum crucifigendo tam grave peccatum commiserint, cum illum usque ad mortem tanto odio persecuti fuerint? Ordinata quidem fuit Christi passio pro nostrâ redemptione, sed non ordinata fuit Iudæorum culpa pro Christi passione. Non enim ordinavit peccare, qui peccatum voluit curare, ait idem Doctor.

Lib. de verâ & falsâ pœn. c. 16. Eant itaque Pharisei ad Ionam,

vel ad eius historiam, & percontentur, quomodo circa eum nautæ se gesserint, illumque tutâ conscientia in mare demerserint, & erubescant, quod, cum aliorum

hominum salutem procuraverint, seipsos odio & invidia perdidierint.

Signum non dabitur ei, nisi signum Mat. 12. 39.

Iona Prophetæ. Sicut enim fuit Iona in ventre ceti tribus diebus, &

tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus

noctibus. Reverà signum non dabitur ei. Quia iam data sunt signa

& miracula, quibus Christus se esse Deum & hominem satis su-

perque comprobavit; unum tantum restabat, quod erat tanquam

epilogus, scilicet resurrectio, cuius Iona utero ceti triduo inclu-

sus, & inde eiectionis figura fuit. Hæc autem resurrectio vocatur

ab August. signum signorum. Et Christi sepulchrum prædicat il-

lum esse Deum & hominem: Deum, quia propria virtute surrexit;

hominem, quia in eo fuerat sepultus. Quid magis divini quàm

seipsum suscitare, & magis humanum quàm mori & sepeliri?

Vnde Hieron. Iudæos clamantes, Si filius Dei est, descendat de Cruce;

Mat. 23. 44. sic arguit & ridet: Surgit de sepulchro, & non creditis, nec si

de Cruce descenderit, crederetis. Facilius erat Christo viventi de

Cruce descendere, quàm mortuo de sepulchro.

Quæretur, quomodo hic Pro-

pheta in ventre ceti per illud tri-

dum figura extiterit Christi? Respondeo. Sicut Iona quamdiu

mansit in navi fuit agitatatus, nam à somno est excitatus, interroga-

tus, iudicatus, & tandem in mare demer-

Term. de
Christi ti-
more.
Hom. 5. ad
Pop.

Mat. II: 10.

Hom. quod
Christus sit
Deus.

Lib. 1: de
consensu
Evan. c. 31.

demersus; sed à pisce voratus, ab omnibus fuit periculis liberatus, & in portum illæsus delatus: ita ut dicat Zeno; felix magis sepulchro, quàm navi. Quia, secundum Chrysostomum, nautæ illum mari tradiderunt, mare ceto, cetus Deo. Sic Christus, dum inter homines versabatur, ab hominibus impetebatur, & *mundus eum non cognovit*. Tandem multis injuriis affectum, morti tradiderunt, & mortuum etiam lanceâ transfixerunt. At in sepulchro cœpit quiescere: unde ubi nostra versio habet, & erit sepulchrum eius gloriosum; Septuaginta vertunt, & erit requies eius honor. Quia locus in quo per triduum quievit magno erat afficiendus honore: quocirca D. Chrysostomus disertè docet, quòd Christi Passio, Crux, sepulchrum, omnesque ignominie post requiem, id est, mortem, in gloriam & triumphum sunt versa. Et D. August. ostendit, hujusmodi honorem sepulchro Christi, imò & ipsi Christo post eius resurrectionem exhibitum, fuisse insolubile signum divinitatis.

Quæritur item, quomodo dicitur Christus fuisse tribus diebus, & tribus noctibus in sepulchro, sicut Jonas in ventre ceti, cum ex hac mortali vitâ excesserit horâ tertiâ postmeridiem feriae sextæ, & sepultus fuerit circa horam quintam post meridiem eiusdem diei; & circa horam tertiam à mediâ nocte diei Dominicæ sequentis, vel, ut ait Ig-

natus, illucescente Dominicâ die surrexerit? Respondetur, hoc esse intelligendum per synecdochen, quâ pars pro toto sumitur. Ita interpretatur D. Hieronymus, qui sic scribit, per synecdochen tantum ex parte intelligitur; non quòd omnes tres dies, & totidem noctes Dominus in sepulchro fuerit, sed quòd in parte parasceves, & Dominicæ diei, & totâ die Sabbati tres dies, & totidem noctes intelligantur.

Cur non remansit Christus in sepulchro tribus integris diebus, & tribus integris noctibus? Respondet D. Leo: Ne, inquiens, turbatos discipulorum animos longa morositas cruciaret, denuntiata tridui moram tam mirâ celeritate brevavit, ut dum ad integrum secundum diem, id est, Sabbatum, pars primi novissima, id est, feriae sextæ, & pars tertiæ, id est, Dominicæ diei concurrir, & aliquantulum temporis passio decideret, & nihil dierum numero deperiret. Igitur ad nostram & discipulorum consolationem, suam Dominus acceleravit resurrectionem: veluti Rex si donum aliquod post tres dies elapsos se nobis daturum promitteret, magis ac magis nos sibi devinceret, si nondum elapso & completo triduo donum largiretur.

Hujus etiam præproperæ resurrectionis alia potest assignari causa. Præviderat Christus pias quasdam fœminas ad suum sepul-

In Mat. 28

Serm. de
Resurrect.

Serm. 12.10
Cant.

pulchrum nondum expleto tri-
duo venturas cum aromatibus ad-
ungendum corpus suum: noluit
igitur expectare illarum adven-
tum, ne reciperet obsequium, ut
quod sibi volebant impendere, in
usus reservaretur pauperum. Au-
di Bernardum; Providè ob hoc
Dominus Iesus paratam sibi con-
fectionem expendi noluit in suo
corpore mortuo, ut servaret viuo;
cùm anticipans horam & accele-
rans gloriam, mulierum devotio-
nem non elusit, sed instruxit; non
recusans obsequium, sed reser-
vans proficuum. In isto ergo pe-
percit magister pietatis unguen-
tis optimis, quæ membris suis in-
digentibus cuperet exhiberi. In-
struebat, inquam, Dominus, qui-
bus impendendum erat obsequi-
um à fidelibus, nimirum mem-
bris vivis, egenis, paupertate
pressis. Hora itaque resurrectionis
acceleratur, ut pauperibus
subveniat.

Orat. 3. de
resurrect.

Hinc Divus Gregorius Nyssen-
us vocat Domini resurrectionem
nutricem pauperum, utpotè quæ
docuit sibi impendendam sub-
stantiam pauperibus reservari: sic
enim scribit: Christus resurgens
afflictos, oppressos & constrictos
non dimittet? Pauperes ample-
ctimini vestram nutricem. Idèd,
inquam, maturata est resurrectio,
non ut obsequium Dominus re-
fugeret piarum mulierum, sed ut
necessitati provideret pauperum.
Vnde, qui in propriâ acceleratâ
resurrectione misericordiam pau-

peribus impendendam commen-
davit, in generali hominum re-
surrectione denegatam exprobra-
bit. Non immeritò igitur sic hor-
tatur Hilarius: Resurrectionis
celebrantes triumphum, miseri-
cordiam in pauperes faciamus,
ne scilicet in iudicio resurgentes
audiamus: *Quamdiu non fecistis uni
de minoribus his, nec mihi fecistis.*
Sed de his satis, nunc ad Nini-
vitas.

Hom. 6. de
Pas.

Mat. 25. 45

*Viri Ninivite surgent in iudicio
cum generatione istâ, & condemna-
bunt eam.* Condemnabunt non
sententiæ potestate, sed compara-
tionis exemplo, inquit Hierony-
mus. Condemnabunt ergo Nini-
vitæ Iudæos, non ex thronis &
sedibus sententiam ferentes, sed
iudicio quodam comparisonis; &
secundum aliquos condemnabunt
eos etiam iudicio accusationis:
idèd *surgent* tamquam Iudæos
accusantes, quòd Christo verita-
ti non crediderint, cùm ipsi Ionæ
illius figuræ fidem adhibuerint,
& ipsius verbo pœnitentiam
egerint.

Vers. 4.

Surgent insuper, & multorum
Christianorū condemnabunt ve-
cordiam, eorum præcipuè, qui
seram egerunt pœnitentiam. Au-
dierant Ninivite se post 40. dies
subvertendos: illi autem, non ex-
pectatâ decimâ, aut vigesimâ, vel
trigesimâ die, se ad pœnitentiam
subitò accinxerunt. Qui ne qui-
dem de crastino certi sumus, in
crastinum non differamus pœni-
tentiam. Certius, & satius est
M imi-

imitari Ninivitas quàm pium latronem, qui furandi arte rapuit à Salvatore vitam. Caveamus ne illas angustias & extremitates expectemus, ne nos ad illud tempus servemus, nec speremus nos servili modo furaturos salutem. Rationem assignat Nazianzenus: Neque, inquiens, furto sæpius circumveniri Christus amat, tamen si clemens & mirè facilis sit. Nam in illâ temporis angustia, nisi furum, quis salvari nequit; hoc autem periculosum est. Fallor, nisi huc respexerit Athanasius, dum ait: Vides latrones, sed non ambo in eisdem; alter regnum hæreditavit, alter in gehennam dimissus est. Quasi dicat, si in procrastinatione certa esset salus, ambo latrones salvi fierent. Ninivite autem quia maturè pœnituerunt, ieiunaverunt, se sacco induerunt, illorum omnium misertus est Deus: si enim distulissent, simul omnes periissent. Illorum itaque sequamur exemplum, si nolumus eorum subire iudicium.

Hinc colligè quantum displiceant Deo peccata hominum, quando non nisi tam gravi feriâque pœnitentiâ placari potest; aut certè horum authores horribili subversione, ac morte ad æterna supplicia deturbat. Vnde B. Cæsarius: Non transitoriâ, ait, opus est satisfactione pro malis illis, propter quæ paratus est ignis æternus. Si volumus intelligere, quàm graves apud se faciat Iudex noster hominum culpas, respicia-

mus ad pœnas. Vide, inquâ, quid Sodomæ concivibus contigerit ob nefanda eorum scelera: vide quid hominibus tempore Noë ob illorum effrænatam libidinem. Quod si qui similia crimina commiserint, & tamen similes pœnas evaserint, scito illos tantam egisse pœnitentiam, quæ aut crimina æquabat, aut excedebar. Debuit saltem Ninivitarum pœnitentia æquare culpam, alioquin non evasisent pœnam, quam Ionas comminatus illis fuerat.

Surgent suos exhibentes saccos, quibus fuerunt induti; dicitur enim quod *induti sunt saccis*. Nota, quod nullus Ninivitarum à sacco induendo eximebatur, quia nullus ab agenda pœnitentiâ excusabatur. Saccus enim cum sit vestis rudis & aspera, sæpè in Scripturis sacris sumitur pro pœnitentiâ & pœnalibus operibus, ut apud Ioëlem; *Cubate in sacco*, Ioel. 1. 13. & apud Isaiam, *Vocavit Dominus ad fletum, ad planctum, & ad cingulum sacci*. Isa. 22. 11. Est autem saccus notæ significationis; quippe qui non modò apud Hebræos, Græcos, Latinos, verùm etiam apud Gallos, Hispanos, Flandros, Italos, Germanos, multarumque aliarum linguarum homines eodem nomine dicatur, aliquâ duntaxat in terminatione differentiâ repertâ: Hebraicè enim *sack*, Græcè *σάκκος*, Gallicè *sac*, italicè & Hispanicè *sacco*, Germanicè, *sack*, Anglicè *asack* dicitur. Quod non sine divinâ providentiâ factum

Orat. in S.
Bapt.

Athan.

Hom. 27.

Etum est: nam quia pœnitentia necessaria est, & debet esse communis omnibus gentibus & nationibus, necesse fuit, ut etiam ab omnibus nationibus illud, quo pœnitentia repræsentatur & significatur, communi nomine vocaretur.

Qui litigant & processus habent apud forum contentiosum, solent habere saccos, eosque munire chartis & monumentis, quibus se protegere, & jus suum conservare valeant. Defectu enim unius chartæ necessariæ, quis causâ cadet, processumque amittet. *Il ne faut qu'une piece necessaire qui manque dans un sac pour perdre le procez.* Audierunt Ninivitarum sibi intimari à Prophetâ subversionis & mortis sententiam: appellaverunt, ideò se laccis munierunt. *Vestiti sunt saccis*, quosieiunio, lachrymis, vitæ conversione, aliisque bonis operibus impleverunt, id est, omnia ad pœnitentiam requisita præstiterunt, atque ita veniam obtinuerunt.

Cùm igitur saccus sit symbolum pœnitentiæ, curet unusquisque, ne huic sacco aliquid desit, id est, studeat perfectam agere pœnitentiam, ne deficiente aliquâ parte, aut circumstantiâ ad pœnitentiam necessariâ, causâ cadat & condemnetur, simulque damnetur. Suum saccum habuit olim Achab; egit, inquam, pœnitentiam. *Scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, dormivitque in sacco*, &c. Verùm non benè

munitus fuit ille saccus, imperfecta fuit eius pœnitentia, nam vineam quam à Naboth per vim abstulerat, non restituit. Deficiente itaque restitutione, causâ cecidit, mortique æternæ adjudicatus fuit: adeò enim est restitutio rei ablatae necessaria, ut sine ipsâ nulla sit pœnitentia. *La restitution est une piece fort necessaire pour muner le sac de penitence.*

Iudas pariter suum accepit saccum, quando fuit pœnitentiæ ductus, sed huic sacco pœnitentiæ aliquid defuit. Confessus quidem est, sed non quibus debebat; nam coram Phariseis dixit, *Peccavi tradens sanguinem iustum*. Cui responderunt: *Quid ad nos?* Quasi dicerent: nobis non sunt confitenda peccata, cùm non habeamus facultatem remittendi peccata. Ad suos socios Apostolos recurrere debuit, quibus dictum fuerat; *Quaecumque alligaveritis super terram, erunt alligata & in caelis, & quaecumque solveritis, erunt soluta*, &c. Audi Aug. Iudas pœnitens ivit ad Phariseos, reliquit Apostolos; nihil invenit auxilij, sed augmentum desperationis; dixerunt enim: *Quid ad nos?* Si peccasti, tibi sit, non tibi succurrimus, non comportanda promittimus; non qualiter deponas onus docemus. Ivit ad divisos, & divisus periit. Ex parte etiam restitutionis fuit imperfecta eius pœnitentia; illis enim quibus debuit, argenteos non restituit. Si quis peccata cofiteatur, cum animo revertendi

Matt. 27. 3.

Ibid. V. 4.

Mat. 16. 19.

Lib. 6. de vera & falsa pœnitentia

Jon. 3. 5.

6. Reg. 21.
27.

Vers. 41.

iterum ad ea, aut cum animo non restituendi ablata, hujus non est benè munitus saccus, aliquid deest pœnitentiæ, idcirco hic à Deo condemnabitur, & in iudicio etiam à Ninivitis; *Surgent enim viri Ninivite in iudicio, & condemnabunt vos.* Producent illi saccos suos, quibus nihil ex necessarijs defuit, & condemnabunt eos, qui non curarunt suos, ut deest, munire saccos, id est, perfectam neglexerunt agere pœnitentiam.

Surgent igitur Ninivite in iudicio, plurimorum etiam condemnantes molliem, qui suam carnem rebellantem minimè macerarunt. Timebat, ni fallor, Apostolus horum Ninivitarum condemnationem, dum ait: *Casti-*
 1. Cor. 9. 27. *go corpus meum, & in servitutum*
 Epist. ad *redigo.* Vnde Ambrosius: Audio,
 Eccles. Ver *cellens.* inquit, homines, qui dicunt deli-

rare eos qui castigant carnem suam, ut menti subditam faciant; quod numquam fecisset, nec scripsisset Paulus, si deliramentum putasset. Notent hoc Novantes nostri, qui corporis castigationem condemnantes, sunt ab istis Ninivitis condemnandi. Necessè est, ut postquam peccavimus, aut nos ipsos puniamus, aut nos puniat Deus. Audi August. Prorsus aut punis, aut punit Deus; vis non puniat? Puni tu. Nam cum peccasti, illud fecisti, quod impunitum esse non potest. Non ille inveniat, quod puniat; quia cum tu punis iniquitatem, facis æquitatem, & idèò tui miserebitur Deus. Punierunt Ninivite seipsos, idcirco Deus cum non inveniret quod puniret, misertus est, miserebitur & nostri, si nihil reperiat puniendum in nobis.

FERIA QUINTA

POST DOMINICAM PRIMAM QVADRAGESIMÆ.

Egressus IESVS secessit in partes Tyri & Sidonis. Et ecce mulier Chananæa à finibus illis egressa clamavit, dicens ei: Miserere mei Domine, &c. Matth. 15.

Prov. 31. 10

VAREBAT olim Sapiens, Mulierem fortem quis inveniet? Placent nonnullorū diversæ versiones.

Aliqui enim, ut Luyfius, sic vertunt, *Mulierem industriam quis inveniet?* Alij, ut Rodolphus, sic, *Mulierem audacem*, &c. Definere forte hanc fortem mulierem quærere, si hanc Chananæam ad Christum adventantem cerneret, quæ verè fuit fortis, verè industria, verè audax.

Fortis; quia Deum fortem vivum adoritur, illumque, ut ita dicam, suis precibus superasse videtur. Nam illum silentem loqui fecit, reluctanter sibi reddidit propitium, spernentem fecit suæ fidei laudatorem; *O mulier, magna est fides tua*. ac tandem ab eo filia obtinuit denegatam sanitatem, & qui prius pro eâ nihil facere volebat, omnia deinde ad eius beneplacitum fieri sibi concedebat. *fiat tibi, sicut vis. O mulierem fortem!*

Industria; nam industriè se gessit ad obtinendam filie curationem. Modò enim se humiliabat, modò passâ repulsam revertebatur, iterumque interpellabat; & aliquando discipulos sibi patronos adhibebat: & tanta est industria, ut illam mercatricem, aut negotiatricem juxta nomen suum appellare non dubitem; Chanaam enim Hebraicè, idem est, quod mercator Latinè. Vnde idem Sapiens de eadem muliere forti, *Cingulum ait, tradidit Chananæo*, vel, ut alij exponendo vertunt, *Cingulum vendidit mercatori*. Mercabatur igitur hæc Chananæa, ac fide & humilitate, patientiâ atque orandi assiduitate & perseverantiâ salutem filie magnâ cum industria negotiabatur. Hanc mercaturam neglexerant Iudæi, parviq; pendebant: sed huic iam Chananæi se dare incipiebant. Huc spectat illa Origenis exclamatio. *O mira res, & mirabile negotium* Iudæi fugiunt, Chananæa sequitur: domestici derelinquunt, alienigenæ appropinquant.

Ibid. V. 24.

Homil. in
diver.

M 3

Audax

Audax; nam audacter se habuit hæc mulier, cum ad Christum accessit. Vide ejus audaciam: Domine, adjuva me. Tacentem rogat, repellentem compellit. Illam miratur idem Origenes, atque loquentem inducit. Ecce, quanta hujus mulieris fiducia: illum in cujus conspectu tremunt Cherubim in cælo, hæc mulier non formidat, cum in terrâ clamat; Misere mei, quia misericordiam quero; dolorem sustinui, quia filiam à dæmonio vexatam habeo: noli spernere me peccatricem, quia quid faciam, nescio; quò fugiam, ignoro. Tu solus consolator & adiutor in tribulationibus: ideoque obsecro Domine, aspice me & exaudi me &c.

Vers. 25.

Ibidem.

Vis adhuc videre illius audaciam? Narrat Marcus, Christum intrasse in aliquam domum, voluisseque omnes latere: quia, secundum Euthymium, quiescendi gratiâ illuc intraverat. Mulier enim statim, ut audivit de eo, intravit, & procidit ad pedes eius, & rogabat eum, ut dæmonium eiceret de filia eius. O miram mulieris audaciam! Nullus alius ausus est intrare, nisi hæc mulier, quæ latentem Dominum quæsiuit, quiescentem invenit, & excitavit, renuentem rogavit: & quem iam intra domum rogaverat, iterum secedentem in partes Tyri & Sidonis, immemor repulsæ sequitur, & à finibus illis egressa aggreditur. Audiamus Matthæum.

Vers. 22.

Ecce mulier Chananæa de finibus

illis egressa clamavit, &c. Hæc mulier tantò est laudabilior ob suam egregiam factam, quantò erat contemptibilior ob gentem, unde originem trahebat: erat enim ex Chananæis, qui in terrâ illâ, unde exibat, remanserant. Audi Chrysostomum: Cum audieris Chananæam, non poteris non meminisse iniquissimarum illarum gentium, apud quas leges ipsius naturæ eversæ fuerant. Quod cum memoriâ repetiveris, virtutem quoque adventûs Christi diligentius cogita: qui enim ejecti sunt, ne Iudæos perverterent, hi adeò ipsis Iudæis meliores fuere ut terminis suis relictis ad Christum accederent, cum Iudæi ad ipsos venientem extruserunt. Hæc mulier pudefaciebat Iudæos nolentes intra suos fines recipere, quem ut Chananæa rogaret, proprios fines egreditur.

In hoc locum.

Pudefacit etiam nonnullos Christianos, qui semper intra suos fines, id est, occasiones peccatorum morantes, sæpè peccatis irretiuntur. Fugiat igitur peccandi occasionem, qui Christum vult adire, illumque orare, & ab eo exaudiri. Fugiendi occasiones docebant olim Angeli justum illum Loth, quando ei dicebant; Salva animam tuam. Quomodo illam salvabit? Audi. Noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione. Qui vult salvare animam suam, non respiciat post tergum suum. Non tantum debuit Loth egredi Sodomâ, sed & à finibus illius.

Gen. 19. 17

illius. Sic non satis est homini relinquere peccatum, nisi fugiat & peccandi occasionem.

Luc. 22. 62. Diuus Petrus manens cum ministris Pontificis, Christum negavit: at egressus foras flevit amare. Si semper cum eis mansisset, nunquam flevisset, imò semper negasset; sed occasione relicta, agnovit *In Mat. 27.* & flevit peccatum, & in illud non est amplius lapsus. Hoc observavit Divus Paschasius: Petrus, inquam, in atrio Pontificis sedens non poterat stare in fide, nec poenitentiam agere. Necesse fuit ei ut egrederetur, ne iterum transgrederetur: nam in illo atrio nihil nisi de Christo negando, & malè tractando agebatur. Est peccatum in occasione, sive in loco, ubi patrat, tamquam in centro: unumquodque autem in suo centro maiores habet vires, quàm extra illud: fugere igitur ab occasione peccandi, recedere est à centro peccati. Maluit castus Ioseph, relicto suo pallio, domo exire, quàm eo retento cum dominâ suâ manere: agnoscebat enim quantam vim haberet tunc peccatum in suo centro, & non tantum peccatum, sed & ea quæ eum ad stuprum inducebat, quæ tanti fuit roboris, ut pallium apud se retinuerit. Ergo benè sibi consuluit iste juvenis, dum vestem dimisit, quia sic occasionem vitavit. Benè etiam fecit Petrus ex eundo foras. Benè quoque hæc mulier egrediens è finibus illis.

Non caret mysterio, quod

Christus commendat nobis serpentis prudentiam, *Estote prudentes Mat. 10. 16. sicut serpentes.* Tertullianus indicat, in quo præcipue consistat serpentis prudentia, dum ait: Serpens nit, locum mutat, ne cutem videat. Quando serpens senescit, querit mutare pellem. relicto igitur inter petras suo exuvio, mutat locum, & aliò fugit, ne pellem pristinam & veterem videat: serpens, inquam, ne se exponat periculo videndi suam pellem, statim locum mutat, & procul abire. In hoc saltem debemus imitari serpentem, ut scilicet exuentes veterem hominem, illum non amplius induamus; quod ut perficiamus, fugiendæ nobis sunt peccandi occasiones. Fœlix hæc mulier, quæ ne Chanaanæorum more viveret, egreditur, non tantum à terrâ Chanaan, sed & à finibus illius.

Notum est illud salutare Sapientis consilium; *Quasi à facie colubri fuge peccatum.* Non dixit, à facie leonis, ursi vel tauri: nam cum, verbi gratiâ, leo adhuc leunculus est, & taurus vitulus, nocere nemini potest: at verò coluber, & cætera animalia venenata, licet sint parvula, tamen præseferunt semper aliquod venenum, ideo est ab eis fugiendum. Sic fugiendæ sunt vel minimæ peccatorum occasiones, tamquam à facie colubri. Sic faciebat Iob, qui dicebat; *Pepigi fardus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.* Alij ad nostrum propositum sic legunt, *ne cogitarem quid de virgine*

virgine parvâ. Bonum duxit hic bonus vir, etiam in parvulam virginem oculos non conijcere, quia si nimis attentè respiciatur, periculum erit, ne aliqua prava cogitatio indè oriatur. Nam secundum glossam ordinariam, visum sequitur cogitatio, cogitationem delectatio, delectationem consensus, consensum opus, opus consuetudo, consuetudinem necessitas, necessitatem desperatio, desperationem damnatio. Noli igitur respicere, si non vis concupiscere: fuge non tantum mulierem, sed & aspectum mulieris, quamvis sit parvula: egredere inquam ex finibus, id est, ex occasione peccati; occasio enim facit casum.

Yerf. 22.

Miserere mei Domine, fili David.

Age, mulier, obsecra opportunè, importunè, ne cesses orare, ut petita valeas impetrare. Christum enim rogas, qui aliquando demones illum deprecantes exaudivit, quanto magis homines, si à demonibus vexentur? Vis autem videre, quando exaudierit demones? Narrat Matthæus, quòd veniente Iesu in regionem Gerasenorum occurrerunt ei duo habentes *31. & 32.* *damonia, &c. Demones autem rogabant eum dicentes; Si ejcis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis; Ite.* Marcus ait, & concessit eis *Mar. 5.13.* *statim Iesus.* Lucas verò, permisit eis. Nolebant illi maligni spiritus tam citò in abyssum præcipitari, optabantque potius in porcos intrare. Fuit igitur exaudita dæ-

monum postulatio, & non exaudietur hominum deprecatio?

Olim Dominus apud Iob de dæmone decreverat, atque hæc statuerat, *Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum compositis.* Statuerat Dominus dæmonum petitionibus, etiam ad modum deprecationum compositis non acquiescere, & tamen nunc conclamantibus & deprecantibus concessit, quod petebant, ut innueret se libenter exauditurum eos, quibus dixerat; *Petite, & accipietis,* cum tam facilè eorum exaudiatur deprecatio, quibus nulla facta est exaudiendi promissio. Hoc annotat Divus Anthonchus, ut habetur in Bibliothecâ Patrum. Dæmones ipsi, ne in abyssum præcipitarentur, cum Dominum obsecrarunt, suâ petitione fraudati non sunt: quanto dignius est, eum exaudiri, qui Christum per fidem induit, suppliciter deprecantem?

Iob. 41.3.

Homil. 7.
tom. 2. Bib.
Patr.

Ceterum, non est silentio prætereundum, quod huic gregi porcorum, ingressis in eos demonibus, accidit. Narrat enim *Marc. 5.11.* Marcus, quòd exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos, & magno impetu grex præcipitatus est in mare. Verè dicuntur, & sunt immundi spiritus, qui tantam immunditiam præ se ferunt, ut ipsi porci, inter immunditias alioqui conversantes, cœnoque volutantes, ac luto & fœtore delectantes, eam ferre non potuerint. Et ut ab illis immundis spiritibus liberarentur.

rarentur, in vicinum mare præcipitati sunt; maluerunt enim suffocari fluctibus marinis, quàm fœdari spiritibus malignis, & suffocati sunt in mari. Hoc observavit D. Chrysolog. sic scribens: Demergi in mari, & fluctibus perire grex maluit, quàm dæmonis immunditiam pati, & putredinē tolerare.

Deus bone fierinē poterit, ut homo Christianus dæmonis immunditiam per menses, & aliquando per annos ferat, quam ipsi porci per horam ferre noluerunt? Notat enim Evangelista, eos abiisse in mare *magno impetu*. Eritne porcis sordidior, aut ad se lavandum tardior? Fiet autem huiusmodi, si peccato (quod pejus est dæmone) sordescat, & ab eo mundari Sacramento pœnitentiæ negligat. Quod peccatum pejus sit dæmone, affirmat Chrysostomus: Peccatum pejus est dæmone; Dæmon siquidem non omninò spoliât regno cœlorum, peccatum verò omninò excludit. Et idem alibi: Non ita magnum est, à dæmone liberari, ut à peccato. Est igitur peccatum pejus & gravius dæmone. Quod malum est, nempe dæmonem, porci ferre nolunt, & tu, quod pejus est, nempe peccatum tolerabis? Moriuntur, ne dæmonibus fœdentur; & tu vivis, ut peccati spurcitia fœderis? Pudeat te: noverat Chanaanæa dæmonis immunditiam à quâ ut ejus filia mundaretur & liberaretur, rogare non cessat.

Filia mea malè à dæmonio vexatur.

Quare hæc mulier addit *malè*? Nunquid benè potest aliquis à dæmone vexari? Respondeo, illos malè vexari à dæmone, qui ab eo vexati vincuntur: illos verò benè vexari, qui illum vexantem vincunt. Vexatus est olim Iob à dæmonio, sed benè, nam victor evasit. Vexatus est Iudas, sed malè, quia victus est, suadente enim dæmone suspensio se necavit. Benè itaque vexatur, qui vexatione non superatur: malè verò, qui eâ vincitur. Huc spectabat August. dum dicebat: Homo & diabolus, & quælibet dæmonia, non nisi acceptâ potestate nocent; sed proficientibus non nocent. Malis ita sunt, tanquam ignis fœno: bonis ita sunt, tanquam ignis auro.

Nam sicut igne comburitur fœnum, & eodem igne purgatur aurum: sic mali vexationibus dæmonum, aut hominum superantur, atque ita igne tartareo comburi merentur: boni verò iisdem vexationibus purgantur, quia illas forti animo patiuntur. Mali igitur malè: boni verò benè vexantur. Idem Doctor docet, manere dissimilitudinem passorum in similitudine passionum. Sicut, inquit, sub bono igne aurum rutilat, palea fumat; & sub eadem tribulâ stipulæ comminuuntur, frumenta purgantur: ita una eademque vis irruens bonos probat & purificat: malos damnat & exterminat. Vnde in eadem afflictione mali Deum detestantur

N atque

Marc. 5. 13.

Serm. 17.

Ibidem.

Hom. 28. in
Epist. ad
Roman.

Hom. 4. in
Act.

Verf. 22.

atque blasphemant: boni autem precantur & laudant. Tantum interest, non qualia, sed qualis quisque patiat. Nam pari motu exagitat, & exhalat horribiliter cœnum, & suaviter fragrat unguentum. Hoc patet in duobus illis latronibus cum Christo crucifixis. Ambo pari supplicio afficiebantur, sed iidem, aut similes non efficiebantur: Vterque cruciatur, sed eadem uterque non loquebatur. Vnus suaviter fragrans dicebat. *Nos digna factis recipimus, &c. &, Memento mei Domine, &c.* Alter tanquam cœnum horribiliter exhalans dicebat; *Si filius Dei es, salva te ipsum, & nos.* Vnde unus è cruce ad paradysum, alter è cruce ad infernum convolvitur. Premebatur Chanaanæ mulier filia vexatione, sed suaviter exhalavit, quando sic humiliter oravit:

Verf. 22

Miserere mei Domine, fili David: filia mea malè à demonio vexatur. Malè filia vexatur à demonio, & benè mater loquebatur Domino. O felix vexatio, quâ fit ad Deum deprecatio! De Phrygibus sic olim dicebatur, Phryx non nisi plagis emendatur. Ita sunt nonnulli qui nunquam ad Deum converterentur, nisi adversitate premerentur. Verumtamen boni, ut diximus, tribulatione proficiunt, mali deficiunt. Monet Bernardus: Benè pungeris, si compungeris. Benè puncta est hæc mulier vexatione filia, dum compuncta recurrit ad Dei filium. Quomodo

Serm. 4. in
Cant.

autem erga eam se habuerit Dei filius, videamus:

Non respondit ei verbum. Domine non respondes? Illam traxisti, & non respondisti? Hoc silentium miratur Origenes sic exclamando: O mirum & inauditum negotium! hæc flebilis mater petit & obsecrat, & lamentum suum producit in clamorem, & consolator omnium lugentium non respondit ei verbum: latet fons vitæ, summus medicus occultat medicinam. Quare? Ut tempore suo daret. Expende, ut tempore suo daret; Omnia tempus habent: Novit Deus quando sis exaudiendus, qui tibi semper est orandus. Est quidem semper tempus Deum orandi, sed datur tempus accipiendi quod oramus.

Verf. 23.

In diversis

Assignant alij Patres alias rationes hujus silentij. Existimat Chrysostomus, ideò Dominum siluisse, ut magis hujus mulieris virtus elucesceret. Sciebat, inquit, Dominus reconditam margaritam, quam latere nos nolebat: idcirco differebat, & respondere non dignabatur, ut omnibus posteris mulieris sedulitas manifestaretur. Si Christus protinus respondisset, ac petita concessisset, illius mulieris in orando perseverantia, & ejus fides non innotuisset. Quando Deus differt dare quod petimus, non negat, sed commendat: non exaudit ad votum, ut exaudiat ad meritum. Audi Augustinum. Cum aliquando Dominus tardiùs dat, com-

Hom. 44. in
Gen.Serm. 37.
de verbis

mendat Dominus

mendat dona, non negat. Diu desiderata dulcius obtinentur, citò autem data vilescunt. Pete, quære, insta; servat tibi Deus, quod non vult citò dare, ut & tu discas magna magnè desiderare.

In hunc locum.

Divus Euthymius ait non respondisse, ut ostenderet, quanti Iudæos faceret, quorum infirmos interdum non rogatus curabat, aut non curare videbatur. Alitè, inquit, clamabat femina, Christus silebat sustinens, ut Iudæis ostenderet, qualem erga eos gereret affectum, cum eorum infirmos semel tantum rogatus, imò neque semel quidem, statim curabat: Gentilium verò non ita.

In Mat. 15.

Divus Hieronymus ideò Christum siluisse ait, ne daret ansam Iudæis murmurandi, quòd ad Gentiles diverteret. Siluit præterea, secundum Chrysostomum, ut daret Apostolis occasionem orandi pro eà. Discipuli, ait, accesserunt, & obsecrabant eum dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos. Quòd autem pro eà rogaverint, patet ex Christi responsione; *Non sum missus, nisi ad oves quæ perierunt domus Israël*, ut mox dicemus. Vnde sic infert Bernardus: Si hîc mortales existentes pro peccatoribus oraverunt; quantò magis nunc cum immortales sint? quia beatitudo in patriâ charitatem non minuit, sed auget.

Hom. 68. in Gen. 4.

Verf. 24.

Præterea voluit Dominus silere, ut fides Chananæa cresceret & maturesceret. Sicut enim ar-

Simile.

bor primò folia, deinde flores, tandem fructum profert, qui ad debitam maturitatem perveniens, colligitur: sic voluit Dominus fidem hujus mulieris crescere, antequam illam colligeret. Vis scire, quando hujusmodi fides creverit, eamque Christus collegerit? quando illam magnificavit, & eam laudando exclamavit; *O mulier, magna est fides tua*. Ideò non fuit tunc tempus respondendi; quia nondum venerat tempus colligendi.

Verf. 28.

Denique, non respondit ei verbū: ut ipsa diceret alia verba, quæ non dixisset, si illam Christus citò exaudisset: illamque voluit tantò altiùs clamare, quantò minus ipse loquebatur; Quemadmodum, qui præclaram novit citharæ chordam, eam distendit ampliùs, atque ampliùs, ut altiorē reddat sonum. Si dicas ei: Vide, ne, si nimiùm eam distenderis, frangatur; Respondebit: sine, ego novi hanc chordam esse fortem, ac magis posse distendi; illam non distenderem, si debilem agnoscerem. Sic noverat Dominus animum istius mulieris, prævidebat illius in orando perseverantiam: idcirco illam distendebat, quando ei non respondebat, & eam quasi convitiando repellebat. Sed ipsa eò altiùs vociferabatur, quò plus distendebatur. Itaque si in principio Christus huic mulieri petita concessisset, ipsa non dixisset, *Domine, adiuva me*. Et si tunc illam juuisset, ejus-

Verf. 23.

Simile;

Verf. 25.

Vers. 22.

Vers. 27:

Mat. 15. 24.

Marc. 7. 26.

que filiam à dæmonio eripuisset, ipsa se canem, Iudæosque filios non agnovisset. Clamavit igitur hæc mulier, quando dixit, *Miserere mei Domine, fili David.* &c. sed altius clamavit, quando ait, *Domine, adiuva me.* Altissimè verò, quando respondit. *Etiā Domine: nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensâ Dominorum suorum.* Debit itaque Christi silentio altius extolli mulieris vox & deprecatio, simul & probari ac manifestari ejus fides, humilitas & patientia, ut magis à Christo prædicaretur, quò tardiùs exaudiretur. Nullus ergo miretur, si Christus, quæ sequuntur, discipulis responderit,

Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt domus Israël. Pro intelligentiâ illorum verborum, observandum est, Dei Filium descendisse in terram, ut salvaret, prædicaret, miracula patraret, & infirmos curaret. Primum munus omnibus competit: venit enim Dominus omnes tam Gentiles, quàm Iudæos salvaturus: Reliqua verò erat Iudæis, vel apud Iudæos per seipsum operaturus: gentibus autem per discipulos. Ista autem mulier rogabat, ut dignaretur Christus filiam à dæmone eripere: tum Christus ad discipulos, *Non sum, inquit, missus, nisi ad oves,* &c. Quasi dicat: Non veni, ut personaliter infirmos Gentilium, sed Iudæorum curarem. Hæc autem erat mulier Gentilis, ait Marcus, Tamen precibus & discipulorum, & huius muli-

eris inclinatus, donavit tandem, quod non decreverat, ut ostenderet quantæ sit virtutis assidua deprecatio, quâ à Deo impetramus, quæ vel omninò, vel non tam citò, vel per seipsum dare volebat. Dicat igitur Basilus: Et si In Const. mensis præterijt, et si annus, et si Monast. triennium, & quadriennium, et si cap. 2. anni complures, acriter perseverato tamen, donec impetres; sed postula cum fide, &c. Quia tandem impetrabis, sicut & tandem hæc mulier impetravit filia sanitatem, licet videretur Christus eam nolle, saltem per seipsum, impertiri.

Cur autem potiùs, aut priùs Iudæis, quàm gentibus Christus prædicaverit, eorumque infirmos personaliter curaverit, & inter eos miracula ediderit, rationem assignat Chrysostomus; ut scilicet ostenderet se iniuriarum, quas ab eis acceperat, accipiebat, & accepturus erat, non meminisse. Illi enim sunt qui eum vexaverunt, iniuriis affecerunt, ac tandem crucifixerunt. Oves quidem vocantur nunc Iudæi à Christo: sed oves sunt, quæ suum dilaniarunt Pastorem. De illis sic Chry. Serm. 100. sologus: Oves luporum contagione iam rabide, & ipsis bestiis propria feritate sæ viores, laniare & violare suum semper voluere pastorem.

Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Non tantum oves, sed & filij vocantur Iudæi, quia Dominus, non solum

ut

ut pastor, sed & ut Pater se habebat erga illos. Interim hæc mulier, quæ prius fuerat repulsa Christi silentio, videtur nunc quasi repellere convitio; nam canis vocatur, cui panis denegatur, & quæ canem se esse fatebatur; *Etiam Domine: nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensâ dominorum suorum.* Quasi dicat: Concedo Domine, non esse bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus: tamen licet catellis comedere micæ, quæ cadunt de mensâ Dominorum suorum. Quos vocas filios, agnosco Dominos; illis sit panis, nobis veluti catellis sint micæ.

Ibidem.

Etiam Domine. Ego sum canis, cui non debetur panis: permittite tamen me gerere ad modum canis. Quænam autem gesserit hæc mulier, quæ cani convenient, videamus. Divus Basilii ait, canes naturalem quamdam callere dialecticam in insectandis feris; sic enim scribit: Rationis quidem expertus est canis, æquivalentem tamen rationi sensum habet: quæ enim per multæ vitæ otium desidentes mundi sapientes vix invenerunt, syllogismorum, inquam, plexus, ea se à naturâ edoctum ostendit canis. Vestigia enim feræ perscrutans, ubi invenerit ipsum multiformiter fixum, digressiones quocumque divertentes singulatim rimatus, tantum non syllogisticam vocem per ea quæ facit, edit; aut hæc, inquit, fera divertit, aut illac, aut in hanc

partem. Atqui neque hæc, neque illac: reliquum igitur ipsam hæc digressam esse, & sic per distractionem falsorum, verum invenit. Hæc ille, quibus ostendit in cane quædam esse quæ sapiunt syllogizantem.

Cum itaque hæc mulier canis vocitetur, & veluti talis habeatur, audiamus illam sic syllogizantem. Ille ad quem accedo, & quem rogo, est filius David: Ergo, sicut & Pater, libenter misericordiam impertietur; fuit David misericors, non erit hic degener filius. Ergo, ait, *Miserere mei fili David.* Observandum est, Davidem quosdam composuisse Psalmos, qui sic inchoantur, *Miserere mei, &c.* Ita igitur mulier ratiocinabatur: Cum iste sit filius Davidis, libenter audiet, quæ David composuit; composuit autem hæc verba: Ergo idem verbis meam inchoabo orationem, *Miserere mei Domine*, addamque, *fili David*, ut tam Patris, quam eorum quæ composuit, meminisse, & respectu eorum me exaudire dignetur. Christus aliquando sic Iudæos interrogabat. *Quid vobis videtur de Christo, cuius filius est? Dicunt ei: David.* Dixit eis Iesus: *Quomodo ergo David vocat eum Dominum, dicens: Dixit Dominus Domino meo, &c. Si ergo vocat eum Dominum suum, quomodo filius eius est? Respondeant ad hoc Iudæi.* Non possunt. Unde subdit Evangelista, *Nemo poterat ei respondere verbum.* Nescierunt Iudæi hoc

Vers. 27.

Hom. 9. in Hexam.

Mat. 22. 42.

Ibid. 43.

Ibid. 45.

Ibid. 46.

argumentum dissolvere, quia no-
lebant utramque naturam in
Christo discernere. Reverà, si hec
mulier tunc hîc adfuisset, distin-
guendo benè respondisset. Illam
ergò interrogemus: O mulier,
quid tibi videtur de Christo, cuius fi-
lius est? Distinguo, inquit, Secun-
dū divinitatē est filius Dei, secū-
dū humanitatem est filius Davi-
dis. Hanc doctrinam profiteor, il-
lum agnosco Deum: undè dico,
Miserere Mei Domine; Illūq, agnos-
co hominem, dum dico, fili David.

Vers. 22.

Domini voco, quia Deus; filiū
verò David, quia homo est. O mu-
lier, non tantū est magna fides
tua, sed & sublimis dialectica tua.
Vis adhuc videre hanc mulie-
rem syllogizantem? Audivit se
vocari à Christo canem, & ait
apud se: Qui me canem vocat,
pastor est, sic enim de se loquitur,
Ioan. 10. 11. Ego sum Pastor bonus. Hic habet
Mat. 15. 24. oves, scilicet Israëlitas, quos nunc
oves appellavit, Non sum missus,
nisi ad oves, quæ perierunt domus
Israël. Cū sit pastor, & habeat
oves, debet ergò habere canes:
nullus est enim pastor, nullum
ovile sine cane. Ergò admittet
me, saltem tanquam canem: con-
cedam igitur ei me esse canem.
Vers. 27. Etiam Domine, &c. O canem pul-
chrè syllogizantem!

Canis, si ex unâ parte eiiciatur
vertit se ad aliam. Reiecerat hâc
mulierem divina Iustitia, ob ni-
mia peccata: sed veluti canis ad
alterum latus, nimirum ad mise-
ricordiam, se contulit, idicens,

Miserere mei Domine, &c. Quasi di-
cat: In illâ terrâ ego sum, quæ
tuâ misericordiâ plena est. Hoc
didici à Patre tuo Davide, *Mise-*
ricordiâ Domini plena est terra. Est
illa misericordia veluti insigne
tuum, *armoiries.* Solent Domini
& divites huius sæculi apponere
sua insignia in domibus, supelle-
ctilibus suis, & in alijs rebus, quæ
ad ipsos pertinent. Ista tua insig-
nia misericordiæ tuæ reperiuntur
in omnibus rebus huius mundi, in
luminaribus cœli, in terrâ, in
mari, & in omnibus alijs creatu-
ris. Ita nos docet idem Pater tuus
David, quando de te sic loqui-
tur: *Facit mirabilia magna solus, quo-*
niâ in aternū misericordia eius. Qui
firmavit terram super aquas, quoniam
in aternū misericordia eius. Qui fecit
luminaria magna, quoniam in aternū
misericordia eius. Solē in potestate diei,
quoniam in eternum misericordia eius.
Lunam & stellas in potestatem no-
ctis, quoniam in aeternum misericor-
dia eius, &c. Noli me Domine
excludere ab illâ tuâ misericor-
diâ, quâ insignitur, quidquid in
mundo est. Ergò *Miserere mei Dñe.*

Vers. 28.

Psal. 32. 5

Psal. 13. 6-7-8-9.

Vers. 23.

Etiam Domine. Concedo, quòd
ego canis sum, Sicut enim canis,
si domo expellatur, ante ostium
latrare & clamare non cessat, do-
nec ei aperiatur; ita & ego. Audio
Dñe te esse ostiū: tu enim dixisti,
Ego sum ostium. Video nunc ostiū
mihi esse clausum; nihil mihi ro-
ganti respondisti, & dum ostium
aperuisti, me tanquam canem re-
pulisti, dicens non esse bonum
mittere

Ion. 10. 9.

mittere canibus panem filiorum: veruntamen ad instar canis domo eiectioni non desinam clamare ad ostium, *Adiuvā me.*

Vers. 25.

Præterea, quamdiu canis sentit fures in domo, latrare non cessat: sic ego orare non desinam, donec fur animarum nostrarum, nempe diabolus, egrediatur e corpore filiae meae. Canis, inquit Chrysologus, prodit extraneum, turbat furem, occurrit latroni, ut curam relevet, & sollicitudinem servulorum. Non potui impedire ingressum istius latronis dæmonis in meam filiam; opto saltem egressum, *Adiuvā me.*

Serm. 100.

Ibidem.

Tandem sicut, dum cani denegatur panis, recurrit ad micas: sic Chananæa audiens panem non esse catulorum, sed filiorum, ad micas recurrit, probatque sibi non esse denegandas. Nam, inquit, & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensâ Dominorum suorum. Micæ canibus non mittuntur, sed à canibus colliguntur; sunt enim micæ catulorum amicæ:

Vers. 27

Observandum est, quod aliæ sint micæ, quæ cadunt de mensâ Domini: & aliæ sint quæ cadunt de mensâ Dominorum huius mundi. Illæ satiant: istæ verò minime. Illas appetebat hæc mulier, istas olim Lazarus; erat enim cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensâ divitis. Dic Lazare, quomodo poteris micis impleri divitis, cum ipse non potuerit saturari panibus, multisque ferculis, & variis cibariis? Ideo quotidie

Luc. 16. 21

epulabatur, quia nunquam satiabatur. Petis micas, quæ non tantum non poterunt satiare, sed nec eas poteris impetrare. Nemo ei dabat. Quare? Quia sunt micæ quæ cadunt de mensâ Dominorum huius mundi. Melius sibi consuluit hæc mulier, quæ petit micas de mensâ Domini, quarum una potest satiare appetitum hominis. De hac Chananæa ita postulante sic Victor Antiochenus: Miniam, inquit, virtutis illius partem, (hoc enim micæ nomine significabatur) præstandam sanitatem arbitrata est. Vel fortè per micam intelligebat hæc mulier verbum unum Christi, quo sanaretur eius filia.

Vict. Ant

Præterea, licitum est canibus comedere panem à filiis derelictum & conculcatum. Domine, tu dixisti, *Ego sum panis qui de celo descendi.* Tu es panis, & ego canis: sed tu es panis, quem Iudæi filij fastidiunt & contemnunt; liceat ergo mihi cani, te appetere panem, aut saltem micam. Pulchrè idem Chrysologus: Iudæi oblatum panem conculcare ad scelus, non ad vitam sumere sunt conati, & tamen comminutum & conculcatum à filiis, canis totâ fide, toto desiderio lambere festinavit. Unde audire meruit,

Ioan. 6. 41.

Ibidem.

O mulier, magna est fides tua: fiat tibi, sicut vis. Quasi dicat Christus: Quia fecisti, sicut ego volo, fiat tibi, sicut tu vis. Volo enim homines, qui in me credunt, esse humiles, patientes, in oratione perse-

Mat. 23. 28.

severantes: volo, inquam, ut non cessent me rogare, licet videar petita denegare: talis autem tu fuisti; voluntatem meam adimplevisti, tuam modò adimplebo, *fiat tibi, sicut vis*. Vis sanitatem filiae? *fiat*. Vis misericordiam? *fiat*. Vis esse filia, non canis? *fiat*. Vis salutem æternam? *fiat*. Quodcumque tibi vis, *fiat tibi, sicut vis*. Vnde de

Ibid. in fine illa idem Doctor: Meritò, quæ se canem confessa est, in hominem commutatur: meritò adoptatur in filiam, levatur, honoratur ad mensã, quæ se sub mensã laudabili & providã humilitate deiecit.

Nullus nunc despondeat animum, nullus de misericordiã Dei desperet, cum videat mulierem peccatricem Chananæam & infidelem exaudiri: sed studeat exemplo illius in oratione perseverare, si optet aliquid à Domino impetrare. Si ipsa, silente Christo, aut concedere renuente, imò eam tantquam canem repellente, cessasset deprecari; certè sicut canis accessisset, & ut canis recessisset, & vacua remansisset. Refert Divus Ambrosius piscem esse in mari, qui obortã tempestate, ne eã obruatur, sese rupi adjungit, & adhæret, quousque cesset tempestas. Tempestate hæc mulier agitabatur, quando eius filia à dæmone vexabatur: verum ita per ora-

tionem Domino, tanquam saxo firmissimo adhæsit, ut eum nunquam dimiserit, donec dæmon filiam eius vexare destiterit. Fac & tu similiter, si huius mundi procellis agiteris, ac tribulationum rēpestatibus quatiaris: Deo per orationem adhæreas, eique dic cum Augustino: Cum inhæsero tibi ex omni me, nusquam erit mihi dolor & labor, &c. Dices postmodum cum Psalmistâ, *Mihi adherere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam*.

Vocat Divus Paulinus orationem, *nausfragorum tabulã*. Sicut enim in naufragio tabula reperta nō relinquitur, donec ad portum perveniatur: ita, cum tanta in huius mundi pelago fiant naufragia, hanc orationis tabulam nunquam dimittamus, donec ad portum cœlestem perveniamus. Dices: perseveranter orarem, si tandem, sicut hæc mulier, audirem, *fiat tibi, sicut vis*. Respondet Augustinus: Si non fit, quod vis; fit tamen quod tibi expedit. Dummodò habeas, quod tibi expediat, quid aliud curas? Non sineret, nec præciperet Dominus orare, si nollet erogare. O quàm negare noluit, inquit Chrysologus, qui sibi etiam neganti qualiter extorqueretur ostendit!

Lib. 10.
Conf. c. 18.

Psalm. 71, 12.

Epist. 31.

In Ioan.
Serm. 19.

Serm. de
orat.

FERIA SEXTA

POST DOMINICAM PRIMAM

QVADRAGESIMÆ.

Est autem Ierosolymis probatica piscina, &c.

Ioan. 5. Vers. 2.

Lib. de
Baptif.

Ioan. 3.

Ioan. 7.

CIRCVm est illud Tertulliani: Nūquam sine aquā Christus. Initium signorum Christi fuit in aquā, quā in vinum convertit. Christus ex mari nonnullos vocavit Apostolos. Iuxta aquam convertit Samaritanam. In Iordane baptizatur Christus. Vt vitam consequamur æternam, vult Christus nos regenerari ex aquā & Spiritu Sancto. Aquā suorum discipulorum lavit pedes. In ipsum credentibus promittuntur flumina aquæ vivæ. Aperto Christi latere, continuò exivit sanguis & aqua. Ergò nunquam sine aquā Christus. Vnde pergit idem Doctor: Prima rudimenta potestatis suæ vocatus ad nuptias, aquā auspicatur. Cū sermonem facit, sitientes ad aquam suam invitat sempiternam. Cū de Agape docet, aquæ calicem Patri oblatum inter opera dilectionis probat. Apud puteum vires resumit: super aquam incedit libenter, &

transfretat. Non mirum igitur, si veniens Ierosolymam, ascenderit ad piscinam, ut qui non erat sine aquā, infirmum curaret iuxta aquam. Quid de illā piscinā dicat Evangelista, inquiramus.

Est autem Ierosolymis probatica Vers. 2.
piscina. Aliqui iuxta Græcos codices sic legunt, *Est autem Ierosolymis in probaticā piscinā.* Volunt enim fuisse Ierosolymis unum locum, sive forum, aut plateam, quæ probatica, sive pecuaria dicebatur: quia in eam ducebantur, & ibi vendebantur oves. Quasi diceret Evangelista: In plateā probaticā, aut in foro pecuario erat piscina quædam, quæ Hebraicè dicitur Bethsaida. Placeret quidem hæc sententia, si probaretur aliquam Ierosolymis extitisse plateam, quæ probatica vocaretur: sed nullam eius rei invenitur vestigium.

Igitur intelligendum potius erit de portā; nam erat quædam urbis porta, quæ Græcè πύλη προβατική, id est, porta pecuaria vocabatur, sive quod eā portā

O

oves

Borchard.

oves immolandæ inferrentur, quòd templo vicina esset; sive quòd per eam ex urbe oves emitterentur in pascuum. Oves enim Græcè *ἀπόβαλα* dicuntur. De illâ portâ sic Borchardus: Non longè ab arêâ templi contra aquilonem minùs quàm jactus est lapidis, extra portam vallis; per eam enim erat descensus in vallem Iosaphat. Dicitur & porta gregis, quoniam per eam introducebantur greges immolandi in templo. Et de piscinâ sic idem terræ sanctæ explorator: Intransitibus portam gregis ad sinistram, juxta aream templi occurrit piscina probatica, &c. Erat ergò piscina probatica juxta portam probaticam, à quâ potuit nomē accipere.

Verf. 4.

Angelus autem Domini secundum tempus descendebat in piscinam, & movebatur aqua. Euthymius existimat, incertum fuisse tempus descensus Angeli, & sæpè singulis annis descendisse. Descendebat igitur Angelus certis temporibus, ignotis hominibus, notis Deo. Nam quo tempore Deus judicabat expedire, ut aliqui sanaretur, mittebat Angelum. Cur autem non semper descenderet, & cur non nisi post motionem aquæ quis sanaretur, rationem hanc reddit Chrysostomus, ne, si semper id fieret, naturali aquæ vi curationes fieri viderentur.

Ibidem.

Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat à quâcumque detinebatur infirmitate. Cur unus tantum, & unus qui-

dem is, qui primus in motam aquam descendisset, sanabatur? Voluit, opinor, Deus eâ re docere, etiam in percipiendis divinis donis, quæ gratis & sine ullo nostro merito nobis dantur, multum valere nostram diligentiam, ut infra dicemus; divinam enim gratiam gratis quidem dari, alioqui gratia non esset; sed non nisi volentibus, non nisi quærentibus, non nisi conantibus dari. Quando autem hæc virtus inchoaverit, & quando desierit, dicunt nonnulli cœpisse à Christi nativitate, & desuisse paulò post eius mortem.

Cur huiusmodi miracula in hac piscinâ Deus olim efficiebat? Respondet Theophylactus hoc pacto: Multi, inquit, opinantur, quòd solâ ablutione intestinorum sacrificialium, virtutem quamdam diviniorem acciperet aqua, & propterea Angelus ad aquam, ut electam accederet, & miraculum operaretur. Alij apud Ma-

In Hist. E.
vang. c. 81.

Nonnulli, ut scribit Adrichomius, putarunt in loco piscinæ fuisse olim locum, ubi sacrum ignem quondam recondiderunt Sacerdotes, quem cùm requireret reversus Nehemias, eius loco reperit aquam crassam.

In descrip.
Jerus.
hum. 62.

2. Mach. 14.

Denique incerta est alia causa miraculi. Hæc tamen una fuit. Deus baptismi tempore propinquante,

quante, sanitatem per aquam conferre voluit; ut eam sanitatem, quæ per baptismum confertur, indicaret. Vnde Theophylactus: Videbatur, ait, divina sapientia à longè viam facere Iudæis ad fidem in Christum, præordinando miraculum piscinæ, quod duceret eos ad susceptionem baptismatis. Idem sentit Chrysostomus: Hoc factum est, inquit, ut qui in aquâ corporis morbos sanari posse didicissent, in eo aliquamdiu exerciti, animæ morbos per aquam curari posse facilius crederent.

Præcedat igitur virtus huic aquæ à Deo collata, ut noscat Iudæus Dominum posse per aquâ baptismalem sanare animam à quocumque peccato, sicut per hanc piscinam sanabat corpus à quâcumque infirmitate. Dedit autem Christus aquæ virtutem in baptismo, quando ipse in Iordane baptizatus est. Ita sentiunt omnes Patres, inter quos Augustinus, qui sic scribit: Omnibus aquis benedictionem dedit Christus, quando in Iordanis alveum descendit. Sicut motâ ab Angelo huius piscinæ aquâ, sanabatur qui primus in eâ lavabatur, à quâcumque detineretur infirmitate: ita, lotâ à Domino aquâ Iordanis, facta fuit omnis aqua naturalis, materia baptismi, eique concessa est vis abluendi animam. Quod baptismo Christi lota sit aqua, affirmat idem Doctor: In baptismo Christi, non tam lavit unda, quàm lota est; purgantur

potius fluentia, quàm purgant. Ex quo Salvator in aquâ se merfit, ex eo omnium gurgitum tractus, cunctorumque fontium venas, mysterio baptismatis cōsecravit.

Vt autem quis in hac piscinâ curaretur, quædam erant necessaria ex parte sui, quæ etiam requiruntur ad salutem animæ comparandam. Primò enim requirebatur voluntas infirmi: undè Dominus ait huic paralytico. *Vis sanus fieri?* Ita multi sunt animo ægroti, qui tamen sanari nolunt; hi potissimum, qui voluptatibus inserviunt: viri enim carnales nolunt curari à morbo concupiscentiæ. Divus Augustinus fateatur, se aliquando ante conversionem suam hoc morbo laborasse, & noluisse ab illo tam citò curari: sic enim suam infirmitatem patefaciens, Deum alloquitur: Petieram à te castitatem, & dixeram: Da mihi castitatem & continentiam, sed noli modò: timebam enim, ne me citò exaudires, & citò sanares à morbo concupiscentiæ, quam malebam expleri, quàm extingui.

Vis sanus fieri? Equum est, ut Ibidem voluntate homo ad Deum revertatur, à quo voluntate separatur: volendo recessit, volendo accedat, *Vis sanus fieri.* Miror, quòd homini sanitas offeratur, cum ipse potius deberet se Domino offerre, ut sanetur, ac dicere cum Davide, *Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum.* Aut cum Ieremiâ, *Sana me Domine, & sanaber.*

O 2

Aut

In hunc locum.

Hom. 3. s. in Ioan.

Serm. 1. de Epiph.

Serm. 36. de temp.

Vers. 6.

Lib. 8. Conf. cap. 7.

Psalm. 62. Jerem. 17. 14.

August.

Aut sanè cum eodem Augustino, qui optimè convenire affirmat, ut pauper divitem quærat, infirmus medicum; sic enim precatur:

Tu Domine medicus es, & ego æger sum: tu misericors, & ego miser: sana ergò Domine, & miserere. Hæc optimè conveniunt: pauper enim divitem quærit, infirmus medicum, miser potentem & non secus. Interim videmus hic medicum convenire infirmum, ei que offerre sanitatem, *Vis sanus fieri?* Voluit igitur Dominus hominem interrogare, ut ipse suum consensum manifestaret, & manifestando curaretur.

Vers. 6.

Prov. 13. 4.

Vis sanus fieri? Quomodò se habeat peccator, pulchrè ostendit Sapiens sub nomine pigri; *Piger vult, & non vult.* Vnde Hieronymus: Rectè, inquit, pigri vocabulo denotatur, qui vult regnare cum Domino, & non pati pro eo. Delectant præmia, cum pollicentur; deterrent certamina, cum subeuntur: hoc pacto *vult & non vult.* Pete, verbi gratiâ, ab avaro, an velit sanus fieri, & salvari? respondet, *volo*: Sed adde restituenda sunt quæ illicitè possides, respondet, *nolo*. Vides quomodò *vult, & non vult*. Dic luxurioso, *Vis sanus fieri?* Vis vitam æternam? Respondet, *volo*. At tibi deferenda est mulier, quam deperis; tibi voluptati renunciandum est: nonne illud vis? Dicit, *nolo*. Ergò *vult, & non vult*. Vult quidem finem, sed non media ad finem: vult salvari, sed non à peccato curari.

Ibidem.

Rursus, *Piger vult, & non vult.* Ibidem

Quia, cum varijs affectibus ducatur, nunc aliquid affectat, nunc detrectat. Hos autem contrarios affectus & motus viri peccatoris, eruditè describit idem Doctor, pigritiam cum avaritiâ in viro socorde confligentem inducens: Habes, inquit, cum avaritiâ alterum onus pigritiæ, & ista duo nequissima onera, secumque pugnantia premunt te, & dilaniant te: non enim paria imperant, non similia jubent. Pigritia dicit; dormi, Avaritia dicit; surge: Pigritia dicit; noli pati frigidus dies, Avaritia dicit; tolera in mari etiam tempestates. Illa dicit; quiesce, Ista non sinit quiescere. Itaque, si quis sit piger & avarus, *vult, & non vult*. Ut avarus, vult laborare: ut piger, non vult laborare. Si quis avarus, & gulosus sit; quia gulosus, vult opiparè vivere: quia avarus, non vult.

Serm. 22. de verb. Apost.

Præterea, ad sanitatem animi comparandam necessaria est in piscinam pœnitentiæ celeritas illa, quæ in eo cernebatur, qui in piscinâ probaticâ mergebatur: in eam enim *qui prior descendisset, sanus fiebat*. Quis ad sanitatem non festinat? Quis non currit? Vbi primum quispiam in morbum corporis incidit, protinùs medicum accersit. Heu, ut miser hic paralyticus, per multos dies, ne per multos dicam annos, in lecto peccati desidiâ quâdam miserandi per multi iacent. Audiamus eundem Sapiensem etiam sub nomine pi-

Vers. 4.

Prov. 16, 14 gri illos describentem. Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lecto suo. Vides ostium, quod manu alicujus, aut vento clauditur vel aperitur; sed à suo cardine non divellitur: movetur quidem, sed non amovetur: in cardine vertitur, sed ab eo non divertitur.

Simili modo videbis aliquem in lecto suo pigrescentem, ac usque ad horam decimam dormitantem: accedis ad lectum, excitas eum; cur tamdiu dormiat, interrogas, eumque increpas; ipse autem respondet verba somnolenta, dicens se velle surgere: quærit quanta sit hora, & an dies luceat? an tempus sit serenum, aut nubilum? an frigeat? jubet sibi parari vestimenta, & parumper fenestram adaperiri, & ait: Surgam modò, nec propterea surgit; imò si deferatur, vertet se ad aliam partem, & iterum dormitabit.

Sicut igitur rectè ostio in cardine comparatur piger in lecto: ita pigrescenti & in lecto se vertenti, & non è lecto surgenti comparatur peccator, dum in suis vitijs volutatur. Vertitur quidem, sed non convertitur: vertitur, inquam, bona aliqua agendo; audit enim Missam, prædicationi interest, Ecclesiam adit, sed semper in peccatis iacet; quia illa non confitetur, nec deserit. Et, si aliquando divinis inspirationibus, aut concionibus, vel afflictionibus excitetur, respondet quasi verba somnolenta, quærens an propè sit Pascha, ut confiteatur? ubinam

poterit idoneum reperire confessarium? interim nunquam à peccatis recedit, nunquam illa confiteri dignatur; sed in eis volutatur & vertitur, sicut piger in lecto, & ostium in cardine suo. Vis videre in lecto sese huc illuc vertentem? Attende Augustinum sic Domini Lib. 8. no loquentem: Non erat quod Conf. c. 1. tibi responderem dicenti mihi: Surge qui dormis, nisi tantum verba lenta & somnolenta: modò, & ecce modò; sine paululum. Sed modò & modò non habebant modum; & sine paululum, ibat in longum.

Præterea, piger sive peccator meritò ianuæ in cardine suo vertenti comparatur; ianua enim in cardine suo conversa stridorem aliquem reddit: ita pigrum vel peccatorem sequitur semper stridula quædam submurmuratio & querimonia. Vnde B. Ephrem: Piger assiduò obmurmurat, & se ipsum deplorat. Idem dicit alibi, cap. 22. & lib. de vita & vitæ, ubi pulchrè pigrum depingit. Pigritia murmurationi conjunctissima est: si quò enim piger mittatur, dicit, Leo est in viâ. Pigro semper exultationes in promptu sunt: si quod ei opus iniungitur, obmurmurat, & alios mox etiam pervertit, dicens; & quorsum hæc? Cur istud, vel illud? non expedit, inquiens, istud fieri. Si aliquò mittatur, damnum, inquit, ex illo itinere proveniet. Si ad Psalmos decantandos excitetur, irascitur: si ad vigiliis, stomachi vel capitis dolores prætexet. Si ipsum admo-

admoneas; te ipsum, inquit, admo-
ne, de me erit sicut Deo placuerit.
Iste infirmus fuit quodammodo
figura peccatoris. nam interroga-
tus, an vellet sanari, respondit,
Hominem non habeo. Quæ quidem
verba sunt quasi hominis obmur-
murantis. Quasi dicat: Opto &
quæro sanari, sed non possum,
quia hominem non habeo, ut
cum mota est aqua, mittat me in
piscinam: si enim, ut multi alij,
hominem haberem qui mei cu-
ram gereret, lavarer, & citò cu-
rarer.

Ad hanc piscinam Ierosoly-
mitanam non divitijs abundan-
tes, aut honoribus fulgentes, sed
accelerantes & festinantes cura-
bantur. Itaque certatim agroti
ad illam accedebant; unusquisque
alios omnes celeritate superare
nitebatur. Quid moramur? Cur
ad piscinam pœnitentiæ non fe-
stinamus? Audi hortantem, *Non
tardes converti ad Dominum, & ne
differas de die in diem, subito enim
veniet ira illius*. Præveni quod su-
bito venit. Quis scit an poteris
cras, quod hodie præstare recusas?

Quid, & quomodo de regno
cœlorum loquatur Dominus, ob-
serva: *Regnum cœlorum vim patitur,
& violenti rapiunt illud*. Expende,
rapiunt; Si aurum rapiendum
proijciatur, raptorum quisque
primus esse conatur. Rapiendum
nobis regnum cœlorum proponi-
tur: quisque igitur primus esse
contendat. Hæc similitudo est
Divi Chrysostomi, sic scribentis:

Raptores præoccupare nituntur: *Hom. 53. in*
illud solum curant, ut cæteros *Ioan.*
præcurrant. Bonum est rapere,
non ea quæ pereunt, sed regnum
cœlorum, quippè quod vim pati-
tur, neque delicta acquiri potest,
sed curâ & diligentia. Idcirco
pœnitentia in crastinum non dif-
feratur, ne dilatione auferatur.
Nam, secundum eundem Docto- *Hom. 22. in*
rem, nescis quid paritura sit su- *Epist. 2. ad*
perventura dies. Periculum & *Corint. 10.*
metus est in differendo; salus ve-
rò secuta, si nulla sit dilatio.

Non debemus cunctari, si cu-
pimus salvari, nihil proderit in-
cepisse, nisi contingat perfecisse.
In viâ salutis nunquam est im-
morandum, sed semper eundem.
De parentibus Ioannis Baptistæ
sic ait Scriptura: *Ambo iusti ante* *Luc. 1. 6.*
Deum incedentes in omnibus manda-
tis. Quæ verba expendens Chry- *Serm. 81.*
sologus sic scribit: Incedentes
dixit, ut eos ostenderet virtutibus
non stecisse, sed ambulasse in viâ
iustitiæ: nec remansisse in itinere
mandatorum, sed ad mandatorum
plenitudinem pervenisse.

Hinc mirari desinam vocem
illam Christi apud Matth. *Nisi* *Matt. 18. 3.*
efficiamini sicut parvuli, non intrabi-
tis in regnum cœlorum. Quid in par-
vulis reperitur sine quo ad reg-
num cœlorum non pervenitur?
Sanè hoc naturalissimum habent
parvuli, quod omni tempore, sive
dormiant, sive vigilent, sive lu-
dant, sive otientur, semper tacitis
augmentis corporis accrescunt &
proficiunt: Horum igitur est reg-
num

Lib. 4. cont.
Marc.

num cœlorum, qui semper virtutum & bonorum operum augmento & accretioni student, qui nunquam cessant benè agere. Hęc excogitatio est Tertulliani dicentis: Ecce Christus diligit parvulos, docens tales esse debere, qui semper maiores esse velint. Non qui incipit & cessat, sed qui nunquam à profectu defecit, is cœlorum regnum adipiscetur.

Apoc. 3. 11.

Hic omnes contendamus, hic pugnemus universos antecedere, id est, omni diligentia utamur ad salutem nostram consequendam. Non permittamus, ut alius accipiat coronam nostram, bravium nostrum; scriptum est enim: *Cave ne alius accipiat coronam tuam.* Hoc sanè cavebat Abraham, quando in ipso fervore diei excubabat ad ostium tabernaculi, ut peregrinos transeuntes suo inferret hospitio.

Gen. 18. 2.

Quorum tribus visis, *cucurrit obviam illis.* Et cur cucurrit? Ne sibi hospitantis fructus ab aliquo alio præriperetur. Illum meritò Divus Chrysostomus comparat homini thesaurum, vel aliquod aliud pretiosum inveniendi, dum sic scribit: Currit & volat senex, vidit enim prædam, quam venabatur. Non vocavit famulos, quasi diceret: Magnus thesaurus est, magna negotiatio, per me ipsum hanc mercedem inferre debeo, ne elabatur tantum lucrum.

In Gen.

An qui in stadio currunt, expectant sese? An non singuli còspectant, ut cæteros antevertant, & bravium præripiant? Et hi qui-

dem, ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam: sic curramus, ut comprehendamus. Si iste infirmus potuisset se movere, & in piscinam descendere, cæteros studuisset præcedere. Tu autem potes adire lavacrum pœnitentiæ, cu permittis ut alij accipiant coronam tuam? Cur, inquam, cæteris benè operantibus, solus cunctaris, solus pigrescis? Disce, inquit D. Ambrosius, quàm impiger esse debeas, ut possis prævenire hospitem, ne quis præveniat, & te boni muneris defraudet. Idcirco malè iste infirmus sibi consulebat, quando hominem cupiebat, ut illum mitteret in piscinam. Fortè non illum, sed se ipsum homo ille lavisset, si piscinam indiguisset. Dicebat igitur.

Hominem non habeo. Non vult Vers. 7.

Deus ut in humano auxilio spem figamus. David gravissimas dedit pœnas, quòd nimiam spem posuerit in humanâ fortitudine, quam ut exploraret, fecit populum suum annumerari. Deus illi opem tulerat: ipse autem voluit scire numerum suorum militum, ac omnium sibi subditorum, in quorum auxilio plurimum confidebat. Idcirco illum Deus castigavit, quia in illo non speravit: punivit, inquam, Davidem subditos huiusmodi minuendo, quia peccaverat illos numerando, & in eis confidendo. Vndè ipse expertus, quantum displiceat Deo in homines sperare, ita consulit:

Nolite

admoneas; te ipsum, inquit, admo-
ne, de me erit sicut Deo placuerit.
Iste infirmus fuit quodammodo
figura peccatoris. nam interroga-
tus, an vellet sanari, respondit,
Hominem non habeo. Quæ quidem
verba sunt quasi hominis obmur-
murantis. Quasi dicat: Opto &
quæro sanari, sed non possum,
quia hominem non habeo, ut
cum mota est aqua, mittat me in
piscinam: si enim, ut multi alij,
hominem haberem qui mei cu-
ram gereret, lavaret, & citò cu-
rarer.

Ad hanc piscinam Ierosoly-
mitanam non divitijs abundan-
tes, aut honoribus fulgentes, sed
accelerantes & festinantes cura-
bantur. Itaque certatim ægroti
ad illam accedebant; unusquisque
alios omnes celeritate superare
nitebatur. Quid moramur? Cur
ad piscinam pœnitentiæ non fe-
stinamus? Audi hortantem, *Non
tardes converti ad Dominum, & ne
differas de die in diem, subito enim
veniet ira illius*. Præveni quod su-
bitò venit. Quis scit an poteris
cras, quod hodie præstare recusas?

Quid, & quomodo de regno
cœlorum loquatur Dominus, ob-
serva: *Regnum cœlorum vim patitur,
& violenti rapiunt illud*. Expende,
rapiunt; Si aurum rapiendum
proijciatur, raptorum quisque
primus esse conatur. Rapiendum
nobis regnum cœlorum proponi-
tur: quisque igitur primus esse
contendat. Hæc similitudo est
Divi Chrysostomi, sic scribentis:

Raptores præoccupare nituntur: *Hom. 53. in*
illud solum curant, ut cæteros Ioan.
præcurrant. Bonum est rapere,
non ea quæ pereunt, sed regnum
cœlorum, quippè quod vim pati-
tur, neque defidiâ acquiri potest,
sed curâ & diligentia. Idcirco
pœnitentia in crastinum non dif-
feratur, ne dilatione auferatur.
Nam, secundum eundem Docto- *Hom. 22. in*
rem, nescis quid pariter sit su- *Epist. 2. ad*
perventura dies. Periculum & *Corint. 10.*
metus est in differendo; salus ve-
rò secuta, si nulla sit dilatio.

Non debemus cunctari, si cu-
pimus salvari, nihil proderit in-
cepisse, nisi contingat perfecisse.
In viâ salutis nunquam est im-
morandum, sed semper eundum.
De parentibus Ioannis Baptistæ
sic ait Scriptura: *Ambo iusti ante* *Luc. 1. 6.*
Deum incedentes in omnibus manda-
tis. Quæ verba expendens Chry- *Serm. 81.*
sologus sic scribit: Incedentes
dixit, ut eos ostenderet virtutibus
non stetisse, sed ambulasse in viâ
iustitiæ: nec remansisse in itinere
mandatorum, sed ad mandatorum
plenitudinem pervenisse.

Hinc mirari desinam vocem
illam Christi apud Matth. *Nisi* *Matt. 18. 3.*
efficiamini sicut parvuli, non intrabi-
tis in regnum cœlorum. Quid in par-
vulis reperitur sine quo ad reg-
num cœlorum non pervenitur?
Sanè hoc naturalissimum habent
parvuli, quod omni tempore, sive
dormiant, sive vigilent, sive lu-
dant, sive otientur, semper tacitis
augmentis corporis accrescunt &
proficiunt. Horum igitur est reg-
num

Iceli 5. 8.

Matth. 1. 12.

Lib. 4. cont.
Marc.

num cœlorum, qui semper virtutum & bonorum operum augmento & accretioni student, qui nunquam cessant benè agere. Hęc excogitatio est Tertulliani dicentis: Ecce Christus diligit parvulos, docens tales esse debere, qui semper maiores esse velint. Non qui incipit & cessat, sed qui nunquam à profectu desistit, is cœlorum regnum adipiscetur.

Apoc. 3. 11.

Hic omnes contendamus, hic pugnemus universos antecedere, id est, omni diligentia utamur ad salutem nostram consequendam. Non permittamus, ut alius accipiat coronam nostram, bravium nostrum; scriptum est enim: *Cave ne alius accipiat coronam tuam.* Hoc sane cavebat Abraham, quando in ipso fervore diei excubabat ad ostium tabernaculi, ut peregrinos transeuntes suo inferret hospitio.

Gen. 18. 2.

Quorum tribus visis, *cucurrit obviam illis.* Et cur cucurrit? Ne sibi hospitantis fructus ab aliquo alio præriperetur. Illum meritò Divus Chrysostomus comparat homini thesaurum, vel aliquod aliud pretiosum inveniendi, dum sic scribit: Currit & volat senex, vidit enim prædam, quam venabatur. Non vocavit famulos, quasi diceret: Magnus thesaurus est, magna negotiatio, per me ipsum hanc mercedem inferre debeo, ne elabatur tantum lucrum.

In Gen.

An qui in stadio currunt, expectant sese? An non singuli còspectant, ut cæteros anteverrant, & bravium præripiant? Et hi qui-

dem, ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam: sic curramus, ut comprehendamus. Si iste infirmus potuisset se movere, & in piscinam descendere, cæteros studuisset præcedere. Tu autem potes adire lavacrum pœnitentiæ, cu permittis ut alij accipiant coronam tuam? Cur, inquam, cæteris benè operantibus, solus cunctaris, solus pigrescis? Disce, inquit D. Ambrosius, quàm impiger esse debeas, ut possis prævenire hospitem, ne quis præveniat, & te boni muneris defraudet. Idcirco malè iste infirmus sibi consulebat, quando hominem cupiebat, ut illum mitteret in piscinam. Fortè non illum, sed se ipsum homo ille lavisset, si piscinam indiguisset. Dicebat igitur.

Hominem non habeo. Non vult Vers. 7.

Deus ut in humano auxilio spem figamus. David gravissimas dedit pœnas, quòd nimiam spem posuerit in humanâ fortitudine, quam ut exploraret, fecit populum suum annumerari. Deus illi opem tulerat: ipse autem voluit scire numerum suorum militum, ac omnium sibi subditorum, in quorum auxilio plurimum confidebat. Idcirco illum Deus castigavit, quia in illo non speravit: punivit, inquam, Davidem subditos huiusmodi minuendo, quia peccaverat illos numerando, & in eis confidendo. Undè ipse expertus, quantum displiceat Deo in homines sperare, ita consulit:

Nolite

Psal. 145. 3. *Nolite confidere in Principibus, neque in filiis hominum, in quibus non est*

Psal. 117. 8. *salus. Et alibi: Bonum est confidere in Domino quàm confidere in homine.*

Chrysost. Ad hæc verba Divus Chrysost. nos reddit attentos: Audiant, inquiens, hoc consilium, & hanc admonitionem, qui fixis oculis, & ore hianti intuentur, admirantes præfecturas humanas, & magistratus, qui sunt corrupti, & in quos mox cadit interitus, nec propria quidem salus est in eorum potestate, nec se possunt defendere.

Serm. 82. de Temp. Quod D. August. de suâ ætate testatur, hoc experimur in nostrâ. Modò, nescio quâ infirmitate humanâ, anima quandò fuerit tribulata, hic desperat de Domino, & vult præsumere de homine.

Dicatur homini in afflictione aliquâ constituto: *Est* quidam homo, per quem possis liberari; arridet, gaudet, erigitur. Quod si dicatur illi: *Liberet te Deus*, quasi desperatione frigescit. O homo, quid tibi cum homine, cum teste Homero, nihil sit miserius homine?

In A sin. Vis adhuc scire, quid sit homini homo? Audi Plautum, *Lupus est bono homini, non homo.*

Ibidem. Fugiat igitur homo hominem, sicut ovem lupum. Nam quærit idem Plautus, *Pernicies hominum qua maxima? Solus homo alter.*

Aba. 1. 14. Est & aliquandò homo homini piscis. Vndè Prophetæ; *Facies hominis sicut pisces maris.* Sunt in mari pisces, qui alios pisces devorant. ita sunt in terrâ homines, quasi alios homines de-

vorantes & conculcantes. Fera pessima Iosephum non devoraverat, & tamen de illo scribitur, *Fera pessima comedit eum*, quia fratres eius fuerunt ei peiores & crudeliores feris.

Miratus sum aliquando, cur Dominus, qui dedit Petro claves regni cælorum, eidem mortis & inferni claves non commiserit, sed sibi ipsi reservaverit, dicens; *Habeo claves mortis & inferni.* Verùm mirari desino, dum Petrum hominem esse memoror. Noluit igitur Deus committere ulli homini claves inferni, ne fortè homo homini aperiret portas inferni. Non itaque doleat homo, quòd non habeat hominem: sed gaudeat, quia tantò magis erit Domini, quantò minùs erit hominis.

Obfuit Iosepho suum ad pincernam, *Memento mei*: & profuit pio latroni suum ad Christum, *Memento mei*. Statim huic promittitur locus cum Domino, quia speravit in Domino, *Hodie mecum eris in Paradiso*. Ille verò adhuc biennio mansit in carcere, quia per hominem speravit liberari à carcere, nec illius recordatus est pincerna, quod iusto Dei iudicio factum esse ostendit Augustinus dum sic scribit: Sine ullâ dubitatione credendum est, quòd pro castigatione Sancti Ioseph, non permisit Deus magistrum pincernarum recordari eorum quæ Ioseph exeunti ipsi de carcere supplicaverat.

Gen. 37. 20.

Apo. 1. 18.

Gen. 40. 14.

Serm 82. de Temp.

Si itaque Ioseph, qui aliàs iustus erat, castigatus fuit, quòd plus nimio promissis & benevolentia unius hominis confusus fuerit; quid mirum si paralyticus iste peccatis oneratus tamdiu relinquitur in suâ infirmitate, quâdiu speravit in homine?

Iere. 17. 5.

Apud Ieremiam maledictione percutitur, qui homini innititur; *Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius: erit enim quasi myrica in deserto, & non videbit cum venerit bonum: sed habitabit in siccitate, &c.* Carpit hîc Propheta eos qui in homine tanquam in Deo, aut magis quàm in Deo, aut ita ut non in Deo, confidebant. Vel dicimus illos maledici, qui in homine tanquam in homine confidunt: sed illi non maledicuntur qui confidunt in hominibus tanquam Dei amicis, sicuti in Sanctis, ad quos licitum est confugere. Sed tantùm reprehenduntur illi qui de Deo non curantes, ad homines confugiunt, quòd videant eos divites esse & potentes.

Mai. 40. 6.

Et tales maledictione feriuntur, quia *ponunt carnem*, id est, hominem carnalem, *brachium suum*, ut scilicet eo quasi brachio potenter setueantur. Quasi dicat: homo caro est, omnis autem caro

suro fidit: potentia enim hominis carnea est, & similis flori vernanti, qui mox æstuante Sole marcescit, arescit & defluit. Reverà, inquit Hieronymus, si quis fragilitatem carnis respiciat, & quòd horarum momentis crescimus, atque decrescimus, non dubitat carnem scænum dicere, & gloriam eius quasi florem agri. Vnde Poëta:

*Carpe novos flores, dum flos novus
& nova pubes,*

*Et memor esto avum sic propere
rare tuum.*

Qui modò floret, marcescet, qui modò audit, surdescet, qui videt, cæcutiet, qui viget, putrescet, qui vivit, morietur. Qui itaque in huiusmodi confidit, erit quasi myrica in deserto, habitabit in siccitate. Meritò herbe sterili ille assimilabitur, cuius spes in mortali homine collocabitur.

Hieron in
hunc locū.

Iere. 17. 6.

Iere 48. 6.

Est enim myrica herba sylvestris, & humilis, iuxta illud,

Non omnes arbuta iuvant, humilesque myrica.

Virg.
eclog. 4.

Hæc dicitur maledicta, & ut ait Plinius, infelix & religione damnata, quia sterilis est, in solitudine nascitur, vilis, depressa & abjecta. Meritò igitur sicut herba ista efficietur, qui humano favore efficietur. Vnde Divus August. malè precatur recedenti à Deo, qui solus est requies, Væ animæ audaci, quæ speravit, si à te recesserit, se aliquid melius habituram. Versa & reversa in tergum, & in latera, & in ventrem, & dura sunt

Lib. 6 Conf.
felic. 16.

DOMINICA II.

QVADRAGESIMÆ.

Domine, bonum est nos hîc esse. Matth. 17. 4.

Catech. 10.

N v s & idem Chri-
stus pro nostrâ uti-
litate multus, ut ita
dicam, fit, id est, va-
rias induit formas
& figuras, ut nos reformet & fi-
guret. Hoc me docuit D. Cyrillus
Ierosolymitanus: Vnicuique, in-
quiens, varius fit Salvator ad uti-
litatem. Qui enim indigent re-
creatione & lætitiâ, illis fit vinea.
Qui opus habent ut ingredian-
tur, his constituitur ostium: &
qui cuperent offerre orationes,
illis fit mediator, summusque Sa-
cerdos. Rursus habentibus pec-
cata fit ovis, ut pro ipsis mactetur.
Et omnibus fit omnia, ipse
idem naturâ permanens, qui est.
Tandem servili formâ dissimula-
tâ, filij Dei imaginem splenden-
tem externis corporis lineamen-
tis ante discipulos in Thabor su-
bit, ut transfiguratus ipse nos ho-
mines in filios Dei formet &
transfiguret. Hoc se sperare scri-
bit Apostolus, *Salvatorem expecta-
mus Dominum nostrum Iesum Chri-
stum, qui reformabit corpus humilita-
tis nostræ, configuratum, sive, ut
Ambrosio placet, iuxta lectio-
nem Græcam (transfiguratum) cor-
pori claritatis suæ.*

Ad Philip.
3. 20.

Christus enim transfigurabit,

id est, in aliam figuram, non es-
sentialem, sed accidentalem com-
mutabit, ut scilicet ex corruptibili
faciat corpus incorruptibile, ex
passibili impassibile, ex terrestri
cœleste. Quasi dicat: Corpus hoc
nostrum, quod eque ac corpus Chri-
sti hic atteritur, friget, æstuat, in-
firmatur, verberatur, flagellatur,
laniatur; fiet per has passiones in
resurrectione gloriosum, & simi-
le corpori Christi glorioso. Quod
admirans Chrysostomus sic ex-
clamat: Illinè qui ad dexteram
Patris sedet, conforme fiet hoc
corpus? Illi, qui adoratur ab An-
gelis? Illi, cui adstant in-
corporales illæ virtutes? Il-
li, qui est super omnem prin-
cipatum, potestatem & vir-
tutem? illi conforme fiet? Si ergo
totus orbis lachrymis sumptis
eos defleret, qui ab istâ spe deci-
derunt, num dignè collachryma-
retur, quod cum promissio nobis
sit facta, corpus nostrum futurum
ita glorioso Christi corpori con-
forme, illi cum dæmonibus ab-
eant? Væ illis, qui malè vivendo
futuri sunt dæmonibus similes,
qui potuerant habere corpus
conforme corpori Christi. Qua-
le autem, si piè vivamus in hoc
sæculo, futurum sit corpus no-
strum.

D. Chrysost.
in hanc lo-
cum.

Serm de
transfig.

strum in resurrectione, ostendit Christus modò in transfiguratione. Ideò *assumpsit Iesus Petrum, Iacobum & Ioannem*. Cur Christus omnes discipulos non assumpsit, quærit Damascenus; videbatur enim rationi consentaneum, ut omnes qui futuri erant socij passionum, essent etiam participes consolationum. Respondet ille Doctor, Christum propter unum Iudam cæteris dimissis tres tantum assumpsisse: non enim debuit illam intueri gloriam, qui pro illâ nullam passurus erat ignominiam. Præterea voluit Dominus utilitati & honori illius consulere: utilitati, quia maximo fuisset ei tormento, si illam vidisset gloriam quâ frui non sperabat: honori, quia fuisset ei dedecori, si illo solo relicto, alij assumpti fuissent.

Matth. 8.

Ambros.

Hinc discamus malorum vitæ confortia. Propter eundem parum abfuit, quin iidem Apostoli in mari naufragium fecerint, ut narrat Matthæus. Quod illius periculi Iudas causa fuerit, testatur Ambrosius his verbis: Hæc est causa periculi, erat ibi Simon Petrus, sed erat pariter & proditor Iudas: quamvis illius fides fundaret naviculam, huius tamen perfidia eam conturbabat. Tranquillitas est ubi Petrus navigat, tempestas ubi Iudas adiungitur. Licet esset Petrus firmus suis meritis, tamen perturbatur criminibus alienis: unius ergò delicto cunctorum merita quatiuntur. Ille itaque potuit reliquos socios

tantis privare comitijs, qui omnes exposuerat periculis. Vnde concludit idem Doctor: Fugiamus proditorem, ne per unum omnes fluctuemus. Propter furtum unius Achan dictum est, *Pecavit Israël*; unus peccaverat, & omnes censentur peccasse.

Iosue 7.11.

Transfiguratus est ante eos Quia diu duraverit hæc gloria non constat: parum tamen durasse manifestum est. Vnde exclamat mellifluus Bernard. Dulce commercium, sed breve momentum. Et de hac gloriâ sic August. Nihil tam iucundum, nisi esset tam modicum. Divinâ providentiâ fit, ut omnia sint modica & momentanea, quæ dantur in hac vitâ, etiam gaudia cœlestia, quæ in terris dantur. De quibus quoque Hugo Victorinus. Habent amatores spiritus corruptione corporis distenti, crebram de Dei visione lætitiâ, sed nullam copiam, dum nec plena esse finitur, nec morosa. Hoc fuit obumbratum in illâ nube lucidâ, quæ obumbravit eos. Quid enim nube fugaciùs? Quid leviùs? Citò venit, citò perit; hæc nubes abstulit à discipulis videndi voluptatem, ac ibi manendi voluntatem. Sicut nubes quæ formatur ex modicâ re, solares impedit radios: ita voluptas ex rebus caducis, cœlesti privat gloriâ. Si vis esse beatus, esto immaculatus, ait Augustinus.

Matt. 17.2.
Serm. 86. in
Cant.

In Manuali

Lib. de gratia
cap. 2.

Simile.

In Psal.

Transfiguratus est ante eos, & respandit facies eius sicut Sol. Expende hoc ante eos. Quasi dicat:

Hom. 35.
in Matth.

Vers. 6.

In Mat. 26.

Matt. 27. 4.

Nunc Christus transfiguratur ante illos, aliàs transfigurabitur ante alios. Ante quos? Ante capientes illum in horto. Huiusmodi excogitatio & observatio est Origenis, qui ait tantam fuisse Christi lætitiā, accedentibus ministris Iudæorum ad ipsum capiendum, ut quodammodò præ gaudio, quo afficiebatur eius anima, transfigureretur. Vndè illi milites, ait ille Doctor, non cognoverunt eum propter transfigurationem. Ita ut opus fuerit ad illum indicandum osculo Iudæ. Et sicut transfiguratione in monte Thabor, *cecidērunt discipuli in faciem suam*: ita isti milites transfiguratione in horto abierunt retrorsum.

In horto contendebant moriendi gaudium & desiderium; propter gaudium splendebat eius facies, quæ milites terreat: desiderium autem moriendi occultabat illam gloriam in faciem redundantem, ut sine impedimento moreretur. Itaque gaudio moriendi quodammodò transfigurabatur eius facies; & desiderio etiā moriendi occultabatur gloria in eādē facie: verū non tam occultabatur, quin vel tantillū manifestaretur. Quia, inquit D. Paschasius, erat in facie Iesu nonnunquam quædam divinitatis eius conspersio. Ex quā quidem conspersione volunt aliqui Iudam ipsum osculando agnovisse, atque indè dixisse; *Peccavi*

tradens sanguinem iustum. Quia ip-

sūm non attentè aspexerat, ideo non benè agnoscebat. Si enim Iudas priusquā Christum traderet, benè aspexisset, illum cognovisset; si cognovisset, non tradidisset.

Notat Tertullianus, Pilatum animadvertisse in Christi facie tantum splendorem, ac tam miram pulchritudinem, ut tamquam munus regium miserit ad Herodem: Et victum eum ducunt xenium Regi. Est autem xenium munus hospitibus, vel amicis qui invisuntur, dari solitum, vulgò *estrayne*. Quod fortè causa fuit reconciliationis & pacis inter ipsos.

Non est prætereundum, quod prætereundo factum est Christo in Cruce pendenti; aliqui præteribant, & prætereuntes blasphemabant. Audi Evangelistam: *Prætereuntes autem blasphemabant morientes capita sua*. Si Christi faciem respexissent, non despexissent, nec blasphemassent; sed non respexerunt, quia transierunt. Hoc observavit D. Ambrosius. Pulchrè autem ait Evangelista, quia trans-euntes movebāt capita sua, trans-euntes, non stantes. Nam si stetissent, & attentè illum considerassent, vidissent sacram illam faciem, inter tot opprobria coruscantem & radiantem; atque indè eius divinitatem agnovissent. Sic illum agnoverunt *mulieres quæ à longè stabant*. Sic agnovit, qui exclamavit, *Verè filius Dei erat iste*. Christi itaque facies resplenduit in Thabor, & in Calvario: in

Thabor,

Matt. 27. 39.

In Psal. 64.

Thabor, quando transfiguratus est ante eos: in Calvario, quando passus est pro eis. Et sicut in passione aliquo modo Christus transfiguratus est: ita in transfiguratione de suâ passione locutus est. Nam

Verf. 3.

Luc. 9. 31.

Verf. 4.

Apparuerunt Moyses & Elias loquentes cum Iesu. De quo loquebantur? Respondet Lucas: *Dicebant excessum eius, quem completurus erat in Ierusalem.* Tunc Matthæus Petrum respondisse scribit; *Respondens autem Petrus dixit ad Iesum, Domine, bonum est nos hic esse, &c.* Cui respondit Petrus, cum non legamus fuisse interrogatum? omnis enim responsio præsupponit interrogationem. Ad hoc ut respondeam, notandum est, ut iam dicimus, Moysen & Eliam cum Christo fuisse locutos de excessu, id est, de morte eius. Est autem verisimile, Christum his duobus, imò & tribus discipulis manifestasse ea omnia, quæ pro redemptione generis humani passurus erat, eisque dixisse: Profusus meum sanguinem pro genere humano, ad villam Gethsemani me recipiam, ibiq; coram tribus his, quos hic videtis, Apostolis tædere incipiam, & postquam Patrem oravero, totus in terram usque sudabo cruore: admissio osculo Iudæ, ministri Iudæorum manus in me imponent, & me ligatum ducent ad quatuor Iudices, scilicet ad Annam, Caipham, Pilatum & Herodem, apud quos illudendus sum, percutiendus, flagellan-

dus, spinis coronandus, ac tandem morte condemnandus, & in Calvario crucifigendus. Quid vobis videtur, ô Moyses & Elia? Ipsi verò respondebant, & dicebant excessum, ac si dicerent: Domine excessisti, & adhuc vis excedere? Luc. 9. 31.

Excessisti, quando de cælo descendisti: excessisti, dum natus in stabulo, in præsepio reclinatus fuisti: excessisti, dum in Ægyptum fugisti: excessisti, dum parentibus te subdidisti: excessisti, dum te ipsum humiliasti: excessisti, quia ministrare, non ministrari venisti: excessisti, quia nos nimium dilexisti: excessisti, dum aquam in vinum convertisti: excessisti, dum surdos audire, & mutos loqui fecisti, cæcos illuminasti, & mortuos suscitasti, & alia miracula patraisti: excessisti, dum peccatoribus pepercisti: excessisti, quando huc te contulisti: excessisti, quando nos convocasti, & hos discipulos assumpsisti: excessisti, dum hac vice solummodò te transfigurasti: excessisti, dum hanc gloriam ne in corpus redundaret retinuisti. Exclamat igitur pius ille Doctor. Excessisti Domine, excessisti omnes iustitiæ metas, & dum nimium videri vis iustus, plus iusto factus es iustus: quæ enim iustitia exigit, ut Deus moriatur pro homine, iustus pro iniustis, omnipotens pro vermiculo? &c.

Et adhuc vis excedere? Excedes, quando discipulorum lavabis pedes: excedes, quando in cibum corpus tuum trades: excedes quando

Thom. à
Villa nova
Sermon. de
Nativit.

quando Iudas ad te osculandum accedet: excedes, quando Petrus negando à te recedet: excedes, quando te Pilatus cædet: excedes, quando Crucem ascendes: excedes, quando ex hac vitâ disces: excedes, quando ad inferos descendes: excedes, quando in cælum ascendes.

Deindè interrogatis duobus istis, est etiam verisimile, Christum Dominum ad istos tres discipulos se convertisse, eisquæ similia proposuisse, ac simili modo locutum fuisse, & Petrum, sicut narrat Matthæus, respondisse, *Domine, bonum est nos hîc esse.* Suam opinionem attulerant Moyses & Elias, dixerantque Passionem Christi verè esse excessum. Petrus verò non attendens ad illum, què de passione Dominus miscebat sermonem, solum illud gloriæ spectaculum adstupebat, malebatque Christum ad Thabor cernere transfiguratum, quàm in Calvario crucifixum; idcirco respondens ait: *Domine, bonum est nos hîc esse.*

Dic Petre, quomoddò bonum erat ibi esse, ubi cadebas? Notat enim Evangelista, quòd isti discipuli ceciderunt in faciem suam. In quo apparet, quòd hic non potest quis paratam à Deo gloriam sustentare. Excedit magnitudo premij vires humanas. Hoc agnovit D. Gregorius, dum sic scribebat. Videbat Petrus, & quia videndo cadebat, significat, quòd ad id non poterat attingere, quod mereba-

tur videre. Idcirco non erat bonum ibi esse, ubi tanta gloria non potest sustineri, neque tanta, quanta in cælis possunt haberi. Nam ibi, ait August. erit gaudium infinitum, lætitia sine tristitiâ, salus sine dolore, vita sine labore, lux sine tenebris, vita sine morte, omne bonum sine omni malo, ubi juvenus nunquam senescit, ubi vita terminum nescit, ubi decor nunquam palescit, ubi amor nunquam tepescit, ubi sanitas nunquam marcescit, ubi gaudium nunquam decrescit, ubi dolor nunquam sentitur, ubi gemitus nunquam auditur, ubi triste nihil videtur, ubi lætitia semper habetur, ubi nullum malum timetur, quia ibi summum bonum possidetur.

Bonum quidem est hîc esse cum Christo, sed melius alibi, scilicet in cælo. Bonum est hîc esse cum Christo splendente, sed melius cum Christo patiente. Bonum, inquam, erat esse cum Christo in Thabor, sed melius cum illo in Calvario, & optimum cum illo in cælo. Bonum erat esse cum Christo; sed non hîc frui Christo. Hic enim non est locus perfectè fruendi Christo, vel Deum videndi sicuti est.

Domine, bonum est nos hîc esse. Cur petit Petrus hic immorari, & non ad cælum potius convolare? Omissis alijs rationibus, dicerem ego, ideò fortè optasse in terrâ remanere, quia existimabat se hîc maiorem futurum, quàm in

Lib. Solil.
cap. 35.

Verf. 4.

Verf. 6.

In lib. 1.
Reg. c. 16.

Verf. 4.

In uno
Serm. de S.
Petro.

in cælo. Nam secundum Chrysostomum. Petrus in terrâ Angelus, in cælo homo. Ratione enim Pontificatus, vel Christi vicarius videbatur Petrus maiorem dignitatem possidere in terrâ, quam nunc in cælo: habebat enim hic plenariam potestatem, eratque persona publica, in cælo verò tanquam Sanctus particularis; hic Angelus, in cælo homo. Itaque optasset potius esse Angelus in terrâ, quam homo in cælo.

Luc. 9. 33.
Marc. 9. 5.

Verum, ut notant Marcus & Lucas, non sciebat Petrus quid diceret. Nam satius est in cælo infimū locum tenere, quam supremum in terrâ. Nesciebat, inquam, quid diceret, quia in terrâ debebat incarcerari, in cælo autem coronari: in terrâ crucifigi, in cælo crucifixo potiri: in terrâ lachrymari, in cælo munerari: hic debebat ambulare super aquas, quæ super terram sunt, at sursum regnare super aquas, quæ super cælos sunt: in terrâ erat Christum negaturus, & in cælo cum Christo regnaturus: in terrâ ducendus erat quò nolebat, in cælum autē perducendus, quod optabat: in terrâ semel debebat mori, in cælo in æternum vivere: in terrâ ligare & solvere, in cælo soluta & ligata cernere: in terrâ, ipso teste, argento & auro privabatur, in cælo merces magna ei reservabatur.

Marc. 9. 5.

Non sciebat Petrus quid diceret. Multis de causis: quia iam illâ volebat potiri gloriâ, quam nondum meruerat, illudque possidere

regnum, quod nondum emerat.

Quare, inquit August. vis pervenire delicatus ad eam rem, ad quâ non perducit, nisi labor? Vnde Æschylus apud Clementem Alexandrinum appellat gloriam *filiam laboris*. Sed, nonne Petrus omnia quæ possidebat, iâ propter Christum reliquerat? Nonne ipsum secutus fuerat? *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*, &c. Quid igitur illi amplius præstandum erat? Audi: in æternâ beatitudine datur vita sine morte, gaudium sine dolore, requies sine labore, divitiæ sine paupertate: ut igitur quis huiusmodi beatitudine fruatur, necesse est ut hic paupertate prematur, dolore afficiatur, ac labores & mortem patiat, Petrus quidem omnia reliquerat, Christum secutus fuerat; sed nondum labores & dolores, carceres & mortem subierat. In illâ autem beatitudine sicut non datur unum sine alio, id est, non dantur divitiæ sine vitâ, sine gaudio, sine requie, & similibus: ita in hac vitâ ad illa omnia comparanda non sufficit fuisse pauperem, sed adhuc necesse est, ut labores, ærumnas, dolores, persecutiones, ac tandem mortem subeamus. Audite precor Christum, quem D. August. inducit loquentem, illumque interrogat: Venale habeo. Quid Domine? Regnum cælorum. Quo pretio? Paupertate regnum, dolore gaudium, labore requiem, morte vitam.

Si itaque Deus nobis immittat pauper-

Serm. 5. 10
verb. Do-
mini.
lib. 4. Strom.

Mat. 19. 17.

In Psal. 93.

paupertatem, dolorem, laborem, certè nobis dat, undè emamus illud regnum. Quis unquam mercator dedit pecunias alicui, ut suas merces emat? Hoc tamen præstat Deus. Qui igitur non vult talia pati, recusat pretium quo cœlorum venditur regnum. Quomodo quis poterit sibi illud promittere regnum, qui nihil horum adhuc tribuerit? Quædam tribuerat Petrus, sed quia nondum omnia, idcirco *non sciebat quid diceret.*

Marc. 9. 5.

Nescit quid dicat, qui in terrâ gloriâ & quiete vult perfrui. Non est hic beatitudinis locus. Terra stadium est in quo currimus, campus est in quo certamus; in cœlo cursus & certaminis præmia dantur. Non eodem loco Romani olim certabant & triumphabant: certabant in Galliâ, Hispaniâ, Asiâ, Africâ; triumphabant Romæ. Alius erat locus belli, alius triumphi. Similiter Christiani in terrâ belligerant, in cœlo triumphant. Audi Chrysostomum: Sursum posita est palma. Vide quantum sit spatium percurrendum, &c. infra voluit Deus te certare, supra verò vult te coronare: in cœlo accipies palmam, &c. Qui igitur vult triumphare, ubi debet militare; & coronari, ubi debet perpeti, nescit quid dicat.

Marc. 9. 5.

Non sciebat quid diceret. Quia nō solida Christi gloria, sed gloriæ gustus animam Petri sic adimpleverat, ut præ hoc præsentī gustu

immensas cœlestium rerū glorias vel reliquerit, vel non meminerrit. Heu, quot sunt hodie qui non gustu rerum cœlestium, sicut Petrus, sed terrenarum & pereuntium gustu dumtaxat delectantur & contenti sunt! Quidquid est in hoc mundo, gustatur tantum vel probatur, non implet nec satiat. Vide quid dicat ille rusticus apud Lucam, *Iuga boum emi quinque, &c. Luc. 14. 18.* *eo probare illa.* Pulchrè Divus August. expendit illud, *eo probare illa*; Non dixit, vado pascere ea, sed probare; nec illa pascebat, nec eis pascebatur, sed ea probabat. Quid est probare, nisi gustare? Nihil enim est in cunctis huius mundi bonis & delicijs, nisi boni gustus. Pudeat ergò te præ unius boni vel voluptatis gustu, dapi-feras cœlitum mensas relinquere.

Dices, multi satiantur bonis terrenis. Falleris: quomodo poterit quis satiari bonis temporalibus, cū videas hic Christi gloriam non dari mortalibus ad satietatem? Illam tantum Christus Apostolis præbuit gustandam, & arguitur Petrus quòd propter gustum, vel ad illam gustandam voluerit in illo monte manere, cū potuerit illā in cœlo perpetuò satiari. Dei igitur dona dum in terrâ communicantur, solum tibi conceduntur ut gustes. Illis autem satiaberis in regno cœlesti, de quo sic Cyprianus: Ibi non gustabunt quā suavis sit Dominus, sed implebuntur & satiabuntur dulcedine. Infelix qui guttulis

Homil. 12.
in Epist. ad
Philip.

Serm. de
Ascen.

tulis his terrenorum bonorum captus, torrentem illum summæ voluptatis obliviscetur. Itaque non benè petit Petrus, dùm divinam gloriam hîc sibi dari procurat: non enim est magnitudo cœlestium bonorum, quæ in hac vitâ sustineri possit, idèo melius reservatur in futurum.

Ingentium bonorum promissionem factam priscis Patribus indè exaggerat Apostolus, quòd minimè hîc concessa sit illis, dùm
 Heb. 11. 13 ait; *Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed à longè eas aspicientes & saluantes.* Commendat Paulus sanctissimorum Patrum sortes, quòd ex hac vitâ migraverint, non accipientes hic repromissionem. Sed, nonnè melius esset, si accepissent? Non, quia parva sunt quæcumque hîc accipi possunt. Vndè, quibus parantur vel debentur magna & ingentia, non hic dantur, sed in futura sæcula reservantur. Accipe hanc similitudinem. Qui in humanis stadiis victor est, simul præmium accipit & fert secum, quandò nimirum præmiũ, vel annuli circulo clauditur, vel aliquod vas est, aut aliquid simile parvi ponderis. Quòd si acciderit præmium esse ingens aliquod pondus auri vel argenti, quod ab uno homine ferri non possit, nisi binis vel ternis boum iugis adhibitis, tunc non statim ferretur, sed abiret victor vacuus, ut post aliquod tempus domi præmium accipiat. Vides, ut mag-

nitudo præmij necessariam dilationem inferat? Rectè ergò Paulus gratulatur his, qui hîc non potuerunt recipere repromissiones, quandò dilatio hæc præmij magnitudinem indicat infinitam.

Quærit D. Chrysostomus, cur hîc quibusdam obveniant simul victoriæ & coronæ, alijs verò non? Huius rei assignat rationem; en eius verba: Cur externis quidem ac prophanis athleticis simul obveniunt & victoriæ & coronæ, pietatis autem athleticis non simul & victoriæ & coronæ, sed tantum post temporis intervallũ? Quòd maioribus eos ornare honoribus vellet, munus distulit; non enim vitæ præsentis natura magnitudinem honoris illius capit; caducum est præsens tempus ac breve, infinitum illud, immortale & æternum. Malè ergò novit magnitudinem cœlestium bonorum, qui illa modò in præsentis obtinere amat. Sed longè peius agit, qui præ illis cœlestibus, de his quæ in terrâ haberi possunt procurat impleri parvitatibus. Quàm parvis poculis plenus Petrus dicebat, *Bonum est nos hîc esse?* Parva
 Verf. 4. sunt quæ in hoc mundo possidere possumus: maiora nos manent in cælo; idcirco non debemus optare hîc immorari, cum hîc non possimus beari. Cœlum locus est æternæ felicitatis, non terra, ubi omnia sunt peritura.

Non sciebat Petrus quid diceret. Observa tres adfuisse hic discipulos, quorũ unus modò non sciebat

quid diceret: Alij duo, scilicet Iacobus & Ioannes, aliquandò nescierunt quid peterent, illis enim dictum fuit; *nescitis quid petatis.* Domine, nescientes assumis? Ideò tales accipit, ut discant, & nos ex eis discamus. Reverà nesciebat ille quid diceret, neque isti quid peterent, quandò sibi solis dona divina tribui postulabant: non enim uni soli, aut tantùm duobus vel tribus, sed multis consuevit & vult Dominus benefacere.

Postulanti Samaritanæ aquam vivam, eamque enixè exoranti, dixit Christus: *Vade, voca virum tuum.* Abire iubetur scemina in Civitatem virum vocatura, & ad Christum iuncta viro reversura.

Chrysof. Cur ita? Respondet Chrysof. Ne sola spiritualium horum donorum gratiam accipiat. Adeunte enim illà Civitatem, & Christum annuntiante, venerunt multi ex civibus, qui & ipsi participes facti sunt beneficiorum Dei. Cupit Deus multis, non uni tantùm, suam conferre gratiam. Hoc caluit Moyses, cum Deum in gentem suam vehementer iratum sic

Exo. 32. 31. alloquebatur: *Aut dimitte illis hanc noxam, aut dele me de libro vitæ.*

Quasi diceret, si omnes trucidandi sunt, & ego cum illis trucidem. Poterat Moyses uni sibi sperare promissiones factas Israëlitis, sed noluit sibi soli tanta bona tribui. Hoc expendit Bernard. Nec Moyses vult solus introduci in gaudium Domini sui. Poterat igitur

Petrus in monte Thabor à Moyse increpari; & fortè illum, uti Evangelista, tamquam nescientem quid diceret, increpavit.

Abraham de excidio Sodomitico commonefactus, statim universam urbem precibus contendit flammis eripere, & pro omnibus civibus exorare; ex notis solum suum habebat nepotem Loth: veruntamen pro illo solo noluit exorare, sed pro omnibus. Communes, inquit Chrysof. pro omnibus fecit preces, volens cum alijs & hunc liberare. Pro omnibus itaque ille est exorandus, qui pro omnibus mortuus est, qui vult etiam omnes salvos fieri, dummodò ipsi velint. Nesciebat ergò Petrus quid diceret, quandò sibi & socijs tantùm, & non omni populo hanc exoptabat gloriam.

Petrus igitur nesciebat quid diceret, quia visa Dei maiestate, commune bonum intra privatum suum visus est contulisse, & quo omnes debebant, ipse solus frui curabat. Hinc meritò Rupertus invehitur in Iudam, qui Christum vendendo, totius mundi pretium sibi uni usurpabat. O In Iosa. lib. 11. magnifica supplantatoris perversitas, qui universalem nostræ salutis hostiam faciens suam, sic quasi suum peculium possessorem mundi venalem proposuit! Heu, quàm sibi nocet, qui totum cupit uni sibi! Vnde de istis duobus discipulis, aut de illorum matre sic fatur Ambrosius. Meritò reprehenditur hæc mulier, quæ speciali

speciali quodam privilegio ab eo Domino postulavit ea quæ Sanctis iudicavit esse donanda, non duobus Apostolis, sed omnibus discipulis.

Marc. 9. 5.

Non sciebat quid diceret, quando clamavit, Domine, bonum est nos hic esse. Nam illic non est bonum esse, ubi quis non potest in æternum esse. Quærunt nonnulli, cur Deus specialiter vocetur Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob. Hanc unam rationem assignat Apost. *Fide Abraham demoratus est in terrâ repromissionis, tamquam in alienâ, in casulis habitando cum Isaac & Iacob cohæredibus repromissionis eiusdem: expectabat enim fundamenta habentem Civitatem, cuius artifex & conditor Deus, &c.* Idè non confunditur Deus vocari Deus eorum: paravit enim illis Civitatem. Illorum igitur speciali iure vocatur Deus, qui nullum speciale ius, sive nullam curant habere in hoc mundo habitationem. Ad cælum tendat homo, cum cælo natus sit homo; non quærat commorari in terra, cum sit illi migrandum è terra: fiat huius mundi contemptor, qui cæli futurus est habitator: vivat hic sicut peregrinus, qui morti semper est vicinus. Cesset in nobis construendi hic & acquirendi desiderium, cum cœleste speremus patri-monium: terrena spernamus tabernacula, ut sempiterna mereamur habitacula: terræ nullo modo inhæreamus, ut cælum perpetuò possideamus. Quærit D.

Ad Hebr.
11. 9.

Aug. cur Deus in exordio mundi plantis non benedixerit, sicut & animantibus? Respondet: quia per fimbrias & radices in lateribus terræ inhærent. Non quærit terræ adhærere, qui partem in cælo cupit habere.

De Gen.
ad lit.

Notat Gregorius, quòd Cain, cum fuerit primus cœlorum contemptor, primus etiam extitit civitatum ædificator. Non curabat de cœlis, qui construebat in terris; quale autem illi fuerit iudicium, indicat ille Doctor: Ut apertè monstraretur, qui primus in terra fundamentum posuit, à soliditate cœlestis patriæ alienus fuit. Nesciebat igitur Petrus quid diceret, dum hic etiam cum Christo habitare & tabernacula ædificare quæreret. Quomodo arguendi sunt qui optant semper hic non cum Christo, sed cum voluptatibus, cum concubinis, cum nebulonibus vivere?

Lib. 6.
Moral. c. 3.

Faciamus hic tria tabernacula, &c. Petrus piscator erat, fabricator non erat, conficere retia & reficere noverat, sed non construere tabernacula. Audite Christum Dominum apud Timotheum Antiochenum: Quid tibi in mentem venit Petre? quæ non didicisti facere aggredieris. Retia didicisti contexere, num etiam tabernacula ædificare? Tibi ne parebo, an mundum salvabo? Hicne maneam? Quis mundum redimet? Tu ne folius curam geris, an non totius mundi? Malè sibi & omnibus Petrus

Vers. 4.

Orat. de
Cruce &
transf.

consulebat, dùm ad fabrilia opera transilire cupiebat.

Orat de
transf.

Divus quoque Ephrem inducit Dominum Petro, hæc splendentis gloriolâ capto, respondentem. Si hîc manserimus, quæ dixi tibi, quomodo fient? Quem ligabis? Quem solves? Cessabunt omnia. Præterea, non sunt hic aut in hoc mundo tabernacula construenda, cùm tandem sint destruenda: quia quod hodie construimus, cras demolimur. Audi laborantem; *Destruam horrea mea, & maiora faciam.* Vult destruere minora, & construere maiora. Sed si abundet frumentum, quod ab istis majoribus capi non possit, destruenda erunt hæc maiora horrea, ut alia maiora construantur, atque ita crescente copiâ frumenti, crescat construendi labor.

Luc. 12. 18.

D. Basil.

Hunc pungit Basilus his verbis. At si hoc impleveris, nunquid destrues illud? Quid stultius, quàm in infinitum laborare? Nihil miseriùs, quàm laborare, & laborando nihil proficere, & à Deo deficere. Certè Petrus quid diceret, nesciebat, quia dùm se offert ad construenda tabernacula, à Christo deficiebat.

Verumtamen excusandus videtur Petrus, qui etsi ignoranter, tamen animosè sese offert labori, ut Christi lucrum faciat, eiusque gloria potiatur; ait enim, *Faciamus hic tria tabernacula*, &c. Hoc meditatur D. Ambrosius in hunc locum: Ad exedificanda, inquit, tabernacula tria, impiger opera-

Verf. 4.
In cap 9.

rius communis obsequij ministerium pollicetur, & quamvis nesciret quid diceret, tamen pollicebatur officium, in quo non inconsulta petulantia, sed præmatura devotio fructum pietatis accumulat. O quàm strenuè & generosè amabat, qui nulli parcit labori, ut Christum acquirat! Non sic impij & mundiales homines, qui vel minimum laborem sumere negligunt, ut Christum sibi comparent.

Excusari etiam poterat Petrus, qui adeò magistri societate delectabatur, ut ab eo nullo modo divelli voluisset, & quem, præter ipsum, nihil satiare poterat. Piscantibus discipulis stetit Iesus in litore maris: illum vidit Ioannes, & ait, *Dominus est.* Petrus autem maximo ductus desiderio eundi ad Dominum, & manendi cum eo, cùm audisset, quia Dominus est, tunicâ succinxit se, & misit se in mare. Maximam ceperant multitudinem piscium; sed his omnibus omissis de solo magistro curabat, solum magistrum optabat, quia nec piscibus, nec cæteris rebus omnibus huiusce mundi contentus erat, si Domino suo carebat. Bonum igitur erat ei, dum sui Domini præsentia frui licebat. Animæ piæ nullâ re præterquam Deo sunt contentæ, & reverà non potest anima satiari nisi Deo. Audi August. Omnino me non satiaret Deus, nisi promitteret mihi seipsum Deum. Offert mundus pulchra, offert fortia, offert iucunda,

Ioan. 21. 4.

Verf. 7.

August.

da,

da, sed hæc omnia non placent animæ devotæ. Non placebant eidem August. qui ideò sic clamabat: Arrideat mundus multis rebus pulchris, fortibus, varijs; pulchrior est ille qui fecit, fortior, suavior, &c. Væ amanti pulchra, & negligenti facientem pulchra, & cui bonum est ad tempus esse cum creaturis, & non quærit vivere in æternum cum creatore.

In Solil.
cap. 22.

Idem August. Petrum excusat apud Christum, dum eum sic alloquitur: Tua dulcedo, Domine, Stephano lapides torrentis dulcoravit; Beato Laurent. craticulâ dulcem fecit; pro hac emenda Bartholomæus propriam pellem dedit. Hanc verò ut gustavit Petrus omnium inferiorum oblitus, clamavit quasi ebrius, dicens; *Domine, bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula.* Hic moriamur, te contemplemur, quia nullo alio indigemus: sufficit nobis videre te: sufficit, inquâ, tantâ dulcedine satiari. Vnam stillam dulcedinis ille gustavit, & omnem aliam fastidivit dulcedinem. Quid putas dixisset, si ma-

Verf. 4.

gnam illam multitudinem dulcedinis tuæ divinitatis gustasset, quam abscondisti timentibus te?

Dices, cur tam paucis Christus manifestaverit gloriam suam. Multis de causis, sed cæteris omisiss, hæc una sufficiat, ut scilicet innueret, quòd licet essent pauci boni; imò verò, quamvis unus dumtaxat daretur, qui vellet eum sequi ad ardua, ejusq; servare madata, nò minùs pro illo uno, quàm pro omnibus sudaret, pateretur, mortem subiret, ac tandem illum ad æternum regnum promoveret. Valdè perpendit D. Chrysost. seminis divini ruinam in parabola de seminante *Homil. de terræ motu* illo, cujus semē aliud cecidit inter spinas, aliud in petrosa, aliud secus viam, aliud verò in terram bonam, sic enim scribit: Tres partes perierunt, & una servata est, nec ab agricultura destitit; sed quia una conservata est, agrum colere non cessavit. Tanti æstimat Deus viros justos, ut paucorum, imò unius gratiâ immensos labores subeat, suosque pretiosissimos thesauros patefaciat.

FERIA SECVNDA

POST DOMINICAM SECVNDAM.

Ego vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini.
Ioan. 8. 21.

NIL miserius potest homini accidere, quàm dum cogit Deum à se recedere. Hoc agnovit Psalmista

Psalm. 26. 9. qui ita oravit: *Ne avertas faciem tuam à me, ne declines in ira à servo tuo. Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me, Deus salutaris meus.* Adeò est exitiosum derelinqui à Deo, ut Sanctus David non vereatur in istis verbis quater repetere exceptivam particulam *ne, ne, ne, ne.* Qui enim ardenter aliquid cupiunt, nullum optandi deprecandique finem faciunt, solentque cavere quidquid potest nocere & obstat. Replicatio igitur illius particulæ, magnum arguit desiderium, quo tenebatur David Deum secum habendi, quod quidem desiderium magis innuitur illis verbis, *ne declines in ira à servo tuo.* O divinum timorem, quo Deum etiam iratum à se declinare metuebat! Vnde ad ipsum Davidem sic D. August. Quid times, inquit, ne declinet in ira? Si à te declinaverit in ira, non te vindicabit: si

Verf. 9.

August.

incurras in illum iratum, vindicabit in te. Opta ergo potius ut declinet à te in ira, non accedat: quid novit enim? quid desiderat? Ira ejus non est, nisi aversio ejus. Satiùs illi erat Deum possidere iratum, quàm simpliciter non possidere; ideò magis optabat Deum punientem, quàm absentem.

Equidem dum adest Deus, non debet esse timori etiam divina ira: unum solum formidandum & deplorandum malum, ne Deus absit, ne ab ejus præsentia excidamus. Hinc dæmones apud Lucam de tormentis silent, & de absentia Iesu miserè queruntur. *Quid nobis, & tibi Iesu?* Notanter *Luci 4. 34.* dicunt, *Quid nobis,* deinde addunt, *& tibi,* quasi suum necessarium exilium, vastissimamque interca-pedinem à Iesu, lachrymentur. Quod acutè observat Tertullianus, dum ait: Non dixit dæmon, *Quid tibi, & nobis?* Sed *quid nobis, & tibi?* se explorans, & sorti suæ exprobrans. Nimirum sorti suæ exprobrat, cujus erat nullum cum Iesu habere consortium, ab illoque longissimè abesse. Ipsi dæmones agnoscunt, quantum de-
trimen-

Lib. 4. in Marc.

trimentum eis obveniat, quod Iesus ab eis recedat. Homini magis cavendum est, ne audiat,

Verf. 21.

Ego vado, &c. Omnium periculissima est hæc comminatio, & maximè à nobis pertimescenda; si enim Deus recedat à nobis, omne bonum elongabitur à nobis. *Va*

Osee. 9. 12.

eis, cum recessero ab eis. Quid contingit corpori dum ab eo recedit anima? Corruptitur, foetet, non audit, non loquitur, non videt, non sentit, vermes illud corro-
dunt, & homines ab eo recedunt. Idem contingit animæ, si ab eà Deus recedat: nam secundum Augustinum, *Sicut corporis vita anima est, ita vita animæ Deus est.*

Lib. 12. de
Civ. Dei
cap. 1.

Si Deus animam propter peccata deferat, ipsa est quasi mortua, illam contemnunt Angeli, dæmones concupiscunt: è contrà si homo Deum habeat, cuncta bona possidet, nihil pertimescit: hinc Psalmista: *Et si ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.*

Psal. 22. 4.

Volens Deus securum reddere Ieremiam, sic eum alloquitur: *Dedi te in Civitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æneum, super omnem terram, Regibus*

Iere. 1. 18.

Iuda, &c. Et bellabunt adversum te, & non prævalerunt, quia ego tecum sum. Vides hominem adeò fortem, ut munitæ Civitati, colum-
næ ferreæ, & muro æneo assimi-

Verf. 29.

letur. Huius fortitudinis causam quærens Hieronymus, sic inquit: *Quæ est tantæ fortitudinis causa, ut nec Reges, nec Princi-*

Hieron in
hunc locum.

pes adversus unum prævaleant?

Respondet: Quia ego tecum sum; Domino auxiliante, justus omnia superabit. Divus Petrus dixerat aliquandò Christo, *Recede à me Domine*: verumtamen advertens Christi recessum plurimum obesse, sic postea ei protestabatur; *Paratus sum tecum in carcerem, & in mortem ire.* Quasi dicat: Satiis mihi erit esse tecum in carcere, quàm sine te extra carcerem. De Socrate sic olim Seneca: Non poterat carcer videri, in quo Socrates erat. Ita non carceraretur, nec moreretur, qui cum Christo moraretur.

Luc. 5. 8.

Luc. 22. 33.

Lib. 3. de cōf.
ad Helvi.

Ego vado. Væ palmiti, si defertur à vite. Nam secundum Augustinum, unum de duobus palmiti congruit, aut vitis, aut ignis. Si in vite non est, in igne erit. Christus viti se comparat, nos verò palmitibus: *Ego sum vitis, vos palmites, &c. Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palme, & arefcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet.* Vide quid palmiti à vite separato contingat, foras mittitur, arefcit, colligitur, non ad opus aliquod, sed ut in ignem conijciatur. Idem planè contingit homini, à quo Deus vadit & discedit propter peccata, quæ sunt veluti falces putatorie, quibus palmites refecantur, iuxta illud; *Iniquitates vestrae dividerunt inter vos & Deum vestrum.* Septuaginta sic vertunt, *Propter peccata vestra avertit faciem suam à vobis, ut non misereatur.* Cuius rei causam assi-

Traff. 81.

in Ioan.

Ioan. 15. 5.

& 6.

Isa. 59. 2.

R

gnat

Simile.

gnat Divus Hieronymus: Ostendit, inquiens, quod scetorem peccatorum & iniquitatem eorum ferre non potest. Sicut enim nares avertimus à putido & scetente cadavere; ita Deus avertit se ab homine vitij inquinato. Sicut propter scetorem recedimus ab aliquo: ita Christus propter peccata Iudæorum, ait:

Vers. 21.

Ego vado. Quomodo Dominus se gerat erga peccatores, pulchrè ostendit Propheta Amos his verbis, *Dominus Deus exercituum ascendit sicut amnis, & defluet sicut fluvius Aegypti*. Nilus, de quo hinc Propheta, septem ostijs exonerat se in mare Ægyptium; verumtamen obstante interdum & præpediente ejus fluxum ad mare maximâ arenæ copiâ ad ostia ejus congregatâ, cogitur ascendere, atque ita per totam Ægyptum spatari, terramque aquis suis irrigare, fecundissimoque limo obducere. Ita Dominus vult nobis libenter suam conferre gratiam: sed nimiam vitiorum multitudinem præpediente, cogitur recedere, & peccatorem deferere. Audi Chrysostomum: Cupit Deus effundere suam misericordiam, sed obstant peccata nostra: dolet, quia quasi violenter cogitur perdere aliquem, quia omnes cupit salvare. Tanta erant horum Iudæorum peccata, ut dixerit Dominus, *Ego vado*, supple, *à vobis*, deferens vos: vae vobis, si recedat à vobis.

Osce 9. 12.

Nihil enim peius potest acci-

dere homini, à quo Deus recedit; sicut nihil melius, cum quo Deus est. Interrogavit Isaac quosdâ Principes Gentiles, *Quid venistis ad me?* At illi responderunt; *Vidimus tecum esse Dominum*. Vides etiam pessimos homines libenter illorum quærere societatem, cum quibus est Dominus. Iosephum in cisternam projectum Deus non dereliquit; nam *descendit cum illo in foveam*. Hæc autem fovea, ut tradit Rabbi Salomon, erat plena serpentibus & scorpionibus, qui illi minimè nocuerunt. Quare? quia Dominus erat cum illo. Idem Ioseph conijcitur in carcerem, qui, nec ipsa vincula illum læserunt. Quare? quia Dominus in vinculis non dereliquit eum. Projicitur Daniel in lacum leonum, qui licet famelicientes, eum neque attingere, neque aggredi ausi sunt. Quare? quia Dominus erat cum eo. Qui autem Danielelem accusaverant, missi sunt in lacum leonum, & non pervenerunt usque ad pavimentum lacu, donec arriperent eos leones, & omnia ossa eorum comminuerent. Quare? quia Dominus non erat cum eis.

Gen. 26. 12 & 18.

Sap. 10. 13.

Sap. 10. 14.

Dan. 1. 17.

Dan. 3. 17.

Lib. 4. cont. Mart.

In conc. ad catech.

imma-

Orat. de Beato Philo.

immanissimos homines, sed nec ipsa animalia tam venenata quam ferocissima, imò nec ipsas creaturas insensibiles audere hominibus nocere, imò eos venerari, cum quibus Dominus dignatur immorari. Nulla sunt mala pertimescenda illi, cum quo Dominus est, illum enim facit securum, *Noli timere, quia ego tecum sum.* Si Dominus tecum, omnia tibi erunt prospera; si verò recedat à te, omnia erunt adversa. Habenti Deum, inquit Cyprianus, nihil deerit, si Deo ipse non desit. Numquam Deus recedit ab homine, quin prius homo recesserit à Deo. Tunc ait, *Ego vado*, supple, à recedente à me.

Ego vado. Si Christus vadat & recedat à te, scit quò iturus est; ibit enim ad Patrem, à quo numquam discessit: at si homo ab eo recedat, quònam iturus sit nescit: aut saltem si aliquò fugiat, ad fugientes se confugit. Hos videas in Ionâ; Fugiebat iste Propheta à facie Domini. Sed quò fugiebat? ad mare, quia descendit in Ioppen, & invenit navem euntem in Tharsis. Vide igitur eum euntem ad euntem; ibat enim navis in Tharsis, & fugientem ad fugientem, nempe ad mare; ad quod David, *Quid est tibi mare, quod fugisti?* Fugiunt creaturæ à fugiente, à creatore; verum non potest homo fugere à Deo, juxta illud, *Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam?* Si itaque fugiat à Deo, fugiet ad Deum; à Deo, inquam, placato ad

Deum iratum. Hoc agnovit Divus Augustinus, cum Deum sic alloquitur: Te non amittit, nisi qui dimittit, & qui dimittit, quòmodò fugit nisi à te placato ad te iratum? Deus enim non deserit, nisi eos à quibus deseritur: qui illum non habuerit placatum, non evadet iratum. Vndè sic consultit idem Doctor. Non est ergò quò fugiatur ab illo, nisi ad illum; si vis evadere iratum, fuge ad placatum.

Tamen numquam Deus recedit ab homine, si homo non recedat ab eo; & ut ostendat se non libenter recedere ab homine, conqueritur quòd homo recedat ab eo. *Quid invenerunt Patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt à me?* Ac si dicat, Sola elongandi & recedendi causa, est iniquitas; cum autem in me nulla sit, nihil erit in me, quod faciat vos elongare à me. Quid tibi acquirant, qui se à Deo elongant, innuit idem Propheta; *Domine, omnes qui te derelinquunt confundentur: recedentes à te in terrâ scribentur.* Mundani, ait Hugo, dicuntur in terrâ scribi, quando terrenæ felicitati, divitijs, delicijs, honoribus quasi litteris, inscribuntur, quæ indicant, quales sint, scilicet avari, superbi, luxuriosi. Vel dicimus, recedentes à Deo scribi in terrâ, dum perit eorum memoria aut fama. Nam quæ in pulvere scribuntur, facile vento aut pede delentur. Seria enim, quæ magni facimus, quæque memoriæ & posteritati man-

Lib. 4. C68.
cap. 2.

1a Psal. 70.

Jerem. 2. 1.

Jerem. 17. 13.

dare volumus, scripturis, aut lapidi, aut ari consignamus. Qui recedit à Deo, & à quo Deus recessit, fit tanquam nihil; qui Deum dereliquit, iustè ab eo derelinquitur. Vnde sic comminatur;

2. Paralip.
13. 2.

Audite me Asa, & omnis domus Iuda & Benjamin: Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo, si quasi eritis eum, invenietis: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos.

Verf. 21.

Ego vado. Is erat scopus Iudæorum, ut Christi nomen ab hominum memoriâ eraderent; verùm non obfuit ei illorum malitia.

Mat. 14. 21.

Matth. 26.

Vnde alibi idem Christus sic de seipso ait: *Filius hominis vadit, sicut scriptum est de eo.* Nulla sanè vis, nulla oppositio, nulla adeò est contraria potestas, quæ viro iusto non serviat, ut juxta præscripti à Deo finis viam vadat. Iosephum fratres vendiderunt, Ismaëlitarum servum constituerunt, & tamen Dei consilium non evaserunt. Quid Regi magis contrarium, quàm servi conditio? attamen hac servitute pervenit ad regnum, & regnavit in Ægypto, qui servierat in Ægypto, & fuit secundus à Rege, qui ultimus à suis habebatur fratribus; venditione fratrum factus est frumenti venditor, & ut ver-

Homil. 21.
in Ezech.

bis Gregorianis utar, *Quem idè vendiderunt, ne adorarent, adoraverunt, quia vendiderunt. Vnde meritò secundum Philonem, dedit Ioseph fratribus suis munera, ad solvendum venditionis beneficium. Ioseph dat fratribus*

Lib. de Ioseph.

munera, quasi vellet benemeritis solvere beneficium persecutionis, ejectionis in cisternam & venditionis.

Quidquid in contrarium moliaris, per eas ipsas contrarietates vir iustus vadit secundum quod scriptum vel decretum est de eo. Mittebatur Ionas in Niniven: ipse verò se navi dedit, insuper furenti mari committitur, rursus à ceto voratur, quo penitus à viâ imperatâ videbatur impeditus. Verùm ipsamet impedimenta illum, licet ignorantem, deducunt in Niniven; & ad littus, quò Dei ferebatur imperio, appulit. Quid dicat de illo idem Gregorius, audi-
Lib. 6.
Mor. c. 12.

diamus: Ecce fugitivum Dei tempestas invenit, fors ligat, mare suscipit, bellua includit, & quia auctori suo obedire renittitur, ad locum quò missus fuerat, suo reus carcere portatur. Dicere igitur poterat Ionas, *Ego vado*: sed non in Tharsum, quò ego vellem; sed in Niniven, quò Deus vult. Ita Christus, *Ego vado*, inquit, *ad Patrem*, & ad illam gloriam, per hanc ipsam mortem, quam mihi vultis inferre, & per quam intendebatis mihi ipsam gloriam, meique nominis celebritatem auferre. Vado inquam ad cælum per Crucem, per quam vado ad gloriam, licet per ipsam volueritis me ire ad ignominiam.

Ego vado, scilicet ad mortem, quàm strenuè & intrepidè subire volo; Christus enim, secundum

Verf. 14.

Augu-

Catech. 2.

Augustinū, mortuus est, quia voluit, & quando ivoluit. Observat D. Cyrillus, Solem obscuratum fuisse, dum Christus in Cruce pateretur, & reversum fuisse, dum Rex Ezechias in lecto infirmaretur. Tunc, ait, propter Ezechiam Sol reversus est, propter Christum autem Sol obscuratus est, non retrocedens, sed deficiens: atque per hoc utriusque differentiam, & Ezechiae & Iesu demonstravit. Incidit Ezechias in lectulum, & (ut verbis Hieronymi utar) vicinā morte terretur, & fusus in lachrymas, quindecim annorum spatio protelatur. Pavebat mortis aspectum, quam nititur aliquandiu fugere, quod retrocedente Sole innuitur. At quando Christus in Cruce occubuit, non retrocessit Sol; imò mortis caligine obscurari festinat. Non pavebat Sol tenebras, non timebat, inquam, obscurari, ut innueretur, Christum Solem Iustitiæ, mortem non timere, imò imperterritum & impavidum cum eā configere Crucis ligno suffixum; quod & ostendit, cum prius constanter dixerit, *Ego vado*.

Vers. 22.

Ego vado, & in peccato vestro moriemini. Quasi dicat: quia in peccato vestro estis morituri, ideo *ego vado*. Deus enim abire dicitur, quando hominem in suo peccato mori patitur. Dicunt nonnulli Christum in Cruce tribus dumtaxat horis vixisse, & citò voluisse mori, ne impium latro-

nem in suo peccato morientem cerneret, adeò enim est ei odibile mori in peccato.

Iudæ suam prodicionem machinanti dixit Christus, *Quod facis, fac citius.* Ioan. 13. 27. Ac si diceret: noli diutius in peccato morari, ne in illo moriaris! idcirco *fac citius*. Vnde quidam suspicantur Christum mortuum fuisse, antequam Iudas se necaret, ne ipsum in suo peccato mori videret. Hujus sententiæ est Euthymius, qui de eo sic scribit: Laqueo se suspendit, & nec id continuò assequutus est prout cupiebat: agnitus enim à quibusdam, depositus est ne præfocaretur. Idem sentit Theophylactus: Verùm scias quòd posuit collum suum in laqueum, & cum ab arbore penderet, arbore inclinata supervixit, &c. Nullæ creaturæ volebant ad illius mortem concurrere, quem Christus volebat vivere, donec peccatum suum deponeret.

Euthym.

In Mat. 27.

In peccato vestro moriemini. Queritur, an Christus hoc dixerit eis malè precando, vel comminando, aut prævidendo. Respondeo, dixisse prævidendo & prædicando; prævidebat enim illos mortuos absque pœnitentiâ, ideo prædicit eis suam obstinationem in perfidiâ & incredulitate; ac proinde à cœlesti gloriâ abdicationem. Vnde Augustinus: prænuntiavit illis Dominus, dixitque sententiam, præsciens quòd in peccato suo morerentur. Dices: Non obstante illâ prævisione &

Vers. 22.

Tract. 384
in Ioan.

prædictione, poterantne illi Iudæi non peccare, & sic non mori in peccato? Poterant: nam Dei præscientia non imponit rebus necessitatem. Præterea, quidquid Deus prævidet, semper cum potentia ad oppositum prævidet. Illius ergo prævisio non fuit causa quod isti peccaverint, & quod mortui fuerint in peccato, sed illorum perversa voluntas, quia resipiscere noluerunt. Præviderat Deus negationem Petri, & proditionem Iudæ, ac utrique prædixerat; & licet præviderit & prædixerit, poterat ille non negare, & iste non tradere. Si igitur illa prævisio fuisset causa negationis Petri, non flevisset Petrus amarè: sed quia vidit, quod non obstante illa prævisione & prædictione, poterat Christum non negare, ideo meritò flevit, & egit poenitentiam, quia voluntariè illum negaverat. Nam licet Dominus per impossibile non prævidisset & præcognovisset peccatum Petri, non minùs liberè Petrus negasset: ergo illa præcognitio aut prædictio non fuit causalis negationis, sicut nec proditionis Iudæ, quidquid oblatraverit olim Celsus, in quem sic Origenes: Nos dicimus non prædictorem causam esse futuri, sed futurum illud quod omninò eventurum erat, etiam nemine prædicente, præcognitori causam prædicendi dedisse. Totum enim in præcognitione vatis est, cum alterutrum fieri possit, fore hoc alte-

rum; non dicimus præcognitorem adimere possibilitatem, ut vel fiat, vel non. Quibus verbis Origenes diluit objectionem Celsi, qui probare conabatur, Christum prædicendo proditionem Iudæ, attulisse necessitatem ipsi Iudæ, ut facinus illud proditionis committeret: quia necesse erat fieri, quod Christus futurum esse prædixerat. Respondet igitur Origenes, prædictionem non adferre necessitatem, quia non ideo res fit, quia præcognita est; sed ideo præcognita est, quia futura erat. Unde & Augustinus: Neque ideo

Lib. 4. de Civit. Dei cap. 10.

peccat homo, quia Deus illum peccaturum præscivit: imò ideo non dubitatur ipsum peccare cum peccat, quia ille, cuius præscientia falli non potest, non factum, non fortunam, non aliquid aliud, sed ipsum peccaturum esse præscivit, qui, si nolit, omninò non peccat, sed si peccare noluerit, etiam hoc ille præscivit.

Instabis: Cur Iudas mortuus est in suo peccato, Petrus verò non? Quia Petrus voluit consentire gratiæ Dei, illique cooperari, Iudas verò non. Prævidens igitur Christus illum velle mori in suâ malitiâ & finali impoenitentia, dixit, *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.* Similiter, quia prævidit istorum Iudæorum malitiam, quâ nollent converti; sed vellent in infidelitate & in peccatis suis perseverare, ait illis, *In*

Verf. 11.

peccato vestro moriemini.
Ideò Dominus ait illos esse mortu-

ritu-

rituros in peccato; ut non moriantur in peccato. Audi Chrysostomum: Mortem peccatoris dicit Deus, ne mittat in mortem, &c. Terreant vos verba, ne conturbent facta. Ideo minatur, ne peccator puniatur. Vnde & Theodoretus: Quoniam conservare Deus gaudet, minatur tristitia, ne in nos tristitia invehat. Caveat ergo peccatum qui non vult mori in peccato.

Simile.

Eccl. ix. 3.

Si habeas unam arborem inclinantem se, verbi gratia, ad Aquilonem, & eò semper tendat, licet aliquando vi & industria illam erigere coneris, quæro à te, quando præscindetur, nonne cadet ad illam partem, ad quam inclinabatur? Et si ibi cadat, ibi remanebit, juxta illud; *Vbi cumque ceciderit lignum, ibi remanebit, sive ad Austrum sive ad Aquilonem.* Et sicut arborem ad Aquilonem inclinantem, dicimus casuram ad Aquilonem: ita hominem alicui peccato, verbi gratia, avaritiæ, aut luxuriæ deditum, dicimus, quando morte præscindetur, ad hanc partem casurum, id est, in tali peccato moriturum; quia ejus desideria, veluti rami tendunt & inclinantur ad hujusmodi vitia. Audi D. Bernardum: Rami nostri desideria nostra sunt, ubi major est copia ramorum, & ponderosior, inde casuram non dubites arborem. Quid agendum ne cadas, & moriaris in peccato? Noli inclinari ad peccatum, erigas te per penitentiam, ne tibi dicatur,

Serm. 49.
in parvis.

Et in peccato vestro moriemini. Vis non mori in peccato? noli vivere in peccato. Attende precor, quid quædam mulier dicat David: *Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur in terram.* Cura-
2. Reg. 14.
14.
quæ dilabenti & fluenti comparatur? Talis est aqua, quales sunt canales & meatus, per quos transit; dulcis, salsa, amara aut sulphurea erit aqua, si meatus sint ejusmodi. Similiter solet ut plurimum vitæ terminus assimilari cursui ejusdem vitæ: si enim quis castè vivat, castè morietur: si transeat per viam mandatorum Dei, in illa morietur: si per viam Sacramentorum, morietur cum Sacramentis: si autem transeat per viam peccati, periculum erit, ne in peccato moriatur. Audi Augustinum: Vivite benè, ne moriamini malè.

Serm. 24.
de verbis
Domini.

Propterea idem Doctor deflens miserandam istorum Iudeorum sortem, sic scribit: Infelicissima conditio, misera fors istorum Iudeorum, qui de ore veridico audierunt; *In peccato vestro moriemini*, &c. Haud dubiè ille morietur in peccato, qui perseverabit in peccato. Vnde Bernardus: Væ illi qui tunc habuit terminum luxuriæ, quando vitæ.

Traet. 38.
in Ioan.

Præterea, moriatur peccato, qui noluerit mori in peccato. Quid enim sit mori peccato, pulchrè & minutim explicat Divus Prosper his verbis: Quid est mori peccato, nisi damnandis operibus omnino non vivere, nihil concupiscere

Lib. de vit.
contempl.
cap. 21.

piscere carnaliter, nihil ambire?
 Ut sicut qui mortuus est carne,
 nulli jam detrahit, nullum adver-
 satur, nullum despicit, nullius pu-
 dicitiam callidâ circumventionem
 corrumpit, nemini violentus exi-
 stit, neminem calumniatur aut
 opprimit, non invidet bonis, aut
 insultat afflictis, non potentibus
 aut divitibus adulatur, non eum
 superbia inflat, non ambitio ven-
 tosa præcipitat, non vana gloria
 turpiter jactat, &c. Sicut, inquam,
 carne mortuus, nec facere ea po-
 test, nec pati; ita & his, & talibus
 vitæ non vivunt, qui mortui
 peccato, Deo vivunt. Qui igitur
 non vivit peccato, non morietur
 in peccato. Interrogatus aliquan-
 dō Aristippus, quomodō Socra-
 tes obiisset diem? utinam, inquit,
 sic ego. Quia enim Socrates bene
 vixerat, bene obiit.

Laert lib.
 2. de vitâ
 Phil.

Verf. 21.

In peccato vestro moriemini. Præ-
 ceperat Deus Saûli, ut omnes
 Amalechitas tamquam hostes in-
 festissimos deleret, & de medio
 tolleretur; illè autem noluit divino
 præcepto obtemperare. Quid in-
 dēt multa ei ob illam inobedien-
 tiam evenerunt incommoda, tam
 in vitâ, quàm in morte: nam in
 extremis constitutus, atque Phi-
 listinis illum prementibus, vidit
 juvenem quemdam à quo occisus
 est, non tamen invitatus, sed ipse
 met consentiens & præcipiens; in-
 terrogatus enim ille juvenis à
 Davide, ait: Casu veni in montem
 Gelboë, & Saûl incumbbat super
 hastam suam, &c. vidensque me voca-

2. Reg. 11. 6

vit. Cui cum respondissem: Adsum, dixit Verf. 7.
 mihi: Quisnam es tu? Et aio ad eum: Verf. 8.
 Amalechites ego sum. Et locutus est Verf. 9.
 mihi: Sta super me, & interfice me.
 Stansque super eum, occidi illum. &c. Verf. 10.

Observat Philo, iusto Dei ju-
 dicio tunc occurrisset ibi virum
 Amalechitam potius, quàm alte-
 rius nationis; qui quidem Ama-
 lechites Saûlem interfecit, non
 præcipiente Deo, sed ipsemet
 Saûle. Melius obedivit Saûli iste
 Amalechita, Saûlem occidendo,
 quàm Saûl Deo. Itaque si juxta
 Dei mandatum Saûl omnes Ama-
 lechitas delevisset, hic illum non
 interfecisset; atque ita in suo pec-
 cato mortuus non fuisset. Cave
 tu, ne quid simile tibi contingat.
 Præcipit tibi Deus, ut omnia
 peccata tua tollas per pœnitentiam
 de medio tui: tu verò hoc
 negligis, sed in extremitate vitæ
 tuæ, morbo premente te, aderit
 aliquis Amalechita, id est, aliquod
 peccatum, in quo & per quod
 moriaris. Occide tu peccata tua,
 ne ab eis occidaris; fac moriatur
 peccatum in te, non tu in pec-
 cato.

Caveamus igitur, ne in pecca-
 to moriamur. Omnes mortem
 reformidant, quamvis illam se
 non evasuros sciant: nullus vellet
 gladio interire, nec igne vitam
 finire, nec fame perire. Alij ti-
 ment capite truncari, alij aquis
 suffocari, aliqui bestiarum denti-
 bus laniari, nonnulli veneno ex-
 tingui. Verum, inquit Augusti-
 nus, quid interest quo mortis ge-
 nere

Lib. 1. de
civit. Dei.
cap. 11.

nere vita ista finiatur, quando ille
cui finitur, iterum mori non co-
gitur? Non mortem timeamus,
quam necesse est subeamus: sed
malam mortem fugiamus. Non
enim ille malè moritur, qui igne,
lapidibus, gladio, veneno, bestiis,
fame, cruce, aut aliquo suppli-
cio moritur. Stephanus lapidibus
obrutus est; Petrus cruci affixus,
Paulus securi percussus, Lauren-
tius igne crematus, & multi alij
gravissimis supplicijs affecti vi-
tam finierunt, & tamen malam
mortem non subierunt, cum sit
pretiosa in conspectu Domini, mors
Sanctorum eius.

Psal. 115. 15

Psal. 33. 22.

Contrà verò est *mors peccato-
rum pessima*. Pretiosa fuit mors La-
zari in conspectu Domini, licet
fame obierit. Pessima fuit mors di-
vitis, licet obierit divitijs plenus.
Satius fuit Lazaro mori humi inter
canes lingentes, quàm diviti in le-
cto inter amicos foventes. Non
attendamus, quo loco, quâ morte,
sed quo in statu moriamur. Pre-
cor, audias Chrysostomum hac
de re differentem, & quinam sint
qui benè moriantur, indicantem.
Nullus miserum dicat eum qui
in alieno solo vitam finivit, ne-
que qui in solitudine ex hac vita
decedit; neque enim ille dignus
est, qui miser dicatur: sed qui in
peccatis mortuus est, etiamsi su-
per lectum, etiamsi præsentibus
omnibus amicis spiritum exhalare-
ret, &c. Ioannes nonnè decolla-
tus est? Stephanus lapidatus vi-
tam finivit, Paulus capite trunca-

Homil. 66.
in Genes.
& hom. 5.
ad pop.

tus, Petrus contrario modo,
quàm Dominus crucifixus. Non-
nè eorum mortes per totum
mundum celebrantur? &c.

Pretiosa est mors illius qui in
gratia decedit, sive in igne, aut
in aquâ, aut in patibulo moria-
tur, aut bestiarum dentibus con-
teratur. Pessima autem est mors
illius qui in peccato, id est, nul-
lâ peractâ pœnitentiâ moritur,
etsi in lectulo molli, pannis seri-
cis cooperto, parentibus & ami-
cis stipatus suum exhalet spiri-
tum. Hoc dico malum, ait idem
Doctor, cum malâ recedere con-
scientiâ. Propterea probet seip-
sum & examinet unusquisque,
quo in statu sit, & videat, an, si
illi nunc moriendum esset, in
peccato moreretur: nec attendat
mortem qualemcumque subeat,
sed quò per mortem ire debeat.

Ibidem.

Hoc consulit D. Augustinus. Lib. 1. de
civit. Dei.
cap. 11.
Non itaque multum curandū est
eis, qui necessariò morituri sunt,
quid accidat, ut moriantur, sed
moriendo, quò ire cogantur.

In peccato vestro moriemini. Vix
moriatur in peccato, qui saluber-
rimum ejusdem Augustini se-
quetur consilium. Audiamus
Deum, dum rogat, ne postea non
audiat, dum judicat. Tunc Deus
rogat, si sic fari liceat, quando in-
spirationes immittit; quando ro-
gat per Prædicatores. Vocat quis
amicum & rogat illum, ipse autem
non respondet: tunc ille sumit
extremitatem pallij, aut vestis,
nec propterea dignatur adver-

Verf. 217

Serm. 102

tere, parumper percutit, & ipse non percipit. Vnde ille indignans recedit, dicens, *ego vado*. Pro tua utilitate vocabam: non tetigi tuam vestem, ut illam à te extraherem, sed ut te per illam traherem: non percussi, ut laderem, sed ut te converterem; non respondisti, nec advertisti, ergo mereris derelinqui.

Ita etiam Deus vocat & rogat nos per internas inspirationes, & publicas conciones. Si non audiamus, trahit nos, immittendo nobis aliquam bonorum iacturam: si adhuc obsurdescamus, percutit aliquam infirmitate; quod si ita rogantem & vocantem illum non audiamus, recedet à nobis, & merito dicet, *Ego vado*. Audi illum conquerentem: *Quia vo-*

Prov. 1. 24. 25. & 26. *cavi & tenuisti, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Des-*

pexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo. Nota, quoque: quasi dicat, omnes creaturæ ridebunt, & subſannabunt. Nam lætabitur iustus cum viderit vindictam, Et ego quoque in interitu vestro ridebo. Ego, qui vos vocaveram, ut salvarem, qui vos percusseram, ut sanarem, ride-

bo, inquam, dum vobis in peccatis vestris mortuis, id quod timebatis acciderit. Timebatis tradi dæmonibus, & ab eis cruciari; tunc ridebo, quando vobis illud acciderit. Quia rogati nolulistis audire, iudicati merebimini non audiri. Vnde subdit Deus: Tunc

invocabunt me, & ego non exaudiam, mane consurgent, & non invenient me. Quid est hoc, nisi, quæretis me, & non invenientis?

Quò ego vado, vos non potestis venire. Hic modò loquitur de dis-

Verf. 22.

cessu ad Patrem, ad quem non erant ipsi peccatis conspurcati venturi. Ergò, inquit Augustinus quò ego vado, dixit Dominus, non cum itur ad mortem, sed quò

Tract. 38. in Ioan.

ibat ipse post mortem. Quia in peccatis erant morituri, quò ibat Christus non erant accessuri. Itaque nihil infelicius est, quàm in peccato mori. Vndè Chrysostomus: De nobis timeo, ne dicatur, *Quò ego vado, vos non potestis veni-*

Hom. 49.

re. Quomodò enim poterimus, cum contrà quàm præcipiatur operemur? Non poterit ire luxuriosus, nec avarus, nec iracundus, nec cæteri peccatorum pondere pressi, cum nihil coinquinatum intret in regnum cælorum. Fuge inquinari, si cupias salvari.

Dices: Nunquid similia verba dicta sunt Apostolis, & præcipue Petro, *Quò ego vado, vos non potestis*

Ioan. 13. 33.

venire? Et Petro interroganti, at-

Verf. 36.

que dicenti, *Domine quò vadis?* Respondit Iesus: *Quò ego vado, non potes me modò sequi; sequeris autem postea?* Respondet D. August. Hoc Dominus discipulis dixit: non autem abstulit spem, sed prædixit dilationem; quandò enim hoc discipulis Dominus loquebatur, tunc non poterant venire, quò ille ibat, sed postea venturi erant. Isti autem nunquam, quibus præ-

Tract. 38. in Ioan.

Verf. 27.

Verf. 28.

præsciis dixit; *In peccato vestro moriemini*. Malim ego audire, Quò ego vado, tu modò non potes venire, quàm, *In peccato tuo morieris*. Qui enim non potest modò, poterit aliquandò. Tunc, quando Christus Apostolis & Petro loquebatur, non poterant ire quò ipse

ibat, sed potuerunt aliquando, & tandem secuti sunt. Vndè dixit Petro, *Non potes me modò sequi, sed quòris autem postea*. Qui lethali peccato fœdantur, si morentur, non possent ire quò Christus ivit, sed qui sine peccato est, semper erit, ubi Christus est.

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM SECUNDAM.

Super Cathedram Moyfi sederunt Scribæ. &c. Matth. 23. 2.

XPENDENDA sunt verba illa divina apud Ieremiam: *Si separaveris pretiosum à vili, quasi os meum eris*. Tunc se-

paramus pretiosum à vili, quando discernimus doctrinam bonam & integram alicuius Prædicatoris aut Prælati à pravis suis moribus. Gaudet Deus quòd bonum à malo secernamus, ut illud sumamus, hoc caveamus. Si nulla fiat separatio, non erit aurum, nec argentum in mundo; nullæ gemmæ, imò nec triticum, nec vinum, neque oleum. Nam aurum & argentum terræ immiscetur, triticum paleæ, oleum amurcæ, gemmæ conchis includuntur, vinum racemis. Vt igitur hæc habeantur, necesse est ut separantur. Virgilius Enniū Poëtam

manu tenens & legens interrogatus, quid ageret, respondit; *De stercore aurum colligo*. Quia Ennius nonnulla præclara, & alia vilia suis scriptis immiscuerat. Sanum dat D. Augustinus consilium; *Botrum carpe, spinam cave*. In primâ rerum molitione voluit Deus separatione uti: divisit enim aquas ab aquis, lucem à tenebris; nec ullus fuit ordo universi absque separatione. Qui itaque in condendo universo usus est separatione, vult hodie, ut discamus separare pretiosum à vili, aurum à terrâ, triticum à paleâ, gemmas à conchis; id est, sanam doctrinam à pravis istorum Phariseorum moribus, ait enim,

Super Cathedram Moyfi sederunt Scribæ & Pharisei. Omnia ergò quæcumque dixerint vobis, servate & facite: secundum autem opera eorum nolite facere. Per Cathedram in-

telligimus auctoritatem docendi, judicandi & jubendi, Vnde D. Cyrillus; Non hinc lineam Cathedralam, sed doctrinam significat potestatem. Dicuntur igitur Scribæ & Pharisei sedere super Cathedralam Moysis, quia legem & doctrinam à Deo per Moysen populo traditam, docebant; vel Moysis docendi auctoritatem obtinuerant; illiusque successores erant: vocatur autem Cathedra Moysis, quia fuit Moyses primus Summus Sacerdos. Vnde Greg. Nazianzenus vocat illum Principem, & Sacerdotum Sacerdotem. Et Philo vocat eum Pontificem, dum eius vitam sic concludit. Huiusmodi fuit vita, obitusque Moysis Pontificis. D. Leo sic de Moysen scribit: In divinis litteris præcipiente Domino solus Moyses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse unxit, qui utique Summus Sacerdos Dei erat.

Habuit itaque Synagoga suam Cathedralam, id est, doctrinam potestatem, & in Cathedra sedentem, id est, Summum Pontificem; & sedens gratiam assistentem, ne posset malè docere populum. Ecclesia quoque, cuius figura fuit Synagoga, debet habere, & habet suam Cathedralam, in qua primùm sedit D. Petrus, unde dicta est Cathedra Petri, sive sedes Apostolica ab omnibus Patribus maximè commendata. De illa D. Augustinus sic loquitur, dum in litteras Petiliani invehitur. Quid tibi, inquit, fecit Cathedra Eccle-

sie Romanæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet, quibus nos in Catholicâ unitate connectimur, & à quo vos nefario furore separastis? Idem dicere possumus hæreticis nostri temporis, contra Summum Pontificem & Apostolicâ Sedem debacchantibus. Idem etiam Optatus Augustinus æqualis, Donatistis obiebat. Negare non potes scire te in urbe Româ Petro primùm Cathedralam Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, &c.

Quod Synagoga Pontifex in his maximè quæ ad fidem & religionem spectabant non posset errare, satis apertè manifestatur in eo quod in eius pectore scribebatur; sic enim Deus præcipiebat: *Pones in Rationali iudicij Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore,* &c. Cur autem scriberetur in pectore Summi Sacerdotis, *Doctrina & Veritas*, explicatur in Deuteronomio, ubi Dominus præcipit ijs, qui dubitant circa intelligentiam divinæ legis, ut ascendant ad Summum Sacerdotem, atque ab eo quærant solutionem, & subiungit: *Qui indicabunt tibi iudicij veritatem.* Igitur & signo, & verbo Dominus promisit in pectore Summi Sacerdotis habitaturam doctrinam & veritatem, ac proinde illum non erraturum, cum populum docuerit. Idcirco iubebat ut audiretur, ei que obedientia præstaretur; unde subdit, *Et facies quodcumque dixerint:*

Lib. 2. cont. Parmen.

Exod. 28. 30.

Deut. 17. 9.

Ibid. V. 10.

Quod

Orat. 6. de Moysen & Aarone.

Epist. 88.

Lib. 2. c. 51. cont. lit. Petil.

Quod si hoc Aaronico sacerdotio conveniebat, certè multò magis Ecclesiæ Pontifici, cui in personâ Petri dictum est à Christo: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Quod autem hæc verba tam ad fidem Petri, quàm ad fidem successorum in Pontificatu referantur, docet Bernardus scribens ad Innocentium Summum Pontificem. Oportet ad vestrum referri Apostolatium pericula quæque, & scandala emergentia in regno Dei; ea præsertim quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimum refarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hæc quippè huius prærogativa Sedis; cui enim alteri aliquando dictum est: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua?* Ergò quod sequitur, à Petri successore exigitur; *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Indigebat autem Ecclesia etiam post Petri mortem, quo Catholici in fide confirmarentur: sed non posset nos in fide firmare, si ipse posset errare.

Non debuit stabilior esse Sedes sive Cathedra Moylis, quàm Petri, cum illa fuerit figura huius. Audiendi erant qui in illâ Cathedra Moylis sedebant, & ad eos erat recurrendum in dubijs fidei, & eorum iudicio standum sub pœnâ mortis, cum non possent errare. Audiendi etiam, imò multò magis sunt qui sedent in Cathedra Petri, cum non pos-

sint nos malè docere, licet mali essent illorum mores. Quocirca Divus Chrysologus hortabatur Eutychetem, ut à iudicio Summi Pontificis non recederet; imò ad illud attenderet, sic enim scribit: Hortamur te frater honorabilis, ut his, quæ à Beatissimo Papâ Romanæ Civitatis scripta sunt obedienter attendas, quia Beatus Petrus, qui in propriâ Sede vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem. Quamvis enim hic Auctor non citet locum Evangelij *Rogavi pro te*, &c. tamen eò line dubio respicit, dum tam fidenter affirmat, ex Romanâ Sede præstari omnibus quærentibus fidei veritatem.

Et sicut olim scandala & vitia Sacerdotum Synagogæ, non præjudicabant eorum doctrinæ & fidei, nec obstabant quo minus quæ docebant, servarentur & efficerentur: ita nostrorum Pontificum & prælatorum vitæ pravitas, si qua esset, nihil eorum auctoritatis & doctrinæ, quam sequi debemus, obesset. Vnde D. Augustinus sic contra quosdam schismaticos invehitur: Cum tales sederint super Cathedram Moyli, cui Dominus honorem servavit, quare vos propter eos, quos illis sive iustè, sive iniustè comparatis, Cathedrâ Apostolicam blasphematis? Non erat Cathedra Moyli continenda propter praves mores sedentium; nec Cathedra Petri, vel Sedes Apostolica despicienda propter peccata Pontificum.

In Epist. ad Eutych. quæ habetur in 1. Tom. Conciliorum ante Concilium Chalcedon

Ibidem.

Lib. 2. cont. lit. Petri. cap. 72.

Comparavit aliquando Christus discipulos & omnes Prælatos
 Matt. 5. 3, sali & luci; *Vos estis sal terræ, &c. Vos estis lux mundi.* Cur sali &
 Verf. 14. Soli comparantur? Vide quid de
 Discurs. 2. hâc materiâ scripsimus in Discursibus, quos edidimus de dignitate sacerdotali, Gallico idiomate: tamen impræsentiarum dicimus sali comparari ob eorum vitam & personales mores, qui possunt corrumpi, sicut sal infatuari: luci verò propter eorum doctrinam & fidem, quæ non potest corrumpi; est enim lux incorruptibilis. Ideò ait, *Si sal infatuatum fuerit, in quo salietur?* Præsupponit Christus Prælatos in suis moribus posse deficere, sicut sal evanescere, eosque amittere posse sanctimoniam, sicut sal condiendi acrimoniam. Verumtamen, quia lux Solis non potest corrumpi, idcirco quoad doctrinam & fidem luci meritò comparantur. Vnde non dixit Christus; *Si lux obtenebrata fuerit, in quo illuminabitur?* Supponebat enim Summos Pontifices quoad fidem non posse deficere vel errare, præcipuè quando nos docent, vel condunt aliqua ad fidem spectantia.

Verf. 2. *Super Cathedram Moysi sederunt Scriba & Pharisei.* Sedebant, sed nunquã in arenam descendebant: dicebant, sed non faciebant. Aliter David, de quo sic Scriptura: *Sedens in cathedra sapientissimus, &c.* Vbi David in cathedra? ubi David sapientissimus, nisi quando ore promebat, & opere adim-

plebat? Promebat, inquam, se velle percutere Philistæum, ut omnibus innotesceret, quia est Deus in Israël. Hoc dixit, & tandem in arenam contra Philistæum descendit. Audiamus illum prædicantem ex cathedra; *Dabo cadavera castrorum Philistæum hodie volatilibus cæli & bestiis terræ, ut sciat omnis terra quia est Dominus Deus in Israël, &c.* Videamus in arenam descendantem, & quæ dixerat, executioni mandantem. *Festinavit David, & occurrit ad pugnam ex adverso Philistæi, &c.* Hic annotatio est Divi Theodoretī sic scribentis. Prædicat David universo orbi terræ Dei cognitionem. Cognoscet enim, inquit, omnis terra, quòd est Deus in Israël. Et os quidem fundit oracula; manus autem se fortiter gerit, & lapide perimit alienigenam. Nullus equidem suggestus splendidior, nulla Cathedra clarior, neque ad docendum aptior, neque ad persuadendum efficacior, quàm arena est, ubi & ore, & manu, & opere docemus, & docemur.

Scriba & Pharisei. Sub hoc nomine Scribarum & Phariseorum taxat Christus Sacerdotes legis Mosaicæ; & quia patefacienda erant illorum vitia, utpotè superbia, avaritia, ambitio, cupiditas, hypocrisis, Deus non vult illos appellare Sacerdotes, licet reverà essent Sacerdotes; idque ob honorem sacerdotij. Hæc observatio est D. Cypriani. Patrantes enim

1. Regum
27. 46.

Verf. 43.

Quæst. 42.
in 1. Reg.

Verf. 2.

Lib. 4.
Epist. 9.

enim eadem vitia, quæ & Pharisæi, vocandi potius erant Pharisæi, quàm Sacerdotes. Indè docet nos Christus, quòd si contingat dari aliquos Sacerdotes in Ecclesiâ Catholicâ committentes eadem vitia, quæ solent ipsi mundani, concubinarij, mercatores, litigatores, aut alij committere, non debemus, cùm opus fuerit, talia vitia propalare, & eos Sacerdotes vocare; sed dicendum potius erit: quidam mundani talia, vel talia vitia patrarunt; debent enim vocari mundani, non Sacerdotes, quia more mundano, non sacerdotali se gesserunt, sicut à Christo isti vocati sunt Pharisæi, quia more Pharisaico vivebant, id est, hypocrisis, avaritiæ & similibus vitijs operam dabant, sicut & Pharisæi. Si hoc observaretur, status Ecclesiasticus non ita contemneretur.

Sed ô tempora! ô mores! ferè omnes omnia Sacerdotibus impingunt vitia, existimantq; se aliquid lucratos esse, dummodò dicant à Sacerdotibus aliquod facinus esse commissum. Tace saltem, tace, ô impie, nomen, si nolis tacere crimen. Cur nominas sacerdotaletm qualitatem, cùm ab eâ nullus didicerit iniquitatem? Noli, inquam, huic statui derogare, qui numquam docuit peccare. Audi precor D. Chrysostomum, atque illius nota similitudines. Cùm videris Sacerdotem indignum, ne traducas sacerdotium, non enim oportet damnare

res, sed eum qui bonâ re malè utitur; quandoquidem Iudas proditor fuit; verùm non propterea accusatur, ordo Apostolatus, sed illius animus, nec crimen est sacerdotij, sed malum animi. Et tu igitur ne sacerdotium vituperes, sed re bonâ malè utentem. Quot medici facti sunt carnifices, ac venena pro pharmacis dederunt? Non tamen artem vitupero, sed malè utentem arte. Quot nautæ malè rexerunt navigia? Verùm non ars navigandi mala est. Si Christianus fuerit improbus, ne incuses professionem ac sacerdotium, sed re bonâ utentem malè, &c. At verò non potest magis sacerdotium vituperari, quàm dum dicis aliqua vitia à Sacerdotibus perpetrari. Dum Sacerdotes orant pro populo, dum prædicant, dum Missam celebrant, tunc se Sacerdotes ostendunt; at dum peccant, tunc homines peccatores se exhibent. Si igitur videas unum ex illis malè agentem, dic, quidam homo, & non quidam Sacerdos, malè operatus est.

Quæcumque ergò dixerint vobis, servate & facite. Si hæc accuratè servarentur, nullæ hæreses in Ecclesiâ orirentur. Ita sentit Divus Cyprianus, qui ad Cornelium contra hæreticos sic scribit. Neq; aliundè hæreses oborte sunt aut nata sunt schismata, quàm indè, quòd Sacerdoti Dei non obtemperetur, nec unus in Ecclesiâ ad tempus Sacerdos, & ad tempus

Homil. 4.
de verbis
Isaiæ, vidi
Dominum.

Epist. 55.

tempus Iudex vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversus Sacerdotum collegium quidquam moveret, &c. nemo dissidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet, nemo sibi placens, ac tumens seorsum foris hæresim novam conderet. Arrigant aures hæretici. Nam si illi audiendi erant, quorum erat successio destruenda, & reverà tunc destructa est, & sacerdotium finitum, quorum regnum defecerat, quanto magis audiendi sunt illi, quorum successio floret, cujus successionis tanta est vis, ut illà se teneri in Ecclesià Divus Augustinus fateretur? Tene me, ait, ab ipsà Sede Petri, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum. Idem sic Donatistas hæreticos sui temporis compellabat: Numerate Sacerdotes, vel ab ipsà Petri Sede, & in ordine illo Patrum, quis, cui successit, videte. Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferiorum portæ. Illa est ergò Cathedra audienda, quæ nunquam est evertenda. Hanc si non possint dæmones vincere, quanto minus hæretici?

Vers. 2.

Quacumque ergò dixerint vobis, servate & facite. Quæritur, quomodo jubeat Christus omnia quæ Scribæ & Pharisei docuerint, facere, cum sæpè eorum doctrinam reprehendar, & docuerit discipu-

los suos cavere à fermento, id est, doctrinà Phariseorum, & hoc ipso capite falsam eorum doctrinam arguat? Respondemus, Christum non loqui de Phariseis, nisi in Cathedrâ sedentibus; tunc autem Cathedram ipsam coëgisse eos vera dicere. Hoc sentit Divus Augustinus dum sic scribit: In verbis Christi debetis advertere, quantus honor delatus sit doctrinæ Moysis, in cujus Cathedrâ etiam mali sedentes, bona docere cogeantur. Ergò cum jubet servare & facere, quæ Scribæ & Pharisei dicunt, dum in Cathedrâ Moysis sedent, non de ipsorum, sed de legis ac Moysis doctrinâ loquitur. Perindè enim est, ac si dicat: omnia quæ lex & Moyses jubet, Scribis & Phariseis recitantibus, *servate & facite*, secundum autem opera eorum nolite facere. Nam

Multi quod bonum dicunt, non faciunt, & malè faciunt: si secundum opera eorum facias, tu quoque malè facies. Attende doctrinam cæli viam monstrantem, non personam malè operantem; attende, inquam, benè dicentem, non malè agentem. Frequenter enim, ait quidam Auctor, de malo homine bona doctrina procedit. Ecce enim vilis terra pretiosissimum aurum producit; numquid propter terram vilem pretiosum aurum contemnitur? non: sed sicut aurum eligitur, & terra relinquitur: sic & vos doctrinam accipite, & mores relinquit.

Nam

Matth. 23.

Lib. 16. c. 6.
Faust. c. 29.

Matt. 23.

Auctor.
oper. imp.
homil. 43.

Simile.

Tom. 6. lib.
1. contra
Epist. fund.
cap. 4.Tom. 7. con.
tra part.
Donat.

Nam ut apibus herbæ necessariæ non sunt, sed flores herbarum; ille flores colligunt, & herbas relinquunt: sic & vos flores doctrinæ colligite. Fidem prædicant, & infideliter agunt: pacem alijs dant, & sibi non habent: veritatem laudant, & mendacia diligunt; avaritiam castigant, & avaritiam diligunt. Hæc ille cum Christo dicente,

Matt. 23.3.

Quaecumque dixerint vobis, servate & facite: secundum autem opera eorum nolite facere. Prælati vel Prædicatores Ecclesiæ, qui non præstant quod prædicant, sunt veluti milliaria lapidea viam monstrantia, seipsa autem non moventia: & illi qui eos non audiunt, eo quod quæ dicunt, non faciunt, similes sunt viatoribus, pergere viam nolentibus, quod videant illa milliaria viam quidem monstrare, sed ea semper stare. Audi Augustinum: Tam sunt absurdi, & præposterii, & miseri, qui Præpositorum suorum malos mores imitari eligunt, quam si quisquam viator remeandum sibi esse existimet in itinere, cum viderit milliaria lapidea litteris plena viam docere, & non ambulare. Cur enim non potius, si pervenire desiderat, tales comites intueatur & consequatur, qui & viam benè demonstrant, & in eâ perseverant?

Vers. 3.

Simile.

Secundum autem opera eorum nolite facere. Sunt Prædicatores veluti canales per quos decurrit aqua: auditores verò sunt sicuti

conchæ. Quid diceret, si nollet concha aquam recipere, quia canales eam dant, non retinent? Ita, quid vis dicam de te, si doctrinam non recipias, & utilitatem ex eâ non haurias, quia qui illam tibi ministrat, illam non servat? Nescio an Prædicatori, vel auditori in Cant. loquatur Bernardus, dum dicit: Si sapias, concham te exhibebis, non canalem. Quidquid sit, fundat canalis aquam, eamque concha recipiat. Sic, doctrinam suam prædicet concionator, illamque audiat & servet auditor.

Dicunt enim, & non faciunt. Qui opere non perficit, quod ore prædicat, nihil aut parum proficit. Audi Hieronymum: Perdit auctoritatem dicendi, cujus sermo opere destruitur. Nam, teste Cicerone, caput est artis, dicere quod faciat. Sunt nonnulli Prædicatores, qui tam longè distant ab his quæ prædicant, ut vix digito attingant. Si dicas te nolle adimplere quæ prædicavit, nisi prius ipse adimpleverit, erras frater. Vis videre, quid sit Prædicator malus? Interroga Apostolum, est velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Sonat cymbalum sive campana, & sonando, & se consummando vocat ad sacrum, & ad Ecclesiam, nec tamen audit ad quod invitat. Insanus esset qui recusaret adire Ecclesiam, & Missam audire, quia hoc non præstat cymbalum. Sic insanit, qui, quod prædicat Prædicator non exequitur, eo quod ipse dicit, &

T

non

Serm. 118.
in Cant.Epist. 83. ad
Oceanum.

Dicer.

1. Cor. 13. 2.

Mat. 20. 14.

non facit. Crede mihi, *Tolle quod tuum est, & vade.* Nam D. Chrysostomus, dum de Prædicatoribus loquitur, sic ait: Si benè vixerint, eorum lucrum est; si benè docuerint, nostrum. Sumamus quod nostrum est, & relinquamus

Lib. de præ-
claris Grā-
maticis.

quod alienum est. Appion Grammaticus ob garrulitatem dictus est *Cymbalum orbis*, teste Suetonio. Sunt qui suâ dumtaxat garrulitate tinnunt, præterea nihil. Deus ipse in ipso mundi exordio, quæ dixit, fecit; ut in posterum doceret eos, qui curam habent dicendi, curam etiam accipere faciendi quæ dicunt. Audi

Gen. 1. 3.

dicentem, *fiat lux, & facta est lux.* Sed à quo facta est, nisi à dicente, *fiat?* Hoc videtur observasse

Lib. 2. cont.

Marc. 6. 4.

Tertullianus dum dicebat: Et dixit Deus, fiat, & factum est, ut tibi totus Deus commendaretur, & dicere, & facere. Fecit Deus quod dixit: fac & tu quod prædicas.

Matt. 23. 5.

Omnia verò opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus. O vana & inanis gloria! Quid prodest videri ab hominibus, cum non possit dari merces ab hominibus?

Matt. 6. 2.

Qui hoc faciunt, *repperunt mercedem suam.* Sed à quo? Non à Deo, qui talibus dare non vult: nec ab homine, qui dare non potest. A quo igitur? Fortè à seipso, qui sibi complacet; sed cum quærit sibi complacere, Deo displicet.

Non quæras videri ab hominibus, cum videaris à Deo & ab

Angelorum agminibus. Parati sunt homines in te vituperare, quod antè fingeant laudare; & si laudarint, illorum laus nihil tibi prodest, imò sæpè nocet. Homines, inquit Chrysostomus, licet laudarint, mox tamen accusant, vel invident, vel carpunt, & quamvis non hoc faciant, tamen nihil laudato profunt: Deus verò non ita facit, sed gaudet, nostra laudans merita. Si quis coram Rege & maximâ hominum multitudine aliquid ageret, nonnè demens esset, si Regem non attenderet, sed dumtaxat cæteris hominibus placere curaret, cum à Rege, non ab alijs sit ei præmium accipiendum? Huic similes sunt, qui, sicut isti Pharisæi, opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. Non vides, inquit idem Doctor, in equorum ludis, quomodo hi qui equos agitant, non advertunt plausum populi assidentis, nec voluptatem ex eo plausu capiunt, sed in unum Regem in medio sedentem oculos intendunt, ac ad nutum illius attendentes, totam multitudinem despiciunt? Hos & tu imitèris, non magni faciendo hominum famam, sed sententiam iusti Iudicis expectando, atque ad nutum ejus omnia dirigendo. Itaque id unum spectemus, quomodo Deus nos laudet, & quomodo videat, non quomodo homines.

Homil. 43.
ad pop.

Homil. 5.
in Genes.

Primus vanæ gloriæ cupidus fuit Lucifer, qui volebat non tantum

Homil. 5. tantum videri ab hominibus, sed præferri hominibus, atque ita factus est inferior omnibus hominibus. De illo sic Auctor operis Imperfecti: Concupiscentiâ vanæ gloriæ, ipse diabolus ruit de cælo; nam cum esset Angelus volens se ostendere Deum, perdidit illud quod erat, dum voluit appetere quod non erat. Si igitur dæmon suadeat tibi, ut te extollas, aut aliquod bonum opus agas, ut videaris & lauderis ab hominibus, responde ei: Sufficiat tibi hæc viâ perdidisse teipsum, non quæras perdere meipsum, scio quid tibi contigerit, & si hoc præstarem, quid mihi contingeret: tibi malè cessit aucupium vanæ gloriæ. Quia enim plus æquo ob naturæ & gratiæ dona voluisti te efferre, meritò tu cum socijs ad Tartara deturbatus es. Vnde hoc exemplo Dominus terruit discipulos suos cum gloriarentur, quòd dæmonia ipsis subijcerentur, dicens: *Vidi Satanam sicut fulgur de cælo cadentem.*

Luc. 10. 18

Lib. 23.
Mor. c. 4.In lib. de
nat. rerum.

Vt igitur Christus discipulos comprimeret, voluit illis hunc dæmonis casum proponere. Audi Gregorium: Mirè Dominus, ut in discipulorum cordibus elationem premeret, mox iudicium ruinæ retulit, quod ipse magister elationis, id est, Satan accepit, ut in auctore superbiæ discerent, quid de elationis vitio formidarent. Meritò autem dæmon fulguri comparatur. Dicunt nonnulli, quòd ille à fulgure non percu-

titur, à quo prius coruscatio percipitur, & tonitruum auditur. Ita ab hoc fulgure, scilicet dæmone læderis, si hanc coruscationem, id est, Christi monitionem non attendas. Cautum te faciat illè casus & ruina dæmonis, ut in te verificetur illud Senecæ dictum: Cautio est in reliquum, lapsus anterior. Fulguri etiam comparatur; quia, sicut hominem què tangit fulgur, non semper occidit, alia verò animalia semper; hunc honorem naturâ homini tribuente, ait Vincentius: ita tentatio diabolica non omnes homines occidit, quia illi qui rationabiliter vivunt, sciunt, vel resistere, vel occasiones fugere; sed illi læduntur, qui more brutorum vivunt, nempe carnales, & qui suo appetitui inserviunt.

Sen. in Proa
verb.

Simile.

Præterea, cecidit Satan sicut fulgur, quia, quo cecidit, scilicet vana gloria, sive superbia, est veluti fulgur. Nam sicut fulgur interdum pecuniam intra saccos, vinum intra dolium, ensen intra vaginam consumit, illæsis saccis, dolio & vaginâ: ita vana gloria consumit meritum, ac dona gratiæ, remanentibus illæsis donis naturæ, ut patet in dæmone, cui per superbiam remanserunt dona naturæ, deperditâ gratiâ. Vnde Divus Basilius fugiendam dicit vanam gloriam, tanquam spoliatricem bonorum operum, id est, meriti, quod acquirimus ex bonis operibus. Audiamus eius verba: Fugiamus inanem gloriam, dul-

Pulchra cō.
paratio.In constit.
Monast.
cap. 11.

cem spiritualium operum spoliatricem, iucundam animarum nostrarum hostem, tineam virtutum, blandissimam bonorum nostrorum deprædatricem eandemque mellis illitu fraudis sui veneni coloratricem. Dulce quid imperitis gloria est. Vide quàm dulciter, quàm iucundè eos deprædetur & corrodat, qui illius cupidi sunt. Non mirum igitur, si Christus tam acriter invehatur in istos Phariseos omni merito vacuos, & qui sese à vanâ gloriâ spoliari sinebant.

Observandum est, non sine myllerio Christum in hoc Evangelio ter usum fuisse hâc voce, *Matt. 23. 8. Vnus, ait enim: Vnus est Magister*
9. & 10. vester, &c. Vnus est Pater vester, qui
in cælis est, &c. Vnus est Christus.

Quia jam locutus fuerat de Cathedrâ Moyfi, quæ erat una, & figura Cathedræ suæ Ecclesiæ, quæ etiam futura erat una, in quâ sessurus erat unus Petrus, & post eum alius unus; idcirco ad denotandam huiusmodi unitatē, usus est voce unitatis. Fallor, nisi Divus Cyprianus huc respiceret, dum sic diceret: Deus unus est, & Christus unus, & una Ecclesiæ, & Cathedra una, super petram voce Domini fundata. Aliud altare constitui, aut sacerdotium novum fieri, præter unum altare & unum sacerdotium non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit. Quò vagaris hæretice? Non poteris salvari, si huic uni Ecclesiæ, & uni Petri Cathedræ non unia-

ris. Vndè Divus Hieronymus sic ad Damasum, unum ex Petri successoribus scribebat: Beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri communionem consocior: super illam petram ædificatam Ecclesiæ scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est, &c. Ego clamito; Si quis Cathedræ Petri jungitur, meus est. Perditur qui ab hâc Sede disjungitur, non potest non errare qui in rebus dubijs hanc unam Cathedram noluerit consulere. Hâc consuluit iste Doctor, licet omni scientiarum genere esset excultus ut ipsemet fatetur, atque ob eius firmitatem & divinam assistentiam, consulendam iudicavit. Mihi, inquit, Cathedram Petri & fidem Apostolico ore laudatam censui consulendam: indè nunc meæ animæ postulans cibum, undè olim Christi vestimenta suscepi.

Cum igitur Deus unus in essentia sit, adeo est unitatis amator, ut unam tantum Ecclesiæ, unam fidem, unam Cathedram, unum baptisma, unum populum, unum ovile habere voluerit. Huic nos Cathedræ uniamus, ut contra omnia hæreticorum ac dæmonum tela muniamur, atque unus simus, ut iusti esse possimus: iusti quippe unus vocantur. Hoc observavit Origenes attendens illa verba Apostoli, *Multi quidem currunt, sed unus accipit præmium.* Sic enim de viris iustis scribit: Merito & ipsi omnes non solum unum, sed

Tom. 2.
Epist. &
Epist. 56.

ibidem.

Hom. 1.
1. Cor. 9.
24.

Epist. 40. de
quinque
presbyteris
schismaticis.

sed & unus dicuntur, sicut Apostolus designavit: *Omnes quidem currunt, sed unus accipit palmam.* Vides manifestè, quia omnes iusti unus est qui accipit palmam. Cur enim omnes non dicantur unus, quorum cor unum & anima una esse describitur? Peccator autem varius & multiplex efficitur, ac tot quotidie induit personas, quot mores, modò leo, modò sus, modò aper apparet. Vnde addit idem Doctor: Nos qui adhuc sumus peccatores, possumus titulum iusti acquirere, quia unusquisque nostrum non est unus, sed multi. Intuere namque illius vultum, nunc irati, nunc iterum tristi, paulò post rursus gaudentis, & iterum turbati; & rursus lenis, in alio tempore de rebus divinis, & de vitæ æternæ actibus consulentis, paulò post verò vel quæ ad avaritiam, vel quæ ad gloriam sæculi pertinent, molientis. Vides quomodo qui putatur unus, verè non est unus; sed tot in eo personæ esse videntur, quot mores conspiciuntur.

Non sic iustus, sed semper idem, & sibi constans, semper unus. Audi summum de iusto viro elogium. *Fuit vir unus de Ramathaimophim, de monte Ephraim, & nomen eius Elcana.* O dignum nomen viri, qui unus & idem est! Nam Elcana idem est, ac possessio Dei. Hoc ipsum observat idem Origenes, ubi ostendit quinam sint Dei, & qui dæmonum. Certum est, inquit, quòd ille, de quo dictum est

quòd unus esset vir, possessio Dei est, & non possessio dæmonum. Quem enim dæmones possident, non est unus, sed multi, sicut & ipsi dæmones de eo quem possidebant, responderunt dicentes, quia legio nomen est ei.

Nonnè decem leprosi ad Iesum sanitatis obtinendæ causâ venerant? Ab illo ad Sacerdotes mittuntur, & dum irent, salutem acquirunt. Tunc notat Lucas, *Vnus autem ex illis, videns quia mundatus est, regressus est cum magnâ voce magnificans Deum.* Quippe decem Christum convenerant, decem à Christo mundati sunt; sed novem post salutem Christum obliviscuntur, & ad alia discedunt. Sed qui regressus est, ut daret laudem Deo, erat unus. Unus, inquam, ante salutem, unus in ipsa salutis acquisitione, unus post salutem acceptam. Cæteri verò fuerunt quidem unus in petitione salutis, & in executione mandati, eundo scilicet ad Sacerdotes, sed desierunt esse unus in gratiarum actione; iste autem Samaritanus semper unus & idem fuit. Ideò ad unum Christum revertitur, & uni Deo laudem dedit. Ita Divus Anselmus: Quod dicitur unus, inquit, intelligendum est, non diversis se voluntatibus varians, sed in una Deo placendi voluntate perdurans.

Volens Christus Iudam à malo proposito deterrere, nihil illi prius suggerebat, quàm hanc inimitam unitatem, dicens *Amen dico vobis,*

Ibidem.

1. Reg. 1. 1.

Ibidem.

Luc. 17. 15.

Ansel.

Matt. 26. 21

Ansel.

vobis, quia unus vestrum me traditurus est. Quid ais Domine, unus vestrum? Nonne proditor iam à discipulatu discesserat? Nonne sese dederat in membrum diaboli? Cur adhuc à te dicitur, unus discipulorum? Respondet idem Anselmus: Ex magnitudine misericordiæ suæ, voluit Deus proditorem discipulum ad pœnitentiam revocare sacramento unitatis. Proditori igitur relinquebatur spes salutis, si voluntatem habuisset unionis. Debebat esse unus cum cæteris discipulis, cum unum haberent Magistrum & Dominum: ille enim desperare solum potest de salute obtinenda, qui se ab hac unitate elongat. Maluit miser esse multus cum multis dæmonibus, quàm unus cum uno Deo, & unâ Ecclesiâ, & unâ Sede. Cave ne tu cum Iuda, & cæteris hæreticis ab hac unitate recedas.

Hanc unitatem satis superque jam commendarat Dominus in unius hominis creatione. Nam cum institueret Deus animantes, alias solitarias, & quodammodo solivagas, sicuti sunt aquilæ, leones, lupi, &c. alias gregatim viventes, veluti sunt columbæ, sturni, cervi, & huiusmodi; utrumque genus non ex singulis propagavit, sed plura simul existere ordinavit. Hominum verò genus, quod naturaliter politicum est ac civile, ex uno tamen est, ad commendandam unitatis concordiam, mysteriumque pro-

pagatum. Unus igitur Deus, ut unus agnosceretur Dominus, unum, à quo omnes, condidit hominem Hoc annotavit Divus Augustinus: Imago Dei, inquit, est in homine, ut unus factus sit Dominus, ex quo cæteri oriuntur, habens imperium Dei, quasi vicarius ejus, quia unius Dei habet vir imaginem. Cum solus homo imaginem Dei gerat, necesse est, ut in servandâ hâc unitate se, veluti Deus, gerat. Ad hoc nos hortatur Ambrosius. Et tu ergo ad similitudinem Domini unus esto. Non hodie sobrius, cras ebriosus, hodie pacificus, crastina die litigiosus. Esto sicut imago in didrachma immutabilis, eundem habitum servans quotidie. Qui itaque vult unus esse Magister noster, unus Pater, unus Christus; vult etiam ut uni Ecclesiæ, uni Cathedræ Petri inhæreamus, ut partem cum ipso habere mereamur. Extra illam non est salus; Sicut enim salus & vita non potest membro inesse, nisi maneat in unitate corporis: sic nulli potest esse verè salus, nisi intra Ecclesiæ unitatem extiterit.

Hoc circa Raab expressum Iosue videmus, cui mandatur & dicitur: Patrem tuum, & matrem tuam, & fratres tuos, & totam domum patris tui colliges ad te in ipsam domum tuam, & omnis qui exierit ostium domus tue foras, reus sibi erit. Quo sacramento declaratur, in una sola domo, id est, in Ecclesia vivere oportere, qui salutem voluerit

Lib. 12. de

civit. Dei

Epist. 1.

18. & 19.

luerit habere. Hæc est arca Noë, extra quam quisquis evagatur, involutus fluctibus in profundū mergitur. Hoc unitatis & concordie vinculum ostenditur in Christi tunica, super quam permisit Dominus, ut potius fors mitteretur, ne in partes scinderetur. Non enim debebat illa dividi, in qua unitas Ecclesie debuit significari. Illam scindunt, qui Ecclesiam præscindunt. Hoc ut evitaretur, sic Paulus obtesta-

batur. *Obsecro vos fratres per 10. 1. Cor. I. 10. men Domini nostri Iesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata.* Qui enim hîc vivit schismaticè, non vivet in futuro beatificè; nam de cœlesti gloria sic loquitur Augustinus: Non erit *Lib. 5. Ex-* ibi aliqua invidia disparis claritatis, ubi omnibus regnat unitas charitatis. Ad quam nos conducatur, qui sine fine vivit & regnat, Amen.

FERIA QVARTA

POST DOMINICAM SECUNDAM.

Dic ut sedeant hi duo filij mei, unus ad dexteram tuam & unus ad sinistram in regno tuo, &c. Matth. 20. V. 21.

VOD nonnullis eventurum erat, prædixit Isaias, & prædicendo monuit, monendo pol-

licebatur, & pollicendo comminabatur. Ecce prædictio: *Erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, &c. En monitio: Hæc est via, ambulare in ea, & non declinetis, neque ad dexteram, neque ad sinistram, &c. Ecce promissio: Et dabitur pluvia semini tuo, &c. En terror: Labia eius repleta sunt indignatione, &c. Hi duo discipuli filij Zebedæi*

viderant Christum Dominum præceptorem & magistrum suum, qui est via; ille enim de se ipso ait, *Ego sum via, &c. In ea Ioan. 14. 6,* ambulabant, sed monitionem audire recusabant. Monuerat Prophetæ & clamaverat, *Non declinetis, neque ad dexteram, neque ad sinistram;* Ipsi autem postulabant sedere, unus ad dexteram, alter verò ad sinistram. Sed, quia noluerunt audire Prophetam monentem, meruerunt audire Christum arguentem, *Nescitis quid petatis. Et interrogantem, Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?*

Isa. 30. 20

Verf. 21.

Verf. 22.

sum? Imò & promittentem, *Calicem quidem meum biberis*. Acquiratur sinistra, dum propria adimpleretur voluntas. Quomodo autem res se habuerit, audiamus.

Vers. 20.

Accessit mater filiorum Zebedæi adorans, & petens aliquid ab eo. Observant nonnulli, in Scripturâ multos Patres, multasque matres pro filiis & filiabus Dominum rogasse; nullos autem, aut paucos natos pro parentibus postulasse.

Accessit ad Christum quidam regulus dicens: Domine, descende priusquam moriatur filius meus. Venit & Princeps unus Synagogæ,

Matt. 9. 18. & dixit: Filia mea modò defuncta est, sed veni &c. Rogavit illum alius pater pro filio à dæmone pos-

Mat. 17. 15. sesso: Miserere filio meo, quia lunaticus est. Oravit & mulier Chana-

Mat. 15. 22. næa etiam pro filiâ à dæmonio vexatâ: Miserere mei Domine, fili David, filia mea malè à dæmonio vexatur. Modò, *Accessit mater filiorum Zebedæi adorans, & petens aliquid à Christo.* Vnicum filium reperio, qui curam habuerit Patris, ille scilicet, qui Christo dixit: *Matt. 8. 21. Permite mihi sepelire patrem meum.* En tota cura filiorum circa parentes, cogitant solummodò, quomodo sepeliant eos, oculos illorum claudant, & vultum terrâ cooperiant.

1. Reg. 4.

Ferè omnes filij suis vivendi moribus parant sepulchrum parentibus. Quis mortem intulit Heli, nisi duorum filiorum suorum mores depravatissimi? Et qui illos noluit castigare, meruit

castigari. Tantas mœsticias Iacob passus est à proprijs filiis, ut hæc verba protulerit, *Descendam lugens Genes. 37. in infernum*, id est, in sepulchrum. 35.

Tunc sepulchrû parabant, quando dilectum ejus filium Ioseph vendebant. Quis Davidem contristavit? Nonnè filius Absalom, qui coëgit illum pedestrem exire Civitate? Tantæ sunt anxietates, ac tam infallibiles, quas nati inferunt parentibus, ut Rebecca sic exclamaverit, *Si sic futurum erat, Genes. 25. ut quid necessarium fuit concipere?* 22. Quid autem petat hæc horum filiorum mater, audiamus.

Vers. 21.

Dic ut sedeant, &c. Quærunť sedere, & regno Dei frui; sed debent prius stare & laborare. Non enim merebitur, qui non fatigabitur. Celebre est emblemata, *Premium ex labore.* Vndè Æschylus: *Æschylus. Huic qui laborat Numen adesse solet.* Beata Theresia à Christo didicit, in quo consistat ratio meriti; sic enim Christus ad illam: *Filia, meritum non consistit in fruendo, sed in In eius vitâ. operando, patiendo, amando.* Paulus semel dicitur raptus in Paradisum, sed multoties passus. Quocirca ipsa assidue orabat, *Domine, da pati, aut mori.* Non benè sibi consulebant, qui sedere querebant. Non sedendo, non otiano acquirunt honorem, qui natus est ad laborem.

Non benè, inquam, sibi consulant, qui cum Domino sedere cupiunt. Nam Domini est sedere: *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum; Angelorum stare: Sera- Iesai. 6. 1. phim stabant; Imò & hominum: Ver. 2.*

Stan-

Psal. 111. *Stantes erant pedes nostri, &c.* Diaboli verò cadere, sed ideo cecidit, quia ascendere, & postea sedere optavit, dixit enim: *In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebò in monte testamenti.* Vnde meritò illum increpat

Serm. 2. de 3. testimo- nijs. *Divus Bernardus, quòd, tot millibus millium Angelorum stantibus, & Deo ministrantibus, ipse sedere appetierit. Dixisti; Sedebo.*

Dan. 7. *Vbi stant omnes & universi ministri, tu pacis inimice sedebis? Quid laborasti, ut jam sedeas? Peccavit, qui sine labore sedere optavit: O filij Zebedæi nondum laborastis, & sedere postulatis. Si Lucifer increpari, imò puniri meruit, quòd sedere, antequam laborasset, optaverit: quali non estis digni increpatione, qui ferè simili ducimini ambitione? Satiùs vobis sit stare & ministrare cum Angelicis spiritibus, laborare cum hominibus, quàm cadere cum dæmonibus. Meritò igitur eis dicitur:*

Verf. 22. *Nescitis quid petatis.* Quia etiam volebant isti in quantum poterant expellere Filium suo loco: nam qui sedisset ad Filij sinistram, fuisset medius inter Patrem & ipsum Filium, & ut ita dicam, propinquior Patri, quàm Filius, quòd fieri nequit, neque decet; non debet igitur admitti tam indecens & temeraria petitio. Hoc eleganter observavit Divus Paschalius: *Proprium est, inquit, uni Dei Filio Christo Iesu, ut sedeat ipse ad dexteram Dei Patris: quomo-*

dò sedeant aliquis eorum ad sinistram Filij, nisi medius sederet inter Patrem, & Filium, quòd nefas est dicere? Ergo indecens est talia loca exquirere, ac proinde nesciunt quid petant.

Non miror igitur, si Deum resistere superbis, scribat Apostolus: illi enim resistitur, qui nos aggreditur. Habet superbus Deum resistentem, quia Deus habet superbum aggredientem. Aggreditur autem Deum superbia, dum sapit & appetit sublimia: nec potest habere cum Deo consortium, cum diversum habeat hospitium: Vnde eleganter Bernard. Lib. de anim. Suspecta est Deo superbia, & o. ma cap 11. diosa, nec fieri potest, ut cum eo in gratiam revertatur: diversum utriusque hospitium, nec in eodem habitant animo, quibus non licuit cohabitare in cælo. In cælo nata est; sed velut immemor, quâ viâ inde cecidit, illuc postea redire non potuit. Nesciunt igitur quid petant, quia cum superbia cælum scandere attentant, in quod intrandum est per arctam portam, per quam non possunt superbi tumidi intrare. Attendite precor verba Hieronymi ad A. Epist. 32. bigamum scribentis: Quamvis mihi multorum sim conscius peccatorum & quotidie in oratione flexis genibus loquar; De- Psal. 14. 7i. *lecta iuventutis mea, & ignorantias meas ne merueris:* tamen sciens scriptum esse ab Apostolo, Deus Iac. 4. 6. *superbis resistit, &c.* nihil ita à pueritia conatus sum vitare, quàm

cumentem animum & cervicem erectam, Dei. contra se odium provocantem.

Serm. 7. in Hoc annotat Divus Ambrosius: Psal. 117. Deus, inquit, superbis resistit,

quia veluti quoddam suscepit adversus superbiam speciale certamen, tanquam dicat: Meus iste adversarius est, qui me lacescit, mihi debetur ista congressio.

Iac. 4. 6. Non dixit Apostolus: *Deus superbis obstitit, occurrit, quietos impugnat; sed, resistit*, quasi prius impugnantibus, provocantibus, ac lacescentibus Deum superbis, ipse, ut suo consulat honori, prolaribus & focis, ut ajunt, repugnet, propulsans à se eos, qui, quoad possunt, conantur eum à sede propriâ deturbare: quod

Lib. 4. Confess. c. 15. aliquando expertus Divus Augustinus, sic dolebat. Sed Domine conabar ad te, & repellebar abs te, ut saperem mortem: resistebas ventosæ cervici meæ, quoniam superbis resistis. Istis itaque discipulis Christus resistit, quando illorum petitionem non admisit, & dum eos nescire quid petant, respondit.

O vanas hominum prælationes! Quid petitis? Nescitis cujus discipuli sitis. Christi, inquam, qui voluit sibi scelestum & nefarium hominem, Barabbam scilicet, præferri. Quid quæritis cæteris vestris condiscipulis præferri? Attendite Phariseum, qui

non super astra cœli, non super solium deitatis, non super divinissimos thronos, se exaltavit, non Dei similitudinem ambivit, sed uni tantum se prætulit publicano, homini vilissimo, rapinis, adulterijs dedito, & tamen omnia perdidit; hoc uno vitio reus depicitur à Deo. Hoc observat D. Chrysostomus. Quid, oro, publicano deterius? At cum esset innumeris peccatis obnoxius, Phariseusque id solum diceret, non sum sicut publicanus, ipse omnia perdidit. Quid si bonis, vel suis æqualibus se prætulisset?

Sanè de D. Ioanne Baptistâ apud Matthæum dicitur: *Non surrexit maior Ioanne Baptistâ*. Sed ne super omnes extolleret caput, ideò capitis præscissionem passus est, quasi notans, quod non per prælationem, sed per humilem æqualitatem pervenitur ad æternam hereditatem. Hoc attigit D. Isidorus Pelus. Quoniam igitur major quidem omnibus, qui ex mulieribus nati fuerunt, erat Ioannes, caput ipsi ante donatum cœlorum regnû præscissum fuit. Qui itaque sustinuit Barabbam sibi præferri; & ambitiosum Phariseum publicano se præferentem, ore proprio damnavit: qui quæ permisit suum dilectum præcursores, inter natos mulierum majorem, capite truncari, ne capite elevaretur, arguet sine dubio & acriter horum discipulorum ambitionem. Nam semper detrimetosa est hominibus prælatio, etiam

Hom. 12. in
Epist. ad
Timot. 2.

Matt. 11. 12.

163. Pelus.
lib. 1. Epist.
168.

etiam somniata, ut patet in Ioseph, qui multum sibi obfuit, dum se futurum fratribus suis prælatum manifestavit, & sibi maxime postea profuit, quando se humiliavit. Hoc annotavit Divus Ambrosius: Quid, inquit, fuisset Ioseph, si humilis non fuisset? Scivit sibi ipsi obfuisse, quod prælatus erat fratribus. Prælatio armavit fratres, humilitas conciliavit extraneos. Prælatio concitavit germanos, humilitas Regem lubditum fecit. Nolite igitur, o discipuli, cæteris præferri, si non vultis à Christo reprehendi, & condiscipulos vestros indignari, & audire,

Nescitis quid petatis. Merito Christus repressit horum discipulorum regnandi libidinem. Nam in mundi exordio volens Dominus ambitioni aditum præcludere, ostendit quibus præferri & superextolli homo debeat; non enim creatus est homo, ut homini imperet. Cui ergo? Audi, *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ut præsit piscibus maris.* Non debuit homo dominari his, cum quibus debebat versari: debebat autem cum homine habitare, non homini imperare. Non dixit, inquit Nysseus, præsit animantibus, quæ simul cum ipso sunt, sed piscibus, qui vitam in aquis degunt. Urget adhuc divina iussio. Terror vestris, ac tremor sit super cuncta animalia terræ. Quæ verba ponderans D. Gregorius sic scribit: Non ait,

sit super homines, qui futuri sunt; sed sit super cuncta animalia terræ, ut ab animalibus, & non ab hominibus timeatur; quia contra naturam superbire est, ab æquali velle timeri. Isti duo quodammodo ab hac normâ deviaverant. Sit omnibus altâ mente repositum illud D. Bernardi consilium: Dominari ne affectes hominum homo, ne dominetur tibi omnis iniustitia.

Timon apud Stobæum, cognomento *μισανθρωπος*, ambitionem & avaritiam vocabat, *elementa malorum*. Nam sicut ex elementis omnia naturaliter generantur: sic ex ambitione & avaritiâ omnia fere mala oriuntur: De istâ sic Apostolus: *Radix omnium malorum avaritia.* De illâ sic Bernardus: Ambitio subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hyprocrisis, livoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, tinea sanctitatis. De homine idem Timon dicere solebat,

Ambitionis homo est vana plenissimus uter.

Et tamen nihil magis deberet esse alienum ab homine, quàm superbia; quia nihil habet, quo superbire debeat, cum omni repleatur miseriâ. Homo natus de muliere, repletur multis miserijs. Quod autem sit alienum ab homine superbia, audi precantem. Ab alienis parce servo tuo. Divus Hieronymus sic legit; *A superbis parce servo tuo.* Quod una lectio vocat superbû,

Serm. 14. in
Psal. 118.

Verf. 12.

Gen. 1. 26.

Orat. 1.

Gen 9. 2.

Lib. 217
Mor. c. 127

Bernard.

Serm. 8 de
iust. & iniust.

Simile

Iob. 14. i.

Psal. 118. 14.

altera dicit alienum; quia elongari debet ab homine superbia, tamquam aliquod alienum: non habet homo, unde superbiat, sed habet, unde se humiliet. *Humiliatio tua in medio tui.* Superbia præscindit nobis caput. D. Ambrosius in illud vatis Regij, *Non veniat mihi pes superbia*; sic scribit. Ideo errat pes superbiæ, quia caput non tenet.

Mich. 6. 14.
Psal. 15. 12.
Verf. 22.
Verf. 18.

Nescitis quid petatis. Merito reprehendebantur, quia omnia verba, quæ Christus dixerat non meditabantur. Christus enim, cum Ierosolymam ascendisset, & discipulos suos secreto assumpsisset, ait illis: *Ecce ascendimus Ierosolymam, & filius hominis tradetur Principibus Sacerdotum & Scribis, & condemnabunt eum morte: & tradent eum gentibus, ad illudendum & flagellandum, & crucifigendum, & tertiâ die resurget.* His verbis Christus loquebatur tam de suâ Passione, quam de suâ Resurrectione: isti autem discipuli, relictis his, quæ de suâ Passione magister locutus fuerat, attendunt tantum ad ea, quæ de Resurrectione & glorificatione dixerat; credebant enim ipsum post Resurrectionem temporaliter regnaturum. Idcirco tunc matris interventu non petunt participes fieri illusionum, flagellationum & opprobriorum, & passionum, sed dumtaxat honorum & bonorum, non attendentes, quod nullus erit socius consolationum, qui non fuerit & passionum.

Nota pulchram similitudinem. *Simile*
Intrat quis in officinam cuiusdam mercatoris, petit ab eo an habeat pannum sericum, respondet mercator se habere, & ait, *Da mihi viginti aureos, & defer tecum.* Ille autem dividit hæc verba, & relinquens priora, exequitur posteriora. Si hic diceret mercatori; *Nonne dixisti mihi, defer tecum?* Verum est, responderet mercator; sed prius dixi tibi, *Da mihi viginti aureos.* Si ergo vis deferre, debes prius mihi hoc pretium adferre. Sic isti discipuli audierant Christum de contumelijs & honoribus loquentem; relinquunt contumelias, & sibi volunt accipere honores. Sed non est mens mercatoris & magistri dare unum sine alio, idcirco *nesciebant quid petebant.*

Multi sunt illis similes. Christus, verbi gratia, dixit, *Dimittite, & dimittimini.* *Luc. 6. 37.* Modò aliqui dividunt hæc verba, hoc unum dumtaxat considerant, scilicet, *dimittimini*, & dicunt; Possumus prohibito vivere: Christus enim promisit nobis, quod dimittentur nobis peccata nostra. Verum est; sed qui dixit, *dimittimini*, prius dixerat, *dimittite.* Non sunt hæc verba separanda: non tibi dabitur unum, nisi præstiteris alterum.

Nescitis quid petatis. Revera *Verf. 22.* nesciunt quid petant; fallebantur enim, si sedendo, crucem se evitare arbitrabantur. Nullus in hoc mundo immunis à cruce & labori-

Luc. 23-33. Lucas; Ibi crucifixerunt Iesum, & latrones, unum à dextris, & alium à sinistris. Ergo licet declines ad dexteram vel ad sinistram, semper invenies crucem; est & crux bonis, est & malis: in medio crux, in qua Christus, in dextera & sinistra cruces, ubi latrones; ubique cruces occurrunt, ubique labores & dolores. Non optet quis sedere ad dexteram, ut fugiat molestiam, cum utrimque adfint cruces. Ridet Seneca eos qui dicunt: Fugiamus dolorem; quid? quod ille sequitur fugientes? Existimabant fortè hi discipuli se evasuros labores; sed adeò eos cruces sequebantur, ut ideò dixerit Christus,

Verf. 23. *Calicem quidem meum bibetis.* Injustè interfectus Teremanes à Ciricio tyranno, cum vas veneno plenum hausisset, reliquam partem profudit in terrà, dicens, *Propino Ciricio.* Id quod memorans Cicero, ait: Lulit vir egregius extremo spiritu, vereque ei, qui sibi venenum praeberat, mortem est auguratus, quæ brevi consecuta est. Sic Dominus suffixus ligao, passionis & dolorum calice epoto, sanguinem usque ad terram profundens hominum generi propinat, vereque mortificationem, & similem dolorum tolerantiam exquirat ab omnibus, & nunc prædixit his discipulis; *Calicem quidem meum bibetis.* Tunc calicem illis bibenti; quando suum sanguinem tunc

dent; ac tunc Christus nobis propinat suum calicem, quando nostrum exquirat sanguinem. Tertullianus expendens illud Evangelij, *Reddite quæ sunt Dei, Deo*, ita quærit, & respondet. Quid autem debeo Deo, nisi sanguinem? &c. Non meretur habere partem cum Christo, qui non vult suum sanguinem fundere pro Christo. Isti verò bibent sanguinem Christi, si velint esse Christi: nam teste eodem Tertulliano: Non potest, qui pati timet, ejus esse, qui passus est. Vnde ipse Christus orabat, ut transiret à se calix, *Transseat à me calix iste.* Non recusat bibere; sed ad alios à se rogat transire, & ut ab alijs bibatur, sicut ab ipso bibitur. Ita exponit hunc locum D. Hilarius: Ut à se transeat rogat; non ut ipse prætereatur orat, sed ut in alterum, id quod à se transit, excedat. *Transseat calix à me*, id est, quo modo à me bibitur, & ab his bibatur, sine spei diffidentia, sine sensu doloris, sine metu mortis. Qui autem sic bibere recusat, reverà nescit, quid petat. Vnde his dicitur,

Nescitis quid petatis. Fortè quia per mulierem petebant. Suspectum enim nobis debet esse, quidquid hic à muliere procuratur. Quærit Ambrosius. Vbi negat Petrus? In prætorio Iudeorum; ibi negat, ubi Christus captus, ubi Christus ligatus est; quomodo enim non erraret, quem interrogavit ostiaria, & interrogavit ostia-

De fuga in pers.

Mat. 22, 21

Ibidem

Mat. 26-39

D. Hilari.

Verf. 22

Ambrosi.

ria? Negat homo interrogante
fœminâ, errat homo ducente fœ-
minâ: se perdit homo sollicitante
fœminâ: isti, quod petunt, amit-
tunt, quia se matri committunt.

aCatena. Pulchrè Chrysostomus inducit
Dominû sic loquentem: Nescitis
quid petatis; ego vos vocavi ad
partem dexteram de sinistrâ, vos
vestro consilio curritis ad sinistrâ,
ideò forsitan quia per mulierem
res agebatur. Quid mirum, quòd
homines ad sinistram currant du-
cente fœminâ? Vbi mulier agit
vel consulit, cave ruinam.

Non prætereundum est quod
idem Chrysostomus ponderat,
dum primos parentes immediatè
post peccatum in iudicium voca-
tos animadvertit, & illorum ex-
cusationem examinat, his verbis:
Mulier quidem crimen excusans,
ait, serpens decepit me; Adam ve-
rò non ait, mulier decepit me, sed,
mulier dedit mihi de ligno, &
comedi. Satis credebatur se excusari
à crimine, si tantùm ostenderet,
ibi intercessisse mulierem. Si enim
mulier non dedisset, Adam non
manducasset; si non manducasset,
non peccasset. Quod igitur isti
discipuli non audebant, petivit
mater. Quomodo mulier inter-
dum turpiter adamata tibi pote-
rit utiliter postulare, cum hæc
mater proprijs filijs tam male
petierit?

Verf. 27.

Potestis bibere calicem, &c. Quasi
dicat: Indigetis curatione, quia
laboratis ambitione; curari non
potestis, nisi calicem bibatis: ad

optatam pervenietis celsitudinem
per calicis amaritudinem. Hinc
Greg. Iam vos locus delectet cel-
situdinis, sed via priùs exerceat
laboris. Ego quidem sum illum
bibiturus, & tamen non veni hîc
regnaturus. Illum sumam, ante-
quam ad cœlum assumar: illum,
inquam, bibam, licet illo non in-
digeam. In terrâ igitur mecum
calicem bibat, qui in cœlo mecû
regnare desiderat. Nam secundum
eundem Gregor: Per calicem
pertingitur ad maiestatem: si
mens vestra appetit quod demul-
cet, priùs bibite quod dolet.

Dicunt ei: Possumus. Ambitioso-
rum est responsum; multa se posse
dicunt, qui grandia cupiunt, nec,
quid sibi sit subeundum, atten-
dunt. Interim illis, qui modò di-
cunt, *Possumus*, dictum est postea,
Non potuistis. Etenim imminente
passionis tempore, quando calix
iste iam erat bibendus, ipsi dor-
miebant. Quomodo poterunt bi-
bere calicem Christi, qui non po-
tuerunt unâ horâ vigilare cum
Christo? Audi increpantem. *Sic*
non potuistis unâ horâ vigilare me-
cum? Quasi dicat; bibendum est,
non dormiendum. Priùs diceba-
tis, *Possumus bibere*, & modò *non*
potuistis vigilare. Hæc observatio
est Divi Hieronymi.

Spiritus promptitudine dixe-
rant, *Possumus*; sed carnis fragilita-
te dormiebant. Regnandi, inquâ,
cupiditate dicebant, *Possumus*, sed
somno oppressis dicitur, *Non po-*
tuisse. Verumtamen ideò fortè
per-

Homil. 27.
in Euang.

Ibidem.

Vetus.

Epist. 87.

Mat. 26-40

Mat. 26-40

Lib. 2. c. 2.

tra Pelag.

Verf. 27.

permittebantur dormire, ne possent audire, *Transseat à me calix iste.* Considerassent enim tantum eum qui loquebatur, & non eos, pro quibus, & quorum loco loquebatur. Quando enim calix respuebatur, non caput loquebatur, sed membra. Audi Augustinum. Infirmatē nostram Christus portabat, & pro his qui adhuc timent mortem, ista dicebat. Membrorum ipsius vox erat, non capitis. Si tunc istis discipulis dictum fuisset; *Potestis bibere calicem,* &c. sine dubio respondissent, *Non possumus.* Et, *Transseat à nobis calix iste.* Ideo merito Christus increpando dixit eis, *Non potuistis,* &c. Aliquando autem poteritis, dum me bibere illum videbitis: & bibetis, quando me bibisse scieritis. Nam antequam mecum regnatis, necesse est, mecum bibatis: nam ego vobis præbibam. Nam illum bibiturus sum, & vos mihi bibetis, dum calicem meum bibetis. *Je boiray à vous, & vous à moy. C'est à dire, j'endureray pour vous, & vous pour l'amour de moy, & ainsi vous regnerez avec moy.*

Calicem quidem meum bibetis. Observat Cassiodorus, calicem deduci à calore. Dicunt nonnulli à Ioanne præcipue fuisse responsum, *Possumus.* Respondenti igitur fervide, calida datur promissio, quæ tunc est adimpleta quando Romæ, teste Tertuliano, in ferventis olei dolium missus est: tunc enim bibit calicem, id est, calido & ferventi

oleo est cruciatus, non tamē mortuus. Observandum est, Christum vocare suum huiusmodi calicem, *Calicem quidem meum bibetis.* Quod pro Christo quisque patitur, illud tanquam suum à Christo sumitur, & tanquam Christi, à Patre remunerabitur.

Nihil honorabilius, nihilque utilius, imò nec iucundius potest homini accidere, quàm eundem vel similem calicem bibere, quem Christus, id est, similia acerbata tolerare. Notum est illud D. Iacobi monitum: *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.* Per varias tentationes, intelligit hîc Apostolus magnas & multiplices calamitates, quas patiuntur iusti in hoc mundo. Interdum enim in Scripturistam sacris, quàm prophetis, tentatio idem est, quod tribulatio, & tentari, idem quod affligi; Christus ipse apud Lucam sic ad discipulos: *Vos, inquit, estis qui permansistis mecum in tentationibus meis,* id est, in laboribus & persecutionibus, ut exponunt Doctores. Quam etiā phrasim secutus Tullius sic scribit: *Animi volentes morbo tentari, non possunt; corpora possunt.*

Observandum est etiam, quod dicit Paulus: *Vobis donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illa patiamini.* Sicut fides est donum Dei, ita & pati pro Christo. Libenter igitur feratur, quod à Domino confertur. In hoc mundo bibere calicem.

In Psal. 2.

Vers. 22.

Vers. 23.

De Præf. cap. 36.

Iac. 1. 2.

Luc. 22. 28.

In Tusculi

Philip. 1. 20.

Chrysost. in
hunc locum
Pauli.

cem Domini, siue pati pro Domino, pluris estimatur à D. Chrysostomo, quàm suscitare mortuos, licet utrumque donetur à Domino. Nam quod quis mortuum suscitaret, debet Deo: sed quod quis patienter ferat tribulationes, & debet Deo, & Deus debet ei; undè exclamat Theophylactus. Orem admiratione dignam! Et donat mihi Deus, & super hoc ipse debet mihi. Quando immittit afflictionem, debitor eius sum; quando illam patienter fero, debitor meus est.

Verf. 23.

Homil. 8. in
Epist. ad
Ephes.

Itaque quando Christus dixit his discipulis, *Calicem meum bibetis*, illorum debitorem seipsum promissit: undè major est dignatio bibere calicem Domini, quàm fieri discipulum Domini: imò verò, quàm celos habitare. Audi eundem Chrysostomum de ceteris Petri & Pauli colloquentem. Vincitum esse propter Christum, illustrius est, quàm siue Apostolum, siue Doctorem, siue Evangelistam esse. Magna dignitas hæc, & regno quovis maior: qui diligit, potius elegit vincula ferre propter Christum, quàm celos inhabitare. Potius optasset iste Doctor esse cum Paulo in carcere, quàm cum eodem in celo. Si mihi, inquit, cum Angelis, & ijs, qui prope thronum Dei sunt, standum fuisset sursum, aut cum Paulo vincito, carcerem utique præoptassem. Plus enim Pauli manus ligatæ, quàm solutæ ligabant & solvebant. Paulus vin-

ctus, ait idem, navigabat, & naufragium solvebat, & tempestatem ligabat. Rursus, tanti faciebat idem Doctor vincula & carcerem, quibus propter Christum Petrus detinebatur, ut potius elegisset conditionem Petri ligati & incarcerati, quàm Angeli illum solventis. Si mihi quispiam dixisset: Elige utrum velis; Vis esse Angelus Petrum solvens, an Petrus vincitus? Petrus utique esse maluissem. Potior igitur est conditio propter Christum patientis, quàm cum Christo regnantis. Satiùs ergò nobis sit, hinc pro Christo cruciari, quàm in celo beari.

Occasionem habemus gaudendi, si detur nobis locus calicem Domini bibendi. Gaudeant inquam, quibus dicitur, *Calicem meum bibetis*. Habebunt enim partem cum Domino, qui calicem biberint Domini. De miserijs hujus vitæ sic idem Paulus. *Omnis, inquit, disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudij, sed mæroris*. Vbi nomine disciplina labores intelligit. Observat hinc Theophylactus pulchrè Apostolum dixisse, *videtur non esse gaudij, sed mæroris*. Non enim verè est mæroris, cum sit tribulatio lætitiæ mater: sed nostri causâ, qui agere ferimus, dictum esse videtur, &c. Undè D. Chrysost. Calamitatum nomina, ait, philosophantibus sunt nomina rebus carentia.

Calicem tribulationum nobis reddidit Christus potabilem, biben-

Homil. 5.
ad pop.

bendo, sicut jugum suum effecit portabile, ferendo. De hoc jugo sic Augustinus: Alia sarcina premit & aggravat te, Christi autem sarcina pennas habet; nam & avi, si pennas detrahas, quasi onus tollis, & quò magis onus abstulisti, eò magis in terrâ remanebit: redeat onus, & volat. Talis est & Christi calix, qui suavis redditur, dum ab eo bibitur. Nam eius labia sunt sicut lilia, & in iisdem diffusa est gratia. Quid nò suavitatis & gratiæ in calice illo hæreat, cui ipse tam pulchra labia admoveat? Cur durum nobis erit inimicos diligere, paupertatem & labores ferre, cum ipse prius biberit, hoc est, omnia hæc præstiterit? Dicat ergò August. Si ille, quid nos? Si Christus bibit calicem, cur non bibemus? Cur non adversa tolerabimus?

Sedere autem ad dextram, vel sinistram meam non est meum dare vobis. Non enim uni, aut duobus tantum consuevi dare, quod omnibus offerre debeo. Sic D. Cyrillus inducit Dominum loquentem: Iustus sum munerum declarator in certaminibus positus, ac ideo non petentibus simpliciter largiri debeo, nec per injuriam certantium omnium ad duos solum honores traducere. Vel secundum Cajetanum, *non est meum dare vobis*, sed secundum præsentem statum meum; quia nunc non veni ad distribuendas sedes regni mei. Veni, non ut dem regnum, sed ut patefaciam viam

ad regnum, & ostendam, quibus, & à quo dandum sit; unde adjungit, *Sed quibus paratum est à Patre meo.* Nota, Christum non dixisse, *Non est meum dare vobis*, sed *Patris*, sed, *quibus paratum est à Patre meo*; ne significaret, se quidem dare non posse, Patrem posse: sed ut ostenderet se dare alijs non posse, quàm quibus à Patre suo paratum esset. Dicit autem, *à Patre*, per appropriationem. Sunt enim quædam attributa, quæ licet sint tribus personis communia, uni tamen personæ potiùs, quàm alteri appropriantur.

Quomodo autem dicit, *Non est meum dare vobis*, cum jam dixerit, *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo*? Nonne est suum, quod illi traditum est? Præterea, nonne omnibus promissit sessionem? *Sedebitis & vos super sedes duodecim*, &c. Quomodo ergo qui omnibus dare potuit, duobus non poterit? Variè & verè respondent, & interpretantur Doctores. Primò, voluit Christus confundere istorum discipulorum ambitionem, illosque docere humiliationem; atque ita secundum humanitatem loquebatur. Quasi diceret: Pudeat vos postulare, quod ego nolo mihi arrogare. Dico me non habere hanc potestatem, ut à me discatis humilitatem. Hæc responsio est Divi Cyrilli, qui sic ait: Ab inani gloriâ, improbi quæ ambitione, Zebedæi filios deterret, & ad modestiam reducit.

1o Psal. 59.

Cant. 4.
Psal. 44.

In Psal. 34.

Verf. 23.

Lib. 16.
Thesauri.
cap. 5.

Math. 11.

17.

Mat. 19. 28

Lib. 10.

Thes. 5.

Eandem planè responsionem adfert Divus Ambrosius. Non est meum, qui veni humilitatem docere: non est meum, qui veni non ministrari, sed ministrare. Non est meum, vestræ favere superbix; non enim est magistri humilitatis, annuere ambiciosi operatis.

Secundò, non negat Christus suæ potestatis, atque officij esse concedere, ut aliquis ad dexteram, vel sinistram suam sedeat; sed tantum negat, esse suæ potestatis & officij illis dare, sed solis his, quibus à Patre suo paratum esset. Nihil de potestate filij hinc detrahitur: imò potestatem habere ostenditur donandi cum Patre sedes. Patri quidem tribuit sedium præparationem, sibi verò donationem. Et sicut nihil detrahit Patri, quòd sedium sibi tribuat donationem: sic nihil detrahit sibi, quòd Patri tribuat earum præparationem. Hæc enim tribus personis communia sunt, tribuiq; possunt modò uni, modò alteri, dummodò nulla excludatur. Quodenim ad extrà uni aliquando tribuitur, aut appropriatur personæ, non denegatur alteri. Dico itaque, hinc non fieri comparisonem inter Christum & Patrem, ut olim malè putabant Arriani, quasi Pater possit, Filius verò non possit; sed comparisonem fieri inter personas, quibus hujusmodi honor dari potest, quòd non omnibus, sed quibus à Patre paratus est, concedi possit.

Et hæc est sententia D. Chrysostomi, & D. Hieronymi in Commentarijs ad hunc locum. Homil. 66.

Obijcies: Christus ait, *Non est meum dare vobis*. Ergo de potestate sua aliquid detrahit: siquidem sedes etsi poterat donare his, quibus à Patre paratæ sunt; non poterat tamen dare Iacobo & Ioanni. Respondetur, illa verba, *Non est meum*, nullam impotentiam in Christo significare; sed ostendere in postulantibus non esse merita digna sedibus. Ita interpretatur Ambrosius. Non dixit Dominus, *Non est meum*, sed, *non est meum dare vobis*, non sibi potestatem deesse asserens, sed meritum creaturis. Similiter interpretatur Divus Epiphanius: Lib. 5. de fide. cap. 2.

Hoc explicatur hac similitudine, quam adferunt Chrysostomus, Euthymius, & Theophylactus. Si quis Rex auream coronam ei, qui in stadio currendo cæteros vinceret, proposuisset, eamque manu teneret: aliquis verò ex his, qui non solum non vicissent, sed ne cucurrissent quidem, coronam ab eo peteret, rectè responderet; currere quidem poteris; coronam autem non est meum dare tibi, sed quibus parata est, id est, vincentibus, quibus eam destinasset. Vnde idem Chrysost. Non est, ait, corona

Homil. 69.

Homil. 40. de Lazaro.

re, reg-

re, regnum Christi sine cruce. Et Theophylactus: *Non est meum dare, ad gratiam coronam, sed quibus paratum est*; id est, his qui concurre- rint. Insuper & Euthymius: *Quod, inquit, dixit Christus; Non est meum, non est impotentiae, sed iustitiae. Non est meum dare gratis primam sedem, Iustus enim sum, non personarum acceptor. Paratum est autem ijs, qui digni sunt, ut hoc consequantur.*

In Psal. 136. Propterea valde expendendum est illud, *vobis*, quod maxime ab Augustino observatur, dum sic scribit: *Non est meum dare vobis. Qui estis vos? Superbi, Non est meum dare superbis. Sed si vultis illud accipere, nolite esse quod estis. Alijs paratum est: & vos alij estote, & vobis paratum erit. Quid est, alij estote? Prius humiliamini, qui iam vultis exaltari. Eadem planè responsio nobis competit. Nam singulis diebus oramus Deum, & petimus, *Adveniat regnum tuum.* At ipse nobis peccantibus respondere potest, *Non est meum dare vobis; vobis avaris, vobis luxuriae deditis, vobis iracundis, &c. Hoc enim scitote, inquit Apostolus, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, non habet hereditatem in regno Christi & Dei.**

Eph. 5:5. Videte auditores si tales sitis; quod si tales estis, alij estote. Et, ut verbis ejusdem Apostoli utar, Eph. 4:22: *Deponite secundum pristinam conversationem veterem hominem, &c.*

& induite novum hominem, &c. Lo- Verf. 24.
quimini veritatem. Qui furatur, iam 25 & 28.
non furatur, &c. Optat hinc Apo-
stolus, ut de peccatoribus alij ef-
ficiamur, sicut ipse alius effectus
est, & convertamur, sicut ipse con-
vertus est; undè clamat: Vivo ego, Galat. 2:20.
iam non ego, vivit verò in me Chri-
stus. Videtur Paulus hinc tanquam
respondere alicui interroganti, ac
dicenti; Quis vivit? Qui vive? Ipse
autem respondet. Vivo ego. Quis es
tu? Nonne es ille blasphemus, &
fidelium persecutor, & lupus ra-
pax? Respondet; Iam non ego. Mu-
tatus enim sum, deposui pristi-
nam conversationem, & novam
amplexatus sum conversionem.
Prius fui blasphemus, & persecutor, 2 Timoth.
& contumeliosus; sed misericordiam 1. 13.
Dei consecutus sum. Fui quidem ta-
lis, iam non ego sum, imò, vivit
verò in me Christus. Quem prius
persecutus fueram, iam vivit in
me quasi in domo propria: non
amplius vivo ille ego, qui talis
aliàs fui: vivit verò ille ipse qui
me alium fecit. Iam nullum pec-
catum, sed Christus tantum vivit
in me. Et sicut alius ego sum, ita
& vos alios esse desidero, vellem-
que in vobis nullum vivere pec-
catum, sed Christum solum. Si
igitur alij estis, sicut & Paulus,
vobis, sicut & illi paratum est
regnum Dei. Estote itaque para-
ti, quia non nisi paratis datur
regnum à Patre paratum. Para-
tur autem quis per poenitentiam,
& laborum tolerantiam.

FERIA QVINTA

POST DOMINICAM SECVNDAM. QVADRAGESIMÆ.

*Homo quidam erat dives, &c. Et erat quidam mendicus,
nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus. Luc. 16.*

Prov. 22. 2.

1. Cor. 13.
hom. 13.

DOTVM est illud Sapiientis de divite & pau-
pere : *Dives & pauper obviave-
runt sibi: utrius-
que operator est Dominus.* Vbi sibi obviaverunt?
Hoc petit & respondet Augusti-
nus: Vbi, inquit, sibi occur-
rerunt? In hac vitâ, natus est ille,
natus est iste, invenerunt se, oc-
currerunt sibi. Et quis fecit illos
ambos? Dominus: divitem qui-
dem fecit, unde pauperem adju-
varet; pauperem, unde divitem
probaret. Fœlix occurfus, si par
inveniat recurfus: opportunè
sibi obviarunt, si invicem se iu-
verunt. Ideò vult Deus divitem
& pauperem hîc sibi occurrere, ut
valeant sibi succurrere: ac ita sibi
in terrâ obviare, quia utrumque
in cœlo vult beare. Qui enim u-
trumque fecerat, utrumque sal-
vare desiderat: pauperem, quia
rogavit; divitem, quia erogavit.
Nam secundum eundem Au-
gustin. Pauperis est orare, divi-
tis erogare. Audivimus hodie
duos sibi quidem occurrisse, sed

unum alteri non succurrisse. Pro-
ponit nobis Evangelista divitem,
& mendicum: divitem sine no-
mine, mendicum Lazarum no-
mine: divitem purpuratum, men-
dicum ulceratum: divitem, in-
quam, famosum, mendicum pan-
nosum: divitem splendide epu-
lentem, mendicum micæ perop-
ulentem: divitem ad mensam se-
dentem, mendicum ad januam
jacentem. Illos ut consideremus,
invitat idem Doctor. Advertite
opulentiam divitis, & indigen-
tiam mendicantis: unum cibus æ-
stuantem, & alium fame defici-
entem: ambo quidem homines,
ambo carnales, ambo mortales,
sed non ambo æquales. Cur au-
tem jacuerit mendicus ad januam
divitis, attendamus.

Ibidem

Erat quidam mendicus, nomine Verf. 16.
Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius.

Vt dives illum intueretur, atque
ita ei aliquid largiretur. Hoc no-
tat Chrysost. ut sic, vel nolens,
aspicere cogeretur dives. Erat
enim iste mendicus veluti scala,
per quam dives ad cœlum scan-
dere poterat, sed per illam con-
scendere renuit, quia nihil men-
dico

Hom. 1. de
Lazaro.

Ser. 25. de
verb. Do-
mini.

dico concedere voluit. Iacebat
scala ad januam divitis, jacebat,
inquam, mendicus, ut vel saltem
micis erigeretur, & dives in cœ-
lum dirigeretur.

Verf. 10.

Serm. 5. de
verb. Do-
mini.

Joan. 14. 6.

Verf. 10.

Mat. 19. 18

Propterea & præterea iacebat
ad januam, ut dives domo egre-
diens, statim viam, quâ itur ad
cœlum, inveniret, si mendico sub-
veniret. Via cœli, inquit Augu-
stinus, pauper est, per quam itur
ad Patrem. Incipe ergo erogare,
si non vis errare. Est, inquam,
pauper via cœli, quia qui dixit,
Ego sum via, est in paupere. Ille
igitur se huic viæ committit, qui
eleemosynam pauperi mittit. Au-
di Chrysostomum, Eleemosyna
regia via est, quæ homines celer-
rimè ad cœlorum axes adducit.
Sed maluit iste epulo relicta viâ
cœli, se latæ committere viæ in-
ferni: si enim famescerem pavif-
set, viam ad cœlum ducentem
invenisset.

Iacebat ad januam. Ideo etiam
permisit Dominus mendicum ja-
cere ad januam divitis, ut suum
futurum Iudicem aliquibus donis
devinceret. Observandum est,
Dominum in die Iudicii assump-
turum aliquos in Adjunctos, vel
Assessores, quos juxta fori locu-
tionem appellant, qui nimirum
unâ secum in totam hominum
universitatem sententiam dicturi
sunt. Sed quinam isti? Non alij
certè, nisi pauperes & egeni, qui-
bus ille dixit: Amen dico vobis, &c.
cum sederit filius hominis in sede ma-
jestatis sue, sedebitis & vos iudican-

tes, &c. Sed quorsum pauperibus
judicium demandat? Ut divitibus
notum fiat, se hujusmodi Iudices
posse sibi donis & eleemosynis
acquirere. *Quand les riches donnent
l'aumône aux pauvres, ils peuvent
dire obliger leurs propres Juges, à
leur être favorables, lors que leur
cause se jugera.* Non solent Iudices
stare, aut jacere ad januam liti-
gantium; sed potius litigantes ad
januam Iudicum: & tamen iste
mendicus, licet futurus Iudex
hujus divitis,

Iacebat ad januam eius, ut pro-
baretur dives, & haberet, cui mi-
sericordiam impenderet. Pulchrè
Divus Augustinus inducit Do-
minum sic diviti loquentem: Plus
tibi dedi, ut haberes, undè paupe-
ri dares; pauperi non dedi ob
hoc, ut te probarem, non quia
ambobus non habui undè darem,
sed per pauperem volui te pro-
bare. Idem Doctor eundem Do-
minum hæc diviti etiam inducit
exprobrantem. Quid tibi soli
vendicas, quod ambobus dedi?
Quare tu solus comedis, quod
ambobus creavi? Arrigant aures
divites, audiantque pauperes cla-
mantes, videantque jacentes, &
quod etiam ipsis creatum est, di-
viti busque concessum, exposcu-
lantes.

Iacebat ad januam. Erexerat
Dominus altare, sive aram ad
valvas, & ad januam domus hu-
jus divitis, dum ibi jacere Laza-
rum permisit. Super illam aram
poterat dives offerre sacrificia
sua-

Verf. 10.

Lib. hom.
80. hom. 47.

Ibidem.

Verf. 10.

suarum eleemosynarum, ad expiationem suarum culparum: sed adeo tunc pareus, adeo tenax & avarus, ut ne quidem micas offerre voverit: maluit eas cadere in terram, quam reponi & offerri super illam aram. Non mirum igitur, si illum Abraham exaudire renuerit, cum super illam aram nihil ab eo oblatum fuisse animadvertit. Quod autem pauperes sint veluti altaria, testatur Chrysostomus: Cum vides, inquit, pauperem, aram Christi te videre puta, & reverere, ac eleemosynæ sacrificium offer, ex quo gloria & gratiarum actio, quasi fumus ascendat ad Deum. Quod verò dives nihil super isto altari obtulerit, conqueritur D. Chrysologus: Nam, inquit, de divitijs tantis nec victum dedit pauperi, nec sacrificium Deo minimam oblatione dependit.

Accedunt nunc pauperes ad januas Ecclesiarum, ut prius foris illa altaria eleemosynarum intueamur, quam intus cætera altaria, in quibus offertur pretiosi Corporis & Sanguinis Domini sacrificium, quod tanto plus tibi proderit, quanto libentius & largius pauperibus contuleris. Quam fronte audes à Domino intra Ecclesiam regnum cæleste, aut aliquid aliud magni momenti postulare, qui ausus es eidem Domino in paupere extra Ecclesiam obolum denegare? Recordare Petri, qui antequam in templo suas preces offerret, voluit extra

templum pauperi claudo sanitatem conferre; cui libenter aurum aut argentum dedisset, si habuisset; sed quod habuit, illi obtulit. Hæc observans Chrysostomus sic scribit: Ascendunt Apostoli Dominum deprecaturi: sed preces claudi non poterant aspernari. Preveniuntur precibus preces: rogantem claudum rogaturi ante audiunt, quam precentur: nec permittit claudus orare illos, quos petit, nisi prius acciperet, quod ipse optavit, ut ante ab eis quod voluit impetraret, quam ipsi à Domino, quod volebant expeterent.

Iacebat ad ianuam, tamquam gazophylacium. Nam secundum Chrysologum, Manus pauperis gazophylacium est Christi: quia quidquid pauper accipit, Christus acceptat. Tunc Dominus suum gazophylacium ad epulonem mittebat, quando ad ianuam domus eius Lazarum jacere permittebat. Utinam saltem dives iste duo in illud misisset minuta, sicut illa vidua à Christo laudata; si saltem micas de mensa cadentes misisset, & à Domino commendaretur, & non damnaretur; quia non tam Lazaro, quam Christo dedisset. Nam teste Greg.

Tom. 5.
Serm. de
Martyri-
bus.

Serm. 3.

Marc 12.

Hom. 40.
in Evang.

tem

Hom. 12. in
Epist. 2. ad
Cor. c. 10.

Serm. 66.

tem fuisset istud gazophylacium repletum; aut quibus contentus fuisset iste mendicus, audiamus.

Verf. 21. *Cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensâ divitis.* Sua iste pauper quærebat, quando de micis divitis saturari cupiebat. Nam istæ micæ diviti supererant, quia de mensâ in terram cadebant.

Luc. 11. Quod autem est diviti superfluum, restat indigentibus proprium. Vnde Christus apud Lucam præcipit, ut quæ supersunt dentur; quia non pertinent ad eos quibus supersunt, sed ad pauperes. Superflua divitum, inquit

In Psal. 147 Augustinus, necessaria sunt pauperum. Res alienæ retinentur, cum superflua possidentur. Itaque iste dives, non solum tanquam epulo & purpuratus; sed & tanquam latro fuit iuste æternis flammis adjudicatus. Nam teste

Conc. 2. de Lazaro. etiâ D. Chrysostomo: Non communicare pauperibus, est rapinam in illos exercere, illorumque fraudare vitam, quia non nostras, sed illorum res detinemus. Quod præcipue intelligitur de his quæ supersunt. Quod

Simile. si dives dicat se nihil habere superflui, sanè similis erit latroni, furtum quod est apud se, neganti. Nullus enim dives est, qui aliquid non habeat quod commode dare pauperi valeat. Optabat ergo Lazarus quod suum erat.

Verf. 21. Observandum est, Lazarum micas quidem optasse, sed non postulasse: erat enim cupiens satu-

rari de micis, quæ cadebant de mensâ divitis. Cadentia petere non audebat, quia non decebat: nam quæ cadunt, brutorum potius sunt, quàm hominum. Hoc agnovit mulier Chanaanæ, dum dixit, *Castelli edunt de micis, quæ cadunt de mensâ Dominorum suorum.* Impij non tantum cadentia exoptant, sed & postulant. Lucifer cadentium primus, maximè cadentia quærit, nullus ante ipsum ceciderat; *Quomodo cecidisti de cælo Lucifer?* Et quia cecidit, omnes vellet cadere, aut saltem cadentia petere: etiam ipsi Christo suadebat casum, eique multa promittebat, *si cadens, aiebat, adoraveris me.* Illi cadunt, qui diabolo inserviunt, & cadentia petunt, velut hic epulo, qui etiam in inferno petebat ab Abrahamo, ut cadere faceret in os ejus guttulam aquæ. Cadentia quærebat, quia dum viveret, cadentibus inhæbat: Lazarus autem cadentes micas appetijt, non petijt.

Sed nemo illi dabit. Quò devenerant tot micæ, quæ de mensâ divitis cadebant? fortè illas castelli, aut gallinæ comedebant. At non debebant hæc animalia, nec debent, o divites, bruta comedere, quæ pauperum sunt: non est enim panis filiorum mittendus canibus, aut similibus animalibus, sed hominibus indigentibus. Vel fortè istæ micæ deperibant & deperdebantur: malebat enim iste epulo eas perire, quàm ex eis mendico subvenire. De illis erat, de qui-

Mat. 15. 27

Isa. 14. 12

Matt. 4. 9

Verf. 21.

Epist. 2. ad
Donat.

Iac. 5. 2.

Verf. 3.

de quibus Divus Cyprianus: Possident, ait, ad hoc tantum, ne possidere alteri liceat. Quibus tandem dicitur; *Divitia vestra putrefacta sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt. Aurum, & argentum vestrum æruginavit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras.* Quasi dicat Apollolus: Sinitis putrescere potius divitias vestras, & vestimenta vestra à tineâ corrodi, & aurum vestrum æruginare, quàm ea pauperibus erogare: potius, inquam, aurum rubiginem contraheret, quàm illud ex vobis pauper extraheret.

Simile.

Mementote, quod sicut metalla æruginè obducuntur, quæ oleo non unguntur; ita carnes vestræ defectu olei misericordiæ, ab æruginè comedentur. O bis miseros avaros, qui tantis laboribus congregant divitias, easdem gravissimis tormentis amissuros! Quid ex illis præter anxietates, & molestias consequuntur in hoc sæculo, & perpetuos ignes vermesque in futuro? *Ærugo* namque illa quæ illorum thesauros vitiat, eos coram Deo accusabit crudelitatis & impietatis, quia maluerunt eos consumi, quàm à pauperibus assumi. Certè melius sibi consulerent, si pauperibus distribuerent. Servares tibi, si dispertires alijs, ait Ambrosius.

Lib. de Nab.
cap. 7.

Quomodo iste epulo dedisset mendico aurum, argentum, vel aliquod vestimentum, cum ipsas

micas de mensa cadentes denegaret? Væ illi, qui propter superflua perdit necessaria, & qui maluit in terrâ micas perdere, quàm in cælo reponere; & cui denegatum est regnum, quia denegavit nummum, & qui dando pauperi, dedisset sibi. Audiamus Chrysologum: Quidquid pauper acceperit, mox reponit: quod enim suscipit, ne in terrâ pereat, reponit in cælo. Da ergo homo pauperi terram, ut accipias cælum. Da nummum, ut accipias regnum. Da micam, ut accipias totum. Da pauperi, ut des tibi: quia quidquid pauperi dederis, tu habebis: quod pauperi non dederis, habebit alter. Micas de mensa cadentes non tantum dives iste non comedebat; sed nec eas mendico dare, nec ab aliquo illi dari curabat. Nemo illi dabat. Merito igitur illud Lazarus conquerendo dicere potuit,

O crudelis homo, nihil hac mea vulnera curas? Virg. eclog.

Nil nostri misere? mori me denique cogis?

Cæterum vocat Divus Chrysostomus hunc Lazarum communem Doctorem: Communis, inquiens, Doctor Lazarus propositus est rem quamcumque molestam patientibus. Docet nos iste Doctor, non verbo, sed patientiæ exemplo. Et quid docet? Deum in tribulationibus non incusare, divitibus non invidere, deneganti nobis auxilium non obrectare, atque æquo animo tolerare, quæ

Serm. 8. de
elemosy-
nâ.Hom. 1. de
Lazaro &
divit.

quæ non possumus evitare. Pauper quidem erat, sed non voluntarius: premebatur fame, sed præter voluntatem: vulneribus, quæ noluiſſet, erat plenus: jacebat humi & ad januam, qui libenter intra domum jacuiſſet in lecto: micis carebat, qui de illis ſaturari cupiebat: potiùs optaſſet famulos paſcentes, quàm canes lingentes: à quopiam poſcebat, quod nemo illi dabat.

Verùm, quia in his omnibus, quæ invitus patiebatur, fuit ſemper patientiâ munitus, & nunquã blaſphemare legitur, ab Angelis in ſinum Abrahæ portari meruit.

Theophyl. Vnde de illo Theophylaſtus: Num in tantis malis Lazarus blaſphemabat? num convitiabatur? num inceſſabat luxum divitis? num inhumanitatem condemnavit? num providentiam Dei reprehendebat? Nihil horum, ſed fortis erat & magnæ philoſophiæ.

Itaque docet iſte Doctor, poſſe nos meritum comparare in his, quæ etiam nobis invitis accidunt, ſi patienter illa toleremus, nulla enim alia bona opera illum feciſſe legimus. Hoc ſolùm nobis conſtat, quòd omnia mala ſibi advenientia patienti animo ferebat, ſicquæ partem cum Abraham habere meruit, non tam bona faciendò, quàm mala patiendò. Hoc egregiè obſervat idè Chryſoſtomus: Solummodò patiebatur, & viriliter portabat, cùm non eſſet, qui curaret: tolerabat

enim dolorem venientem à vulneribus, à fame, ab aſpectu divitis & crudelitatis ejus. Interim quantas adipiſci meruit poſtea coronas? Et quidem nullum ejus præclarum facinus invenimus; non quòd pauperibus ſit miſertus, non quòd oppreſſis adfuerit, non quòd aliud quid effecerit boni: ſed quòd januæ divitis permiferit excluſionem, & debilitatem, & canum linguas, & deſpectum divitis contra ſe, quæ omnia laborioſa eſſe conſtabat. Magnificum autem nihil fecerat: verùm, quia tantummodò malorum iſtorum triſtitiâ fortiter pertulit, Patriarchæ, quem plurimas feciſſe virtutes ſcimus, finem habere promeruit. Claudebatur ei janua divitis, cui aperiendus erat ſinus Abrahæ; excludebatur itaque ab uno divite, qui à divite erat excipiendus. Non erat micis in terram cadentibus ſatiandus, qui erat ſpiritibus cœleſtibus ſociandus. Erat denique ulcerandus, qui communi doctoratu erat laureandus. Quanta autem bona ex his quæ etiam invito animo patimur, haurire poſſimus, fuſius diximus in noſtro Clypeo patientiæ.

Præterea docet nos iſte Doctor adverſa non eſſe egre ſerenda, cùm Dominus præcipuè adſit in tribulatione conſtitutis: fuit enim cum Joſeph in carcere, cum Iob in ſterquilinio, cum tribus pueris in fornace, cum Daniele in lacu leonum, cum Paulo in profundo

Tom. 5.
Epiſt. 3. ad
Olympia-
dem.

Lib. 1. c. 12

Y fundo

Psalm. 90. 15. fundo maris. De homine tribulato sic Dominus apud Psalmistam, *Cum ipso sum in tribulatione.*

Aderat etiam huic mendico ad januam jacenti, & famefcenti, & ulceribus pleno. Vnde Beatus Fulgentius: Attende, ait, Lazarum in vulneribus sanum, & quidem sine domo, sed non sine Domino; sine cibo, sed non sine Christo. Non debemus igitur in tribulatione deponere animum, cum tantum nobiscum habeamus Dominum. Vnde scimus, inquit Bernardus, quod nobiscum sit Dominus in tribulatione? Ex eo utique, quod in ipsa tribulatione nos sumus. Quis enim sustineret, quis subsisteret, quis persisteret sine eo? In tribulatione positi illum nobis præsentem invocemus, ut quæ nobis immisit adversa, toleremus. Vult ipse invocari, qui promisit auxiliari. *Invoca me in die tribulationis, eruam te, &c.* Eripuit autem Lazarum, quando post mortem tradidit illum Angelis, in sinum Abrahamæ deportandum. Nam

Verf. 22.

Factum est, ut moreretur mendicus & portaretur ab Angelis in sinum Abrahamæ. Qui ferebat, modò fertur: qui Angelos habebat suam miseriam spectantes, illos habet animam suam portantes: nec est dubium, illum habuisse Angelos, cum secum habuerit Regem Angelorum. In æternum micabit in cælo, qui micas aliquando cupiebat in terrâ. Non esuriet amplius sursum, qui hic famefcebatur

deorsum.

Mortuus est autem & dives & sepultus est in inferno. Non fortunæ aleâ, sed justissimâ Dei sententiâ, boni ascendunt ad palmam, mali descendunt ad flammam. Exclamet igitur Chrysologus: Immutatio quanta rerum! quò descendit dives? quò pauper ascendit? Respicit ibi sursum, quem despexerat hîc deorsum. Modò petit, à quo petebatur. Ad illum dives cogitur recurrere, cui vivens noluit succurrere. Quid igitur dicat, & quid postulet, audiamus.

Pater Abraham miserere mei. O egregium crudelissimi filij ad misericordiæ patrem confugium! Sed qui noluit misereri, patris misericordiam non potuit mereri. Acutè idem Chrysologus. Modò, inquit, cognoscis patrem, & modò tibi patrem se esse nescit. Infœlix, quem sic ipsa origo arguit. Infœlix, cui in iudicio pro magnitudine criminis non misereri genitor, non pater ignoscere, non affectio potuit subvenire. Quid homini miserius evenire poterit, quàm à divino Patre agnosci, & tamen ab eo non admitti, sed deferri? Quis illius miserebitur, qui justè à patre derelinquitur? quis illum non abominatur, qui à patre condemnatur? Exclamet itaque Divus Zenobius. Detestabilis certè filius, quem pater ipse pius, quem pater damnat invitus. Gravissima sunt crimina, quæ tam piûm patrem cogunt

Verf. 22.

Serm. 124.

Verf. 22.

Serm. 124.

Serm. 3. de
Isai.

gunt, ne exaudiat precamina. Audiamus igitur, & subveniamus, dum clamat frater, ut nos clamantes exaudiat Pater.

Verf. 24.

Mitte Lazarum, &c. Postulabat miser, ut Lazarus veluti hamus ad se, & ad fratres suos mitteretur, ut eum & eos Abraham illo hamo piscaretur. Sed, numquid Abraham piscator erat? Reverà fuit piscator, quando bonorum suorum exitit dispensator, nam suis divitijs, tanquam hamo utebatur, quando illas pauperibus largiebatur. Illum piscantem, & Angelos capientem describit Chrysost. Quemadmodum piscator jacto in mare reti, piscem quidem attrahit; attrahit autem frequenter & aurum & margaritas: ita & Abraham captans homines, piscatus est tandem & Angelos. Utinam dives epulo micas Lazaro dedisset, quia tunc hamum misisset, quo non tantum Lazarum, sed & Angelos, ac vitam æternam piscatus fuisset. Per hunc Lazarum ad ejus januam jacentem, volebat Deus piscari istum divitem: & quia hoc hamo capi noluit, in infernum mergi meruit. Non est igitur Lazarus amplius mittendus, qui non est amplius subveniendus, nec damnatus capiendus.

Mitte Lazarum, &c. Ab eo petit eleemosynam, cui dare recusavit. Iusto Dei judicio, eo sapè quis indiget, quem spreverat. Fratres Ioseph ad ipsum tempore famis coactè recurrerunt, quem

spontè vendiderunt. Verificatur, quod Iobo in sterquilinio sedenti dicebatur, *Requiesces, & deprecabuntur faciem tuam plurimi.* Nunc Iob. 11. 19. iste epulo optabat, non faciem, sed saltem extremum digiti Lazari, & vellet ut ad ipsum de sinu Abraham mitteretur, qui ad eum de mensa suâ ne micas quidem cadentes mittere voluit. Probat Divus Chrysologus Lazarum nullo modo esse mittendum, dum hunc damnatum attendit dicentem, *Mitte Lazarum*, atque eum sic interrogat. Quod? ad infernum de gremio, de folio sublimi ad profundissimum chaos; ad tormentorum stridorem de sanctâ quiete. Quasi dicat Abraham: Noluisti, ut micæ exirent de sub mensa tuâ ad Lazarum esurientem; & vis, ut de meo sinu mittam illum ad te sitientem. Nullum detrimentum recepissent micæ ad Lazarum missæ; hic verò multa pateretur, si ad te & ad locum tormentorum mitteretur. Non deet quiescentem inquietare. D. Chrysostomus hunc epulonem irridendo interrogat. Cum proximus esset Lazarus præteribas; nunc cum procul abest, invocas? Quem frequenter ingrediens & egrediens non videbas, hunc procul semotum diligenter aspicias? Hunc sibi subvenientem habuisset, si ad januam jacentem pavisset. Illum à longè respiciebat, quem dum viveret despiciebat. Quid, miser, vis à Lazaro?

Serm. 122.
Verf. 24.

Conc. 3. de
Lazaro.

Ut intingat extremum digiti sui Verf. 24.

in aquam, &c. Dicunt aliqui hunc hominem aquam juxta se habuisse, sed ex eâ sumere ei non licuisse. Quare? Respondet Chrysologus, postquam illum sic interrogavit: Quid est, quod dicis, *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti in aquam?* Ergo juxta te est aqua: & si juxta te est, quare de proximo non sumis? Quare? quia victæ sunt manus tuæ. Dammati non tantum nihil inveniunt in manibus suis, sed nec manus proprias, quibus vel aquam hauriant, invenire possunt. Illis maxime congruit, quod David Assyriorum ferocientem superbiam ridens, dicebat; *Dormierunt somnum suum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.* D Hieronymus hæc significantius explanat, dum sic legit, *Non invenerunt omnes viri exercitus manus suas.* Sanè hæc est omnium damnatorum extrema miseria, quod non habeant non tantum bona sua in manibus suis; sed nec manus suas inveniant, ut aliquid solatij sibi hauriant. Sed quid mirum, cum ligatis manibus & pedibus projecti sint in tenebras exteriores? Non debuit præterea ille epulo habere manus ad sumendam sibi aquam, qui nec proprijs, nec aliorum usus est manibus ad elargiendam Lazaro micam. Præterea, teste Gregorio Nysseno: Misericordie stilla commiseri, atque communicari cum inhumanitate non potest: idcirco misericordiam sibi præcidit. Hic

suam inhumanitate, & misericordiam & manus sibi præciderat.

Mitte Lazarum, ut intingat, &c. *Verf. 24.* Nullus debet diviti invidere, cum illum videat nunc aquam guttulam indigere, atque ad eam postulandam plurimum laborare, eamque non posse obtinere. In hoc mundo torquentur divites abundantiam, & in futuro indigentiam. Quod autem mali divites torqueantur hinc abundantiam, testatur ille qui apud Lucam anxie clamabat; *Quid faciam?* Vide il. *Luc. 12. 17.* lum tam plenum anxietatibus, quam facultatibus: dolebat enim, quod non haberet, ubi tantam reponeret frumenti copiam. De illo sic Ambrosius: Quis non talem miseretur? Quis infelicitatem ejus non doleat? Angustatur ex abundantiam, coarctatur ex opulentiam. Et, ut video, ager ei non tam redditus largiores, quam gemitus attulit. Quomodo non dolebit in inferno præ tristitiam, cum gemere hinc incipiat præ abundantiam? Subjungit idem Doctor: Infelix in presentibus bonis, infelicior in futuris. Infelix, quia hinc laborat, insudat, sese excruciat in acquirendis & assevandis divitijs: infelicior, quia in futuro eis non potitur, imò æternis & celestibus privatur, & igne tartareo adjudicatur.

Vnde Apostolus Iacobus sic divitibus loquitur; *Vlulate in miserijs vestris.* Non dicit, in miseria, sed in miserijs: quia nimirum duplex miseria contingit divitibus

ava-

Homil de
beasitud.

Iac 5. 1.

Verf. 23. *avaris; illa, quâ in hac vita, dum quærunt ditari, afficiuntur; & ea, quâ in futuro ob nimiam ipsorum avaritiam torquentur. Hinc Divus Chrysostomus observat, Evangelistam, dum de hoc divite loquitur, non dixisse, cum esset in tormento, sed, cum esset in tormentis. Multa enim tormenta, tam in hac vita, quàm in alia, sibi acquisivit.*

Verf. 24. *Mitte Lazarum, ut intingat, &c.*

Volebat aquæ guttulâ refrigerari, quia desiderabat à tanta miseria sublevari. Modico stillicidio credebatur fortè liberari à tanto incendio. Sed, ait quidem Pater, parum petijt, ideo fortè non impetravit. Non sic impij, non sic: non sic, inquam, pro modica satisfactione, eripitur quis ab æterna damnatione. Legitur in vitis Patrum, quòd quidam dæmon aëreus, ne ad infernum descenderet, promittebat se motu continuo ascensurum & descensurum scalam igneam à terra in cælum pertingentem, usque in diem Iudicij: & tu ô epulo, pro tantorum tormentorum compensatione digito purâ aquâ madido petis lavari? Existimas peccator, vel minimâ pœnitentiâ à tantis pœnis liberari? Audi eundem Patrem: Plenam itaque manum sanguine Redemptoris, non extremû digitum in aqua tinctû exposcat conscientia de gravibus peccatis confitentis; tingat digitum in locum clavorum, & mittat manum suam in latus Salvatoris: ut, sicut

animam suam pro nobis posuit moriendo ipse Dominus; sic iste conscientiam suam pro se exponat: confitendo, & pœnitendo. Graviter doleat, qui graviter se peccasse agnovit. Incessanter pœniteat, qui incessabiles inferni pœnas evitare desiderat.

Qui voluerit inferni vitare supplicium, Augustini sequatur consilium. Præcipitare miser homo in profundum immoderatæ mortis, qui sponte præcipitatus es in barathrû horrendæ nequitie. Obruere, infelix, mole terribilis doloris, qui libens contruisti in cœnum infernalis scætoris. Volutare in gurgite amaritudinis, qui volutatus es in volutabro turpitudinis: quia necessarium est flere peccatorem, vel hîc, vel in futuro. Sit ergo pœnitentia continua & amara comes ætatis nostræ. Expende hæc ultima verba, *Sit pœnitentia continua comes ætatis nostræ.* Habeas tecum pœnitentiam, vel te pœnitentia semper hîc comitetur, ut æternum incendium evitetur. Malè igitur precatur iste epulo, dum petit ad se mitti Lazarum, cum guttula aquæ, quâ non poterat liberari, nec refrigerari.

Ut refrigeret linguam meam. Non **Verf. 24.** est infernus locus refrigerij, sed supplicij; nec invenitur refrigerium in unius guttulæ immisione, sed in peccatorum remissione. Melius optabat, qui ita orabat, *Remitte mihi, ut refrigeret priusquam abeam, &c.* In alio sæculo

Y 3 dives

Lib de
cord. contr.

Abbas Cel-
len lib de
5. panibus.
cap. 15.

Ibidem.

Psal. 38. 14.

dives refrigerium invenisset, si hic ante mortem pœnitentiam egisset: anima enim refrigerari dicitur, quando pœnitentia agitur. Vnde Christus, cùm potestatem remittendi peccata Apostolis conferret, *insufflavit eis*. Flatu hanc potestatem contulit, fortè ut innueret animam maximè peccatorum remissione refrigerari.

Ioan. 20. 22.

Vers. 24.

Iste autem epulo magis optabat linguam suam refrigerari, quàm animam. Plus illum cruciabat pœna, quàm culpa; non dolet quòd peccaverit, sed quòd crucietur. *Crucior in hac flammâ*. Huic sunt similes, qui magis curant de linguâ refrigerandâ, & de stomacho dapibus implendo, quàm de animâ per pœnitentiam purgandâ. Alij etiam sunt ei similes, qui, licet sciant quòd ut plurimum propter peccata veniant adversa; tamen plus dolent quòd subeant adversa, quàm quòd patnaverint delicta. In hoc præcipuè differunt boni à malis, quòd boni agrè ferant culpam, quam se commisisse dolent, & patienter tolerant pœnam eis debitam, dicantque cum pio latro-

Luc. 23. 41.

ne; *Nos digna factis recipimus*. Mali verò libenter peccant, & si quid eis acciderit adversi, impatienter ferunt, debacchantur, blasphemant, ac se excruciant; minimè dolentes quòd ea commiserint, propter quæ Deus eis adversa immiserit. Interim, postquam quis peccaverit, attendat, quid ei ab

Augustino dicatur: Elige tibi unum ex duobus; temporalem dolorem, aut æternum laborem. Omni quippe culpæ debetur pœna, aut æterna, aut temporalis: hanc patienter subeat, qui illam evitare desiderat.

In Psal. 94.

Ut refrigeret linguam meam. Cur de linguâ potius, quàm de alio membro conqueritur? Observa, hunc divitem sine dubio fuisse de numero illorum, qui, teste Prophetâ, *disperierunt involuti argento*. Expende, *involuti*, non *vestiti*. Iste epulo non tantum purpurâ induebatur, sed & argento involvebatur. Qui solum vestibis induitur, potest liberè ambulare; poterit & se exuere si velit, & dare huic galerum, alteri pallium, & uti prout voluerit suis manibus, & ire quòd ei placuerit. At, qui est involutus non potest ambulare, nec manibus aliquid dare: qui enim involvitur, ei pedes & manus ligantur. Nullo alio membro, præterquam linguâ & oculis utitur: oculis, ut videat quæ faciendâ; linguâ, ut præcipiat dari, quæ danda sunt.

Vers. 24.

Sophon. 1.

Iste autem dives ita auro & argèto, ac avaritiâ involvebatur, ut nec pedes ad peregrinandum, nec manus ad dandâ eleemosinâ habuisse legamus. Tamen, quamvis ita esset *argento involutus*, habebat semper linguam liberam, quâ poterat præcipere ut saltem micæ darentur mendico. Habebat etiam oculos liberos, quibus jacentem ad januam videre poterat.

terat. Sed, quia illum non respexit, nec ei quidquā dari præcepit, meruit præcipuè in his membris cruciari, quibus liberè uti poterat ad subveniendum Lazaro. Itaque illius puniuntur oculi, quando vidit Lazarum in sinu Abrahæ, seipsum verò cingi flammâ inextinguibili. Punitur lingua, quæ prohibuit ne daretur mica, aut saltem ut porrigeretur, non iussit, & quia non iubeat, *Nemo illi dabit.*

Quòd hunc mendicum dives non visitaverit, quòd manibus proprijs non ministraverit, ulceraque curaverit, excusari poterit, cum argento, ac suis involve-retur opibus. At, quòd famulis non præceperit, ut mendico elemosyna tribueretur, ac plagis & vulneribus remedium adhiberetur, nullo modo excusari meretur: nihil enim impediēbat, quominus loqueretur. Audi Augustinum. Ipsa lingua, quæ noluit dicere, ut elemosyna pauperi donaretur, gravius gehēnæ flammis exurit. Eandem assignat rationem Divus Chrysologus: Lingua, inquit, plus ardet, quæ misericordia ut fieret, jubere neglexit.

præterea, non est mirum, si oculi & lingua prius & præcipuè sint in pœnâ, cum sæpe contingat illa membra prius esse in culpâ. Hoc eleganter observavit idem Chrysologus, dum de oculis & lingua hujus divitis loquitur. Ac primò de oculis sic scri-

bit; Gratis respicit modò Lazarum sursum, qui antè deorsum Lazarum videre despexit. De talibus dixit Propheta; *Oculos suos statuerunt declinare in terram.* Pun-git pœna, quem non pœnitudo compunxit, & vexant tormenta, quem Lazari vulnera non moverunt. De linguâ autem sic. Lingua in capite, caput mali, ipsa derogat egeno, insultat pauperi, pietatem latrat, misericordiam carpit: & meritò prima est in gehennâ, in cruciatu prævia, dux pœnarum, quia ipsa interdixit misericordiam, cui datum fuerat ut juberet.

Quæritur quonam pacto anima istius epulonis, quæ nulla habet membra; ac etiam animæ aliorum damnatorum possint cruciari igne tartareo? Sanè nonnulli non poterant concipere, qualiter sine membris possent torqueri: idcirco existimabāt animam esse corpoream, suamque habere figuram, & membra ad modum corporis, ut interior homo responderet exteriori. Hujus opinionis fuit aliquando Tertullianus, sicut & quidam Ioannes Huartus Medicus in suo ingeniorum examine, dicens animas damnatorū igne torqueri, quia, inquit, habent sua quasi membra, sive membrorum simulacta, habent suos sensus & sensationes.

Verum hoc de membris falsum est: anima enim, uti non est corporea, ita propriè nulla habet membra. Illam tamen habere sensum & sensationem probabile est.

Verf. 23.

Verf. 11.

Serm. 22.
de temp.

Serm. 66.

Ibidem.

Psal. 16. 11.

Serm. 124.

est. Nam anima rationalis cum simul sit sensitiva, habet in se radicem sensus & sensationis: verbi gratia, tactus, ut calorem, ustionem, ejusque dolorem sentiat: quam quidem sensationem, licet naturaliter sine corpore exercere non possit, supernaturaliter tamen Deus potest in animam separata hunc sensum & sensationem educere: ejus enim radicem, & inchoationem habet, & retinet in se anima. Ita censent jam multi subtiles Philosophi, eaque ratione explicant, quomodo ignis agat in animam: & favet ratio; quia tota sensatio est in animam. Cum enim oculo videmus, aure audimus, manu tangimus; ipsa visio, auditio & tactus perceptio non est in oculo, aure, manu: sed in animam. Non enim corpus, sed anima est quæ per oculum videt, per aures audit, sentitque per manum. Cur ergo anima separata à corpore, easdem sensationes per Dei virtutem & omnipotentiam elicere, & recipere non possit?

Nam licet oculus, auris, manus sit organum, & conditio requisita, ut naturaliter fiat sensatio; tamen supernaturaliter potest Deus eam supplere, sicut supplere potest præsentiam objecti, ut quis oculo corporeo videat per murum ea quæ in cubiculo clauso geruntur, vel ea quæ remotè fiunt. Itaque anima divitis epulonis dicit se cruciari tartaream flammam; quia, cum habeat sensationem, non mirum si sentiat, potis-

simùm consentiente, & id disponente Domino, & supernaturaliter hujusmodi sensationem educente.

Fili recordare, quia recepisti bona in vitam tuam, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur. Illius non exaudiuntur lamenta, qui ad Lazarum non misit nec minima panis fragmenta. Fili recordare, recordare, inquam, te nunquam voluisse Lazari misereri: si enim in æternum ad januam tuam jaciisset, numquam illum pavisses, nec micæ dedisses. Hunc divitem inducit Divus Augustinus lugentem, ac sic Deo loquentem: O juste Iudex, vel secundum peccata mea compensentur supplicia ista: vel contra spatia annorum meorum, quibus habui bona, mala recipiam, aut certè in duplum, vel quadruplum. Cur per tot millia annorum me teneri jubes in flamma? Cruciat me ignis & reservat. Sævum est, quod ignoscit.

Tamen meretur iste, & cæteri damnati poenam æternam torqueri, quia in sua æternitate peccarunt: id est, si sine fine vixissent, sine fine peccassent. Tamdiu peccaverunt, quamdiu vixerunt. Voluissent iniqui, ait Gregorius, sine fine vivere, ut sine fine potuissent in suis iniquitatibus permanere. Eandem rationem æternitatis poenarum assignat Hieronymus. Ideò sine fine poenas luunt impij, quia voluntatem habuerunt sine fine peccandi, si naturam habuissent

Verf. 34

Serm. 227.
de temp.

Lib. 34.
Mor.

In Proverb.
cap. 27.

habuissent sine fine vivendi. Sunt nonnulli, qui licet non perveniant ad effectum peccati, tamen non carent affectu, si opportunitas peccandi adesset: & tunc dicuntur peccare in sua æternitate. Sit igitur cum sempiternâ pœnâ, qui voluit esse in sempiternâ culpâ; & hoc ad eam ad divinam Iustitiam pertinet, ac rationi consentaneum est, ut & ipsi damnati, tacite tamen, hoc concedant, ac pœnarum æternitati consentiant: nullus enim est, qui ab illis tormentis liberari postulet. Iste epulo petebat quidem utcumque refrigerari, non omnino liberari: verum nullo modo meruit refrigerari, sed cruciari, & eorum quæ habuerat in vita recordari.

Verf. 25.

Serm. super, Ecce nos &c.

Lib. 1. ad uxorem.

Luc. 17. 27.

Verf. 28.

Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua. Exclamet nunc Bernardus: Hæcine tota causa cruciatuum, quod in hoc sæculo bona recepisti? Vbi sunt crimina illius? ubi scelera? ubi furta? ubi adulteria? Omnia simul obicit crimina, qui bona illius temporalia enumerat. Vnus id egregie notavit Tertullianus, qui memorans diluvium, quod accidit in diebus Noë, ac incendium in diebus Loth, observat, quod Lucas nullum aliud crimen eorum dicit, sed solum ait: *Edebant & bibebant, uxores ducebant, & dabantur ad nuptias, & venit diluvium, & perdidit omnes, &c. Emebant, & vendebant, & edificabant, pluit ignem & sulphur de caelo, & omnes perdidit.* Quidni? Totane causa

perditionis, quod emerent, quod nuberent, quod ædificarent? An nuptiæ, bonorum emptiones, lucra, tantam aquarum alluviam, tantum ignem, ac tot meruerunt fulgura? Pulchrè ille Doctor: Cum dicit, *nubebant & emebant*, insigniora carnis vitia designat, quæ à divinis disciplinis plurimum avocent: alterum per lasciendi voluptatem: alterum per acquirendi voluntatē. Non opus est alia explicare facinora, ubi bonorum temporalium negotia exprimuntur, ubi emptionum læra, nubentium deliciae proponuntur. Hæc sufficiunt, ut humanas mentes à Deo avocent, ignibusque addicant æternis. Satis itaque fuit Abraham, dixisse huic diviti, *Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua.* Quia inde potest colligi, hunc divitem suis bonis abusu fuisse, cum audimus illum flammis æternis cruciari.

Recepisti bona in vita tua: Lazarus similiter mala. Expende, similiter. Quasi dicat Abraham: Ita libenti animo Lazarus recipiebat mala, sicut tu recepisti bona: & sicut tu in bonis, vel de bonis tuis nullum bonum, imò multa fecisti mala: ita ille in malis suis nullum fecit malum, imò quæ posuit bona, fecit. Quod enim tu ei non fecisti, ipse fecit canibus tuis, denegasti ei micæ de mensa tua cadentes, & ipse canibus tuis non denegavit saniem de vulneribus fluentem. Saltem, præter incredibilem suam patientiam,

Z

illud

Verf. 25.

illud adhuc bonum faciebat, ut scilicet, sinendo canes tuos lingere sua ulcera, doceret qualiter erga ipsum debuisses te præbere, cum ille etiam erga canes tuos humanus extiterit. Hæc observavit Divus Chrysologus. Humanitatis ordo mutatur: fit humana mendicitas, ut cupiditas prodatur inhumana. Dives pauperem nec cadentibus micis de mensa pascit: & Lazarus pauper quia aliud non habebat, etiam de carnibus suis canibus humanus extitit. Cæterum, purgata est in Lazaro micarum cupiditas, micarum subtractione: iuste etiam castigatur nunc divitis inhumanitas, guttularum denegatione.

Verf. 25. *Recepisti bona in vita tua, Lazarus similiter mala.* De hac sententia libenter ego sentio idem quod Divus Gregorius: Ista sententia, inquit, pavore prius indiget, quam expositione. Paveat quisque, ne post hanc vitam audiat, *Recepisti bona.* Semper fuisti sanus, semper dives, omnia habuisti ad nutum, tibi cuncta prosperè successerunt. Væ, inquam, illi, cui dicitur, *Recepisti bona.* Contrà verò, fœlix, inquit Hieronymus, & omni dignus beatitudine, cui in introitu Paradisi dicitur: *Recepisti mala in vita tua: nunc autem hinc latere.*

Verf. 27. *Rogo ergo te pater, ut mittas eum in domum patris mei.* Qui non potuit impetrare, ut ad se mitteretur Lazarus, precatur ut saltem ad domum patris mittatur, suos

que moneat fratres. Sed quid ad illum modò de fratribus, qui partem non potest habere cum patribus? Illum meritò ridet Chrysologus. Cui pius, qui sibi sic impius? Impudenter præsumit alijs impetrare pœnitentiam, qui sibi tam crudeliter ad veniam nil providit. Sibi, dum viveret, debuit consulere, qui nunc mortuus alijs prodesse non potest: sibi autem consulisset, si mendici curam habuisset.

Malè item precatur ille purpuratus dum rogat, ut ad se, vel saltem ad fratres suos Lazarus mittatur. Dicere enim potius debuit, ut portaretur, non mitteretur. Nam ex quo Lazarus defunctus est, portatus est: *Factum est, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis.* Portantur, qui à Deo remunerantur; portantur, inquam, ne vel minimo labore afficiantur. Hæc observatio est Divi Chrysostomi dicentis, Ne saltem ambulans laboraret portabatur ab Angelis. In hac vitâ permittit quidem Deus iustos vexari, laboribus atteri, injurijs affici, paupertate & persecutionibus premi: at in alio sæculo ad eò eis parcat, ita sunt ei chari, ut nolit eos ferre vel minimam molestiam. Undè noluit, ut intingeret Lazarus extremum digiti sui in aquam, ne tantillum frigiditate aquæ læderetur; & voluit, ut ab Angelis portaretur, ne itinere fatigaretur. Vide quantam Deus curam habeat de electis in alio sæculo.

Homil. 40.
in Evang.

Epist. 14. ad
Julian.

Verf. 25.

In Catechu

saeculo, qui in praesenti illos dereliquisse videbatur. Ergo non attendamus hic praesentem laborem, sed futuram requiem. Noli, inquit Augustinus, depellere flagellum, si non vis repelli ab haereditate; nec attendas, quam poenam subeas in flagello, sed quem locum teneas in testamento. Non nos terreat, quod patimur; sed nos consoletur, quod speramus.

Ut quid autem petebat infelix iste dives, ut mitteretur Lazarus ad fratres suos? *Ut testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.* Tanta est Dei bonitas, ut, si agnosceret peccatores monitione resurgentium proficere, adhuc illo uteretur remedio ad eorum conversionem. Hujus sententiae est Divus Chrysostomus: Si, inquit, sciret Deus mortuos resurgentes prodesse viventibus, non hoc omitteret.

Verum, qui non credit Scripturis, qui Praedicatores non audit, & qui ad eorum verba non egerit penitentiam, proculdubio, *neque si quis ex mortuis resurgeret, credit.* Missus est nobis Christus, non ex sinu Abrahae, sed ex sinu Patris, ut testetur nobis, ne & nos veniamus ad locum tormentorum. Hoc testatus est verbo & exemplo: testantur & nobis quotidie divini verbi Praedicatores terrendo, blandiendo, poenam & gloriam nobis proponendo, ne ipsi veniamus ad hunc locum. Ad hoc unumquemque illorum hortabatur Augustinus: Prohibe,

quos potes: tene, quos potes: ter- Tract. 10.
re, quos potes: quibus potes, blan- in Ioan.
dire. Nolite quiescere lucrari Christo, quia lucrati estis à Christo. Testantur quidem Praedicatores, sed contestantur auditores, quorum multi saepe non credunt aut aliqui, si credant, non tamen resipiscunt. Non fuit itaque mittendus Lazarus, quia illi fratres non erant hac missione convertendi, cum ipse dives non fuerit conversus, licet ille mendicus ad januam domus fuerit missus. Putas, inquit Chryso- Serm. 139.
log. quod quinque fratribus tuis sufficit Lazarus, qui tibi tanto tempore, tot vulneribus suis, toto clamans corpore nihil profecit?

Tanto zelo ducebatur beata Catharina Senensis erga salutem animarum, ut libenter optasset ad januas inferni stare & morari, ad impediendum, ne quis iret & intraret in huiusmodi locum tormentorum. Iacebat Lazarus, non ad januam inferni, sed domus huius divitis: ibi, inquam, mittebatur jacere, ne iste dives ad illum locum tormentorum veniret. Deus bone, quam paucis poterat sibi claudere januam inferni! Mediantibus enim quibusdam micis de mensa cadentibus, poterat non cadere in illud tormentum. Quod hoc non praestiterit, miramur, & detestamur: sed increpamus nos ipsos, qui illum saepe imitamur.

Sic itaque cum Gregorio li. Homil. 40.
ceat mihi dicere: Vos, o fratres, in Evang.

La Psal. 112.

Loc. cit.

Verf. 31.

& requiem Lazari, & poenam divitis cognoscentes, solerter agite, culparum vestrarum intercessores quærite, atque advocatos in die Iudicii pauperes procurate. Multos enim nunc Lazaros habetis: ante januas vestras jacent, quotidie micæ de mensa cadunt, quotidie Lazarum, si quærimus, invenimus. Ecce importunè se pauperes offerunt, rogant, qui tunc pro nobis intercessores venient. Nolite ergo misericordiæ tempora perdere: nolite accepta remedia dissimulare.

Epist. 89. ad
Hilar.

Addam & hoc ex Augustino, ut sciat unusquisque quid ex hac historia sit ei colligendum. No-

bis ostenditur, inquit ille Doctor, nec in isto paupertatem per seipsam honoratam; nec in illo divitias fuisse damnatas: sed in isto pietatem, in illo impietatem suos exitus habuisse. Sic suscipit impium divitem cruciatus ignis, ut tamen pium pauperem susci-peret sinus divitis. Ac si diceret: ille erat dives, cujus sinus suscepit pauperem. Sicut iste epulo sine sua crudelitate in pauperem non damnaretur: ita nec iste pauper sine sua pietate, & patientiâ salvaretur. Non prodest paupertas, si patienter non toleretur, nec obfunt divitiæ benè partæ, si pauperibus erogentur.

FERIA SEXTA

POST DOMINICAM SECUNDAM QUADRAGESIMÆ.

Homo quidam erat paterfamilias, qui plantavit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, &c.

Matth. 21. 33.

Isai. 5. 1.

OTVM est illud Isaiæ, cantabo dilecto meo canticū patruelis mei vineæ suæ, &c. Vocat hîc Prophetâ Christum dilectum & patruelem suum, eo quod ex eadem secum gente, sci-

licet Iudaicâ, esset nasciturus. Patruelis autem & dilectus idem sunt: idè què dilectum vocavit, mox vocat patruelem, quasi dicat: Cantabo dilecto meo canticum, ejusdem scilicet dilecti mei, qui est & patruelis meus. Horum ergo verborum sensus est: Lubet canere, imò præcinere meo!

meo dilecto, & patrueli, sive cognato, quem unicè diligo, puta Christo, carmen ipsiusmet Christi; quod scilicet ipse cantabit vineæ suæ. Canticum autem Domini, est hæc quam proponit de vineâ parabola: *Homo erat pater-*

Verf. 33. familias, qui plantavit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & edificavit turrim, &c. Similia ferè verba præcinerat idem Propheta, dum de illius vinea sic loquebatur. Sepivit eam, & lapides elegit ex illa, & plantavit eam electam, & adificavit turrim in medio eius, & torcular extruxit in ea, & expectavit ut faceret uvas, & fecit labruscas.

Genef. 9. 20 Noë primum vineam plantasse testatur Scriptura, *Cæpit Noë vir agricola exercere terram, & plantavit vineam, &c.* Primus Noë vites sparsim in unum locum, & in formam vineæ composuit, & ad optimarum uvarum procreationem perduxit: undè primus vinearum sator dicitur.

Lib. de arca & Noë c. 29. Cur autem prius Noë vacaverit vineæ plantandæ, quàm tritico ferendo, quærit Ambrosius. Quid est, aiens, quod iustus primum vineam plantat, & non, aut triticum, aut hordeum? Nonnullas assignat rationes, quibus hæc mihi videtur adiungenda: Vineam majori culturâ eget, quàm triticum: nam ut ex eâ melius vinum exeat, debet esse in loco edito & petroso, iuxta illud,

Bacchus amat colles, & quisonem & frigora sylvæ.

Vepres & spinæ sunt extrahendæ, terra fodienda, vites aliundè adducendæ, & ordinatè plantandæ, lapides eiiciendi; & ut ab omni incurfu vinea conservetur, necesse est sepe circumdetur, turrisque ædificetur; & ne sylvescat, oportet fodiatur, palmites amputentur, ac paxilli vel baculi apponantur, ut fulciatur. Atque ita plus laboris & temporis infumitur in eâ plantandâ, quàm in tritico seminando. Undè meritò dicunt nonnulli, *vineam est timeam*. Ut igitur ostendatur, Noënum labori non pepernisse, legitur vineam plantasse. Similiter, quando dicitur Deum tanquam patrem familias vineam plantasse, eique sepem circumdedit, torcular in ea fodisse, turrim ædificasse, & agricolis eam locasse, ostenditur pro nobis multum laborasse, ac nos plurimum dilexisse; ac omnia quæ ad salutem nostram spectant, præstitisse. Dicat igitur de illo Tertullianus. Tam pater nemo, Lib. de pœnit. ad hñem.

Videtur iste Doctor respondere cuidam quæstioni, quam quis objectare posset: Cur Deus qui omnia prævidet, voluit plantare vineam, quam sciebat labruscas, non uvas allaturam? Vel, cur Deus plantat in vinea, id est, in Ecclesia vites, id est, homines, quos scit malè usuros libero arbitrio, & non tanquam fideles, sed infideles in ea victuros, & nulla bona opera, sed mala esse operaturos? Respondet igitur ille:

ille: Tam pater nemo, tam pius nemo. Quasi dicat, paternitate, ac pietate & misericordiâ hoc fecit; idcirco vocatur hîc *paterfamilias*. Cur malos tolerat? quia pater. Cur peccatoribus parcit? quia pater, & tam pater, & tam pius est, ut vellet etiam ipsos reprobos, si ipsi vellent, salvari. Quare? quia tam pater nemo, tam pius nemo. Ad hoc respondet etiam Chrysostomus: Eos præsciens formavit, vincente præscientiam bonitate; id est, noluisse præscientiâ formare, & in Ecclesiâ plantare, quos debuit iustitia damnare: sed his non obstantibus debuit bonitas superare, & voluit eos creare & vocare. Vult quidem divina bonitas salvare, sed non vult humana pravitas salvari.

Quærit Ambrosius, cur Christus Iudæ commiserit pecuniarum loculos, quem sciebat ipsis malè usurum, ipsumque traditurum? Respondet, Ne videretur, aut quasi inhonorus, aut quasi egenus Dominum prodidisse; & idè, ut iustificaretur in eo Dominus, hæc ei contulit, &c. Expende, *ut iustificaretur*. Voluit igitur Christus hoc ei præstare, ne de ipso posset Iudas, aut quivis alius murmurare. Quando itaque quæritur, cur Deus ad suam Ecclesiam vocaverit, quos prævidebat malè operaturos, & æternam damnationem incursumos? Respondetur, idè talia eis beneficia contulisse, ut iustificaretur, ut scilicet omnibus pateret eum om-

nîa præstitisse, quæ ad eorum salutem spectare potuerant, ne aliquando ipsi dicerent, quòd si in vineâ Ecclesiæ fuissent plantati, bona opera fuissent operati.

Præterea, non mirum, si Deus reprobandis & damnandis concedat hîc aliqua beneficia, sicut contulit Iudæis, ad quos novissimè misit filium suum, quem ipsi morte crudelissimâ affecerunt. Nam is est Deus, qui servum aliquando fidelem, postea rebellem, & perniciosum non inglorium & absque aliquâ mercede relinquit: sed, cùm à cœlesti excludat gloriâ, humanâ illum & mundiali gloriâ muneret. Sic populo illi Iudaico exoso & reprobato, hanc in mundo singularem gloriam dedit, ut ex illo nasceretur Rex gloriæ Christus, ut propter patrata scelera sacerdotio, templo, civitate, lege & fide privatus, immensè gloriari posset de carnali cognatione cum Dei filio.

Hoc Iustitiæ divinæ ingenium, atque ordinem præfigerat reprobis ille Saûl, cùm auditâ reprobante sententiâ ad mundialem hunc honorem confugit: ait enim ad Samuelem: *Peccavi, sed nunc honora me coram senioribus populi mei*. Quasi hoc necessum esset in quâvis reprobatione, manere reprobato quaecumque suffugium, nimirum mundialem honorem, popularemque favorem, quo munerarentur antiqua servitia. Quod præstitit Deus etiam Iudæ

Tom. 5.
Ser. 1 de
ieiunio.

Lib. 1 de
offic. 7.

1. Reg. 15.
30.

Iudæ omnium reproborum nequissimo, cui Christus singularia contulit beneficia, quæ alijs discipulis non contulerit. Nulli enim discipulorum porrexit Dominus panem tinctum; Cum intinxisset panem, dedit Iudæ. Nulli alteri pecuniarum loculos commisit, ut iam diximus.

Nulli, nisi Iudæ Christus osculandum præbuit. Sed cur huiusmodi favores viro nefandissimo? quia reprobatus & à cœlesti gloriâ excludendus erat. Planè Deus summè misericors & bonus, nescit servum inhonorum & sine aliquâ mercede repellere.

Similiter Deus ejecturus primos illos Paradisi incolas, fecit eis tunicas pelliceas. Nudi non sunt egressi, licet divinum mandatum sint transgressi: non enim consuevit Deus servos nudos à se ablegare, quos viderit præceptum suum aliquamdiu observasse. Ideò teste Barcephâ, non erat consentaneum divinæ misericordiæ, nudos prorsus eliminare à Paradiso. Illos itaque induebat, quos à terrestri Paradiso arcebat: aut ideò Paradiso terrestri illos expellebat, quia cœlesti servabat.

Cæterum unicuique homini malo in vinea Ecclesiæ plantato, Deus sic potest exprobrare, & exprobrabit; *Quid est, quod debui ultra facere vinea mea, & non feci ei? An quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Quid in vinea colenda neglexi? Anne in hoc peccavi quod expectavi uvas? hæc-

cine est culpa, hoc peccatum meum, scilicet longa expectatio fructuum, & nimia mea longanimitas? hæccine ex uvis fecit labruscas? Longa mora & tempus maturat uvas; meane ergo sola mora fecit immaturas? Ita Deus. E contra homo verè dicere potest, & debet, ait Augustinus: Quid debui facere Domino meo quod fecerim? quis ego, qualis ego, quid non mali ego?

Notandum est, quod ponitur hîc labrusca pro fructu labruscæ. Est enim labrusca vitis agrestis, ait Plinius, quam ipse insanam vocat, quæ trifido proventu sæpè vanido luxuriat. Nam in ea in eodem tempore alia maturescunt, alia turgent, alia florent; sed nihil maturum est & utile: ostentant enim fructum potius, quàm porrigunt. Sic sunt nonnulli in hac Ecclesiæ vinea divinis præceptis, sanguine Christi, ac Sacramentis exculti, qui nullum fructum bonorum operum producant, aut quasi nullum; quia si aliquem producant, est veluti labrusca; non maturatur, quia conditionibus requisitis privatur. Si enim, verbi gratiâ, jejurent, volunt videri jejunantes: vel ex illorum abstinentiâ non sublevatur pauperum inopia; cum refectio pauperis debeat esse abstinentiæ jejunantis. Similiter illorum eleemosynæ non carent laudis cupidine: si peccata confiteantur, quærunt Confessarios aut ignaros, aut nulla contritione, aut

Ioan. 13. 26

Genes. 3. 21

De Parad.
part. 1. c. 28

Isai. 5. 4

ne, aut saltem attritione tanguntur. Ita si orent, sunt illorum orationes absque ullâ attentione. Atque ita illorum opera, non uvæ, sed sunt labruscæ insipidæ, & inutiles.

Mich. 7.1.

Itaque adveniente tempore vindemiæ, id est, horâ mortis, aut die iudicii, sic conqueretur Deus: *Factus sum sicut qui colligit in autumnno racemos vindemiæ; non est botrus ad comedendum. Id est, visis videndis, examinatis examinandis, non invenio in homine peccatore quæ colligi & remunerari mereantur; imò omnia digna sunt æternâ damnatione. Sunt quidam botri vel racemi, sed non ad comedendum apti: video quidem opera, veluti eleemosynas, orationes, ieiunia, sed omnia sunt agrestia, & veluti labruscæ, & nullâ remuneratione digna; video vites, video palmites, sed fructu carentes, video, inquam, homines steriles absque bonis operibus.*

Ezech. 15.2
3. & 4.

Si lignum vitis sterile sciat, ad nihilum valet, nisi ad comburendum. Audi Dominum ad Prophetam: *Fili hominis, quid fiet de ligno vitis ex omnibus lignis navorum? Nunquid tolletur de eâ lignum, ut fiat opus, aut fabricabitur de eâ paxillus, ut dependeat in eo quodcumque vas? Ecce igni datum est in escam, utramque partem eius consumpsit ignis. Nunquid utile erit ad opus? Deus noluit nos esse viridarium, aut nemus, sed vineam, ut non flores, nō frondes, non ramos, sed*

fructum feramus. Aliæ plantæ etsi steriles sint, profunt tamen ad trabes, ad naves, ad hastas, ad vasa, & ad plurima ædificiorum genera: at vitis, infructifera ad nihil prodest, nisi ad ignem. Ideo auctor naturæ Deus, cum sciret vitem ad nihil aliud, si sterile sciret, prodesse posse, nisi ad ignem, cæteris plantis reddidit feraciorē. Est enim vitis adeo ferax, ut sic de vite aliqua scribat Plinius: *Invenimus vitem stirpe fructum tulisse, non palmitē, aut ramis.*

Lib. 17.
cap. 25.

Quemadmodum igitur inter omnes plantas nulla est iucundior vite frondosâ & fructuosâ, nulla gratior, nulla utilior: ita si exarescat, aut sterile sciat, nulla est tristior, nulla deformior, nulla inutilior. Adeo est grata vitis fertilis, ut ad illam videndam se mutuo invitent sponsus & sponsa; sic enim hæc ad illum: *Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, &c. vinea nostra floruit. Et alibi ille ad hanc: Surge, propera amica mea, &c. vinea florentes dederunt odorem suum. Si ille debeat egredi, & hæc surgere & properare ad flores duntaxat videndos, quid ad fructum videndum, colligendum & comedendum? Ita nihil est gratius, nihil iucundius homine benè operante, & fructus dignos pœnitentiæ ferente. Vinum non tam lausificat Deum & homines, sicut bona nostra opera ipsummet Deum & Angelos. Gaudium est enim Angelis super uno peccatore pœnitentiam agente: è contrâ nihil est in iucundius,*

Cant. 7.11.

Cant. 2.14.
& 13.

Iud. 9.13.

Luc. 15.10.

alius, nihil perniciosius, nihil
damnabilius, nihilque inutilius
homine sterili, vel bonis operi-
bus carente. Ideò in generali illà
vindemià reijciatur. *Discedit:*
Maledicetur, maledicti: In ignem
mittetur, in ignem aeternum. Quare?
Esurivi enim, & non dedistis mihi
manducare, &c.

Quid enim fieri potest de ho-
mine impio? Si fiat Sacerdos, erit
alter Iudas. Si Diaconus, fiet sicut
ille Nicolaus, à quo hæresis Ni-
colaitarum. Si Prædicator, eva-
det hæresiarcha, ut Lutherus,
Calvinus & alij. Si Rex, erit alter
Herodes & tyrannus. Si Iudex,
erit ut Pilatus. Si Medicus, fiet
veneficus. Si mercator, mentie-
tur, decipiet. Si miles, furabitur,
mœchabitur, prodet, vastabit. Si
agricola, vinitor aut messor, sta-
bit totà die otiosus. Ita ut meritò
ei dici possit, quod olim Sobnæ,
Quid tu hic, aut quasi quis hic? Ita-
que quid fiet de ligno vitis? Quid de
peccatore? Si fiat musicus, dissona-
bit. O qualem dissonantiam
reddit peccator! Cum nemine
potest convenire, ideò ab omni
choro reijcitur. Vis hoc videre?
Regius Psalter David ad divinas
laudes decantandas plurimos
cantores invitavit, ut duos cho-
ros, scilicet superiorem & infe-
riorem componeret. Ad superio-
rem invitantur Angeli, imò &
multæ creaturæ sensu carentes
superiùs existentes. Audi: *Laudate*
Dominum de cælis, laudate eum in
excelsis. Laudate eum omnes Angeli

eius, laudate eum omnes virtutes eius,
Laudate eum Sol & Luna, laudate
eum omnes stellæ & lumen. Laudate
eum cæli cælorum, & aqua omnes quæ
super cælos sunt, laudent nomen Do-
mini.

Ad chorum verò inferiorem
invitantur, qui & quæ ab ipso
Davide eodem psalmo memo-
rantur: *Laudate Dominum de terra* *Verf. 7.*
dracones, & omnes abyssi: ignis, gran-
da, nix, glacies, spiritus procella-
rum, quæ faciunt verbum eius. Mon-
tes, & omnes colles: ligna fructifera,
& omnes cedri. Bestiæ & universa
pecora: serpentes, & volucres penna-
ta. Reges terræ, & omnes populi, prin-
cipes, & omnes Iudices terræ. Iuven-
es & virgines, senes cum iuniori-
bus laudent nomen Domini, &c. Ob-
servat Chrysostomus, nullum in-
vitari peccatorem in hac recen-
sione rerum superiorum & infe-
riorum, sensibilem & intelli-
gibilem cum tamen invitentur
bruta, imò venenata, inanimata;
sed abigi & submoveri, & veluti
à citharâ benè modulatâ chor-
dam dissonam refecari; tanquam
membrum putrefactum amputa-
ri, è sacrâ patriâ ultrà ultimos fi-
nes, ac pomeria longè expelli; nam
non est speciosa laus in ore peccato-

Homil. edm
presb. esset
designatus.

Eccli. 15.9.

ris. Audiamus hunc Doctorem:
Videsne hîc peccatorem? Serpen-
tes & dracones invitantur ad lau-
dandum Deum, à quo sunt con-
diti: solus peccator ab hac sacrâ
chorâ submotus est, ne reliqua-
rum vocum harmonia vitietur,
&c. Utiliora sunt ipsa bruta; imò

Matt. 25.
42. & 43.

Isai. 22. 16.
Ezec. 15. 2.

Psal. 148.
Verf. 22.

insensibilia ipsa homine peccatore, & ideò ad istos choros invitatur, ipse autē derelinquitur. Quòd si non sit aptus ad Deum laudandum, quantò minùs ad eum videndum, eoquē fruendum? *Quid igitur fiet de ligno vitis?* Quid, inquam, de peccatore? Ex ipso nihil fecit Deus cœlum & terram & omnia quæ in eis sunt, sed ex peccatore nihil quidquam potest fieri; erit igitur nihil inutilior. *Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus, & crucietur à dæmonibus, & inferni comburatur ignibus.* Est peccator telluris inutile pondus. Advertendum est, Deum per illum Prophetam de vite sterili dixisse; *utramque partem eius consumpsit ignis.* Lignum vitis cum facillè ardeat, citò utraque extremitas igne depascitur: sed ex alijs lignis igni injectis remanent titiones, ex quibus paxillus aut aliquid aliud fieri potest. Sic homo sterilis secundum utramque partem, id est, secundum corpus & animam, in ignem projectus comburetur.

Simile:

Sicut autem vitis, ut fructum adferat, debet putari, secari, & fodi sive ablaqueari, hoc est, debet terra effodi, quæ ad radices ejus erat: sicut nulla est planta quæ magis præscindatur & culturâ exerceatur, quàm vitis; nam singulis quibusque annis necesse est effodiatur, & amputetur, ac superflua præscindantur; cæteræ autem arbores non indigent tan-

tâ culturâ, nec tam crebris præscissionibus: Sic nulla est creatura quæ magis culturâ, exercitatione & flagellatione indigeat, quàm homo, ut fructus Deo gratos adferat: non enim commensationibus, potationibus, voluptatibus fit homo Deo gratus. Attende qualiter nonnullæ vites hujus vineæ Ecclesiæ fuerint olim cultæ & exercitate: *Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, angustati, afflicti.* &c. Esto illis similis, ut sis Deo amabilis: ut bonos fructus sicut & ipsi feras, & tandem præmium referas, necesse est, similia perferas. Patere amputari si non vis flammis æternis deputari. Nulla sit viti injuria, dū ab eâ resecantur superflua; nam tot sunt ei impedimenta, quot nimia sarmeta. Oportet igitur abscindatur, quo vitis luxuriatur. Ita, necesse est hominem in hac vineâ Ecclesiæ plantatum, laboribus & flagellis excitari, ut benè possit operari; decet illum privari, quibus posset luxuriari. Sicut igitur vites purgantur, quando eis sarmeta amputantur: ita homo nunquam meliùs purgatur, nisi dum divitijs, imò ipsâ sanitate privatur. Vndè Augustinus sic de tribulatione: *Fili, inquit, quid ploras? medicina est, non pœna; purgatio, non damnatio.* Cum putatur vitis, quasi flere, lachrymasque fundere videtur: ac cum autumnī tempore suavissimis uvis abundat, certè si rationis particeps esset, putatori gratias ageret,

ageret, vehementerque lætare-
tur. Sic etiam nos labores à Deo
optimo illatos, læto ac grato ani-
mo debemus excipere, cum in
nostrum cedant commodum.

In Psal. 55.
Idem Doctor ostendit etiam
fructum vitis, nempe uvam, de-
bere premi, sicut & vitem, & pal-
mitem; nec ei fieri injuriam si
conculcetur. Vva, inquit, con-
culcatur, premitur. Injuria vi-
detur fieri uvæ, sed ista injuria
sterilis non est: imò si nulla inju-
ria accederet, sterilis remaneret.
Itaque sicut ex vite nullæ uvæ,
aut paucae, vel insipidae colligun-
tur, nisi putetur & fodiatur; nec
ex uvis ullum vinum profluit, ni-
si conculcentur & premantur: sic
ex homine nullus colligitur fru-
ctus, nisi laboribus, injurijs &
tribulationibus afficiatur. Vnde
idem alibi, non tantum uvæ, sed
& olivæ ob hujusmodi pressuram
hominem meritò comparari scri-
bit. Vva pendet in vitibus, & oli-
va in arboribus: his enim duabus
solent torcularia præparari, nec
uva vinum est, nec oliva oleum
ante pressuram. Sic sunt homines,
quos prædestinat Deus ante sæ-
cula: contribulabuntur, conte-
rentur, comprimentur; non ut in
hoc sæculo pereant, sed ut deflu-
ant in apothecas Dei.

Verf. 34.
Cum autem tempus fructuum ap-
propinquasset, misit servos suos ad
agricolas, ut acciperent fructus eius.
Sicut interdum ante vindemiam
mittuntur servi in vineam, ad
nonnullos fructus & racemos

colligendos, non ut conculcen-
tur, sed ut manducentur, vel ut
asserventur: ita Deus ante gene-
ralem illam vindemiam ultimi
Iudicij, expetit à nobis nonnul-
los fructus bonorum operum;
ideò mittit ad nos servos suos.
Vis scire quos? Mittit ad te, ver-
bi gratiâ, adversitatem, ut feras
longanimitatem. Mittit, inquam,
afflictionem, aut infirmitatem,
ut per eam accipias patientiæ
fructum. Mittit pauperem, ut
recipias fructum eleemosynæ.
Permittit tibi fieri injuriam, aut
inimicum in te insurgere, & con-
tumelijs afficere, ut des fructum
veniæ & misericordiæ. Permit-
tit te carnis concupiscentiâ tenta-
ri, ut adferas fructum continentie.
Sed proh dolor! Aliquando tu,
sicut isti mali agricolæ, quibus
iste paterfamilias suam locaverat
vineam, insurgis in hos servos &
excandescis: insequeris enim aut
vulneras, vel etiam occidis ini-
micos qui ad te mittuntur. Nul-
los vis sufferre labores, nullos
dolores, nec ullis vis calamita-
tibus vel injurijs affici, nullo
morbo premi: statim enim te
excrucias, maledicis, vel in ver-
ba blasphemie prorumpis, pau-
perem expellis, carnis tentatio-
nibus succumbis. Hinc sunt fru-
ctus quos profers? Nonne meri-
tò de te conqueretur Deus, An Isai. 5. 2.
quod expectavi ut faceret uvas, &
fecit labruscas?

Vide insuper ne tibi expro-
bret, quod olim Synagoga: Ego

Jerem. 2. 21. *plantavi te in vineam electam, omne semen verum, quomodo ergo conversa es mihi in pravam vinea electa?* Id est, secundum Vatablum, in palmites degeneres vitis alienæ, quæ scilicet à suâ naturâ, nativæque succo & probitate degeneravit, uvasque non veras, cultas, & suaves, sed falsas & adulterinas, scilicet baccas agrestes, amaras & acerbis infidelitatis, aliorumque scelerum profert. In hebræo pulchra est paronomasia, vitis, *forec* versa est in *sure*, id est, in pravam.

Invenimus & apud Isaiam egregiam aliam paronomasiam. Nam per hunc Prophetam Deus conquerendo de suo populo, sic ait: *Expectavi ut faceret iudicium, & ecce iniquitas*, &c. In Hebræo sic habetur, *Expectavi mispat*, id est, iudicium, & *ecce mispach*, id est, iniquitas. Quasi dicat: *Expectavi æquitatem, & ecce iniquitas; iustitiam, & ecce iniustitia. Expectavi inimicis remissionem, & veniam, & ecce vindictio.*

Fructus qui à nobis expetuntur, non Deum, sed ditant nos, nobis sunt; undè Augustinus: *Fructus noster non facit illum ditiozem, sed nos facit beatiores. Non tam sunt tuæ divitiæ, pro quibus acquirendis summos exantlas labores, quàm bona illa opera, veluti jeunia, eleemosynæ, orationes, patientia in adversis; illæ hîc acquiruntur, hîc relinquuntur: hæc verò semper hominem sequuntur.*

Quod si fructus quos à te expectat & expetit, non des, pœnas dabis. Audi minantē; *Et nunc ostendā vobis, quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem eius, & erit in direptionem. Ponam eam desertam: non putabitur, & non fodietur; & ascendent vepres & spina, & nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem.* Quod Deus olim vineæ Iudaicæ, vel populo Iudaico ob illius peccata præstitit, idem & nobis ob nostra faciet, nisi resipiscamus: deseret enim nos, non refecabit, nec compescet nostram luxuriantem malignitatem. Rursum cor nostrum non suffodiet, non tanget, non compunget, non excolet; sed sinet illud vepribus, & spinis peccatorum oppleri, & suffocari. Ingens hæc est pœna, cum peccator à Deo derelinquitur, & impunè suas sequi libidines sinitur, & in concupiscentiis volutari. Nam teste Gregorio, *Qui à Deo aver-* titur, & prosperatur, tantò perditioni fit proximus, quanto à zelo disciplinæ invenitur alienus. Hæc omnia accidunt homini ob peccata.

Novissimè autem misit ad eos filium suum dicens; *verebuntur forte filium meum.* Expende illud, novissimè, Quasi dicat: *Misi Iudæis amicos meos, Patriarchas, Prophetas, & tandem filium meum. Idem nobis potest exprobrare: multa homini contuli beneficia; illum creavi, illum vocavi, conservavi, nutriti, tandem, sive novissimè, misi ad illum filium me-* um.

Isai. 5. 7. & 6.

Homil. 12. in Ezech.

Verf. 17.

Serm 59. de verb. Do. mini.

Ioan. 3. 16. *Um. Nam Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Qui quidem filius cum sit primus & novissimus, merito novissimè mittitur.*

Apoc. 22. 13.

Dices: Cum sit primus, quomodo potest esse novissimus; & si novissimus, quomodo primus? est Primus dicitur, quia est primū, id præcipuum donorū quæ Deus hominibus contulit: & novissimus, quia nihil præter illum potest dari melius, vel Pater donando nobis Filium suum dilexit nos ad ultimum de potentiâ, ut aiunt, id est, in nullo alio dono, vel in nullo aliâ re potest Dei dilectio magis manifestari, quàm in donando filio. Idcirco novissimè, novissimus mitti dicitur: & non tantum novissimus vocatur, sed & tempus suæ missionis à Ioanne *hora novissima* dicitur. Vnde notat Augustinus quod Agnâs Paschalis, quo Christus expressè figurabatur, ad vesperam manducabatur; ut significaretur, quod sicut vespera est ultima pars diei, ita Christus, vel mors Christi fuit ultimum, extremum, & novissimum quod conferri potest pro salute hominum, nec quidquam aliud melius sperari potest. Multum nos diligit, qui nos plusquàm seipsum diligit: at Christus nos plusquàm seipsum dilexit, quando seipsum pro nobis obtulit, de quo Paulus, *Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Vnde Augustinus. *Dilexisti me Domine, plusquam te, quia mori voluisti pro*

me. Ille certè magis me dilexit quàm se, qui numquam pro se, sicut pro me, mortuus est. Ratio- ni ergò consentaneum est, ut illum plusquàm me diligam, & offeram me ad subeunda quæque adversa, quæ mihi dignabitur immittere.

Fortè verebuntur filium meum. Verf. 30i
Cur dixit, *fortè*? Nonnè igitur Pater divinus certò sciebat Iudæos filium suum occisuros? Sciebat quidem; sed ideò addidit, *fortè*, ut ostenderet quod non obstante illâ certâ præcognitione, poterant Iudæi illum honorificè tanquam Messiam excipere, & non occidere. Non fuit igitur causa illorum peccati, divina præscientia, sed eorum malitia, quâ se ad tantum flagitium excitantes dicebant; *Hic est hæres, venite, occidamus eum, & habebimus hæreditatem.* Hoc perfecerunt; nam illum apprehenderunt, percusserunt, vulneraverunt, occiderunt, sed nihil profecerunt, imò sibi plurimum nocuerunt.

Fuerunt illi Iudæi similes Genes. 4i
Caino, qui fratrem Abelem occidit, ut solus Adami hæres remaneret, & fratris memoriam deleteret; sed hoc ei malè cessit. Non enim occidendo extinxit eius memoriam, sed auxit; & illum verebatur postea mortuum, quem noluit vereri vivum: & undè sperabat requiem, invenit pavorem; & qui eum intrepidè necavit, perpetuò trepidavit. In Gen.
Audiamus Chrysostomum Caino

1. Ioan. 2. 13.

Exod. 12.

Galat. 2. 20.
Lib. Sol.
cap. 15.

loquentem: Hâc tuâ cæde, Cain, non sunt honores Abel diminuti, sed aucti magis & ampliati, quia etsi ante hanc illum tibi subjecerat Deus, modò de te vel extinctus supplicium sumet, & tanto est modò apud Deum habitus honore, ut mortuum diligentius conquireret Deus. Non enim Dei desiderium extinxit invidia: viventem Abel nihil es veritus, mortuum ergò pertimesces. Cùm ferro eum esses invasurus, nihil trepidasti, formidine tamen sanguine perfuso perpetuâ capieris.

Idem nobis liceat Iudæis dicere: Hâc vestra cæde non sunt Christi honores diminuti, sed aucti, cùm morientem cunctæ honorarint creaturæ; tunc enim Christus exaltabatur, quando moriebatur. Interim æternam ac temporalem perdidistis hæreditatem propter hanc vestram iniquitatem: expulsi estis proprio solo, qui putabatis vos remansuros solos: & ejeti extra patriam, quia hunc hæredem occidistis extra vineam. Et ut alter Cain nunc estis vagi, cùm nec ulli sint vobis pagi; & profugi, quia ad Christum Messiam noluitis confugere. Sicut non fuit Caino vivere gratia, sed pœna; non subsidium, sed supplicium, ut omnes eum vagum & profugum viderent, & ab eo tanquam ab homine signato & maledicto caverent; eumque cuncti à se ejicerent, quem Deus jam à facie sua

ejecerat: Ita vobis quidem ô Iudæi datur vivere, ut omnibus detur vos contemnere, & videant vos errantes, quia in occidendo Christo errastis; & ut sitis omnibus in parabolam, quia noluitis hanc attendere parabolam.

Iam pro Iudæis hujus hæredis interfectores rogatum fuerat, ne interficerentur, sed ut per omnes gentes dispergerentur. *Ne occidas eos, nequando obliviscantur populi mei. Disperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus Domine.* Hujus autem dispersionis & exilij nullam aliam causam reddere possunt ipsi Iudæi, quàm Messie illatam mortem. Debuerunt enim servari ad vitam miseram, diuque portare iudicium Dei, ac lento, longoque supplicio affici. Idcirco *Ne occidas eos, sed disperge illos.* Dispergantur, ut cæteri eos videntes coërceantur. Quemadmodum facinorosi hominis cadaver in plures aliquando partes dissectum, & in varijs locis suspensum, commissum crimen cunctis magno cum terrore denuntiat: sic Itraëliciti populi multitudo in multas partes dissecta, & per varias mundi plagas dispersa, patratum adversus Messiam scelus omnibus nationibus magno clamore prædicat. Audiatur Chrysostomus: In Psal. 8.

Psal 58, 12.

Ibidem.

In Psal. 8.

cidas

eidæ de medio sustulerint, unum furcæ affigant, ut vel ipsis mortuis tanquā perrecenter inflictum supplicium, vivos coërceat: ita hîc etiam Iudæos non mortuos, sed vivos omnibus exemplum Deus proposuit, eos quoque versus dispergens, & si causam rogaveris, nullam aliam invenies, quàm quòd Christum crucifixerunt.

Sicut igitur Cain occidendo fratrem, non habuit quod intendebat; ita nec Iudæi Christum crucifigendo. Heu cæca hominum pectora! eâ viâ, quâ sua cōmoda quærunt, in maxima incommoda incidunt. Quærit prædo, quærit ambitiosus, quærunt impij aliquid commodi, dum peccant; sed per commoda, quæ quærunt, in varia & gravia sese præcipitant incommoda. Fallitur igitur, qui ut aliquid lucretur, malè operatur. Non erat occidendus hæres, sed recipiendus, illique debebant cohærere, ut

possent esse cohæredes; cohæredes inquam Christi.

Vitis quærît cui innitatur, & præcipuè ulmum, juxta illud,

Stratus enim palmes viduas desiderat ulmos. Juvenal. sat. 8.

Ita homo quantum in se est, quærat Deum suum cui innitatur, & à quo numquam disiungatur. Sic faciebat qui dicebat: *Mihi adharere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam.* Vel dicat unusquisque illud Ovidianum,

Ulmus amat vites: vitis non deserit ulmum, Amor 1. eleg. 16.

Separor à Domino cur ego scire meos? Juvenal. Satyrab.

Ex hâc igitur parabolâ colligere debemus, Deum nostri, sicut patrem familias vineæ suæ, curam gerere: insuper eum ipsis etiam malis benè facere: à nobis fructus dignos pœnitentiæ expectare, tandem malos malè perdere, & bonos ac in vineâ fideliter laborantes remunerare.

DOMINICA III.

QVADRAGESIMÆ.

Erat IESUS eijciens dæmonium, & illud erat mutum, &c.

Luc. 11. Vers. 14.

TAM erat exofa olim apud Baby-
lonios ebrietas, ut
fi qui ebriosi in-
venirentur, sta-
tim in propatulo

eos exponerent; ut titubantes,
vacillantes, aut alios gestus edē-
tes, ab omnibus cernerentur, &
risui haberentur, atque hoc pa-
cto, eorum filij à nimio vino ab-
stinerent, ebrietatemque vita-
rent, ne simili derisui subjacē-
rent. Ebrietatem, aut ebrium si-
milem esse dæmoni, asserunt Pa-

*Hom. 1. ad
pop.*

*Homil. de
ebriet. &
luxuria.*

*In illa ver-
ba Marc. 24*

*Si dixerit
seruus ille.*

tres. Quid, ait D. Chrysostomus,
ebrietate miserabilis? Ebrius
dæmon est voluntarius. Et Di-
vus Basilii: Ebrius, inquit, spon-
taneo servit dæmoni. Similiter
& Divus Chrysologus ait: Ebri-
etas est dæmon blandus.

Ipsa sacra Scriptura testatur
aliquos ebriosos fuisse expositos,
ut à nobis caveretur ebrietas.

Lib. de Noë

Audi Ambrosium. Non utique
vitia Patriarcharum, quos vino
victos legimus, Scriptura expo-
suit: sed, ut tu disceres, quid ca-
veres. Instruunt Patriarchæ non
solum docentes, sed errantes: ideo
iteratum est exemplum ebrieta-

tis, ut confirmetur magisterium
cautionis. Itaque sicut olim ex-
ponebantur ebrij, ut ebrietas, quæ
est alter dæmon, evitaretur: ita
modò exponuntur dæmoniacy
ut caveatur dæmon. Sicut au-
tem, ut evitetur ebrietas, à nimio
vino abstinendum est: ita, ut evi-
tetur diabolus, à peccato rece-
dendum est. Nihil enim homi-
nem tradit potestati diaboli, nisi
peccatum, quod ut fugiatur, per-
mittit Dominus aliquos hñc à
dæmone vexari, ut visis vel au-
ditis eorum vexationibus, disca-
mus, & excitetur odio habere
peccata, & ab eis abstinere, cum
nos manibus dæmonum tradant,
& eorum tormentis, & vexatio-
nibus subiiciant.

Attende precor acerrimos
cruciatus, quibus illorum corpo-
ra diabolus afficit, in quos iusto
& occulto Dei iudicio sæviendi
potestas à Deo ei tribuitur. Nam
si cuiusdam corpus invadat, sen-
sus omnes lædit, & à propriâ ferè
naturâ evertit, obscurat lumina,
obstruit aures, debilitat crura,
obstupefacit linguam, turbat quâ
potest ratione mentem, & cor-
pus universum velut inanimem
truncum

truncum efficit, tundit, vulnerat, cruentat, allidit ad saxa, & in obvia quæque vitæ discrimina præcipitem agit miserum hominem. Proponitur nobis hodie unus dæmonium habens, à quo mutus, & secundum Matthæum cæcus efficiebatur: unde exclamat D. Chrysostom. O pestiferam dæmonis astutiam! utramque viam occupavit atque obstruxit, quibus ille erat crediturus, visum atque auditum, &c. Quid de illo dicat Lucas, & quænam sint observanda, videamus.

Matth. 12.

In hunc locum.

Vers. 14.

Marc. 16. 17

Erat Iesus ejiciens dæmonium. Non dixit Evangelista, *Erat Christus, vel Dominus ejiciens;* sed, *Erat Iesus.* Iesum appellavit qui dæmonem expellebat; quia licet virtute divinâ expellantur dæmones, tamen hoc facilius fit invocato nomine Iesu. Vnde ipse de Ecclesiæ Exorcistis ait; *In nomine meo dæmonia ejicient.* Voluit Deus, Iesu Christi potius quàm Patris, aut Spiritus Sancti nomine dæmonibus imperari discessum, quia illius in primis comprobanda erat divinitas, & confirmanda doctrina, & omnes intelligere oportebat, dæmones cum suo principe ab ipso Iesu devictos, ejectos & attritos esse. Idcirco nomen Iesu præ alijs quæ non infructuosè in exorcismis ponuntur, adhibetur.

Iam in ipsa primitiva Ecclesia adeò inoleverat consuetudo invocandi hoc salutiferum nomen Iesu in ejectione dæmonum, ut

unus ex Iudæorum Exorcistis, teste Luca in Actibus Apostolorum, adjurans aliquos immundos spiritus dixerit: *Adiuro vos per Iesum, quem Paulus prædicat.* Habebant enim Iudæi Exorcistas, teste Iosepho, qui ab obsessis corporibus dæmonia pellerent. De illis aliqui dicunt intelligi hæc verba Christi, *Filij vestri in quo ejciunt?* Licet multi existiment hic loqui Christum de Apostolis, qui in nomine Iesu obsessos à dæmone liberabant. Tunc enim, teste Abulensi, pauci erant apud Iudæos Exorcistæ, & parum poterant. Ex quo fiebat, ut & multi essent energumeni, & mirarentur omnes, si quando dæmonem expulsum esse audirent. Vnde hodie expulso hoc dæmonio dicitur; *Et admirata sunt tur-*

Act. 19. 13.

Lib. 8. Antiq. cap. 11.

Vers. 19.

In cap. 12. Matth.

Vers. 14.

Observat Lipomanus, quòd inter omnes creaturas diabolus primò Deum nominavit, dum dixit; *Cur præcepit vobis Deus,* &c. Sicut & in Evangelio primò vocavit Iesum Nazarenum dum ait; *Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene?* Cogebatur nominare à quo cogebatur exire: Iesum nominat, quia à Iesu fugatur & expellitur. Noverat quo nomine esset ejciendus, ideò præveniendò nominat, ut sua voce Iesum nominante dicatur ejisse, non jussu Iesu. Etiam in hoc voluit superbire superbissimus inimicus, & sic semper ejus superbia ascendere demonstratur.

In cap. 3. Genes.

Genes. 3. 14

Marc. 1. 14

Deinde observandum est, Evangelistam non dixisse, *Eiecit Iesus demonium*; sed, *Erat Iesus eiciens demonium*. Tum ut ostendat Iesum non tantum tunc eiecisse, sed etiam nunc esse eicientem demonia, cum virtute ejus nominis eiciantur. Tum etiam ut doceat nos debere semper eicere demonia, id est, demonum resistere suggestionibus; cum enim maligni spiritus sint tentantes nos, debemus nos etiam esse eicientes illos. Numquam vacant à tentatione, nec nos etiam debemus vacare ab eiectione. Cum demon semper aggrediatur, semper reijciatur.

Vers. 14.

Erat Iesus eiciens demonium. Domini est demonia eicere; sed nostrum peccata. Nam non vexat demon hominem, nisi Domino jubente: peccatum verò non maculat animam, nisi homine consentiente. Erat Dominus eiciens, quod suo jussu vexabat; esto tu eiciens, quod tuo consensu te demoni vexandum tradit. Num tam quis debet desiderare liberari à demone, quam tu à peccato, quod pejus est demone? Audi Chrysostomum: Peccatum pejus demone eiciamus. Demon siquidem non omnino spoliat regno cœlorum, sed potius prodest modesto & vigilantibus: peccatum verò omnino excludit. Potest quis habere demonem sine peccato, sed non peccatum sine demone. Satiùs tibi sit liberari à peccato, quam à demone. Nam,

Hom. 28. in
Epist ad
Rom.

secundum eundem Doctorem, non ita magnum est, à demone liberari, ut à peccato. Peccatum demone gravius est. Magnus demon, peccatum est, quod si abs te ejeceris, major tu eris, mihi crede, quam qui demonia eiciunt. Non tamen major eris Christo demonia eiciente; sed dico quòd major eris eiciendo ab animâ tuâ, per veram confessionem, & pœnitentiam, peccata tua, quam ipsimet discipuli, aut quicumque Exorcistæ eicientes per potentiam sibi à Deo collatam immundos spiritus à corporibus.

Homil. 41.
in Act.

Notum est illud Origenis: Qui peccatum habet, demonium habet. Hoc autem genus demoniorum non eicitur, nisi in verbo & confessione. Qui verò sic ejecerit, cum Davide cantet: *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulò minus habitasset in inferno anima mea*: vel secundum paraphrasim Chaldaicam, *parum absuit, quin commoveretur in silentio anima mea*. Vides illud ibi vocari silentium quod à Davide vocatur infernus, quasi unum & idem sit infernus, & silere, quando confitendum est. Nam tot ille habet demonia, quòt sibi reservat crimina, est quasi infernus eius conscientia.

In cap. 8.
Ioan.

Psalm. 93. 17.

De quibusdam sic D. Ioannes, *Apoc. 16. Commandaverunt linguas suas, & non egerunt pœnitentiam*. Ecce quàm sint inter se conjuncta, commandare linguas, & non agere pœnitentiam. Ille dicitur comedisse linguam suam, qui linguâ

guâ suâ non vult confiteri peccata sua; quî autem peccata non confitetur, non agit pœnitentiam. Mutus remanet, qui manducavit linguam, impœnitens moritur, qui peccata sua non confitetur. Vel dicere possumus illud, & , poni pro, quia, Quali dicat Apostolus: Quia non egerunt pœnitentiam, commanducaverunt linguas suas.

Verf. 14.

Et illud erat mutum. Cur dæmon obmutescere faciebat, & hunc hominem obmutescere faciebat? Existimo, hunc dæmonem timuisse, ne sibi à Christo imponeretur silentium, sicut & illi, cui Christus dixerat, *Obmutesce*. Adeo superbe se gerit, ut nollet imperari. Cave & tu ne in hoc dæmonem imiteris; imitaberis si iussiones respueris.

Luc. 4. 35.

Præterea nollet diabolus si posset, manifestari & cognosci dum hominem possidet, ideo obmutescit: vel saltem contendit & satagit, ut signa & agitationes insolitæ, quæ in energumenis apparent, causis naturalibus tribuantur. Id suadebat patri illius dæmoniâci, qui dum ad Christum accederet, ut filium curaret, ait illi, *Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, & male torquetur*. Non dixit, dæmoniacus est, sed lunaticus, ut ea quæ patiebatur, Lunæ potiùs quàm dæmoni tribuerentur. Vnde eleganter de illo sic Chrysologus: Aut humanæ naturæ, aut cœlestis elementi, quod suæ artis erat, voluit dæ-

Mat. 17. 14

Serm. 52.

mon tunc videri, aptans Lunæ cursibus hominis passiones, ut esse Lunæ crederent, quod erat diabolici criminis & furoris. Hoc autem præstat dæmon, ne dignoscatur, atque ita ejiciatur: non enim libenter à corpore pellitur, cui vexandi gratiâ ad tempus conceditur. Propterea ipsum esse in aliquo corpore, vellet omnes latere; Christus autem vult ut omnibus patefiat, & illius malitia dignoscatur & caveatur.

Et illud erat mutum. Vocat D. Hieronymus diabolû quasi quæstionarium Domini. Sicut malefactores quæstionario, aut carifici traduntur, ut puniantur: sic interdum Deus tradit homines diabolo, tanquam quæstionario, vel ut purgentur, aut puniantur, aut mereantur; vel ut cohibeantur. Diabolus quasi quæstionarius Domini est; qui enim non rectè ambulant, traduntur diabolo, ut ab ipso cruciati ad Deum revertantur. Quosdam D. Paulus tradidit Satanæ, tanquam Dei quæstionario. *Tradidi Satanæ, ut discant non blasphemare*. Id ipsum fecit idem circa alium: *Quem, inquit, tradidi Satanæ in interitum carnis*. Expendit D. Chrysostomus illud, *Tradidi*, & videtur Apostolus uti eadem loquendi formulâ, quâ Deus cum dæmone respectu Iob, *Ecce tibi trado eum*. Non dico, *do tibi illum*, sed, *trado*; nec Apostolus dixit, *quos*, vel *quem ded;* sed, *tradidi Satanæ*. Non inquam trado, vel tradidi illos, ut

In Psal. 107

1. ad Tim. 20.

1. Cor 5. 5.

Homil. 15.
in 1. ad Co-
rinth.

sint dæmonis, sed ut corrigantur à dæmone. Non dixit, inquit ille Doctor, dare huiusmodi Satanæ, sed tradere, aperiens ei pœnitentiæ januas, & tanquam pædago huiusmodi tradens. Heu, quā multi hodie ultrò se dæmoni tradunt, & non tantùm se tradunt, sed etiam dant! Ille enim se dæmoni quæstionario, vel dæmoni se cruciandum tradit, & dat, qui voluntariè peccat, & postmodum confiteri recusat.

Vers. 14.

Et illud erat mutum. Cùm (ut dicitur infra) ex linguâ multa enascantur mala; vel, cùm possit esse lingua plurimorum malorum instrumentum, cùm per illam blasphemetur Deus, impropere- tur homo, seminentur jurgia, lites emanent, suadeantur homicidia; miror cur dæmon hunc hominem effecerit mutum, cur, inquā, impediat ejus loquelam. Respondet D. Paschasius his verbis: Ob- torpuerat dæmon linguam, ne confessionis vocem emitteret. Plus enim perdit diabolus, dum homo peccata sua confitetur, quàm lucratus fuerat, dum homo malè loqueretur: quia confiten- do potest homo delere, quod malè loquendo commiserat; & eādē linguâ sibi mederi, quā se- ipsum læserat.

In Mat. 20.

Interdum diabolus tam à sa- crâ Scripturâ, quam à Patribus vocatur Lupus, & meritò: est enim Lupus voci inimicus, si ovē invadat, collo rapit, ut balatum impe diat. Imò verò etiam utrius-

que mortua cadavera hostilita- tem servant. Nam tympanum, *un- tabourin*, ex ovis pelle nihil inso- nabit, insonante tympano ex Lupi pelle confecto. Id egregio car- mine expressit Alciatus.

Cætera mutescunt, coriumq; nutabit ovile,

Si confecta Lupi tympana pelle so- nant.

Similiter dicitur de lyrâ, chordis lupinis, & ovinis compositâ & adaptatâ. Si enim ovinæ summis digitis premantur, minimè reso- nabunt. Humanæ etiam voci adversatur Lupus: nam si homi- nem prior viderit, raucum red- dit. Vnde Theocritus ad quem- dam: *Mihi non loqueris? Lupum vi- disti*; supple, postquam ipse te vi- dit. Et Poëta Virgilius.

Vox quoque Merim

Iam fugit ipsa, Lupi Merim vide- re priores.

Hoc satagit Lupus infernalis, ut scilicet peccatorem reddat mu- tum, ne suum valeat confiteri peccatum. Talem reddebat hunc hominem; novit enim quantum sibi comparet homo, si loquatur, & peccata sua confiteatur. Qui- dam sic à D. Isidoro quærebat: Noscere cupio si est spes in confes- sione, si est remissio, si est venia? Ipse autem ita affirmativè res- pondit, ut omnia adverbia affir- mantia quibus lingua utitur La- tina, in medium ei attulerit, di- cens: Est planè, est prorsus, est utique, est profectò, est procul- dubio. Confessio sanat, confes-

sio

Lib-de
clauſtro
animæ:

fio iuſtificat, conſeſſio peccati
veniam donat, &c. Quin & Hu-
go audet dicere: Si veniret dæ-
mon ad Capitulum conſeſſionis,
impetraret indulgentiam remiſ-
ſionis. Satan expulſus eſt à Capi-
tulo cœli, Adam à Capitulo Pa-
radiſi, Iudas à Capitulo Chriſti;
quia nemo illorum agnoſcere, &
conſiteri culpam ſuam voluit.
Sentiſit itaque dæmon, quantum
ſibi prodeſſet, ſi videlicet ſeridè
pœnitere, conteri & conſiteri
poſſet: & indè colligit quantum
homo lucretur, ſi peccata confi-
teatur. Loquere igitur peccator,
& conſitere, necogaris in æter-
num dicere: *Va mihi, quia tacui;*
quod unusquiſque damnatorum
dixit.

Iſaïæ. 6. 5.

Lib. 2. Sa-
tyr. 3.

Fuit olim, teſte Horatio, vir
quidam nomine Opimius, qui
aliquando morbo quaſi lethargi-
co, ſive potiùs phantaſtico labo-
rans, nihil penitus dicebat, ſed
obmutefcebat, & interroganti
Medico non reſpondebat. Videns
autem Medicus illum tacere
potiùs voluntate, quàm infirmi-
tate; remedium excogitavit, quo
eum loqui faceret. Sciebat autem
iſtum Opimium eſſe valdè aua-
rum, & pecuniæ cupidum. Iuſſit
igitur filiis & domeſticis ejus, ut
ſupra menſam nummos appone-
rent, eoſque numerarent, & in
ſacculos inijcerent, atque ſoni-
tum ederent, quo audito excita-
retur infirmus, & loqueretur.
Accipientibus igitur domeſticis
nummos, ipſoſque numerantibus,

accedit Medicus ad caput leſtuli,
ubi jacebat infirmus, cui ſic locu-
tus eſt: Ego video, quòd facilè
poteris conualeſcere, ſi mihi velis
morbum tuum patefacere: ego
doleo quòd filij tui & domeſtici
cùm videant te loquelam ami-
ſiſſe, exiſtiment actum eſſe de te,
& jam ſibi dividant pecunias
tuas. Arrige aures, & audies illos
numerantes iſtas tuas pecunias.
Crede mihi, expergifcere, & ne
permittas hoſ nummos, quos
maximo cum labore comparati,
deperdi & diſſipari. His auditis
ſtatim infirmus gravi ſomno ex-
pergefactus, locutus eſt, dicens,
Men' vivo? Quomodo autem hæc
res ſe habuerit, dicat ille Poëta:
*Pauper Opimius argenti poſiti intus
& auri, &c.*

*Quondam lethargo grandi eſt op-
preſſus, ut hæres*

*Iam circum loculos & claves latuſ;
ovanſq;*

*Curreret: hunc Medicus multum
celer atque fidelis*

*Excitat hoc pacto: Menſam poni iu-
bet, atque*

*Effundi ſacchos nummorum, accedere
plures*

*Ad numerandum: hominem ſic erigit:
addit & illud,*

*Ni tua cuſtodis, avidus iam hæc au-
feret hæres.*

*Men' vivo? Vt vivas igitur, vigila:
hoc age. Quid viſ?*

*Deſicient inopem vena te, ni cibus at-
que*

*Ingens accedat ſtomacho ſultura ru-
enti.*

Simili industriâ liceat nobis uti erga aliquos, qui tanquam lethargico morbo laborantes, loqui renuunt, confiteri peccata recusant: sed certò sciant, quòd nisi confiteantur, accedent non hæredes, sed dæmones numeraturi, non pecunias, sed eorum peccata, qui nihil aliud expectant & desirant, quàm egressam animæ è corpore, ut illam ad infernum deducant. Expergiscere ergò peccator, loquere & dic, *Men vivo?* Loqui volo, confiteri desidero. *Vt vivas igitur, vigila, hoc age, &c.* Simili morbo laboraverat David; sed Nathan veluti expertus Medicus prudenti industriâ, ac propositâ parabolâ, illum loqui, ac evomere fecit illud verbum,

2. Reg. 12. *Peccavi Domino*, ac deindè, *Ego sum, qui peccavi, ego qui iniquè egi.*
13.
2. Reg. 24. 17. Ferè per annum mutus remanserat; sed timore æternæ gehennæ recuperatâ loquelâ, semper peccatum suum confitebatur.

Audiamus simul & sequamur Oseeam hortantem: *Tollite vobiscum verba.* Non dixit Deus; Tollite vobiscum pecunias, divitias, sanitatem, scientiam, &c. non enim omnes sunt divites, sani, docti, sed nullus est qui non possit secum tollere verba, id est, confiteri peccata sua. Non quærit præterea Deus, ut tollas verba aurea, vel verba auro, aut argento, vel gemmis inclusa, sed verba tua simpliciter peccatum tuum exprimentia, nec illa aliundè quæras, cum sint in te. Audi dicentem, *Prope est*

verbum in ore tuo, & in corde tuo. Ad Rom. O peccatores, cur obmutescitis? 10. 8. cur peccata non confitemini? *Tollite vobiscum verba.*

Cæterum multum Deo debemus, qui potestatem dedit hominibus: sed quam? Ut scilicet dicendo, sicut & ipse tam sublimia operemur; Deus enim dicendo creavit: *Dixit, & facta sunt.* Vult Psal. 148. 5. etiam ut nos dicendo, id est, peccata nostra confitendo, nostram salutem operemur. Equidem *verbo Domini cæli firmati sunt*: at verbo hominis cæli possessi sunt. Psal. 32. 6. Hoc nos Deus insignivit honore, ut scilicet sicut verbo suo cæli firmantur, ita verbo nostro iidem cæli à nobis tandem possideantur. Igitur *Tollite vobiscum verba.*

Adeò est antiqua peccatorum confessio, ut ab initio mundi statim post lapsum primorum parentum cœperit. Audi quærentem, *Adam ubi es?* Et dicentem ad Genes. 3. 9. Cain, *Quid fecisti?* Sed diabolus Genes. 4. 10. quos fecit peccare, fecit tacere. Expendit Tertullianus hanc Lib. 2. ad. Domini interrogationem, ex quâ versùs Marc. tanquam ex figurâ colligit futuram peccatorum confessionem. Interrogat Deus, inquit, quasi incertus, ut & hinc liberi arbitrij probans hominem in causa vel negationis, vel confessionis, ut daret ei locum sponte confitendi delictum &c. atque ita nobis conderemus exempla confitentorum potius delictorum, quàm negandorum, ut jam tunc invi-

invitaremur Evangelicâ doctrinâ: *Ex ore tuo iustificaberis, & ex ore tuo damnaberis.*

Postea in lege scripta fuit confessio exercitata, & illos Deus Num. 5. 6. vult confiteri peccata, qui sponte voluerunt patrare peccata. Loquere, ait Deus Moyli, ad filios Israël, Vir, sive mulier cum fecerit ex omnibus peccatis quæ solent hominibus accidere, confitebuntur peccatum suum.

Quæritur, quomodo antiquitus in lege Moylis populus confitebatur peccata sua? Verbo, & oblatione. Audi Iosephum: Lib. 3. Antiq. cap. 10. Qui sciens peccavit, nemine conscio, arietem offert, lege ita iubente, & is qui peccat, jubetur adire Sacerdotem, & peccatum illi detegere, ut pro ejus arbitrio aries deligatur, & ipse pro peccatore oret. Legitur in Levitico Levit. 23. quod per singulos annos celebrabatur festum expiationis, in quo omnes tenebantur confiteri peccata sua: unde Paulus de illo festo sic scribit; Ad Heb. 10. *Commemoratio peccatorum per singulos annos fit.*

Ita confitebatur David dum ait: Psal. 31. 5. *delictum meum cognitum tibi feci, & iniquitatem meam non abscondi.*

Ad Heb. 4. Quid Deo non est notum, cum omnia nuda & aperta sunt oculis eius. Tunc dicimur facere nostrum delictum Deo cognitum, quando illud manifestamus homini à Deo iustitior. Vel secundum Gregorium illud peccatum dicitur cognitum Deo fieri, quando peccator accusando ostendit se solum esse culpabilem, & dicit,

delictum meum, non alterius: Feci tibi, inquit ille Doctor, cognitum delictum, dicens illud esse meum: mihi enim quia deliqui, imputo; me solum in operum meorum pravitate culpabilem clamo.

Gregor.
in hunc
locum.

Præterea, ille facit cognitum peccatum, qui omnes ejus circumstantias confitetur. Secundum eundem Doctorem, ille delictum cognitum facit, qui non solum quod facit annuntiat, sed etiam omnem peccati causam & originem, narrat, qui non superficialitatenus peccatum loquitur, sed & quando, & ubi, & quomodo, & si vel ignorantia, vel casu, vel studio deliquerit, confitetur.

Volebat Deus etiam in lege veteri hominem confiteri peccata sua. Refert Genebrardus ex Rabbi Aben Ezra, & ex alijs Rabbini in historiam Regum, præscriptam olim in lege veteri confitendi obligationem; hoc ritu, ut fieret coram Sacerdote; ut imponeret confitens manus inter cornua hostiæ immolanda, ut distinctè commemoraret peccatum, de quo pœnitentiam agebat: ut peccatum detestaretur, pollicens non amplius peccaturum.

In Psal. 31.

Dices: Ex illo versiculo Davidis, Dixi: confitebor adversum me iniquitatem meam Domino; non colligitur antiquam peccatorum confessionem fieri homini sive Sacerdoti; sed Deo; cum David dicat, *confitebor Domino*, non homini. Respondet Anastasius Antioche-

Psal. 7. 18.

Lib. 3. de
dogmat.
charact.
vers. 79.

2. Reg. 12.
13.

Tom. 4. lib.
de verâ &
falsâ pœ-
nitentiâ.

Prov. 28.
13.

Tom. 2. de
Sacramen-
tis. c. 137.

tiochenus, quem citat Turrianus: Confitebatur, inquit, David Domino per Nathan, & à Domino convertebatur per eundem. Præsente Nathan, David dixit, *Peccavi Domino*: sed qui peccat Domino, non potest confiteri Domino, si non obediat Domino. Ille autem confitetur Domino, qui confitetur homini vices

gerenti Domini. Vndè Augustinus; Quem pœnitet, omnino pœniteat, & dolorem lachrymis ostendat; repræsenter vitam suam Deo per Sacerdotem, præveniat iudicium Dei per confessionem.

Adeò olim erat in usu confessio, ut propterea dixerit Sapiens: *Quis abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.* Nullus autem est qui scelera sua Deo se abscondere posse credat, nisi fortè insaniat: sed hominibus, vel ob pudorem, vel aliâ de causâ, multi peccata sua abscondita esse cupiunt. Ergò loquitur hîc Scriptura de confessione quæ fit homini, vel Deo, per hominem, Dei gerentem vices.

Quòd olim Iudæi hanc confitendi Sacerdotibus suis habuerint legem & consuetudinem, testatur adhuc illa quæ etiamnum apud modernos observatur consuetudo. Nam refert Thomas Waldensis, se ab ipsismet Iudæis Viennæ in Austriâ didicisse, solitos confiteri de peccatis suis apud Sacerdotem potissimum in tribus calibus, in privato adulte-

rio, in homicidio occulto, in occultâ blasphemiâ Dei aut legis.

Divus Antoninus hunc dictum versiculum, *Dixi: confitebor*, &c. de sacramentali confessione accipiens testatur asseruisse aliquos ex Hebræis benè peritis, quòd cum reperiunt Sacerdotem Levitici generis, confitentur ei vocaliter peccata sua ante mortem.

Exitit apud Gentiles aliquod ejusdem confessionis vestigium: apud Lacedæmonas, teste Plutarcho, dum scribit de Antalcidâ, & Lyandro iussis, ut initiarentur crimina sua fateri: & si quis in delicto deprehenderetur, debuisse aram circuire, & compositam in seipsum vituperationem cantare. Pythagoras dicebat peccata non esse verbis tegenda, sed detegenda, ut reprehensionibus curentur. Vndè Seneca: Vbi est confessio, ibi est remissio. Quid Christianus? Creusa apud Euripidem in Ione, ut flagellantis conscientiae stimulos confessione leniret, detexit occultum suum stuprum. Nam secundum Virgilium, *alitur vitium, vivit que tegendo.* Extat & illud Ovidianum, *Nunquam confessis aliquid patet.*

Iuxta illam naturalem legem confitendi peccata, Iob ita loquebatur: *Si abscondi quasi homo peccatum meum, & celavi in sinu meo iniquitatem meam,* Quod exponens Divus Gregorius ait: Mirentur in eo qui volunt castitatis continentiam, mirentur integritatem justitiæ, mirentur viscera pietatis:

ego

Part. 3. sũ-
mæ tit. 14.
cap. 6.
Psal. 31. 54.

De Inst. La-
conicis. Et
in Apoph.
Lacon. nu.
384. & 407.

Lib. de mo-
ribus.

Virgil 3.
Georg.
Lib. 10.
Metam.

Iob. 31. 33.

Lib. 12. Mo-
ral. cap. 19.

ego in eo non minùs admiror confessionem humillimam peccatorum, quàm tot sublimia gesta virtutum. Et sanè miranda erat hujus sancti viri confessio, quam faciebat naturali tantum lumine ductus.

Vt igitur egrediatur à te diabolus, live peccatum peius diabolo, & ingrediatur in te Deus totius consolationis, utere Sacramento confessionis. Nam, ait Augustinus, antequam confitearis peccata, intercluseras ad te viam Dei: non erat, quâ ad te veniret, confitere vitam, & aperi viam, & veniet Christus. Os igitur aperiatur, & peccatum confiteatur, & Dominus laudetur.

Observat simulque laudat D. Chrysostomus, quod latro in cruce præstitit: antequam Christum laudaret, voluit sua peccata manifestare, & humiliter confiteri. Audiamus hunc Doctorem: Sponte sua peccata publicabat, dicens: *Nos quidem digna faciliis accepimus*, &c. Non est ausus dicere; memento mei, nisi confessione peccati, sarcinam remisisset. Ex ipso Christi conspectu didicit, à nemine posse sperari veniam, qui non præmittat confessionem peccatorum. Certum est enim, quòd nec peccator misericordiam consequetur, nec Deo ullo modo placebit, nisi omnia sua facinora humili confessione patefecerit. Ille latro sibi non parcebat, & Deus illi parcebat. Qui non confitetur

peccata, parcat sibi, sed Deus illi non parcat. Audi Tertullianum, dum unumquemque ad peccatorum confessionem hortaretur:

In quantū non peperceris tu tibi, Lib. de in tantū tibi Deus, crede, parcat. pœnit.

Sæpius miratus sum ultionem illam in Sichimitis factam ob Dinæ filiae Iacob raptum. Sanè Princeps Sichem rapuit Dinam; sed post raptum, statim adit puellæ parentes & fratres, illamque in uxorem expostulat, ingentemque dotem promittit, & quod majoris momenti est, circumciso praputio, Israëliticam religionem proficitur. Interea Simeon & Levi puellæ fratres, arreptis gladijs hunc Principem sibi cognatum interficiunt, facta etiam in populo magna strage. De hoc Simeonis facinore sic Judith ad Dominum, *Domine Deus*

patris mei Simeon, qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum. Puta in perniciem Sichem, gladium à Deo accepit Simeon. Cur ita? Cur, inquam, voluit Dominus ut puniretur Sichem? Nonne Princeps iste plenam sui criminis satisfactionem fecerat? quæ major satisfactio debebatur puellæ raptæ, quàm ea? Raptor homo nobilis, & Princeps regni, illam petijt in uxorem; amplâ dote coëmit, ejus amore rigidam Israëlitarum religionem accepit, circumcisionem passus est. Quid amplius debuit facere? Cur adhuc sæviebat ira Dei in illum? Cur in ultionem dedit Dominus

gladium Simeoni? Dionysius Carthusianus hanc reddit causam, nimirum, quod Princeps ille nunquam inveniatur confessus fuisse suum facinus, nec se criminis reum appellasse, & ideo nullâ aliâ satisfactione, nec regalibus nuptijs, nec ingenti dote, nec fœdere inito, nec religione susceptâ potuit Deum placare, & se ab ejus irâ liberare. Hinc discamus, nihil nobis prodesse ad placandum Deum, nisi peccata confiteamur.

Ille quærit peccatorum veniam, qui Domino Deo dat gloriam: ille autem dat Deo gloriam, qui suam confitetur culpam. Unde strenuus Dux Iosue ad sacrificium illum Achan: *Fili mi, inquit, da gloriam Domino Deo Israël, & confitere, atque indica mihi, quid feceris*, &c. Ecce quo pacto ex confessione peccatorum aliqua gloria immortalis Deo deferatur. Dicat igitur Divus Augustinus:

Numquid & hoc non pertinet ad laudē Dei, quando confiteris peccata tua? Imò verò maximè pertinet ad laudem Dei, quia tantò amplius laudatur Medicus, quantò plus desperabatur ægrotus, & tantò major est laus ignoscentis, quantò major est exaggeratio peccata confitentis. Cùm peccata nostra cognoscimus, Dei gloriam commendamus. Illustrior igitur præponentis Dei gloria redditur ex hominum confessione; tum quia in eâ mira illius clementia in peccatis condonandis eluceat, tum etiam, quoniam homines ipsius causâ se ipsos abijciunt; & ad Confessariorum pedes jacentes innatum pudorem, multasque difficultates, Deo placendi gratiâ, vincunt. Loquatur itaque peccator mutus; & hîc Dominum laudare incipiat in confessione peccatorum, ut illum in futuro laudare valeat in congregatione Beatorum, Amen.

FERIA SECUNDA

POST DOMINICAM TERTIAM

QVADRAGESIMÆ.

*Vtique dicetis mihi hanc similitudinem: Medice cura teipsum.**Quanta audi vimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua. &c Luc. 4. 23.*

VÆ Medicorum sunt tractat Medici. Divus Lucas, teste Apostolo Paulo, Medicus erat,

Ad Col. 4.
24.

Salutat vos Lucas Medicus charissimus. Idcirco hanc similitudinem de Medico à Christo allatam, & à nullo alio Evangelista relatum, ipse tanquam Medicus retulit; Vtique dicetis mihi hanc similitudinem: Medice cura teipsum.

Luc. 4. 23.

Christus tam his verbis, quam multis alijs Scripturæ locis ostendit se esse ἀρχιτρον, verum Medicum, & Medicorum principem. Olim de suo populo sic apud Prophetam conquerebatur; *Nunquid Dominus non est in Sion? & post pauca; Nunquid Medicus non est ibi? Quasi diceret: nunquid ego sum Dominus, ut liberem vos, & Medicus, ut sanem vos? Quibusdam Phariseis murmurantibus ait Dominus de seipso, Non est opus valentibus Medicus, sed male habentibus.*

Iere. 9. 19.
Vers 22.

Matt. 9. 12.

In mundi exordio post lap-

sum primi hominis ostendit Dominus se esse verum Medicum: tanto enim ab Adamo perpetrato delicto, tantoque Deo offenso, merebatur ille audire, ac subito mortis æternæ subire sententiam: sed clementissimus Dominus volens potius curare, quam damnare, venit ad eum, illique non maledictionem inflixit, sed curationem præscripsit. Nam in primis assignantur ei herbæ, tum ad esum, tum ad purgationem, Comes herbas terræ. Deinde sudor ei injungitur, cum ei dicitur, In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Tū demum mutatio aëris, aut saltem ad propriam patriam regressus, tanquam ei salutaris prædicatur, In pulverem revertēris. Ipsa mortis sententia non est damnatio, sed aëris, aut statūs mutatio. Deus igitur tunc, imò & nunc nos puniendo, non tam Iudicis, quam Medici partes gerit. Dicat itaque Augustinus ærumnam patienti: Fili, quid plangis? medicina est, non pœna; purgatio, non damnatio.

Gen. 3. 18.

Gen. 3. 19.

Gen. 3. 19.

In Psal. 102.

Habebat se Christus erga Nazarenos quibus loquebatur, veluti Medicus, citando eis hoc adagium, *Medice cura teipsum*. Querebantur illi, quod Dominus suos infirmos non curaret, & apud eos miracula non ederet, sicut in Capharnaum: verumtamen Dominus tanquam Medicus etiam non curando, eos curare volebat, id est, privando eos suis miraculis, ad se trahere volebat. Quos enim miraculorum operatione non sanari, aut non converti viderat, eos subtractione miraculorum sanare intendebat. Si Medicus præcipiat aegroto, verbi gratiâ, bibere vinum; & deinde animadvertat vinum ei nocere, prohibet bibere. Itaque siue Medicus prohibeat, siue bibere concedat, semper intendit curare, ac salutem infirmi consulere.

Simile

Lib. 1. de
Clem. c. 9.

Matth. 13.
Marc. 6.

Lib. 14.
Mor. c. 1.

Extat apud Senecam egregium Luciae mulieris dictum: Fac quod Medici solent, qui ubi usitata remedia non procedunt, tentant contraria. Nonnullos infirmos curaverat Dominus in patriâ suâ Nazareth, ut affirmant Matthæus & Marcus. Ibi etiam editum est miraculum miraculorum, nimirum divini Verbi Incarnatio, nec propterea meliores evaserunt Nazareni: imò semper increduli, ingrati, & queruli extiterunt. Tentandum ergo erat contrarium, privatio scilicet miraculorum. Mos medicinae est, ait Gregorius, ut aliquando si-

milia similibus, aliquando contraria contrariis curet. Veniens ergo ad nos desuper medicus noster, tantisque nos inveniens languoribus pressos, quiddam nobis simile, & quiddam contrarium apposuit.

Tanta fuit istorum Nazarenorum incredulitas, ut noluerit Dominus ibi nasci, ubi dignatus est concipi. Natus est enim in Bethleem, qui conceptus erat in Nazareth: imò domunculam, siue ædiculam illam in quâ Beatissima Deipara fuit ab Angelo salutata, & in quâ Verbum caro factum est, retinere non meruerunt cives illi: nam anno à reconciliatione divinitate nonagesimo quarto super millenum & ducentum, decimâ die Decembris sub Bonifacio Octavo Pontifice Maximo, fuit à Nazareth civitate relictis fundamentis avulsa, & elevata, eo jubente qui solus facit mirabilia magna, in cujus potestate cuncta sunt posita, Angelorum ministerio, & tandem in agro Piceno, siue Recanetensi, in mediâ sylvâ nobilissimâ cujusdam fœminæ, cui nomen erat *Laureta*, à quâ domus illa Lauretana appellatur, deposita. Erant igitur privandi miraculis, qui ad Christum nolebant adduci miraculis.

Quando autem dicitur à Matthæo & Marco, quod Christus non poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curavit; non est intelligendum,

Marc. 6. 5.

Orat. 4. de
Theol.
Gen. 37. 4.
Ioan. 7. 7.
dum, ipsum fuisse impotentem ad patranda miracula, aut virtutem agendorum miraculorum ei defuisse: sed sic à Divo Gregorio Nazianzeno explicatur: *Non poterat*, id est, nolebat; sæpe enim in Scripturis sacris, id facere non posse dicimur, quod facere volumus: ut apud Genesim de filiis Jacob, fratrem Ioseph odio habentibus, dicitur, *Nec poterant ei quidquam pacifice loqui*, id est, nolebant ei pacifice loqui. Et Christus ipse nonnullis sic ait: *Non potest mundus odisse vos*, id est, non vult odisse vos, cum vos mundani sitis.

Hoc modo Christus dicitur non potuisse in patria sua Nazareth miracula facere, id est, noluisse propter civium illorum incredulitatem, quam ut exaggerarent Evangelistæ, maluerunt dicere, non potuisse, quam noluisse: ut indicarent Christum impeditum quodammodo fuisse incredulitate hominum, quominus posset miracula edere: nec per illum, sed per auditores stertisse, quominus ea faceret. Vel adeo est omne peccatum, & præcipue infidelitatis, Deo exosum, ut propter illud, ita mereantur privati peccatores divinis beneficijs, ac si Deus illa non posset conferre; Vel sic: peccatum est tantæ malignitatis, ut in quantum in se est auferat, vel auferre conetur Deo potestatem & patranda miracula, & homini conferendi beneficia.

Præterea, Divus Gregorius docet illud fieri non posse, quod fieri non expedit. Sic sumitur illud, *Nunquid possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus?* Mat. 2. 15. Id est, non convenit, non decet, ut lugeant, ut jeunent. Hoc etiam modo hic locus potest intelligi, ut dicatur Christus non posse facere miracula, quia non expediebat, non erat justum, ut faceret. Quemadmodum si æquus Iudex homini aliquid à se injustum postulanti, respondeat: *Non possum hoc tibi concedere.* Hoc enim modo ipse Christus alio loco significat non posse se filiis Zebedæi concedere, ut unus ad dexteram, alter verò ad sinistram suam federet: quia justum non erat, quo tempore id postulabant. *Sedere, inquit, ad dexteram meam, vel ad sinistram, non est meum dare vobis.* Mat. 20. 23. Sic hoc loco dicitur miracula facere non potuisse, quia æquum non erat, ut ingratis & indignis hominibus ea faceret, ut interpretatur Theophylactus. Lib. 3. hist. Evang.

Vnde canit Iuvencus,
Talibus indignans pressit sua munera Christus.

Verum notat hic Origenes Matthæum & Marcum ita dixisse, non posse Christum in patria sua facere miracula, ut simul tamen docuerint fecisse aliqua, dum ille ait, & non fecit ibi virtutes multas; indicans paucas quidem fecisse, sed tamen aliquas: hic autem ait, nisi paucos infirmos impositis manibus curavit; nimirum, ut intel-

ligeremus, qui aliqua ibi fecit miracula, plura facere potuisset, si ejus regionis homines meruisset.

Quæritur autem, an illud pro-
verbium, *Medice cura teipsum*, po-
tuerit aliquando Christo compe-
tere? Respondeo, Christum adeò
esse bonum, ac ita nostri curam
habuisse, ut maluerit nostris pec-
catis mederi, quàm suis dolori-
bus & infirmitatibus. Habuitnè
Christus infirmitates? habuit, non
suas, sed nostras. Nam teste Mat-
thæo, *Ipse infirmitates nostras acce-*
pit, & ægrotationes nostras portavit.
Qui quidem locus desumptus est
ex Isaiâ, qui de Christo sic præ-
dixerat: *Verè languores nostros ipse*
tulit, & dolores nostros ipse portavit.

Dices: Cùm non legatur Chri-
stum unquam ægotasse, quomo-
dò dolores, & ægrotationes no-
stras portasse dicitur? Quare etiam
idem Propheta vocat illum vi-
rum dolorum? Quia tanti, ac tam in-
tensi fuerunt dolores, quos Chri-
stus pertulit, ut omnes dolores, la-
bores, cruciatus, & tormenta om-
niùm ægrotorùm, & Martyrum longè
superaverint, ut probat Divus

Thomas. Nam primò Christi
anima plena fuit doloribus: co-
gitabat enim omnia omnium ho-
minum qui sunt, fuerunt, & erunt,
peccata etiam summè horrenda,
& de omnibus intimè dolebat, ac
si ipse ea patraffet, ut hoc dolore
ea expiaret, Patrique divino sa-
tisfaceret, & ad hunc dolorem
exprimendum dicebat, *Tristis est*
anima mea usque ad mortem.

Deindè, in corpore singula
Christi membra suos habebant
dolores acutissimos, ut patet sin-
gula consideranti. Nam secun-
dum tactum, fuit flagellatus, &
clavis confixus: secundum gustum,
felle & aceto potatus: secundum
olfactum, in loco fœtido cada-
verum mortuorum, qui dicitur
Calvariæ, appensus patibulo: se-
cundum auditum, laceffitus voci-
bus blasphemantium & irriden-
tium: secundum visum, videns
matrem, & discipulum quem di-
ligeat, flentes.

Tertiò, passus est Christus in
omnibus, in quibus homo potest
pati. Passus est enim in suis ami-
cis, eum deferentibus: in famâ,
per blasphemias contra se prola-
tas, in honore & gloriâ, per irri-
siones & contumelias sibi illatas:
in rebus, per hoc, quòd etiam ve-
stibus spoliatus sit. Denique in
animâ, per tristitiam, tædium &
timorem: in corpore, per vulne-
ra, & flagella. Atque hæc omnia
purè & merè passus est, sine ullo
consolationis & lætitiæ tempe-
ramento. Præterea passus est ab
omni genere hominum, à Iudæis
& Gentibus, à plebe & Principi-
bus, à laicis & Sacerdotibus, & Pi-
lato, à Iudâ proditus, à Petro ne-
gatus, ab Apostolis derelictus. Sē-
sit Christus non tantum suos do-
lores, sed & omnium hominum.
Dicat igitur, *Attendite, & videte,*
si est dolor, sicut dolor meus. Cùm
itaque Christus senserit, non tan-
tum suos, sed & omnium dolo-
res,

Jerem. 1.
Jerem. 12.

res, id est, non omnes morbos omnium hominum: sed omnes dolores, quos solent morbi in hominibus infirmis parere; merito dicitur vir dolorum, & nostras portasse ægrotationes, sive dolores ex ægrotationibus & infirmitatibus procedentes, licet formaliter ægrotationes & infirmitates non habuerit.

Dico itaque, quod, licet Christus sit summus Medicus, & Medicorum Princeps, ac intensissimos dolores pertulerit, plagisque affectus fuerit, tamen illud ei competere non potuit, *Medice cura teipsum*. Quia non venerat curare seipsum, sed nos; nec pati pro se, sed pro nobis: non enim indigebat curatione, qui ideo venit, ut suâ nos curaret Passione, & redimeret sui Sanguinis effusione. Audi Augustinum: Fusus est sanguis Medici, & factus est medicamentum phrenetici. Voluit Medicus infirmari & dolere, ut suis doloribus curaretur infirmus. Perperam ergo clamabat impius ille latro, *Salva teipsum & nos*. Nam, ut ita dicam, si salvasset seipsum, non salvasset nos, id est, si tunc de Cruce descendisset, mortemque Crucis non subiisset, nos non redemisset. Voluit Christus dolere, ut suis doloribus nostros dolores deleret.

Hinc censent aliqui viri docti & pii, nostros morbos & languores (cùm sint pœnæ peccati originalis, & sæpe ob peccata actualia alicui à Deo infligantur)

aliquid addidisse doloris, & cruciatus Christo patienti, ipsumque, ut eos curaret & tolleret, peculiare aliquas pœnas, vel pœnarum augmentum aliquod, præter illa gravissima tormenta, quæ patiebatur, subiisse, & tolerasse. Omnes ergo dolores quos tolerarunt, vel tolerant electi, transierunt per illam sacram humanitatem, indeque facti sunt nobis dulces & amabiles, ut aiebat quædam sancta Virgo gravi morbo afflicta. Dicat igitur Divus Chrysologus: Christus venit

Non debemus ei dicere, *Medice cura teipsum*, sed, *Medice cura nos ipsos*. Nostræ iniquitates illum vulneraverunt, juxta illud; *Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras*: tamen illis vulneribus, præcipuè quinque plagis, scilicet manuum, pedum & lateris, mederi noluit, ut animæ nostræ vulneribus mederetur, illas Patri cœlesti incessanter exhibendo. Audi Ambrosium: Non solum fidem firmat, sed etiam devotionē acuit quod vulnera suscepta pro nobis cœlo inferre maluit, abolere noluit; ut Deo Patri pretia nostræ liber-

Vers. 22.

Lib. cont.
hæret.

Luc. 23. 39.

Serm. 150.

Vers. 13.

Isai. 53. 5.

In Luc. cap.
ult.

10 Luc. c. 42. libertatis ostenderet. Audi & Be-
dam, Nōluit obliuiscere signa
mortis, ut Patri pro nobis sup-
plicans, quale genus mortis pro
mortalium vitā pertulerit, sem-
per ostendat.

Ioan. 10. Quanta curationis fuerint istæ
plagæ etiam existente adhuc
Christo in hoc mundo, noverat
Apostolus Thomas, dum in eas
manum, & digitum inferre cu-
piebat. De illo sic Chrysologus.

Serm. 84. Cur cœlestem Medicum proba-
turus de vulnere discipulus sic
requirit? Respondet idem Do-
ctor, ut resurrexisset Dominum,
nec ipsa in posterum dubitaret
impietas. Itaque non tantum
plagæ illæ servandæ erant, ut ser-
uaretur ille discipulus; sed ne im-
pij deinceps de Christi Domini
Resurrectione dubitarent: ac
etiam, ut ad eas, tanquam ad tu-
tissimum effugium peccatores cō-
fugerent. Vnde Bernardus: Vbi

Serm. 61. in
Cant. est tuta, firmaque infirmis secu-
ritas & requies, nisi in vulneri-
bus Salvatoris? tantò illic secu-
rior habito, quantò ille poten-
tior est ad salvandum. Ora eum,
ut suis plagis plagas animæ tuæ,
suis vulneribus tua vulnera cu-
ret; & dic cum Augustino: Heu
mihi, ego vulnera mea non ab-
scondo, Medicus es, æger sum.

Lib. 10.
Conf.

Verf. 23.

Quanta audivimus facta in Ca-
pharnaum. Certum est Iesum
multa miracula in Capharnaum
edidisse, nec propterea Caphar-
naitas meliores evalisse. Vnde ip-
se Dominus hæc eis exprobran-

do & comminando, dicebat; Et Mat. 11. 23
tu Capharnaum, usque in cœlum ex-
altata, vsque in infernum descendes;
quia si in Sodomia facta fuissent vir-
tutes, quæ facta sunt in te, forte
mansissent usque in hanc diem. Ac
si diceret: Quia apud te habitavi,
concionatus sum, miracula edidi,
tu exaltata es usque ad cœlum,
id est, tantum honorem hæc tibi
attulerunt, ut nihil tibi aliud su-
per sit, nisi in cœlum exaltati: hoc
enim majus est omnibus, quæ
possunt in hoc mundo conferri:
interim, quia prior evalisti, usque
in infernum descendes. Perierunt
Capharnaitæ, quia tantæ gratiæ
miraculorum apud ipsos facto-
rum non sunt cooperati. Prævi-
debat Dominus Nazarenos mi-
raculis non futuros meliores ipsis
Capharnaitis: ideò consulens u-
tilitati eorum, noluit apud eos
tanta operari miracula, ne eandē
quam Capharnaitæ acquirerent
damnationem. Novit enim bo-
nus Medicus, ait Ambrosius, quæ
esca cui apta sit infirmitati, & cui
tempori ad profectum valetudi-
nis. Et secundum Poëtam,

Lib. 5. epist.
23. ad Ho-
runtianum

*Temporibus medicina valet: data
tempore profunt.*

Nazarenis tunc non profuissent
miracula; ideò non erant ibi pa-
tranda.

Quanta audivimus facta in Ca-
pharnaum. Capharnaum inter-
pretatur, ager poenitentiae. Multa
Christus fecerat in Capharnaum,
ut innueret se multa velle præ-
stare his qui erunt in agro poeni-
ten-

tentia; id est, multa Deus confere-
ret his, qui agent pœnitentiam.
O peccatores! ô impœniten-
tes! fortè conqueremini dicentes:
Quanta audivimus facta multis
alijs hominibus, fac & nobis Do-
mine. Quanta fecisti Iobo! du-
plicata ei reddidisti. Quanta Da-
vid! veniam ei contulisti. Quan-
ta latroni tecum in Cruce pen-
denti! Paradisum ei donasti. Et
quanta multis alijs peccatoribus
fecisti, eadem fac & nobis. Vultis,
ô peccatores, ut duplicata vobis
donet, sicut & Iobo? eandem ha-
bete patientiam, Deum in adver-
sis benedicite, ac sicut Iob in ja-
cturâ veltrarum facultatum, di-
cite, *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum.*
Vultis eandem quam David
consequi misericordiam? eandem
quam David agite pœnitenti-
am. Quando sicut David flevi-
stis? quando lectum vestrum la-
chrymis rigastis? Hoc ille fece-
rat, *Laboravi in gemitu meo: lava-
bo per singulas noctes lectum meum,
lachrymis meis stratum meum rigabo.*
Vultis ut sicut latroni Paradisus
vobis promittatur? Crucem sicut
ipse patiamini. Nam, teste Ber-
nardo, cognovit latro iter regni
esse crucem. Itineri se commisit,
quando patienter crucem pertu-
lit. Ut quis regnum cœlorum
mereatur, in cruce, id est, in erum-
nis, & pœnitentia moriatur. Quâ
fronte audet quis petere Para-
disum, respuendo crucem, quâ

itur ad Paradisum, & quâ aperi-
tur Paradisus? Crux clavis est
Paradisi, inquit Chrysostomus. *Homil. de
Fac & hic in patria tua.* Habu-
itne Christus patriam? Maximè. *Verl. 23.
nam de illo sic habet Matthæus, Marc. 6. 1.
Egressus Iesus abiit in patriam suam,
scilicet in Nazareth. Verum lice-
at mihi cum Divo Chrysologo
sic percunctari. Ad quam patriam
vadit, orbem qui fecit & possidet
universum? Respondet idem Do-
ctor: Abiit Iesus in patriam su-
am, non ut suam sibi, sed ut tu-
am tibi, quam Adam perdiderat,
patriam redonaret. Voluit Chri-
stus habere patriam in terra, ut
sic recuperaret homo patriam,
quam perdiderat in cœlo. Abiit
ergo Dominus in patriam, & ab
ea aliquando exivit, egreditur
& ingreditur, donec, inquit idē,
te intromittat expulsus; exulem
revocet, reducat & reportet eje-
ctum. *Ibidem.**

Docet nos Christus de terre-
stri patria non esse curandum,
sed de cœlesti: unde Apostolus
ab eodem Domino edoctus cla-
mabat: *Non habemus hic manentem
civitatem, sed futuram inquirimus.*
Inquirenda est cœlestis patria in
æternum permanens: terrenæ
autem civitates, ædes omnes,
cunctaque loca in quibus mora-
mur, sint nobis, sicut avibus ni-
duli sui, in quibus aliquamdiu
habitant, sed affectum in ipsis non
collocant; imò tandem illis reli-
ctis, sursum per aëra volitant, nec
de nido amplius curant. Vide
D d quid

Iob. 1. 21.

Psal. 6. 7.

Serm. 1. in
Ram. pal.

Hom. 50.
ad pop.

quid de his nostris ædibus, & habitationibus dicat Chrysostomus: Nidus est præsens vita, ex festucis & luto coagmentatus: licet mihi magnas ædes ostendas, sive regias ipsas auro multo fulgentes & gemmis, nihil ab hirundinum nido differre censebo, hyeme si quidem instante corruent.

Matt. 6. 26.

Volatilia respicienda, & imitanda proponit Christus, *Respicite volatilia cæli*. Respicite inquam volatilia, quæ licet in terra nata sint, non tamen terræ, sed volatilia cæli dicuntur, eo quod his nidulis in terra sive arboribus derelictis, tendant versus cælum. Quasi dicat Christus: Non curant aves de nido in quo natæ sunt, & in quo implumes nutritæ sunt; sic nec curare debent homines de domibus, de civitatibus, ubi nati & educati sunt, cum cælo nati sint, & terrena patria, omnesque civitates destruendæ.

At dices: Proprium natale solum adeo dulce est, ut suâ dulcedine cunctos attrahat, juxta illud,

Ovid. 1. de Pont. Nescio quâ natale solum dulcedine cunctos

Ducit, & immemores non sinit esse sui.

Hoc poterit esse verum in his, qui non nisi carnaliter, aut pueriliter vivere consueverunt, quibus dulcis est patria: non autem in his, qui fortiter se gerunt, & qui ad cælum tendunt, & nihil, nisi cœlestia meditantur. Delicatus autem adhuc ille est, cui pa-

tria dulcis est, inquit Hugo Victorinus. Olim Vlyssi, teste Luciano, fumus patriæ splendidior videbatur alieno quovis igne; sed ridendus erat, sicut & ille qui apud Poëtam, saltem optabat

Fumum de patrijs posse videre suis.

Ovid. lib. 1. de Pont.

Vtinam illi ex fumo didicissent omnia esse veluti fumum transitura & peritura; fumus enim minimo vento dissipatur, & evanescit: ita terrenæ patriæ minimo casu pereunt, aut minimâ clade corruunt & delentur. Unde David, *Sicut defecit fumus, deficient*. Et non tantum parum nobis curandum est de terrenâ patriâ, quia tandem est destruenda, & cives veluti fumus deficient; cœlestis autem maximè inquirenda, quia semper permanens: sed & ob hoc præcipue una est negligenda, altera verò diligenda, quia ut plurimum, & ferè semper quis in terrena patria à suis civibus despicitur; in cœlesti autem quisque honorificè excipitur. Quid dicat Christus audiamus.

Nemo Propheta acceptus est in patria sua. Idem Dominus dixerat alibi, *Quia Propheta in sua patria honorè non habet*. Ioseph à proprijs fratribus venditur, & regnat inter extraneos. Moyses à suis exponitur fluvio, & à filia Pharaonis adoptatur. David à fratribus despicitur, & à mulieribus Ierolymitanis honorificè excipitur. Elias in terrâ Israhel persecutionem patitur. Eliseus à pueris delu-

Verf. 24.

Ioan. 4. 44.

deluditur: sed uterque ab alienigenis magno studio requiruntur, & in pretio habentur. Nemo *Propheta acceptus est in patria sua.* Cur hoc? Respondet Divus Hieronymus: Naturale est semper cives civibus invidere, non enim considerant præsentia viri opera, sed fragilitatem recordantur infantiae. Ideò sæpè civis à civibus despicitur. De statua Nabuchodonosoris dicitur, quòd licèt caput haberet aureum, pectus argenteum, tibias ferreas: tamen, quia luteos habuit pedes, in pulverem redacta est: à quibusdam spernebatur, quia terrenis plantis sustentabatur. Quod erat firmum & solidum non attendebant, sed infirmum dumtaxat respiciebant, & sicut lapis relicto capite, cæterisque membris validioribus omissis percussit pedes qui debiliores erant, sic sunt nonnulli qui dumtaxat ad ea quæ imperfectiora sunt, respiciunt: si quid autem sit perfectionis non curant. Et quia concives potiùs quàm cæteri cognitionem habent imperfectionum aliorum civium; ideò rarò civis à civibus æstimatur. Licet in Christo nulla esset imperfectio: tamen Nazareni apud quos erat enutritus, illud quod erat exterius, nempe solam humanitatem attendebant: non autem miracula, quibus cognoscere poterant ejus divinitatem. Ideò illis privari meruerunt.

Præterea, Nemo *Propheta acceptus est in patria sua*, ob nimiam

familiaritatem. Solemus enim, quod tritum ac quotidianum est parvipendere, quamvis magnum esset. Consuevimus ea contemnere, quæ valdè familiaria sunt, ait Theophylactus. Eamdem rationem assignat hoc loco Divus Thomas, ubi ostendit, cur familiaritas cum hominibus contemptum hominum, familiaritas verò cum Deo reverentiam Dei pariat. Non habet, inquit ille, honorem *Propheta in patria*, quia conversatio cum hominibus, & nimia familiaritas reverentiam minuit, & contemptum parit: & ideò, quos familiares magis habemus, minùs revereri consuevimus; & quos familiares habere non possumus, magis reputamus.

Cujus contrarium de Deo contingit, Nam quantò quis Deo per amorem, & contemplationem familiarior efficitur, tantò eum excellentiorem reputans magis reveretur, & seipsum minorem reputat. Unde Iob, *Auditu auris audivi te: nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam.* Et hujus ratio est; quia qui cum homine conversatur, cognoscit in eo aliqua infirma, & ex eo diminuitur reverentia. At quantò plus homo in cognitione Dei perficitur, tantò magis excellentiam admiratur, & magis eum reveretur. Hactenus D. Thomas.

Multa vidua erant in diebus Elia Verſ. 25:
in Israël quando clausum est cœlum
annus tribus, & mensibus sex. &c.

D d 2

Ex-

In Matt. 13.

Dan. 5.

D. Th. in
Matth. 13.

Iob. 42. 4.

Verſ. 25:

Exempla proponit Christus duorum Medicorum, Eliæ & Elisæi, qui seipsos, id est, suos
 3. Reg. 17. non curarunt, sed alienos. Elias viduæ Sarephthanæ miraculo su-
 4. Reg. 5. perditavit alimoniam. Elisæus Naaman hominem alienigenam, non Iudæum lepræ morbo libera-
 vit. Sic non mirum, si Christus summus Medicus non suos Nazarenos, quod indignos se præ-
 sent, miraculis curet, sed alios.

Illis itaque verbis, & exem-
 plis non solum docet Christus, quod probare volebat, se nusquā
 minus, quā in patria sua gra-
 tum & acceptum esse: sed etiam
 causam indicat, cur ibi miracula
 non faceret, quod cives sui incre-
 duli essent: quemadmodum olim
 propter Iudæorum incredulita-
 tem, neque Elias ad ullam Iudæ-
 am viduam missus fuisset: nec E-
 lisæus ullos Iudæorum leprosos
 curasset. Cur autem Christus apud
 suos, id est, Nazarenos mi-
 racula non ederet, rationem red-
 dit Matthæus, *Non fecit ibi virtu-
 tem propter incredulitatem eorum.* In
 quæ verba sic Ambrosius: Volun-
 tatis est medicina, non gentis,
 & divinum munus votis eligi-
 tur, non naturæ jure defertur.
 Expendamus autem præcipuè
 missionem Eliæ ad viduam Sa-
 rephtanam.

Vers. 25.

*Multa vidua erant in diebus Eliæ.
 &c. ad nullam illarum missus est Elias
 nisi in Sarephtha Sydonia, ad mulierem
 viduam. Quædam sunt maxime
 consideranda in hac historia, quæ*

plurimum commendant hujus
 viduæ charitatem. Primò, mu-
 lier erat gentilis & barbara, alie-
 nigena & ethnica, teste Chryso-
 stomo. Numquam audierat illud,
Qui recipit Prophetam, mercedem Mat. 23. 14
Propheta recipiet.

Secundò, erat tunc tempus
 famis validissimæ & generalis,
 ait enim sacer textus, *Cum facta* Vers. 25.
*esset fames in universâ terrâ, ac tan-
 ta, ut Rex fame premeretur.*

Tertiò, Elias erat ignotus huic
 mulieri. Vndè idem Chrysosto-
 mus: Venit ignotus ad ignotam,
 ad inopem indigens, & nunquam
 ab eâ visus. Ita ut cum ipsa &
 filius eius indigerent, posset justè
 denegare Eliæ quod petebat, ei-
 quæ dicere quod olim Nabal,
Tollam ergo panes meos, & aquas 1. Reg. 25. ii
*meas, & dabo viro, quem nescio, un-
 dè sit?*

Quartò, invenit illam Elias ad
 portam Civitatis colligentem
 ligna. Poterat igitur dicere Eliæ:
 vade, ingredi civitatem, & in-
 venies cives, qui melius tibi po-
 terunt subvenire, quā ego, quæ
 pauperrima sum: sine me, noli mi-
 hi esse molestus: vade vias tuas.

Quintò, modus quo postula-
 bat Elias nimis importunus vi-
 debatur: nunc enim postulabat
 aquam, postea panem; ita ut verè
 dici posset tritum illud, *Si detur
 aqua Iudæo, petet panem.*

Sextò, Elias petendo promit-
 tebat, & promittendo petebat,
 dicebat enim, *Hydria farina non* 3. Reg. 17. 4
deficiet, nec lecythus olei minuetur.

At

Lib. de di-
vitijs.

At indigenti Prophetæ poterat mulier respondere: unde habebis farinam, & oleum? Si habeas, cur à me petis parum aquæ, & buccellam panis?

3. Reg-17.
13.

Septimò, petebat Elias ex illâ modicâ farinâ quam habebat mulier, primò sibi fieri panem subcinericium, & postea matri & filio; *Mibi primum fac de ipsâ farinâ subcinericium panem, & affer ad me; tibi autem & filio tuo facies postea.* Quod omninò ridiculum videbatur, cum teneretur mulier priùs sibi & filio subvenire, quàm alteri.

Verùm his non obstantibus simpliciter credidit hæc mulier, & nullâ habitâ ratione famis, & summæ indigentia, omnia quæ habuit, Eliæ, quamvis ignoto tribuit, nihilque sibi & filio reservavit. Vnde illam sic laudat Ambrosius. Tam hospitalis fuit, ut totum daret: tam fidelis, ut citò totum crederet, Dei Prophetam filio prætulit, & salutem; cui non exiguum victum, sed vitæ sue omne subsidium existimanda est detulisse, quæ nihil sibi reliquit.

Videte, qualiter ab alienigenis excipiatur, honoreque afficiatur Elias. Si ad viduas Israëlitas, aut ad alios suæ gentis divertisset, sanè repullam passus fuisset, præcipuè tempore tantæ famis. Hoc prævidebat, qui eum ad hanc viduam mittebat. Proponit igitur Dominus hanc mulierem, ut pudefaciat, & confundat suos cives Nazarenos, qui numquam

ei talem hospitalitatem exhibuerunt, sed nec ei crediderunt. Hæc autem mulier ob suam in Prophetam liberalitatem meruit toto tempore famis farinam non deficientem, Prophetam pro ipsâ orantem, & filium mortuum suscitantem. Similia beneficia Nazareni recepissent, si in Christum credidissent.

Cæterum observandum est Deum dixisse Eliæ, dum illum mitteret: *Vade in Sarephta Sydoniorum, & manebis ibi. Præcepi enim ibi mulieri vidua, ut pascat te.* Expende illud, *Præcepi mulieri*, &c, Non legimus Deum expressè mulieri præcepisse, ut Eliâ pasceret, & tamen, nisi Deus præcepisset mulier Prophetam non pavisset. Quando ergo, & quomodo præcepit Deus? Respondeo: poterat Deus misisse quamdam huic mulieri inspirationem, quâ cognovit, aut cognoscere potuit dandum esse panem huic Prophetæ. Vel dicimus, tunc Deum præcepisse huic mulieri, ut pasceret Eliam, quando ad eam misit Eliam. Tunc Deus vult & præcipit, ut dives pascat indigentem, dum ad eum mittit indigentem. Deus, verbi gratiâ, præcipiebat diviti epuloni, ut pasceret Lazarum, dum permisit, ut ad januam domus eius jaceret Lazarus. Pauper erat hæc vidua, quæ nihil habebat, nisi pugillam farinæ; videns tamen Eliam ad se missum, & ab eâ postulantem, agnovit se teneri ex illâ modicâ farinâ ei subve-

2. Reg:
17.9.

Luc. 16.

nire. Peccavit epulo non adimplendo præceptum, quod fecerat ei Deus mittendo pauperem, ut eum pasceret: peccasset & ista mulier, si tunc Eliam ad eam missum non pavisset, quia præceptum Domini non adimplevisset. Peccas & tu, si cum possis, famescientem non pascas.

Pascendo autem hæc mulier Eliam, & præceptum Domini cum adimplevit, & benè sibi consuluit: quia dando Prophetæ eleemosynam, plus habuit farinæ, quàm dederat, & quàm antea habuerat. Itaque mittens Dominus Eliam ad hanc mulierem, non tam consuluit necessitati Eliæ, quàm viduæ. Hoc observavit August. Deus, inquit, religiosam viduam, per obsequium exhibitum servo suo, benedicere disponebat. Idem sentit Chrysostomus, qui sic scribit: Non pro sua tantum requie ad eam missus est Propheta, ut ab inope pasceret, quantum ut egentem pasceret. Non enim perdidit hæc mulier farinam, ex qua Prophetæ fecit panem, imò auxit. Largiendo non perdebatur, aut minuebatur illa farina, sed augebatur.

Inde colligunt Doctores nullum melius dari medium, quo augeatur triticum, oleum, & cætera id genus, quàm ea pauperibus erogando. Quod Divus Clemens ostendit hac similitudine. Quemadmodum, inquit, putei scaturiunt, exhausti in pristinam

mensuram revertuntur: ita etiam elargitio, quæ est fons bonus benignitatis, potum sitientibus communicans, rursus augetur, & repletur. Eadem similitudine utitur Basiliius, dum de eleemosynam erogantibus ait: Puteos imitantur, qui continuo exhausti minimè deficiunt, sed duplò copiosiores evadunt.

Itaque, quando Deus ad te mittit pauperem, non tam consulit illius necessitati, quàm tuæ utilitati: & quando das, tam tibi quàm illi das. Poterat Deus subvenire necessitati Eliæ, sed ope hujus viduæ usus est, ut dando Prophetæ, ipsa sibi etiam daret, cum inde cœperit farina & oleum ejus magis abundare. Ita potest Deus pauperi quem ad te mittit, subvenire: sed per te vult pauperem sublevare, quem aliunde poterat sustentare. Quando igitur vides venientem ad te pauperem, gratias agas Deo, & noli gloriarì, si pauperibus largiaris. Nam qui pascit vos, pascit illos per vos, inquit Augustinus. Tuis, inquit, quæ tibi dedit Dominus, bonis utitur, ut pauper sublevetur. Deus te sublevavit, opes tibi tribuendo: tu pauperi subvenias, ex eis largiendo; & cum à Deo quæ habes acceperis, Deo in persona pauperis non das, sed reddis, quod debes; & illud reddendo debitum, non propterea tibi minuitur concessum. Audi Chrysostogum: Vult Deus in paupere sibi dari: & qui vult sibi dare, vult

Hom. 8. in
divit. &
avar.

Serm. 26.
de verb.
Dom.

Hom. 15. in
Matth.

Lib. 3.
pæd. c. 7.
Simile.

Serm. 9.

vult quod datum est se debere, & qui vult se debere quod datum est, vult largientibus nil perire. Deus parva poscit, maxima redditurus.

Errant interim, qui existimant pauperem sine ipsorum adminiculo non posse sustentari, ideo dum dant volunt gloriari. Nar-

2. Reg. 6. 7.

rat Sacra Scriptura Ozam arcam Dei tenuisse calcitrantibus bobus eam deferentibus, atque ob id fuisse à Domino percussam. *Iratus est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate, & mortuus est: vel secundum Hebræum notante Caietano, percussit eum super facto erroris. In quo erravit? Sanè errabat, quia existimabat actum esse de arcâ, nisi manum admovisset, eamque sustentasset: temeraria ergo fuit eius opinio; existimabat enim arcam, in quâ Deus præcipuè morabatur, & quæ eum repræsentabat, ita ab eo destitui, ut sine suis manibus omninò laberetur & destrueretur. Ita falluntur, qui opinantur pauperes non posse aliundè, sine ipsorum adminiculo, sublevari: Deus enim, cum in pauperibus præcipuè repræsentetur, eorum non obliviscetur, sed curam geret. Vult quidem, ut tu eis subvenias, licet non desint ei multa media ad eos sustentandos: tuâ tamen utitur ope, ut tam merearis tu erogando, quàm ipsi rogando. Postulantibus igitur à te pauperibus, plus debes Deo, ac mi-*

jores teneris ei gratias agere, quàm pauperes tibi. Audi Divû Augustinum hæc omnia egregiè confirmantem. Omnes pauperes, quos videtis, potuit Deus pascere, quomodo per coruum pavit Eliam: tamen & ipsi Eliæ subtraxit coruum, ut à vidua pascetur; non Eliæ præstitit sed viduæ, &c. Viduæ, inquam, providebat, quando ipsa Eliam pascebat.

In hom. 50.
hom. 13.

Imitare igitur hanc viduam, quæ dimidiatam farinam quam habebat, Prophetæ tribuit. Ex modico modicum, ex multo tribue multum. Si, verbi gratiâ, unus tantum tibi sit panis, & accedat ad te pauper, elevans oculos in cælum, dic: Domine Deus, nihil habeo præter hunc unicum panem, quem divido, in hoc paupere habebis partem: ego, vel potius tu in me, alteram. Hoc consilium dedit Divus Basilus. Ne verere ex parvo dare: si unus tantum tibi sit panis, ad fores autem rogator adsit, dans manus ad cælum attolle, & dic: unum hunc panem habeo, quem vides Domine, &c.

Serm. ad
divit.

Pungit idem Doctor eos, qui verbo dicunt non habere, quod pauperibus dent: & tamen se posse dare, digitis aut digitorum annulis ostendunt; sic enim scribit: Tu regas te daturum, impossibile esse affirmans sufficere, ac oppeditare tot petentibus, & linguâ quidem te excusas; à manu autem redargueris. Nam manus

nus tua tacens, vanitatem declarat, dum gemmæ, ac annuli fulgore coruscat. Quot potest unus tuus annulus ab ære alieno exoluere? quot domos corruentes erigere? Hæc mulier unum, aut duos annulos non gerebat, quæ duo ligna colligebat. Illam Dominus proponit, & laudandam, & imitandam, & ad Nazarenam gentem pudefaciendam.

Vers. 25.

Præterea, licet *multa vidua essent in diebus Eliæ*, tamen ad nullam illarum missus est Elias, nisi ad mulierem hanc viduam, ut hinc maximum miremur, contemplemur, & laudemus Dei artificium, sive admirabilem Dei astutiam, dicamusque:

Eccli. 1. 6. *Astutias eius quis agnovit?* Gravissima peccata patrauerat populus Iudaicus, propter quæ rogavit Elias Dominum, ne plueret super terram, ut fame siti que premeretur. Promisit Dominus se non missurum pluviam, nisi ad petitionem Eliæ. Vnde ipse ait; *Viv. Dominus Deus Israël, in cuius conspectu, si erit annis his ros, & pluvia, nisi iuxta oris mei verba.*

Dominus autem, cum sit clemens & misericors, suam volebat revocare sententiam, populoque facere misericordiam, dando nimirum pluviam: at obstabat promissio ejus facta Eliæ, quâ obstringebatur, ne daret aquam, nisi petente illo Propheta. Quid igitur agendum, ut rogatur Elias aquam à Domino pro populo postulare? Mittitur ad istam viduam, ut ab eâ, gra-

stante fame, pasceretur. Contigit autem tunc filium hujus viduæ mori, propter quod sese excruciat Elias, qui quasi conquerendo, simulque pro filio deprecando, clamavit ad Dominum, & dixit: *Domine Deus meus, etiamne viduam apud quam ego utcumque sustentor, afflixisti, ut interficeres filium eius, &c.* Revertatur obsecro anima pueri huius in viscera eius.

Ideo Dominus voluit hunc puerum mori, ut misericordiæ necessitate constringeretur Elias, ac Dominum orare cogeretur, atque ita à juramento solveretur; & quasi diceret: Iam agnosco Domine mirabilem astutiam tuam, & quid à me velis. Tu bene scis, quod debitor sum huic mulieri, & quod teneam pro filio ejus mortuo majestatem tuam deprecari: verum petitioni meæ non acquiesces, nisi ego acquiescam, ut pluat super terram. Vis dare pluviam, sed, ne solvatur juramentum, non dabis, nisi postulem; ideo cogis me postulare: & , ut video, non dabis unum, nisi concedam alterum, id est, non resuscitabis hunc puerum, nisi ego orem, ut alteri puero, scilicet populo Israël datur pluvia. Hæc excogitatio est Divi Chrysostomi, dum Eliam Domino sic loquentem inducit: Heu mihi Domine, viduæ apud quam ego habito, tu occidisti filium. Non est mors illa naturæ eventus: tuum opus est, tuæ technæ, quibus me in misericordiæ necessitatem adigis; ut, si dicere tibi

3. Reg. 17.
20. & 21.Serm. 1. de
Eliæ tom. 1.

tibi voluero: Domine misere filio viduæ mortuo, tu mihi ex adverso respondeas, misere filio Israël. Ad misericordiam me compellis. Sentio artes tuas. Hoc agis Domine, ut si dixero tibi: salva filium viduæ, tu mihi respondeas: filium meum Israël tu fame occisum misericordiâ dignare. Petis à me gratiam, petitur vicissim & à te gratia. Solve famis sententiam, & solvam mortis calculum, &c.

Verf. 18. &
29.

Et repleti sunt omnes in Synagoga irâ hac audientes, & duxerunt illum usque ad supercilium montis, &c. ut præcipitarent eum. Hoc tam impio impetu confirmant Iudæi, quod jam Christus dixerat, nimirum, quod *nemo Propheta acceptus esset in patria suâ.* Non tantum isti non excipiebant, sed & eum ab alijs exceptum ejiciebant: atque ita incredulitatem suam patefaciebant, ac se miraculis indignos ostendebant. Ducunt igitur isti Nazareni Dominum ad montis supercilium, ut agant in præcipitium: in hoc diabolo peiores, qui licet Christo suaderet, ut se præcipitaret, illum tamen non est ausus præcipitare. Isti verò, si potuissent, præcipitassent. Exclamet igitur Ambrosius: O peior magistro discipulorum hæreditas! Ille verbo Dominum tenta-

bat, hi facti. Ille dicit, *Mitte te deorsum*: isti adoriuntur, ut mit-

Matt. 4. 6.

tant.
Heu, quoties peccator sit dæmone deterior? Multa enim committit, quæ nec ipse dæmon unquam commisit, nec committere vellet. Dicat igitur peccator illud Anselmi: Diabolus nullâ præcedentis peccati vindictâ superbiens peccavit, ego visâ eius pœnâ non continens ad peccatum properavi. Ille in innocentia constitutus, ego verò restitutus; ille perstitit in malitiâ Deo reprobante, ego verò revocante. Ille obduratur ad punientem, ego verò ad blandientem: & sic uterque contra Deum. Ille contra non requirentem se, ego verò contra morientem pro me. Ecce cujus imaginem horrebam, horrorem in multis aspicio me horribiliorum. Horremus, inquam, dæmonem, & tamen in multis imitatur dæmonem, imò aliquando peiores, ut isti Nazareni, efficiuntur dæmone. Quæ infelicitas, inquit Augustinus, & quanta miseria, De 5. hære. cap. 4. imparem etiam dæmonibus inveniri? Meruerunt illi cives ob sua peccata privari Christi miraculis, & ab eo derelinqui: vide ne tuis peccatis divino priveris auxilio.

Lib. de casu diab.

In hunc
locum.

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM TERTIAM QVADRAGESIMÆ.

*Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te
& ipsum solum, &c. Matth. 18. 15.*

Væ Divo Petro à Christo dicta esse legimus, sunt in triplici differentia. Quædam enim

dicta sunt ei ratione officij pastoralis, quæ proinde dicta intelliguntur non tantum sibi; sed omnibus successoribus ejus, & Ecclesie Pastoribus: ut, *Pasce oves meas*, & *Confirma fratres tuos*; & *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis*, &c. Quædam verò dicta sunt ei ratione aliquâ propriâ personæ ipsius, & illa ipsi tantum, & non alteri dicta sunt, ut, *Vade post me Sathana*, & *Ter me negabis*, & similia. Alia dicta sunt ei, tanquam uni ex fidelibus, & idcirco non tantum ipsi, sed & omnibus Christi fidelibus dicta esse dicimus, ut ista quæ memorantur hodie à Mattheo, qui ait Iesum dixisse Petro.

Mat. 18. 15. Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum, inter te & ipsum solum. Sciendū est nos esse simul, quasi corpus unum mysticum cum proximo nostro. Ita sentit Divus Paulus, *unum corpus, & unus*

spiritus, quoniam sumus invicem membra. Hoc non latuit Senecam. Epist. 96.

Membra sumus corporis magni. Sicut autem quando læditur, aut infirmatur unum membrum nostri corporis, cætera etiam infirmantur & dolent, & conantur pro posse succurrere ei: ita non potest quis peccare, quin peccet in nos, id est, quin dolere debeamus: Audi infirmantem, & cæteris infirmantibus condolentē:

Quis infirmatur, & ego non infirmor? Audi & alium. *Vidi pravaricantes, & tabescebam:* quare? quia in se ipso sentit quæ alij in se ipsis sentiunt. Debemus igitur charitativè corripere delinquentem, sicut conantur cæteræ partes corporis curare partem infirmantē. Quia, inquit Ambrosius, cum 1. Cor. 12. 29. Ps. 118. 158. unum membrum patitur, & cætera membra compatiuntur.

Qui autem non corripit quando potest, similis est ei qui non curat succurrere alicui membro sui corporis malè se habenti, ex quâ quidem incuriâ sequitur interdum cæterorum membrorum infirmitas; non enim infirma essent si infirmum curassent: ita pluri-

Lib. 1. de Civit. Dei. cap. 9. plurimi non vexarentur, si ab eis peccantes corriperebuntur. Quærit Divus Augustinus, cur plerumque cum malis affligantur boni?

Responde: Iure istam vitam, quando divinitus affliguntur cum eis, amaram sentiunt, cuius amando dulcedinem, peccantibus eis amari esse noluerunt. Et paulo post: Illud est culpabile, quod hi qui dissimiliter vivunt, & a multorum factis abhorrent, parcent tamen peccatis alienis, quæ dedocere, & objurgare deberent. Non satis est igitur non peccare, sed & peccantes debemus, quoad fieri potest, increpare, ut pœnam non corripientibus debitam valeamus evitare.

Homil. de terre motu.

Ad hoc nos hortatur Chrysostomus hac similitudine. Si calcaneo spina sit infixæ, deorsum oculus se inclinat, quod membrum sit corporis, nec dicit quandoque, in altis sedeo, membrum quod deorsum est nihili facio: sed inclinat se, suamque deserit altitudinem. Quod si oculus calcaneum intueatur, ut ei medetur, cur Christianus deseret proximum suum? Cur non se inclinabit ad illum corrigendum.

Luc. 17. 3.

Idcirco non est prætereundum, imò maximè observandum quod Christus apud Lucam dum agit de correctione fraternâ, non dixit simpliciter, Si peccaverit in te frater tuus, sed præmisit, Attendite vobis, si peccaverit in te frater tuus, &c. quasi dicat. Res vestra agitur, cum frater vester corri-

pitur, sicuti cæterorum membrorum saluti consulitur, dum unum membrum infirmum curatur: ergo *Attendite vobis*, &c. Si enim negligatis corripere culpam, sustinebitis pœnam. Ob unius Davidis peccatum, totus populus fuit castigatus. Propter unius Ionæ inobedientiam, periclitabatur navis, simul & nautæ. Tempore Iosue, propter unius furtum vexabatur totus populus, quod expendit Divus Basilius, dum sic scribit: Quando Achan, furatus est regulam illam auream, populus delictum, & delicti auctorem ignorabat, usque dum ipse Dei indicio manifestè deprehensus fuit; & tunc totus populus illum cum suis omnibus exitio subiecit. Si ergo adversus eos qui sceleris auctoris conscij non fuerant, vehemens Dei ira adeo exarsit, quid his dicendum, qui & conscij sunt, & tacentes dissimulant? Infert optimè Chrysostomus, quando sic quærit. Quid dicis? alter peccavit, & ego plorabo? In corpore tametsi pes vulnus accipiat humi declinans, caput inclinamus. Caput inclinatur, quando pes infirmatur: ita dum unum membrum, id est, proximus labitur, ab alio membro erigatur, & corrigatur. Igitur

2. Reg. 24.

Iosue 6.

Resp. 4. 7.

Homil. 19. in 1. ad Cor.

Vade, & corripe eum. Vult Christus in hac saltem correctione, nostram in eum ostendamus dilectionem: quando quis Deum offendit, etiam te offendit. Si vi-

Verf. 15.

deas aliquem injurijs afficere patrem tuum, nonne si verè filius sis, hanc injuriam tibi etiam fieri dices, & illam vindicare conaberis? Cùm injuria patris redundet in filium, & è contrà, nonne patri injurium increpares? Sic dum vides aliquem Deum offendere, scito etiam te offendi, cùm sis creatura & filius tanti Patris, cui si fiat injuria, in te etiam ejus creaturam redundabit. Cujus quidem injuriæ eris particeps, & de ipsâ dolebis & conquereris, tanquam si tibi soli fieret, injuriumq; increpabis & argues, si verè filius sis, & illum divinum Patrem ardentissimè diligas.

Docent te ipsa animalia ratione carentia, quorum quædam heros aut nutritios suos defendunt, nec sinunt illos lædi, & si lædantur, lædentem adoriuntur. Testes sunt ipsi canes, qui latratu suo & morsu, suos defendunt dominos.

Lib. 6. Hex-
am. c. 4.

Refert Ambrosius quemdam canem ita doluisse de domino occiso, ut questu lachrymabili domini defleret ærumnâ, irrueretq; in occisorem, illumque teneret, ne tantum scelus inultum remaneret. Tum canis sequestrato paulisper questu, dolens, arma ultionis assumpsit, atque apprehensum tenuit. Exclamat igitur idem Doctor: Quid nos dignum nostro referimus creatori, cujus cibo vescimur, & dissimulamus injurias, & sæpè inimicis Dei eas quas à Deo accepimus, epulas exhibemus? Fierinè potest, ut in hoc ab ipsis canibus vincamur?

Ibidem.

Multos videmus Deum offendentes, & ridemus: si Deo tanquã membra capiti uniremur, has offensas sentiremus; quia non unimur, non sentimus: ideò Deum non defendimus, sed offendimus, peccantes ei non increpamus, sed laudamus, aut saltem peccata dissimulamus, cùm tamen ipse injurias nobis illatas, tanquam proprias sibi arroget. Nonne audis, *Qui vos spernit, me spernit?* Saulus adhuc spirans minarũ fideles persequabatur, at ipsis tacentibus, Christus vociferabatur, *Saule, Saule, quid me persequeris?* Quæ verba attendens Augustinus, sic observat: Non ait Christus, quid Sanctos meos, quid servos meos, sed *quid me persequeris?* Caput pro membris clamat: vocem namque pedis suscipit lingua. Quãdò fortè in turbâ cõtritus pes dolet, clamat lingua, calcas me: non ait, nõ calcas pedẽ meũ, sed se dicit calcari, quia pes qui calcatus est, à linguâ separatus non est. Verè Deum non diligis, si peccantes in illum corripere negligis. *Qui diligit, instanter corripit.* Peccat autem in illum, qui in te, vel coram, aut contra te peccat. Nescitis quòd *peccantes in fratres, in Christum peccatis?* ait Apostolus.

Luc. 10. 17.

Act. 9. 4.

1. Cor. 8. 13.

Prov. 13. 14.

1. Cor. 8. 13.

Si quis igitur peccaverit in te, *vade, & corripe illum*, non solùm quia peccavit in te, sed quia peccando in te, peccavit etiam in Deum. Punit Deus offendentes te, argue saltem & corripe offendentes Deum, ac si te ipsum offenderent. Studeamus, inquit Chrysost.

par

Hom. 16. in
Genes.

par Domino rependere & referre. De quibusdam cōqueritur idē Doctor, qui de peccatis in Deum commissis non curant, sed de his tantū quē ad eos referuntur. Nescio, inquit, quomodo fit, nā omnia peccata quē ad Deū pertinent, inulta sinimus, si quis autem parum in nos peccaverit, ejus sumus graves ultores & accusatores. Nō corripimus peccantes in nos, sed percutimus, lēdimus, injurijs afficimus; in Deum autem peccantes sinimus, quia nos plusquam Deum diligimus.

Vers. 15.

Vade, & corripe illum. Dices, quid mihi cum alijs? Consulatur unusquisque sibi, ego meā tantū salutem volo invigilare, non de alijs, de animā meā tantū mihi est curandum. Non satis est tui solius habere curam, sed tibi attendendum est, quid omnibus dicatur, *Unicuique Deus mandavit de proximo suo.* Qui vult ut cum illo in cōlis regnemus, jubet ut cum illo proximum nostrum in terris corrigamus. Vult Divus Augustinus, ut attendamus eum qui sibi talentum absconderat, & in lucrum, ut alijs prodesset, non erogaverat. Dices, inquit ille Doctor: Quid mihi est curare aliena peccata? Sufficit mihi animam meam integram servare Deo. Eia non tibi venit in mentem servus ille qui abscondit talentum, & noluit erogare? Nunquid accusatus est, quia perdidit, & non quia sine lucro servavit? Ita, ille accusabitur, & castigabitur, per quem peccator non corripitur.

tor non corripitur.

Adhuc dices: Operam & oleum perdam, si delinquentem corripiam, eū sciam illum durā esse cervicis, & cor habere induratum, nihil igitur proficiam. Respondeo: Noli considerare quōd ille facturus, aut non facturus sit, sed quod tibi prāstandum est: tuum enim est, irē ad delinquentem, *vade*; illum quē corripere, *corripe illum*. Delinquentis autem est audire te, & nisi te audierit, pōnas dabit; nam tu fac quod tuum est, & relinque ei quod suum est. Qui prācipit tibi ut vadas, & corripias, non mandat, ut sanes, & convertas; non inquam dixit, *sana eum*, sed, *corripe eum*. Nostrium est salutem proximi procurare, sed non facere, vel causare. Ponderat Divus Bernardus illud, quod stabulario dictū fuit à Samaritano de homine sauciato: Audisti, inquit, curam illius habere, & non, curā vel sanā illū. Proximum non possumus curare, sed saltem curare debemus, ut curetur, nec possumus salvare, sed laborandū nobis est, ut salvetur. Sicut enim *non est in Medico* Ovid. de Pont. eleg. 4. *semper relevetur ut aget*: ita non est corripientis peccantem convertere, aut lucrari; sed tantū illi iatagendum est, ut convertatur. Non tenetur quidem illum convertere, *vade*; nec illum de malo eripere, sed de peccato corripere, *corripe illum*. Ad hoc autem tenetur, quamvis sciret quod peccator non converteretur.

Ec 3

Vult

Eccli. 17.
12.Tract. 10.
in Ioan.

Vult igitur Deus, ut erga proximum, quod in nobis est faciamus, licet nos ad illius conversionem nihil profuturos sciamus. Deus ipse non minus eos monet, vocat & invitat, quos ad se minimè venturos agnovit. De Pharaone à Domino quidem dictum est, *pharao non audiet vos*, nec propterea destitit Dominus illum vocare Moyſis prædicatione, miraculorum operatione, plagarum immiſſione. Quid dicat Chryſoſtomus audiamus. Tamenſi Deus, cui explorata ſunt futura, ſæpè dixit, & nihil perfecit, & neque ſic deſtitit tamen, præſciret licet non eſſe perſuaſurum. Non minus miſit Ezechielem ad populum, de quo iam illi dixerat, *Domus exaſperans eſt, & irritatores ſunt*. Domine ſi tales futuri ſunt, non audituri, & non credituri, vel non convertendi, cur mittis ad illos? Cur etiam nobis præcipis illos corrigere, quos ſcis nolle ſe dirigere, nec convertere? Hoc ideò præſtat Deus, ut undè ſe excuſet non habeat homo: ſi enim peccator non corripetur, fortè, quòd eum nullus monuerit, aut corripuerit, conquereretur. Vt igitur deſint peccatori excuſationes, non vult Deus, ut deſint ei correctiones.

Verſ. 15. Itaque, *vade, & corripe illum, &c.*

Ideò hortamur ut errantem corrigamus, ne maledicamur. Audi & nota quid dicat Angelus, Iul. 1. 23. *Maledicite terra Merox, maledicite habitatoribus eius, quia non venerunt*

in auxilium Domini, in adiutorium, fortiffimorum eius. &c. Deus noſter non indiget auxilio, ſed eo quo non eget utitur, ut proximus corrigatur, & corrigens mereatur. Qui fecit te ſine te, non vult ſalvare te ſine alio, neque alium ſine te. Idcirco mittit te ad peccantem, ac ſi tuà indigeret ope; *vade ergo & corripe illum*. Si in hoc ſumus Dei coadjutores, erimus tandem cœli habitatores. Conquerebatur Dominus apud Iſaiã, *Circumſpexi, & non erat auxiliator, quaſi, & non fuit qui adiuveret*. Qui proximum errantem corrigere negligit, ſimilis eſſe vult Caino reproborum Principi, qui dicebat, *Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego?*

Et non tantùm Caino ſit ſimilis, ſed & impio epulone in inferno exiſtente ſit deterior, qui in medio flammarum adhuc fratrum ſuorum recordabatur, eorumque ſaluti conſulebat, dum Abraham orabat, ut aut Lazarum, aut aliquem alium ex mortuis ad eos mitteret, eoſque moneret. Vides deploratum, damnatumque hominem de fratrum ſalute eſſe ſollicitum, & tu non curabis?

Verſ. 15. *Inter te & ipſum ſolum*. Non dixit Chriſtus vade, & quòd fratet tuus peccaverit, omnibus enarraveris, hoc ſuadet diabolus: Sed Chriſtus ait, *corripe illum inter te & ipſum ſolum*. Clàm debet proximus corripì, non palàm difſamari. Audi monentem. Audiſi

Eccl. 19. 10. *Verbum adversus proximum tuum, moriatur in te, non enim te distumpet.* Id est, ita parum alijs patefacias peccatum alterius, ac si non commisisset: sint in te fratris peccata mortua, sicut in alijs velles mori tua. Nunquam enim prodest, imò sæpè obest aliena peccata certatim propalare. Quid mihi enim prodest, inquit Hieronymus ad Rusticum, si alijs mala mea referas, & cum certatim omnibus narres, sic singulis loquaris, quasi nulli dixeris alteri? Hoc non est me emendare, sed vitio tuo satisfacere. Fugiamus diffamationem, amemus correctionem.

Epist. 4. ad Rust

Verf. 15.

Hom. 1. de pace.

Sal. 2. 9.

Lucratus eris fratrem tuum. Ecce quid consequemur ex illa correctione. Fœlix qui hujusmodi lucro studet, quo nihil est majus. Non lucraberis fratrem, nisi te audiat, non audiet nisi corripias, non poterit te habere lucrantem, nisi te habuerit corripientem. Quantum autem sit hujusmodi lucrum, attendendi sunt quos lucramur. Lucramur enim homines qui vocantur divitiæ Dei, teste Nazianzeno; Deus nos pro divitijs suis habet. Ut istas divitias, scilicet homines lucraretur, Deus factus est homo, huic tantum lucro se dedit: dedit divinus Pater Filio homines in hereditatem. *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam;* Pluris Deus facit homines quàm cœlû & terram, illa enim propter homines condidit. Apud Deum,

inquit Chrysostomus, nihil visibilium homini par est: nam & ad pop. cœlum, & terram, & mare, propter eum fecit, & in eo magis, quàm in cœlo delectatur inhabitans.

Ille igitur lucrabitur cœlum, qui corripiendo lucratur illum, propter quem factum est cœlum, & ad quem lucrandum Deus descendit de cœlo. *Filius hominis venit animas querere & salvare.*

Luc. 19. 10.

Cave ne tuâ culpâ aut subtractione correctionis damnetur, propter quem descendit Filius Dei. Unde idem Doctor, ut ad hujusmodi lucrum nos hortaretur sic scribit; Si immensas pecunias pauperibus eroges, plus effeceris si unam animam converteris. Magnum sanè & laudabile est miseri pauperibus, sed magis, si errantem ab errore revocaveris. Erogando enim pauperi, corpori subvenis: at, corrigendo errantem, animæ consulis. Si autem pauperi eleemosynam denegantes audituri sint, *Discedite maledicti in ignem æternum, &c.* qualem incurrent punitionem, qui proximo peccanti denegarunt correctionem? Ergo pium latronem imitare, qui in cruce non tam suam, quàm socij salutem curabat, quando illum sic increpabat; *Neque tu times Deum.* Illum ad Deum timendum, & ad suam culpam agnoscendam invitabat, propter quod non tantum Paradisum, sed & lauream Doctoratus meruit obtinere. Audi Augusti-

Hom. 3. in 1. ad Cor.

Luc. 23. 40.

Serm. 130. de temp.

gustinum. Latro clavis affixus, quæ circa seipsum erant relin-
quens, de altero curam gerebat
in cruce, Doctor effectus.

Verf. 15.

Lucratus eris fratrem tuum. Verè illum lucraris, si te corripientem audiat: quia nisi audierit te, & emendetur, ad pœnam sibi debitam etiam nemine impellente proficiscetur. Si enim quis læserit te, & non satisfecerit tibi, non dubiè ipsemet ad ultionem tendet. Hoc innuere voluit quædam mulier, dum Davidi mortem filij sui Ammon vindicare, & in Absalomem animadvertere quærenti, sic loqueretur: *Omnes morimur, & sicut aqua dilabimur:* quasi diceret, noli, mi Rex, vindictam quærere, quia sicut omnes naturali quodam cursu tendimus ad mortem, & aquæ etiam ad ima descendunt, vel ad mare fluunt: ita qui alios injuriâ affecerunt, nisi satisfaciant ad ultionem properabunt. Hoc in ipso-
met Absalome perspicuum est, qui interfecerat, aut interfici juss-
erat fratrem suum; sed tandem ipsemet interfectus est, nam capillis ad quercum suspensus miserè periit. Et quidem peperce-
rat pater, sed quia nondum planè satisfecerat, sui criminis dedit pœnas, atque ad vindictam, & ad pœnam sibi debitam currendo pervenit. Quod prævidens mulier illa prudens, supervacaneum ducebat de illo vindictam sumere.

Gravissimum crimen prodi-

tor ille Iudas commiserat: pote-
rat Christus justè ulcisci, sed no-
luit; imò verò illum multo studio
multisque officijs ad meliorem
mentem revocare voluit: renuit
proditor ad pœnitentiam confu-
gere, &, ut decebat, satisfacere:
quid tandem? Nemine, nisi dæ-
mone instigante, ipsemet ad vin-
dictam properavit: nam *abiens*
laqueo se suspendit. Et notandum
est, Scripturam non dixisse, *abijt*
sed, *abiens*; quasi statim patratâ
proditione, jam esset abiens, vel
abiret ad ultionem. Quod etiam
ex verbis Divi Petri, & aliorum
Apostolorum de illius Aposto-
latu colloquentium colligitur:
de quo, inquit, prævaricatus est
Iudas, ut abiret in locum suum. Non
fuit opus, ut quis illum duceret
ad talem locum suo crimini assig-
natum, cùm ipsemet ex seipso
abierit. Sicut enim omnia ten-
dunt ad proprium locum: ita of-
fensæ ad pœnam sibi debitam
tanquam ad suum locum. Dole
itaque sortem lædentis te, quia
illum manet gravissima ultio,
quam accelerare non cures, cùm
ad eam, statim ac tibi nocuit, ten-
dere incipiat.

Cæterum, sicut præcipit Do-
minus, ut errantes corrigamus,
ita vult, ut corrigentes audiamus,
& ex illorum correctione utilita-
tem capiamus. Neque enim mi-
noris est meriti corripi, quàm
corripere; nec minoris supplicij
nolle corrigi, quàm nolle corri-
gere. Quæ autem tormenta ma-
neant

1. Reg. 14.
34.

Mat. 27. 55

Act. 1. 18

neant abijcientes correctionem, indicat Scriptura; *Qui odit correptionem, minuetur vitâ.* Quid quæso hominibus magis invisum, quàm mors? Quid magis gratum & operabilius, quàm vitâ? At cùm quis vitâ privatur, mortem incurrit. Mortem igitur correptionem abijcienti comminatur Dominus: mortem, inquam, naturæ, culpæ & gehennæ. Quare & in Proverbijs dicitur; *Qui increpationes odit, morietur.*

Exod. 4. Quid est, obsecro, quòd proijciente Moyse virgam, ea in colubrum versa est? Hoc ipsum forsitan significari voluit, quòd virgam correctionis abijcientibus, id quod sibi alioquin ad salutem prodesset, in colubri venenum convertitur: & qui nunc non corrigitur, ab infernalibus serpentibus occidetur? Vnde Psalter; *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de viâ iustâ.* Disciplinæ nomine intelligimus tum correctionem, tum etiam & corripientis verba.

Cyprianus. Ita sentit Cyprianus hunc locum Psalmistæ explanans; Disciplina est morum ordinata correptio: sæpiùs tamen disciplinæ nomine pro ipsis corripientis verbis, atque corrigentis increpatione utitur Scriptura.

Sed quare, ô David, apprehendenda est disciplina? Quid, ad hanc apprehendendam urget? Ne quando, inquit, *irascatur Dominus, & pereatis de viâ iustâ, cùm exarserit in brevi ira eius.* Duas urgen-

tissimas rationes ad hoc nos impellentes adducit. Prima est, *Ne quando irascatur Dominus:* ac si dicat, iustè irascetur, qui ne irascatur, facit ut homo corrigatur: & ne ejus experiamur indignationem, vult ut libenter fratris audiamus correctionem. Altera ratio est, *Ne pereatis de viâ iustâ:* Qui enim disciplinam rejicit, consortio Sanctorum privabitur: hoc namque est perire de viâ iustâ, id est, à iustorum communione. Ille perire merebitur, qui contra corripientes irascitur, & tamen ne periret corrigebatur.

Quomodo Deus se habebit in contemnētem correctionem, notat etiam Iob his verbis; *emittet super eum, & non parceret.* Divus Gregorius expendens hæc verba, *non parceret*, sic scribit: Illi non parceret, nam Deus cùm corrigit, ad hoc corrigit, ut parcat: at cùm pervicacem, durum, ac obstinatum conspicit, qui priùs ut parceret corripiebat, ad hoc postea corripit, ut non parcat. Satiùs nobis sit, hîc corripì ab homine, quàm post mortem increpari à Domino.

Vndè nos hortatur Salomon ne disciplinam Domini & correctionem hîc abijciamus: *Disciplinam Domini, fili mi, ne abijcias, nec deficias, cùm ab eo corripieris; quem enim diligit Dominus corripit, & quasi pater in filio complacet sibi.* Non tantùm loquitur Sapiens de illa correptione quæ ab ipso Domino immediatè fit; sed de illa

F f quam

quam per proximum nostrum facit, ut suam evitemus. Scito tamen Deum te corrigere, quando fratri tuo mandat hoc perficere. Corripiebat olim Isaïas Regē Ezechiam, sed Deum in Prophetā corripientem Rex agnoscebat: unde non Prophetæ, sed Domi-

Isaï 38. 16. no ait: *Corripies me Domine, & vivificabis me.* Quare ait, *vivificabis me?* Quomodo agnovit Deum, velle illum vivificare? Dum mandavit homini, scilicet Isaïæ, eum increpare. Dominus, ait David, *mortificat, & vivificat.* Tunc vivificat, aut vivificare vult, quando te per proximum tuum increpat: tunc mortificat, quando ipsemet increpat.

Filij Israël Dominum non arguentem, sed simpliciter loquentem, audierunt, & tamen ferre non potuerunt. Perterriti ac pavore concussi, steterunt procul dicentes Moysi: *Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Quid si illum increpantem audivissent? Reverà nisi hîc audias proximum corrigentem, audies in Iudicio Dominum arguentem, atque ita te increpantem, Tu verò odisti disciplinam & proiecisti sermones meos retrorsum, &c. Quomodo hæc audire poteris, cum, ne audires, potiùs mori eligeres?

Verb. 21. Quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei usque septies? Cur potiùs numero septenario utitur quàm alio Divus Petrus? Sciendum est hunc numerum quieti

consecrari; unde Sabbatum, quod quietem significat, derivatur à *Sabat*, id est, quievit, erat enim Sabbatum tempus quietis. Deus ipse peractâ sex diebus rerum omnium molitione, tandem die septimo quiescere voluit, vel se ad modum quiescentis habuit. Præcepit quoque, ut eodem die homo quiesceret: *Sex diebus operaberis, septimus dies Sabbati est, id est, requies Domini Dei tui, &c.* Hinc Poëta de illa die,

Cunctaq; Iudæo septima sacra viro.
Et Seneca, teste Divo Augustino, ridebat Iudæos, quod septimam ætatis & vitæ partem otinando perderent. Sed ineptè ridebat; nam tempus non perditur illud, quod Dei obsequio, Deo ipso mandante, impenditur. Præceperat Dominus, ut & servis, & ancillis, & animalibus daretur quoque requies, ne nimio labore opprimerentur. Volebat etiam Deus non tantum homines, & animalia die septimo quiescere, sed & ipsam terram anno septimo; *Sex annis seminabis terram tuam, & congregabis fructus eius: anno autem septimo dimittes eam, & requiescere facies, &c.* Nihil est in hoc mundo quod ad septenarium numerum non quiescat, etiam labores & molestiæ. Audi Hieronymum: Galenus docet, febres ardentissimas septimo die solvi: si non proximo, secundo, id est, decimo quarto die: si non secundo, tertio, id est, vigesimo primo, ut omnes labores, & molestiæ septe-

Genes. 2.

Deut. 5. 13. & 14.

Ovid.

Exod. 23.

In Amos.

septenario numero conquiescant
Vita ipsa in homine videtur etiam
singulis septennijs conquiescere:
indè anni climacterici, id est
scalares, qui singulis septennijs
clauduntur, puta anno 7. 14. 21.
28. 35. 42. sed maximè 49. & 63.
eo quòd annus 49. ex septem septennijs,
63. ex novem septennijs
confletur. Hi anni vocantur scalares,
eo quòd in his vita hominis,
quasi per gradus scalæ ascendat.
Gradus enim sunt ipsa septennia,
& in his gradibus videtur vita
quiescere & desinere. Vnde
mutationes in ipsis septennijs
accidunt, multosque morbis tentari,
quin & emori contingit, præsertim
anno 49. & 63. quem proindè
formidabat Augustus Cæsar.
Præterea fuit septenarius numerus
remissioni & indulgentiæ consecratus.
Septimo mense cuiuslibet anni,
& septimo quoque anno fiebant
remissiones. Numerabis, inquit
Deus Moyfi, tibi septem hebdomadas
annorum, id est, septies septem, quæ
simul faciunt quadraginta novem,
&c. Sanctificabis annum quinquagesimum,
& vocabis remissionem cunctis
habitatoribus terræ tuæ: ipse est enim
Iubilaus. Transactis septem illis
hebdomadibus annorum, si quis
possessionem distraxisset, recipiebat;
Revertatur homo ad possessionem suam.
Si liber in servitutem incidisset,
libertatem assequabatur illo anno.
Indulgentiam debitor accipiebat,
exul in patriam redibat. Huc accedit,
quòd populus

ex captivitate Babylonicâ anno
septuagesimo rediit, sicut Ieremias
prædixerat. Est igitur septenarius
remissionis & liberationis annus.

Vult itaque dicere Petrus: Domine,
cùm omnia vel die, vel anno septimo,
quiescant, nonnè mihi quoque
licitum erit acceptis septem injurijs à
meo proximo, vindicare me, & quiescere
à veniâ concedendâ, ac cessare ei
ignoscere, præsertim cùm jam septies
ei pepercim? At Dominus: *Non dico tibi usque septies, sed septuagies septies.*
Quali dicat: Ille verè quiescit,
qui ignoscit; perturbatur qui vindicatur.
De Divo Stephano scribitur, quòd cùm
pro inimicis orasset, eisquæ pepercisset,
obdormivit in Domino. Hanc dormitationem
& requiem considerans Divus Augustinus
sic ait: *Fœlix somnus & requies vera; ecce, quid est requiescere, & pro inimicis orare, &c.*
eisquæ ignoscere. Si ergò optas quiescere,
debes ignoscere. Propterea, *Non dico tibi usque septies, sed septuagies septies.*
Eodem quoque sicut & Petrus utitur septenario
numero, ut illi revocet in mentem, non tantum
tempus quietis, sed & remissionis & indulgentiæ,
cui erat septenarius numerus consecratus.

Non dico tibi usque septies, sed septuagies septies.
Vult Christus ut toties dimittamus, quoties
offendimur, quia toties volumus ut nobis
dimittatur à Deo, quoties

In piecem.
sup. ista in
princip.

ties illum offendimus. Divus Chrysostomus pulchrâ similitudine nos adhortatur quotidie agere pœnitentiam. Non conquiescam hoc dicere : quotidie peccas? Quotidianam age pœnitentiam. Id quod in singulis quibusque ædibus & ipsi facimus: mox enim ut verriculo collectæ sunt quisquiliæ, eas efferimus domo. Novas instauramus & superaddimus, nec sic interquiescimus ab assiduâ hâc diligentia converrendi domum. Sicut licet quotidie in domo quisquiliæ contra-

hamus, quotidieque eiciamus: ita licet quotidie offendamus, quotidie à Deo nobis remitti optamus. Sed non dimittet, nisi nos ipsi dimittamus. Si septies in die cadat justus, quoties injustus? si centies injustus caderet, centies resurgere vellet, id est, si centies aliquem offenderet, centies sibi remitti optaret. Rationi etiam consentaneum est, ut quis, cum centies offendat, centies dimittat. Vndè ipse Dominus alibi sine ullâ restrictione ait, *dimittite, & Luc. 6. 37. dimittimini.*

FERIA QVARTA

POST DOMINICAM TERTIAM QVADRAGESIMÆ.

*Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum?
non enim lavant manus, &c. Matth. 15. 2.*

Vandoquidē iusti benè apud omnes audiant; & licet unusquisque contendere debeat ut

justus evadat, miror, quare ita nobis consulat Sapiens, *Noli esse iustus multum.* Hoc loco agit Salomon in rigidum & trucem adversus aliena peccata, facileque alios judicantem, atque damnantem. Qui tenet normam justitiæ, aut qui verè justus est, debet im-

becillitates infirmorum sustinere, & errantes in spiritu lenitatis instruere. Vndè Gregorius: *Lib. 5. Mor. cap. 30.* Cum alienos excessus aspicimus, nostra quibus in alijs excessimus, delicta cogitemus; considerata quippe infirmitas propria, mala nobis excusat aliena. Isti Pharisæi, discipulorum errata patefaciendo, injusti meruerunt haberi, quia iusti voluerunt videri. Et qui cum, *Quare*, Christum aggressi sunt, per aliud, *Quare*, à Christo reprehensi sunt. *Quare*, inquit

Ecclesi 7.
27.

Verf. 2.
& 3.

inquiunt, *discipuli tui transgrediuntur*, &c. ait Christus, *Quare & vos transgredimini*, &c. Non prohibet Dominus correctionem, cum illam heri maximè commendaverit; non, inquam, repellit corrigentes, sed diffamantes. Non quærebant isti Iudæi discipulos corrigere, sed deprimere: non intendebant emendationem, sed derelictionem.

Verf. 1.

Accesserunt ad eum ab Ierosolymis Scribae & Pharisei. Et quò venerunt? In Galilæam, ubi erat Dominus, ut advertit Chrysostomus, & colligit ex illo loco, *Ambulabat Iesus in Galilæam; non enim volebat ambulare in Iudæam*, &c. Quis non miretur primarios populi, longum conficere iter conquesturos de lanâ caprinâ, ut aiunt, quòd scilicet discipuli non lavent manus, cum panem manducant? Illos ridemus, & reverà digni sunt risu, quòd huc, illuc cursitent, ut discipulos de re tam levi accusent. Sed væ nobis, ait Hieronymus, ad quos vitia Phariseorum transierunt. Quoties enim minimâ re turbamur, Phariseos imitatur, qui quod parum, aut nihil erat, gravissimum putabant: sed verissimum est, quòd *Pes fatui, facilis in domum proximi.*

Ecol. 21. 25.

Si seiplos considerassent, tantam viam non ambulassent. Intra seiplos primò debebant ambulare, quàm de alijs coram alijs murmurare. Non ita faciebat, qui hæc dicebat, *Perambu-*

Psalm. 100. 2.

labam in innocentia cordis mei, in medio domus mee. Quæ verba expendens Augustinus sic scribit: Domus nostra interior, cor nostrum est: Hanc domum quisquis habet malam, pellitur ab illa foras. Et sic expulsus, non propria vitia considerat, sed aliena, ut arguat & iudicet.

Olim Deus sic per Prophetam conquerebatur, *Sicut vacca lasciviens declinavit Israël.* Placet Divo Hieronymo versio Septuaginta, quæ sic habet, *Sicut vacca asilo percussa declinavit Israël.* Est asilus muscæ genus gregibus maximè infestum; & dicitur Græcè *æstros*, vulgò tabanus, Gallicè *taon*. Hoc insectum boves præcipuè & vacas exagitat & mordet: videbis per prata, per campos, vaccam pascentem, & postmodum sursum ac deorsum curstantem, huc, illuc divagantem, ac per præcipitia sese ferentem: causa autem tantæ agitationis est asilus, sive musca. Miror, dices, quòd hæc beltiola in tantam rabiem tam magnum adigat animal, inquietumque reddat. Sed mirare potiùs, quòd hi Pharisei moveantur, quia discipulorum manus non lavantur. *Ils faisoient d'une mouche un Elephant.*

Osee 4. 16.

Mirare etiam quòd homo tam nobile animal moveatur, magnoque impetu feratur, si vel uno verbulo, aut minimâ injuriâ afficiatur, aut si tantillū tangatur vel percutiatur. Pete ab aliquo: Cur

tuo vicino non loqueris? Cur ei salutationem denegas? Cur, inquam, illum odio habes? Respondit: Me transeunte expuit in terram, quod fortè in mei dedecus fecit. Benè dixisti, fortè, sed esto, quòd de industriâ hoc faciat. Quid ad te quòd expuat in terram, dummodò in tuam non expuat faciem? Nonnè vides te similem fieri vaccæ asilo & muscâ percussæ? Alius dicit: Quoties ille me respicit, digitum suum minitabundus dentibus premit. Quid curas si suum mordeat digitum? Satis tibi sit, quòd non mordeat tuum. Mordentem se, aut tibi minitantem, non pertimescas, nec propterea excandesceas. Nonnulli etiam seipsos conficiunt, quando alij honore eos non afficiunt. Asilo igitur, vel muscâ percutitur, similisque Phariseis efficitur, qui propter huiusmodi irascitur, aut levi aliâ de causâ movetur. Ille magnus & nobilis est, inquit Seneca, qui more magnæ feræ latratum minuto-
 rum canum securus obaudit. Puerorum est leviter ob minima ver-
 bula concitari. Noli magna æstimare, quæ tibi, vel contra te, fi-
 unt aut dicuntur. Inde enim, ait idem, ira infania est, quòd exi-
 gua magna existimatis. Magnum quid & grave scelus existimabant Pharisei, illotis manducare manibus.

Lib. 2. de
 tranquil.
 vitæ c. 3.

Ibidem,

Elephantem mirantur Naturalistæ, qui, cum sit tantæ magnitudinis, & inter terrena anima-

lia primas teneat, omnibusque alijs emineat, conturbatur tamen à minoribus bestiolis, & ab eis laceffit, motibus furiosis & inordinatis circumagitur. Nam teste Plinio, grunnitu porci ita graviter perturbatur, ut quamvis à primo ætatis tempore domitus sit, & mansuetus, tanquam furij incitetur, nullumque teneat ordinem; cujus exempla tradit Ælia-
 nus. Movetur etiam viso mure, quem maximè odit. A vermiculis quoque cæruleis, qui prope Gangem reperiuntur, mirum in modum torquetur, ut testis est idem Plinius. Sed quis non magis mirabitur, hominem ratione eminentem conturbari alicujus ver-
 bis, aut gestibus? Quis non mirabitur hos Scribas & Phariseos, ab Ierosolymis ad Christum accedentes, & de discipulis murmurantes, quòd manus non lavent panem manducantes?

Lib. 8. c. 10.

Lib. 1. c. 33.

Ibidem.

Similes sunt aliqui istis Phari-
 sæis, alij verò peiores. Similes sunt, qui sicut & ipsi ob minima moventur, & in proximum excandescunt, & de proximo passim, apertè & coram omnibus murmurant. Peiores verò illis sunt, qui suo silentio magis quàm verbis proximo detrahunt. Illos serpenti in silentio mordenti comparat Salomon; Si mordeat serpens
 in silentio, nihil eo minùs habet, qui occultè detrahitis. In quæ verba sic Hieronymus: Serpens & detractor equales sunt, quomodo enim ille mordens venenum infert; sic iste

Eccl. 10. 21.

iste detrahens, pectoris virus sui in fratrem effundit.

Dices: Cùm detractor nihil minùs habeat serpente in silentio, & absque sibilo mordente: quæro, quomodo possit in silentio & absque verbis famam proximi mordere? Si quis nihil dicat, quomodo alteri poterit detrahere? Potest quidem, non vitia verbis patefaciendo, sed vel suspirijs & gemitu, vel demissis supercilijs, vel fronte contractâ, aut alijs gestibus, plurimorum vitiorum suspicionem auditoribus ingerendo. Verbi gratiâ, contingit aliquando tres vel quatuor, aut quinque homines invicem congregari, simulque de alicujus vita & moribus confabulari; unus dicit, ille usurarius est: alius ait, ambitioni operam dat, adulter est: alter verò fronte parum obductâ, aut emisso aliquo suspirio, aut voce nihil expresse significante, protestabitur, dicetque: si ego auderem loqui, certè de illo multa haberem dicenda. Vides illum nihil velle expresse dicere, & tamen multa dicit, qui tunc se nolle dicere dicit, multumque detrahit, quia tunc frontem contrahit. Nam hoc pacto præbet audientibus occasionem suspicandi, & iudicandi illum, de quo est sermo, plura adhuc & graviora his, quæ dicta sunt, commisisse. Tacendo igitur detrahit, & veluti serpens in silentio mordet. Est etiam veluti canis, qui sine latratu dentes

infigit: atque ita peior est illis Scribis & Pharisæis apertè murmurantibus de discipulis, quia cùm apertè quæ de illis sentiebant dicerent, alia de illis iudicandi nemini occasionem dabant. Ni fallor, de huiusmodi detractionibus loquebatur Divus Bernardus, dum detractionis species sic describeret: Sunt species pestis, dum alij quidem nudè & irreverenter, ut in buccam venerit, virus evomunt detractionis; Alij autem quodam simulatæ verecundiæ fuce conceptam malitiam, quam retinere non possunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta suspiria, sicque quâdam cum gravitate & tarditate, vultu mœsto, demissis supercilijs, & voce plangente egredi maledictionem: & quidem tantò persuasibiliorem, quantò creditur ab his, qui audiunt, corde invito, & magis condolentis affectu, quàm malitiosè proferri.

De hoc genere detrahentium loquitur Sapiens, *Verba bilinguis, quasi simplicia: & ipsa perveniunt usque ad interiora ventris.* Illud, *quasi*, inquit Hugo, prætextum sonat; quasi dicat: detractor sapientius pietatem obtendens, tamen famam proximi admordet. Sic enim, inquit ille Doctor, loqui consuevit detractor: Deus scit & sanctissima Virgo, quia non dico, nisi pro bono, & quia tangit cor meum, & quia vellem bonum ejus; hæc sunt preparativa sui mendacij credendi. Itaque illud, *quasi*

Serm. 24. in Cant.

Prov. 18. 3.

Hugo in illum locum.)

quasi simplicia, sic accipiendum est, simplicitatem imitantia, & benevolentia adumbrantia. Subjungit; Et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Nemo sanè verbis assequi poterit, quantam & quam profundam plagam detractoris lingua infligere soleat. Illam crudeliorem vocat Divus Bernardus lancea, quā Domini latus fuit confossum. Nec verò ejusmodi linguam ipso etiam mucrone quo Domini latus confossum est, crudeliorem dicere verearis; fodit enim hæc Christi Corpus, & membrum de membro, nec jam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo.

Sunt detractores etiam serpentibus peiores & nocentiores. Primò, quia serpens uni unico nocet morfu, detractor verò tribus, scilicet, sibi, audienti, & cui detrahit; sibi, inquam, nocet, quia in ipsius caput recidit lapis, quem in alium mittit, ut patet in his Phariseis, qui, ut diximus, per unum, *Quare*, meruerunt à Christo increpari, quia per aliud, *Quare*, voluerunt discipulos increpare. Ei etiam qui audit, nocet, quia cum veneno pravæ opinionis imbuit, ut prius jam credat rem enarratam quàm compertam habeat. Et demum illi nocet, cui detrahit: absentem enim & inauditum accusat, condemnat & perimit. Hoc luculenter observat Ser. 17. de idem Bernardus, dum de malemodobene dica linguâ sic scribit. Nunquid vivendi. non vipera est lingua ista? fero-

cissima planè, nimirum, quia tam lethaliter tres inficiat flatu uno.

Secundò, est detractor serpente perniciosior, quia detractoris virus immedicabile & insanabile, multò magis quàm serpentis videtur. Quis enim poterit mederi famæ alicujus à linguâ maledicâ sauciatae & vulneratae? quis illam dilaceratam rascire? Vnde Poëta ad quemdam detractorem:

At si quid nostra tibi bilis inusseris Mart. lib. 6.
ardor, epig.

Vivet & harebit, totoq, legetur in orbe.

Præterea, non semper nocet serpens; quippe serpentes hyeme dū frigore rigent, aut nihil, aut parum lædere scribit Galenus. Sunt etiam aliqui serpentes, qui non locis omnibus nocent. Nam, teste Æliano, nascuntur ad primos Euphratis ortus, quidam serpentes exteris, non indigenis nocentissimi. Item in Syria, angues Syros circa Euphratis ripas dormientes non attingunt, ut scribit Plinius. Aliquando etiam erga benefactorem suum Aspis se gratum præbet; & apud Ægyptios mansuescere tradunt Plutarchus & Ælianus. Serpentes etiam, vel alia venenata absentes, vel mortuos non lædunt. At longè exitior est detractoris lingua, quæ suos perinde ac externos, amicos, inimicos, probos, dormientes, vigilantes, mortuos, viventes invadit, mordet, denigrat, inficit, perimit universos.

Psalm. 51. 4. De quadam linguâ maledicâ sic Psalmista: *Totâ die iniustitiam cogitavit lingua tua.* Non est linguæ cogitare, sed intellectus: tamen sicut intellectus modò pervolat in unum, modò in alium locum, nunc cogitat de his, qui in Oriente, modò de his qui in Occidente sunt: sic lingua maledica, modò iniuste & malè loquitur de presentibus, nunc de absentibus; modò de vivis, nunc de mortuis, nemini parcat. Et sicut intellectus tam de benè quàm de malè agentibus cogitat, ita de utrisque malè loquitur lingua. Si quando Pharisei videbant Ioannem Baptistam non manducantem, dicebant illum demonium habere: hoc illis exprobrat Christus: *Venit Ioannes non manducans, neque bibens, & vos dicitis quia demonium habet.* Christo manducante & bibente, dicebant, *Hic est Potator vini.* Eidem Christo demonia eiicienti, dixerunt, *In Beelzebub principe demoniorum eicit demonia.* Manducante etiam Christo cum peccatoribus dicebant discipuli; *Quare cum peccatoribus manducat Magister vester?* Ita sunt multi istis similes de unoquoque, & propter unumquodque murmurantes: si sis dives, dicunt te esse usurarium, vel te lucrari illicitis bona tua comparasse: si pauper, dicunt te ludo, comestrationibus, aut alijs excessibus omnia consumpsisse: si rideas, indevotum te prædicant: si non rideas, eris hypocrita: si eleemosy-

nam pauperi deneges, eris crudelis: si erogas, tui causâ, aut propter tuum commodum, te hoc facere iudicabunt. Nihil est quod non vituperetur, ac perperam iudicetur à linguâ maledicâ. Lamentetur ergo Hieronymus: *Væ nobis ad quos vitia Phariseorum transferunt.*

Quare & vos transgredimini. &c. Vers. 3.

Docet nos Christus detrahentibus aures non præbere: quia si nullus esset auditor, non esset detractor. Audi monentem, *Cum detractoribus ne miscearis, quoniam repente veniet perditio eorum,* scilicet tam detrahentis, quàm detrahentem audientis. Esto detractori durus & asper: nam, teste Hieronymo, detractor cum tristem faciem viderit audientis, illico conticescet. Nemo invito auditori libenter refert. Duram se præbuit Christus erga illos Phariseos, illosque meritò increpavit.

Debet vir probus audiens detractorem, esse veluti Echo voces retorquens: sic docet Plutarchus, *In Moralibus* quasi non aliter obloquentium detractionibus obfistere, atque illas indidentes remittere debeat, quàm prædura, immota & inconcussa cautes. Echo reddit. Sic nunc se habuisse Christum erga Phariseos, legimus. Dicunt isti, *Quare?* Respondet Christus, *Quare?* Detrahunt, inquam, Pharisei dicentes, *Quare?* Retorquet Christus tanquam Echo eandem vocem, *Quare?* Verba enim contumeliosa

Hom. de
Ira.

meliosa semper reddunt Echo, nimirum repercussa ad eum redeunt, qui illa emisit. Audi Basilium: Non enim sic Echo in ipsos clamantes intempestive infrangitur, sicut in hominem injustum & contumeliosum contumelia revertitur.

Vers. 3.

Quare & vos, &c. Multi alios condemnantes, seipsos condemnant. Citiùs aliena videmus errata, quàm propria: imò graviora nobis videntur aliorum peccata, quàm nostra. Nullus est qui Adamum non condemnet, quòd uxoris persuasionem tam graviter Deum offenderit: & tamen nullus ferè est, qui similia non committat. De hoc meritò conqueritur mellifluus Bernardus: Quàm

Serm. I in
fest. omni.
um Sanct.

multi usque hodie factum Adam graviter dijudicant, & tamen insipienter imitantur! Indignantur adversùs Adam, quòd obedierit voci uxoris suæ, plusquam Dei; & ipsi quotidie Evam suam, carnem videlicet, audiunt, plusquam Deum. Si modò præsentem videremus Adam, in eo articulo positum, ascendentibus cogitationibus in cor ejus, coarctari inter precem uxoris & præceptum Creatoris; nonne clamaremus adversùs illum dicentes: Cave tibi miser, vide ne feceris, seducta est mulier, non acquiescas ei? Vt quid ergo, quoties nos apprehendit tentatio similis, non persuademus similiter nobis ipsis? Qui carni obedit, uxori sine dubio obediret: qui carnem con-

tra Domini præceptum comedit, pomum comedisset. Non igitur alios condemnemus, qui similia patravimus, aut patraremus, si similiter tentaremur. Merito itaque reprehenduntur, qui in discipulos invehuntur, quòd traditiones hominum transgrediantur, cum ipsi divina mandata non custodiant.

Quare & vos transgredimini mandata Dei? Transgressores divinarum mandatorum, audent vocare discipulos transgressores humanarum traditionum. Hoc sæpe contingit, ut qui graviora committit, minora patrantem condemnet. Oculus pulvere gravatus non potest alterius oculi maculam videre: nec manus luto plenæ possunt alias manus sordidas tergere. Hæc similitudo est Divi Gregorij sic scribentis: Nequaquam purè maculam considerat oculus, quem pulvis gravat; & superjectas sordes manus tergere non valet, quæ lutum tenet. Erant isti Pharisei omnino sordidi, quorum anima peccatorum pulvere & luto gravabatur, & tamen manus discipulorum observabant, & ad suam conscientiam non attendebant. Cæterum, sicut suis laudibus non potuissent Pharisei prodesse discipulis, ita nec suis obesse convitijs: nam secundum Augustinum, Nec maculam conscientiam sanat præconium laudantis, nec bonam vulnerat opprobrium convitiantis.

Vers. 3.

Simile.

Lib. 7. Mori
cap. 16.Lib. 3. con-
tra Petilian-
cap. 17.

Quare

Verf. 3.

Quare & vos transgredimini, &c.

Gen. 37. 2.

Non mirum si Christus tam acriter illos arguat; quod ut intelligatur, unum occurrit observandum in Patriarcha Ioseph, qui *accusavit fratres suos apud patrem suum crimine pessimo*. Sed quid ex illa accusatione sibi vendicavit? Certè fratrum odium in se concitavit, qui illius regnum exhorrescentes, illum vendiderunt Ismaëlitis, à quibus in Ægyptum asportatur, ubi secundo venditus, tandem ob adulterij falsam accusationem truditur in carcerem. Vide interim accusatorem accusatum. At incarceratus didicit ad aliorum crimina non respicere, sed sibi ipsi vacare. Nam poterat facile ex Ægypto fratres suos apud patrem accusare de venditionis scelere, sed tacuit: Ne, inquit aliquis, patrem certiorum faceret, à fratribus suis se tuisse crudeliter distractum, & ut exitum somniorum expectaret.

Honcala.

Puer se ad regni culmen ascensurum somniaverat, & dum fratrum mores & scelera carpit, miseram inde servitutem venatur. Qui volebat regnare, non debebat accusare; sed post illam fratrum accusationem, nullius fuit postea accusator, qui futurus erat regni gubernator. Poterat Dominam suam, ipsum falso accusantem, verè apud virum de adulterio accusare, sed noluit, quia sibi alios accusanti nihil profuisse, imò plurimum nocuisse, didicit. Verùm, quod accusatione non

potuit, tandem patientiā impetravit: nam, quia patienter tulit suam venditionem, falsam Dominæ accusationem, ac ipsam incarcerationem, ad maximam meruit pervenire dominationem.

Hoc videtur observasse Divus Serm. de Zeno, cum ait: Ioseph patiens Patient.

invenitur, cum à fratribus rapitur: patiens, cum in puteum demittitur: patiens, durā cum hastā distrahitur: patiens in carcere, & patientior in regno. Quasi idem fuisset in viro sancto patientiæ culmen attigisse tacendo de injurijs, & sceleribus fratrum, & promissi regni culmen intrare. Itaque dum aliorum delicta respexit, ac illorum fit accusator, servitutem incurrit, & cum patienter aliorum defectus tolerat, uni sibi vacans regni clavum obtinuit. Si igitur iusta accusatio non benè cessit Iosepho, quid boni potuit obvenire istis Phariseis, tam vanè & temerè discipulos apud Christum accusantibus, atque dicentibus, *Quare discipuli tui trans-* Verf. 2.
grediuntur, &c.

Quare & vos, &c. Increpationem ad eos convertit Dominus, Verf. 3.

quia illi sunt digni increpatione, qui pleni sunt detractioe. Qui alium vult lædere, primò seipsum lædit. Notanda sunt verba Sapientis; *Sicut avis ad alia transvolans, & passer quò libet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet.* Quæ verba exponens Brixianus ait: Sicut avis avolat & revolat in nidum: ita maledi-

Prov. 26. 2.

leditio redit in maledicentem, & non venit super eum, qui maledicitur. Et in hunc sensum intelligit Divus Bonaventura etiam illud Sapientis, *A detractioe parcite linguæ*; quod seipsum primò lædat detractor.

De Pass.
Simile.

Divus Athanasius hoc exponit hæc aptissimâ similitudine. Quem admodum, si quis serpentem manu apprehendat, dum conatur in alterum proijcere, prorsus ipse mordetur. Aut si quis ignem manu tenens, dum vult hostem lædere ipse primus exurit: sic malitia magis lædit eos, à quibus habetur, quàm in quos tenditur. Comparat Augustinus malitiam, sive injuriam faculæ incensæ, quæ prius ardet & consumitur, quàm aliud incendat. Faculam, inquit, apponis, ut aliquid incendat; nunquid non ipsa facula prior ardet, ut aliquid possit incendere? Malitia autem procedit ex te, & quem prius vastat nisi te? Putabant isti posse discipulis nocere, si de illis obmurmurarent, atque contra illos Christo objectarent unum *Quare?* Sed meritò audierunt retorquentem, eisquæ dicentem aliud *Quare.*

Pulchra
Similitudo.

Qui candelam ardentem digitis proprijs mungit, candelæ quidem clarius lumen efficit, suos autem digitos adurit & contaminat: sic qui iusto detrahit, aut contra proximum obmurmurat, suam quidem mentem, & conscientiam & linguam con-

taminat, & reatu peccati adurit: iusto autem meriti materiam præbet, ejusque famam celebriorem reddit. Quapropter, tanquam ob illam murmurationem contaminatus meretur increpari & reprehendi, ac eadem, quæ isti audire, *Quare & vos transgredimini mandatum Dei?*

Lingua imprudentis subversio illius est, ait Ecclesiasticus; cui quadrat illud Psalmistæ, *Dixit iniustus ut delinquat in semetipso*: vel, ut legit Ambrosius, *ut delinquat sibi*. Nam quidquid dicit iniustus, præcipuè contra proximum, peccatum est, quod non ad proximum, sed ad suum refertur auctorem. Confirmat hoc iste Doctor exemplo partûs viperæ, quæ primò suam scindit parentem. Est iniustus peioris conditionis, quàm serpens: nam serpens venenum alijs fundit, iniustus sibi. Cuius gravior est pœna, ait idem Doctor, quàm ejus, qui pro omni sermone dat pœnas? Pro uno *Quare*, isti audiunt aliud *Quare*, Pro indebita murmuratione adversus discipulos, justam audierunt increpationem à Magistro, quia, secundum Divum Hieronymum, Accusamus sæpè quod facimus, & contra nosmetipsos disertum, in nostra vitia invehimur. Reverà isti volentes discipulos tanquam transgressores traditionum accusare; ipsi tanquam divinorum mandatorum transgressores ab ipsamet veritate convicti sunt.

Verf. 3.

Ecc. 5. 15.

Ps. 15. 2.

Ad Rust de
forma bene
vivendi.

Nof.

Hom. 3. ad
pop.

De interiori
domo
cap. 42.

Epist. ad
Sabinam;

Nosmetipsos primò inspiciamus, & postea alios corrigamus, in nos prius invehamur, quàm de alijs loquamur. Hoc consulti Divus Chrysostomus: Lingua armetur adversus peccata tua, non ad fratris plagam præparetur. Manus discipulorum non lotas respiciebant isti Iudæi, & proprias manus sanguine & muneribus plenas in præjudicium mandatorum Dei non attendebant. Væ illi, inquit Bernardus, qui suam renuit corrigere vitam, & alienæ non desinit detrudere. Si vis detrudere, tua in te peccata retorque. Nostra errata corrigamus, antequam aliena inquiramus, lapsus non erigitur aliorum lapsu: seipsum primùm erigat, & postea alijs manum porrigat. Divus Hieronymus sic contra aliquem calumniatorem invehebatur. Esto, ego flagitiosus sum, ut vulgò jactitas, saltem mecum age pœnitentiam: criminofus sum, ut simulas, imitare lachrymas criminofis. Num mea peccata virtutes tuæ sunt? an malorum tuorum putas solatium, si multos similes habeas? Non fuissent purificatæ conscientiæ Phariseorum, lotionem manuum discipulorum: maculabantur enim transgressionem divinorum mandatorum. Vnde Dominus exprobrans eis cuiusdam præcepti transgressionem, ait illis:

Vers. 4. & 6. *Deum dixit: Honora patrem*

tuum & matrem, & irritum fecistis mandatum Dei. Plurima alia mandata transgrediebantur isti Pharisei, sed de nullo alio voluit Christus conqueri præterquam de isto, ut ostenderet quanti faciat honorem parentibus exhibitum. Observat Pererius reperiri in Scriptura sacra novem præmia, quæ promittuntur filiis, patri & matri honorem & opem præstantibus. Primò, promittitur eis vita diuturna: *Honora* Exod. 20. 12 *patrem & matrem, ut sis longævus super terram.* Secundò, thesaurus: *Sicut qui thesaurizat, ita* Eccli. 3. 54 *qui honorificat matrem suam.* Tertiò, gaudebunt in proprijs filiis: *Qui honorat patrem, iucundabitur* Eccli. 3. 62 *in filiis.* Quartò, firmabitur domus illorum: *Benedictio patris* Eccli. 3. 11 *firmat domos filiorum.* Quintò, exaudietur illorum deprecatio: *Qui honorat patrem, in die orationis suæ exaudietur:* Eccli. 3. 6. *Sextò, honore afficientur: Gloria hominis ex* Eccli. 3. 13 *honore patris sui.* Septimò, illorum Deus semper recordabitur: *Eleemosyna patris non erit in oblivione &* Eccli. 3. 16 *in die tribulationis commemorabitur tui.* Octavò, illorum peccata absolventur, Nam ibidem habetur: *Sicut in sereno elacies, resolventur* Ibid V. 12 *peccata tua.* Nonò, à Deo benedicentur: *Honora patrem tuum; ut superveniat tibi benedictio Dei.*

Sicut autem filij parentibus obediētes, opemque præstantes, non solum in alia vita, sed & in præsentī sæpè remunerantur:

ita inobedientes & proterui, non solum in futuro, sed in hoc saeculo saepe puniuntur: Vnus nobis sufficiat Absalom, qui sumptis armis surrexit adversus patrem suum, illiusque volebat invadere regnum. Plures sequebantur partes Absalomis, quam Davidis, *2. Reg. 17.*

2. Reg. 15. 13. toto corde universus Israel sequebatur Absalom. Paucos homines habebat David secum, cum quibus cogebatur se defendere contra Absalomem, qui licet multo plures haberet milites, quam David, verumtamen fere omnes caesi sunt ab exercitu Davidis. Audiamus Scripturam; Et factum est praelium in saltu Ephraim, & casus est ibi populus Israel ab exercitu David, & facta est plaga magna in die illa viginti millium, & multo plures fuerunt, quos saltus consumpserat, quam hi quos voraverat gladius in die illa.

*2. Reg. 18.
6. 7. & 8.*

Ex quibus notandum est, illud nomen Ephraim, non esse nomen proprium loci, ut observat hic Caietanus, sed appellativum, quod significat augmentum. Nam ex multiplicatione, inquit, animalium nominata videtur sylva illa Ephraim ab augmento. Itaque quando dicitur quod factum est praelium in saltu Ephraim, idem est ac si diceret Scriptura, in saltu, sive in deserto augmenti. Quia secundum Hebraeos, licet exercitus Davidis longè minor esset exercitu Absalomis, tamen tempore praelij & certaminis, & dum dimicandum fuit, auctus est exercitus Davidis, non hominibus,

sed leonibus, ursis, & similibus animalibus, sese ruentibus in milites Absalomis rebellis. Et hoc colligitur ex textu Hebraico, secundum quem legimus, Et multiplicavit sylva ad vorandum populum, praeter hi quos voraverat gladius in die illa. Quærit idem Caietanus, quid multiplicavit feras ad vorandum milites Absalom vagantes per sylvam. Voluit Deus suscitare ipsas feras adversus Absalom & ejus exercitum, quia seipsum suscitaverat adversus patrem suum.

Et non tantum multiplicavit feras, sed & lapides, ac etiam arbores, quibus saltus abundavit; quibus quidem junctis cum exercitu David, debellavit Deus exercitum Absalomis. Ideo dicitur, multo plures fuerunt, quos saltus consumpserat, quam hi quos voraverat gladius. Lapidem enim qui erant in saltu, jaciebantur fortè per Angelos, in milites Absalomis, eosque interficiebant. Merebatur insurgens in patrem ut in eum insurgerent ipsi lapides, & ipsa saxa in faxeum & durum cor. Sed quem lapides non occiderunt, tandem occisum cooperuerunt, ut qui merebatur lapidari vivus, saltem lapidaretur mortuus. Ipso enim mortuo dicit Scriptura, quod tulerunt Absalom, & proiecerunt eum in saltu in foveam grandem, & comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis.

Ligna quoque & ipsas arbores quibus saltus abundabat, armavit

Serm. in
Abfalom
perseq. pa-
trem, tom I

mavit Deus adversus parricidam Abfalom, ad quem sic loquitur Chrysostomus: Respice parricida, respice, inquam, usquequaque in te cuncta converti: te fugientem arbor excipiet, rami interiment, ligna suspendent. Adest arbor, quæ nec patrem, ut tibi parcatur, audivit, & iussa Dei instanter implere contendit: nec poteris hoc bellum impunitus evadere, qui genitori necem conatus es irrogare.

Igitur commisso bello, prosteruntur hostes, adversarii cadunt, inimici vincuntur, nudatur hostis, deseritur parricida. Iam suam in suis conspicit pœnam, jam supplicium debitum sibi, suorum interitu recognoscit. Pergat itaque idem Doctor, simulque exclamet. O nefandum meritum parricidæ! injuriam patris, non pugnantis gladius, non hostilis manus, non jaculantis ictus defendit; sed vindicant ligna, arbor ulciscitur, rami defendunt, nec est ulla creatura, quæ mota non sit, cum ipsam Dominum senserit moveri auctorem. Habet cuncta sibi adversantia, qui patri vel matri adversatur. Eos, inquam, creaturæ non verentur, qui parentes non reverentur. Non desunt Deo media, quibus filij contumaces puniantur. Merito igitur hi reprehenduntur, quorum consilio parentes à filiis deseruntur. Quænam præterea sint, quæ conscientiam maculant, ostendit Dominus, dicens:

De corde exeunt cogitationes male, &c. Ne aliqua mala cogitatio exeat è corde nostro, non permittamus ut intret, & ne intret, diabolo illam suggerenti resistamus. Observant Patres quid de proditore Iuda dicat Evangelista; *Cum diabolus iam misisset in cor*, pulchrâ similitudine sumptâ ab ijs, qui se possessores ostendunt alicujus agri, in illum mittentes & intrantes absque ullâ resistantiâ. Et enim tunc dicitur domus, seu terra alicui tanquam possessori patere, quando is à nemine impeditus in illam mittit sua.

Itaque eò impœnitentiæ & reprobationis devenerat Iudas, ut in ejus cor diabolus sine resistantiâ mittens, inibi ut possessor & dominus sibi sedem pararet. Hanc excogitationem refero Divo Gregorio sic scribenti: Re-

Ioan. 13. 28

Gregorj

Ibidem.

sibi

sibi possessor diabolus immissis malis persuasionibus præoccupat.

Igitur his malis cogitationibus, in quibus homo immoratur, coinquinatur anima, non autem illotis manducare manibus. Ita-

que est præcipue lavanda anima per poenitentiam. Ut enim anima salvetur, necesse est, ut non coinquinetur, vel coinquinata lavetur, cum de superna Ierusalem scriptum sit; *Non intrabit in eam aliquid coinquinatum.*

Apoc. 21.
27.

FERIA QUINTA POST DOMINICAM TERTIAM QUADRAGESIMÆ.

*Surgens IESVS de Synagoga, introivit in domum Simonis.
Socrus autem Simonis tenebatur magnis fe-
bribus. Luc. 4. 38.*

Serm. 18.

IC E A T mihi cum Divo Chrysologo sic exordiri: Ad domum Petri venit Christus, ut domus Petri veniret ad Christum. Venit Christus in mundum, ut etiam mundus veniret ad eum. Adeo est Dominus Deus nostræ salutis cupidus, ut dignetur ad nos venire, ut nos ipsi ad eum veniamus. Poterat olim è cælo legem dare Moyse, sed voluit ad montem Sinai descendere, ut Moyses ad eum posset ascendere.

Lib 3 con-
tra Atria.

Hoc observavit Divus Augustinus sic scribens: Qui poterat ex ipso cælo legem dictare, noverat utile esse hominibus, si de Sinai

eam promulgaret: idque ideo fecit, ut & Moyses ascendere posset.

Introivit igitur in domum Simonis, non manducaturus, sed curaturus, ut insinuat idem Chrysologus; unde illuc Christus, inquit, non epulas percepturus, sed vitam redditurus intravit. Deus quærit homines, non humana; Christus ergo recepturus nos, non quæsiturus advenit. Et ut domum Simonis ingrediatur, de Synagogâ egreditur, ait enim sanctus textus, Egressus Iesus de Synagogâ, introivit in domum Simonis: hoc est, derelictâ Iudæorum Synagogâ, Deus assumpsit sibi in sponsam Ecclesiam, quæ communiter vocatur domus Petri. De Synagogâ iam minando pro-

Luc. 4. 38.

Ibidem.

Ibidem.

Mat. 23. 38. prophetaverat, & prophetando minatus fuerat Dominus, *Ecce relinquetur domus vestra deserta.*

Hanc autem domum Petri, id est, Ecclesiam nunquam Christus deseret, ab eâ nunquam egredietur. **Mat. 28. 20.** *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Ideo non caret mysterio, quod hanc mulierem curaturus, eius manum

Matt. 8. 25. apprehenderit, *tetigit manum eius,* ait Matthæus. Similiter fecit omnibus illis infirmis, quos in eâdem domo curavit, *singulis ma-*

Luc. 4. 40. *nus imponens, curabat eos.* Poterat omnes solo verbo curare, sed huius febricitantis tenendo manum, & alijs infirmantibus imponendo

manus, voluit quodammodo promittere, se nunquam derelicturum hanc domum, id est, hanc Ecclesiam, cujus Pastor futurus erat Petrus. Nam porrigere ma-

num, aut alicui manum exhibere, vel alicujus manum apprehendere, semper fuit apud antiquos signum fœderis & protectionis,

ut testis est Pierius. Vnde dum aliquando Petrus ambularet super mare, & iam mergeretur, **Lib. 35.** *con-*

Mat. 14. 31. *tinuè extendens Iesus manum apprehendit eum;* ut indicaret ei tanquam capiti, ac toti suæ Ecclesiæ, in posterum tantum se præbiturum auxilium, ut nunquam ejus fides deficeret; quod & assevera-

vit & fecit, *Oravi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.*

Cur etiam Christus manum illius mulieris tenuerit, indicat

Serm. 18. Chrysologus. Quæ necessitas

tangendierat, ubi inerat jus jubendi? Quia Adam de manu mulieris acceperat mortem, tenuit

manum, ut quod manus præsumptis amiserat, manus repararet auctoris. Tenuit manum, ut acciperet indulgentiam manus, quæ

carpsit de morte sententiam. Exeundum autem erat de Synagogâ, quæ erat tantum figura hujusce domus, hujusce Ecclesiæ; quam quidem Ecclesiam

voluit firmari, & corroborari operatione miraculorum, quæ ut ostenderet nullibi præterquam

in eâ esse patranda, voluit Dominus in hac domo Petri curare infirmos, & alia miracula agere, ut innueret, quod extra Eccle-

siam non est salus.

Præterea, nulli nisi in hac Ecclesiâ voluit relinquere corpus suum. Ibi ministratur ei; & **Verf. 39.** *sur-*

gens ministravit ei, ut innueret nullum aliud ministerium fore sibi gratum extra hanc domum,

vel hanc Ecclesiam. Ibi fiunt & audiuntur orationes Sanctorum, & **Ibidem** *rogaverunt pro eâ.* Ibi ejiciun-

tur dæmonia, **Luc. 4. 41.** *exibant autem dæmonia à multis.* In solâ Ecclesiâ

fiunt bona & acceptanda opera; extra illam nullus potest esse Christianus, nec unquam est, & erit Ecclesia, ubi hæc non repe-

riuntur. Hoc indicat Divus Augustinus his verbis. Quisquis ille est, & qualiscunque ille est, Christianus non est, qui in Christi Ecclesiâ non est. Sola quippe est,

per quam sacrificium Dominus

Hh liben-

libenter accipiat: sola quæ pro
errantibus fiducialiter interce-
dat. In una Catholica Ecclesia
vera hostia Redemptoris immo-
latur, de cuius carnibus iussio ef-
ferri foras prohibet, quia dari
sanctum canibus vetat. Sola est,
in qua opus bonum fructuosè
peragitur: sola est, in qua myste-
ria superna veraciter contem-
plantur, &c. quia ex sola Catho-
lica Ecclesia veritas conspici-
tur.

Merebatur Synagoga ut Chri-
stus de illa exiret; tanta enim faci-
nora patrabant Iudæi, ut indigni
essent præsentia Christi. Narrat
Iosephus, & refertur ab Egesip-
po, quod à Sanctuario sæpè au-
diebatur hæc vox, *transeamus ex
his sedibus*. Ideò, teste Hierony-
mo, tempore Passionis velum tem-
pli scindebatur, ut ostenderet
Dominus, quod apud Iudæos
amplius non morabatur. Et ubi

Lib. 5. de
excid. le-
rosol. c. 44.

Luc. 23. 45. nos legimus, *velum templi scissum
est*, testatur idem Doctor se le-
gisse in quodam Evangelio He-
bræo, *superliminare templi lapsum
est*. Quo significabatur inde ex-
eundum esse, ubi ipsa liminaria
cadebant, quæ portas jungebant.

Ezech. 8. 6. Aliquando Deus loquens Eze-
chieli, sic conquerebatur de qui-
busdam nefandissimis peccatis &
abominationibus, quæ fiebant in
templo; *Fili hominis, putasne, vides
tu, quid isti faciunt, abominationes
magnas, quas domus Israël facis hic,
ut procul recedam à Sanctuario meo?*
Quasi dicat: multas jam vidisti

abominationes, sed non omnes,
ego quem nihil latet vidi, & vi-
deo, quæ quidem me templo abi-
gunt & recedere cogunt: sum
itaque ab hoc loco, à Synagoga
recessurus, per subtractionem gra-
tiæ & favoris, & ingrediar do-
mum Petri, id est, Ecclesiam ad-
versus quam *porta inferi non præ-* Mat. 16. 18.
valebunt.

Interim, si propter peccata
tam dilectus populus derelinqui-
tur, Synagoga tantis ornata be-
neficijs deseritur, dic mihi quid
tibi continget, si tot vitijs te de-
das? Multas viderat Propheta
abominationes, sed non omnes,
& tamen propter illas quas vide-
rat, merebatur Synagoga deseri.
Multa etiam nos videmus patra-
ri peccata: sed Deus bone, quot
nefandissima committuntur, quæ
à nobis non cognoscuntur, nec
sciuntur? ita ut liceat nobis nunc
eadem dicere quæ Divus Cy- Lib. 2. epist.
prius suo ævo, & fortè adhuc
graviora. Paulisper te crede sub-
duci in montis ardui verticem
celsiorem, & speculari inde re-
rum infra te jacentium species,
&c. Gerne tu itinera latronibus
clausa, maria obsessa prædonibus
cruento horrore castrorum bella
ubique divisa, madet orbis mu-
tuo sanguine, &c. O si & possis in
illa sublimi specula constitutus,
oculos tuos inferere secretis, re-
cludere cubiculorum obductas
fores, & ad conscientiam lumi-
num penetralia occulta referare!
aspicias ab impudicis geri, quod
nec

nec aspicere possit frons pudica; videas, quod crimen sit & vide: libidinibus insanis in viros, viri prouunt; fiunt, quæ nec ipsis, nec illis possunt placere, qui faciunt ibidem in publico accusatores, in occulto rei, in semetipsum censors, pariter & nocentes: damnant foris quod intus operantur; admittunt libenter, quod eum admiserint, criminantur. Nunquam Christus ab Ecclesiâ in quam semel ingressus est, & quam sibi desponsauit, recedet, sed si similia crimina opereris, ab ipso sine dubio relinqueris.

Vers. 38.

Socrus autem Simonis, &c. Hæc verba perpendens Tertullianus sic scribit: Agnosco Petri maritum per socrum. Dices, Cur Christus Petrum jam uxoratum vocavit ad Apostolatam, cum alios discipulos non uxoratos elegerit? Ut ostenderet etiam in statu conjugali ita posse hominem vivere, ut etiam mereatur ad aliquam dignitatem, imò sanctitatem pervenire. Ita vivebat Petrus cum uxore, ut potuerit esse Apostolus sine uxore, nec post Apostolatū requirebat uxorem, qui pro Apostolatu libenter reliquit uxorem. Non potest quis cum uxore promoveri ad sacerdotalem dignitatem, sed potest iuste vivendo cum uxore pervenire ad sanctitatem. Vnum observat Chrysostomus notatu dignum? Henoch erat vir iustus & uxoratus, habuitque filios & filias; his non obstantibus ambu-

lavit cum Deo, non tam vacavit uxori & familiæ, quàm Deo & conscientiæ. Quod ut inaueret Scriptura, dixit eum semel filium genuisse, & ambulasse cum Deo; & post hunc filium genitum, iterum diu vixisse, & genuisse filios & filias, & semper cum Deo ambulasse; & postea raptum fuisse ad alium statum. *Vixit Henoch sexaginta annis, & genuit Mathusalem, & ambulavit Henoch cum Deo, & vixit postquam genuit Mathusalem, trecentis annis, & genuit filios & filias, & ambulavit cum Deo, nec apparuit, quia tulit eum Deus.* Hinc colligit ille Doctor, non repugnare matrimonium vitæ sanctitati, licet non conveniat Ecclesiasticæ dignitati. Audiant viri & mulieres, inquit, & discant iusti virtutem, nec putent nuptias in causâ esse, quod quis Deo non placeat. Nam idcirco Sacra Scriptura semel & iterum id significavit, dicens, *Henoch genuit Mathusalem, & placuit Deo; & idcirco ingeminat dicens, & placuit postquam genuit,* ne quis arbitretur virtutis obstaculum esse conjugium.

Quando autem Deus voluit Henoch ex hominum consortio subducere, non tulit cum eo uxorem ejus, sed illâ relicta tulit eum Deus; etiam cum uxore ita piè vixerat, ut hanc meruerit translationem. Deus, inquit Theodo-
 Quest. 45.
 retus, Henoch sibi gratissimum in Gen. transtulit, eumque sejunxit à mortalium vitâ, ut quicumque piè vivere statuerit, animadvertat

Gen. 5. 24.
12. 24.Hom. 10. in
Genes.

quanto in honore habendus sit. Ita quamvis Petrus ante vocationem habuerit uxorem, tamen sic se gessit in illo statu, ut ad subliorem meruerit promoveri, non tamen cum uxore, quia hoc statui repugnabat.

Fuit quidem Petrus uxoratus; sed ipse & alij, si qui fuerint discipuli uxorati, ubi primùm fuerunt à Christo ad Apostolatam vocati, officio conjugali renuntiarent, ut testis est Hieronymus, & satis colligitur ex illis verbis, *Mat. 19. 27. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Statim enim Dominus explicans, quid sit relinquere omnia, dicit; *Omnis qui reliquerit patrem, aut matrem, aut uxorem, &c.* Rationem reddit Origenes, cur debeant Sacerdotes esse cælibes: Quia, inquit, impeditur sacrificium indefinens his, qui conjugaliibus necessitatibus serviunt; undè solius est offerre sacrificium, qui indefinenti & perpetuè se devoverit castitati. Iustè etiam prohibetur Sacerdotibus conjugium, ut animadvertant, quantà puritate dignum sit eorum ministerium. Si enim quod laicis permittitur, illis interdicitur, quantò magis quod omnibus est illicitum? nempe adulterium, sacrilegium, incestus, fornicatio, &c. Quanta autem puritas requiratur in Sacerdotibus, constat ex his leprosis, quos Christus misit ad sacerdotes. Legitur enim *Match. 8. 4.* apud Matthæum, quòd cuidam leproso ad Christum venienti, &

ab eo sanitatem postulanti, dictum est, *Vade, & ostende te Sacerdoti, & offer munus tuum.* Idem dictum est & decem alijs leprosis curationem petentibus, *Ite, ostendite vos Sacerdotibus.* Notat Scriptura quòd isti leprosi, dum irent mundati sunt. Cur curantur, si ut curentur, mittantur? Respondet Ambrosius, ideò curari euntes, ne immundi sese Sacerdotibus offerrent. Si autem qui offertur Sacerdoti, debet esse mundus, quantò magis ipse Sacerdos? Vide Sacerdos, ait ille Doctor, si mundos eos, qui ante fuerat leprosi, Christus jubet occurrere Sacerdotibus, quantò magis ipsum convenit esse Sacerdotem? Quomodo autem poterit esse mundus, si inter sordes versetur muliebres?

Quærit Divus Ambrosius, cur Matthæus enarrando Christi genealogiam, quarundam personarum quæ malè vixerant meminert, veluti Achoz, Iechonæ, Bersabæ, quas quidem personas tacuit Lucas similem referens generationis seriem. Respondet ille Doctor, quòd Matthæus loquebatur tunc de Christo tanquam Redemptore, qui venerat peccatores salvos facere; undè ipse ait, *Non veni vocare iustos, sed peccatores:* Lucas verò in istà genealogiâ loquebatur de Christo prout erat Sacerdos; & quia in Sacerdote requiritur summa puritas, ideò noluit referre, Christum de quibusdam descendisse, qui erant criminibus inquinati.

Hæc

Lib. 1 in Iovin.

Mat. 19. 27.

Ibidem. Vers. 29.

Hom. 23 in Num.

Luc. 17. 14.

Lib. de vitiis.

In Luc. 3.

Hæc sunt hujus Doctoris verba. Neque enim Achaz, neque Iechoniam, neque postremò Vriæ uxorem nominandos putavit, ut immaculatam sacerdotalis generis seriem declararet. Vide quantæ requiratur in Sacerdote puritas: nulla debent esse in Sacerdotibus peccata, ne memorentur; & si quæ sint, taceantur, sicut tacentur eorum progenitores peccato maculati.

Vers. 38.

Socrus Simonis tenebatur febribus.

Licet Christus hanc domum Petri, id est, Ecclesiam diligat, in illâ tamen nonnullos teneri febribus, aut alijs incommodis exagitari permittit. Tamdiu malis agitaberis, quamdiu in hoc mundo moraberis. Præclare Seneca dice-

Lib. de con-
solat. c. 35.

re solebat, nullam domum in orbe terrarum aut esse, aut fuisse sine comploratione. Vndè meritò Solon legum Atticarum conditor dicebat, urbes, oppida, domos nihil aliud esse, quàm humanarum ærumnarum domicilia. Si qua domus debuisset ab infirmitatibus & miserijs eximi, certè hoc meruisset domus Petri, ob ejus in Christum amorem; *Tusci*

Ioan. 11. 15.
& 17.

Domine, quia ego diligo te: nec tamè eximitur, imò non febre, sed febribus afficitur. Vndè optimè exclamat Ambrosius: Quid in hac vitâ non experimur adversi? quas non procellas, tempestatesq; perpetimur? quibus non exagitamur incommodis? cujus parcitur meritis.

Lib. de
mor. sati.

De hoc mundo illud dicere possumus, quod sacra Scriptura de

Ægypto in tempore Pharaonis, *Non erat domus, in quâ non iacêret mortuus.* Sic in hoc mundo nulla

est domus, in quâ non reperiatur aliqua tribulatio, vel ob mortem mariti, vel ob infirmitatem uxoris aut filij, vel ob opes deperditas, vel ob aliquam querelam, vel processus, aut aliundè. Repletur hic mundus spinis, illamque cum Ioële vocare possumus *tor-*

rentem spinarum. Sicut enim non potest transiri torrens plenus; quin madescat & intingatur aliqua pars corporis: si verò plenus sit spinis, vix poterit etiam transiri, quin pungatur pes, ei que aliqua spina infigatur: ita tot spinis, tot calamitatibus repletur hic mundus, ut vix ullus, imò nullus transire possit, quin aliquâ pungatur & afficiatur. Audiamus de his differentem, & ad Deum loquentem. Quaquaversum se verterit anima hominis, ad dolores fugit alibi, præterquam in te. Liceat & nobis cum Poëtâ dicere.

Aug. lib. 4.
Conf. c. 10.Ovid. lib. 1.
de remed.

Es quis non causas mille doloris amor, habet.

Quis infans non lachrymatur, si spinis pungatur? Infantem nascentem audimus plorantem, ergo vel jam sentit spinas, vel spinas è suo ploratu prædicat. Hoc observavit idem Doctor. Nascitur puer, & statim plorat; quando plorabat, nesciens Propheta suæ calamitatis erat, lachrymæ enim testes sunt miseriæ. Nondum loquitur, & jam prophetat; quid prophetat? in labore se futurum: suis ergo

Serm. 34.
de verb.
Apost.

testatur lachrymis hunc mundum plenum esse spinis.

Sumus igitur omnes calamitatibus obnoxij, non quod eadem omnibus adveniant, sed quædam uni, quædam verò alteri; & licet quis aliquâ prosperitate gaudere videatur, aliquâ tamen animi aut corporis afflictione premitur. De quodam sic dicit Scriptura: *Dives, sed leprosus*. Similiter de nonnullis dicere possumus: hic quidem dives est, sed semper infirmus; ille est ingenio præditus, sed nullâ sanguinis nobilitate donatus: alius quod liberos habeat, gaudet, sed protervos dolet. Dicat igitur Boëtius. Huic sensus exuberat, sed est pudori degener sanguis: hunc nobilitas notum facit, sed angustia rei familiaris inclusus mallet esse ignotus: ille verò utique circumfluus, vitam cælibem deflet: ille nuptijs fœlix, orbus liberis, alieno censum mittit hæredi: alius prole lætatus filij, aut filia, delictis mæstus illachrymat. Inest enim singulis quod inexpertus ignoret, & expertus exhorreat.

Possumus autem morbos & alia adversa patienter tolerare, non evitare, sicut non possumus impedire pluviam ne cadat super tecta, fluctus ne feriant navem, aut morbos ne corpus afficiant. Sed nobis curandum est, ut tecta pluviae, naves verò fluctibus resistant, morbisque remedium adhibeatur. Ita cum non sit in nostrâ potestate, prohibere ne afflictio-

nes, & tribulationes eveniant, nobis saltem incumbendum est, ut patiētiâ præmuniti, illas equo animo feramus. Hæc similitudine utitur Divus Chrysostomus, in-
Hom. 31. in
1 ad Cor.
evitabiles pressuras ostendens, & ad eas patienter tolerandas monens: Qui, inquit, domum struit, non hæc spectat, ut non pluvia super ipsam descendat, nevé radius incumbat, quia istud nullâ ope caveri potest, sed studet quomodo hæc omnia domus sustinere possit: & qui navem fabricat, non hoc agit, ut ne fluctus obturpet, nevé undæ extollantur, cū ei impossibile sit; sed ut navis compages, & latera ad omnia idonea sint: & corporis curam habens, non hoc agit, ne inæqualis aëris vis oboriat, sed quomodo corpus omnia tolerare possit. Hoc ipsum in moribus fieri oportet.

Ideo autem Deus permittit hinc nos vexari, ne illum obliviscamur, atque mundum nos turbare, ut illum desistamus amare. Unde Augustinus: Si cessaret Deus, & non misceret amaritudines fœlicitatibus sæculi, oblivisceremur eum. Et tamen vexantem diligimus, cum turbante libenter moramur, quid si non vexaret, aut turbaret? Hoc mirabatur idē Doctor: Mundus te turbat, & In Psal. 93.
amatur, quid faceres si tranquillus esset?

Observat Chrysostomus, quod Deus solus, id est, sine hominibus maneret, si nullas hominibus
Hom. 4. de
pœnitentia.
im-

Lib. 2. de
consol.
prof. 4.

immitteret adversitates. Primò, quia sine afflictionibus vix aliquis ad Deum recurreret, quæ sunt veluti calcæia quibus pressi ad eum tendimus. Vnde Gregorius: Mala quæ hæc nos premunt, ad Deum ire compellunt. Deinde, secum quis Deum non haberet, si tribulationibus careret, cum eo libenter Deus versatur, qui afflictione vexatur. Audi quid dicat, *Cum ipso sum in tribulatione*. Vnde Bernardus asserit, tribulationem esse præcipuum signum divinæ præsentiae apud aliquem. Vnde scimus, inquit, quod nobiscum sit Dominus in tribulatione? ex eo utique quod in tribulatione nos sumus. Idcirco ipsemet Sanctus alibi, sciens Deum peculiari modo adesse afflictis, nihil aliud optabat præter tribulationem. *Cum ipso sum in tribulatione*, ait Deus, & ego interim aliud requiram quam tribulationem? Fortè Iesus in domum Petri non intrasset, si illius socrus febribus non laborasset.

Vers. 38.

Tenebatur magnis febribus. Expende hæc verba, & scito esse verba Lucæ, & Medici, & Evangelistæ, de quo sic Hieronymus: Omnia ejus verba sunt languentis animi medicina: loquitur ut Medicus, & mederi conatur. Sunt ejus verba veluti *Recipies*. Nō dicit *tenebat*, sed, *tenebatur*; fortè tenebatur, ne extolleretur. Deus qui

Iob. 28. 25.

fecit ventis pondus, ne evanescant, mittit interdum infirmitates suis amicis, ne insollescant. Sic se ha-

buit erga D. Paulum, qui ne superbiret, & ne magnitudo revelationum illum extolleret, datus est illi stimulus carnis angelus Satana, qui illum colaphizaret. Qui quidem stimulus, secundum Augustinum erat quidam gravissimus dolor, qui à Satana immittebatur, & quo totum ejus corpus afflictabatur: Doloze quondam corporis traditur exagitatus vehementer, immisso ab angelo Satanæ: nam & sanctus Iob ita probatus est. Ad quid hujusmodi dolor? Respondet idem Doctor: Ne extolleretur tanquam juvenis, colaphizatur ut puer. Quos castigare volumus, colaphis cædimus.

In Psal. 130

Magnam Deus confert alicui gratiam, si permittat illum detineri infirmitatibus, ne dissolvatur voluptatibus. Nulla infirmitate tenebantur, qui hæc loquebantur, *Nullum sit pratum, quod non pertransseat luxuria nostra*. Per pratum lascivientes non transissent, si infirmi jacuissent. Cuidam amantissimæ apud Oseam clamanti, *Vadam* Osee 2. 5. post amatores meos, &c. dictum est, & 6. *Propter hoc sepiam vias tuas spinis*. Expende, propter hoc, quasi dicat Deus: Ided ne vadas apponam spinas, quibus pungaris, atque ita detinearis. Huic quasi spina infigitur, qui aliquo morbo afficitur.

Rex Antiochus, ut Dei populum vexaret, multisque incommodis afficeret, insit agitatum currum suum, & sine intermissione agere iussit. Verum quid tam velociter

Mat. 9. 4.

Ibidem.

Orat. 5. in
Epist. ad
Heb.

citer currentem detinet? gravissimus quidem dolor. Audi Scripturam; *Apprehendit eum dolor divus viscerum, & amara internorum tormenta.* Ponderat Divus Chrysostomus hoc verbum, *Apprehendit*, quasi dicat, fugiebat à Deo, currebat ad malum; sed eum subsecutus est dolor, eumque apprehendit, atque detinuit. Sic nobis sæpè contingit, ut ad peccata tendamus, sed morbis aut afflictionibus apprehendimur & detinemur.

Valdè considerandum est illud Davidis ad Dominum, *Induxisti nos in laqueum*, non ut suffocaremur, sed ut detineremur. unde Divus Augustinus sic legit, *Induxisti nos in muscipulam*, ut includeremur, ne per illicita vagaremur: prius enim dixerat David: *posuit animam meam ad vitam.* In quem

In Psal. 65.9

locum sic ille Doctor: Vide, inquit, quomodo Deus sævit in illos, quorum animam posuit ad vitam. Induxisti nos in muscipulam, non ut capti moreremur, sed inde liberaremur. Optimum est signum, dum currentes ad delicias laqueo infirmitatis detinemur, ne tandem damnemur: tunc Deus vult nos curare, quando permittit nos agrotare: tunc vult conferre salutem, quando deneget sanitatem. Noli igitur mirari, nec conqueri, si veluti hæc mulier, magnis tenearis febribus, aut alijs morbis. Quantum autem conducat nos ita detineri, indicat idem Augustinus. Quàm multi agrotant in lectulo innocentes,

qui si sani essent, procederent ad scelera committenda? Quàm multis obest sanitas? Latro qui procedit ad faucem occidere hominem, quantò melius illi erat, si ægrotaret? Qui nocte surgit ad fodiendum parietem alienum, quantò illi melius si febribus jactaretur? Innocentiùs ægrotaret, qui sceleratè sanus est.

Tenebatur magnis febribus. Fe- Vers. 38.

bres corporis tenent nos, sed nos tenemus febres animæ. Febris corporis aliquando est quotidiana, aliquando tertiana, modò quartana: at omnibus periculior est continua. His febribus aliquando tenemur; sed si Deus illis imperet, ut nos dimittant, statim obediunt. Audi: *Imperavit fe-* Vers. 39.

bri, & dimisit eam. Quænā autem sit febris animæ indicat Ambrosius: Febris nostra avaritia est, febris nostra In hunc locum,
luxuria est, febris nostra ambitio est, febris nostra iracundia est. His febribus non tenemur, sed eas tenemus. Febres corporis quibus interdum tenemur, Deo imperanti obediunt; & nos qui febres animæ, nempe avaritiam, luxuriam, &c. tenemus, Deo non obediemus? Præcipit Deus ut dimittamus injuriam nobis illatam, bona proximi restituamus, luxuriam deferamus; peccata quæ apud nos tenemus, confiteamur: sed nihil horum agimus. An febris corporis tenens nos, obedientior erit nobis tenentibus febres animæ?

Rogaverunt illum pro ea. Christus Vers. 38.
rogantes

Tract. 7. in
Joan.

rogantes audivit, & febricitantem curavit, & sanata ministravit: nam *surgens ministrabat eis*. Ideò Iesus voluit eam curare, ut posset ministrare, & fortè non curasset, si illam non ministraturam, & obsequium præstituram prævidisset. Sæpè, si ab infirmitatibus nostris liberaremur, non tantùm Deo non obsequeremur, sed illum offenderemus. Hoc agnoscit qui hîc nos infirmari permittit; & licèt illum precemur, aut alij pro nobis, non liberat, eo quòd non expediat: si enim expediret, exaudiret. Aliquo morbo Paulus tenebatur, qui ut ab eo discederet, Deum precabatur: *Ter Dominum rogavi, ut discederet à me*. Habuit se Deus erga Apostolum veluti Medicus, qui si aliquid molestum apponat infirmo, & roget infirmus ut illud auferatur, non amovet, sed illum ad patientiam hortatur, cùm inde sit curandus. Hæc similitudo est ejus-

2. Cor. 12. 8.

In Psal. 30.

2. Cor. 12. 9.

dem Augustini sic scribentis: Quomodo cùm Medicus apponit circa viscera aliquod epithema molestum & ardens, inde tamen curandus est ille cujus viscera tumebant; cùm ille inde ardere cœperit, & cruciari à medicamento, rogat Medicum ut auferat medicamentum: Medicus autem consolatur, monet patientiam, quia novit quã utile sit quod apposuit. Ita ter rogavit Paulus, sed audi vocem Medici: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur*. Si responsum est Pau-

lo, ut patientiam habeat, quia hoc illi pro salute animæ suæ expediebat; quid vultis ut nobis infirmis, vexatis, afflictis, respondeat Deus, nisi ut patientiam habeamus, ut infirmitatibus & tribulationibus perficiamur?

Vel ideò Deus permittit ut interdum vexemur, ut illum deprecemur, non blasphememus. Premebatur Paulus, & rogabat; premuntur alij, & blasphemant. Boni enim si aliquã infirmitate percutiantur, benedicunt Deum: mali verò maledicunt. Mali similes sunt cœno, boni unguento: si cœnum exagitetur, malè olet, si unguentum, suaviter fragrat. Hæc excogitatio est Augustini, dum sic scribit: In eadem afflictione civit. Dei; mali Deum detestantur atque blasphemant, boni autem precantur & laudant; tantum interest, non qualia, sed qualis quisque patiatur: nam pari motu exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suaviter fragrat unguentum.

Lib. 1. de civit. Dei cap. 8.

Mundus iste est veluti Xenodochium in quo sunt multi & varij infirmi, hic febribus assiduis æstuat, ille laterum dolore corripitur, alius podagrâ torquetur, alij alijs infirmitatibus laborant. Cognitis his omnibus Medicus diversa adhibet medicamenta pro diversitate morborum: huic enim potionem amaram, alteri verò dulcem præscribit: cibum huic, vinum denegat illi, vel concedit. Cur ita? quia sic unicuique judi-

cat expedire. Ita in hoc mundo videtur se habere Deus veluti Medicus: hujus animæ infirmitatem curat per paupertatem, istius per aliam adversitatem, unicuique tribuit prout melius illi videtur expedire. Das Medico pecuniam, licet amara jungat, da Deo gloriam, licet adversa immitat. Intelligas homo, ait Au-

In Psal. 21. gustinus, Medicum esse Deum, & tribulationem medicamentum esse ad salutem, non poenam ad damnationem. Sub medicamento positus ureris, secaris, clamas, non audit Medicus ad voluntatem, sed audit ad sanitatem. Propterea idem Doctor conqueritur alibi, Quid de medicina sive de adversitate doleamus: Vnde plangis? medicina est, non poena, castigatio, non damnatio.

Verf. 39. *Stans super illam imperavit fe-*

Marc. I. 31. *bris.* Marcus enarrans hanc curationem, sic scribit: *Accedens elevavit eam apprehensa manu eius.* Poterat Christus Iesus hanc mulierem sine tactu curare, sed tantum imperare. Quæ necessitas tangendi, inquit Chrysologus, ubi inerat jus imperandi? Hoc facto docuit nos Dominus, quod qui vult à febre peccati liberari & justificari, debet manum suam jungere manui Christi, hoc est, suum præbere consensum, & Deo cooperari. Nulli Dominus denegat manum suam, opem suam omnibus præbet, omnibus offert; sed non omnes eam arripiunt. De hoc olim conquerebatur, & utinam

nunc non conqueratur; *Extendi Prov. 2. 24. manum meam, & non erat qui respu-*
ceret: Tunc manum extendit, tunc offert opem, dum te inspirat, & Prædicatores mittit. Febri meretur æstare, qui remedia sibi renuit applicari: à peccato non vult surgere, qui manum suam Deo non vult porrigere. Petebat ille manum Dei adjutricem, qui sic clamabat; *Adiutor meus esto Do-* Psal. 26. 9.
mine: postmodum fatetur Dominum illum juvisse, *tenuisti manum* Psal. 73. 14
dexteram meam.

Observandum est, Dei opera esse in duplici differentia: quædam quæ fiunt, aut facta sunt per ipsum solum, & sine alicujus adminiculo; ut creatio cælorum: quædam verò, quæ licet solus facere posset, tamen non vult, quia non decet, ut peccatoris justificatio: nam qui creavit nos sine nobis, non justificabit nos sine nobis, id est, non salvaberis, nisi tu etiam opereris; tibi relinquenda est concubina & amasia, restituenda bona ablata, confitenda peccata. Ista autem opera, quamvis Deo adjuvante fiant, tamen solus non censetur operari; ille quidem tecum, tu verò cum illo: ille præbet manum suam, tu præbe tuam, atque ita simul cum illo operare. Hæc autem duplicia opera declaravit optime Isai-

Isai. 42. 1.
Lib. 1. de
adoratione.

suam,

*tuam, & sanavi te. Quasi dicat, si-
ne te creavi cœlos, solus ego fir-
mavi terram, sed ut sanem & sal-
vem te, voco te & apprehendo
manum tuam, præbe mihi illam,
volo enim tecum opereris, ut
salveris.*

*Ille autem porrigit Deo ma-
num suam, qui oblati à Deo au-
xilijs utitur. Deus clamat, Nolo
mortem peccatoris, sed ut magis con-
vertatur, & vivat. Ideò ne pecca-
tor pereat præbet Deus manum
suam, porrigit in naufragio tabu-*

*lam, pulsat ostium nostrum; ma-
num nostram porrigamus, tabu-
lam arripiamus, eique pulsanti
aperiamus: id est, auxilijs, Sacra-
mentis, beneficijs, quibus nos af-
ficit, utamur, ne in infirmitate
naturæ deferamur, & ope divinâ
destituti relinquamur. Hoc me-
tuebant viri pii, teste Divo Leo-
ne, qui sic scribit: Hæc Sanctis
causa est tremendi, ne ipsis ope-
ribus pietatis elati, deferantur
ope gratiæ, & remaneant in in-
firmitate naturæ.*

Serm. 8;

FERIA SEXTA

POST DOMINICAM TERTIAM
QUADRAGESIMÆ.

*Venit IESVS in Civitatem Samariæ, quæ dicitur
Sichar, &c. Ioan. 4. 5.*

*VENIT fons ad fon-
tem, venit sitiens ad
sitientem, venit que-
rens animas, ad que-
rentem aquas: venit
reficiens ad reficientem, venit
sessurus supra montem, ad acces-
suram ad fontem; venit fatigatus
ex itinere, ad fatigatam ex scele-
re; venit, Samaritanus à Iudæis
vocandus, ad Samaritanam; ip-
sum Iudæum vocaturam; venit
petiturus ad petituram, venit
concessurus ad negaturam, venit*

*magister ad famulam, venit Deus
ad mulierem, venit mundus ad
immundam, venit, inquam, Iesus
in Civitatem Samariæ, quæ dicitur
Sichar, &c. Et venit ad venien-
tem: venit mulier de Samariâ hau-
rire aquam: venit dicturus, da mihi
bibere, ad dicturam, da mihi hanc
aquam.*

Ibidem.

Vers. 7.

Vers. 15.

*Videndus est qui venit, &
quid venienti dixerit audien-
dum. Videamus, inquam, quid
agat, dum ad fontem se recepit,
& audiamus quid dicat Samari-
tanæ*

tanz accedenti ad hunc fontem:
Verf. 6. Iesus ergo fatigatus ex itinere, sede-
 bat sic supra fontem. O Ioannes
 qui scribis sic, explica nobis illud,
Ioan. 3. 16. sic. Sed dicere potes, explicet
 illud, qui ait, *Ioan. 31.* Sic Deus dilexit mun-
 dum, ut filium suum unigenitum da-
 ret. Et qui de me dixit, *32.* Sic eum
 volo manere, dicat inquam ille, qui
 sedebat sic. Fortè hunc sedendi
 modum nullus unquam scivit,
 nisi is qui dicebat, *Psal. 138. 1.* Tu cognovisti
 sessionem meam, & resurrectionem
 meam. Secundum Divum Augu-
 stinum, hæc sunt verba Christi
 ad Patrem. Quærit ergo ille Do-
 ctor: Quid hîc sessio? Quid hîc
 Resurrectio? Qui sedet humiliat
 se. Sedit ergo Dominus in Pas-
 sione, resurrexit in Resurrectio-
 ne. Itaque, per illam sessionem
 intelligimus Christi Passionem,
 & præcipuè Crucifixionem, hu-
 miliavit enim se usque ad mortem,
 mortem autem Crucis. Quando igi-
 tur audimus Dominum sedisse sic
 supra fontem, dicere possumus
 tunc, sic, id est, ad modum Cru-
 cis, vel brachijs extensis, sicut in
 Cruce, Christum supra fontem
 sedisse. Quando sic sedebat, *Verf. 6.*
 erat quasi sexta, & eâdem horâ
 Cruci affixus est: Videns igitur
 Dominus hanc suam sessionem
 adumbrare suam Passionem, &
 eâdem horâ sedisse supra fontem,
 quâ crucifigendus erat, voluit
 fortè, & eodem modo sedere,
 quo crucifigi, & eâdem siti vexa-
 ri, quâ in Cruce, & potum sedens
 supra fontem, sicut patiens supra

Crucem postulare. Fuit illi fons
 altera Crux; & sicut fatigatus ex
 itinere, sedebat sic supra fontem,
 similiter fatigatus ex tormentis,
 fagellis, laboribus, tandem sedit
 in Cruce. In Cruce autem dici-
 tur sedisse, quia dum crucifigere-
 tur primò sedit, postmodum bra-
 chia extendit, & tandem clavis
 affixus est; & fortè hæc Christi
 Passio, sive crucifixio, vocatur
 sessio, quia à sessione inchoavit.

Si autem quæras, cur sedendo
 etiam Crucem efformaverit, aut
 ad modum Crucis sederit. Res-
 pondendum est, quòd Christus
 etiam dum quiescere videbatur,
 voluit semper habere doloris ob-
 jectum. Idcirco, quamvis (ut di-
 cemus infra) potum peteret, &
 posset habere, ab eo abstinuit,
 non bibit, ne sedendo & bibendo
 corpus suum recrearet, sed con-
 tentus sessione, siti voluit labora-
 re: & ne in istâ sessione nimium
 delectari videretur, ita sese in eâ
 composuit, ut quasi crucifixus
 apparuerit; ut hoc pacto animum
 suum affligeret ex recordatione
 futuræ crucifixionis. Sèper enim
 voluit Dominus habere etiam præ
 oculis quo doleret, & pateretur:
 ut in eo adimpleretur, *Psal. 37. 18.*
dolor meus in conspectu meo semper. Hoc habu-
 erunt olim viri sancti, quantò
 magis caput omnium Sanctorum;
 Patientissimus Iob à stercore in
 pristinas divitias restitutus, filios
 vitæ sanctos iterum non recepit,
 imò nec petijt. Cur ita? Respon-
 det Tertullianus. Sustinuit tam
 , volun-

voluntariam orbitatem, ne sine patientiâ viveret. Quia restitutis sibi facultatibus, habebat undè gauderet, voluit Deus, ut inter illa gaudia haberet quo doleret, orbatuſcilicet huiusmodi filijs.

Iacob multa dum viveret perpeſſus erat, verum, ne etiam dum mortuus eſſet, oſſa ejus quieſcere viderentur, unum jam moriturus

Gen. 47. 29 petijt à filio, *Facies mihi miſericordiam, ut non ſepelias me in Ægypto, ſed auſeras me de terrâ hâc.* Cur petit aliò transferri oſſa?

Orat. de ſi-
de reſur.

Dicat Ambroſius: Transferri oſſa ſua obſervavit, ne vel mortuus quieſceret. Qui ſemper in vitâ laboraverat, etiam mortuus quieſcere nolebat. Sic Chriſtus Ieſus, quamdiu apud nos degit, nunquam quieſcere e-
legit. Quapropter etiam ſedendo non fuit ſine patientiæ occasione, ob recordationem ſuæ Paſſionis, ad quâ jam ſeſe exercebat, quando ſic ſedebat. Itaque Chriſtus nunquam minùs ſedebat, vel quieſcebat, quàm cùm ſedebat & quieſcebat. Quando ergo audis quòd *ſedebat ſic*, intellige, *ſic*, id eſt, ita ſedebat, ut propterea non quieſceret; vel, ſedebat ſic, ac ſi jam fuiſſet in Cruce extenſus.

Verſ. 6.

Hora erat quaſi ſexta. Notatur hora, ut ſignentur myſteria. Vocavit Dominus hanc mulierem horâ ſextâ, id eſt, meridianâ; circa illam horam Adam *ad auram poſt meridiem* vocavit, eâdem horâ D. Paulum, ut ipſemet fatetur; *Die mediâ in viâ audivi vocem loquentem mihi Hebræicâ linguâ: Saule, Saule,*

Genef. 3. 8.

Act. 16. 13.

quid me perſequeris? In meridiè, aut circa meridiem convertitur Magdalena: venit enim in domum Pharifæi ubi Chriſtus recumbebat, tempore prandij, quod circa meridiè fiebat. Quando autem vocat eâ horâ, aut aliâ, peccatores, videtur illis innuere, ſe aliqua paſſuros ex his quæ ipſe paſſus eſt, horâ illâ ſextâ, ſive meridianâ. Huc ſpectabat Drogo, dum hæc ſcribebat. Circuire poſſum, Domine, cœlum & terram, & mare, & nunquam te inveniâ, niſi tantùm in Cruce, ibi paſcis, ibi cubas in meridiè. Id eſt, nunquam quis poterit Chriſtum invenire, ſi ex his quæ paſſus eſt nihil voluerit ſubire.

Lib. de Paſ-
ſione.

Mulier da mihi bibere. Bis ſiti-
viſſe Dominum, & tamen non bibiſſe legimus, ſcilicet nunc, & in Cruce. Modò quidè dicit, *Da mihi bibere.* Quòd autem biberit, non legitur. In Cruce dixit, *Sitis*, ſed, teſte Evangeliftâ, *cùm guſtaſſet noluit bibere.* Vndè illum devotiſſimè interrogat Bernardus: Quid ſitis Domine Ieſu? plus te cruciat tua ſitis quàm tua Cruce; de Cruce ſiles, & de ſiti clamas. Non tam Dominum Cruce vexabat, quàm ſitis. Nam ſiti magis quàm fame, aut alio tormento vexari hominem teſtatur Ariſtoteles. Vndè Dionyſius ille tyrannus, quos maximè vexare volebat, eos ſitim provocantia mādudare cogebat, & poſtea ſitientes bibere non ſinebat, ut eò plus vexarentur, quò plus ſitirent.

Verſ. 7.

Mat. 27. 34.

Bernardus

Lib. de So-
cretis.

Duabus igitur de causis Christus tunc sitiens non bibebat. Primo, non bibit, ut plus sitiret, plus sitivit, ut plus cruciaretur, plus autem cruciabatur, ut plus amor ejus in nos manifestaretur. Præterea, ideo tunc non bibit, licet potum postulaverit, ut ostenderet se non aquam, non vinum, nec alium potum sitire, sed tantum salutem nostram: vel, ideo sitiebat, ut nos sui sitientes redderet.

Te vult, ô peccator, dum à te petit bibere; vult, inquam, ut tu illum sitias, sicut ille te. Audi Gregorium Nazianzenum: Sitit sitiri Dominus. Illum David sitiebat, quando aquam de cisterna Bethleemica postulabat; *O si quis mihi daret potum aqua, de cisterna qua est in Bethleem.* Tunc tres viri fortes irrumpentes castra Philistinorum, hauserunt aquam, & attulerunt ei. *At ille noluit bibere.* Cur non bibit, quod tam vehementer exoptavit, & tam instanter postulavit? Quia non aquam Bethleem, sed illum fontem, nempe Christum, qui nasciturus erat in Bethleem, sitiebat. Idcirco aliàs clamabat, *Quemadmodum*

desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.

Dixit igitur Christus, *Mulier da mihi bibere*, ut ostendat se sitire, & consequenter multum pati: & tamen non vult illam suam sitim levare, ut innueret se non tam aquam sitire, quam animam hujus peccatricis, & ut in eâ sui si-

tim provocaret, quia sitit sitiri Dominus. Itaque non tantum sitiens vixit, sed & sitiens mortuus est, imò adhuc sitiens sedet ad dexteram Patris. Sed quid sitit ibi? Sitit sitiri, id est, optat ut illam & illam gloriam desideremus. Et jam illa mulier sitire incepit, quando Christo aquam vivam promittenti, dixit, *Da mihi hanc aquam.* Nihil aliud in hoc mundo sitire debemus præter Christum.

Dicimus etiam ideo Christum, licet postulaverit, non bibisse, ut ostenderet & manifestaret, quâ ratione bibere postulabat: non enim petebat bibere, ut biberet, sitimque suam aquâ levaret, sed ideo petebat, ut homo daret, & dando mereretur & præmiaretur. Quando, verbi gratiâ, dixit in Cruce, *Sitio*, non tam sibi, quam crucifigentibus consulebat: ut scilicet suppeteret eis in extremo illo vitæ articulo bene de se merendi occasio. Quia dando, sicut scriptum est, *merenti sceram*, vel *amato animo vinum*, aut certè *calicem aqua frigida*, sese ali-

quâ ratione disposuissent ad promerendam Dei gratiam, Passionis fructum, ac effectum orationis pro crucifixoribus.

Ita nunc non petit bibere ab hac muliere, ut bibat: existimo ergo, quod licet illa aquam dedisset, Christus non bibisset, sed ideo petebat, ut danti aquam, gratiam tribueret. Ideò ait illi Christus, *Si scires donum Dei, & quis est*

qui

Orat. 40. in
S. Baptif.

2 Reg. 23.
15.

Verf. 15.

Prov. 31. 6.

Mat. 10. 42.

Verf. 101

qui dicit tibi, da mihi bibere, forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam. Quasi dicat; si scires quis, & cur petat à te: non enim peto bibere ut bibam, sed ut præbenti tribuam gratiam; nec me cogit ad petendum necessitas bibendi, sed desiderium præmiandi. Non curabat Christus suam tunc extinguere sitim, ideò non bibebat: sed quærebat tribuentibus dare gratiam, & gloriam, ideò petebat.

Verf. 7.

Pfal. 15. 2.

Mulier da mihi bibere. Tunc Deus dare vult quando petit, non quòd nostris indigeat, Bonorum nostrorum non indiget, sed ut suis nos bonis repleat. Ideò petit, ut petenti demus, & postea nobis postulantibus ipse maiora concedat. Imò ideò à nobis postulat, ut postmodum nobis petentibus non dare, sed reddere, & nobis satisfacere videatur. Ideò inquam à nobis prius vult accipere, ut cum dederit, existimetur non hoc facere ex gratià, sed ex debito, ait Chrysostomus.

Hom. 15. in

1 ad Thell.

Ibidem.

Gen. 22. 2.

Quærit idem Doctor, cur Deus qui nullius indiget, ab Abrahamo filium petierit; Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offer illum, &c. Non quærebat Deus Isaacum mori, quem volebat vivere, ut ex eo Messias descenderet, & tamen postulat in holocaustum, quem sciebat non esse mactandum, jubet ut occidatur, qui scit se missurum Angelum ne occidatur. Interim Abraham iussis obtemperans concidit ligna, parat ignem

& gladium, ducit secum filium; Et venerunt ad locum quem ostendit ei Deus, in quo pater filium mactare non formidat, filius immolari non recusat, uterque paratus est obedire; ille mortem inferendo, hic subeundo. Unde exclamat Divus Chrysostomus: O religiosam animam! ô fortem mentem! ô ingens robur animi! Vtrum admirer, fortemne spiritum patris, an tam constantem filij obedientiam? quòd neque reluctatus est, nec factum ægrè tulit, sed cessit, & obtemperavit ijs quæ à patre fiebant, & sicut agnus cum silentio, super altare decubuit, expectans patris dexteram. Iuvat & audire B. Zenonem Episcopum Veronensem, hoc factum extollentem: O novum spectaculum, ac verè Deo dignum! non percussoris, non percutiendi variat color, non membra tremore vibrantur, non demissi, non torui sunt oculi; nemo rogat, nemo trepidat, nemo se excusat, nemo turbatur. Ille erexit gladium, iste cervicem. Quid hoc est? Ecce parricida redit incruentus, & qui immolatus est, vivit. Fœlix orbis foret, si omnes sic fierent parricidæ.

Gen. 22. 9.

Hom. 48. in Gen.

In catena Lipomani.

Cur itaque Deus petierit filium ab Abrahamo, rationem assignat Chrysostomus: Erat Deus, inquit, filium suum pro nobis donaturus, sed ne videretur nobis donare, sed nobis debere, iussit Abraham dare filium suum, ut rem magnam faciens nihil

nihil magnum videretur facere. Ut autem Deus quodammodo teneretur dare hominibus filium suum, voluit ab homine petere filium. Dedit homo filium affectu, non effectu, & affectus suum fuisset effectum sortitus, si ab ipso Deo non fuisset impeditus. Videtur Deus dixisse, da homo, ut dem; da mihi filium tuum, & ego dabo tibi meum. Voluit da-

Joan. 3. 16. re homo, & Deus dedit. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Et certè, ut videretur debuisse dare, ab homine voluit postulare; ne, si non dedisset, haberetur homo liberalior Deo.

Vult itaque Deus homini se obligare, dum dignatur ab homine postulare: magis gloriatur de his quæ ab homine accipit, quàm de his quæ homini concedit. Videbimus illum in extremo Iudicio gloriantem, quando bona sibi in persona pauperum exhibita audiemus recensentem; Esurivi, & dedistis mihi manducare.

Mat. 25. 35. Ideo petebat, ut dares, & dando perciperes. Quid? regnum cælo-

Mat. 25. 34. rum; audiemus namque, percipite paratum vobis regnum. Parat tibi hoc regnum, quando parat pauperem ad te mittendū, & à te postulaturum: tunc non recenset Deus quæ tibi dederit, sed quod ei dederis. Ut, inquit idem Doctor, magis gloriatur quod acceperit, quàm quod dederit, non tam dicet, hoc dedi, quàm, hæc accepi. Idem sentit Nazianzenus, qui sic scribit: Cùm à Deo bene-

ficiū petitur, beneficio affici se putat: iucundiùs dat, quàm alij accipiunt. Ergo, Mulier da mihi bibere, ut merearis audire, Sisti, & dedisti mihi bibere. Vers. 7.

Ideò petit Dominus ut detur ei bibere, ut ipse det bibere; petit aquam, ut det gratiam & gloriam. Optat ut ei concedatur, ut & ipse largiatur. Audiamus optantē, Quis det talem eos habere mentem, ut timeant me, & custodiā universa mandata mea, ut benè sit eis? Domine cur ab eis vis timeri? ut benè sit eis. Cur vis mandata tua custodiri, ut benè sit eis. Quod ego postulē, non mea, sed vestra interest. Similiter, ideò petit bibere ab hac muliere, ut benè sit ei, nam petit ut det.

Mulier da mihi bibere. Non tam sitit Dominus aquam hujus fontis, quàm salutem hujus fontis. At Domine vide quid sitias. Populo tuo olim exprobrando dixisti; Quid tibi vis in via Aegypti, ut bibas aquam turbidam? Et nunc permitte nobis, ut tibi dicamus; Quid tibi vis in via Samariae, ut petas aquam turbidam? Hæc enim mulier est veluti aqua turbida, cæno impudiciæ plena. Observa hoc D. Athanasius, qui sic scribit: Hæc mulier viros juxta Samaritanorum leges habuit, qui mortui jam erant; postea scortabatur. Nemo siquidem cum ea, tanquam cum uxore legitimā volebat cohabitare. Illa verò apud se habuit virum, cum quo consuetudinem habebat, & non erat hic manifestus aut legitimus maritus.

Lib. Quest. de Script. quæst. 19.

maritus. Cum igitur hæc mulier suâ fornicatione esset sicut aqua turbida & cœnosa, & tanquam stercus in viâ, cum esset fornicaria; quomodo tu Deus cum sis, ab illâ bibere poscis, quæ est mulier Samaritana, & tam obscœna? Audio Domine te dicentem, *Non veni salutare iustos, sed peccatores.* Quid est hoc, nisi, idcò descendendi de cœlo, ut in hoc mundo sitiam aquam turbidam, id est, animas hominum peccato sordidas, velut animam istius mulieris, quæ vitijs inficiebatur? Et tamen Christus amore ejus salutis afficiebatur.

Matt. 9. 13.

Eccl. 25. 15.

Hinc colligite auditores, quàm ardentem sitiat salutem animarum nostrarum. In ipso verificatur illud, *Viator sitiens ad fontem os aperiet, & ab omni aquâ proximâ bibet.* Qui vehementi siti cruciatur, non attendit quid bibat, dummodo habeat, quod bibat. Sic Dominus adeò sitit animas nostras, ut non videatur attendere quales sint, dummodo ejus sint. Sic sitivit salutem Matthæi, adulteræ, Chananæ, Magdalene, latronis, & aliorum peccatorû. Eâdem siti sitiebat salutem crucifigentium se, dum dicebat, *Sitio.* Quid in tantâ siti datum est ei? acetum. Cum accepisset acetum, dixit, *Consummatum est.*

Ioan. 19. 28

Ibid. 30.

Est autem aceti tanta fortitudo, ut præggrandes lapides dissolvat, quos ferrum quassare non valuit, maximè si infundatur igni lapidibus superposito. Hæc arte

usus est Hannibal, dum ab Hispaniâ exercitum trajiceret in Italiam, & Alpium rupibus impediretur, ut testis est titus Livius, Decad. 32 lib. 2. qui sic scribit: *Milites cum cædendum esset saxum, arboribus circa immanibus dejectis struem ingentem lignorum faciunt, eamque succendunt, ardentiaque saxa infuso aceto putrefaciunt.* Ita ardebat, & ardet Christi amor in durissimos peccatores, ut ad illorum lapidea corda frangenda, etiam acetum voluerit admittere. Quis nostrum igitur licet cor gerat lapideum, non molliatur, si recordetur Dominum fuisse in siti suâ pro nobis aceto potatum? Qualis ardor, qualis Iesu Christi sitis, ut acetum non respuat? Qualis, inquam ejus amor, ut sordidissimos peccatores admittat?

Quomodo tu Iudæus cœm sis, &c. Multi sunt huic mulieri similes, ad quos si accedat pauper elemosynâ petiturus, respondet: *Quomodo tu, qui sanus es corpore, petis elemosynâ? Quare non laboras? Cur terram non fodis, aut alicui domino non ministras, & servis? Alij dicunt; Quomodo tu à me mæducare vel bibere poscis, cum sis me ditior, & opulentior, aut sanè à me poscis qui tot feci jacturas, qui tantam habeo familiam alendam, non te? Et non tantum sese offerentibus indigis utuntur hoc Quomodo, sed etiam dum quis eos hortatur, ut adimpleant id quod tenentur, verbi gratiâ, dum suadentur, ut inimicitias dimittant;*

Var. 9.

Quomodo, aiunt, tu amicus meus cum sis hoc à me poscis? nonne scis adeò me esse offensum, ut nullo modo ignoscere debeam, sine detrimento mei honoris? O miser, si scires donum Dei, id est, quod tibi promittitur, si hanc noxam dimittas; & quis est qui tibi dicit, *Mihi vindicta, & ego retribuam*. Non est Prædicator aut Confessor, sed Deus ipse, per Prædicatorem & Confessorem.

Verùm liceat nobis dicere Christo; *Quomodo tu Deus cum sis, à me bibere poscis qui sum miserrimus peccator?* Tu dives à me paupere, tu potens à me infirmo, tu qui bonorum nostrorum non indiges, à me qui omnibus indigeo, poscis. Petivit David à Sacerdote Achimilech, ut daret ei, si quid haberet ad manum. Dominus postulat tantum à nobis quod habemus ad manum. Epulabatur ille dives quotidie splendide; ab eo petebat Lazarus, ut daretur aliquid ex his quæ habebat ad manum, sed impius non tantum quæ ad manum, imò verò quæ ad pedes habuit recusavit, nempe micas, quas de mensa cadentes conculcabat: Hæc Samaritana quærebat, disputabat an daret ei aquam, quam proiecisset in terram & conculcasset. Quam bonus Israël Deus, qui à nobis duntaxat expostulat, quæ habemus ad manum, illa scilicet quæ dare possumus. Poterat ista mulier dare illi bibere, cum haberet hydriam præ manibus, unde poterat aquam comode haurire.

Quomodo tu Iudæus cum sis, à me bibere poscis, quæ sum mulier Samaritana? Dic mulier, & adde, quæ sum mulier luxuriosa: nam luxuriosi nihil habent, quod Deo dent, & quod amasijs suis non præbeant. Vnde inter alias rationes, quæ movebant Iobum ad peccatum luxuriæ fugiendum, hæc una erat: *Quam enim partem, aiebat, haberet in me Deus?* Quasi diceret, si ego aliquam muliere abuterer, nihil esset in me, quod illius non esset. Quæ in me sunt, Dei sunt, non amasiæ. Audi Apostolum: *Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi?* Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. Ille membra sua Deo suffragatur, qui suæ amasiæ obsequio occupatur. Itaque si quis habeat quam diligit amasiam, aut aliqua mulier amasium, dicere potest; *Quam partem habet in me Deus?* Cor enim amasiæ diligit, lingua de ea loquitur, oculi eam respiciunt, pedes ad eam visendam currunt, digiti amatorias scribunt epistolas, aures libenter de ea loquentes audiunt, intellectus semper de illa cogitat, memoria illius recordatur, voluntas illam amat. *Quam partem habet in me Deus?* Merito igitur libidinoso dicere potest, cum nullam in te habeam partem, non habebis partem mecum.

Non sine causa igitur Beatus Pachomius, referente Palladio, optasset potius ferarum dentibus dilaniari, quam peccato libidinis macu-

Verf. 9.

Iob. 31. 2.

I. Cor. 6. 15.

Iob. 31. 1.

Ioa. 11. 8.

Palladius in historia Lausiaca cap. 26. Psal. 84. 9. Psal. 122. 2. Psal. 50. 17. Psal. 39. 9.

maculari. Agnoscebat enim mēbra sua non esse meretricis, sed Dei. Habet homo aures, ergo dicat, *Audiam quid loquatur in me Dominus*. Habet oculos, dicat, non oculi nostri ad amasiam, sed, *oculi nostri ad Dominum Deum nostrum*. Habet os, ergo non amasiam, sed Deum laudet, *Os meum annuntiabit laudem tuam*. Habet cor, ergo Deum diligat, ei que dicat, *Volui Legem tuam in medio cordis mei*.

Tempore Iustiniani Cæsaris, cum ab Arriano Wandalorum Rege, ob fidei constantiam quibusdam Africanis Episcopis lingue essent exsectæ, vacuo tamen ore integra verba formantes clamant: *Ecce videte, linguas non habemus, & loquimur*. Quid tamen uni ob actum libidinosum acciderit narrat D. Gregorius: Unus eorum, inquit, Constantino poli postea in luxuriam lapsus, mox privatus est dono mirabili, recto videlicet omnipotentis Dei iudicio, ut qui carnis continentiam neglexerat servare, sine lingua carneâ non haberet verba veritatis. Non erat ei concessa facultas fandi, ut per eam quæreret opportunitatem mœchandi. Merito voluit Deus, ut eâ privaretur, cum in Dei obsequium eâ non uteretur. Ecce igitur mulier Samaritana quæ se totam traderat amasio, habebat pedes, habebat manus, non Christo, sed viro non suo; manibus suis, imò hydræ suæ parcebat, ne aquam Domino hauriret, & toto corpo-

re serviebat suo amasio. *Quam ergo partem habeat in ea Deus?* Et ut ostenderet se habere, undè recusaret, dicebat: *Quomodo tu Iudeus cum sis, à me bibere possis quæ sum mulier Samaritana.*

Si scires donum Dei, & quis est qui tibi dicit, da mibi bibere. Vtinam unusquisque nostrum sciret & intelligeret, & cognosceret, quis est pauper, qui à nobis postulat eleemosynam. Christus enim est qui latet in pauperis personâ; Beatus, ait David, qui intelligit super egenum & pauperem. Quæ verba explicans Hieronymus ait: Intelligentiâ opus est, ut sciatur quis sit egenus & pauper. Nam pauper est qui Christum repræsentat. Unde B. Chrysologus, Man- nus pauperis, ait, est manus Christi. Dant te eleemosynam, non manus pauperis, sed Christi, illam recipit. Propterea aliquando audiemus: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.*

Multi hodie hoc non intelligunt, aut intelligere nolunt: non curant agnoscere illum qui à nobis petit in paupere. Idcirco ad orandum ut hæc agnoscamus nos adhortatur idem Chrysologus: Oremus, fratres, ut ipse nobis intelligere intelligenda concedat, qui se in paupere intelligi sic demonstrat: quod ipse qui cælum regit, sit nudus in paupere, quod in esuriēte esuriat saturitas rerum, quod sitiat in sitiente fons viventium, quod frustum panis, & calicem aquæ, dator omnium

K k 2 quæ-

Verf. 9.

Verf. 10.

Psal. 40. 24

Epist. 150. ad Hedib.

Serm. 14

Mat. 25. 40.

Ibidem.

querat, quod Deus amore pauperis sic se deponat, ut non adsit pauperi, sed ipse sit pauper. O igitur si scires donum Dei, quando ad te venit pauper, & postulat à te, ut des ei, aut manducare, aut bibere, forsitan peteres ab eo, ut à te peteret.

Vers. 10, 8. Si scires donum Dei, &c. Reverà donum Dei huic mulieri offerebatur, quando Christus ab eà aquam putei postulabat, eamque ad aquam vivam, nempe gratiam petendam invitabat, ad quam recipiendam illam disponebat, nec non ab aqua terrenà, ad cœlestem evehere volebat, ut aquas hujus mundi, id est, voluptates fastidiret. Hæc consideranda videtur proponere Rupertus, dum ait: *Io Ioan. 4.* In hoc opere pretium est attendere miram dignationem divinæ sapientiæ, quæ sic parvulis condescendit, ut non omittat qualemcumque, cum occasio sibi obiecerit, quin per ejus similitudinem, illius introducendi studio quasi præ oculis exhibeat invisibilia mysteria regni Dei. Qualis autem sit aqua quam hæc mulier veniebat haurire, ostenditur, dum ei à Christo dicitur,

Vers. 13. Omnis qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum. Quid per aquam hujus putei intelligatur, innuit Augustinus: Aqua, in puteo, voluptas sæculi est in profunditate tenebrosa: hinc eam hauriunt homines hydriæ cupiditatis, &c. Ex eà quidem homines hauriunt, & semper sitiunt, bibunt, & si-

tim non extinguunt. Quare? quia ut aqua sitim extinguat, necesse est, ubi sitis est, perveniat, scilicet ad linguam, palatum, guttur. Illa enim sunt quæ sitiunt: non extinguitur sitis, dum manus, vel pes lavantur, quia manus & pes non sitiunt. Ita non extinguitur opes temporales possidendi desiderium, quando, verbi gratiâ, pecunijs impletur marsupium, aut frumento horreum; non enim illa sunt quæ opes desiderant, sed anima, quæ illis satiari non potest, quia ad eam hæc attingere non possunt. Sola Dei gratia est quæ animam satiat, quia, teste Lyrano, habens gratiâ Dei, habet Deum, & ideo non desiderat aliquid, quod non habeat. Nihil enim est, quod animam satiet, nisi Deus, qui haberi non potest sine illâ aquâ vivâ, id est, cujus subjectum anima est. Dicat igitur unusquisque, Domine da mihi hanc aquam.

Vis unum ex multis videre bibentem ex aquâ hujus putei, sive ex divitijs & delicijs hujus sæculi? Attende Aman, qui quæ bibebat amicis suis exponebat. De illo sic Scriptura: *Convocavit ad se amicos suos, & exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum, & quantâ eum gloriâ super omnes Principes, & servos suos Rex elevarer.* Hæc bibebat, & adhuc sitiebat; audiamus sitientem, & dicentem: *Es cum hac omnia habeam, nihil me habere puto.* Quamvis multa haberet, nihil tamen se habere putabat.

Esther. 6. 10. & 11.

ibid. 13.

Vers. 13.

tabat. Quare? Quia omnis qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum. Cum nihil sit, quod in hoc mundo animam satiet, nullus est qui suâ sorte contentus sit. Hoc optimè Chrysostomus observavit, dum ait: Qui in stercore cubat, misera & ignominiosa conditione se esse dolet; quem si liberes, & necessarijs rebus instructum reddas, rursum dolebit, quod non ultra necessitatem super sit aliquid. Adde ergo, ille plus ultra concupiscet, nec propterea minùs dolebit: ægrè enim illi erit, quod jam in Republicâ non sit; mox illud si concedas, miserum se existimabit, quod inter primos non sit. Sed & hoc assecutus, dolebit quod non sit Princeps, & si sit, quod non totius gentis; quod si totius, quod non multarum; & si multarum, quod non omnium. Iam qui Princeps est, dolebit quod Rex non sit; si Rex, quod non solus; si solus, quod non totius orbis terrarum; & si totius orbis, non esse alium orbem dolebit. Itaque ita sitiet iterum, quidquid in hoc mundo adipiscatur.

Mat. 16. 18.

Promiserat Dominus Petro summum Pontificatum, dum dixit ei, Tu es Petrus, & super banc petram adificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni cœlorum: veruntamen his non contentus sitiebat iterum, & quasi nihil habuisset, aut nihil esset habiturus, ad Christum accessit aliquid petiturus; secuti sumus te, quid ergo eris nobis? Quid vis amplius? pro-

Mat. 23. 27.

mittuntur tibi claves regni cœlorum. Ut ego existimo, magis optasset quod aperitur, quàm quo aperitur: magis inquam optasset regnum cœlorum, quàm claves regni cœlorum; non satiabatur datis clavibus, sed dante claves: ipse enim solus potest nostrum satiare appetitum, quia omnia est in omnibus; cœtera quæ sunt, cum non sint omnia, non possunt nos satiare per omnia. Audi Augustinum: Aurum non potest tibi esse argentum, vinum non potest tibi esse panis, lux non potest tibi esse potus, Deus tuus totum tibi erit.

In Psal. 36

Vndè & idem alibi monet, ne à Deo nisi seipsum petamus, rationemque assignans ait: Noli extra Deum aliquid ab eo querere, ipse tibi sufficit. Quantumlibet sis avarus, sufficit tibi Deus. Etenim avaritia terram quærebat possidere totam, adde & cœlum; plus est, qui fecit cœlum & terram. Idcirco Deum quæramus, & aquam vivam ab eo petamus, ex quâ qui biberit, non sitiet in æternum. Gratia enim, quæ per illam aquam intelligitur, potentissima est ad extinguendam sitim. Utinam ex eâ bibisset, & cum eâ obiisset dives epulo, quia modò non sitiret: sed eâ relictâ, aquam hujus putei, hujus inquam mundi, scilicet delicias & voluptates bibebat; undè iterum sitiebat; sitiebat, sitit, & sitiet in æternum.

Vers. 32.

Præterea, maximum donum fuit huic mulieri concessum, dum Dominus ei seipsum ma-

Verf. 36. nifestavit, dicens; *Ego sum, qui loquor tecum.* Hæc verba confirmant & ostendunt ardentem sitim, ac vehementem amorem Domini ergo peccatores. Multis ex discipulis non se revelavit Dominus: duo ex eis euntes Emaus, illum quidem cognoverunt in fractione panis, sed ipse evanuit ex oculis eorum. Voce eis non se revelavit: at huic mulieri aperte dicit; *Ego sum, qui loquor tecum.* Similiter Paulo adhuc in membris eum persequenti dixit, *Ego sum Iesus quem tu persequeris.* Hoc observat, & miratur Chrysologus. Cum oculos duorum discipulorum Dominus aperuit, tunc ex ipsorum conspectu ablatum est: se ipsum illis voce non revelavit, & tamen mulieri dixit, *Ego sum;* Paulo quoque se manifestavit, &c. Cur hoc? ut ostendat quantum saluti peccatorum invigilet, ut præ illis, justos videatur relinquere & despicere.

Verf. 26. *Ego sum, qui loquor tecum.* Deus non potest negare seipsum, teste Paulo; & idem nomen indicat huic mulieri, quod antea Moyfi, qui dum quæreret ejus nomen, respondit Dominus: *Ego sum, qui sum.* Ita nunc ait, *Ego sum, qui loquor tecum.* Ac si diceret: Qui est, dignatur loqui ei, quæ non est. Nota quod sicut nomen Dei est, esse: ita è contrario, creaturarum nomen est, non esse; ut si rogetur homo, lapis, Angelus; Quis, aut quid es? Qui vocaris? respondere possis, ac debeat: Meum no-

men est, non esse: Deus vocatur, *Ego sum*: ego autem vocor, non sum. Primò, quia omnis res creata, priusquam crearetur, habuit æternum non esse.

Secundò, si corruptibilis est, habebit rursum æternum non esse, si incorruptibilis est, uti est Angelus, potest semper habere non esse; quia ipsius esse est in potestate Dei, liberè ipsum conservantis, & potentis omni momento ipsum annihilare. Tertiò, quia dum est, variabilis & mutabilis est, ac proinde admixtum habet non esse: in omni enim mutatione ratio quædam ipsius non esse includitur. Quartò, quia quælibet res creata, ait Plato in Theæteto, plus habet non entis, quàm entis: verbi gratiâ, homo tantum habet esse hominis, sed habet non esse cæli, terræ, lapidis, Angeli, aliarumque rerum omnium. Itaque homo habet tantum unum esse, & innumera non esse. Sciebat Ioannes suum nomen, nam quærentibus, an ipse esset Christus, aut Elias, aut Propheta, respondebat *non sum.* Iactant se homines, & volunt haberi quod non sunt, dicuntque: *Ego sum dives, ego sum nobilis, ego sum sapiens:* sed reverà unicuique dici potest, tu nihil horum es: imò *tu non es.*

Christus igitur Deus eum sit, optimè ait huic mulieri, *Ego sum, qui loquor tecum.* Et quia illud quod est, loquebatur ei quod non est; ideo non mirum, si venientes discipuli eius mirabantur, quia cum

muliere loquebatur. Ecce causa admirationis illorum; est enim admiratione dignum, quod creator creaturæ, quod ens non enti, quod inquam ille *qui est*, digne-
tur loqui ei quæ *non est*. Et non tantum hæc mulier, quatenus creatura, poterat dicere, *non sum*, sed maximè quatenus peccatrix & fornicatrix. Quamquam istius ablegationis discipulorum aliam assignet rationem D. Chrysostomus, dum sic quærit: Quare discipulos suos ablegaverat Dominus? Mulier illa paupercula erat, neque potuisset multorum satellitum numerum contueri: quod si Magistri dignitatem vidisset, ac discipulorum cœtum, accedere ausa non esset; piscis è retibus evalisset, propterea discipulos ablegavit.

Ego sum, qui loquor tecum. Ne Dominus hanc peccatricem terreat, voluit supra fontem fatigatus sedere, ei tanquam ignotus,

sed postea agnoscendus blandè loquebatur; ac tandem seipsum in humili forma manifestavit. Vide quò descendat divina majestas, ut ad illam accedat humana fragilitas: vide inquam quò descendat Deus, ut exaltetur homo. Loquens Iosephus de senioribus Israël, quando Roboamo consilium dederunt, sic scribit: Lib. 8. Ant. Suaſerunt, ut comiter populum cap. 3. alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio, ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret: naturâ enim ita comparatum est, ut subjecti delectentur Regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Proh Deus immortalis, quò te demittis? quàm deponis fastum regium, ut peccatores mansuetudine allicias, ut allectos capias? Semper hæc erga nos utere mansuetudine, ut tandem æternâ fruamur beatitudine. Amen.

DOMINICA IV.

QVADRAGESIMÆ.

Vnde ememus panes, ut manducent hi? Ioan. 6. 5.

O dementiæ olim aliqui deveniant, ut verba diffidentiæ effutire nō vererentur. Quam quidem diffidentiā

Psalm. 77. 19. perstringens Psalmista, ait: *Malè locuti sunt de Deo. Dixerunt: nunquid poteris parare Deum mensam in deserto? Imò potest, potuit, & fecit: non enim in deserto defuerunt populo alimenta; non defuit panis, non defuerunt carnes. Audi dicentem: Vespere comedetis carnes, & mane saturabimini panibus, scietis quòd ego sum Dominus Deus vester.* Aquæ etiam non defuerunt: nam percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundaverunt. Dico itaque, Dominus pavit hunc populum murmurantem, & de se malè loquentem; & non pascet hanc turbam, ipsum sequentem, & ejus verba audientem? Imò pascet; unde ait ad Philippum,

Yers. 4.

Vnde ememus panes, &c: Mirum cur Iudam Dominus non interrogaverit, qui habebat oculos; ad eum enim hæc interrogatio pertinere videbatur. Hoc miratur Abbas Cellensis, dum Chri-

stum sic alloquitur: Domine Iesu **Lib. de pa-**
non quæras à Philippo, quære à **nibus c. 1.**
proditore tuo, hic habet marsupium, &c. Iudas magis delectabatur venditionibus, quàm emptionibus, quia maximè erat pecuniæ cupidus: nam emptione pecuniæ impenduntur, venditione acquiruntur. Nihil Iudas emisit, sed potiùs vendidisse, & de venditione locutum fuisse legimus: unde conquerebatur, quòd Magdalenæ unguentum non vendebatur, *Quare unguentum hoc non venit trecentis denarijs?* Adeò eum delectabat venditio, ut ipsum Dominum vendiderit. Quòd autem de emendo non curaverit, patet; nam in ultima cæna Domino ad eum loquente, ac ut quidam existimabant, ei dicente, *Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem festum, &c.* Ipse quidem exivit continuo, ut refert Ioannes, non ad emendum, sed ad Magistrum vendendum, & Phariseis dicendum, *Quid vultis mihi dare, & ego enim vobis tradam?* **Ioan. 13. 29.** **Mat. 26. 15.**

Cæteros verò discipulos, ac pias animas potiùs emisit, quàm vendidisse legimus. De discipulis Domino sedente supra fontem, sic Ioannes: *Discipuli autem abierunt*

Ioan. 4. 8. *abierunt in civitatem, ut cibos emerent.* Ioseph ab Arimathia volens

Marc. 15. 46 Dominum sepelire, *mercatus sindonem, deponens eum involvit sindone, & posuit eum in monumento.* De quibusdam pijs mulieribus narra-

Marc. 16. 1 tur, quod emerunt aromata, ut venientes ungerent Iesum. Isti & istæ emebant ad sapimæ utilitatem & salutem: Iudas verò vendebat ad sui perditionem. Vnde Divus Chrysostomus, dum Magdalenam unguentum ementem, & ad Dominum venientem, necnon & Iudam ad Magistrum vendendum abeuntem considerat, sic scribit: Quando prostituta lupanar exivit, tunc discipulus gehennam intravit: quando illa mercedem sui corporis abdicabat, tunc iste pretium Magistri sanguinis postulabat. Non mirum igitur si Iudam Dominus non interrogaverit, cum illum noverit prout ad vendendum, non ad emendum.

In hunc locum.

Cur autem potius Philippum, quàm aliquem alium interrogaverit, indicat Theophylactus, dicens: Non alium interrogat Christus, quàm Philippum, ipse enim majore indigebat eruditione. Quod eruditione indigeret, patet, quia, ut observat D. Cyrillus, multo tempore Christum secutus fuerat, & varia divinitatis ejus signa aspexerat, verbis etiam ab eo edoctus fuerat: verum tamen quasi nihil adhuc didicerit, in ultimo ferè dispensationis tempore dixit ad Iesum,

Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Ut igitur ad sublimiora agnoscenda mens ejus erigeretur, illum Dominus interrogare voluit. Et auditæ ejus responsione, jussit Dominus discipulis, ut hanc turbam discumbere facerent.

Facite homines discumbere. Divus Lucas ait: quod Christus fecerit illos discumbere *per convivium quinquagenos.* Ita discumbebant, & tali situ ordinabantur, ut unus, quod alteri dabatur, non videret, ne invideret. Discipuli enim distribuebant istos panes, prout unicuique expedire & convenire judicabant; huic parum, alteri multum dividebant, juxta uniuscujusque necessitatem: nam magis famescētibus, vel voracibus plura aut majora dabant fragmenta, minus verò minora, aut pauciora, & tam huic suum parum sufficebat, quàm alteri suum multum. Si is qui parum accipiebat, alium plus accipientem vidisset, fortè invidisset, idèò ita debebant discumbere, ut quæ dabantur non possent cernere.

Vtinam nos tam diligenter, quæ alij possident, non attendemus, quia tam sæpè non invideremus! In hoc mundo Dominus *cuique dividit sua dona prout vult,* huic multum, alteri verò parum, unicuique tamen tantum confert quantum ei expedire cognoscit. Nullus igitur est, cui quod habet sufficere non debeat, quamvis quod optat non possideat. Novit Deus quid unicuique conveniat,

L 1 illud

illud autem concedit quod convenit; esto igitur concesso contentus. Solet pater filio qui parvus est staturæ, parvum conferre pallium, aut parva vestimenta; ampliora verò ei qui proceræ est staturæ, nec propterea minor invidet majori, cum uterque quod sibi sufficiat, habeat: sic nullus est qui debeat invidere plura, aut majora dona fortunæ possidentibus; pluribus enim indigent qui plura possident. Qui voracissimi sunt, *ces gros mangeurs*, multo cibo indigent; illis verò qui non sunt tantæ edacitatis, parum sufficit. Indigentibus autem non est invidendum. Vidisti canem, inquit *Epist. 7^a*. Seneca, missa à domino frustra panis, aut carnis aperto ore captantem? quidquid excepit, protinus integrum devorat, & semper ad spem futuri hiat. Idem evenit nobis, quidquid expectantibus natura proiecit, id sine voluptate demittimus, statim ad rapinam alterius erecti & attentii. Hoc sapienti non evenit: plenus est, &c. Non sapires, si cani voranti invideres.

Tali igitur ordine discumbunt isti convivæ, ut nullus quod alteri distribuitur, videat, & si videat, non invideat. Ita etiam te geras in hoc sæculo, ut tuâ sis sorte contentus, neq; plus appetas, quàm tibi conveniat: scito autem hoc solùm tibi convenire quod Deus tibi voluit concedere. Interrogatus Epictetus, quis dignior & felicior haberetur in hac

vita? Cui, inquit, satis est, quod habet. Et idem Seneca illum existimabat beatum, qui neminem videt, cum quo se commutatum vellet. Iucundior semper nobis apparet aliena cōditio, juxta illud: *Alienum nobis, nostrum plus alijs placet.* *Epist. 45.*

Præterea, hoc ordine & situ discumbebant isti, ne fortè quis in alterius portionem manum mitteret. Observant aliqui, Christum de Iuda ipsum tradituro loquentem, hoc signum prodictionis dedisse; *Qui intingit manum mecum in paropside, hic me tradet.* *Mat. 26. 25.* Ex quibus verbis colligunt nonnulli, in ultima cæna Christum, & unumquemque Apostolorum suum ferculum in paropside, sive catino habuisse, Iudam autem suo non contentum impudenter manum misisse, eamq; in Christi paropside intinxisse; quo facto avarus agnoscebatur, qui proprio parcens, alienum quærebat, & ex avaro factus est proditor, ex proditore diabolus. Cave ne manus tuæ alienâ substantiâ intingantur: Cave, inquam, ne illas in proximi crumenam mittas. Esto tuo catino, vel tuo ferculo & portione contentus; ut autem sis contentus, noli esse ad alienas opes attentus. Hæc turba contenta fuit pane hordeaceo & his piscibus.

Poterat tamen Dominus hos panes hordeaceos mutare in panes triticeos, sed noluit; sufficienter quidem, non lautè & splendide hanc pavit turbam. Dices: *Cur*

Cur Christus huic populo unicum ferculum piscis, & panem hordeaceum præbuit? Cur non potius multa fercula, aut saltem panem triticeum? Cur, inquam, non fecit convivium, prout ejus divinam & magnificam majestatem decebat? Omissis cæteris rationibus quæ adferri possunt, hæc una sufficiat, quam ut intelligas, observandum est, Iesum Christum hoc edidisse miraculum statim post mortem Ioannis Baptistæ ab Herode occisi. Hoc notat D. Paschasius: Ad solita reversus secessit præsidia, cum necem Baptistæ nuntiarunt. Secessit igitur in desertum, ad quodammodo lugendam ejus mortem. Non de-
cuit ergo tempore luctus & tribulationis delicatissima offerre cibaria, & splendidum præbere convivium. Magis tunc fuit conveniens simplicibus, & rudibus uti cibis. Hoc olim à quibusdam viris pijs tempore afflictionis factitatum fuisse legimus. Ingruente bello, & grassantibus ac prementibus inimicis Dei populum, vide quò tendat Iudas Machabæus, & quò cibo ibi viçitet ad divinam iram placandam: Iudas autem Machabæus secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam cum suis agebat; & scæni cibo vescens demorabantur, ne participes essent coinquinationis. O generosum ducem, non tam rebus in bello fortiter gestis, quàm vitæ asperitatibus libenter in deserto perpessis! A prophanis gentibus co-

inquinabatur templum; premebatur populus: ne igitur *particeps esset coinquinationis*, nolebat fieri *particeps delicatæ refectiois*.

Quærit Tertullianus, cur Elias aliquando delicatè nutritus adferente ei corvo panes & carnes; tandem persequente eum Iezabel contentus est pane & aquâ, nullæ sunt ei datæ carnes? Respon-
dēt ille Doctor: Constitui oportebat exemplum, docens in tempore pressuræ & persecutionis Xerophagijs esse utendum, id est, cibis quibus uti solebant pœnitentes, scilicet leguminibus, herbis sylvestribus, & alijs similibus, quibus qui vescébantur, uti Xerophagijs dicebantur. Quando nemo Eliam persequébatur, carnibus vescébatur. At dum urget persecutio, cesset delicata refectio; nec debet quis delicatam ducere vitam, quando alij ducunt miseram.

Observat Tostatus animalia ipsa quæ carnibus vesci consueverant, utpote Leones, Tigrides, Lupos, & similia, tempore diluvij, dum arcâ includerentur à carnibus abstinuissē, & herbas tantum comedissē, hæc sunt ejus verba: Quædam animalia sunt quæ solas herbas comedunt, ut pecudes, quædam quæ solas car-

In Mat. 14.

2. Mach. 5.
27.Lib. contra
Physicos,
cap. 9.3. Reg.
19.6.

Abuleq.

nes, ut Leones & animalia ferocia: licet ista aliquando propter magnam famem herbas comederint, sicut creditur factum fuisse in Arcâ Noë tempore diluvij. Debuerunt bestię carnivorę, tempore tantę punitiōis & afflictionis abstinere à carnibus; cur non homines ab obsonijs delicatis tempore tribulationis? utantur Xerophagijs, ne involvantur naufragijs. Occiderat Herodes Ioannem inter epulandum, & dum delicatissimis vesceretur dapibus; faciebat enim convivium omnibus Principibus regni sui. Non mirum igitur, si Christus volens statim post illam necem hos homines satiare, Xerophagijs, pane scilicet hordeaceo, & duobus piscibus eos cibaverit; quo doceret nos, non esse tempore tribulationis opiparę vivendum.

Pręterea, necessaria voluit Dominus prębere turbę, non superflua: panes & pisces, non gallinas vel perdices, aut alia gulę irritamenta. O Rex potentissime, idemque liberalissime, nonnē omnium volucrum, delicatiorumque animalium carnibus, nonnē dulcibus bellarijs convivium hoc exornare vales? Cur panes, eosque hordeaceos; cur pisces, non carnes apponis? Cur vinum pretiosum sectatoribus tuis non propinas? Facere Dominus poterat, cur non vult? Ut necessitati doceat esse subveniendum, non cupiditati. Qui e-

nim necessitati servit, facili dominę servit; qui verò servit cupiditati, difficili servit Tyranno. Necessitati facilē vel pane solo & aquā sit satis, cupiditati & vanitati mare tellusque non sufficit. Vndē Seneca: Naturalia desideria finita sunt; ex falsā opinione nascuntia, ubi desinant non habent.

Epist. 16.

Qui ad luxum & cupiditatem vivere cupit, nullis est contentus: qui postquam unum adeptus est, aliud insequitur, quo adeptō, alterius tenetur desiderio; atque ita numquam est contentus eo quod possidet, quia non habet illud quod desiderat. Receptissima semper hęc fuit inter sapientes sententia, *Natura paucis est contenta*. Quid autem postulet natura, ostendit idem Seneca; Panem & aquam natura desiderat, nemo ad hęc pauper est. Vndē & Poëta:

Iuven.
Satyr. 14.

—Panem quatamus aratro,

Qui satis est mensis.—

Idiplum clamat Lucanus:

Discite, quā parvo liceat producere vitam,

Lib. 4. de
bel. civil.

Et quantum natura petat.

Accepit Iesus panes, & cū gratias egisset. Notant alij tres Evangelistę, Dominum, acceptis quinque panibus, in cælum respexisse, & eos benedixisse. Hoc facto docet Dominus, pascendos cibumque sumptuosos debere in primis cælum respicere, Deumque orare, ut dignetur quę sumpturi sunt, benedicere, ut huiusmodi benedictione dæmon, qui solet convi-

Vers. 15.
Mat. 14. 19.
Marc. 6. 41
Luc. 9. 16.

vantes

vantes ad peccatum inducere, expellatur. Sunt enim quædam dæmonia, quæ meridia vocantur, quia in cōvivijis, & prandijs, quæ ut plurimum fiunt horâ meridianâ, homines tentant; undè David optabat liberari ab incur-
Pfal. 90. 6. *su & dæmonio meridiano.* In quæ verba sic Glossa: Id est, inquit, à spiritibus de gastrimagia tentantibus, quæ fit in prandijs magnis, ubi concurrunt multa fercula & vina, & fiebant communiter horâ meridianâ.

Notat Origenes domum, in quâ filij Iobi convivabantur corruisse, eosque oppressisse, impellente eam uno dæmonio meridiano, quod cum non posset illos ad peccatum inducere, saltem fecit super eos domum corruere. De istis dæmonijs loquitur D.
In Psal. 90. Theodoretus dum ait: Post cibum atque satietatem veluti ad paratam prædam concurrunt. Dum satiaris, ab hoc dæmonio tentaris.
Gen. 3. 8. Postquam Adam peccavit, *deambulavit Dominus ad aurâ post meridiem:* vel, ut vertit Rabbi Salomon, *contra spiritum meridianum.* Fuit enim quoddam ex illis dæmonijs meridianis, quod Adamum ad peccatum induxit. Merito igitur dicitur quod Dominus deambulavit contra huiusmodi spiritum meridianum. Itaq; solent dæmonia meridia tentare homines dum sumunt cibum meridianum.

Verum, non tantum in meridie, sed & mane & vespere dum prandetur, dum cœnatur, tentare

non desinunt. Observat D. Hieronymus, dæmonem non potuisse persuadere Iudæ, ut traderet Christum, nisi inter cœnandum, undè ait Evangelista; *Et cœnâ factâ, cum diabolus iam misisset in cor, ut traderet eum Iudas, &c.* Quando immisit in cor ejus huiusmodi prodicionem? dum cœnaret cum Christo & reliquis discipulis. Hæc sunt verba D. Hieronymi. Et hoc diligenter attendite, quia non invenerit diabolus locum introeundi in Iudam, cujus pectus jam antea percusserat, nisi in convivio Salvatoris, quia tunc vel maximè potestatem ei damus. Herodes ipse, qui aliàs, teste Scripturâ, libenter audiebat Ioannem, in convivio libenter audivit suam Herodiadem petentem ut daretur sibi in disco caput Ioannis. Non petiisset, nisi eam ad hoc crimen unum ex dæmonijs impulisset; nec Herodes petitioni annueret, nisi pranderet. Sunt igitur dæmonia ad malum impellentia, non tantum in prandijs, quæ fiunt circa meridiem; sed & in cœnis, quæ fiunt vesperi. Ideo secundum aliquos merito & salubriter datur signum horâ meridianâ & vespertinâ, tam ut salutetur Beatissima Virgo Dei genitrix, quam ut huiusmodi dæmonia brevi illâ oratiunculâ, & salutatione expellantur. Sumptis igitur istis panibus, eos benedixit Dominus, ut doceat nos, nunquam cibos sumere absque præviâ benedictione & oratione.

Vers. 13.

Colligite quæ superaverunt fragmenta, ne pereant. Hinc multa licet nobis colligere. Primò, non vult Deus ut quæ nobis supersunt deperdantur, sed colligantur, ut ea pauperibus erogentur. Vtinam dives ille epulo micæ, quæ superaverant collegisset, & mendico tribuisset, nunc enim non cruciaretur.

Vult itaque Christus, ut fragmenta colligantur, ut illis pauperibus subveniatur. O divites colligite, metite, quod seminastis; congregate in horrea vestra, quod collegistis: colite vineas, oliveta, vinum & oleum congregate; hoc vobis non interdicitur, imò præcipitur, sed non istorum penuriâ pereat pauper, imò verò, ut ex his subveniatis pauperi. Nam teste D. Augustino, Qui pascit vos, pascit illos per vos. Vult Deus per vos pascere pauperem, ideò dat vobis quo pascatis. Illud ergò colligite, & ex eo pauperem pascite; non habent pauperes quæ colligant. Novit Deus cur te fecerit divitem, alium verò pauperem. Dominus, inquit idem Doctor, divitem fecit, undè pauperem adjuvaret: pauperem, undè divitem probaret.

Indè etiam colligimus, quanti Deus faciat ea quæ emanant è manibus suis, non vult enim perire quod multiplicaverat, *colligite fragmenta ne pereant.* Si voluit Dominus Apostolos curam habere fragmentorum, quantam vult nos habere curam animarum

nostrarum, ne pereant? Audi quam nostri curam gerat: *Non est voluntas apud Patrem vestrum, ut pereat unus ex pusillis istis.* Quantumvis parvulus sis, tu es unus ex suis fragmentis, & vult ut colligaris, & salueris. Sunt & nostri capilli colligendi: *Capillus de capite vestro non peribit; sed & capilli capitis vestri numerati sunt.* Quomodo quæret ut ille pereat, cuius non vult capillum capitis perire? Sed cave, ne tu capillis capitis tui, aut mulierculæ pereas. Qui habet aures audiendi, audiat. Vndè Divus Augustinus: Si sic

Mat. 18, 14

Luc. 21, 18

In hom. 50.
hom. 14

Præterea, *colligite fragmenta.*

Quæ in hoc mundo dantur vel colliguntur, fragmenta sunt, nihil nobis datur integrum, perfectum & suis numeris absolutum. Ideò non collegerunt panes integros, sed fragmenta. Non datur nobis panis integer in hoc mundo, sed dividitur in frusta & fragmenta. Nullus est, qui aliquo non indigeat. Cuidam diviti, & quid sibi deesset quærenti, dictum est à Christo, *Adhuc tibi unum deest.* Mar. 10, 31

Quis ergo erit, cui aliquid non deest? Unus habet, verbi gratiâ, quod manducet, sed non quo manducet, id est, habet cibaria, sed non appetitum. Alius habet quo, sed non quod. Alter habet divitias, sed erit podagrosus, aut alio

Hom. 14.
ex hom.
10.

Ibidem.

Vers. 13.

Eccle. 6. 1.
& 2.

alio morbo detentus; & esto sit sanus, aliquid tamem illi deerit, nempe potestas utendi suis divitijs. Hoc malum Sapiens dicit esse frequens: Est, inquit, & aliud malum, quod vidi sub Sole, & quidem frequens apud homines: Vir cui dedit Deus divitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest anima ex omnibus qua desiderat: nec tribuit ei potestatem Deus, ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud: hoc vanitas & miseria magna est. Magnum igitur deest illi fragmentum, si potestatem non habeat manducandi ipsum. Notum est illud Horatianum,

Horat.

Quid mihi fortuna, si non conceditur uti?

Senec.

Qui habet divitias, velerit avarus, vel prodigus. Si avarus, inquit Seneca, non habet, si prodigus, non habebit. Ergo utrique aliquid deerit. Nam, teste Hieronymo, avaro tam deest quod habet, quàm quod non habet. Prodigio verò tam deerit quod possidet, quàm quod non possidet.

Epist. 103.
ad Paul.

Cave interim peccator, ne propter ista fragmenta perdas cœlestia delectamenta: noli, inquam, propter partem dimittere totum. Partes sunt, fragmenta sunt, frustra sunt, quæ tibi hîc conceduntur, totum tibi in cœlo reservatur. Hæc fragmenta poteris colligere, sed non debes illud totum negligere. Ista fragmenta satiant ad tempus, sed illud totum satiabit in æternum. In his frag-

mentis non est quidquid amas: at in illo toto, nempe in Deo omnia sunt quæ desideras, illa ergo colligas, istud diligas. Quid vagaris homuncio? inquit Augustinus, ama unum bonum, in quo sunt omnia bona, & sufficit. Quid enim amas caro mea? quid desideras? Ibi est quidquid amas, ibi est quidquid desideras.

Ex Manuali
Aug. rom. 9.

Colligite fragmenta, ne pereant. Verf. 13.

Cur Christus colligere fragmenta jussit, cùm illud summam Dei liberalitatem dedecere videatur? Quid curat de fragmentis? Respondet D. Bernardus: Iubemur colligere fragmenta, ne pereant, id est, nec minima Dei beneficia oblivisci. Nunquid enim non perit, quod datur ingrato? Diligenter considera, ait Sapiens, qua apponuntur tibi, ut nulla videlicet Dei dona debitâ gratiarum actione frustrentur, non grandia, non mediocria, non pusilla. Docet nos Christus esse suorum beneficiorum memores, ne ingrati habeamur. Nam ingratitude est hostis gratiæ, inimica salutis; vias enim obstruit gratiæ, & ubi fuerit illa, jam gratia accessum non invenit, locum non habet. Audi eundem: Ingratitude inimica est animæ, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio: est ventus urens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluentia gratiæ. Ista autem turba, ne esset ingrata, non tantum Christum ut Prophetam agnoscebat, sed & tanquam suum

Serm. 98.
in Cant.

Serm. 51.
in Cant.

Regem

Vers. 15.

Regem habere volebat.

Iesus ergo cum cognovisset quia venturi essent, ut raperent eum, & facerent eum Regem, fugit in montem ipse solus. Vide quid mereatur eleemosyna. Si ob hanc solam refecionem iste populus voluerit Christum facere Regem, quid dabit nobis ipse Christus, si illum in paupere reficiamus? Non mirum igitur, si dicturus sit electis,

Mat. 25. 34.

Venite, percipite paratum vobis regnum, &c. Esurivi enim, &c. Non vult Deus vinci ab homine. Isti homines dedissent, si habuissent, regnum Christo, eo quod ipsis esurientibus dederat manducare; quanto magis Christus dabit homini ipsum in paupere pascenti, regnum; regnum inquam coelorum. De eleemosyna sic Chrysostomus: Ars est eleemosyna, & omnium artium quaestuosissima. Nulla est ars, quae plus sibi comparet quam eleemosyna. Quid majus regno coelorum, quod eleemosynam acquiratur? Hanc autem Christus venit nos dociturus:

Luc. 11. 41.

Date eleemosynam; scit enim quantapremia sis consecuturus. Est Christus, inquit idem Doctor, suscipere paratus, & deposita tibi servare, nec tantum servare, sed etiam multiplicare, & multo fœnore reddere.

Hom. 50.

in Matth.

Idem Chrysostomus artem dandi eleemosynam valde divitibus commendat, & cum nullam aliam artem calleant, hanc ut discant hortatur. Divites, inquit, non fabricare, nec ædificare, nec

texere, nec navem extruere, nec aliud huiusmodi artificium norunt: illam igitur artem discant, ut divitijs rectè, & ut decet, utantur. Non est enim certè ars illa contemnenda, quâ discunt opulenti, conferendum indigentibus esse; huius Magister Christus est. Non est, inquam, illa ars contemnenda, quâ regnum coeleste comparatur. Utinam dives epulo illam calluisset, quia aquae guttulâ, nec torrente voluptatis caruisset! Iste panis multiplicabatur, quando per manus discipulorum distribuebatur: hoc observat Ambrosius: Visibiliter panis iste incredibili ratione, dum frangitur, dum dividitur, dum editur, sine ulla dispendij comprehensione cumulatur. Et D. Paschasius notat, quod isti quinque panes non multiplicabantur in plures numero, sed, inquit, fragmentis fragmenta succedebant. Sicut igitur isti panes in fragmenta divisi multiplicabantur, ita opes pauperibus distributæ crescunt, assertæ minuuntur.

Vult D. Cyprianus, ut diligenter pöderemus quod de eleemosyna dicitur à Spiritu Sancto per Salomonem: *Eleemosynis & fide purgantur peccata*. Qui dat eleemosynam, necesse est credat; alioquin non proderitei. Sed quid credere debet? eleemosynam non tam pauperi, quam Christo dari. Nonne audis, *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*? Vnde Chrysologus: Mantus pauperis, *Serm. 141*

ait,

Lib. 6. in
Luc. cap. 11.

In Matth. 24.

Lib. de oper
& eleemos.

Prov. 15. 27

Matt. 25. 40

ait, est manus Christi. Qui enim simpliciter dat alicui egenti naturali tantum compassione ductus, non meretur: ut autem mereri possit, necesse est, in paupere agnoscat Christum, propter quem pauperi dat. Non mirum igitur, si Scriptura conjungat eleemosynam cum fide: *Eleemosynis & fide purgantur peccata*. Credat etiam quod bona distributa augeantur & multiplicentur.

Cæterum, omnes circumstantie & conditiones, quas Christus observavit in hac refectioe, fuerunt etiam observatæ in Sacramento Eucharistiæ institutione, ut ostenderetur hoc convivium fuisse hujus Sacramenti præludium. Nec obstat, quod panis hujus convivij sit hordeaceus, materia autem hujus Sacramenti sit panis triticeus. Debit enim materia hujus Sacramenti esse præstantior quam materia hujus convivij, non enim debet omnino convenire figura cum veritate: tamen nonnulla & præclara inveniuntur parallela.

Primum, nemine postulante Christus hoc fecit miraculum, & hanc turbam refecit, quia non fuit interrogatus, nec ad hoc quesitus, sed ipsemet primus interrogavit Philippum, *Vnde ememus panes?* Sic se habuit in institutione Sacramenti; nam nemine hoc postulante, *accepit panem*, &c. Nullus postulabat illam refectioem, imò quasi ei opponebatur, dum Christo dicebatur, *Sed quid hoc inter*

tantos? Ita hujus Sacramenti institutioni quidam se opponebant, dum dicebant, *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* & alij, *Durus est hic sermo*, Ibid. 6. 1. &c. Dedit corpus suum non rogatus, imò dedit dum tradebatur. Dicat ergo per Prophetam Ezechielem, *Non propter vos faciam, domus Israël, sed propter nomen sanctum meum*. Ezech. 36. 22.

Secundum, quando Christus satiavit hanc plebem, *erat proximum Pascha dies festus Iudaorum*. Ita quando Christus hoc instituit Sacramentum, imminebat idem festum, illud enim instituit *pridie quam pateretur*: passus est autem *ante diem festum Pascha*. Et quia circa illud tempus passus est, idem observat Tertullianus, idem esse Pascha, & Passionem, ait enim Pascha non esse Hebræum, sed Græcum nomen, & ἀπὸ τῆς πάσχειν, id est, à patiando, deduci. Et ubi in Exodo juxta Septuaginta dicitur, *est enim Pascha Domini*, putat prophetice esse dictum, *Phase*, quasi dicat, *est enim Passio Domini*: quia scilicet Christus eodem die, aut saltem circa hunc diem erat passurus. Idem indicant Irenæus & Nazianzenus. Lib. 4. c. 23. Orat. 2. de Pascha.

Tertium, in hoc miraculo eodem ferè ritu & modo usus est, quo in ultimâ cenâ instituendo hoc Sacramentum, scilicet, *Accipit panem, & elevatis oculis in cælum, gratias agens, benedixit & fregit, & dedit discipulis suis*. Numquam autem legimus Christum

M m sum-

Verf. 5.

Verf. 11.

Verf. 9.

sumpsisse panem solemniter, aut solemniter, quin aliquod miraculum fuerit operatus. Cum autem constet in illâ ultimâ cœnâ, aut post peractam cœnam ipsum accepisse panem, benedixisse, fregisse, dedisse discipulis, & iussisse accipere & manducare, affirmando, hoc esse Corpus suum; peto ab hæreticis, quale tunc Christus operatus est miraculum, si tunc panem in Corpus non converterit?

Verf. 11.

Accepisse panes dicit Evangelista, *Accepit ergo Iesus panes. Similiter dum hoc salutiferum Sacramentum instituit, accepit panem.* Hos panes hordeaceos accepit à quodam puero, qui illos habebat; dicit enim Andreas,

Verf. 9.

Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos. In hujus autem Sacramenti institutione, cum dicatur quod *accepit panem*, aliqui quærent à quo acceperit. Hanc quæstionem proponit, illamque

In Mat. in illa verba,

Accepit panem,

Iohan. 6. 32.

Nam Moyses dedit vobis panem, sed Pater meus dat vobis panem de calo- verum. Cur autem à Patre acceperit, dicant qui divina mylteria scrutantur. Ego verò crediderim, quod ideo dicatur accepisse à Patre, ut ostendatur donum

esse divinum, quod à nobis in hoc Sacramento sumitur. Si sciremus ergo donum Dei, & quis est qui nobis dicit: *Accipite, & manducate*, accipite à me, quod ego accepi à Patre.

Quartum, hujus panis distributores sive ministri fuerunt discipuli, nam *dedit discipulis, & discipuli turbis*: in quorum etiam manibus, virtute divinâ, multiplicabatur ille panis, & turbis ministrabatur; unde ait Ambrosius: Panis iste dum frangitur, dum dividitur, cumulatur. Et D. Paschasius: fragmentis fragmenta succedunt. Et de hoc pane sic multiplicato comederunt etiam ipsi discipuli, illo enim sicut & turbæ indigebant tanquam famelici. Ita hujus Sanctissimi Sacramenti, discipuli & eorum successores sunt tantum legitimi ministri, in quorum manibus, virtute divinâ, convertitur substantia panis in substantiam Corporis Christi. Vnde canit Ecclesia: *Sic sacrificium istud instituit, cuius officium committi voluit solis Presbyteris, quibus sic congruit, ut sumant & dent cæteris.* Et quamvis in illo convivio adesset unus Iudas, parem tamen habuit cum cæteris potestatem; in ejus enim manibus, sicut aliorum discipulorum multiplicabatur panis. Inde colligit Theophylactus, illum miracula edidisse; ut hinc discamus, malum etiam Sacerdotem eadem conficere in hoc Sacramento, quæ cæteri boni presbyteri, si eandem

habeat

habeat intentionem.

Quintum, noluit Christus hos dare panes sine praviâ aliquâ dispositione: iussit enim ut discumberent, *facite omnes discumbere*. Quasi diceret, possem ego illis dare hos panes ipsis stantibus, vel sine ullo ordine dispositis, sed volo discumbant, si hunc panem manducare desiderant. Ita etiam nullus debet manducare hunc Eucharisticum panem sine praviâ dispositione, ac integrâ peccatorum suorum confessione. Ad hoc nos hortatur Apostolus, *Probet autem seipsum homo*. Si ad manducandum panem hordeaceum, erat discumbendum; ad corpus Christi sumendum, *probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, &c.* Sicut sic discumbens manducabat homo illum panem: ita nisi sic probatus non manducet istum.

Sextum, licet pauci essent panes, tamen omnes manducave-

runt, & adhuc multa fragmenta superfuerunt, ex quibus duodecim cophinos impleverunt; iussi enim sunt *colligere fragmenta, ne pereant*. Non debuit ullum perire fragmentum, quod tantum repræsentabat Sacramentum, ex quo quidem Sacramento sumit unus, sumunt mille, quantum isti tantum ille, nec sumptus consumitur. Fallor, nisi huc spectaverit Divus Chrysostomus, dum sic scribit: *Pasti sunt quinque millia, ubi igitur sunt cibi reliquiæ? duodecim superfuerunt fragmentorum cophini, quibus respondet par gratia. Crucifixus est Dominus; & semper pascimur, ac saturi, rursus quærimus, & plus reliquum est. Quasi dicat, Christus, qui crucifixus est quotidie sumitur, & tamen non consumitur; & si dignè sumamus, ad gratiam pervenimus consummatam. Amen.*

Verf. 121

Orat. in P.
rascere.

Verf. 10.

1. Cor. I 1.
28,

FERIA SECUNDA

POST DOMINICAM QUARTAM QVADRAGESIMÆ.

*Et invēnit in templo vendentes boves & oves, & columbas,
& nummularios sedentes. Et cū fecisset quasi flagel-
lum de funiculis, omnes eiecit de templo.*

Ioan. 2. 14.

VAMVIS Deus ubique sit, verumtamen duobus in locis specialiter dicitur adesse, in cœlo scilicet, & in templo. Dominus in templo sancto suo, Dominus in cœlo sedes eius. In templo, conferendo gratiam, in cœlo gloriam. Vnde *Psal. 10. 5.* illud, *Gratiam & gloriam dabit Dominus.* Gratiam in templo, gloriam in cœlo. Quid majus, quid nobilius gratiâ & gloriâ? Quàm nobilissima igitur sunt illa loca in quibus tam sacra & nobilia conferuntur? Ab illis ergo eiiciuntur, qui illicita in ea introducere nituntur. Eiecti sunt è cœlo Lucifer, & ejus sequaces, quia in eo superbiebant & invidebant. Eijciuntur hodie de templo illi qui in eo vendebant & emebant, & quæ vendebantur & emebantur. Itaque Dominus aliquid in cœlo, & in templo reperit quod ejecit. Quid reperit in cœlo?

Audi Iobum, *Reperit in Angelis* *Iob. 4. 18.* pravitatem. Quid in templo? Audi Evangelistam, *Invēnit in templo ementes & vendentes.* Illud, *Reperit*, Iob dixit mirabundus, & hoc, *Invēnit*, etiam nunc mirabundus dicit Evangelista. Quasi diceret Iob: Quis unquam dixisset inter Angelos, qui cœlos inhabitant, repertam fuisse pravitatem? Quis unquam tentavit Luciferum? Quis eum ad hoc induxit? Fierine potuit, ut in cœlo aliquis Angelus Deum ostenderet, in quo omnes Angeli Deum laudare, & benedicere consueverunt? Attamen reperit Deus pravitatem, illamque ejecit. Similiter Evangelista quasi mirabundus ait, *Invēnit in templo vendentes*, &c. ac si diceret: cū sit templum domus orationis, quomodo factum est locus emptionis & venditionis? Fierine potuit, ut in quo preces funduntur, æs effundatur? & in quo oves & boves sacrificantur, in eo emanent & vendantur?

Omnes

Omnes eiecit de templo, oves quoque & boves, & nummulariorum effudit as, & mensas subvertit.

Genes. 28.

22.

Legimus apud Genesim, Iacob in somnis vidisse scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cœlum. Tria vidit dormiendo, & tria dixit vigilando. Primò, *in somnis vidit scalam stantem super terram, &c.* Secundò, *vidit Angelos ascendentes & descendentes.* Tertiò, *vidit Dominum innixum scale, &c.* Cùm autem evigilasset, tria dixit. Primò, *Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Secundò, *Quàm terribilis est locus iste!* Tertiò, *Non est hic aliud nisi domus Dei & porta cœli.*

Ibid. 13.

Ibid. 16.

& 17.

Omissis itaq; quæ dormiendo vidit, examinemus quæ evigilando dixit.

Et primò ait, *Verè Dominus est in loco isto.* Sicut Deus ubique est secundùm potentiam, scientiam & essentiam suam, ita ubiq; à nobis spiritu & veritate adorandus & orandus: nec ullus ad id non idoneus, & opportunus locus est. Etenim in medio mari Moyses Deum exoravit, Iob in sterquilinio, Ezechias Rex in lectulo, Ionas in ceto, Daniel in lacu leonũ, tres pueri in fornace ignis, Iatro in cruce, Petrus & Paulus in carcere, Idcirco D. Paulus, *Volo, inquit, vos orare in omni loco:* & David, *In omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino.* Nihilominus tamen in certis quibusdã locis, potiùs quàm in alijs, dicitur esse, aut fuisse Deus, non quidem

novâ scientiæ aut potentiæ suæ præsentia: sed novâ quâdã declaratione singularis gratiæ & virtutis suæ. Vndè Moysè & Iosue Deus iussit deponere calceamenta sua propter sanctitatem terræ, in quâ Deus illis mirabiliter apparuerat: utriq; enim dictum est à Deo; *Solve calceamentum tuum de pedibus tuis: locus enim in quo stas sanctus est.*

Exod. 3. 5.

Iosue 5.

Hanc etiam ob causam certa quædam, & ab humanis negotijs separata loca dicari voluit Deus publico sui nominis cultui: ad quæ nimirum fideles convenirent ad orandum Deum, ad verbum Dei audiendum, ad percipienda sacra mysteria, ad divinæ benignitatis exoptanda, petendaque & accipienda beneficia. Vndè Divus August. Vbique, inquit, quidem Deus est, nec ullo continetur aut clauditur loco, qui condidit omnia: oportetque eum à veris adoratoribus spiritu & veritate adorari, ut in occulto exaudiens, in occulto etiam iustificet & coronet. Veruntamen, quis potest ejus consilium perscrutari, quare in quibusdam locis miracula fiant? Et adfert ibi locum, ubi Fœlicis Nolani corpus conditum erat, & quædam alia loca, in quibus Deus multa edebat miracula. Duo ejus rei illustria & memorabilia exempla in veteri Testamento reperire est: unum de columnâ nubis & ignis, & de Propitiatorio ubi Deus mirabiliter præsentiam suam declarat, crebra edendo mi-

Epist. 137.

Exod. 33.

Joan. 4.

Exod. 15.

Iob. 1.

Isai. 38.

Ion. 2.

Dan. 3.

1. Tim. 2. 8.

Psal. 101.

22.

Ioan. 5.

racula, & ad consulta respondendo: alterum de piscina illa Ierosolymitana, in cuius aquas ab Angelo commotas & agitas, qui primus ægrotorum descendisset, à quovis morbo curabatur. Similiter igitur Iacob ex admirabili visione, quæ in eo loco sibi oblata fuerat, & ex divinâ præsentia ibi demonstratâ, intellexit eum locum singulari quâdam religione, ac sanctitate factum esse venerabilem. Quid ergo Novantes obstrepunt Beatæ Virgini Lauretanæ, & alijs sacris locis, in quibus vult Deus coli & invocari, & quæ dignatur etiam illustrare miraculis?

Gen. 28. 17.

Psal. 75. 8.

Secundò, *Quàm terribilis est locus iste?* Non mirum si terribilis sit, cum ibi specialiter adsit Dominus, cui dictum est; *Tu terribilis es, & quis resistet tibi?* Terribilis etiam vocatur locus ille propter multitudinem Angelorum per scalam istam descendantium & ascendentium. Quasi dicat Iacob: quàm terribilis, id est, quàm religiosus, quantâ reverentiâ, tremore & humilitate colendus est locus iste ob Dei & Angelorum præsentiam! Secundum Cajetanum, visio ista ad literam fuit figura & quasi prophetia templi Dei, in eo loco postea ædificandi. Quod fuerit figura templi, omnes concedunt: quod autem in isto loco fuerit templum ædificatum, multi negant; sed quod negatur, sinamus: quod conceditur, sumamus, dicamusque hunc locum

non tantum præsignasse templum Ierosolymitanum, sed & omnes nostras Ecclesias, quarum illud templum etiam figura fuit, in quibus adsunt Angeli, quia ibi est Rex Angelorum.

Per Zachariam hæc promissum est Dominus: *Circumdabo domum meam ex his qui militant mihi.* In

Zach. 9. 8.

Hebræo habetur, *Castra ponam domui meæ.* Quem locum explanans Divus Hieronymus docet, per huiusmodi castra, & per eos qui militant, intelligendos esse Angelos, qui nostras Ecclesias inhabitant. De præsentia Angelorum in nostris Ecclesijs audi

Ambrosium: Non dubites assistere Angelorum choros quando Christus assistit, Christus immo-

In cap. 1. Luc.

latur. Circumdantur Angelorum choris altaria, dum sacra peraguntur mysteria. Vndè Gregorius: Quis, inquit, fidelium habere dubium possit, in ipsâ immolationis horâ ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri; in illo Iesu Christi mysterio Angelorum choros adesse? &c. De sacrâ mensâ ubi sacrum Domini corpus offertur, sic Chrysostomus admirans ait: Ad hanc assistunt Cherubini, descendunt Seraphini, qui senis alis præditi vultus demittunt: ubi omnes Angeli cum Sacerdote pro te legationem ob-eunt.

Lib. 4. Dial. cap. 18.

Homil. de sacr. mens.

Narrat Sanctus Nilus huius Sancti discipulus, eum sæpe in Ecclesijs Angelos vidisse, sic enim de illo scribit: Ioannes Sacerdos admi-

Epist. ad Anastasium.

admirandus Ecclesiæ Constanti-
nopolitanæ, & totius orbis splen-
dor, omni ferè tempore videbat
domum Domini refertam Ange-
lorum cœtu, & tunc in primis,
cùm diuinum & incruentum sa-
crificium offerebatur. Sciebat
Paulus illic adesse Angelos, dum
jubeat mulierem in Ecclesiâ
orantem habere caput velatum,
propter Angelos. Quia mulieres
Angelos testes habent honesti
pudoris, aut impudentiæ: Angeli
enim Ecclesias oberrant, & sin-
gulorum gestus, habitum & vota
explorant. Terribilis est igitur
locus ille, ubi tot sunt Angeli,
quorum unus solus octoginta
quinque millia virorum unâ no-
ctæ prostravit. Timeamus hanc
terribilem aciem Angelorum,
timeamus & in primis Dominum
Angelorum, qui hunc locum sibi
in domum elegit. Vndè,

Gen. 28. 17. est hic aliud nisi domus Dei & porta

cæli. Hæc verba sunt veluti
definitio futuri templi & no-
strarum Ecclesiarum, quæ om-
nes dicuntur *domus Dei.* Magnum
Deus nobis exhibet honorem,
dum dignatur nobiscum habe-
re habitationem. Nullibi olim
habitabat Deus, sicut in templo
Ierosolymitano: uade ait Pro-
pheta Dominum habere ignem in
Sion, & caminum in Ierusalem: quia
ibi tanquam civis habitabat. Di-
cimus enim illum in tali civitate
habitare, quia in ea suum habet
ignem, suumque caminum. At

nunc non tantum in Ierusalem,
sed in omnibus civitatibus & op-
pidis in quibus sunt Ecclesiæ, su-
um Dominus habet ignem, suam-
que domum, de qua illud verè
dicere possumus; *Non est hic aliud* *Gen. 28. 17.*
nisi domus Dei & porta cæli.

Cùm sit *domus Dei*, ea tantum
quæ Dei sunt agere debemus.
Offendere hominē, malum est, sed
in domo ejus, pessimum: ita of-
fendere Deum quocumque in lo-
co nefas; at in Ecclesia, in domo
ejus, nefandissimum est. De hoc
conquerebatur. *Quid est, quod di-* *Iere. 11. 15.*
lectus meus in domo mea facit scelera
multa? Idem de nobis Dominus
dicere potest: Quid est quod chri-
stianus me in Ecclesia offendit?
Quod illum offenderint Iudæi,
cùm essent Christi inimici, non
miramur, sed quod offendatur à
viro Christiano, sanè dignum est
admiratione.

Imò certè interdum sunt chri-
stiani peiores Iudæis: isti enim
quæ erant in templo sacrificanda,
vendebant & emebant, atque ita
Deum cui sacrificabant, offende-
bant: at verò nunquam Christum
aggrediebantur Iudæi in templo,
nunquam ei injuriam in eo loco
intulerunt, ut ipsemet testatur,
dum volentes eum in horto cape-
re perterrefecit, dicens: *Quotidie* *Mat. 26. 55.*
sedebam in templo docens, & non re-
nuistis me. Dum Christus templo
assidet, impiorum rabiem non
sentit: in eum in loco sacro non
audet Iudæorum impietas. Hoc In hunc
observat Chrysostomus: *Eum locum,*
in

1. Cor. 11,
10.

4. Reg. 19.

Isai, 31. 9.

in templo non tenuerunt, propter quod Dominus foras exivit, ut ex hoc loco & tempore daret eis aptitudinem se capiendi. Si semper Christus in templo mansisset, nunquam Iudæi illum crucifixissent. Fierine potest, ut hoc audeat Christianorum temeritas, quod non est ausa Iudæorum crudelitas, & ille in Ecclesia à nobis offendatur, qui in templo à Iudæis non tenebatur?

Serm. 1. in
Dom. 23.
post Trin.

Huc revocat Augustinus omnes Christianos, ut vel discant à Iudæis qualiter se erga Deum in templo habere debeant. Certè, ait, Iudæi Dominum crucifixerunt, quod cum audimus, horrescimus, & ingenti execratione prosequimur. Illi cum de sua luxuria cogitarent, deliciosorum agrorum solitudines meditabantur, dicentes; *Nullum sit pratum, quod non pertranseat luxuria nostra.* Quomodo ergo parceret Christo, si eum invenisset in terra, qui non solitaria prata irritandis libidinibus suis, sed frequentissimas elegit Ecclesias regnantis in cælo?

Sap. 2.8.

Iam peiores videntur nonnulli Christiani quàm impiissimi Iudæi, qui ut Deum offenderent, agros & deserta meditabantur, imò sibi maxime exosum Iesum in templo verentur, in templo honorarunt, quem in Calvario crucifixerunt; & Christianorum multi Ecclesias quærunt, ut Christum libidinibus suis lacerant; ut videlicet cum mulierculis colloquantur, & quod com-

modè in domibus, vel alibi exequantur qui non possunt, in domo Dei perficiant. *Tellement que là se sont les indignes assignations, où se doivent faire les saintes resignations.* Et in domo Domini exequuntur, quod in domo homunculi non auderent. Quid jam Iudæos Deicides obstupefcitis? quid crucifixores exprobratis? Majora vos in Christum auderetis, si in terra haberetis, quem regnantem in cælo, in templo, in domo paterna invaditis. Fit interdum à nobis locus ille colloctionis & offensionis, qui à Deo factus est domus orationis & defensionis.

Divus Bernardus expendens illa verba Iacob, *Verè Dominus est in loco isto*, &c. docet id multò justius, multoque congruentius de Christianorum templis dici posse. Imò verò, quod ibi manifestatum fuit Iacob, propter quod ille tantopere veneratus est illum locum, præfiguravit ea quæ in templis Christianorum peragenda erant, sic enim scribit: Vnus homo erat Iacob, & dormiens vidit Angelos ascendentes & descendentes. Parum est hoc, etiam Dominum Angelorum adesse testatus est, dicens: *Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam*; miratur enim gratiam, & magnitudinem dignationis expavescit. Quantò terribilior est locus hic noster? quantò evidentius, certiusque Dominus est in hoc loco, ubi nimirum non modò duo aut tres,

Serm. 6. de
anniver. de.
dicat. Eccl.
Gen. 28. 16.

Ibidem

tres, sed tam multi in ipsius congregati nomine perseverant? Terribilis planè locus est, dignus omni reverentiâ, quem fideles viri inhabitant, quem Angeli sancti frequentant, quem suâ quoque præsentia Dominus ipse dignatur.

Olim Platonica lege cautum erat, ne quis piscaretur in portu: etenim inhumanum esse ducebant antiqui, quod quis in portu, ubi toties receptus à furenti mari liberatur, à fluctibus invadentibus defenditur, ibi vel piscem offenderet, Legales illi Iudæi, quia quacumque tempestate jactati tutissimum confugium, & portum inveniebant in templo illo Ierosolymitano, ubi crebra naufragia devitabant, ibi non sunt ausi pisciculum Christum aggredi, eique nocere. Nunc autem aliqui christiani prorsus efferați portus etiam infestant, dum Ecclesias suis peccatis polluunt. O crudele nefas! in portu, id est, in Ecclesia, Christum, quem Tertullianus pisciculum appellat, offendunt. Hoc acutè perstringebat Anastasius Synaita, dum ait: An ignoras Ecclesiam Dei officinam esse medicam, & portum? Si in portu fluctibus agiteris, ubi postea quiesces? Proh dolor! In officina medica relictis salutaribus medicamentis, venenum hauris: & in portu pateris naufragium, ubi tutum poteras invenire confugium. In Ecclesia, inquam, dum peccas, venenum sumis, ubi tan-

quam medicamenta jugiter ministrantur Sacramenta, & illam tibi facis portum naufragij, quæ facta est locus refugij.

Et non tantum Ecclesia dicitur portus, sed & à Iacob *porta cæli*. Væ illis, qui per eam portam, quâ intratur ad gloriam, ingrediuntur gehennam, & qui ibi suis malis actibus cælum sibi claudunt, ubi alij bonis operibus sibi aperiunt; qui, inquam, portam cæli faciunt portam inferni. Valdè ponderat Bernardus illud Isaia: *In terra Sanctorum iniqua gessit, non videbit gloriam Domini;* & vocat hujusmodi comminationem valdè terribilem. Et sanè à gloriâ Domini excludetur, & gravis in eum incumbet divini judicij censura, qui in terra, id est, in loco, in Ecclesia, ubi Sanctus Sanctorum colitur, & ubi Sancti ejus amici invocantur, ubi omnis peccati aditus videbatur exclusus, plana quæ & facilis ad omnem sanctitatem patebat via, iniqua gerit, mulierem malo sine alloquitur, aut ad concupiscendum intuetur, vel alia illicita operatur.

Vide igitur quid sit, & ad quid sit Ecclesia; terribilis locus est, domus Dei, portus, & porta cæli: illic Deus est adorandus, laudandus, orandus, Sacramenta sumenda, verbum divinum audiendum, non sacrilegia patranda, non sollicitandæ mulieres. Rectè argumentatur Augustinus, dum de templo Ierosolymitano sic lo-

Isaia. 26.
Serm. 8. in
illa verba,
Ecce nos

N n

qui-

quitur: Templum hoc figura adhuc erat, & eiecit inde Dominus omnes qui sua quærebant. Quid si ibi ebriosos invenisset? Si negotiationis domus, non debet fieri domus Dei, potationis debet fieri? Expende precor, *figura adhuc erat*: figura inquam nostrarum Ecclesiarum. Si itaque ab illo templo eiecit, non in ipsum blasphemantes, non proximo detrahentes, sed animalia vendentes; non scortatores, sed mercatores; putas patietur in sacris locis, & Ecclesijs impuro amori vacantes, aut alia nefanda patran-tes? Quomodo autem istos expellat, audiamus.

Verf. 154

Et cum secisset quasi flagellum de funiculus, omnes eiecit de templo. Christus secum nullum detulerat flagellum, sed illud fecit de funiculis. De funiculis, inquam, quos isti vendentes attulerunt, & quibus boves ligaverant & duxerant. Hinc colliges Dei bonitatem: licet enim Deus nos justè puniat, non habet tamen, quo puniat, si id in peccatore non inveniat. Vis hoc videre? Audi quid ipse dicat apud Isaiam: *Indignatio non est mihi. Quis dabit me veprem? vel, ut legit Vatablus, Quis me reddat, ut sim vepri & spina?* Quem locum sic explicat Hieronymus: Quis me faciet durum atque crudelem, ut vincam naturam meam? Deus quasi vim sibi facit, dum punit: vel abit quasi à natura sua, dum à clementia transit ad vindictam; unde pu-

Isai. 27. 4.

nitio dicitur *alienum & peregrinum* Isai. 28. 21. *opus eius*. Dei enim proprium, est misereri semper, & parcere: sed peccata nostra de miserante faciunt illum punientem, ei que vepres & spinas scelerum subministrant, ex quibus facit postea flagellum. Verbi gratiâ, deperis amasiam, ex illa tandem faciet Deus flagellum ad puniendum te. Quot viri fuerunt trucidati ob amasias nimium dilectas? Alius diligit pecunias, sed permittet Deus ut ei auferantur, atque ita earum amissione flagelletur. Alter amat filium plusquam Deum, erit ille filius ei flagellum, aut quia morietur, aut sanè quia ei non obtemperabit.

Itaque, homo est qui facit funiculos, id est, peccata: Deus autem flagellum de funiculis, id est, punitionem de peccatis. Quod autem sint quasi funiculi, indicat, Propheta, *Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis*. Hunc locum citans Divus Augustinus, sic ait: Væ his qui trahunt peccatum suum, sicut restim longam; quid est aliud, quam væ his, quorum manus connectunt iniquitatem? Sed non vis modò dirumpi vincula tua, quia non sentis vincula tua: etiam delectant te, & voluptati sunt; senties in fine, cum dicetur: Ligatè illi manus & pedes. Idem Doctor ostendit alibi, cur peccatum dicatur funis, aut funiculus, dum ait: Optimè dicitur restis peccatorum; ut enim torqueatur, restis additur, & non addun-

Isai. 5. 18.

In Psal. 52.

In Psal. 139.

adduntur recta fila, sed torta: pravitas sibi connexa ducitur in longum, & non cogitat peccator præscindere, quod malè texuit; sed addere, producere in longum, protendere, ut habeat in fine, undè sibi ligentur manus & pedes, & proijciatur in tenebras exteriores. Præscindetur autem peccatum, si homo confiteatur peccatum.

Et non tantum homo, dum peccat, seipsum ligat; sed etiam si peccato ligatus moriatur, inveniet se nullo alio supplicio in inferno cruciari, nisi peccatis, quibus in præsentia voluit ligari. Ita ut meritò ei convenire possit illud ænigma Plauti de turdo, *Ipsa sibi avis mortem creat*: nam ex eius stercore viscus nascitur, cui sese implicans capitur. Ita homo suis se ligat peccatis, quibus non solum in hoc mundo, sed & in alio flagellatur.

Audi Dominum ad omnes damnatos: *Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, quas succendistis vobis; de manu meâ factum est hoc vobis.* Forrerius sic vertit, *constricti & colligati laqueis*, scilicet flammarum, sive vinculis igneis. Quid enim aliud facit homo, dum peccat, quàm ut ignem æternum in se ipso accendat, & se laqueis igneis constringat, illis nimirum, quibus dæmones, & damnati detinentur, & comburuntur colligati? Undè clariùs ex Hebræo verti potest, *Ite in focum ignis vestri, & fasciculorum,*

quos succendistis. In quæ verba sic scribit Hieronymus: Hoc capitulo discimus pro qualitate peccati, ignem sibi unumquemque succendere. Verum, ut ille ignis hinc extinguatur, ut funiculus præscindatur, peccator confiteatur.

Illud autem, quod à Domino additur, *De manu mea factum est hoc vobis*; putat Sanchez esse legendum per interrogationem, sic, *De manu meâ factum est hoc vobis?* Quasi dicat, minimè: nam ignem hunc vobis succendistis, non ego. Et quamvis sine interrogatione legeretur; tamen, sicut hodie Christus non fecit istos funiculos, sed eos asportaverunt & detulerunt vendentes, ex quibus fecit flagellum: ita etiam non est Dominus causa scelerum, quibus ligantur in inferno impij, licet fecerit, vel ordinaverit tormenta, quibus cruciantur. Itaque, ille non cruciabitur, qui non ligabitur; & ille non ligabitur, qui nullos habuerit funiculos: non habebit autem funiculos, qui non habuerit peccata. Dictum est enim, *Funiculis peccatorum suorum unusquisque constringitur.* Suspirabat Augustinus, quod aliàs his vinculis ligatus fuerit. Suspirabam, inquit, ligatus non ferro alieno, sed ferreâ meâ voluntate. Tenebat me obstrictum dura servitus.

Insuper, quod Dominus, cum sit summè bonus, non secum habeat quo puniat, constat etiam apud Isaiam, ubi dicitur quod

peccaverunt olim Israëlita, propter quod voluit Deus illos, tanquam gentes superfluas radere, sicut capillos, id est, delere de Civitate & terrâ Ierusalem. Ad hoc perficiendum, & ad illos radendos, opus erat novaculâ: sed quia non habebat novaculam, conduxit. Vide quid dicat Propheta: *In die illa radet Dominus in novacula conductâ*, non in propria novacula, quam non habebat, sed in conductâ, nempe in Rege Assyriorum, quem conduxerat ad populum istum delendum. Quod non habemus, & quo indigemus, conducimus, *nous le louïons*. Deus igitur, qui nullius rei indiget, tamen ad manifestandam suam bonitatem, novaculam conduxisse, & in novacula conductâ populum tanquam capillos rasisse dicitur. Ita & nunc, si funiculos non invenisset, flagellum non fecisset, vel si fecisset, conduxisset, quia secum nullum flagellum deferbat.

Ver. 15.

Cum fecisset quasi flagellum. Non dixit Evangelista, simpliciter *flagellum*: sed, *quasi flagellum*. Nam in hoc mundo tam adversa, quàm prospera habent suum quasi, id est, non debent vocari adversa, aut prospera, sed quasi adversa, & quasi prospera. Qui multas habet divitias, non debet dici dives, sed quasi dives: similiter qui temporalibus bonis caret, non vocetur pauper, sed quasi pauper. Qui tristatur, non tristis, sed quasi tristis dicatur. Vera

autem tristitia est in inferno, ubi qui cruciatur, non quasi tristatur, sed omninò, verè & simpliciter tristatur, & cruciatur. Verum gaudium est in cœlo, quo qui gaudet, non quasi gaudet, sed verè gaudet.

At in hoc mundo omnia ferè habent suum quasi, ideò de his non multùm curandum. Hoc considerabat, qui sic clamabat; *Quasi tristes, semper autem gaudentes: quasi morientes, & ecce vivimus.* 2. Cor. 6. 10.

Vide Apostolum etiam hinc migrantes non vocare morientes; sed quasi morientes. In hæc verba, aut ponderando hæc verba sic Augustinus. Tristitia nostra, inquit, in hac vitâ habet quasi; quia sicut somnus transit noctis: quia qui somnium indicat, addit quasi; quasi disputabam, quasi prandebam, quasi equitabam, quasi dicebam, totum quasi, quia cùm evigilavit, non invenit quod videbat. Quasi thesaurum inveneram, dicit mendicus: si quasi non esset, mendicus non esset: sed quasi erat, mendicus est. Sic Apostolus, *Quasi tristes, ait, quasi morientes: sicut egentes, quasi nihil habentes, & omnia possidentes.* Ibi non dixit quasi: verè enim omnia possidebat, quia omnium creatori adhærebat. Itaque, sicut qui Deum possidet, non quasi beatus, sed verè beatus est: sic qui illum non possidet, non quasi miser, sed omninò & verè miser est. In hoc mundo, quem Deus flagellat, non propriè flagellat

gellat, sed quasi flagellat. Et si quis hîc penitus non flagelletur, sciat se aliquando verè, & non quasi flagellandum, nempe in inferno. Hoc metuebat qui hæc ob-

Bern. Ser. servabat: Tunc magis irascitur
24. in Cant. Deus, cùm non irascitur. Vnde postea sic exorabat: Volo irascaris mihi Pater misericordiarum, sed illâ irâ, quâ corrigis devium, non quâ extrudis de viâ: cùm enim sentio te iratum, tunc maxime confido propitium: etenim cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis. Opta ergo hîc flagellari, ne in æternum flagelleris. Audi dicentē: Nonne melius est, ut Deus flagellet te, & recipiat te, quàm parcat tibi, & deferat te?

August.

Præterea observandum est, Dominum omnes istos vendentes & ementes uno & eodem flagello æqualiter eiecisse, & castigasse nulla habitâ ratione personarum, licet inter eos quidam fuerint sublimioris qualitatis & conditionis quàm alij. Nâ, teste D. Anacleto, aderant ibi aliqui Sacerdotes legis antiquæ, qui etiam sicut & laici fuerunt eiectioni. Nulla est Respublica, nullum Regnum, nullus status, qui non habeat diversa genera suppliciorum, non tantum secundum diversitatem criminum, sed & personarum: cur itaque Dominus hos omnes eodē supplicio affecit, cùm in eis diversitas gradus & conditionis extiterit?

Mat. 10. 34. Respondeo, Deum non esse personarum acceptorem, atque in eos æ-

qualiter punire, qui æqualiter peccavere. Sicut enim pusillū & mag- Sap. 6. 8.
num ipse fecit, & æqualiter est ei cura de omnibus: ita pusillum & magnū æqualiter puniet, si æqualiter offendat. Non respicit an iste sit Sacerdos, Rex, Princeps, vel rusticus & plebeius. Nulla, inquit Ambrosius, est apud Deum discretio personarum, sed morū & vitæ. Audi quid de quodam Rege dicat Dominus per Ieremiam: Vivo ego, quia si fuerit Iechonias annulus in manu dextra mea, inde evellam eum. Nullus itaque jactet suam nobilitatem, aut regiam vel sacerdotalem dignitatem, cùm, sicut hæc qualitates non possunt hominem liberare à morte, ita nec à supplicio, quod propria peccata meruerunt.

In cap. 3.
Epist. ad
Galat.

Ier. 22. 24.

Loquens Propheta de communi orbis clade, ait omnes eâ esse involvendos, tam Sacerdotes, quàm laicos: tam Reges, quàm subditos: tam nobiles, quàm plebeios, tam servos, quàm Dominos: tam creditores, quàm debitores. Sic enim ait: Ecce Dominus dissipabit terram, & nudabit eam; & disperget habitantes eius. Et erit sicut populus, sic Sacerdos: & sicut servus, sic Dominus eius: sicut ancilla, sic domina eius: sicut emens, sic ille qui vendit. Nullū tunc erit gradus, aut dignitatis discrimen; nulla patrociniabitur Insula, opes aut sceptrum: hæc enim respiciunt homines, non Deus. Omnes itaque eiecit Dominus de templo, eosq; cecidit eodem flagello; quia eodem inquinabantur flagitio, omnibusq; dixit:

Isai. 24. 2.

Vers. 16.

Auferte ista hinc. Magnæ sunt emphasis hæc verba. Expende, *ista.* Quæ sunt ista? oves, boves, columbæ, pecuniæ. Cur Deus è templo præcipit auferri, quæ in templo jusserrat offerri? Tunc illa reijciebantur, quando eis homines abutebantur. Volebat quidem Deus, ut ista ad templum adferrentur, & in eo sacrificarentur; sed non ibi venderentur: non enim ista præcipiebat auferri, quando videbat sibi offerri. Sic etiam, quando Ecclesias, quæ per hujusmodi templum figurabantur, intramus, attendamus, quomodo in eis nos geramus. Libenter enim videt ibi Deus oculos nostros, aures, linguam, labia, & nos ipsos: oculos, ut eos præ pudore & animi dolore in terram, velut alter Publicanus, conijciamus, nec ad cælum eos levare audeamus: aures, ut Missam, & Dei verbum audiamus: linguam, ut divinas laudes decantemus, vel, ut Deum deprecemur, & nos ipsos totos ei tradamus & offeramus. Ideò igitur vult Deus, ut ad Ecclesias pergamus, ut hæc tantum ibi peragamus.

Si autem videat oculos tuos respicientes amasias, aut alias mulierculas; aures tuas ad illarum verbula attentas, & linguam tuam cum eis colloquentem, & te ipsum huc adventantem, non ut Deo offeraris, sed ab amasijs videaris, meritò exandescens dicere poterit, *Auferte ista hinc.*

Non sunt ista huc adducenda, si mihi nõ sint offerenda. Non curo illos videre in templo meo, qui quærunt ab alijs videri, vel alias videre: nolo illos admittere, qui talia volunt committere. Deus, inquit Ambrosius, templum suum non mercatoris vult esse diversorium, sed sanctitatis domicilium. Audi Ecclesiastæ salutare consilium: *Custodi pedem tuum ingrediens domum Domini.* Si pedes sunt custodiendi, quantò magis oculi, ne illicita respiciant; lingua, ne vana loquatur; cor, ne iniqua meditetur?

Oves quoque & boves, & nummulariorum effudit as. Erant veteres ferè omnes pastores, & nihil aliud præter oves & boves possidebant, unde peculium, imò ipsa pecunia à pecude dicitur. Hoc observat Plinius: Pecunia ipsa, inquit, à pecore appellabatur. Tum quia loco pecuniæ utebantur ovibus & bobus, tum etiam, quia, teste eodem Plinio, invento nummo, pecudis, aut bovis impressa est ei nota. Servius Rex ovium, boumq; figurâ primus es signavit. Vnde de eo, qui pecuniâ corruptus silebat, communi dicebatur adagio: *Bovem habet in lingua.* Certè templi Sacerdotes meritò dici poterant gestare bovem in linguâ; quia lucri gratiâ permittebant hæc omnia vendi, & emi in templo.

Sciendum est autem, quòd olim, teste Cælio, pecunia dicebatur Dea, non quod tanquam Dea haberetur, aut ei divinus honor

Eccle. 4. 17.

Vers. 16.

Lib. 18. c. 3.

Ibidem.

Lib. 11. cap. 34.

nor exhiberetur, juxta illud Iu-
venalis,

Iuven. — *Esse funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum
ereximus aras.*

Sed ideo vocabatur Dea, quia
existimabant antiqui Deum pe-
cuniâ abundare, & ab eo pecuni-
am emanare: contra quod excla-
mando invehitur Divus Augu-
stinus: O magnam rationem di-
vini nominis! Imò verò illum,
cujus sunt omnia, vilissimè & con-
tumeliosissimè dicimus divitem,
non tamen pecuniâ, sed omnipo-
tentiâ. Existimabant antiqui om-
nia contineri in pecunia, quia
omnia pecuniâ comparabantur,
juxta illud,

*Et genus, & formam regina pecu-
nia donat.*

Eccl. 10. 19. Vnde & illud, *Pecunia obediunt
omnia.* Sed qui pecuniæ obediunt,
habent Deam pecuniam, & erit
illis pecunia in perditionem.

Vel ideo pecunia vocatur Dea,
quia avari illam spem, quam in
Deo habere debent, in pecuniâ
reponunt. Vnde avaritia ab A-
postolo vocatur *Idolorum servitus*.
Id enim est Deus cuique, à quo
vitam & vitæ necessaria sperat;
hoc autem præstant avari: ergo
sunt avari Idololatæ, & est illis
pecunia Dea. Præterea, sicut Ido-
lolatæ colunt imagines aureas &
argenteas, aut monetas, quæ
nunquam sunt sine aliqua effigie.

Psal. 113. 4. Vnde Theophylactus: Quod
David dixit: *Simulachra gentium
argentum & aurum;* hoc magnâ

prudentiâ invertit Paulus dicens:
*Argentum & aurum sunt simulachra
& Idola avarorum.*

Illud etiam cuique Deus est,
quod semper in mente est, habet,
animoque versat, cui totus inten-
dit, quod pro suo habet ultimo
fine, in quo totum suum cor &
amorem defigit, ad quod om-
nia sua studia, cogitationes &
actiones refert, cui curas om-
nes, labores vitamque ipsam
impendit. De vero Deo, & ad
verum Deum Beatissimus Pater
noster Franciscus dicere solebat,
Deus meus, & omnia: quia totum
illi erat Deus. Avaris autem to-
tum est pecunia; ideo nihil nisi
pecuniam, & aurum diligunt,
respiciunt, & comparare nitun-
tur. Audi quid avaro dicat Am-
brosius: Aurum respicis, aurum
imaginaris, hoc tibi dormienti
insomnium, & vigilanti deside-
rium: quæcumque vides, in au-
rum verti cupis, dasque operam,
quod possis & liceat. Quid enim
rerum non moliris, movesque
unius auri gratiâ?

Cur etiam pecunia dicatur I-
dolum, ostendit Chrysostomus, *In Epist. ad
Ephes. c. 5.* dum ait: Sicut Idololatæ vene-
rantur Idola, nec ea præ reveren-
tia tangere audent: ita avarus
pecunias, quasi Idolum venera-
tur, nec eas audet contingere: sed
inanitantum earum aspectu de-
lectatur. Quando igitur Christus
*nummulariorum effudit as, & men-
sas subvertit,* tunc pecuniam tan-
quam Idolum; & mensas, tanquã
aras

aras destruxit, in quibus ab istis avaris colebatur, dum tam sollicitè servabatur, & tam attentè numerabatur. Væ illis qui quærunt colligere, quod Christus voluit spargere: nam in quantum possunt, Idolum erigunt.

Modus autem, sive instrumentum, quo Dominus usus est ad istos puniendos, ostendit, eos, si non Idololatrias, saltem fuisse servos & pecuniarum captivos, & non liberos, aut sui juris, sed servire Mammonæ. Fecit enim Christus flagellum de funiculis; illos non cecidit fuste, aut baculo, sed flagello: quia olim liberi fustibus, servi verò flagellis cædebantur. Audi legem hoc stabi-

L. In servorum. ff. de pœnis.

Verf. 16.

Auferte ista hinc. Dices, cur Christus, cum clemens sit & misericors, istos non monuerit, antequam eiecerit. Non enim solet Deos aliquos punire absque aliqua præviâ monitione. Voluit diluvio delere homines, ad quos monendos misit Noë, quem ideo vocat Divus Petrus *Præconem iustitiæ*. Præterea, tunc dicitur monuisse, quia legitur pluuisse, *Facta est pluvia super terram quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.* Ci-

2. Petr. 2.5.

Gen. 7. 12.

ves Sodomæ & Gomorrhæ meruerunt etiam deleri, & in infernum detrudi; sed eos monuit, quia etiam super eos pluit. Audi Scripturam: *Pluit Dominus super Gen. 19. 24. Sodomam, & Gomorrhæ sulphur, & ignem.* Quando audis pluuisse, dic monuisse. Sicut enim præcedunt pluviam multa signa, videmus namque cælum obtegi nubibus, & alia similia: sic ante divinas punitiones multæ apparent monitiones. Peccaverunt Ninivitæ, ad eos mittitur Ionas, cujus prædicatione evitarunt punitionem. Denique peccante olim populo, statim Deus *mittebat ad eum 2. Par. 24. servos suos Prophetas*, ut scilicet moneretur & converteretur. Cur igitur Dominus aliquem ad istos vendentes & ementes non præmisit, & monuit? Respondetur, Christum illos sæpissimè monuisse, sed ejus monita sprevisse: nam teste Luca, prædicante aliquando *Domino, audiebant hæc Pharisei, qui erant avari, & deridebant eum. Luc. 16. 14.*

Nam nullus est, qui magis contemnat monita, quam avarus. Audit avarus prædicationem; sed quid dicit? Illud quod notat Ambrosius: Pulcher sermo, sed pulchrius aurum. Magis mihi arridet aurum, quàm sermo. Sint verba aurea Prædicatori, & nummi aurei mihi. Scit Prædicator quomodo, & quibus verbis animas lucretur; ego scio quibus modis & artibus pecuniam comparem.

Serm. 81.

Vis videre, quàm parvi pendat avarus

avarus verba Prædicatoris, aut monitoris? Vnum attende Iudam, quem etiam ad hoc propositum Divus Chrysostomus proponit considerandum. Peccaverat Petrus Magistrum negando, sed ad primum Domini intuitum, *egressus foras flevit amarè*. Peccavit Thomas incredulitate, sed auditâ Domini increpatione, statim pœnituit, & exclamavit, *Dominus meus, & Deus meus*. Peccavit Paulus fideles insectando, sed auditâ hâc Domini voce, *Saule, Saule, quid me persequeris?* protinus respondit, *Domine quid me vis facere?* Atque ita qui prius erat persecutor, factus est egregius Prædicator, & qui alios persequabatur, passus est ipse propter Deum persecutionem. Verùm Iudas peccavit, avaritiæ enim & latrocinio operam navavit, *fur erat, & loculos habebat*. Multoties illum monuit Christus, sæpè audierat Dominum prædicantem, avaritiam damnantem; omnimodam profiteri paupertatem videbat: sæpè à Christo audierat hæc verba, *Facilius est camelum per foramen aëris transire, quàm divitem intrare in regnum cælorum*. Imò unus fuit ex his, qui hæc verba mirabantur; ait enim Evangelista: *Auditis his, discipuli mirabantur valdè, d'centes: Quis ergo poterit salvus esse*. Sed his non obstantibus Iudas converti, & à malo suo proposito recedere noluit; sed impœnitens remansit. Quare? quia avarus, imò ex avaro factus est latro, ex latrone pro-

ditor, ex proditore diabolus.

Vnus Vestrûm diabolus est, non naturâ, sed obstinatione & avaritiâ. De illo sic loquitur, & nos ita exhortatur Chrysostomus: *Tantus certè, tamque incredibilis est avaritiæ furor, quæ illum & proditorem nequissimum fecit. Audiatis hæc attentius omnes avari, qui gravissimo Iudæ morbo laboratis. Quotidie ille erat cum eo, qui non habebat, ubi caput reclinaret: & quotidie verbis & operibus instituebatur, ut non argentum, non duas tunicas habere vellet: & tamen reprimere se non potuit. Quomodo igitur tu speras absque magna cura, & diligenti studio contagionem huiusmodi effugere? Non miremur igitur, si ad istos avaros vendentes in templo Dominus neminem præmiserit, cùm antea illis sæpè prædicaverit: merebantur itaque punitionem, qui contempserant monitionem.*

Quòd avari difficilè convertantur, patet ex his quæ Dominus discipulis respondit, cùm aliquando in avaros inveheretur. Illo ergo prædicante dixerunt discipuli, *Quis ergo poterit salvus esse?* Respondit Christus, *Apud homines hoc impossibile est; apud Deum autem omnia possibilia sunt*. Id est, quia divites non possunt absque speciali Dei auxilio vincere tentationes, quas divitiæ pariunt, idcirco illis impossibile est regnum adire cælorum. Sit licet hoc etiam intelligatur de omnibus

Ioan. 6. 71.

Hom. 81.
in Matth.

Mat 19. 26:

peccatoribus, quorum nullus poterit intrare in illud regnum sine divinâ ope & auxilio: veruntamen præcipuè Christus hoc dixit de divitibus, in quibus majora reperiuntur impedimenta, majorque difficultas: nam cæteræ cupiditates ipso usu sedantur & satiantur, saltem ad tempus; verbi gratiâ, cupiditas gulæ satiatur cibo & potu, abitque in nauseam: cupiditas Veneris expletur fornicatione, transitque in fastidium, ac virium & spirituum defectum. Avaritia autem est inexplebilis, nullis satiatur opibus, sed magis accenditur, quia

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Idcirco major diviti, quàm cæteris hominibus inest difficultas intrandi in cælum.

Nam major & periculosior est plaga, quam infert avaritia, eâ quam inferunt cætera vitia. Ista capies hâc similitudine: si inter multos homines oriretur rixa, undè contingeret aliquos ex eis, plagis & vulneribus affici, unum in brachio, alium in pede, hunc in tibia, istum in capite, alterum in ventre & visceribus, si illos visitaret Chirurgus, & quæreretur, quid ei videretur de hujusmodi fauciatis, & de eorum plagis? utique responderet: Ego spero omnes benè habituros, dempto illo qui in visceribus sauciatur: est enim plaga ejus incurabilis. *Apud homines hoc impossibile est; apud Deum autem omnia sunt possi-*

bilia. Deus quidem potest illum miraculosè curare, ego verò minimè.

Ita contingit omnibus peccatoribus, quorum nonnulli sauciantur uno vitio, alij alio, qui quidem facilè curantur: nam vel prædicatione, vel morbi alicujus immisione, aut sanè bonorum amissione, vel inspiratione, aut aliquâ aliâ afflictione convertuntur, aguntque pœnitentiam. At avari plaga cùm sit in visceribus, non poterit absque Dei miraculo curari; ideo ait Christus de avarorum plagâ, *Apud homines hoc impossibile est*, &c. Audi quid de Avaro, & ejus plagâ, sentiat Ecclesiasticus: *Avaro nihil est scelestius* Eccl. 10.9. *quoniam in vita sua proiecit intima sua.* Vides ergo ejus plagam esse in visceribus. Hoc præcipuè cernitur in ipso avarissimo Iuda, qui, teste Scripturâ, *suspensus crepuit* Act. 1.18. *medius & diffusa sunt omnia viscera eius.* Tanta fuit ejus plaga, ut nec sceleris sui agnitione, nec denariorum restitutione curari potuerit. Latebat virus in visceribus. Exierat quidem foras oris confessio, quando dixit, *Peccavi* Matt. 27. *tradens sanguinem iustum;* exierant & denarii, quando *retulit triginta argenteos*: Verùm aliquid adhuc intus latuit, quod mortem æternâ ei intulit, & post mortem ejus omnibus patuit, dum *diffusa sunt omnia viscera eius.* Et hoc erat avaritia, & divitiarum cupiditas, quam numquam à se ejecerat. Solet, homine mortuo, apostema quod

Simile.

Mat. 19. 26.

quod eum occidit, foras exire, quod si prius exisset, non occidisset.

Caveat igitur unusquisque ne avaritiam, bonorumque cupiditatem foveat, sed illam eiiciat, ne pereat. Non enim sufficit peccata confiteri, imò nec ablata restituere, si animum quis retineat revertendi ad eadem peccata, vel semper cupiditatem servet congregandi pecunias. Idcirco isti avari è templo eiiciebantur, eorum æs effundebatur, & mensæ subvertebantur, ut curarentur: & tamen non legimus esse sanatos, id est, pœnitentiam egisse, quia secum adferebant, quod eis mortem adferebat, nempe avaritiam, & nimium divitiarum amorem. Verum est illud Gregorij: Bonorum auctori aliter inhærere non valemus, nisi cupiditatem à nobis, quæ omnium malorum radix est, abscindamus.

Hujus autem electionis causam postulantes Iudæis respondit Christus, *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Ponderat D. Augustin. hæc verba; quibus signum promittitur, quo divinitas Christi manifestabitur: nempe sumptus, per seipsum resurrectio. Multis enim communicavit & tribuit Deus potestatem faciendi miracula, cæcos illuminandi, dæmones eiiciendi, infirmos curandi, mortuos suscitandi: at seipsum propria virtute suscitare, nemini nisi Christo datum est. In illo erat quod suscita-

retur, nimirum humanitas, & quod suscitaret, nempe divinitas. Vnde istud signum vocatur ab illo Doctore proprium Christi; quia nulli alteri fuit unquam communicatum. Sic itaque scribit: Quia possent Iudæi dicere, cum miracula fecerat Dominus: fecit & hoc Moyses, fecit & hoc Elias, fecit & Elisæus; propterea, cum ab illo signum peterent, proprium signum commendans, quod in se solo futurum erat, ait: *Solvite templum hoc & in tribus diebus excitabo illud.* Hoc signum proprium commendavit, hoc est potentissimum. Huic quæstioni, *Quod signum ostendis nobis?* videtur Christus jam per Sophoniam respondisse his verbis, *Exspecta me in die resurrectionis meæ.*

Sed vide humanam malitiam: unde enim Christus sumebat signum quo cognosceretur, inde Iudæi sumperunt falsum testimonium, quo judicaretur. Nam tempore Passionis venerunt duo falsi testes dicentes: Hic dixit: *Solvam templum hoc, & post triduum resuscitabo illud.* Mentimini: Non dixit, *Solvam*, sed, *Solvite*. Vnde exclamat idem Augustinus: Vnum verbum mutaverunt, & paucas litteras, ut falsum testimonium molirentur. Cur mutas verbum ô humana varietas, ô humana infirmitas? Verbo incommutabili mutas verbum. Debebant non mutare verbum, sed cognoscere Verbum. Solemus & nos interdum exemplo Iudæorum, inde nobis acquirere

Verf. 18.

Soph. 3. 8.

Mat. 26. 61

Marc. 14.

58.

Ibidem.

Homil. in
Evang.

Ioan. 3. 19.

In Psal. 65.

rere damnationem, unde potui-
mus nobis comparare salutem; ac
inde Deum offendere, unde de-
buimus illum diligere. Multa
dat nobis signa, quibus illum

cognoscere valemus, & diligere
debemus: illa agnoscamus, illum
diligamus, ut illo dilecto tandem
fruamur. Amen.

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM QUARTAM QUADRAGESIMÆ.

*Ascendit IESVS in templum, & docebat. Et mirabantur
Iudæi, dicentes: Quomodo hic litteras scit, &c.*

Ioan. 7. 14. & 15.

Lib de Gi-
gantibus.

VOD præclare
olim à Philone
Iudæo dictum
est; conferente
hominem scien-
tificum faci, lu-
cem suam multis lucernis imper-
tienti, perplacet. Quemadmodum
inquit, fax, etiam si multas lucer-
nas accenderit, semper manet ejus-
dem magnitudinis, & nequaquam
ne tantillo quidem diminuitur:
sic etiam scientia in homine ne-
quaquam diminuitur, licet docen-
di ratione in multis transfunda-
tur. Ineptè quis quæreret, unde
fax suum lumen habet, cum vi-
deat eam lucentem, & alijs imper-
tientem. Utatur luce, qui indi-
get luce, & non curet unde fax
habeat lucem. Videmus nunc

Christum lucentem, nam illumi-
nat omnem hominem venientem in
hunc mundum: audimus illum in
templo docentem; *Ascendit in tem-
plum, & docebat:* ubi sanam doctri-
nam communicabat, & non di-
minuebatur, & tamen Iudæorum
animus mirabatur. Ioan. 19.
Vers. 14

*Et mirabantur Iudæi, dicentes: Quomodo hic litteras scit, cum non di-
dicerit? Fortè ideò mirabantur,*
quia Christum filium fabri arbi-
trabantur. Aliqui enim dicebant;
*Nonne hic est filius Ioseph? Nonne hic
est filius fabri? Unde ergo huic sapi-
entia, & virtutes? unde ei omnia ista?*
Quo animo Iudæi hæc dixerint,
& doctrinam Christi mirati fue-
rint, indicat D. Chrysologus: *Pulchrè, ait, livor Iudaicus Chri-
sti sapientiam miratur, virtutes
stupet* Luc. 4. 22
Mat. 13. 54
Serm. 48.

stupet, attollit opera, dicta suspi-
cit, & tamen ne in ipso videatur
divinitas, aut deitas sentiatur, car-
nalia parentū nomina commo-
vet, & divulgat. Malebant ipsum
vocare filium fabri, quā fateri
filium Dei: magis attendebant,
cum quo aliquamdiu moraba-
tur, quā quæ operabatur; ma-
gis, inquam, considerabant incu-
nabula, quā ejus miracula. Illa
demonstrabāt humanitatem, hæc
prædicabant ejus divinitatem.
Illum quidem Iudæi hominem
esse agnoscebant, Deum esse ne-
gabant, licet haberent, undè u-
trumque cognoscere possent:

Cur autem faber, & fabri fi-
lius, Iesus vocari voluerit, ratio-
nem assignat Divus Ambrosius.
In Luc. c. 3. Hoc typo Patrem sibi esse de-
monstrat Christus, qui fabricator
omnium cōdidit mundum. Nam,
et si humana non sunt comparan-
da divinis, typus tamen integer
est: quia Pater Christi operatur
igne & spiritu; & tanquam bo-
nus animæ faber vitia nostra cir-
cumdolat, citò securim admovent
arboribus infœcundis, &c. Dicit
igitur iste Doctor, Christum
voluisse haberi fabri filium, quia
illius erat filius, qui fabricatus
est auroram & solem, & cæteras
creaturas; & quia cum ipso Pa-
tre, & Spiritu Sancto, omnia
condidit, idcirco permisit etiam
Marc. 6. 3. se vocari fabrum, Nonne hic est
faber? Præterea utilis est Domi-
nus Iesus, & hominibus forman-
dis, & reformandis aptus apparet,

ex eo quod dicatur faber, & cre-
datur filius fabri: ipse enim cir-
cumdolat vitia nostra, docet nos
ad circinum mores componere,
superflua refecare. Hæc & simi-
lia, & alia sublimia docebat Do-
minus.

Et mirabantur Iudæi. In quem **Verf. 25;**
locum sic Augustinus: Miraban-
tur, sed non convertebantur. Non
quærit Deus nostram admiratio-
nem, sed conversionem. Nun-
quam dixit Deus, admiramini
me, sed, *convertimini ad me.* **Ioël. 2. 22.**
Iudæis admirantibus, & non
convertentibus se, fuerunt olim,
& adhuc sunt multi similes. Mul-
ta signa & prodigia fecit olim
Dominus coram Pharaone &
Ægyptijs, eosque multis & varijs
plagis affecit, sed hæc omnia
mirabantur, non convertebantur. Di-
cit enim Scriptura, quod erant
pavescentes horrendè, & admiratione **Sap. 17. 3,**
nimiā perturbati. Obscurissimis te-
nebris involuebantur, apparente
eis interdum subitaneo igne ti-
more pleno, & tamen non con-
vertebantur, quamvis hæc im-
mitterentur, ut converterentur.
Rectè igitur de illis ait Sapiens,
quod erant *indisciplinata anima;* **Ibid. V. 10.**
vel, ut legit Vatablus, *imperita*
anima. Verè erant imperiti: est
enim admiratio, philosophiæ
mater, cum, teste Aristotele, prop-
ter admirationem cœperint ho-
mines philosophari; videbant isti
tot prodigia, tam varios eventus,
nec curabant causam illorum in-
quirere: mirabantur quidem, sed

non scrutabantur, nec convertebantur.

1. Reg. 28.8 Infelicitissimus & reprobatissimus Saül multa infortunia experiebatur; à Deo ob suam inobedientiam deserebatur. Davidem à Deo dilectum & electum, ac inimicos Israëliti populi debellantem intuebatur; à Samuele resuscitato de exitu belli sciscitabatur; ab illo Prophetâ increpabatur: hæc omnia mirabatur, sed non convertebatur. Imò irascebatur: iratus est autem Saül, numquam proposuit Deo obedire, pacem cum Davide & alijs suis inimicis inire, sed voluit potius Pythonissam, quàm Deum convenire, ideò meruit, & debuit malè perire.

4. Reg. 1.2. Egrotavit Rex Ochozias, & misit nuntios ad consulendum Beelzebub, quibus dixit; *Ite, & consulite Beelzebub Deum Accaron, utrum vivere queam de infirmitate meâ.* Surgens Elias Angeli monitu, vadit obviam nuntijs, eosque increpat dicens: *Nunquid non est Deus in Israël, ut eatis ad consulendum Beelzebub?* & prædixit eis mortem Regis. Reversis nuntijs ad Regem, omnibusque ei enarratis, misit Rex Principem cum quinquaginta viris, qui sub eo erant, ad Eliam, ut eum comprehenderent, super quos fecit Elias descendere ignem de cælo, qui eos devoravit: quo audito, misit iterum Rex alios quinquaginta, qui etiam igne cælesti consumpti sunt. Tandem venit

Elias ad Regem, & ei mortē prædixit, dicens: *De lectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morieris.* Elias mirabatur, Rex autem mirabatur, deinde moriebatur, & numquam convertebatur, & tamen ideò monebatur, puniebatur, non ut miraretur, nec, ut moreretur, sed ut converteretur. Omnes etiam videntes ignem de cælo descendentem, milites devorantem, Eliam increpantem, & prophetantem, mirabantur, sed non convertebantur.

Idem contigit Regi Balthazari, qui inter epulas, pocula, & concubinas, vidit digitos quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aula regia, & Rex aspiciebat articulos manus scribentis. Tunc, teste Scripturâ, facies Regis commutabatur, & cogitationibus conturbabatur: renum ejus compages solvebantur, & genua ejus ad se invicem collidebantur. Omnia hæc Rex intuebatur, imò juxta interpretationem illorum verborum, *Mane, Thecel, Phares*, hujus Regis regnum numerabatur & complebatur: Rex ipse appendebatur in statera, & minus habens inveniebatur; regnumque ejus dividebatur, ac Medis & Persis dabatur, omnia inquam hæc mirabatur, sed non convertebatur. Nonnunquam Deus permittit apparere portenta, aut nobis aliqua accidere invisita & inaudita, non ut ea apud nos miremur, sed ut eis ad illum con-

Dan. 5. 1

Ibidem.

convertamur, ac pœnitentiam agamus.

Vis autem scire, cur etiam iste Balthazar tam graviter multatus fuerit, ut unâ nocte regno & vitâ privari meruerit? Quia viso & experto patris sui Nabuchodonosoris supplicio, ipse non sibi consuluit. Sciebat enim patrem suum ob gravissima scelera, gravissimas per septennium dedisse pœnas, maximisque plagis fuisse affectum. Hoc quidem Balthazar mirabatur, sed non convertebatur, nullamque utilitatem hauriebat ex huiusmodi pœnis patri suo inflictis; imò verò epulabatur, & cum concubinis deliciabatur. Hæc observatio est D. Theodoret: Balthazar iste summum patris supplicium suspicatus, nihil inde percipit utilitatis: jure itaque justus Iudex illum nullâ veniâ dignum censuit.

Huic, & istis Iudæis sæpè nos similes sumus; nam multa insolita videmus, audimus; & hæc miramur, sed non convertimur. Legimus quosdam, velati divitem epulonem, cruciari tartareis flammis, hæc audiendo vel legendo, turbamur, miramur, nec convertimur. Audimus Concionatores in vitia invehentes; de cœlesti gloria, de pœna æterna differentes, miramur, non convertimur: nos ipsi dum infirmitate, bello, fame premimur, injurijs afficimur, persecutionibus atterimur, dolemus, plangimus, conquerimur, non convertimur. Scimus

Christum incarnatum, de Virgine natum, multa pro nobis passum, imò morte amarissimâ mortuum, & in ejus morte multa prodigia accidisse, Solem obscuratum, petras scissas, monumenta aperta, terram contremuisse: hæc miramur, sed non convertimur; atque ita istis Iudæis similes effici-mur, in quos sic exclamat D. Ambrosius: O duriora saxi petra Iudæorum! Scinduntur petrae, & horum corda indurantur: Iudex arguit, credit minister: proditor scelus suum voluntariâ morte condemnat, elementa fugiunt, terra concutitur, monumenta referantur, Iudæorum tamen immobilis duritia manet orbe concusso.

Lamentabatur olim Prophe-ta necessariam populi sui ruinam, dum diceret: *Ephraim factus est subcinericius panis, qui non revertsatur.* Cur subcinericio pani comparetur ille populus, indicat Ruffinus, dicens: Cùm vires illius frequens percussisset afflictio, nihilominus in impietatis studijs permanebat, ut simul & crudus, quia indomitus, & exustus appelletur, qui tunc se gemebat afflictum. Sanè subcinericius panis, cùm ex unâ parte habeat interpositas prunas, necesse est reversetur, ut undique coquatur; alioqui ex unâ parte remanebit exustus, & ex altera crudus; atque ita nulli usui aptus. Sic ille est, qui corpore percutitur, & ejus anima non convertitur; qui suas

Lib. 10. in
Luc. 7.

Osee. 7. 8.

In Dan.

&

& aliorum pœnas miratur, & suam salutem non operatur. Quid miserabilius quam vim ardentis ignis sustinere, & crudelitatem non deferere: id est, gravia tolerare supplicia, & adhuc perseverare in malitiâ?

Verf. 15.

Iere. 5. 21.

Mirabantur. Dices: Quâ fieri potest, ut isti tam mirabilia audirent, & non converterentur? quia non habebant cor, ac ex illo populo erant cui dicit Propheta; *Audi popule stulte, qui non habes cor.* Sciendum est autem, quod ut concio, sive prædicatio, aliquam adferat audienti utilitatem, necesse est, unum operetur Prædicator, alterum Deus: Prædicator debet verbis replere aures auditoris, Deus verò replet cor suâ gratiâ, id est, dabit undè auditor ea quæ audit, executioni mandare possit. Si autem auditor nullas habeat aures, non poterit percipere quæ à Prædicatore dicuntur. Si item non habeat cor, non poterit divinâ repleti gratiâ. Peccatores autem non habent cor, id est, non attendunt quæ dicuntur. Si enim sit avarus, habet cor ejus thesaurus; *Vbi thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum.* Si lubricus, habet cor ejus amasia, *Vinum & fornicatio auferunt cor, & sic de cæteris.*

Luc. 12. 34.

Osee 4. 11.

Non est igitur mirum si tales nullam referant utilitatem. Qui habent aures, audiunt quæ à Prædicatore dicuntur, & mirantur: sed quia cor eorum longè est ab eis, ac datum rei amatæ, non

potest repleti divinis donis, idè non convertuntur. Ejusmodi erant isti Iudæi, aures quidem habebant, & quæ à Christo dicebantur, audiebant, eaque mirabantur, sed quia non habebant cor, non vertebantur. De illis enim dicebat Christus, *Cor autem eorum longè est à me.* Vndè & de illis meritò conquerebatur olim Deus per Prophetam: *Audiunt sermones tuos, & non faciunt eos, quia in canticum oris sui vertunt illos, & avaritiam sequitur cor eorum.* Cor non sequetur Dei mandata, & divina monita, cùm jam sequatur avaritiam.

Matt. 23. 8.

Ezec. 33. 31.

Verf. 15.

Mirabantur. Si quis sitibundus veniat ad fontem, & illum dumtaxat miretur, & inquiret undè habeat tantas aquas scaturientes & limpidissimas; sanè stultus haberetur, quod in his tantùm immoraretur. Idè enim emanat ibi fons, ut ex eo sitientes bibant, non de eo inquirent, & ut ejus aquâ satientur, non ut eam admirarentur. *Erit fons patens domui David;* quod adimpletum est, dum Christus patenter in domo Dei, in templo aquam suæ doctrinæ emittebat, atque clamabat, *Omnes sitientes venite ad aquas.* Veniebant Iudæi mirabundi, non sitibundi, aut si sitibundi, aquas scaturientes, id est, doctrinam Christi fluentem, mirabantur, sed eâ non satiabantur, id est, non vertebantur: aquas videbant, sed non bibebant; doctrinam audiebant, sed non proficiebant; magis quæ-

Zach. 13. 1.

rit

In Epist. 2. ad Nepot: **Et** fons aquas suas potantes, quam admirantes: sic non optabat Christus, & suo exemplo non optent Prædicatores doctrinam admirantes, sed sequentes. Vnde Hieronymus ad Nepotianum: Docente te in Ecclesia, non clamor populi, sed gemitus suscitur: lachrymæ auditorum laudes tuæ sint. Non quærat Prædicator laudari, si non vult damnari.

Lib. 1. nat. quæst. c. 17. **Est** verbum divinum tam scriptum, quam auditum, veluti speculum. Cur autem inventum sit speculum, declarat Seneca: Inventum sunt, inquit, specula, ut homo ipse se nosceret. Multa ex hoc consecuta. Primò, sui notitia: deinde ad quædam consilium, formosus, ut vitaret infamiam, deformis, ut sciret redimendum esse virtutibus, quidquid corpori deesset: juvenis, ut flore ætatis admoneretur, illud tempus esse discendi, & fortia audendi: senex, ut indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. Ad hoc rerum natura facultatem nobis dedit nosmetipsos videndi; fons cuique perlucidus apud leve saxum imaginem reddit. Qui non habet speculum præ manibus, poterit habere fontem præ oculis: ergo saltem seipsum in fonte, tanquam in speculo respiciat, qui de fonte bibere recusat. Non fontem miretur, sed frontem & faciem in fonte contempletur, quod scilicet sit rugosa, squallida, deformis, & eam, si valeat, corrigat. Vnde Bias apud

eundem Senecam dicere solebat: In speculo te ipsum contemplare, & si formosus apparebis, age quæ deceant formam: si deformis, quod in facie minus est, id morum compensato pulchritudine.

De quadam vetula dicunt, quod inventum in sterquilinio speculum, iterum, in sterquilinium proiecerit, eo quod rugas, aliasque suas deformitates in illo aspexerit. Non miror, inquit, si in sterquilinium fuerit projectum, quod quidquid est in facie sordidum, reddat manifestum. Veniebant Iudæi Christum audituri, & in illo tanquam in speculo seipsos contemplaturi: non tamen corripiebantur, quia quæ audierant, citò obliviscebantur. Nam iuxta Apostolum, *Si quis auditor est verbi, & non factor, comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo: consideravit enim se & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit.* Bonum est se in speculo considerare, sed melius per speculum se emendare. Non prodest speculum, licet aspiciatur, si respiciens non corrigatur: sic nihil nobis proderit verbum Dei, licet audiat, si opere non adimpleatur. Imò verò, teste Augustino, qui Prædicatorem aliquem laudant, nec ad illius prædicationem corriguntur, ipsi contra seipsos testes efficiuntur. Utilitatem autem ex his quæ audivimus, hauriemus, si, ait Plutarchus, cum ab auditorio soli apud nos fuerimus, quæcumque audivimus

Iacob. 1. 23. & 24.

Serm. 16. de verb. Dom.

Lib. de audiendo.

mus correxerimus. Si enim oportet ex tonsura surgentem accedere ad speculum, caput attrahere, comam spectare, ut tonsa sit, & discrimen tonsuræ: multo magis ex auditorio, scolaque digressus ad seipsum debet statim respicere, contemplarique animum suum, in qua ægritudine, vel levitate deposita levior evaserit, & erectior. Ita sanè nihil proficit ad speculum verbi Dei se quempiam intueri, si maculas non abstergat, vitam corrigit, virtutibus exornetur, moribusque componatur. Vocat Divus Bernardus Evangelium speculum veritatis, quod nemini blanditur, nullum seducit, talem in eo se quisque reperiet, qualis fuerit.

Isti Iudæi Christum audiebant, sed ad Christum non veniebant, audiebant, inquam, ejus verba, sed non retinebant. Multi sunt illis similes, audiunt Prædicatores, sed quæ auribus audiunt, corde non retinent; hi sunt veluti vas confractum, in quod si aqua infundatur, effunditur & exit. Est vir pius sicut vas integrum, conservans & retinens quod ei reponitur: impius verò est quasi vas confractum, liquorem non retinens. Hæc similitudo est Spiritus Sancti apud Ecclesiasticum:

Eccles. 21.
17. & 18.

Cor fractum quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quodcumque audierit sciens, laudabit, & ad se adiciet: audit luxuriosus, & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum.

Mea doctrina non est mea, &c. Ver. 16.

Hæc verba expendens Divus Augustinus, ait: Domine, si tua est doctrina, quomodo non tua? si non tua, quomodo tua? tu utrumque dicis, & tua, & non tua. Ex his verbis ostendebat Christus, à Patre procedere, & quidquid habebat ab ipso Patre per æternam generationem habere: nam juxta illud Theologicum Axioma, *Quidquid habet Filius, habet à Patre*. Itaque Christus vocat eam doctrinam, suam, & non suam.

Mea, inquit, doctrina non est mea: Ibidem. id est, hæc doctrina est mea, quia mihi communicata; & non est mea, quia à Patre communicata: ideo addit, *sed eius qui misit me Patris.* Ver. 16.

Vel illud, non, ita intelligitur; mea doctrina non est mea, id est, non tantum est mea, sed etiam ejus qui misit me Patris. Vnde ait apud Ioannē, *Ego quæ audiivi ab eo, hæc loquor in mundo, & sicut docuit me Pater, hæc loquor.* Ioan. 8. 26. & 28.

Non debuit Christi doctrina considerari sicut nostra: nam nostra fuit per partes comparata, modò Grammaticam, nunc Philosophiam, postea Theologiam acquisivimus; Christi autem doctrina fuit ei simul & semel ab æterno, à divino Patre communicata. Hoc adumbratum fuisse in illa Christi veste inconsutili observat D. Ambrosius, de qua sic Evangelista, *Erat inconsutilis desuper contexta per totum.* Sicut igitur hæc vestis nullam habuit futuram, sive nullis fuit partibus

com-

composita, sed tota inconsutilis & contexta per totum, nostræ autem vestes consuuntur, & partibus componuntur; modò enim aliqua pars uni, modò alia alteri arte consutuli conjungitur: ita Christi doctrina non fuit sicut nostra, per partes comparata, sed omnino ei à Patre divino, sine aliqua futura comunicata. Hunc Doctorem audiamus: Nostra sapientia, hoc est, humana, consuitur; assuitur enim, cum liberos damus ad studia, Grammaticis eradimus, Philosophis erudimus eos, ut sapientia in illis quæ non erat acquiratur. Domini autem sapientia non assura est, non quæsitæ: non enim didicit à Magistro, sicut ipsi Iudæi dicunt: *Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit?* Et ipse dicit, *Mea doctrina non est mea*, hoc est, de hoc mundo, sed eius qui misit me: hoc est quod ait de superiori contextum, &c. Ipsi autem Iudæi hanc doctrinam non mirarentur, si hunc esse Dei filium confiterentur, & ejus voluntatem operarentur: unde ait,

Vers. 15.

Vers. 16.

Vers. 17.

Tract. de
orat. Dom.

Si quis voluerit voluntatem eius facere, hic cognoscat de doctrina mea, utrum ex Deo sit, an ego à meipso loquar. Quænam autem sit Dei voluntas complectitur Divus Cyprianus aureâ illâ sententiâ, quam utinam omnes, & cordibus & templis, & domibus suis inscribant: est enim ipsa compendium vitæ, & perfectionis Christianæ. Voluntas Dei, inquit, quam Christus docuit & fecit,

est, 1. humilitas in conversatione, 2. stabilitas in fide. 3. verecundia in verbis. 4. in factis justitia. 5. in operibus misericordia. 6. in moribus disciplina. 7. injuriam facere non posse. 8. factam tolerare posse. 9. cum fratribus pacem tenere. 10. Deum toto corde diligere. 11. amare in illo quod Pater est. 12. timere quod Deus est. 13. Christo nihil omnino præponere: quia nec nobis ille quidquam præposuit. 14. Charitati ejus inseparabiliter adhærere. 15. Cruci ejus fortiter ac fidenter assistere. 16. Quando de ejus nomine & honore certamen est, exhibere in sermone constantiam, quâ confitemur: in quæstione fiduciam, quâ congregimur: in morte patientiam, quâ coronamur: hoc est coheredem Christi velle esse, hoc est præceptum Dei facere, hoc est voluntatem Patris adimplere. Hæc qui fecerit, cognoscet de doctrinâ Christi, an ex Deo sit, vel à seipso loquatur.

Quid autem inter alia Dominus docuit? Audi; *Nolite indicare secundum faciem, sed iustum iudicium indicare.* Ex his verbis videtur prohiberi, ex facie & delineamenti præsumptum iudicium. Non enim usque adeo certum, & infallibile comperitur, sed plerumque fallax & temerarium. Tritum est illud elogium, *fronti nulla fides*: Alibi Dominus, ut à iudicio temerario nos deterreret, ait, *Nolite indicare, & non iudicabimini*.

Matth. 71.

mini: quasi illi tantum sint iudicandi, qui de alijs temerarie vel ex facie, aut externis gestibus iudicare præsument:

Si hæc Christi verba à falso & temerario iudicio nos non deterreant, saltem exempla terrent; exempla, inquam, eorum quibus malè cessit, quod temerarie alios iudicaverint. Nam in primis, Maria soror Moyfis, quia temerè iudicavit de fratre propter uxorem ejus Æthiopissam, percussa est leprâ. Heli Sacerdos, quia Elcanæ conjugem Annam, Dominum toto pectore deprecantem, ex motu labiorum temerè censuit temulentam, è sella deorsum lapsus, fractis cervicibus expiravit. Michol uxor David, quia levitati, non humilitati attribuit, cum David lineo Ephod accinctus ante Arcam Domini saltavit, perpetuam sterilitatis contumeliam incurrit. Hanon Rex filiorum Ammon, cum ex vanâ suspitione, quasi exploratum terram suam venissent, legatis Regis Davidis partem barbæ abradi jussisset, & vestes usque ad nates succidis pro barbâ rasis, capitis sui diadema, pro succisis verò vestibus regnum amisit. Neminem itaque iudicemus.

Discipulorum Domini imitemur virtutem; ubi audiunt Christum dicentem, *Vnus vestrum me traditurus est*, nullus de alio tam immane scelus suspicatus est, nemo alium reum fore putat, nullus alterius faciem intuetur, & secun-

dum eam iudicat; sed unusquisque de se sollicitus est, quasi solum inter omnes suspectum habeat; ait enim quisque, *Nunquid Verf. 22. ego sum Domine?* Nos autem non sic, qui ubi audimus patratum esse aliquod furtum, aut homicidium, vel aliquod aliud crimen, statim de aliquo suspicamur; nullus est qui dicat, *Nunquid ego sum?* Sed *Ibidem. alium quisque iudicat, licet Dominum audiamus dicentem, Iu- Ioan. 7. 14. stum iudicium iudicare.* Ille justum iudicium non iudicat, qui vel non est Iudex competens, vel qui inexploratâ causâ, parte inauditâ, & nullis adhibitis testibus, sententiâ profert. Dic peccator: quis te constituit Iudicem? à quo habes potestatem iudicandi de conscientia proximi? *Tu quis es, qui iudicas proximum?* Conscientiæ & cordium nostrorum Iudex, Deus est. Audi ipsum dicentem, *Ego sum Iudex & Iere. 23. 31. testis.* Undè & Paulus, qui iudicat *me Dominus est.* De illo etiam Iob, *Ecce, inquit, in celo testis meus.* Iudex igitur cum sit, cur tibi arrogas iudicium, quod sibi reservavit? cur illius usurpas Iurisdictionem? *Inexcusabilis es, ô homo omnis, Rom. 2. 1. qui iudicas.* Et quamvis de conscientia proximi tibi licitum esset iudicare, debes tamen servanda servare: nam is quem iudicas, est audiendus, & Deus, qui testis est, adhibendus. Tu nondum testem audivisti, neque reum interrogasti; cur ergo iudicasti? Crede mihi, vis justum iudicium iudicare? te ipsum interroga, conscientiam quam

tuam scrutare; judica teipsum, profer in te sententiam, & dic, ut lingua tua cōfiteatur peccata tua, & manus tuæ restituant ablata. Hoc consulebat D. Augustinus: Conscende tribunal mentis tuæ, voca teipsum ante teipsum, &c. Quia, teste Apostolo, si nosmetipsos diiudicavimus, non utique iudicamur, &c.

Cæterum observa, quod docente Domino in templo, mirabantur quidem Iudæi, sed nemo misit in eum manus: alibi etiam dicitur, quod erat docens in templo, & nemo apprehendit eum. Venientibus Iudæorum ministris in hortum, ut eum caperent, dixit Iesus, Quotidie apud vos eram docens in templo & non tenuistis me. Ibi Iudæos reprehendebat, & illum Iudæi non apprehendebant; audiebant illi docentem, & ille non habebat capientem. Hujus rei rationem assignat Origenes. Eius enim verba violentiora erant his, qui eum volebant comprehendere: & quamdiu dicit, nemo eum comprehendit, sed si taceat, tum denique tenebatur. Itaque dum in eū Pilatus inquirat, eumque flagris cædit, tacet: si enim locutus esset, in Crucem sublatum non esset. Ipso loquente in horto, ceciderunt in terram milites, Vt ergo dixit eis, Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Si semper ita locutus fuisset, numquā captus, nec quidquam ab eis passus fuisset. Verum fuit Christo tempus loquendi, & tempus tacendi: tem-

pus autem tacendi, fuit ei tempus patiendi. Itaque docente illo in templo, erat ei tunc tempus loquendi, sed non eum capiendi; unde ait Evangelista.

Querebant eum apprehendere, & nemo misit in eum manus, quia nondū venerat horæ eius. Hora ejus vocatur tempus Passionis. Quare? Ceteris rationibus prætermittis, dico quod ideo illud tempus vocatur hora Christi, quia tunc nolebat Christus aliū pati præter se: unde Iudæis ipsum in horto quærentibus dixit, Si ergo me quæritis, sinite hos abire. Quasi diceret secundum D. Ambros. non quæro consortē Passionis: nolo ut aliquem eorum qui mecum sunt, lædatis, sicut enim hoc tempus meum est, hæc hora mea; sic volo ut mea sint omnia tormenta, quæ hoc tempore, & in hac horâ inferuntur. Unde merito increpavit Petrum, quod servū Pontificis percussisset ejusque auriculam abscidisset. Non erat tunc Malcho tempus patiendi, sed Christo, ideo nolebat Christus ut alius, nisi ipse pateretur. Cur? dicat Divus Bernardus: Ea hostia sicut sola prodesset potuit, sic sola sufficit.

Observandum est, hoc tempus Passionis non tantum esse horam Christi, sed & Iudæorum. Christus enim dixit eis, Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Quasi diceret: hæc hora Passionis, & mea, & vestra est; mea, quia summopere desidero tormenta inferri. Mea, quia in eā

August.

1. Cor. 11.
Vers. 31.Ioan. 7. 30.
Ioan. 8. 20.Marc. 1. 24.
Vers. 49.Orig. in
eum locum

Ioan. 18. 6.

Vers. 32

Ioan. 18. 8.

In Psal. 68

Serm. 3 de
Pass.

Ioan. 18. 8.

solus ego volo pati pro redemptione generis humani: vestra, quia in ipsa datur vobis potestas capiendi, ducendi, accusandi, flagellandi, iudicandi, & crucifigendi me. Hoc autem volebatis aliquando me prædicante in templo perficere, quando quærebatis me apprehendere; sed non potueritis, quia nondum venerat hora mea.

Quanto autem Christus teneretur desiderio patiendi, declarant hæc verba, *desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum*. Hæc discipulis protulit, dum Corpus suum eis manducandum contulit: cupiebant carnifices laniare Christum, sed ipsemet Christus ad laniationem festinavit. Nam pridie quam pateretur, accepit panem, &c. Christus enim expectando Passionem, prævenit Passionem, dum memoriam instituit Passionis. Antequam mactaretur & sacrificaretur, ipse se in oblationem & victimam obtulit, sub speciebus panis & vini. Adeo ad mortem currebat, sic anxius erat de effundendo Sanguine, ut non sustinens Pilati & hostium tarditatem, adinvenerit modum quo illorum rabiem præveniens sese mactaret, dum Sanguinis poculum & suæ Carnis esum præpararet. Sanguis fundendus in Cruce, jam funde-

batur in calice: Corpus capiendū à Iudæis, jam sumebatur à discipulis. Antequam Pilatus de Christo diceret Iudæis, *Accipite eum & vos, & secundum legem vestram iudicate*, voluit ipse dicere discipulis, *accipite & manducate, hoc est corpus meum*. Nondum venerat hora moriendi; sed etiam aderat hora memoriale mortis instituendi: vel ad hoc Christus illud Sacramentum instituit, ut ardentissimum moriendi desiderium ostenderet. Hæc excogitatio est Divi Gregorij Nysseni sic scribentis. *Homil. 9. Qui omnia pro Dominicâ potestate & auctoritate administrat, non expectat Pilati iudicium, sed per ineffabilem, & arcanum sacrificij modum, suâ dispositione & administratione præoccupat impetum violentum, ac sese in oblationem & victimam offert pro nobis, Sacerdos simul & Agnus Dei. Vnusquisque horam mortis præveniat, non occidendo, sed macerando, & præparando se. Audi clamantem, simul & monentem: Estote parati, quia nescitis diem, neque horam. Cùm nobis non sit illius horæ præcognitio, sit saltem in nobis ad illam horam præparatio.*

Homil. 9.
de Resur.

Mat. 13.

FERIA QVARTA

POST DOMINICAM QVARTAM

QVADAGESIMÆ.

Præteriens IESVS vidit hominem cecum.
Ioan. 9. 1.

DE Christi oculis sic Ioannes, *Oculi eius tanquā flamma ignis. Sicut enim ignis flamma lucernā extinctam accen-*

dit & inflamat: ita oculi Domini cū extinctas lucernas, id est, cæci oculos, attigerunt, illas inflammaverunt. Quod Christi oculi fuerint quasi lux, & oculi cæci veluti lucerna extincta, affirmat Ambrosius his verbis: Quasi lux Christus tetigit cæcū, & lumen infudit, &c. Hoc autem accidit, quando præteriens Iesus vidit hominem cecum. Præteriens Medicus, non præterivit mendicum; vidit hominem à quo videri non poterat: oculos coniecit in oculos; oculos suos clarissimos, in oculos cæci obscurissimos; oculos misericordiæ, in oculos miseriæ; oculos cœlesti splendore plenos, in oculos tenebris oppletos; oculos videntes in nativitate, in oculos cæci à nativitate, &c.

Præteriens Iesus vidit hominem cecum. Iacob spiritu prophetico

agnoscens quales futuri essent Messia oculi, benedicendo Iudæ ex cuius tribu est oriundus Messias, ait: Pulchriores sunt oculi eius vino: vel, ut alij legunt, rubicundiores (id est ardentiores, & efficaciores) sunt oculi eius vino. Præcipua vini efficacia est lætificare, & corroborare cor, iuxta illud, Vinum lætificat cor hominis. Et Psal. 103. 25 apud Athenæum, vinum vocant aliqui expellens mœstias. At oculi Domini magis lætificant, quia illuminant: ille enim tristatur, qui oculis orbatur, ut patet in Tobia, & gaudio afficitur, cui visus restituitur. Itaque Dominus hunc cæcū lætificavit, quando illum respiciens illuminavit. Respiciat ergo in nos Dominus; ille enim despicitur, qui ab eo non respicitur: fœlix autem, in quem oculi Domini. Nihil magis lætificavit, & illustravit filium prodigum, quàm visus patris. Hoc observat Divus Chrysostomus: Patris inquit, visus illustravit filij venientis aspectum, ut tota fugaretur obscuritas, quæ de reatu fuerat circumfusa. Nam de illo dicitur, quod cœcū adhuc longè

Serm. 3. de filio prodig.

Luc. 15. 20.

Apoc. 5.

Epist. 5.

Ioan. 9.
Vers. 1.

vers. 31

longè esset, vidit illum pater ipsius, & misericordiā motus est. Tunc pater ejus miserabatur, dum miseriam filij contemplabatur.

Ambros.

Negaverat Petrus Dominum, nec dignabatur peccati pœnitere, donec eum respexit Dominus. Hoc annotavit Ambrosius: Negavit primò Petrus & non flevit, quia non respexerat eum Dominus: negavit secundo, non flevit, quia adhuc non respexerat Dominus: negavit & tertio, respexit Iesus, & ille amarissimè flevit. Respice Domine Iesu, ut sciamus nostrum desistere peccatum, lavare crimina. Nunquam Abelis sacrificium Domino placuisset, nisi ad illud Dominus respexisset; Res-

Gen. 4. 4. pexit ad Abel, & ad munera eius: vel, ut Theodotion vertit, inflammavit Dominus super Abel, & sacrificium eius. Vide quòd idem est respicere, & inflammare. Qui igitur munera respiciendo inflammaverat, nunc cæcum respiciendo & videndo, illuminabat. Cùm tantæ sit utilitatis visus divinus, dicat unusquisque cum Davide: *Respice in me, & miserere mei: nam pulchriores sunt oculi tui vino.*

Psal. 34. 16.

Verf. 3.

Sciscitantibus autem à Christo discipulis, quis peccaverit, an hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur, prudenter respondet Christus, *Neque hic peccavit, neque parentes eius.* Discipuli enim suâ interrogatione præbuerant Magistro occasionem discooperiendi peccata, aut pueri, aut parentum;

Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes eius? Iesus autem asseverat, neque hunc, neque parentes peccasse. Hac responsione docet nos peccata proximi non revelare. Qui enim aliena peccata manifestat, similis est homini stercus & simum commoventi. Audi Chrysostomum: Si quis te prætereunte stercus cōmoveat, non ne hoc facientem reprehendis? Hoc fac & circa detractorem; non enim sic commotum stercus illum fœtorem susipientem cartilaginem percellit, sicut aliena peccata excussa & commota, atque vitæ aliorum impura prodita, audientium animos contristare & conturbare solet. Non placet Domino alienæ culpæ manifestatio.

Verf. 1)

Hom. 4. ad pop.

Verf. 3)

Neque hic peccavit, neque parentes eius. Hac responsione non dicit Dominus hunc hominem & parentes ejus nullum habuisse peccatum; saltem enim contraxerant originale peccatum, quod est causa, non propinqua, sed remota omnium infirmitatum & laborum: sed, quia erat quæstio de causa propinqua, non de remota, ideò asserit Christus ipsos non peccasse. Est, inquam, originale peccatum causa remota omnium pœnarum, quæ homini accidunt, & comparatur mari, à quo exeunt omnia flumina. Et sicut qui prudenter se gerunt, solent ad suam utilitatem uti aquâ, quæ remotè exit à mari, & redit ad mare, verbi gratiâ, molitor eâ utitur ad molen-

Eccle. 1. 7.

molendum frumentum: hortulanus eam sumit. & conducit ad irrigandum hortum. Nullus est qui non utatur aquâ, tam ad bibendum, quàm ad lavandum, licet exeat à mari. Sic licet omnes pœnalitates oriantur tanquam ex remota causâ à peccato originali, scilicet orbitates, paupertates, infirmitates; tamen multi sunt, qui ex eis maximam hauriunt utilitatem illas patienter ferendo;

Verf. 3.

Neque hic peccavit, neque parentes eius. Quibus verbis ostendit Christus, nobis non esse curiosè inquirendum cur Deus huic, aut alteri immittat aliquam calamitatem, sed pro certo habendum, nihil nobis contingere absque peculiari Dei providentia, & ut manifestentur opera Dei in nobis. Cæterùm, licet de nullo debeamus judicare: tamen, quando nobis aliquid accidit adversi, debemus nostram examinare conscientiam, ac ingenuè confiteri, id nobis accidere propter peccata nostra.

Verf. 3.

Iob. 18.

Iona 3.

Iob. 24. 6.

Iustus erat Iob; sed non ita iustus, quin aliquid haberet, quod purgatione indigeret. Hoc ipse agnovit, dum sedit in sterquilinio, vel, ut alij legunt, in cinere. Solebant enim pœnitentes sedere in cinere. Sic fecit Rex Ninivæ. Ut igitur ostenderet Iob hoc sibi contingere propter peccata sua, ipsemet ad modum pœnitentis sedit in cinere, atque dixit: Ego me reprehendo, & ago pœnitentiam in favilla & cinere. Vide illum age-

re pœnitentiam, qui nullam in se animadverterat culpam, & qui dicebat, *In omni vita mea non me reprehendit cor meum.* Dicat itaque Augustinus: Percussus est Iob, Serm. 22. de cœpit putrescere, ita ut eum scattentes globi vermium exararent. Ipse tamen quamvis esset iustus, non tamen fuit sine peccatis; neque enim melior erat Sancto Ioanne Evangelista, qui ait: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Per illam enim crudelissimam pœnam minuta peccata purgabantur. I. Ioan. 1. 8.

Expende hæc ultima verba, *Per illam crudelissimam pœnam minuta peccata purgabantur*, & dic: Si minuta peccata Iobi tam gravi pœnâ purgata sint, quali pœnâ purgandæ sunt nostræ gravissimæ culpæ? Si is, qui neminem despexerat, tamen à propriâ uxore despicitur: Si is, qui fuerat pater orphano, claudus pes, cæcus dux, pauperi adjutor; ab omnibus tamen in sterquilinio derelinquebatur: Ille, inquam, qui neminem læserat, neminem percusserat; tamen percussus fuit à planta pedis usque ad verticem capitis, quantâ sunt digni animadversione, quantam debent sustinere pœnam, qui aliena rapuerunt, multos læserunt & contempserunt, proximo detraxerunt, nemini opem tulerunt, & multa nefanda commiserunt? Si neque hic mendicus, neque parentes ejus peccarunt, ipse tamen cæcus natus est; putas, qualis futurus es, qui

hic tam multa patraſti crimina? Nullo quidem peccato hanc meruerat cæcitatem, ſed, ne reſtituto ſibi viſu aliquod in poſterum committat, luto ſuper oculos indigebat: unde dicitur,

Verſ. 6.

Linivit lutum ſuper oculos eius.

Cui reſtituendus erat viſus, rectè apponitur lutum: quia nihil niſi lutea viſurus erat. Talia ergo erant ei à Chriſto conſpicilia, *lunettes*, adhibenda, ut res, prout ſunt, videret. Linivit igitur Dominus lutum ſuper oculos ejus, quaſi ei dicendo: Nihil hætenus videras; nunc autem ex his quæ viſuruses, quædam pulchra eſſe tibi videbuntur, ſed ſcito, quòd quidquid hîc habebis præ oculis, luteum eſt, & præcipuè quæ magis ſolent animos hominum allicere, veluti aurum, argentum, humana corpora, & ſimilia, quæ ut talia, id eſt, lutea reputes & contempnas, volo ſuper oculos tuos lutum liniri, ne ſuâ ſpecie valeant te delinire. A diabolo ſunt quæ fallunt ſpecie, inquit Chryſologus: Qui autem hæc temporalia & lutulenta diligit, ſimilis eſt ſui, de qua Horatius, *Amica luto ſus*.

Serm. de
ſcandalo
tollendo.
Lib. 2.
epiſt. 2.

De grad.
humilit.

Multis nocuit viſus. Divus Bernardus deſcribit oculos in genere eſſe occaſionem peccati, indicium culpæ commiſſæ, & cauſam committendæ. Nam cor ſæpè non optaret, niſi oculus monſtraret; nec concupiſceret, ſi oculus non reſpiceret. Vndè ſic Evam, fructum moroſo intuitu

conſiderantem, alloquitur: Quid tuam mortem tam intentè intueris? Quid illò tam crebrò vagantia lumina jaciſ? quid ſpectare libet, quod manducare non licet? Oculos, inquit, tendo, non manum: non eſt interdictum, ne videam, ſed ne comedam. Hoc etſi culpa non eſt, culpæ tamen indicium eſt: te enim intentà ad aliud, latentè interim in cor tuum ſerpens illabatur. Auget curam, dum incitat gulam: acuit curioſitatem, dum ſuggerit cupiditatem: offert tandem prohibitum, & aufert conceſſum, porrigit pomum, & ſurripit Paradifum: haurit virus peritura & perituros paritura.

Eſt igitur oculorum viſio frequens peccandi occaſio, & vix à corde expellitur, quod ei ſemel imprimitur. Vndè Salvianus: Oculi, ait, ſunt fenestræ noſtrarum mentium, & naturales cuniculi. Flante aliquo nocivo vento clauduntur fenestræ; nocerent apertæ, & profunt clauſæ. Ita arcendi ſunt oculi ſuggerente dæmone, atque ut decipiat illicita præmonſtrante. Illud ergò claudatur per quod ingreditur, quod te aggreditur. Divus Clemens Alexandrinus vocat oculos primam originem, instrumentumque amatoriz fascinationis. Illis enim abutenti ſunt multorum malorum cauſa. Hinc Poëta,

Lib. 3. de
provid.

Lib. 7. Pad.
cap. 111

*Tunc ego te vidi, tunc capi ſciſ
quis eſſes,*

Ovid. Epiſt.
12.

111

*Illafuit mentis prima ruina
mea.*

Et vidi, & perij. —

Thren. 3.
51.

Lib. 21.
Moral. 2.

Sunt etiam oculi veluti latrunculi deprædantes animam. Hæc de re conqueritur Ieremias in personâ peccatoris: *Oculus meus depradatus est animam meam.* Deprædatur, si illicita intueatur. Vndè Gregorius hunc locum adferens, & explicans, sic scribit & monet: *Oculus meus depradatus est animam meam*; concupiscendo enim visibilia invisibiles virtutes amisit. Per oculum corporis per tulit prædam; undè nobis ad cordis munditiem, sensuum disciplina servanda est.

Eccli. 31. 15

Gen. 34.

Seneca.

Valdè perpendendum est quid de oculo Scriptura dicat ob illicitas visiones: *Nequius oculo quid creatum est?* Non quòd oculus in se nequam sit, sed quia homo illo abutens nequam fit. Oculis Dina nequam facta est, nequam David, nequissimi illi, qui videntes olim filias hominum, quòd essent pulchræ, illas adamarunt, illisque abusi sunt, atque ob id aquis diluvij deleti sunt. Meritò igitur Seneca cuidam cæcitatem deploranti sic loquebatur: Oculos te perdidisse ploras? habet nox suas voluptates. Quàm multis cupiditatibus via incisa est? Huic oculi adulterium monstrant: huic domum, quam concupiscat, huic incestum, huic urbem & mala omnia; certè irritamenta sunt vitiorum, ducesque scelerum.

Petrus Abbas Glaravallensis

cùm ex vi morbi uno orbaretur oculo, monocolus dixit: *Vnum de inimicis evasi, & plus à residuo formido.* Oculum vocabat suum inimicum, ob damna quæ interdum & sæpè ex oculis oriuntur. Scribit etiam Hieronymus quosdam Philosophos effodisse sibi oculos, ne à contemplatione philosophiæ avocarentur. Ideò sic Abiganum cæcum consolabatur: Ne doleas, si non habeas quod formicæ, & muscæ, & serpentes habent, id est, carnis oculos; sed illum te oculum habere lætare, quo Deus videtur, de quo à Moyse dicitur: *Transiens videbo visionem hanc magnam.* Denique quosdam etiam mundi Philosophos legimus, ut totam cogitationem ad mentis puritatem cogerent, sibi oculos eruisse.

Lib. 2.
contra
Iovin.

Exod. 2. 3.

Lib. de
virginit.

Vocat D. Basilius sensus corporis nostri, & præcipuè oculos, animæ nostræ pronubas. Pronubæ secundùm Donatum dicuntur, quæ nubentes domum mariti deducunt ac comitantur. Vel potest etiam sumi pronuba, vel pronubus, pro eo qui se immiscet matrimonijs contrahendis: Hispanicè vocatur *Casamentero*; fortè, quia interdum casu mentitur, plus promittens uni parti, quàm par sit, & quàm sit: ita ut altera pars decipiatur, videns post contractum matrimonium illa non sibi dari, vel in aliâ parte desiderari, quæ à pronubis promittebantur; quòd sæpè contingit. Ita quia oculi nostri plus delecta-

menti, plus pulchritudinis, plus commodi, quàm in rei veritate sit, animæ nostræ suggerunt, & promittunt, meritò pronubi vocantur. Evæ oculi fuerunt ei pronubi mentientes, nam vidit
 Gen. 3.6. *lignum quod esset pulchrum, & suave ad vescendum.* Non erat ita pulchrum, nec tam suave, sicut promittebant oculi, nec in eo divinitas, immortalitas, & suorum oculorum aperiendorum facultas continebatur, sicut promittebatur. Vndè Gregorius Nazianz. Facile, ait, imposturam facit, quidquid delectat. Hoc patet in multis: nam senes Susannæ pulchritudine capti, fuerunt decepti, quod uni eorum exprobrans Daniel dixit: *Species decepit te, & concupiscentia subvertit cor tuum.* Sic fuit deceptus Holofernes visâ Iudith, quæ cum intrasset ante
 Dan. 13. 56. *faciem eius, statim captus est in suis oculis Holofernes.* Dicat igitur Sapiens, *Propter speciem mulieris multi perierunt.*
 Iudith. 10. 17.
 Eccl. 9.9.

Divus Petrus nonnullos scribit fuisse *oculos habentes plenos adultærii, & incessabilis delicti*, id est, habentes oculos, quibus incessanter peccabant, modò hanc, modò alteram mulierem respicientes concupiscendo, & concupiscentes respiciendo: est enim humanus appetitus insatiabilis. Ideò sunt oculi maximè arcendi. Observat Clemens Alexandrinus, quòd ante totum corpus corrumpantur oculi. Cor quidem est primū vivens, ultimum moriens: contra

verò, oculi ultimò vivunt, & primò moriuntur. Quod à sapientissimo rerum omnium conditore ita stabilitum esse crediderim, ut primò oculus deficiat, ne cor amplius inficiat.

Vndè morientibus clauduntur oculi; quæ consuetudo vigit etiam apud priscos. Iacob morituro in Ægypto dictum est à Deo, *Ioseph ponet manus suas super oculos tuos.* Observabatur etiam apud Ethnicos: nam Penelope scribēs ad Ulyssē, ut Telemachus filius utriusque parentis oculos clauderet, sic precabatur,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos. Ovid.

Cur hoc? ut discamus viventes arcere oculos, dum periculum est ne illicita respiciant, cum etiam nobis mortuis, nullo imminente periculo, comprimendi sint. Volens igitur Dominus aperire oculos hujus cæci, *linivit lutum super oculos eius*; ut primò terram ex quâ plasmatus est, & ad quam reversurus est, aspiceret, & in eam sapè oculos defigeret, ne à consideratione sui recederet, & cœlum amitteret. Vndè ad eum sic Ambrosius: Tibi Christus imposuit lutum, id est, considerationem tuæ fragilitatis.

Rursus *linivit lutum*, ut innueret, hæc omnia quæ visurus erat hic cæcus, non tantum esse lutea, sed & casura. In hoc mundo nihil fixum, nihilque stabile est, sed omnia fluxa. Conquerebatur olim Deus apud Ezechielem de quibusdā pseudoprophetis, quia
 Ezech. 13. 9. *minan-*

Ibid. 10.

minante Domino bellum populo, ut resipisceret, ipsi promittebant pacem & firmitatem. *Erit manus mea super Prophetas, eo quod deceperint populum meum, dicentes: Pax, & non est pax; & ipse edificabat parietem, illi vero linebant illum luto absque paleis. Edificabat populus parietem, id est, muros Ierusalem, Deus autem dixerat illos ruituros & casuros propter peccata eorum: sed falsi Prophetæ promittebant, quod Deus non promiserat, scilicet pacem, atque ita fovebant populum in suis peccatis; & hoc erat, linire luto absque paleis, & absque temperatura.* Nam, teste Gregorio, parietem liniunt, qui peccata perperantibus adulantur. Liniendo itaque Dominus lutum super oculos cæci, idem est, ac si ei diceret: videbis quidem deinceps, sed casura videbis: sicut enim lutum, quod ego lini vi super oculos tuos, casurum est lavante te ad natatoria Siloë; ita hæc omnia quæ visurus es, casura sunt & peritura. Cave ergo ne ea diligas, ne tibi cum perituris perire contingat. Quidquid vides, ait Seneca, currit cum tempore; nihil ex his quæ videmus, manet. Et alibi idem Philosophus miratur, quod res perituras miremur, & amemus. Quid miraris? pompa est. Ostenduntur istæ res, non possidentur, & dum placent, transiunt. Deinde, quid quærere & mirari debeamus, ostendit. Mitamus animum ad illa, quæ

Ezech 13.
11.Et habetur
46. distinct.
c. Sunt non-
nulli.

Epist. 59.

Epist. 110.

æterna sunt: miremur in sublimi volitantes rerum formas, Deumque inter illas versantem.

Præterea dico, Christum etiam liniisse lutum super oculos eius, *Verf. 6.* ut statim videndo lutum, invitaretur ad luctum. Notat Seneca, ingenti providentiâ Deum posuisse in oculis visum, & fletum, ut qui delictum committunt videndo, pœnitentia exolvant descendendo. Illi flere merentur, qui offendere non verentur. Dolebat Tobias, quod cæcus cælum videre non poterat. *Quale gaudium mihi erit, qui lumen cæli non video?* Sed doleat iste cæcus, quod terram videat, & quod alia multa visurus sit ad fletum moventia: ita ut dicat idem Seneca: *Largâ ubique, & assiduâ flendi materiâ lachrymæ nobis prius deerunt, quàm causa dolendi.*

Tob. 5. 12.

In consolâ
ad Polyb.

Præterea, *linivit lutum*, &c. *Verf. 6.* tum ut se esse hominis conditorem, tum ut ex quo homo plasmatus erat, ostenderet. Ex luto fecit Deus hominem, ex luto restituit oculos homini. Si vestis pars aliqua deest, ex simili panno refarcitur. Eundem in modum deerat corpori huius hominis una ex præcipuis partibus, scilicet oculi, ex eodem panno, ex quo corpus factum est, id est, ex luto reficitur. Hæc observatio est D. Augusti. Non aliter Christus vitium corporis emendavit, quâ conditor fecit; per id emendavit, quo erat conditum. Idem observatur à

Quæst. 23,
in novum
Testament.

In Lucam. Divo Ambrosio, & eandem huius impositionis luti adfert rationem, dum sic scribit: Cæco visus luto reformatur. Iubere potuit Christus, sed operari maluit, ut cognoscamus ipsum esse, qui è limo terræ corporis nostri membra formavit.

Verf. 6.

Ibidem.

Linivit oculos eius. Observa, Christum adhibuisse remedium, ubi erat infirmitas. Si quis habet, non benè curaretur, si pedi aut alteri parti cataplasma imponeretur. Lasi erant oculi huius mendici; liniri debuerunt, non brachia, non pedes. Optimè igitur *linivit oculos eius*. Multi non benè curantur, quia ubi convenit, remedia non applicantur. Leta est, verbi gratiâ, conscientia tua, si crumena tua impleatur pecuniâ alienâ. Quid agendum, ut curetur conscientia tua? Extrahenda est pecunia ex crumena tua, non ex aliena, & ei, cuius est, non alteri, restituenda.

Cant. 3. 8.

Lib. 20.

Moral. c. 3.

De sexaginta fortibus qui ambiebant & custodiebant thronum Salomonis, ait Scriptura, quod *erant ad bella doctissimi*, & quod *uniuscuiusque ensis erat super femur suum*. Per ensen intelligit Gregorius mortificationem, corporisque macerationem, & per femur, concupiscentiam. Sicut enim ensis defertur super femur ad defendendum corpus: ita gerenda est mortificatio super concupiscentiam, ut anima servetur Deo. Cùm igitur vita nostra

militia sit super terram, videat unusquisque ubi suum habeat ensen. Quid militat adversum te? luxuria, carnis concupiscentia. Noli ab illo femore amovere ensen. Quid agis ad resistendum huic vitio? Hospitalia visito, Rosarium recito. Optima sunt hæc; veruntamen ista non sunt arma, & ensis huius femoris: jejunijs potiùs, corporis maceratione & disciplinis reprimatur concupiscentia. Vexat te rapina: quibus uteris armis ad ei resistendum? Frequento Sacramenta, sæpè peccata confiteor. Optimum sanè: verùm propriùs & principalis ensis ad confodiendum hoc vitium, restitutio est. Debes enim reddere alteri, quod suum est, alioquin nihil tibi proderunt peregrinationes & confessiones, nec alia bona opera. Adhibendum est igitur remedium, ubi debet adhiberi, sicut & Dominus manus suas posuit ubi erant ponendæ. Volens aliquando curare surdum & mutum, *tetigit linguam eius, & misit digitos suos in auriculas eius*. Ita & nunc restituendo visum huic cæco, *linivit oculos eius*: & postmodum ait ei,

Marc. 7. 13.

Verf. 6.

Verf. 7.

Vade ad natatoria Siloë. Missus mittit ad missum, dum Christus missus à Patre, mittit hunc cæcum in natatoria Siloë, quod interpretatur missus: quia fuit tempore Regis Ezechiæ divinitus datus, & missus ille fons. Quod potiùs iste ad Siloë, quàm ad probaticam, vel ad aliam piscinam mittatur,

Lib. 2. de
doctr. Chri.
cap. 16.

tatur, non caret mysterio; quod expendens Augustinus sic scribit: Secretum quoddam insinuat, quod tamen linguæ incognitæ nomen nisi Evangelista interpretatus esset, tam magnus intellectus lateret. Ecce Evangelista in fonte Siloë, id est, missi, vel missū, ut aurem erigas, & dum audis Siloë, ipsum Christum intelligas.

Quædam itaque considerantur in isto fonte Siloë, quæ verè Christum Messiam repræsentabant. Primò, ortum suum ducebat & emanabat ex monte Sion, qui, teste Iosepho, vocabatur aliàs mons David. Sic Christus natus est ex Virgine orta ex stirpe David: undè ait Paulus, *Factus est ex semine David secundum carnem.*

Secundò, iste fons fluebat sine strepitu, & cum silentio, teste Prophetâ: *aqua Siloë vadunt cum silentio.* Quanto cum silentio natus sit Christus, dixerant Pater & Filius, nempe David & Salomon. Ille sic ait: *Descendit sicut pluvia in vellus.* Hic autè: *Cum medium silentium tenerent omnia,* &c. De ejus silentio sic prædixerat Isaias: *Non clamabit, non vociferabitur, non audietur vox eius foris.* Tantum fuit eius silentium, ut siluerit usque ad annum trigessimum; postea accusatus apud Pilatum, tacebat. Sic enim quoque de illo scriptum erat, *Tamquam agnus coram tondente se obmutescet.* Vndè Climachus: Iesu silentium admirationi, & reverentiæ Pilato fuit.

Tertiò, & est observatu dignissimum, refert Divus Epiphanius, quòd, licet iste fons aquis abundaret, verumtamen Iudæi tantum fruebantur hujusmodi aquis, non autem infideles. Nam obsidentibus Chaldæis Civitatem Ierusalem, milites aquam in illo fonte non inveniebant: exsiccabatur Chaldæis, quia erant infideles, scaturiebat Iudæis, quia fideles, & Deum agnoscebant.

Hoc ponderat Baronius, qui etiam refert ex Iosepho, in Paletina fontem extitisse, qui fluebat singulis diebus hebdomadæ, dempto Sabbato, quo die cessabat; undè dicebatur *fons Sabbaticus.*

At verò iste fons Siloë, qui solis Iudæis aquas suppeditabat, & Gentilibus denegabat, postea mortuo Christo, & obidente Tito Ierosolymam, exsiccatus est Iudæis Christum negantibus, & communicatus est Romanis Gentilibus, Christi mortem vindicantibus. Refert enim Iosephus, quòd paulo ante adventum Titi cessavit iste fons, ut Iudæi aquam ex eo haurire minimè possent. Adventante autem Tito cum suo exercitu, cœpit denuò scaturire, & aquis abundare, non tantum ad bibendum, sed ad campos irrigandos.

Iusto Dei iudicio, Siloë, id est, fons missus aquam non mittebat his, qui missam à Deo Patre non agnoverat. Mirabile dictu! Quod Christum repræsentabat, populo Christum neganti se denegabat.

Tunc

Lib. de vita & interpretu Prophetarum. cap. 7.

Lib. 7. de bell. Iud. cap. 14.

Lib. 7. de bell. Iud. cap. 6.

Lib. 4. de bello Iud. c. 6. & 7.

Rom. 1. 3.

Isai. 8. 6.

Psal. 71. 6.
Eccli. 1.

Isai. 42. 2.

Isai. 53. 7.

Iere 14.3. Tunc exsiccatō Iudeis isto fonte, existimat Hieronymus adimpletum fuisse illud Ieremiæ: *Maiores miserunt minores suos ad aquam. Venerunt ad hauriendum, & non inveniunt aquam, reportaverunt vasa sua vacua. Confusi sunt & afflicti, &c.*

Licet pro omnibus Christus venerit; tamen potissimum & specialiter ad Iudæos missus fuerat, per seipsum illis prædicaturus, & miracula operaturus. Unde ipse ait, *Ego non sum missus, nisi oves quæ perierunt domus Israël.* Verum, quia eum Iudæi non receperunt, imò omnino negarunt, & aperto ore clamarunt, *Tolle, & crucifige eum, &c. nolumus eum regnare super nos; idcirco eo, & aquâ doctrinæ ejus privari, & misere perire meruerunt.* Hoc longè antè prædixerat & comminatus fuerat Iſaias: *Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloë, quæ vadunt cum silentio, propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortes.* Non propter aquarum Siloë contemptum, sed propter Christum aquis Siloë repræsentatum, abjectus est & contemptus populus Iudaicus: cui etiam meritò duo Apostoli hæc exprobrarunt; *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quia repellitis illud, ecce convertimur ad gentes.* Christus ipse hoc satis etiam nunc innuebat dum exiit de templo, & prateriens vidit hominem cæcum à nativitate. Vide quod egressus templo, incidit in cæcum;

cæcis relictis, cæcum curavit, id est, Iudæis ob eorum infidelitatem derelictis, cæcum, id est, Gentilem populum illuminavit. Ita mysticè exponunt Græci. Unde & Cyrillus: Iudæorum delictum, *In Cathenâ* salus est Gentibus.

Vade, & lava ad natatoria Siloë, **Verf. 7.** &c. Quid est opus, ut mittatur ad Siloë, cum vel jam curatus fuerit, aut saltem potuerit à Christo curari, licet eò non mitteretur? Consueverat Christus etiam in operatione miraculorum, ut quod poterat homo, præstaret: sic iussit paralytico ut tolleret grabatum suum; & leproso ut adiret Sacerdotem, eique se ostenderet. Hoc facile agere poterant, Christus autem impertiebatur quod ipsi non valebant. Quo facto ostendit, etiam in collatione gratiæ debere hominem præstare quod in se est.

Deprehensâ muliere adulterâ, ac Domino præsentatâ, *Iesus inclinavit se, & digito scribebat in terrâ.* Quid scribebat? Peccata accusantium, ait Hieronymus. Cur in terrâ & ad pedes eorum? ut facili negotio possent ea dele-re, pedibus terendo. At ipsi adeo erant obstinati, ut *unus post alium abierit*, nec passum quidem ad delenda sua peccata præstare voluerint. Sunt multi istis similes, qui ex parte suâ nihil operari volunt, ut peccatorum remissionem consequantur.

Poterat Deus hunc cæcum curare, licet ad natatoria Siloë non

Ioan. 8. 6.

Lib. 2. cont.
Pelag. c. 6.

Ibid. 9.

Ioan. 8. 59.
& 6. 1.

non lavaret: verum vult ut in his quæ spectant ad salutem tam animæ quàm corporis, hoc homo præstet, quod præstare potest, & ipse operabitur, quod homo operari non potest: propterea congruè mittitur cæcus ad natatoria Siloë: *Abijt ergo, & lavit*, hoc enim præstare potuit, & *venit videns*; hoc non poterat, sed Deus præstitit. Nam ubi creaturarum operatio potest intercedere, amat Deus ab extraordinarijs quiescere. Id quod maximè claruit in Incarnatione Verbi, in qua postquam divina virtus suam efficaciam ostendit in efformanda Christi carne sine virili semine, & in educendo foetu sine matris corruptione; ubi ad impositionem nominis ventum est, quæ creaturæ potestatem non excedebat, Iosepho relinquitur, sic enim ab Angelo dicitur, *Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam, &c. pariet enim filium, & vocabis nomen eius Iesum*. Quod sine carnali copula, & virili opera pariat, hoc non potest efficere humana virtus. Quod autem nomen ejus Iesus publicaretur & nominaretur, hoc poterat Ioseph; quasi diceret Angelus: Sic laborare debes in puero nutriendo, in ejus nomine publicando, & in matre fovenda, ut nihil quod tu præstare potes, Deo relinquendum putes.

Deus nec suæ soli, nec Angelorum virtuti committi gaudet,

quod homo valet perficere. Hoc patet multis alijs exemplis ex sacra Scriptura. Ut Arcam Domini in plastro labentem teneret Oza *extendit manum suam, & statim à Domino percussus interijt*; ea sanè ratione, quia qui humeros adhibere poterat & debebat, extremitatem tantum adhibuit, manuum. Ita opinatur Theodoretus: Delicti luit pœnas, nam cum Deus jussisset ut Sacerdotes ferrent Arcam Domini suis humeris, præter legem eam tulit in plastro. Nihil tam Deo exosum, quàm qui cum diligentiam & operam adhibere possint, & teneantur, illam Deo relinquunt. Is Deo placet, qui ubi suppositis humeris, manibusque adhibitis, necessitati occurrenti satisfacere potest, omnipotentis solius auxilium non exercet.

Volens Deus Eliam cibo reficere, eum juxta torrentem Garith jussit manere. Cur juxta torrentem morari jubetur, nisi ut alimonie cura inter Deum & hominem divideretur? De cibo providebat Deus, quia Propheta aliunde habere non poterat; potum verò non ministrabat, quia ex torrente aquam sumere poterat. Hoc observat Iosephus: Ad torrentem quemdam degebat, utq. cap. 7, unde potum haberet, nam cibus ei quotidie per cervos adferebatur. Cibos quos Elias habere non potuit, Deus ministravit. Potum autem sibi ut à Deo ministraretur, postulare non poterat,

R r

2. Reg. 6:6,

Quæst. 20.

3. Reg. 17.

Lib. 8. An. 2
cap. 7,

3. Reg. 17. rat, illi enim dictum erat, *Vade
2. & 4. contra Orientem, &c. & ibi de tor-
rente bibes.*

Serm. 1. de
Elia Pro-
pheta. Cur autem Deus ad pascen-
dum Prophetam utatur potius
corvorum ministerio, quàm alte-
rius cuiusdam creaturæ, videtur
indicare Divus Chrysostomus
his verbis: Prophetam per illas
potissimùm aves, quibus sui fœ-
tus invisus nutrit. Odit enim pro-
lem suam corvus, & natam non
educat. Expositis autem ad æ-
rem pullis, utpotè à parentibus
neglectis, obvolitant animalcula
quædam, divinâ providentiâ sup-
peditata, quæ captantes illi, cre-
scunt & aluntur: undè dicit Da-
vid, *& pullis corvorum invocantibus
9. eum.* Quasi ad Eliam Deus silen-
ter diceret: quæ necessaria sunt,
quæque homo viâ ordinariâ sibi
comparare non poterit, ego sup-
peditabo. Hoc discas ab istis cor-
vis qui tibi adferunt prædam: de-
feruerant illi pullos suos, sed eos
me invocantes non deferui; nec
ego te deferam, imò per has aves
prolem deferentes, te nutriam.
Factantùm, quod in te est, &
quod tu ipse præstare potes, &
ego perficiam, quod tu non po-
teris.

Tob. 6. 3. Raphaëli Angelo mandavit
Deus de Tobîâ; & tamen nun-
quam legimus Angelum appli-
cuisse manum suam, ut Tobiam
à periculis erueret. Ecce imma-
nis piscis exivit ad devorandum
eum, quem expavescens Tobias,
Ibid. 4. clamavit voce magnâ, *Dominus in-*

vadit me. Quid tunc Raphaël?
accurritne piscem occisurus? Mi-
nimè, sed dixit ei: *Apprehende
branchiam eius, & trahe eum ad te,
exentera hunc piscem.* Non Ange-
lus, sed ipse Tobias piscem ag-
greditur: piscis præcordia impo-
nit prunis, piscis felle linivit o-
culos patris. Vnum in toto iti-
nere petit Tobias ab Angelo,
nempe, ut ipse solus in Civitatem
Rages proficiscatur, quia illò ire
Tobias non poterat adjuratus à
socero, *cuius adiuramentum,* in-
quit, *spernere non possum.* Tunc
Raphaël ad Rages civitatem
Medorum perrexit. Ecce tibi
non aliud effecit Angelus, quàm
id quod sibi constat à Tobia non
posse peragi. Nam quidquid est
sub nostrâ virtute, nec Angelis,
nec soli virtuti divinæ est de-
mandandum.

Cæterùm unusquisque no-
strum audiat Christum sibi di-
centem, *Vade, & lava ad natatoria* *Verf. 7.*
Siloë. Nullam iste cæcus posuit,
vel opposuit difficultatem; sed
simpliciter verbis filij Dei ob-
temperans, *abiit, & lavit, & venit* *Ibidem.*
videns. Iam diximus aquis Siloë
Iesum repræsentari. Sicut iste
cæcus visum non recepisset, nisi
lavando se, aquas Siloë sibi ap-
plicasset: ita nullus sanguine
Christi lavabitur, nisi sibi illum
applicare per Sacramenta stude-
at. Non satis erat, ut fons Siloë
aquis abundaret, sed necesse fuit,
ut ad eum cæcus properaret, &
in eo se lavaret. Ita, licet suffi-
cien-

cientissimus sit Christi sanguis ad salvandum & curandum nos, nunquam tamen salvabimur, nisi eo nos in Sacramentis laverimus.

Itaque mittitur iste cæcus ad natatoria Siloë, ut appareret ejus fides & prompta obedientia, inquit Theophylactus: Poterat enim quædam obijcere, scilicet, quod esset cæcus, neminemque haberet qui eum duceret; quod non esset certus, an lavando visum reciperet. Nihil horum proposuit, sed simpliciter obedivit. Divus Chrysostomus illum nobis imitandum proponit: Intuere cæci animum in omnibus obtemperantem. Præbuit vultum, nihil sollicitus, an lutum esset, an sputum, & quid sibi Siloë opus esset: non, cur lutum liniret super oculos, aut cur lavari præceperit: nihil tale reputavit; illud dumtaxat curavit, ut obtemperaret.

Dato aliquo præcepto, non vult Deus ut aliquid obijciatur,

aut replicetur, sed dumtaxat ut obtemperetur. Quod si aliquid ad tergiversandum proponatur, licet tandem adimpleatur; non manet tamen impunita illa tergiversatio. Præceperat Dominus Moyfi, ut iret ad Pharaonem, *Veni, & mittam te ad Pharaonem, ut educaſ populum meum, filios Iſraël, de Aegypto.* Non statim obedivit Moyſes, sed excusando se, ait: *Quis sum ego, ut vadam ad Pharaonem?* Deus autem subjungit, *Ego ero tecum.* Ipse verò semper se excusabat, suam exponendo imbecillitatem, *Obsecro Domine, non sum eloquens.* Dei tamen jussio urgebat; & iterum Moyſes ire recusabat. Tandem obedivit, sed impune non mansit: nam *iratus est Dominus in Moyſen.* Iuste irascitur, dum quod jubet, statim non perficitur. Non vult Deus audire excusationes, cum justæ sint ejus jussiones. Ipsi ergo pareamus, ut illum tandem videamus, & gaudeamus in æternum. Amen

Exod. 3i

Ibid. 11, & 12.

Exod. 4. 10

Ibid. 14

FERIA QVINTA

POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ.

Ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ.

Luc. 7. 12.

ETSI Sol non rogetur, omnia tamen lustrat & illustrat, suū præbet splendorem, aurum & cætera
+ metalla in visceribus terræ generat. Sol secundum Dionysium, renovat, perficit, refovet, fecundat, vivificat, calefacit, illuminat. Ipso appropinquante flores, arbores, prata reviviscunt: ipso redeunte marcescunt. Sic Christus lux mundi, & Sol Iustitiæ, splendorem gratiæ & beneficiorum ultrò, nec rogatus administrat: de illo dicitur, *Qui pertransiit benefaciendo, & sanando*. Aliquando appropinquavit portæ Naim, ibi consolatur viduam, cuius filium refovet, vivificat, juventutem renovat, quia illum in vitam revocat, atque adstantes ita illuminavit, ut ob id Deum magnificaverint, magnumque in eis Prophetam surrexisse proclamaverint. Hunc juvenem Gregorius Nyssenus florem appellat, his verbis: Qui juvenem retulit, florē qui marcuerat indicavit, cuius

adhuc vultus lanugine vestiretur, & genarum decor grato fulgore niteretur, Appropinquante igitur isto Sole Iustitiæ, extinctus flos reffloruit, mortuus revixit. Quid dicat Lucas attendamus.

Lucæ 7.
Vers. 12.

Ecce defunctus. O benè curantem Medicum! Diximus aliàs Lucam fuisse Medicum, de quo Paulus, *Lucas Medicus, cuius laus est in Evangelio*: undè Divus Hieronymus attentè considerando ejus scripta, de illo dedit hoc elogiū: Si noverimus Scriptorem eorum Lucam esse Medicum, cuius laus est in Evangelio, animadvertemus pariter omnia verba illius, animæ languentis esse medicinā. Tot sunt antidota, quot verba. Si itaque noverimus hujus historiæ Scriptorem esse Lucam Medicum, animadvertemus hæc verba, *Ecce defunctus*, animæ languentis esse medicinam.

Ad Colos.
4. Epist. ad
Paulinum.

Vers. 12.

Hæc, Dominus volens curare cæcum, posuit ante & super oculos lutum: hodie, Medicus noster Lucas volens homines curare ab ægritudine peccati, proponit nobis ob oculos adolescentem defunctum,

A Cor. 10.
38.

Lib. de cre.
hom. 6. 26.

functum, *Ecce defunctus*: quasi dicat, Magister meus posuit lutum super oculos cæci, ut curaretur, & ego ad illius imitationem, propono vobis adolescentem, qui cum sit defunctus, nihil aliud est, nisi lutum; ut curemini & convertamini, illum considerate, attendite, *Ecce defunctus*. Nihil erat in hoc viro quod longam non promitteret vitam. Iuvenis erat, quia *adolescens*; à matre plurimum indigebatur, & de illo multa cura habebatur, quia *filius unicus matris suæ*: sed his non obstantibus, *Ecce defunctus*.

In tribus mortuis quos Dominus suscitavit, reperiebantur quæ ad vitam diutius protrahendâ requirebantur, nempe iuventus, facultates, & maxima erga illos cura & sollicitudo. Nam puella Iairi principis Synagogæ, erat tantum duodecim annorum, & patri unica, ut scribit Lucas; idè de illa multum curabat pater: non deerant medicinæ, non cibaria, nec blanditiæ, & alia id genus, ad illam fovendam. Lazarus erat triginta annorum secundum Epiphanium, qui de illo sic scribit: In traditionibus invenimus, quod triginta annorum tunc Lazarus erat, quando est suscitatus: postquam verò suscitatus est, alios triginta annos vixit. Et erat frater tantarum, & tam piarum sororum Marthæ & Magdalene, ut de illo maximam curam gererent, quod patet ex eo quod ad

Dominum miserunt, *Ecce quem* Ioan. 11. 33
amas infirmatur; non eis deerant, quibus fratri subvenirent. Ille autem defunctus erat adolescens, sic enim Christus ei locutus est, *Adolescens tibi dico, surge*. Non poterat igitur excedere annum trigessimum, in quo adolescentia terminatur, & à quo iuventus vel virilis ætas initium sumit, teste Augustino: Mater ejus illum unicum habebat filium, eratque locupletissima, quod colligitur ex eo quod dicitur, *turba civitatis multa cum illa*. Itaque licet isti tres essent in juvenili ætate, & haberent unde subveniri possent, non minùs propterea morte feriuntur. Idcirco eos mortuos Dominus suscitavit, ut eos attendamus, & discamus nihil contra mortem valere.

Ecce defunctus efferebatur. *Ecce* Ibidem
juvenis, ecce dives, ecce filius unicus matris suæ, ecce inquam quem iuventus, quem divitiæ, quem matris blanditiæ, ac remedia quæque non potuerunt à morte liberare: ecce qui vivendo suam ostentabat juventutem, suas jactabat divitias, suâ juvenili pulchritudine gloriabatur, nunc autem defunctus efferebatur, & non tantum efferebatur, sed & silendo loquebatur. De illo enim sicut de quocumque alio simili defuncto dicere possumus, quod D. Paulus de Abele protomortuo, *defunctus adhuc loquitur*. Expende, *adhuc*, quasi dicat: loquebatur vivens, & adhuc defun-

Ibidem.

Ibidem.

Luc. 8.

Hæres. 67.
contra Mo-
nich.Vers. 14³Lib. 22. de
Civit. Dei
cap. 15.

Vers. 12.

Ibidem.

Ad Heb. 11.

Etus loquitur, vivens loquebatur, moriendo tam verbo, quàm exemplo fratrem suum Gainum monebat, ut vivâ fide Domino sacrificaret, eique meliora offerret, & nunc *defunctus adhuc loquitur*. Quid loquitur? mortem patienter esse subeundam, multum prodesse in morte bona opera exercuisse in vitâ: ætati etiam juvenili non esse fidendum: quocumque tempore, in quâcumque ætate hominem esse morti obnoxium. De illo sic Chrysostomus: Non tantum efficit oratio, quantum illius perpeffio. Quisque vivens loquitur, aut loqui potest secundum suum statum; si mercator sit, de mercatura; si opifex de arte suâ; si Doctor, de scientijs, si miles, de militiâ & armis; *sed defunctus adhuc loquitur*, dicitque tacendo, nihil omnino mercaturam, scientiam, arma, divitias, nec ullam artem, aut quidquam aliud, præter bona opera prodesse in morte. Multa dum viveret locutus est Salomon, undè Ecclesiastes, quasi Concionator nuncupatus est, *sed defunctus adhuc loquitur*, non tantum per illa quæ nobis reliquit scripta, sed & per ea, quibus se dabat in vitâ, loquitur in morte, nempe nihil ei profuisse, imò plurimum obfuisse illas voluptates, blanditias, mulierum amores, quibus operam dabat, nullamq; sibi comparasse utilitatem ex tot hortis, quos plantaverat, ex tot palatijs, quæ extruxerat, ex tot canti-

lenis ac cantatricibus, quas audierat, ex tot concubinis & mulieribus, quas adamaverat, ex tantis divitijs, quas possidebat.

Iste adolescens loquebatur quidem dum viveret, florem juventutis patefaciendo, suam amplam substantiâ jactando, corporis pulchritudinem, necnon & fortitudinem magnificando, *sed defunctus adhuc loquitur*. Quid autè ipse & ceteri defuncti loquantur, dicat August. Verè, si ipsa ossa arida audire volueris, tibi prædicare poterunt, & dicere: O miser, quantum pro cupiditate hujus sæculi discurras, aut quid superbis, vel luxuriæ infœlicia ossa submittis? Attende ad me, & intellige, & considera me; hoc quod tu es ego fui, & quod ego sum modò, tu eris postea.

Audi etiam quid loquatur defunctus apud Ecclesiasticum: *Memor esto iudicij mei, sic erit & tuum, mihi heri, tibi hodie*. Expende, hodie, quia nullus est, qui possit certo sibi promittere se victurum in crastinum, imò nec usque ad vesperam. Quis est tam stultus, sive sit adolescens, cui sit exploratum se ad vesperum esse victurum? Ridet Apostolus illos qui dicebant; *Hodie, aut cras ibimus in illam civitatem, & faciemus quidem ibi annum, & mercabimur, & luctum faciemus: qui ignoratis quid erit in crastino*. Increpatur hîc quorundam temeritas, qui obliti fragilitatis humanæ, longam sibi multorum annorum seriem pollicentur, siquidem

Hom. 22. in
cap. 11. ad
Hebr.

Ibidem.

Heb. 12. 4.

Ibidem.

Serm. 66. ad
fratres in
Eremo.

Ecclesi. 38. 12.

Cicero de
Senect.

Iacob. 4.
13. & 14.

Mart. lib. i.

dem juxta Poëtam, *Non est, crede mihi, sapientis discere, vivam.* Vnde optimè monet Sapiens: *Ne glorie-*

Prov. 27. 1.

ris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies. Hunc & ceteros defunctos audivimus loquentes; nunc Dominum huic loquentem audiamus.

Luc. 7. 14.

Adolescens tibi dico, surge. Quo morbo, aut quomodo hic adolescens mortuus fuerit, nescimus: hoc tantum scimus quod adolescens obierat. Fortè aliquid comederat, quod ei nocuerat mortemque attulerat. Antequam homo peccaret, mors in unico fructu reperiebatur: supponamus hunc fructum vetitum fuisse pomum, ut volunt nonnulli vel ficum, ut autumant alij. In illo unico fructu vetito latebat mors; poterat homo ex alijs quibuscumque fructibus comedere sine metu mortis. Si homo non peccasset, numquam & nullibi nisi in hoc solo fructu mortem invenisset. Nunc autem mors ubique.

Aliqui illam invenère, à quo longè existimabāt manere Rufinus Consul Romanus, dum suos capillos pecteret, dente cujusdam pectinis læsus moritur. Quare? quia inter dentes pectinis latitabat mors. Quis unquam dixisset mortem ibi latuisse? ubique mors. Anacreon Poëta comedens racemos, mortuus est. Fabius Prætor capillo reperto in lacticio quo utebatur ad refrigerandum se, periit. Vnde Plinius: Anacreon Poëta acino uvæ

passæ; Fabius Senator Prætor in lactis haustu uno pilo strangulatus est. Quare? quia etiam habet capillus quo mortem abscondat. Nonnè etiam Absalom capillis suspensus periit? Dicat ergo ille apud Senecam: *Capillus habet suam umbram*, in qua latitat mors. Lucia Marci Aurelij Imperatoris filia, nendo extremitate acus pungitur, & inde moritur, quia etiam in acu mors absconditur. *Tellement que la mort se treuve mesmes en la pointe d'une esguille.* Nihil est inventu difficilius acu disperditâ, quod ob exiguitatem facile fallat quærentium oculos. Vnde est illud adagium apud Plautum, *Acum credo invenisses, si acum quæreres.* Quod proverbiali hyperbole dicebatur de re diligenter investigatâ. Interim in eo quod vix reperiri potest, reperitur mors. Inter ridendum olim mortuus est Sophocles: ita ut etiam in risu adsit mors. Filij Prophetarum sic ad Elisæum clamaverunt, *Pater mors in olla.* Vide quod etiam inter ollas & cacabos latitet mors; atque ita inde mors oriebatur, unde quo viveretur, expectabatur. De illa igitur dicat Poëta:

Quaque ruit furibunda ruit, totumque per orbem

Fulminat.

Ovid. ad
Liviam.

Lib. 7. t. 7.

medens racemos, mortuus est. Fabius Prætor capillo reperto in lacticio quo utebatur ad refrigerandum se, periit. Vnde Plinius: Anacreon Poëta acino uvæ

Adolescens tibi dico, surge. Ponderat D. Gregorius Nyssenus illa verba Domini ad Moysen: *Prophetam suscitabo eis de gente tua, & de medio fratrum tuorum.* Ponam

Verf. 14
Lib. rest.
cont. Iu-
dæos.
Deut. 18
18.

vet-

Psal. 148. 5.

Deut. 18.
18,

Matth. 8. 3.

Marc. 1. 25.

Vers. 14.

Vers. 15.

Osec. 8. 12.

verba mea in ore eius. Quod ad litteram intelligitur de Christo, qui iisdem verbis ad miracula patranda usus est, quibus Pater ad omnia condenda. Quando enim Deus voluit condere mundum, dixit, & facta sunt. Similiter Christus, quando, verbi gratia, voluit hunc adolescentem suscitare, ait; tibi dico, surge. Hoc enim promiserat Pater, Ponam verba mea in ore eius. Eodem quo ego, loquetur idiomate, eodem planè verbo utetur: dicēdo ego creavi, ipse quoque dicendo recreabit. Considera, inquit ille Doctor, vim dicti: neque enim alicui alteri Prophetæ dixit se dedisse verbum. Ipsi enim servorū more ministrantes dicebant, Hac dixit Dominus. Christus autem ut ostēderet se esse ipsummet Dei filium, cui verba Patris commissa sunt, dixit, tibi dico: non, Hac dixit Dominus. Atque in posterum semper propriā auctoritate locutus est: dixit enim leproso, volo, munda te. Mari & fluctibus tumescens, sile, refrænare, obmutescere, &c. Et huic adolescenti, Adolescens tibi dico, surge.

Observanda sunt hæc verba, *tibi dico, surge*, ad nostram eruditionem: ubi enim primū Christus illa protulit, *resedit qui erat mortuus*. Quoties peccatori dicitur, ut surgat à peccato, & non surgit? Conquerebatur olim Deus de populo suo, sicut & nunc de nobis potest conqueri: *Scribam eis multiplices leges meas, quæ*

velut aliena reputata sunt. Prædicant & annuntiant Concionatores divinas leges, sed ut plurimum ab auditoribus alienæ reputantur, id est, unusquisque existimat eas alijs, non sibi, dici. Sed unicuique dicendum est, tibi dico: tibi ô avare, ut avaritiam deseras, aliena restituas: tibi ô impudice, ut libidini renunties. Noli putare alteri hæc dici, sed tibi dico, surge.

Inter hominem pium & impium eadem est differentia, quæ inter vas integrum & confractū. Vas igitur integrum liquorem conservat, confractum verò non retinet. Vir pius verbum Dei retinet, impius verò non. Audi Ecclesiasticum: *Cor fatui quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit. Licet audiat, tibi dico, surge, non surgit, peccatum non deserit. Quare? quia quæ ei dicuntur non retinet, sibi dici non putat. Ideò à se exire permittit, per unam aurem percipit, & per aliam dimittit. Vas confractum est. Audivit luxuriosus, & displicebit ei, & projiciet illud post dorsum suum. Ergo projiciendus erit, & confringendus. Ita prædicitur, tanquam vas figuli confringes eos. Pius verò velut vas integrum sibi reservat, sibi quæ accipit & conservat, quæ ei dicuntur, Verbum sapiens quodcumque audierit sciens, laudabit, & ad se adjiciet. Quale vas Virgo Beatissima extitit, quæ conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo.*

Mul-

Multi sunt Petro similes: cum enim omnibus Christus diceret, *Mat. 26. 31. Omnes vos scandalum patiemini, &c.* ipse verò respondit, *Ibid. 230. Etsi omnes, sed non ego.* In peccatores invehitur Prædicator, quòd avari, quòd luxuriosi, quòd blasphemisunt; aliquis tamen hæc audiens dicit, *Marci. 14. 29. Etsi omnes, sed non ego.* Occidit Cain fratrem suum, propter quod maledicitur, *sed non ego.* Persequebatur Absalom patrem suum, propter quod miserè perijt, *sed non ego.* Induebatur dives purpurâ & bysso, & epulabatur quotidie splendide, *sed non ego.* Sunt nonnulli qui suam pecuniâ dant in usuram, *sed non ego.* Interim qui solus dixerat, *sed non ego,* imò qui promiserat potius mori, quàm Christum negare, solus ipse negavit. Sic ille interdum solus peccato inficitur, à quo se immunem putat. Quando igitur audimus reprehendi peccatores, unusquisque nostrum existimet hæc omnia sibi dici: Prædicator enim unicuique ait, *tibi dico, surge.*

Præterea, unusquisq; non tantum se immunem existimat ab illo peccato de quo erit sermo; sed quasi mortem evasurus, dicit se omnia evitare pericula, quibus alij sese exponentes, mortui sunt. Verbi gratiâ, audit quis aliquem pauperem obiisse, eo quòd unde sibi subveniret, non haberet; ipse verò dicit, *sed non ego,* non sum ego sicut ille, pauper, ego habeo quo sustenter. Alius mortuus est,

quia exiens in agrum, ab æstu & Sole percussus est, *sed non ego,* non inquam egredior domo in fervore diei. Alius obiit, quia pedester incessit, & postmodum sudore madefactus aquam nimis frigidam bibit, *sed non ego,* non bibo ego aquam frigidam. Ille mortuus est, quia à cibus nocivis non abstinuit, præcoces fructus comedit, nimio se ingurgitavit cibo, *sed non ego;* non enim cruda nec nimium comedo, frugaliter vivo. Quid dicis peccator? non evades mortem, quia tale vel tale periculum evasisti. Si hoc morbo non moriaris, morieris alio, *Ecce defunctus.* Ecce inquam adolescens, qui cum esset unicus filius matris suæ, unicè diligebatur, fovebatur, conservabatur ne nociva comederet, ne fervente Sole incederet, ne aliquo periculo se exponeret, mortem tamen non potuit evadere, *Ecce defunctus.* Vers. 12.

De quibusdam Deus conque- rebatur, quando vè eis denunti- ans sic loquebatur: *Va qui opulenti estis in Sion, optimates, capita popu- lorum, &c. qui separati estis in diem malum;* vel, ut est in Hebræo, *elongantes diem malum.* Id est, qui elongatis à vobis diem malum, scilicet mortis, nec unquam de eâ cogitatis, existimantes eam longè esse à vobis, cum sitis opu- lenti. Quia divites erant & pri- mates populi, numquam, aut se- rò se morituros existimabant; id- circò vè illis.

Per eundem Prophetam ostendit Dominus cui mors comparetur, ut nullus in posterum audeat fidere in suâ sublimitate, juventute, sanitate, aut divitijs, sic enim loquitur Amos: *Hac ostendit mihi Dominus, & ecce uncinus pomorum.* Volens Deus innuere quomodo se gerat erga illos, qui sibi, suisque divitijs nimium fidunt, ostendit huic Prophetæ uncinum ad trahenda & colligenda poma, dixitque ei, *Quid tu vides Amos? uncinum pomorum.* Et addidit Dominus: *Benè vidisti, venit finis super populum meum.* Ac si diceret Deus: ô Prophetæ, multi falluntur, eo quod cum sint juvenes, adolescentes, corpore sani, divites, potentes, putant se diu victuros, creduntque se habere quo morbis & infirmitatibus resistent; verum ego utar morte sicut homines uncinis, sive unco ad colligenda poma. Videbis interdum poma in summitate cujusdam rami, quod cum nulla manus possit attingere & pervenire, videntur nullo modo posse colligi; at si quis sumat uncinum, *un croc*, illa facili negotio inde extrahet & cadere faciet. Ita nonnulli securos se putant, & à morte longè distantes, quia vident se adolescentes, vel in florente iuventa, & in sublimi dignitate constitutos, ac divitijs affluentes, sed accidit uncinus sive mors, quæ illos inde extrahit; unde de illâ Poëta,

Ovid. 3.
Amor.

Omni bus obscuras inijcit illa manus.

Audi quemdam jactabundum apud Abdiam: *Quis detrahet me in terram?* At Dominus ad illum; *Abd. V. 2. Si, inquit, exaltatus fueris ut aquila, & si inter sydera posueris nidam tuam, inde detraham te.* Nullus itaque jactet suam juventutem, robur, divitias; Deus enim uncino sive morte inde detrahere potest, sicut detraxerat hunc adolescentem. *Ibid. V. 4.*

Est mors veluti venator aut venatrix, ideò cum arcu & sagittâ depingitur. Videbis avem in sublimitate cujusdam arboris, ibi securam se putat, sed accedens venator arcum tendit; illam capit: uix potest avis alicubi se abscondere, aut quiescere, unde illam venator non extrahat. Sic non potest homo mortem effugere; nam quocumque in loco, quâcumque ætate, in pueritiâ, adolescentiâ, juventute, morti subijcitur, & ab illâ capitur. Audi dicentem:

Ille licet ferro cautus se condat & are, Prop. lib. 3.

Mors tamen inclusum protra-
hit inde caput.

Et sicut venator aves, vel lepores tam juvenes, quàm veteres capit, ita & mors nemini parcit;

Ille rapit juvenes, sustulit illa senes. Ovid. ad Liviam.

Uncinus est, non pomorum, sed hominum. Hunc rapuerat adolescentem, illum dejecerat & prostraverat; nec illum potuit defendere adolescentia, neque ulla est, aut magno, aut parvo leti fuga.

Noli

Horat. lib. 3.

Noli flere. Quasi diceret, antè meum adventum licitum erat mortuos flere, quia tunc non erat matura, nec tempestiva mors; modò autem, meo adventu, maturum factum est tempus moriendi. Simeon ille justus statim viso Christo in templo sic decantavit: *Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace: Quia viderunt oculi mei salutare tuum.* Hunc cygnæum Simeonis cantum expendens Gregorius Nyssenus, hæc scribit: Quàm beatus ille sacer ad sacra introitus, per quem ad vitæ terminum maturavit? Et pulchrè dixit, *maturavit*, ut maturum & tempestivum moriendi tempus à Christi Domini adventu præfagiret.

Ante Christi adventum amara erat mors, etiam viris justis, quia immatura. Videas hoc in uno Abrahamo, qui ingrediens Ægyptum, adeò mortem pertimescebat, ut totus pavidus dixerit uxori suæ: *Novi quòd formosa sis mulier, & quòd cum viderint te Ægyptij, dicturi sunt: uxor ipsius est, & interficient me, & te reservabunt.* Dic ergo, obsecro te, quòd soror mea sis, &c. Quid ais ô bone senex? Si non uxor tua dicatur Sara, rapietur in scædum Ægyptiorum conjugium. Rapietur forsan, ait ille, sed ego vivam. Tunc nondum erat Domini adventu matura mors, quam ita expavebat Abraham, ut præ illa contemneret pudicitiam uxoris. Hæc observatio est Divi Chrysostomi.

Quia nondum mortis erat soluta tyrannis, propterea in adulterium consentit justus, & quasi servit adulterio in mulieris contumeliam, ut mortem effugiat.

Quòd si tibi scrupulus est, quòd dicatur Abraham, ut mortem fugeret, pudicitiam uxoris contempsisse, pulchrè illum expedit ab hoc nodo Divus ille Chrysostomus, dum prudentiam Abraham ex hoc facto commendat: Quia cum pudicitia periculum semper instaret, & cum haberetur Sara uxor, sive soror; & insuper adderetur periculum vitæ, si uxor putaretur, è duobus malis eventuris, alterum sapientiâ suâ impedivit, nimirum cædem, quòd hanc æstimaverit majus esse peccatum. Et quidem cum monebat, *dic quòd soror mea sis*, potiùs diminutionem procurabat peccati, quod gravius esset in adulterio & homicidio perpetrato. Præterea ostendebat quàm metuenda esset tunc mors, at post Christum nihil nobis debet esse morte suavius; ideo *noli flere.*

Maturum hoc & tempestivum moriendi tempus ipse Plinius fatebatur optimum, sic enim scribebat: Ex omnibus bonis, quæ homini tribuit Natura, nullum melius est, quàm tēpestiva mors. Hæc solùm accidit post Christi adventum, cujus gratiâ maturi jam & tempestivi excidimus, adoptandi in tabernacula æterna. Cum itaque ante Domini adventum

Orat-de
Bernice &
Prosdoco

Plinius.

Luc. 2. 29.

Gen. 12. 11.

12. 13.

Hom. 32.

Verf. 13.

tum mors ad suam maturitatem non pervenisset, amara erat, illam etiam perfectiores expavescebant: sed Christi adventu & morte, est ejus aculeus hebetatus. Idcirco mortuo filio, o mulier

Verf. 13.

noli flere.

Desendi potius sunt vivi quam mortui, cum sit hæc vita plena miserijs & calamitatibus, de quibus luculenter Augustinus: Vita hæc, vita misera, vita caduca, vita incerta, vita laboriosa, vita immunda, plena miserijs & erroribus, quæ non est vita dicenda, sed mors, in quâ momentis singulis morimur, per varios mutabilitatis defectus, diversis generibus mortium. Numquid ergo hoc quod videmus in hoc mundo dicere possumus vitam? quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exsiccant, aër morbidat, escæ inflant, jejunia macerant, joci dissolvunt, tristitiæ consumunt, divitiæ inflant & jactant, paupertas deijcit, juvenus extollit, senectus incurvat, infirmitas frangit, mœror deprimit, & his malis omnibus mors furibunda succedit, &c. Nescio certè, an veriùs dicenda sit vita hæc, vita mortua, an mors viva.

Solil. c. 2.

Audi quomodo idem Doctor hanc ipsam vitam describat. Vita mea, vita fragilis, vita quæ quantò magis crescit, tantò magis decrescit, quantò magis procedit, tantò magis ad mortem accedit; vita fallax & umbratica, plena

laqueis mortis. Nunc gaudeo, statim tristor, nunc vigeo, statim infirmor, nunc vivo, statim morior: nunc scælix appareo, semper miser; nunc rideo, jam fleo: hinc timor, hinc tremor, hinc fames, hinc sitis, hinc calor, hinc frigus, hinc languor, inde dolor exuberat, &c. Quis modò audeat deflere, quem Dominus à tantis voluerit miserijs eripere? Non mirum igitur si dixerit huic mulieri, *noli flere.*

Verf. 14.

Noli flere. Cur Christus prohibet fletum? Videtur respondere D. August. dicendo quòd Christus his verbis vult increpare parentes, quòd mortem corporalem filiorum defleant, non spiritualementem præcipuè deflere deberent. Audite me fratres, Christiani sumus, & tamen plerumque si filius cujusdam moriatur, plāgit illum; si peccat, non illum plangit: tunc erat plangendus, tunc pejùs mortuus luxuriosè vivens, quàm moriendo luxuriam finiens: tunc quādo ista faciebat in domo tua, non solùm mortuus, sed & putebat; hæc dolēda sūt, illa sustinēda.

In illud
Psalmistæ;
Quoniam
iniquitatem
meam.

Divus Chrysostomus indicat etiam quinam sint lugendi. Circa defunctos ne temerè lugeamus, neque de viventibus stultè lætemur. Sed quid? Lugeamus peccatores non tantum defunctos, verum & viventes: de justis autem gaudeamus non modò superstitionibus, verum & mortuis. Nam illi quidem & viventes mortui sunt: hi verò mortui quoque vivunt.

Hom. 67.
ad pop.

Pecca-

Peccatores ubicumque fuerint, procul à Rege morantur, propterea lachrymis sunt digni. Infideles deplora absque illuminatione migrantes, sunt enim cum damnatis extra regales aulas, & pœnæ addicti. In divitijs defunctos defle, qui nullam ex divitijs sibi comparavere consolationem, qui sua diluendi peccata potestatem accepere, & neglexere.

Verf. 13.

Noli flere. Mox resurgendum; illi enim non sunt lugendi, qui sunt resurgendi, vel quos speras resurrecturos. *Nolumus*, ait Paulus, *vos ignorare de dormientibus, ut non contristemini, sicut & ceteri qui spem non habent.* Et potissimum si

1. Theff. 4.
12.

Psal. 114. 7.

ibidem.

Verf. 13.

in Domino moriantur, veluti boni fideles & Christiani; illis enim mors portus est, ibi quiescunt. Audi Psalmistam: *Converte anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi.* Quando benefecit animæ? dum illam liberavit à corpore servitutis hujus. Beneficium putat idem Doctor animæ exhibitum liberari à corpore, undè sic scribit: Rem istam Deus beneficium nuncupat, & tu luges? Tranquillus est portus, mors. Itaque considera quòd plena malis est vita præsens. Cogita quoties & ipse præsensem execratus es vitam: res enim in deteriora prolabuntur.

Noli flere. Vel enim filius justus erat, vel injustus: si justus, cur defles illum, qui diutius vivendo poterat fieri injustus? Si verò injustus, nec illum defleas, quia

injustior evadere poterat. Sic rat. ocinabatur idem Chrysostomus. Si peccator quidem obiit, mala repressa sunt: nec si Deus pœnitentiam acturum novisset, ante pœnitentiam eum rapuisset. Si verò justus vitam finivit, in tuto bona consecutus est. Adeò Deus bonus est & misericors, ut nullum ex peccatoribus mori in peccato permetteret, si illum pœnitentiam acturum prævideret. Misericorditer igitur se habet, quando illum rapit, nec diu vivere finit, ne majorem sibi acquirat damnationem. Itaque ideò in defunctorum obsequijs decantantur hymni, fiunt Psalmodiæ, quæ, ut annotat idem Doctor, sunt gaudentium & gratias agentium. Qui enim psallit, gaudet: qui hymnizat, gratias agit. Mortuo itaque aliquo, sunt nobis Deo gratiæ agenda, quòd illum non tantum à præsensibus malis eripuerit, sed quòd ipsum rapuerit in illo meliori statu, in quo præviderat ipsum aliquando futurum. Nobis ergo psallendum est, quòd in tali statu obierit, vel quòd ita obierit, ut pro illo deprecari possimus. Itaque *noli flere.* Verf. 13.

Noli flere. Hæc verba viduæ dicta sunt, tum ad illam consolandum, tum etiam ad innuendum, ipsam non debere flere, vel tristari. Undè idem Chrysostomus sic illam, vel similem alloquitur. Virum non habes, habes tamen consolatorem, Patrem orphanorum, & Iudicem vi-

duarum. Noli ergo lugere. Noli inquam lugere, quia quod lugeas, non habes, non enim tibi, vel filio fit injuria: non tibi, quia quod tibi ad tempus concessum erat, repetitur. Nec illi, quia quod omnibus etiam iustis commune est, patitur, nempe mortem. Noli ergo lugere: lugere autem poteris, quando ab aliquo injuriam patieris, quia lachrymæ, quas emittes, ascendent in cælum, vociferabuntur, & ego clamores illarum exaudiam. Sic ego promisi, quando sic mandavi; *Vidua & pupillo non noceritis: si laeseritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum, & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio.*

Exod. 22.
22. & 23.

Omniū Deus audit clamorem, sed præcipuè viduarum: omnium etiam videt lachrymas, sed diligentius viduarum lachrymas considerat, maximè si ob injuriam illis illatam fundantur; quia tunc ascendent usque in cælum, & descendunt super nocentes eis. Nonne lachryma vidua ad maxillam descendunt, & exilatio eius super deducentem eas? *A maxilla enim ascendent usque ad cælum.* Omnis aqua tendit deorsum & ad ima, nec plus ascendit quàm descendit: sed aqua lachrymarum viduæ ascendit à maxilla usque ad cælum, plus inquam ascendit quàm descendit: nam descensus est dumtaxat ab oculis ad maxillas, ascensus verò à maxillis usque ad

Eccles. 35.
18. & 19.

cælum, ut contra lædentes poenam extorqueant hujusmodi lachrymæ. Nulli igitur præterquam viduæ dictum est à Christo, *noli flere*, ut innueret, maximè nobis cavendum esse, ne viduas offendamus, eisquæ occasionem flendi præbeamus, cùm ad cælum usque pertingant earum lachrymæ, vindictam expostulaturæ.

Observandum est, quòd licet Deus sit omnium Rex & Dominus, omniumque Pater & Iudex, specialiter tamen dicitur Rex Regum, & Dominus dominantium: & apud Psalmistam Pater orphanorum, & Iudex viduarum. Hæc observatio est Divi Chrysostomi, qui rationem hujus assignans, ait: Deus magnus Rex est Regum & Dominus Dominantium. Idem ipse sui dignitate excellens, Pater invenitur orphanorum, & Iudex viduarum. Duo facit, & clementiam ostendit, & potentiam proponit: sese Patrem fatetur orphanorum, quò calamitosos soletur, potentesque terreat, ne orphanis & viduis molesti sint.

Apoc. 19.

16.

Psal. 67. 16.

Homil. 5. de

Pœnit.

Dices: Cur præcipuè Iudex viduarum dicitur Dominus? Ceteris rationibus prætermisissis, respondeo Deum ideò vocari Iudicem viduarum, ut ostendat verè ab ipso illos esse judicandos, qui viduis gravamini sunt, illasque lædunt: hominum quidem poterunt evadere iudicium, non Dei, qui causas illarum vindicat, & iudicat, sibi que specialiter reservat. Viduarum igitur se declarat

rat

rat Iudicem, defensorem, & consolatorem. Hanc non tantum est verbis consolatus, sed & facto, quando ejus filium suscitavit, ei que dedit,

Verf. 15.

Dedit illum matri sue. Divus Bonaventura observat illum loquendi modum Evangelistę: non enim dicit, tradidit, vel reddidit, sed, *dedit illum matri sue.* Resuscitato filio viduę Sarephtanę, Elias *tradidit illum matri sue.* Similiter Elisęus postquam filium Sunamitidis suscitavit, ait matri,

3. Reg. 17.
23.

4. Reg. 4.
36.

tolle filium tuum. Iesus verò, ut ostendat se esse supremum Dominum, *dedit illum.* Qui prius dederat, abstulerat, qui abstulerat, iterum dat. *Dedit illum,* non reddidit non restituit, quia nemini debitor est, sed *dedit.* Si itaque tibi moriatur filius, dic cum Iob, *Dominus dedit, Dominus abstulit.* Quidquid habemus, à Domino habemus. Ille ergo potest auferre, qui voluit conferre. Cave ne tuo vitio auferat tibi gratiam, quā itur ad gloriam.

Iob. 1. 21.

FERIA SEXTA

POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ.

Ecce quem amas infirmatur. Ioan. 11. 3.

VLC HRE dicunt Hebræi, Deum sibi soli quatuor claves naturę reservasse. Primò, cla-

vem pluviarum, ut eas ad libitum emittat, ex suis thesauris, *Aperiet Dominus thesaurum suum optimum, cælum, ut tribuat pluviam terra tua in tempore opportuno.* Secundò, clavem vitę & generationis, ut patet ex illa increpatione Iacob ad Rachel conquerentem quod non haberet filios, *Num pro Deo ego*

Deut. 28. 12

Gen. 30. 2.

sum, qui privavit te fructu ventris tui? Tertiò, clavem alimonię ad famem depellendam, juxta illud, *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno.* Quartò, clavem sepulchrorum, id est, resurrectionis; unde ipse ait per Ezechielem: *Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, &c.* Et scietis quia ego Dominus, cum *aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, &c.* Ideò Christus jussit aperiri sepulchrū Lazari, ut Deus & Dominus ag-

Psal. 144.
V. 15.

Ezech. 37.
12. & 13.

nosce-

Ioan. 4. 39. nosceretur à Iudæis. Vnde dicitur quòd *multi crediderunt in eum*. Quomodo autem res se habuerit attendite.

Verf. 3. Languente & ægrotante Lazaro in Bethania, duæ sorores ejus, Magdalena & Martha, miserunt ad Iesum dicentes, *Eccē quem amas infirmatur*. D. Theophylactus existimat hæc verba dicta fuisse cum admiratione, quasi dicerent istæ sorores: Miramur Domine, quòd ille infirmetur, quem amas. Amavit Pharaon Iosephum, & illum multis honoribus affecit, multa bona, multaque beneficia ei contulit. Diligebat Assuerus Mardocheum, & in signum amicitiae, illum ab omnibus publicè iussit honorari. Reges quos diligunt beneficijs, donis, dignitatibus & divitijs accumulanti: ac tunc dicimus aliquem à Principe diligi, quando ab eo ditatur, & ad aliquem gradum honoris promovetur; non autem quando ab eo cæditur, aut bonis expoliatur.

Hoc est certissimum, quòd dum aliquem diligimus, bona ei optamus, & si possumus, largimur. Deus itaque ijs quos amat, bona etiam largitur. Quæ bona? non divitias, non honores, non voluptates, & cætera huiusmodi, quæ non sunt verè bona, nisi his qui carnem sapiunt; nam *animalis homo non percipit, quæ sunt Spiritus Dei*: sed ea tribuit quæ ad bona æterna comparanda conducunt, scilicet in-

firmitates, paupertatem, persecutiones, flagella, & similia adversa. Nonne audis? *Flagellat Dominus omnem filium quem recipit*; Et alibi, *quos amo, castigo*.

Si quis lutum, stercus, vel aliquid, quod sperneret, daret amico, non inde conijceres illum diligere huiusmodi amicum. Deus pauci facit res huiusce mundi, de quibus sic Apostolus, *Omnia arbitratum sum ut stercora*. Illa e- rant Paulo veluti stercora, quia Christo sciebat esse despectui. De Nabuchodonosore bona temporalia congregante dictum est à Propheta ex parte Dei, *ut quid congregat contra se densum lutum?* Quod veluti lutum aut stercus reputatur, non solet Deus concedere amicis. Sicut igitur non diceretur quis à Rege diligi, cui daret Rex ea quæ spernit; neque ille à Rege odio haberi, cui quod Rex magni facit tribueretur: ita dicendum est, Deum eos non semper amore prosequi quibus bona temporalia, aut dona corporalia largitur. Dat Turcis, dat Barbaris, & infidelibus divitias, ampla regna, quos tamen ob illorum infidelitatem non diligit: dat brutis multa dona corporalia, utpote Corvo vitam longævam, Cervo velocitatem ac corporis incolumitatem, Tauro fortitudinem, Equo generositatem, Pavoni pulchritudinem, Aquilæ videndi perspicacitatem, & alia alijs huiusmodi. Audi Senecam. Quæ vulgus appetit, quæ reformidat,

Heb. 12. 6.

Apoc. 3. 19.

Ad Philip. 3. 8.

Abac. 2. 6.

I. Cor. 2. 14.

Libro de provid.

midat, nec bona sunt, nec mala: ideo tam bonis quam malis Deus obijcit. Vides igitur dari malis hominibus, imò & bestiis quæ tu plurimi facis. Signum igitur est, illa non esse verè bona; vera autem bona sursum sunt. Audi dicentem, *Credo videre bona Domini in terra viventium.* Deus igitur his quos diligit, & qui eum diligunt, servat bona quæ hîc oculis non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Ad quæ ut possimus pervenire, immittit nobis ea quæ mala reputamus, nimirum morbos, dolores, bonorum jacturam, & similia; sed ea sunt signa amicitie Dei in nos. Non mirando igitur, sed laudando, ac concludendo dicant istæ sorores, *Ecce quem amas infirmatur.*

Psal. 16. 13.

1. Cor. 2. 9.

Verf. 3.

Job. 2. 10.

3. Reg. 19. 4.

Job uxori insultanti & exprobranti ait: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non suscipiamus?* Ponderanda sunt illa verba, *de manu Domini*. Non enim illud malum est quod de manu Domini procedit, licet videatur esse malum: illud autem quod extra Dei manum positum est, vel solo aspectu nos perterrefacit. In ipsa Dei manu virus deponit, non secus ac Moysis virga, in terra coluber, in manu ejus vim venenatam & figuram terrificam amittit. Exemplum sit Elias fugiens Iezabelem ne occideretur, & qui mortem à Deo precatur, *solle animum meum.* O Propheta, si mori desideras,

cur fugis quærentem te occidere? Nolebat mortem de manu Iezabelis, sed de manu Dei: nam mors quæ de manu Dei infligitur, non mors, sed vita dicitur. Hæc est illa manus, quæ, ait ille Doctor, Martyres facit. Nam ubi defunt Neronis, Diocletiani, Domitiani, & alij Tyranni, solet Deus nobis manu suâ immittere vel corporis ægritudines, vel animi mœstias, aut bonorum jacturas, vel similia, quæ si patienter & æquo animo feramus, martyrij coronam referemus. Quid autem ad verba illarum sororum responderit Dominus, audiamus.

Infirmas hac non est ad mortem. *Verf. 4.*

Cum hæc audio, recordor eorum quæ ex parte Dei apud Isaiam, *Isai. 3. 10.* viro justo sunt intimanda: *Dicite iusto quoniam bene,* vel, ut alij legunt, *quoniam bonum.* Quidquid iusto accidit bonum est, vel bene illi accidit, vel ad bonum ei accidit. Contigit Lazaro infirmitas, sed *hac infirmitas non erat ad mortem;* sed in bonum, quia *pro gloria Dei.* Mors etiam bene ei accidit. Itaque quidquid adveniat iusto, dicamus ei *quoniam bene.* Cōgratulandus est tã in adversis, quàm in prosperis. Infirmitur aliquis, si iustus est, debemus ei congratulari, eique dicere *quoniam bene.* Mortuus est ejus filius, frater, aut pater, aut alius ex familiaribus, dicite ei *quoniam bene.* Navis in qua continebantur ferè omnes ejus facultates, naufragiū fecit,

T t

fecit, vel pirate omnia sunt depredati, dicite ei quoniam benè. Contendebat cum aliquo, causâ cecidit, dicite ei quoniam benè. Sic Paulus congaudebat & congratulabatur fidelibus adversa patientibus, *Gaudio & congratulor vobis, &c.* Quare etiam ob adversa sunt ita congratulandi? quia, teste Apostolo, *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Nam quidquid eis accidit, in bonum convertunt, semper Deum laudant. Contrâ verò, improbis omnia cooperantur in malum, ait Augustinus. Id est, sicut iusti ex adversis utilitatem hauriunt, & in eis Deum benedicunt: ita mali ex prosperis damnum sibi comparant, & in eis Deum offendunt. Si ad honores promoveantur, fiunt superbi, crudeles: si sint divites, fiunt avari & luxuriosi: si sani, dant se voluptatibus, ludis, omnia cooperantur in malum. Unus proponatur Saül. Rex factus est, sed regno abusus est: de illo ait Scriptura: *Saül pugnabat in circuitu, & quocumque se verteret, superabat.* Deus illum defendebat, & ipse Deum offendebat; unde secundum Hebræum sic legitur, *quocumque se vertebat, impius agebat, vel, impius fiebat.* Quidquid ei accidebat, vertebat in malum, tam prospera quàm adversa. Si illum aggrediatur Goliath, minasque intentet, Saül injustè se gerit, animum deponit: victo à Davide Goliath, invidia ducitur. Si Dominum interroget, & ei

respondeat, non obedit verbis, nec præceptis Domini: si ei Dominus non respondeat, consultis Pythoniis, omnia ei cooperantur in malum. Unde optimè ab eodem Isaia dicitur; *Vae impio in malum*, id est, vae impio, quia quidquid ei accidit, in malum convertit. Iusti autem sciunt ex omnibus, quæ eis accidunt haurire utilitatem; *omnia eis cooperantur in bonum.*

Infirmas hac non est ad mortem. Quomodo dicit Christus, hanc infirmitatem non esse ad mortem, id est, non ei allaturam mortem, cum ex eâ mortuus sit? Respondet Augustinus: *Infirmas hac non est ad mortem*, quia & ipsa mors non erat ad mortem, sed potiùs ad miraculum. Non ordinabatur illa infirmitas ad mortem, id est, finis huius infirmitatis non erat mors, cum ipsius mortis finis esset vita. Non ideo mortuus est Lazarus, quia infirmabatur, sed ut resuscitaretur, atque ita gloria Dei & potentia manifestaretur. Dum Medicus dat infirmo amarum poculum, non intendit dare ei amaritudinem, sed sanitatem, id est, optat ut ex eo poculo amaro sequatur sanitas. Ita Christus sinendo Lazarum infirmari & mori, bonum aliquod intendebat ei conferre pro suâ gloriâ, nempe vitam; unde ait, *Infirmas hac non est ad mortem, sed pro gloriâ Dei.*

Similiter quoties Deus immittit nobis aliqua adversa, semper intendit

Phili. 2. 17.

Rom. 8. 18.

Serm. 78.
de temp.

1. Reg. 14.
47.

Isaia. 3. 11.

Rom. 8. 28.

Verf. 4.

Tract. 48.
in Ioan.

Verf. 1.

intendit dare aliquid pro salute animæ nostræ. Eugiente Ionâ à facie Domini, *misi Dominus ventum magnum*, permisit, ut mittentibus nautis sortes, *caderet fors super Ionam*, ut sorte deprehensus mitteretur in mare, & ut submersus absorberetur à pisce, atque absorptus evomeretur ab eodem pisce, & littori restitueretur, & Ninivem proficisceretur; & in ea verbum Dei annuntiaret, ut Ninivitæ converterentur, & civitas non subverteretur. Vides quomodo hæc infirmitas non erat ad mortem. Ventus inquam ille validus, marini fluctus, immanis piscis, atque in eo per triduum detentio, non erant ad mortem Ionæ, sed ut resipisceret ipse, & suâ prædicatione resipiscerent Ninivitæ. Audiamus Divum Irenæum: Sustinuit Deus absorberi Ionam à Ceto, non ut absorberetur, & in totum periret, sed ut evomitus, magis subigeretur Deo, & plus glorificaret Deum, qui insperabilem salutem ei donasset, & firmam pœnitentiam faceret Ninivitis, ut converterentur ad Dominum, conterriti ab eo signo, &c.

Promiserat Dominus Abraham amplam posteritatem, *Multiplabo semen tuum sicut stellas cœli, & velut arenâ quæ est in litore maris*. Interim jubet sibi sacrificari filium, ex quo tanta multitudo debebat nasci, *Tolle filium tuum unigenitum, & c. atque ibi offeres eum in holocaustum*. Si de medio tollatur,

quomodo multiplicabitur? Vbi erit multitudo fructuum, si arbor eradicetur? Tunc volebat Deus suis stare promissis, dum vidit Abraham suis obtinere jussis. Non præcipiebat Isaacum sacrificari, ut sacrificaretur & moreretur, sed ut Abraham manifestaretur, & mereretur, disponendo se ad exequendum Dei mandatum. Hoc igitur mandatum non erat ad mortem, sed ad manifestandam Abraham obedientiam, eamque remunerandam: hanc ei dedit mortificationem, qui multiplicandi fecerat promissionem; & ejus filium volebat vivere, quem præcipiebat occidere, eumque salvari, quem jusserat immolari.

Volebat Deus Iosephum regnare in Ægypto, sed ut ad tantum fastigium perveniret, permisit ut à fratribus odio haberetur, in cisternam projiceretur, atque Ismaëlitis venderetur. Illud odium, illa persecutio, hæc venditio, hæc inquam adversitas, non erat ad mortem, nec ad perditionem, sed ad ejus promotionem: non enim ad tantam dignitatem pervenisset, si in hujusmodi incommoda non incidisset. Hic est Dei mos, ut quos diligit, & quos sibi servat, multis sinat infirmitatibus affici, persecutionibus agitari, paupertate premi, vel alijs similibus calamitatibus divexari. Olim de fortunâ sic Seneca: Lib. de Fortuna ut gladiator, fortissimos sibi pares querit, alios fastidio

Ionæ 1.4. & 7.

Lib. 3. contra hæres. cap. 22.

Gen. 22.17.

Gen. 22.8.

Lib. de Provid.

transit: ignem experitur in Mutio, paupertatem in Fabricio, exilium in Rutilio, tormentum in Regulo, venenum in Socrate, mortem in Catone. At longè magis Deus noster ignem experitur in Laurentio, bestias in Ignatio, lapides in Stephano, equuleos in Vincentio, rotas in Catharina, gladium in Dorothea, & infirmitatem in Lazaro, qui idè infirmatur, ut moriatur; moritur, ut resuscitetur; resuscitatur, ut divina potentia manifestetur. Est igitur verum, quòd hæc infirmitas non erat ad mortem.

Hinc etiam colligite, nihil homini contingere in rebus humanis præter Dei voluntatem & præceptum, id est, ordinationem, sive jubentem, sive permittentem. Ductis in captivitatem Babyloniam filijs Israël, nonnulli eorum eò dementiæ devenerunt, ut non divinâ providentiâ hoc sibi accidere autumarent. Vnus dicebat hoc evenisse sibi ob superbiam & crudelitatem Nabuchodonosoris: alter verò ob suam vecordiam, quia si viriliter huic Regi restitissent, ipsos non subjugasset: alij alijs causis, & non divinæ providentiæ tantam cladem tribuebant; quod animadvertens Ieremias sic invehebatur, *Quis est iste qui dixit, ut fieret, Domino non iubente? Ex ore Altissimi non egredientur, nec bona, nec mala? Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis? Quasi dicat, quis tam impius sit, ut dixerit, nec ad-*

versa, nec prospera evenire nobis ex ore, id est, ex præcepto & ordinatione Dei.

Est hæc consolatio efficax in omni tribulatione, si cogitemus nihil evenire nobis, cuius auctor non sit Deus, & omnia ab eo attemperari ad nostram salutem; atque interim culpam nostram agnoscamus, ejusque clementiam; & opem imploremus. Libet audire Senecam: Optimum est pati, quod emendare non possis, & Deum, quo auctore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari. Malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur, hic est magnus animus, qui se Deo tradidit. At contrà ille pusillus ac degener, qui oblectatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mavult Deum, quàm se. Quid melius & Christianius dici potest? Ergo quidquid Deus tibi immittit non est ad mortem, id est, ad perditionem, sed ad salutem. Est enim Deus etiam creator eorum, quæ ab hominibus vocantur mala, ut ipsemet testatur, *Ego Dominus, & non alter, formans lucem & creans malum.* Quod intelligitur de malo pœnæ, quod propriè dici potest malum bonum, quia illo malo possumus effici boni; vel quia illud malum ordinatur ad bonum. Non enim mittitur ad perditionem, sed ad correctionem, non ut damnemur, sed ut his flagellemur, & salvemur. Vndè D. Gregorius: Creare Lib. 3. Moral. se mala Dominus indicat, cùm cap. 7.

Epist. 108.

Thren. 3.
37. & 38.

res

res benè conditas, & per naturam bonas, nobis malè agentibus in flagellum format.

Sit itaque cuiusque Christiani in paupertate, morbo, persecutione, calumniâ, naufragio, incendio spoliatione, excidio, morte, & similibus, hæc constans & solida cogitatio, resolutio & consolatio: Ego certus sum, Dei providentiam regere omnes causas secundas, omniaque tam adversa, quàm prospera moderari & dirigere ad suorum servorum & amicorum salutem. Audio enim

Rom. 8. 28.

Apostolum dicentem, *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Nihil igitur potest mihi accidere, quantumvis adversum, durum & acerbum, quod prius à summâ celestis Imperatoris aula non fuerit ordinatum.

In Psal. 36.

Certus sum insuper quòd nihil mihi inferre possunt homines, dæmones ac omnes creaturæ, amplius quàm Deus velit, provident, eisque facultatem dederit, qui suis omnia facit cooperari in bonum. Sæviant, inquit Augustinus, quantum voluerint, & quantum permissi fuerint peccatores. Quidquid acciderit iusto, voluntati Dei deputet, non potestati inimicis sævire ille potest, sed si ille noluerit, ferire non potest. Et si ille voluerit ut feriat, novit quemadmodum excipiat. Quid sibi ergo plaudet iniquus, quia flagellum de illo sibi fecit Pater meus? Illum assumit ad ministerium, me autem erudit ad

patrimonium. Nec attendere debemus, quantum permittat injustis, sed quantum servet iustis. Et alibi idem Doctor: Prorsus ad Deum tuum refer flagellum tuum, quia nec diabolus tibi aliquid fecit, nisi ille qui desuper habet potestatem, permittat, aut ad pœnam, aut ad disciplinam. Dicat igitur Dominus, *Infirmas hac non est ad mortem.*

Infirmas hac non est ad mortem, Verf. 4. sed pro gloria Dei, ut glorificetur filius Dei per eam.

Moritur igitur Lazarus, ut resuscitetur, resuscitatur, ut filius Dei glorificetur, glorificabitur quando ob hoc miraculum multi credent in illum. Multi ergo ex Iudeis qui venerant ad Mariam & Martham, & viderant quæ fecit Iesus, crediderunt in eum. Præterea glorificatus est Christus, dum occasione istius miraculi maximo cum honore fuit receptus in Ierusalem. Quomodoquæ Deus disponat de amicis suis, pro gloriâ suâ disponit. Diligebat Dominus Lazarum, illumquæ vocat amicum suum dicēs,

Verf. 19.

Lazarus amicus noster dormit. Verf. 17. Quando audis Lazarum esse amicum Christi, recordare communis illius Adagij, *Amicorum Paul. Man. omnia sunt communia.* Quando duo sunt invicem amicitia conjuncti, quod unius est, alterius est: si unus dicat alteri, præbe mihi tuum pallium, vel ense, aut aliquid simile, debet alter respondere, sume tibi, alioquin non sunt veri amici; omnia enim

inter amicos debent esse communia. Ad eum est Deus amicus noster, ut quidquid habet, homini tribuat: ait homo, Domine da nobis cœlorum influentias; sume, influant cœli. Habes Solem, habes & Lunam, præbe nobis illa astra ad illuminandum nos; volo, ait Deus, ut ab eis illuminemini. Habes Angelos, præbe nobis aliquos ex eis ad nostri custodiam, hoc Deus concessit: ita ut nullus sit qui non habeat Angelum custodem. Habes terram, da nobis eam, & jube ut ipsa nobis fructus & herbas adferat: illam dedit; unde Propheta, *Terram autem dedit filiis hominum*, ei que præcepit ut germinaret, *germinet terra herbam viventem*. Pergit homo semper postulans, Domine habes filium, da nobis illum. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. O filii indigemus tuo Corpore, & Sanguine, præbe nobis: Accipite, hoc est Corpus meum: bibite, hic est Sanguis meus. Dicat igitur Apostolus, *Omnia vestra sunt sive mors, sive vita, sive Angeli*, &c. Nec mirum, nam qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?

Quidquid habet Pater, dat nobis pro salute nostrâ. Filius quoque dat nobis suum Corpus, suum Sanguinem, suam vitam, sua Sacramenta, sua merita, & omne quod in se est. Spiritus Sanctus etiam confert nobis suum amorem, suas gratias, suas inspiratio-

nes, sua dona. O verum amicum Deum? Dei nos amici erimus, si quidquid habemus, ei tribuamus. Amicus Dei erat Abraham, qui cum Deus postularet filium, eum sine cunctatione libenter offerebat. Amicus erat noster Lazarus, qui nihil habebat, quod Christi non esset. Vult Dominus, ut infirmetur, infirmatur; vult moriatur, moritur; vult putrescat, iam factus; clamat ut veniat foras, statim prodit qui erat mortuus; vult ut persequentibus Iudæis, mari expositus Massiliam veniat, venit; vult ut martyrium subeat, subijt. Ecce verum Dei amicum, qui nihil habet, quod Domini non sit, & Domino non tribuat. Similiter fecerunt omnes Sancti & amici Dei; omnia Deo obtulerunt bona, vitam, & quidquid in eis erat, etiam nullo proposito & promisso præmio, sed dumtaxat pro Dei gloriâ; hoc saltem erant contenti, quod propter Deum patiebantur, bonis expoliabantur, persecutionibus agitabantur, & moriebantur. Unde Divus Chrysostomus sic de tribus pueris in fornacem missis scribit: Illi exposuerunt animam suam pro gloriâ Dei, neque solum ob hoc sunt admirandi; sed quod id nullius mercedis gratiâ fecerunt. Ideoque dicebant, *Est Deus in cœlo potens eripere nos, qui etiamsi non eripiat, notum sit tibi Rex, nos non servituros dñs suis: sufficitque nobis illa merces, quod propter Deum morimur*.

Orat. contra Iud.

Dan. 3. 17. & 18.

Videamus an nos tanta divi-
næ amicitiae respondeamus. Res-
pondebimus autem, si sine relu-
tatione omnia Deo tribuamus,
aut saltem quod ipse nobis abstu-
lerit, patienter feramus. Si enim
propter opes deperditas, vel pro-
pter filium, aut parentem mor-
tuum, vel ob amissam sanitatem,
te excrucies, non es verus ejus a-
micus, non sunt tua ei commu-
nia. Nam si verè Deum diligeres,
libenter ei, vel pro ejus gloriâ,
tribueres. Quomodo dares vitam
qui pauperi propter Deum peten-
ti denegas micam? Quomodo da-
res te, qui ei tua recusas? Quomo-
do dares animam, qui nec vel
minimum tui corporis digitum
pro ejus gloriâ offerre velles?
Quoties tibi dixit; *Fili prabe mibi*
cor tuum, & tamen quod Deo de-
negas, amicitia concedis? Si omnia
eum illo haberes communia, de
ablatis non doleres, quidquid à
te petit, præberes, atque ita vernus
ejus amicus fieres; & de te sicut
de Lazaro diceret,

Vers. 11.

Amicus noster dormit, vado ut à
somno excitem eum. Idem dicit de
omnibus his quæ amicis suis
contingunt; si enim amicus Dei
esses, & verbi gratiâ, ægrotar-
es, diceret ipse, *Amicus noster in-*
firmitur, vado ut sanem eum: si pau-
per esses, diceret, *Amicus noster e-*
genius est, vado ut ei subveniam. Si-
militer diceret de omnibus alijs
necessitatibus, quæ tibi obveni-
rent. Nonnè de quibusdam se-
quentibus se dicit, *undè enim*

panes, ut manducens hi? Et de alia
turba, *Misereor super turbam, quia*
ecce iam triduo sustinent me, nec ha-
bent quod manducens. Scito illum
præcipuè curam gerere eorum,
qui eum sequuntur & diligunt.

Sunt Dei amici veluti lapides
quadrati, qui quocumque ver-
tantur semper stant & firmi sunt.
Non sine mysterio jussit Domi-
nus Arcam fieri ex lignis qua-
dratis: nam ubi nostra communis
versio habet, *facies Arcam de lignis*
levigatis, Septuaginta legunt, *de*
lignis quadratis. Ita etiam legit D.
Augustinus, qui etiam rationem
assignans hujus, cur Deus jussit
Arcam componi ex lignis qua-
dratis, sic scribit. Quòd de lignis
quadratis Arca fieri jubetur, un-
dique stabilem vitam Sanctorum
significat. Quantumcumque enim
verteris quadratum, stabit.

Præterea, volebat Deus ut la-
pides fundamenti templi essent
quadrati: undè dicitur, *Præcepit*
Rex Salomon, ut tollerent lapides
grandes, lapides pretiosos in funda-
mentum templi, & quadrarent eos.
Iusti similes sunt lapidibus qua-
dratis; in quocumque eventu, si-
ve prospero, si-ve adverso, semper
stant. Quadrato lapidi, inquit
idem Augustinus, similis est ju-
stus, si quâ vertatur, non cadit:
nam quadratus lapis quocumque
eum verteris, semper stat. Qua-
dratus lapis fuit Iob, qui dum di-
vitijs abundabat, pauperibus ero-
gabat: dum indigebat, Deum be-
nedicebat, atque ita tanquam la-
pis

Ioan. 6. 5.

Marc. 8. 2.

Gen. 6. 16.

Lib. 15. de
Civitate
Dei, c. 26.

3. Reg. 7.

In Psalmo;

pis quadratus, non cadebat, sed semper stabat. Quadratus lapis fuit noster Lazarus, qui sanus Christo ministrabat, mortuus Christi voci obediebat. Fortè in figuram hujus permisit Christus, ut Lazarus quatruiduo maneret in sepulchro; *Venit itaque Iesus & invenit eum quatuor dies iam in monumento habentem.* Ex illis viris quadratis, id est, ex hominibus, qui ad omnia tam adversa, quàm prospera parati sunt, ut omnia in Dei gloriam & honorem peragant, construitur Arca, fundatur templum, hoc est, merebuntur illi homines quadrati ingredi civitatem celestem, quæ secundum Ioannem, *in quadro posita est.* Licet autem Lazarus esset Christi amicus, non tamen statim auditâ ejus infirmitate adivit Bethaniam: ait enim sacer textus,

Verf. 6.

Tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Cur Dominus hoc audito non statim se contulit Bethaniam? cur adhuc mansit duobus diebus? Nonnè erat amicus Lazari? nonnè scriptum est,

Prov. 2, 28.

Ne dicas amico tuo, revertere cras, cum statim possis dare? Cur inquam finit Lazarum mori, sepeliri, imò

Serm. 63.

jâ foetere? Respondet Chrysolog. ut tota vis mortis impleretur. Voluit autem Christus vim mortis impleri, quatenus eis manifestaretur quantum ipsa potuerit. Hoc potest mors in hominem, nempe occidere, animam à corpore separando; & corpus sepulchro tamquam loco proprio

tradere, ac putredini & foetori exponere. Nihil aliud potest, hîc finitur ejus potentia.

Suscitaverat Christus alios mortuos, sed nondum impletâ mortis potentiâ. Quando, verbi gratiâ, suscitavit filiam Archisynagogi, mors tantum eam occiderat, sed nondum eam sepulturæ mandaverat. Suscitavit & filium viduæ, quem etiam mors & occiderat, & domo ejecerat, atque ut extra civitatem ad sepeliendum efferretur, effecerat; sed nondum ad putredinem perduxerat. At in Lazaro permisit Dominus morti ut totam suam vim exerceret, permisit & sepulchro & corruptioni ut quod ipse erat factururus, non humanum, sed omnino divinum esse ostenderet. Quod egregiè animadvertens idè Chrysologus, sic scribit: Videtis, quemadmodum dat locum morti, licentiam dat sepulchro, corruptioni posse permittit, negat nihil putredini, nihil foetori, atque ut tartarus rapiat, trahat, habeat, admittit, ut humana spes tota pereat, & tota vis humanæ desperationis accedat, quatenus quod factururus est, divinum sit, non humanum.

Ibidem.

Præterea, mansit Dominus in eodem loco duobus diebus, noluitque ire ad Lazarum, quando sorores ejus miserunt ad eum, sed quando ipse iudicavit esse eundum. Tunc enim ait, *Eamus ad eum;* non ivit prout petebatur, sed prout expediebat. Lau-

dan-

dantur istæ sorores quòd misce-
rint, quòd infirmitatem fratris
exposuerint, imò quòd ut eum
Christus curaret, optaverint: sed
non laudarentur, si quòd venire
distulerit doluissent, vel conque-
stæ fuissent. Ita nobis quidem li-
citur est, necessitates nostras
Deo exponere, imò orare, ut quæ
nobis magis expediunt, concedat;
sed nobis non licet conqueri,
quòd dare differat, cum inter-
dum ipsa dilatio sit nobis neces-
saria. Deinde non differtur, quòd
opportunè confertur. Audi Au-
gustinum: Non tardabit Domi-
nus ad utilitatem, si tardaverit
ad tuum desiderium. Petit in-
firmus bibere, sed Medicus non
vult dare potum ad ipsius vo-
tum, sed ad commodum, scilicet
cessante vel minuente febre. Non
tardat ergo ad utilitatem, si tar-
det ad desiderium, vel interdum
recusat Deus minora conferre, ut
majora tribuat. Idem Doctor
assignans rationem, cur Christus
distulerit, sic ait: Ille distulit sa-
nare, ut posset resuscitare. Non-
nullorum audiuntur querelæ,
verbi gratiâ, unus dicit: Iam diu
est quòd ego podagrâ, vel alio
morbo laboro, & singulis diebus
oro Dominum ut dignetur me
ab hac infirmitate liberare. Alter
ait, à longo tempore paupertate
premor, & Deum assidue precor
ut mihi subveniat, & tamen ma-
gis semper indigeo. Crede mihi,
spera in Deo, & ipse faciet. Quid
faciet? fortè non quod tu petis,

vel quando tu petis; sed quod, &
dum tibi magis expedire videbit.
Istæ sorores optassent fratris sa-
nitatem, ideò ad Christum mise-
runt, sed ille distulit sanare, ut
posset resuscitare. Noluit tunc
quod minus erat dare, ut postea
quod majus erat conferret. Ita
si tardet dare quod postulas, scito
hoc tibi profuturum. Audi hor-
tantem: *Si moram fecerit, expecta*
eum, quia veniens veniet, & non
tardabit. Non tardabit inquam
ad utilitatem. Interdum enim
Deus hîc non sanat, ut parcat in
æternum. Audiamus eundem
Doctorem: Videtur Deus non
exaudire, ut sanet & parcat in
sempiternum.

Idem Augustinus ostendit sa-
tis citò nobis conferri, quod à
Deo petimus, illudque esse festi-
num, quod nobis diuturnum vi-
debatur: adfertque similitudinem
infirmi, querentis quòd non citò
sibi detur quod petit, licet qui ei
ministrant, festinent. Infirmitas,
inquit, facit diu videri, quod ci-
tò est. Quomodo inveniuntur
desideria ægrotorum, nihil tam-
diu, quàm ut calix sitienti præ-
paratur; utique festinatur à suis,
ne fortè offendatur infirmus.
Quando fiet? quando coquitur?
quando dabitur? Celeritas est in
illis qui tibi serviunt, sed infir-
mitas tua diuturnum putat quod
citò agitur. Infirmitas nostra,
impatiens est, quâ ferè omnes
laboramus, & quâ, quod festinum
est, diuturnum putamus. Tan-
dem

Abac. 23.

In Psal. 33.

In Psal. 36.

August.

Tra. 49.
in Ioan.

Psal. 36.5.

Ibidem.

dem ita concludit, & hortatur idem Doctor: Quod tibi longum videtur, citò est Deo, subjunge te Deo, & citò tibi erit.

Deut. 32.
39.

Porro, scit ille sanare qui novit vulnerare: prævidet quando debeas curari, qui noverat quando debuisti infirmari; ergo ab eo expectes medelam, à quo recepisti plagam. Habet quando te cupiat eripere, qui habuit quando te voluit percutere. Audi illum dicentem, *Percutiam, & ego sanabo*. Quando sanabit? quando quod postulamus dabit? dum nobis expedire judicabit. Ab eo igitur speremus tempus liberationis, à quo justè recepimus modum vexationis: scit enim quando simus sublevandi, qui noverat quando fuimus castigandi. Venit itaque Dominus ad suscitandum Lazarum, quando judicavit tempus esse opportunum. Accessit Martha, ac dolens dicebat, fratrem non fuisse mortuū, si Christus adfuisset; Dominus autem illam consolatur dicens,

Vers. 23.
Isai. 61. 1.

Resurget frater tuus. Christus de seipso apud Isaiam, *Misit me, inquit, ut mederer contritis corde, ut consolater omnes lugentes*. Tristis erat Martha, & lachrymabatur, dolebatque de morte fratris sui; illam lugentem consolatur Dominus his verbis, *Resurget frater tuus*. Sicut nihil est morte tristius, aut nihil est quod nobis majorem adferat tristitiam, quàm mors: ita nulla est major consolatio, quàm spes resurrectionis. Tri-

ste est illud nuntium, *Mortuus est filius, frater, aut pater tuus*: sed jucundum & consolatione plenum est illud, *Resurget frater, filius, pater tuus*. His verbis consolatus est aliàs Divus Hieronymus amicum suum Heliodorum, qui plurimum tristabatur propter obitum Nepotiani: nam propositis & ab hoc Doctore allatis multis infidelibus, qui naturalibus rationibus se invicem consolabantur in morte suorum, tandem concludit: Præstet fides in nobis, quod illis exhibuit infidelitas: audiamus Christum auctorem fidei & consummatorem dicentem: *Resurget frater tuus*. Simili modo D. Ambrosius mortuo Valentiniano consolabatur hujus Imperatoris filias. Tempus est quando eum recipietis vivum, resurget enim & iterum vivet. Dixit autem Martha-

Vers. 24.

Orat. de
obitu Va-
lent.

Scio quia resurget, &c. Nam cum credam te resurrecturum, credo quoque fratrem meum, cæterosque homines resurrecturos. Paulus sic inferebat: *Si Christus resurrexerit, & nos resurgemus*. Unde ex Resurrectione Christi, Patres nostram colligunt Resurrectionem, veluti Ignatius, Tertullianus, Irenæus, & alij. Consequentia autem vis in eo est, quod Redemptor, vindex & propinquus representet eum quem redimendum suscepit: ideo enim quia sine carne propinquus non esset, carnem assumpsit, ut perfectus redemptor, & propinquus esse

Vers. 24.

1. Cor. 15.
20. 31.Epist. ad
Trallianos.
Lib. de Re-
surrectionis.
cap. 13. 24.
Lib. 5. c. 7.

posset

posset illorum, qui homines essent. Neque perfecte redimit quæ à morte quoque corporis non liberat; neque perfecte liberat, nisi ipse quoque, ipse in seipso mortem vincat, & resurgat. Ergo hominem quem mori necesse est, necesse quoque est à morte resurgere ope & virtute sui redemptoris resurgentis. Redemptor autem nisi vivat, & post mortem resurrexerit redivivus homo, non erit perfectum humanæ vitæ reliquis hominibus exemplar, & causa. Si vivit autem post mortem, vitæ conferendæ certissimâ iniicit spem mortalibus omnibus, proposito suæ vitæ exemplari, qui mortem illorum suâ morte repræsentavit & interemit. Sic eleganter Nazianzenus: Mors adversus mortem, & tenebræ propter lumen, & sepultura adversus illam in terram reversionem, & resurrectio propter Resurrectionem. Sciens igitur Christus se resurrecturum, ac ipsam suam Resurrectionem futuram esse causam nostræ Resurrectionis, asseveranter dixit Marthæ, *Resurget frater tuus*. Martha autem certâ de Christi Resurrectione, & consequenter de nostra, dixit, *Scio, quia resurget, &c.*

Videntur etiam corpora nostra orare, dum sepulturæ mandantur, ut dignetur Dominus aliquando illa suscitare. Hæc ut intelligas, nota quid dicat Paulus, cum de glorificatione Chri-

sti Iesu post Resurrectionem loquitur: ait, *In nomine Iesu omne genu flectatur, &c.* Quid est, flectatur? deprecetur omnis homo, & ab hoc vivente Deo, atque vitæ & Resurrectionis auctore vitam emendicet: atque viventem quoque venerabundi adorent illi, qui in cœlis, qui in terris vivunt, tum etiam ipsi quorum in sepulchris, inferis, & subterraneis jacent cadavera, ut quæ ab illo Resurrectionem & vitam expectent. Unde observant aliqui, quod dum quis sepelitur, & in terrâ deponitur, ipso jacendi habitu, videtur quasi prosternendo se, adorare Deum viventem, & supplex deprecari restitutionem ad vitam, ideoque junctis manibus sepelitur, quasi orans ex eo loco. In

conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Sic ferè interpretatur Divus Ignatius. Tollite lapidem. Quasi dicat, lapis est amovendus, qui non erat imponendus; nam apud quasdam nationes ingens lapis, aut gravis arena cadaveribus non imponebatur, sed levissimum pulverem, aut terrâ minimè gravem superjacere solebant. Hinc natæ familiares illæ preces.

Salve terra parens, nunc tu quoque sis levis illi;

Qui gravis antè tibi non fuit Ausigenes.

Et apud Martialem

Sit tibi terra levis, mollique tegaris arenâ.

V v 2

Tibul-

philip. 2. 102

Psal. 21. 30.

Epist. 2. ad Trallianos.

Verf. 39.

Meleager,

Mart.

Orat. L.

Verf. 21.

Tibullus cuidam obeunti perniciem optans ita precabatur, *Infelix urgeat ossa lapis.* Imbu- it etiam mos iste Hebræos, qui etiam ex religione quâdam de- functis parcebant, ne lapides eorum cadaveribus imponerent. Ideò quasi contra morem & contra solemnem ritum illud observatur, quòd supra cada- ver Absalomis ingens lapidum acervus aggregatus est, *Et tu- lerunt Absalom, & proiecerunt eum in saltu in foveam grandem, & comportaverunt super eum a- cervum lapidum magnum nimis.* Quod ex consilio Ioab factum fuit, ut hosti etiam mortuo in- sultaret. Qui enim vivus gra- vis patri suo fuit, meruit eti- am mortuus acervo lapidum gravari & onerari. Lazaro au- tem qui nemini fuit gravis, non debebat ingens lapis super- imponi; ideò *tollite lapidem.* Obstinatis verò peccatoribus non tantum mortuis debet im- poni lapis, sed & adhuc vivis expedit ut suspendatur eis mo- la asinaria, & demergantur in profundum maris.

2. Reg. 18.
37.

Verf. 39.

Verf. 39.

Ezec. 18.4.

Iam sœtet. Si corpus illius quem Christus diligebat, jam tœtebat, quantò magis ani- mæ eorum quos odit? *Anima qua peccaverit, ipsa morietur.* Vita animæ est gratia: si ita- que corpus à quatuor diebus animâ destitutum jam tœtebat, ut & sorores ejus sustinere non

possent, quanti putas tœtoris erit anima, à mense, vel ab anno divinâ gratiâ destituta, & peccatis repleta?

Dic Martha, nonnè fratrem tuum diligebas? Diligebam, inquit, & adhuc diligo. Vis- nè cum illo manere? Non. Quare? *Quia iam sœtet.* Visnè ut sepulchro cum vermibus in- cludatur? maximè, quia *iam sœtet.* O Deus optime & a- mantissime, qui nihil odis eo- rum quæ fecisti; nonnè ani- mam etiam peccato inquinatam diligis? diligo. Cur vis ut Paradiso privetur, & cum dæ- monibus in infernum detruda- tur? quia *iam sœtet.* Videte quid contingat peccatoribus ob tœ- torem animæ.

Verf. 39.

Tœtebat Martha Lazarus qua- triduanus, sed multò peius tœtet peccator Deo & Ange- lis. Non potest Deus tœtorem peccati tolerare, ideò nullum vult peccatum in cœlum in- trare. Quando Lucifer pecca- vit, statim tœtere cœpit, undè statim cœlo ejectus est. Vti- nam nares haberemus spiritua- les, quibus nostrorum pecca- torum tœtores perciperemus; quia nullum peccatum com- mitteremus, & jam commissa deponeremus, ac de illis pœni- tentiam ageremus, ac sic in cœlum ingrederemur. Sed non potest quis in illum ingredi, nisi foras egrediatur, audiat- que

que Dominum clamantem, ei-
que obediat.

Verf. 43.

Lib. de fide
Resurrect.

Lazare, veni foras. Vbi vox Christi intonuit, mox qui fuerat mortuus resiliit, & statim prodijt qui fuerat mortuus. Quod observans Divus Ambrosius, sic fatur: Comprehende si potes quomodo clausis oculis iter carpat, vinctis pedibus gradum dirigat, virtute enim divinæ præceptionis operante, natura suum non requirebat officium, non jam suo ordini, sed divino nutui serviebat: agebatur prius, quàm parabatur incessus. O nos felices, si sic præceptis divinis obtemperemus! Mortui magis sunt viventes, vocem Domini non audientes, quàm ipsi mortui ad vocem Domini resurgentes. Resurgunt, inquam, mortui, & resurgen-

do ac voci Domini obediendo pudefaciunt nos, qui sæpè vocem Domini audientes obtemperare renuimus. Quod nunc Lazaro in sepulchro jacenti, hoc & nobis in peccato sepulchris dicitur, *veni foras*. Hoc observat Divus Gregorius: Lazaro dicitur, *veni foras*, ac si apertè cuilibet mortuo in culpâ diceretur; cur reatum tuum intra conscientiam abscondis? Foras jam per confessionem egredere. Veniat foras mortuus, id est, culpam confiteatur peccator. Idem sentit Divus Augustinus, explicans quid sit *venire foras*. Quid est, foras prodire, nisi quod occultum est, foras prodere? Qui confitetur, foras prodit. Veni ergò foras, si non vis manere foris.

DOMINICA IN PASSIONE.

Quis ex vobis arguet me de peccato?

Ioan. 8. 46.

BELLO sese o-
lini accingen-
tes Romani, so-
lebant vexilla
erigere, quibus
milites ad su-
menda arma adversus inimicos
invitabantur; undè Tertullianus,
opus est vexillo & convolabunt.
Habebant autem diversa vexilla
secundum diversitatem belli, ut
scribit Cornelius Tacitus. Nam
si, verbi gratiâ, aliqui eos gravi-
ter læssissent, propter quod mere-
rentur omninò deleri, & eorum
civitates succendi, & solo æqua-
ri, erigebatur vexillum coccine-
um, sive purpureum, quo signifi-
cabatur, hostibus minimè esse
parcendum, sed contra eos igne,
ferro & sanguine esse agendum.
Videtur Ecclesia nos ad bellum
invitare, dum Crucis vexilla ju-
bet hodiè elevare; *Vexilla Regis
prodeunt*. Quærit igitur mater no-
stra, ut nos accingamus ad vindi-
candam necem sponso suo Iesu
Christo illatam, atque arma su-
mamus contra occisores, osten-
dens vexillum purpureum: canit
enim, *Arbor decora & fulgida, or-
nata Regis purpura.*

A quibus autem sit occisus,
indicat Apostolus, *traditus est pro-* Rom. 4. 24.
pter delicta nostra. Peccata sunt
quæ illum occiderunt, contra ea
sunt arma sumenda; etenim nostra
superbia caput ejus acutissimis
coronavit spinis, nostra avaritia
manus & pedes ejus clavis trans-
fixit, nostra luxuria sacratissi-
mam ejus carnem gravissimis
cruentavit verberibus, ira nostra
injuris & conviciis eum affecit,
invidia nostra latus ejus aperuit,
gula nostra acetum & fel ei pro-
pinavit, desidia nostra Cruci eum
affixit; nostra denique vitia illum
occiderunt. Quis igitur contra
illa non dimicabit? fierinè pote-
rit, ut cum tantis inimicis, qui
tam duris tormentis Salvatorem
nostrum affecerunt, pacem inea-
mus? Ut autem Christus partim
innueret se non pro suis delictis,
cùm nullum peccatum in eum
cadere posset, sed pro nostris esse
passurum, hac usus est obtestatio-
ne, ad suam innocentiam com-
probendam, *Quis ex vobis arguet* Ioan. 8.
me de peccato? Verf. 46.

Iam extabat testimonium cœ-
li de Christi innocentia, Patris
enim cœlestis jam vox intonue-
rat,

Attic. e.
pist. 18.

Lib. 1. An-
nal.

Mat. 3. 17. rat, *Hic est filius meus dilectus*. Iam quærente Christo, quid de seipso sentirent homines, suum Petrus in personâ omnium Apostolorum protulerat testimonium, *Tu es Christus filius Dei vivi*. Ioannes quoque jam illum proclamaverat innocentem, cum Agnum illum vocitaret, *Ecce Agnus Dei*. Angelus præterea qui ejus nativitatem nuntiaverat, sanctitatem ejus genitrici Mariæ prænuntiaverat, **Luc. 1. 35.** *Quod enim nascetur ex te Sanctum, vocabitur filius Dei*. Verum quia interdum, teste Cicerone apud Hieronymum, amantium cæca sunt judicia; voluit Christus etiam inimicos obtestari, eisque committere vitam suam examinandam; *Quis ex vobis arguet me de peccato?*

Isti impij Iudæi tandem cogebantur ejus fateri innocentiam dum aliquando dixerunt, *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit?* Quasi dicant: illo ex omni parte considerato, tam in verbis quam in factis, nihil penitus animadvertimus, præter signa & miracula, quibus populus cogitur in illum credere. Quid tibi videtur Pilate de Christo? auditis omnibus quæ contra eum obijciebantur, quid sentis de illo? Nullam causam invenio in eo, de quibus eum accusatis. Quid dicis proditor Iudæ, qui adeo illum oderas, ut illum tradere non sis veritus? **Peccari tradens sanguinem iustum.** Dic quod est tuum de Christo testimonium, o uxor Pilati, saltem vi-

ro tuo dic, *Quid tibi & iusto illi?* **Mat. 27. 19.** Quis ex vobis, o latrones, arguet illum de peccato? *Hic nihil mali fecit.* O vos Gentiles, quis ex vobis arguet eum de peccato? Fortè quia illum non agnoscitis, de illo testimonium non perhibebitis. Sed audite unum ex vestris, scilicet Centurionem, qui ejus adfuit Passioni, audite, inquam, illum & iustum & Dei filium confitentem, *Verè hic homo iustus erat, verè filius Dei erat iste.* **Luc. 23. 47.** **Mat. 27. 54.**

Quis ex vobis arguet me de peccato? Intendit Christus his verbis nos docere, quomodo nos gerere debeamus antequam veniat hora mortis: non enim indigebat justificatione, qui nullam poterat committere offensionem, sed utilem nobis dare voluit instructionem, sciebat enim se adducendum coram quibusdam Iudicibus tempore suæ Passionis & mortis: fuit namque ductus ad Caipham, ad Pilatum, & ad Herodem: sciebat præterea in huiusmodi tribulationibus multos ipsum esse falso accusaturos, illosque Iudices ipsum esse interrogaturos. Antequam igitur veniret huiusmodi tempus, voluit suam manifestari innocentiam, ac palam dicere, *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Quasi dicat: ad innocentiam meam comprobendam, & patefaciendam, nolo expectare horam mortis meæ.

Propterea observandum est, Christum coram huiusmodi Iudicibus tacuisse, & nihil ferè respondisse

Mat. 26. 63. spondisse; nam coram Caipha a-
deo tacebat, ut dixerit ei Ponti-
fex, *Adiuro te per Deum vivum ut*
dicas nobis, si tu es Christus filius
Dei. Coram Pilato etiam obmu-
Mat. 27. 14. tescebat, ita ut miraretur *Præses*
vehementer, ac ei dicere cogeretur;
Vide in quantis te accusant. Coram
verò Herode nihil penitus res-
Luc. 23. 10. pondit: nam teste Lucâ, *stabant*
principes Sacerdotum, & Scriba con-
stantes accusantes eum, ipse autem
nihil respondebat. Quare tacebat?
Quare non respondebat? Quia
prius dixerat quæ erant dicenda:
jam responderat, quæ nunc essent
respondenda: jam, inquam, omnia
peregerat, quæ ad innocentiam
suam manifestandam erant ne-
cessaria. Quâdo hæc peracta sunt?
Dum dixit, *Quis ex vobis arguet*
me de peccato? Dices, quando Chri-
stus hæc verba proferebat, nullus
eum accusabat, nemo interroga-
bat. Quare ergo interrogatus ab
illis Iudicibus, vel accusatus ab
illis falsis testibus, non dicebat,
Quis ex vobis arguet me de peccato?
Quia imminebat tunc hora mor-
tis; hoc enim erat ei longè antè
dicendum, atque innocentie suæ
consulendum. Utinam & nos
consulamur conscientie nostræ,
omniaque antequam immineat
hora mortis peragamus, quæ no-
bis agenda sunt ad justificatio-
nem nostram!

Quid unicuique nostrum ad
hoc propositum consulat etiam
Dominus alibi, precor attende.
Luc. 12. 58. Cum vadis cum adversario tuo ad

Principem, in via da operam liberari
ab illo, ne forte trahat te ad Iudicem,
& Iudex tradat te exactori, & exa-
ctor mittat te in carcerem. Idem vi-
detur consulere apud Matthæ-
um, esto consentiens adversario tuo
citò, dum es in viâ. Quis sit iste ad-
versarius quærent Doctores.
Alij enim hunc adversarium di-
cunt esse diabolum, de quo Di-
vus Petrus, *Adversarius vester dia-*
bolus. Verum, quia nunquam
huic adversario diabolo consen-
tire debemus, aliqui, ut Divus
Athanasius, per hunc adversari-
um de quo loquitur Christus, in-
telligunt propriam conscientiam.
Dicitur, inquit ille Doctor,
conscientia adversarius, nam oc-
cultè in corde nos redarguit: re-
mordendo enim & intus argu-
endo, videtur nobis adversari.

Divus Augustinus per hunc
adversarium intelligit legem di-
vinam, quæ, inquit, est adver-
sarius nostræ voluntatis. Undè &
exclamat. O quàm bonus adver-
sarius, quàm utilis adversarius!
non quærit nostram voluntatem,
sed utilitatem. Utile enim ad-
versatur huiusmodi lex volunta-
ti & concupiscentiæ nostræ, quæ
interdum vellet sensualiter ac
carnaliter vivere; sed se oppo-
nit lex, *Non mœchaberis.* Vel-
let voluntas nostra vindicari de
inimicis, at contradicit lex, *Ne*
irascaris fratri tuo: ita ut dicat A-
postolus. *Video aliam legem in mem-*
bris meis repugnantem legi mentis
meæ.

Sive

Sive iste adversarius sit propria conscientia, sive lex divina; ostendit Christus quomodo cum illo nos gerere debeamus, dum

Luc. 12. 8. ait apud Lucam, *Cum vadis cum adversario tuo ad Principem, in viâ da operam liberari ab illo; & apud Matthæum, esto consentiens adversario tuo citò, dum es in viâ.* In viâ igitur sumus quamdiu vivimus, & tendimus ad mortem, & post illam, ad Deum Iudicem: graditur nobiscum propria conscientia, comitatur & nos lex, sive Dei mandatum. Huic ergo adversario voluntatis, sensualitatis ac concupiscentiæ nostræ debemus esse consentientes, id est, vivere debemus secundum conscientiam, & legem divinam. Voca ô homo te ipsum ante teipsum, ascende tribunal mentis tuæ, & dic, *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Sed quibus hæc dicet? tum suæ conscientiæ, tum præceptis divinis. Veniant ergo mandata divina, & dicat; Quod ex vobis arguet me de peccato? Quod si viderit se aliquod eorum violasse, statim confiteatur, agatque poenitentiam; recordetur sermonis Domini,

Mat. 5. 25. *esto consentiens adversario tuo.*

Ad hoc iudicium faciendum, & ad hanc pacem cum illo nostro adversario ineundam, nos præclare hortatur Divus Chrysostomus his verbis: Constitue super conscientia iudicantem rationem, & in medium omnia tibi patrata propone, animæ tuæ peccata scrutare, & poenas exige diligenter &

dic; Quamobrem hoc, & hoc causa est? Quare tu hoc, & hoc admisisti? Vel dic non iactabundus, nec quasi innocens, sed diligenter teipsum examinans, & eâ mente secundum quam Christus te docere voluit; *Quis arguet me, aut arguere poterit de peccato?* Si reus sis, statim te accusabit adversarius tuus, scilicet conscientia, cui fac consentias, pacemque cum illa in eas, peccata tua deferendo, & poenitentiam agendo, alioquin coram divino illo Iudice, peractâ viâ, id est, finitâ hâc vitâ, te accusabit. Vndè addit idem Doctor: Si per singulos hoc feceris dies, cum fiducia stabis ante tremendum illud tribunal. Paulus ita purus est factus, & propterea dicebat, *si enim nos ipsos iudicavimus, non utique iudicavimus.*

Ibidem.

1 Cor. 11.

31.

Dices, quando mihi faciendum est hoc examen? Quando mihi ineunda est pax cum hoc meo adversario? Audi, *citò, dum es in viâ;* citò, cum mane possis, noli expectare vespere. *Dum es in viâ,* id est, in hâc vitâ, quia in futuro sæculo non poterit quis huic adversario consentire, sed impium perpetuò torquebit per continuum remorsum, qui propter cruciatum vocatur vermis, de quo Prophetâ, *vermis eorum non morietur.* Quàm citius itaque poterimus, & non tantum citò, sed & sæpè omnibus nostræ animæ facultatibus, omnibusque tam internis, quàm externis nostris sensibus dicamus; *Quis ex vobis arguet me de*

Isai. 66.

Verf. 24.

peccato? Si enim illicite mulierem aspexeris, accusabit te oculus; si proximo detraxeris, accusabit te lingua; si obscenas cogitationes admiseris, accusabit te intellectus; si turpiter aliquid amaveris, accusabit te voluntas; si injuriæ recordatus fueris, arguet te memoria. Ita nos geramus, ut à nullo istorum sensuum arguamur.

Verf. 46.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Sinamus istos impios & ingratiſſimos Iudæos. Quid respondere poterunt multi Christiani, dum à Christo dicitur eis, *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Dic homo, quâ in re poteris me arguere? Quid ego non præstiti pro te, & tuâ salute? *Quid invenerunt in me patres vestri iniquitatis, quia elongaverunt à me, & ambulaverunt post vanitatem?* Sed & vos quid invenistis in me iniquitatis? *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Quid ultra debui facere, & non feci? Necesse erat ut Christus pro nobis traderetur? *Dedit seipsum pro nobis.* Indigebamus Sacramentis? Lavit nos Sacramento Baptismatis, confortavit nos Sacramento Pœnitentiæ, reficimur Sacramento Eucharistiæ. Dicat ergo Apostolus, *præstitit omnia abunde.* Quot instituit Sacerdotes? Quot Confessores, ut ab eis absolvamur? Quot Prædicatores, ut erudiamur? Quot inspirationes immisit à quantis nos eripuit periculis? in quo possumus illum arguere?

Ad Tit. 2.
14.

1. Timoth.
6. 17.

Contrà verò, quis est qui non

possit nos arguere de peccato? Quod præceptorum non sumus transgressi? Quis ex nostris sensibus non abundat excessibus? Nonne gerimus oculos plenos adul-
terij? Nonne aures nostræ apertæ sunt ad audiendas detractiones? nonne lingua nostra sicut novacula
acuta facit dolum? nonne sepul-
chrum patens est guttur nostrum? nonne manus nostra plena sunt san-
guine? nonne pedes nostri ad malum
currunt? Non tantùm, ô peccator, potest Deus, sed & omnis creatura, arguere te de peccato; imò ipsum tuum peccatum arguet te.

2. Pet. 2. 14.

Psal. 51. 4.

Psal. 1. 11. &

Psal. 133. 3.

Isai. 1. 25.

item 59. 7.

Audi asserentem, *Arguet te malitia tua, & aversio tua increpabit te.* Non potes ergò dicere, *Quis arguet me de peccato?* cùm nihil sit quod non habeat, undè te possit arguere. Primò enim habebis Deum arguentem; & peccata tua, ut & ipsa te arguant, ante te stantem. *Arguam te, & statuam contra faciem tuam.* Quid est statuam? ordinabo, vel præparabo, vel, ut alij legunt, *disponam ante oculos tuos* flagitia tua; & non tantùm peccata tua, ut ab eis arguaris, ponam ante faciem tuam, sed & te ipsum, ut à te ipso arguaris: undè legit Hieronymus, *proponam te ante oculos tuos;* & Divus Augustinus, *constituam te ante faciem tuam:* ut cogaris dicere, *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.*

Jerem. 2.

Verf. 19.

Ioan. 8. V.

46.

Psal. 49.

Verf. 21.

Psal. 118.

Verf. 37.

Ioan. 8.

Verf. 46.

Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Ac si dicat: *Qui non potest peccare, non potest mentiri, cur ergo non creditur illi qui non*

non potest mentiri? Adeo erant isti increduli, licet vera opera viderent, & vera verba audirent à Christo, ut testetur Marcus, ipsum Dominum miratum fuisse: &

Marc. 6. v. 6. mirabatur, inquit, propter incredulitatem eorum. Sed sinamus istos Iudæos, & videamus quid in nobis sit admiratione dignum. Si infideles sumus, certe nullus mirabitur incredulitatem nostram; sed vereor ne miretur quis propter credulitatem nostram, quia credimus, & secundum quod credimus, non vivimus. Quis non mirabitur videre hominē Christianum credere, verbi gratiā, ad ulterius pœnam mereri æternam, & tamen non cessare adulterari & mœchari? Fierinē potest ut credat quis ob minimam voluptatem æternam acquiri supplicium, & tamen velit voluptatibus indulgere? Quis non mirabitur cum viderit aliquos fideles credere unicum peccatum mortale mortem mereri æternam, & tamen singulis quoque diebus multa patrare peccata? Quis vellet gustare aliquem cibum veneno infectum? *Potest, ait Iob, aliquis gustare, quod gustatum adfert mortē?*

Iob. 6. v. 6.

Si quis aliquid manducandum proponeret, & diceret Medicus, nullus ex eo comedat, nam certò scio hoc esse venenatum, & mortem comedenti allaturum; & unus diceret, nolo credere verbis istius Medici, & comederet, & moreretur; alter diceret, ego quidem credo huic Medico, & hunc

cibum esse venenatum, & tamen volo ex eo comedere, licet mihi adferat mortem. Dic rogo, quem magis mirareris? Quis magis mortē mereretur incurrere? Certè priorem mirareris propter illius incredulitatem, quod scilicet Medico affirmanti noluerit credere: at secundus magis esset, non tantum admiratione, sed & increpatione & morte dignus, qui cum crederet, sciret & intelligeret sub illo cibo venenum latere, & infallibiliter sibi mortem allaturum, noluerit ab eo abstinere; imò suum ex eo voluerit ventrem implere. *Nunquid potest quis gustare, quod gustatum adfert mortem?* Venit Christus cœlestis Medicus, asserens peccatum esse quid mortiferum, docensque illud esse fugiendum, tamquam à facie colubri; undè Apostolus ab eo edoctus sic ait: *Peccatum cum consummatum fuerit generat mortem.* Peccatum autem consummatum, quando voluntariè committitur: illud autem committere, est venenum bibere. Hoc licet audiant infideles, Iudæi, Mahumetani, nolunt credere Christo, ideò ob suam incredulitatem moriuntur, damnantur, quia *qui non credit, iam iudicatus est.* Credunt tamen Christiani, & fatentur, quod scilicet *anima quæ peccaverit ipsa morietur,* & non minùs dant se omnibus vitijs: aliqui avaritiæ student, alij luxuriæ, quamvis sciant & credant, quosdam avaritiā, alios vero luxuriā perijisse, mortemque

Ibidem:

Iacob. 1. 15.

Ioan. 3. Vers. 18.

Ezec. 18. 4.

Ioan 8.46. æternam incurrisse. Illis nempe infidelibus, Iudæis & similibus potest Deus dicere; *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* Istis verò, scilicet Christianis, quasi mirabundus dicet: Si veritatem dixi, & credidistis, quare non fecistis? Rationem assignat, dum ait:

Ioan. 8.47. *Qui ex Deo est, verba Dei audit, sed vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Probat his verbis Christus, istos Iudæos sibi veritatem dicenti non credere, quia ex Deo non sunt. Ex quo ergo sunt? Audi, *Vos ex patre diabolo estis*, non

Verf. 44.

Ibidem. creatione, sed imitatione, quia scilicet sicut diabolus in veritate non stetit, & veritas in eo non est, mendax est, & pater mendacij; ita isti odio habebant veritatem, & vera dicentem non audiebant; undè & eis meritò exprobratur, *Desideria*

Ioan. 8.44.

patri vestri vultis perficere. Quenam fuerunt desideria Luciferi? Dum adhuc esset in cælo, Verbo carnem humanam assumpturo invidit. Nam, teste Bernardo, vidit & invidit: Noluisset Verbum incarnari, quia volebat naturam humanam supra Angelicam exaltari. Multos alios Angelos ad suam traxit sententiam, ac similia desiderare persuasit, qui idè, sicut & ille diaboli sunt effecti, & cælo eiectioni. Postea lapsus de cælo Lucifer, hanc eandem Incarnationem impedire conatus est, dum naturam humanam in uno homine Adamo, peccato infecit. Sed cum illam Incarnationem

Bernard.

impedire non potuerit, saltem eam impugnare studuit, hominibusque, & potissimum istis Iudæis persuasit ne illam crederent, & Christum filium Dei incarnatum non reciperent, sed eum acriter insectarentur, verbisque ejus & miraculis non crederent. Et quia hæc perficiebant, idè rectè eis dicit Christus, *Desideria*

Ioan. 8.44.

patri vestri vultis perficere. Id est, quod ille per se non potuit, vellet per vos perficere; sed sicut non potuit in se, ita nec poterit in vobis. Videte, auditores, ne desideria diaboli perficiatis; optat ille ut verbum Dei non audiat, ut peccata non confiteamini, ut bona ablata non restituatis, ut inimicos non diligatis, ut voluptatibus indulgeatis, jejunia contemnatis, carnes in Quadragesimâ comedatis, quidquid dixit & mandavit Dei filius, parvipendatis. Si hoc egeritis, desideria diaboli in quantum potestis, perficere conabimini, ac proinde audietis, *Vos ex patre diabolo estis*; quia verbum ejus, & non Dei auditis, & adimpletis. Qui autem ex Deo est, *verba Dei audit.* Observatione dignum est quod ab Apostolo Iacobo dicitur, dum de Dei verbo loquitur, nosque ad illud audiendum hortatur; *Suscipite insitum Iacobi. 22.*

Verf. 44.

Verf. 47.

Iacobi. 22.

& speciei;

ciei. Si enim, verbi gratiâ, furculus pomi sumatur, & ulmo aut quercui inferatur, non tantum sterilis remanebit, sed & exsiccatbitur & marcescet: si autem alteri pomo, licet sterilescenti, furculus secundi pomi inferatur, fructum adferet. Nam juxta Columellam, arbor insita est fructuosior quam quæ insita non est, quam quæ cum ramis radicibusque feritur. Quot autem hic auditores cerno, tot arbores insitas videor videre; à primâ namque die Quadragesimæ, ad modum insitorum & agricolarum, varios furculos vobis inferere cœpimus, nunc de dilectione inimicorum, modò de restituendis bonis ablatiis; nunc de confitendis peccatis. Eratis enim veluti arbores steriles, aut non nisi fructus insipidos adferentes; ut autem dignos fructus pœnitentiæ produceretis, vobis insitum est verbum Dei. Itaque *suscipite insitum verbum*; quod si non suscipiatis, & fructum adferatis, signum erit *vos non esse ex Deo*.

Cæterum, sicut insitio non fit sine infectione & vulnere, quo truncus ipse & secatur, & aperitur: ita etiam hæc spiritualis insitio, quâ verbum Dei nostris inferitur animis, debet fieri cum infectione; resecare enim debemus & increpare malas vestras habitudines, omniaque vitia quibus dediti estis; & sicut non fit insitio, nec infectio sine gladio; ita nulla prædicatio sine Dei

verbo, quod ideò gladius ab Apostolo vocatur, *Vivus est sermo* Heb. 4.12. *Dei, & penetrabilior omni gladio accipit*. Vndè aliqui dum increpantur dolent & conqueruntur. Pauci sunt qui dicant cum D. Bernardo Serm. 9. do: Illius Doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum, sed mihi planctum movet. Non debemus moveri auditorum querimonijs, sed eorum consulere salutem. Malui, inquit Ambrosius Serm. 6. peccatum vestrum inculpando acriter increpare, quam leviter dissimulando nutrire. Non nocet speculum deformi, quod ipsum ostendat qualis sit; nec Medicus ægrotanti, quod ei febrem annuntiet. Non enim est Medicus causa febris, sed ipse febrem arguit: ita nec Prædicator odit quos increpat.

Qui ex Deo est, verba Dei audit. Ille igitur timeat qui à verbo Dei audiendo abstinere. Vis videre quantum noceat homini illud non audire? Observa precor, quid legamus apud Matthæum. Aliquando Domino concionanti dictum est, *Ecce mater tua, & fratres tui foris stant.* Quibus statim Dominus, quasi matrem ignoraret, ait, *Qua est mater mea, & qui sunt fratres mei?* Proh bone Domine! sic matrem ignoras, & eam matrem quæ tibi præcendis creaturis gravior extitit, quæ te nunquam offendit? Quid nunc agit, ob quod, saltem typicè, à te ignoratur?

De vera
circ.

Sanè quia concionante Domino, ipsa foris dicitur stare. Hæc observatio est Divi Hieronymi sic scribentis. O mysterium! Matrem Mariam sibi Dominus abjurat, cum extra verbi audientiam esset constituta, eo potissimum tempore quo verbum prædicaretur à Verbo. Heu qui à verbo audiendo absunt, metuo ne in æternum ignorentur à Verbo. Caveant itaque, & paveant qui tempore prædicationis malunt per vicos & plateas obambulare, vel foris stare, aut ludere, quàm concioni interesse. Paveant præcipuè illi quibus hodie dicitur; *Qui ex Deo est, verba Dei audit, sed vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Quid autem responderint & egerint isti pessimi Iudæi, audiamus.

Vers. 48.

Vers. 49.

Nonne benè dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & demonium habes? Quid ad hæc Dominus? Ego demonium non habeo. Noluit convitium convitio retundere, sed patienter & benignè respondere, ut nos eadem nobis esse præstanda doceret. Prævidebat Dominus sua membra, nempe fideles multa esse passuros, scilicet verbera, famem, sitim, persecutiones, injurias, opprobria, mortem: hæc omnia voluit ille pati, ut ad similia æquanimiter ferenda invitaret. Quantæ clementiæ quantique amoris esset ille Medicus, qui renuente infirmo poculum amarum bibere, hauriret ipse, ut infirmum invitaret, demptis duabus guttulis, quas hauriendas infirmo

relinqueret? Eodem modo se habuit Christus erga nos. Hoc pulchrè observavit Augustinus: Prior bibit Medicus sanus, ut bibere non dubitaret ægrotus. Quid enim tam amarum est in illo poculo, quod ille non biberit? Si contumelia, prior audivit, cum daemones expelleret; *Demonium habes.* Vndè & consolatur ægrotos dicens: Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus? Si dolores amari sunt, etiam mortuus est. Si genus mortis exhorrescit infirmitas, nihil illo tempore ignominiosius fuit quàm mors Crucis. Hic ergò Dominus faciens divina, admonet nos, patiens humana. Nihil est quod possit hominem afficere, & torquere, quod non sustinuerit Dominus: guttulæ sunt, & parum est quod nobis bibendum & tolerandum reliquit, & quàm æquanimiter illud sit ferendum, miti hæc responsione ostendit. Pudeat infirmum, si post Medicum renuat bibere poculum.

Itaque quid magis sit admiratione dignum ignoreo, an Iudæorum contumelia, an Christi patientia, quam monstrabat accepta eorum injuriâ. Licet Deus proposuerit latere in homine, numquam tamen imitatus est impatientiam hominis. Itaque debebat in hac tantâ patientiâ agnosci filius Dei: non enim solent filij hominum esse adeo patientes. Vndè Tertullianus: Hinc ve maximè

Serm. 18. de
Verb. Dom.Libi de Pa-
cientia. 1.3.

maximè, ô Pharifæi, Dominum cognoscere debuistis, patientiam huiusmodi nemo hominum per-
petraret.

Verf. 48. Nonne benè dicimus nos, quia Sa-

maritanus es tu? Existimat Divus Hieronymus, hos Iudæos optime ab Isaiâ repræsentari, qui in illorum personâ sic ait: *Rugiemus quasi ursi omnes.* Libenter ursus colluctatur; verum si quis cum eo luctans nimiam ei vim inferat, velitque eum deicere, statim fremit ursus, eumque ita comprimit, ut interdum opprimat, & occidat; quod Totilæ Regi cum uno urso colluctanti accidisse legitur. Isti Iudæi, & multi alij eis similes, blandè eis loquentes libenter audiunt: at eos acriter increpantes opprimere quærunt, injurijs laceffunt. Audi frementes urfos, *Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu?*

Quod aliorum vitia increpantur, omnes diligunt; ac libenter audiunt aliorum errata redarguentem. Sic Herodes libenter audiebat Ioannem, quando in Iudæorum peccata invehebatur, vocans eos *genimina viperarum.* Vndè ait Marcus, *Herodes observabat Ioannem, sciens eum virum iustum, & sanctum, & libenter eum audiebat, & eo audito multa faciebat.* Quando, verbi gratiâ, Ioannes ei consulebat ut furta, aut alia crimina non tolerarentur, & fures, proditores, & alij huiusmodi de medio tollerentur, eo audito multa faciebat. At verò dum ad ipsum

Regem se convertit, ei que dixit, *Non licet tibi habere uxorem fratris tui;* tunc non libenter eum audiebat, sed ab eo tempore illum usque ad mortem insectatus est. Quàm multi sunt & istis Iudæis, & Herodi similes, qui nullam volunt ferre increpationem; gaudent quòd alij arguantur, dolent si ipsi increpentur. Dicat igitur Augustinus: Homines amant veritatem lucentem, oderunt redarguentem. Isti maligni non tantum verbis, sed & lapidibus illam impugnabant, quando Christum lapidare volebant.

Tulerunt lapides, ut iacerent in illum. Verf. 59. Corda lapidea recurrunt ad lapides, in hoc peiores diabolo, qui Dominum aggressurus sumplit lapides, non ut eis Dominus percuteretur, sed ut verbo ejus in panem converterentur. Ipse autem abscondit se, & exiit de templo. Ibidem. Abscondendo se, suam non abscondebat misericordiam. Non quæro modò quò recesserit, sed quantum ab eis recesserit Christus; & dico quòd fortè exiit, & recessit ab eis, quantum jactus est lapidis. Iam imminebat tempus Passionis, quo inchoante, *avulsus est à discipulis quantum iactus est lapidis.* Luc. 22. 41. Cur intra jactum lapidis Iesus Salvator se continet? Ni fallor, ut à lapideis & obduratissimis etiam cordibus misericordia ejus capiatur. Hoc à me non dico, sed ab alio disco, nempe à Simeone de Cassia, qui sic In Matth. scribit: Progressus pusillum, scilicet, cap. 30.

cer, quantum jactus est lapidis, ut numquam ita ab aliquo elongetur Christus, ut cor lapideum hominis ad ipsum non possit, si velit, converti.

Isti Iudæi volebant Christum lapidare, & ipse voluit se occultare, & ab eis elongare non multum, ut eum si vellent, invenire possent. Nam quantumvis peccatorum molibus gravetur homo, quantumvis scelerum obduratione lapidescat, tamen intra jactum lapidis, hoc est, intra id quod gravissimus & obduratissimus homo potest facere, se continet divina misericordia & gratia. Dum itaque isti jaciunt lapides, videntur terminum ponere, ultra quem non vult progredi divina misericordia. Tunc autem justissime irascitur Deus in hominem rebellem, qui eam habuit gratiam, quâ vel lapideum cor possit emundari. Numquam adeo elongatur Christus Dominus, ut non possit haberi à lapidescentibus etiam animis.

2. Reg. 13. Sacrificante Rege Ieroboamo contra legem Domini super altare lapideum, non legimus manum ejus exaruisse, nisi postquam altare voce & sermone Prophetæ contra illud inclamantis, confectum est: sed cum audisset Rex sermonem hominis Dei, quem inclamaverat contra altare in Bethel, extendit manum suam, &c. & exaruit in procem. manus eius. Quærit Chrysostomus, cur manus Regis non exaruerit nisi post confractionem

altaris? Respondet, ut resipisceret Rex lapide in frustra discisso. Deinde, sic Deum Ieroboamo loquentem inducit: Lapis enim si in scissuras non foret conscissus, utique tibi pepercissem: nunc quando lapis conscissus est frustratim, nec sic quidem tu ad correctionem emendatus es, ob id irâ adversum te incandesco. Sic in istos Iudæos debuit deservire ira Dei, quia non tantum post jactos lapides, nec ad jactum lapidum, Christum non quæsierunt, sed nec quando in ejus Passione *petra scissa sunt*, converti voluerunt. Cavete ne propter peccata vestra longius à vobis avellatur Christus, quam quantum jactus est lapidis: nolite expectare lapidum confractionem, ne æternam incurritis damnationem. Tunc lapides in Christum jacimus, quando nimium in peccatis nostris jacemus: vel tunc lapides jacimus, quando cor lapideum gerimus. Væ nobis si prius per mortem corda nostra scindantur, quam convertantur.

Iesus autem abscondit se, & exivit de templo. Nunc & aliàs voluerunt Iudæi Christum lapidare: alibi enim dicitur, *sustulerunt ergo lapides Iudæi, ut lapidarent eum; sed ipse respuit lapidationem*, qui sibi elegerat Crucifixionem. Cur autem Christus potius elegerit mori Crucifixione, quam lapidatione, docet Chrysostomus: Tumultuarium genus necis est lapidatio, & inter lapidum fragorem non

Mat. 27. 56.

Verf. 59.

Joan. 8. 31.

Chrysost. in hunc locum.

non poterant exaudiri ultima Christi mandata. Multa erat dicturus Christus in morte, quæ volebat ut perciperentur & audirentur: at in lapidum fragore non potuissent percipi, ideo maluit crucifigi, quàm lapidari. Volebat inquam ut audirentur hæc verba, *dimitte illis*. Volebat ut quæ Patri, quæ Matri, quæ pio latroni dicebat, perciperentur, & executioni mandarentur; ideo maluit crucifigi, quàm lapidari.

Præterea, noluit lapides admittere, sed eos ad B. Stephanum mitti. Sciendum est, Christum Iesum se habuisse ad modum cuiusdam Principis, aut Domini, qui cum videat mensam suam multis & varijs ferculis refertam, sciatque multos se habere familiares & amicos, modò servat unum ex illis huic, modò aliud alteri; aut in signum benevolentiae, hoc ferculum mittit ad unum ex suis amicis, aliud verò ad alterum. Sic Christus Dominus habet suam mensam, de quâ ait, *Ego dispono vobis, &c. ut edatis & bibatis super mensam meam*. Quibus ferculis repletur huiusmodi mensa? Cruce, spinis, clavis, virgis, felle, aceto, opprobrijs, injurijs, lapidibus, craticulis, gladijs, unguibus ferreis, morbis, paupertate, persecutione, & similibus. Servatis sibi ex his multis ferculis, videlicet opprobrijs, alapis, flagellis, sputis, spinis, &c. sumpsit lapides & servavit Stephano, qui eos gratanter excepit,

tamquam de mensâ Domini emanantes: undè canit Ecclesia, *Lapides torrentis illi dulces fuerunt*. Crucem tam etiam sibi, quàm Petro & Andreæ servavit, ad quam cum hic properaret, sciretque hanc esse sui Magistri ferculum, illam desiderabat: undè ad eam sic exclamando, simulque lætando dicebat; *O bona crux diu desiderata, & iam concupiscenti animo preparata! securus & gaudens venio ad te, ita & tu exultans suscipias me, discipulum eius qui pependit in te, Magister meus Christus*. Gladium servavit Paulo, craticulam Laurentio, similiter & alia fercula alijs suis amicis. Si tibi contingat unum ex istis ferculis transmitti, verbi gratiâ, si paupertate premaris, injurijs, vel aliquo morbo afficiaris, noli conqueri, sed lætari, quia de mensâ Domini participas.

Abcondit se, & exivit de templo. Verf. 59. Accipientibus Iudæis lapides, ut illum lapidarent, non lapides accepit Christus, ut in eos proijceret, maluit se abscondendo & exeundo, quàm lapides jaciendo se defendere, ut doceret, quomodo nos gerere debeamus erga insurgentes in nos. Hoc annotavit Gregorius, qui sic scribit. Quantâ humilitate iram proximi ferre debeat, perpendat homo, si furores irascentium abscondendo se declinavit Deus. Nemo ergo se contra acceptas injurias, & contumelias erigat; nemo pro convitijs convitium reddat. Imitatio-

ne enim Dei, gloriosius est injuriam tacendo fugere, quam respondendo superare. Dices, si fugiam, aut me abscondam, mihi erit dedecori, debeo honori meo consulere, atque ita resistere, & par pari reddere. Imò honori tunc consulitur, dum in manu Dei relinquitur: quando enim tu offenderis, Deus plus in te offenditur, quam tu. Ergo illius est potius vindicari, quam tuum;

ipse suum tuumque defendet honorem. Propterea rectè consulit idem Doctor: Accepta contumeliâ, meditemur in opere vocem Christi, *Ego non quero gloriam meam, est qui quærat & iudicet.* Hoc dixit, hoc fecit Christus, ut eadem dicamus & faciamus, honoremque nostrum ei committamus, non obstantibus quibuscunque acceptis injurijs, ut tandem illo perfruamur in cœlis. Amen.

Ioan. 8. 50.

FERIA SECUNDA POST DOMINICAM PASSIONIS.

Miserunt Principes & Pharisei ministros, ut apprehenderent Iesum. Dixit ergo eis IESVS: Adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad eum qui misit me. Quæretis me, & non inveniatis, &c.

Ioan. 7. 32.

Jerem. 9. 5.

NOTA est illa Domini querimonia adversus hujus sæculi potentes & primates, *!bo ad optimates, & ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula.* Sapissimè illi qui in hoc mundo potentes sunt, suâ abutuntur potentiâ, suisque divi-

tijis, modò hunc opprimendo, modò lasciviendo ac voluptatibus indulgendo, ita ut de illis scribat Basilus: Potentiæ incrementum sit eis occasio majoris sceleris. *Quæsit Iezabel ut Naboth interficeretur, non defuerunt ei falsi testes, qui eum accusarunt. Quare tam citò illi falsi testes ei adhæserunt & obtemperarunt? quia Regina. David*

Hom. 7. in
divites a-
varos.

vid captus amore uxoris Uriæ, illam concupivit, & obtinuit. Quare illa non restitit? quia qui eam deperibat, erat Rex & potens. Voluit Absalom fratrem suum occidere, hoc perfecit, non per seipsum, sed per suos servos. Quare obedierunt illi servi? quia Absalom erat Princeps, & non audebant ei contradicere. Satiùs eis fuisset si plebei extitissent, quia nulli eorum iussa præstitissent. Potentiæ incrementum sit eis occasio majoris sceleris. Qui miserunt ad Iesum ministros, ut eum apprehenderent, erant ex potentibus huius sæculi. Audi:

Miserunt Principes & Pharisei ministros, ut apprehenderent Iesum. Nisi potentes fuissent non misissent, & quia imperant, ministri eis obtemperant, atque ita suâ abutuntur potentiâ, & auctoritate. Neminem legimus eorum iussui & conatui sese opposuisse, omnia eis prosperè succedebant, omnes erant parati eorum iussa exequi. Sed vix eis, quibus nullus contradicit, qui omnia habent ad nutum. Occiso Naboth, iussu Regis Achab, venit Elias ad istum Regem, non ei congratulaturus de vineâ recuperatâ, sed ei exprobraturus crimen ejus, dicens: Occidisti, insuper & possedisti. Quasi diceret: quando Naboth occidere iussisti, nullus tibi contradicebat, imò unusquisque tibi parebat; pacificè illius vineam possides, nullus est, qui tibi sit in hac possessione molestus: sed scito, quòd

tandem illud erit tibi adversum, quod iudicas prosperum; quod & ei evenisse legimus. Dicit igitur Sapiens, *Prosperitas stultorum perdet eos.* Verè stulti sunt peccatores dum lætantur, quòd omnia eis prosperè succedant. Nam teste Greg. Manifestum perditionis indicium est, quando affectus iniquitatibus subsequens favet affectus, & nulla contrarietas impedit, quod mens perversa concipit.

Contrà verò fœlices quibus contradicitur, vel quorum conatus ad malum impediuntur, & de quibus dicitur, *neque cogitatio mentis vestra fiet.* Multi aliquando cogitant malum aliquod patrare; sed beati, si dato aliquo impedimento, eorum intentum non suum sortiatur effectum. Iratus olim David contra Nabal, decreverat illum & domum ejus deleere ob injuriam acceptam: verùm occurrit ei Abigail, quæ validissimis & prudentissimis rationibus persuasit Davidi, ne ultra progrediretur, & ab illa vindicta cessaret. Quòd cùm fecisset David, ait ei: *Benedicta tu, quæ prohibuisti me.* Reverà fuit illa benedicta quæ impedivit, ne David, qui mitissimus ob omnibus habebatur, nomen acquireret viri crudelissimi. Similiter dico, quòd benedicta est illa infirmitas, quæ præpedir, ne luxuriæ operam des. Benedicta illa paupertas, quæ te impedit, ne ulciscaris de inimicis, & propter quam ludo & co-

Prov. 1.32.

Lib. 26.
Mor. c. 15.

Ezech. 20.32.

1. Reg. 25.
33.Joan. 7.
Vers. 32.3. Reg. 21.
Vers. 19.

Vers. 33.

messationibus vacare non possis.

Dixit eis Iesus: *Adhuc modicum tempus vobiscum sum.* Notat Theophylactus, illud, *vobiscum*, habere quamdam emphasim. Quasi dicat: Ego, licet à vobis rejiciar, tamen *vobiscum sum*. Vos me odio habetis, & ego *vobiscum sum*. Torvis me respicitis oculis, & tamen *vobiscum sum*. Apud Sapientem dicebant de Christo isti impij, *Gravis est nobis ad videndum*. Illum non libenter intuebantur, & ille cum eis libenter morabatur, *vobiscum sum*. Ideò per modicum tempus vobiscum sum, ut in æternum mecum esse possitis.

Ioan. 7. 33.

Adhuc modicum vobiscum sum. Vide Domini clementiam, veniunt illum apprehensuri, & Dominus dat eis tempus pœnitendi. Cum posset, inquit Chrysost. & flectere & perterrere audientes, quantavis loquitur humilitate, quasi dicat: Quid me interficere queritis? quid me persequimini? Modicum expectate, & non querentibus me vobis capiendum exponam. Expendendum est illud, *Adhuc*. Ac si diceret: Iam me infectati estis, & ego peperci: iam me injurijs affecistis, & ego tuli: iam miracula negastis, ac me in multis offendistis, & ego sustinui: nunc autem ut me interficeretis, huc accessistis, & ego adhuc expectabo vos, quia *modicum tempus vobiscum sum*.

Ioan. 3. 4.

Prædicans Ionas Ninivitis, illâ particulâ, *Adhuc*, usus est. *Adhuc quadraginta dies, & Ninive*

subverteretur. Querit Divus Athanasius, cur Propheta non dixit, *Post quadraginta dies, &c.* sed, *Adhuc quadraginta dies*. Respondet, quòd in illo, *Adhuc*, continebatur tempus quod eis dabatur ad agendam pœnitentiam. Si enim dixisset, *Post quadraginta dies, &c.* infallibilem eis prædixisset subversionem elapsis quadraginta diebus: at dicendo, *Adhuc, &c.* indicavit eis non tantum tempus pœnitendi, sed & spem eis dedit veniam obtinendi. In eo verbo, *Adhuc*, tolerantiam Dei intelligimus, & in subversione iram post tolerantiam futuram, ni resipiscerent. Itaque sicut Ninivite audientes illud, *Adhuc*, habuerunt fiduciam, & egerunt pœnitentiam, durante quadraginta dierum tempore: ita isti Iudæi debebant agere pœnitentiam, durante illo modico tempore, quod eis dabatur. *Adhuc modicum tempus vobiscum sum.*

Quòd si quæras, quantum duravit illud modicum tempus? Respondetur, durasse ferè per septem menses; Christus enim hoc eis dixit in festo tabernaculorum, quod celebrabatur mense Septembri, & recessit ab eis, id est, passus est, mense Martio. Sed quid Iudæos memorem? Peccas hodie, & licet non audias, tibi tamen dicitur, *Adhuc modicum tempus tecum sum*. Id est, adhuc tibi modicum tempus datur ut resipiscas. Iterum peccas, tibi iterum dicitur, *Adhuc modicum tempus, &c.*

Rursus

Tract. de
Pass. Dom.

Ioan. 7. 33.

Psal. 77. 32. Rursus incidis in peccatum, & tibi adhuc dicitur, *Adhuc modicum, &c.* Vide, ne Deus conquatur, & dicat, *In omnibus his peccaverunt adhuc.* In illo spatio quod Deus dedit, ut ageres pœnitentiam, adhuc peccasti: dat tibi *Adhuc modicum tempus*, & adhuc peccas.

Apoc. 12. 12. Quod tibi conceditur, modicum est, hoc agnoscit diabolus, qui tamquam *Leo rugiens circuit quærens quem devorer.* Quod si quæras, cur tantâ cum diligentia quærat perdere te? respondet Ioannes, *sciens quia modicum tempus habet.* Utinam nos tantam curam adhibeamus in procurandâ nostrâ salute, quantam adhabet dæmon in procurandâ nostrâ perditione. Non sinit præterire modicum illud tempus sine tentatione & suggestione: nihil relinquit intentatum, omnem movet lapidem, ut cœlo arcearis, & orco adjudiceris. Tu verò illud infimis in comparandis divitijs, ædificandis ædibus, plantandis vineis, quærendis voluptatibus, honoribus ambiendis, ut verè de te illud dici possit; *Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in superbiam.*

Simile.

Nota hanc similitudinem. Si quis impius insurgeret in Regem, illumque attentaret occidere, & cum non potuerit, peteret ab ipso Rege, ut daretur ei saltem modicum tempus ad evadendum & aufugiendum, & ad locum tutum se recipiendum: si ejus petitioni

annueret Rex, & iste malignus eo tempore abuteretur, & illo durante aliam viam occidendi Regem excogitaret, & quæreret, dic precor, licet non potuerit perficere, quale non mereretur ille supplicium? quâ pœnâ non esset dignus? Nonnè omnes illum reum mortis proclamarent? Huic certè similis efficeris, dum illo tempore, quod tibi ad agendam pœnitentiam à Deo concessum est, abuteris, & in pristina, aut nova crimina prolaberis. Commiseras crimen avaritiæ, luxuriæ, blasphemix, aut aliud simile: postulasti à Deo inducias, ut scilicet dignaretur tibi dare tempus, quo pœnitentiam ageres, ut pœnam quam merebaris æternam, evaderes. Adhuc modicum tempus concessit Deus: tu verò illud infimis non in agendâ pœnitentiâ, sed in patrandis novis delictis. Væ tibi, nam supplicio æterno dignus efficeris, quia illo modico tempore abuteris. Audi Gregor. *Homil. 97. in Ezech.* Misericors Deus tempus nobis ad pœnitentiam relaxat; sed cum ejus patientiæ gratiam nos ad augmentum vertimus culpe, hoc ipsum tempus, quod ad parcendum piè disposuit, districtius ad ferendum vertit.

Dederat Deus olim hominibus in diebus Noë, centum & viginti annos ut pœniterent, & non perirent, *Erunt dies hominis centum & viginti anni;* qui quidem annorum numerus intelligitur de tempore pœnitentiæ

Y y 3 quod

quod dabat eis Dominus. At illi non tantum non vacabant bonis operibus, sed se turpissimis foedabant voluptatibus. Itaque quo potuissent sibi Deum reddere placatum, reddiderunt iratum, & non meruerunt pervenire ad numerum promissum, ex quo fuerunt amputati viginti anni, & omnes illi aquis diluvij deleti.

Hieron. in
hunc lo-
cum.

Vnde Hieronymus. *Erunt dies hominis centum & viginti anni*, id est, do eis centum & viginti annos ad agendam poenitentiam. Quia vero poenitentiam agere contempserunt, viginti annorum spatijs amputatis, anno centesimo venit diluvium super terram.

Qui potuit hos homines privare illis viginti annis ob nimiam illorum luxuriam, potest & nunc amputare ex vita tua aliquos annos quos statuerat tibi dare, ob nimiam tuam avaritiam, libidinem, aut alia vitia. Tibi

Isaia 7. 33.

igitur restat *adhuc modicum tempus*. Bene utere illo tempore modico, ut gaudio fruaris aeterno.

Homil. 57.
in Ioan.

Audi Chrysostomum: Breve tempus nobis in praesenti vita praestatur; quo nisi in necessarijs utamur, quid illud migrantes faciemus?

Verf. 33.

Adhuc modicum tempus, &c. Domine, quare non das multum tempus, non modicum? Quid maximi momenti possumus agere in modico tempore? Bene nostrae utilitati consuluit, quando modicum tempus tribuit. Si vi-

deat pater filium suum esse prodigum, ac multos consumere denarios, consuevit illi dare paucos, quia si plus daret, plus impenderet & disperderet. Si videat mater parvulum multum comedere, dat ei modicum cibum, quia si plus daret, plus voraret, atque ita sibi noceret; satius illi est si pedetentim tribuatur. Ita Dominus, videns nos terere multum temporis, iudicavit magis nobis expedire, si modicum tribuatur, cum in illo modico possimus nobis comparare aeternum. In modico tempore Magdalena lucrata est indulgentiam suorum peccatorum, non quia multum temporis habuerit, sed quia *multum dilexit*. In breviori tempore pius latro adeptus est Paradisum.

Adhuc modicum tempus, &c. Hoc Ibidem

breve tempus tibi dedit Deus, non ut hic in conjugio voluteris, non ut familiam stabilias, non ut praesentibus fruaris, non ut sedem figas, quasi hic diu, vel in aeternum mansurus; sed tantum ad hoc, ut in eo quasi stadio virtutum, decurras ad metam & bravium, ad beatam inquam aeternitatem; ut in illam oculis, animo, mente intendas & contendas, ut hunc tibi omnibusque actionibus tuis scopum praefigas. Propterea datur tibi hoc modicum tempus, ut in dies cogites; tantum jam vitae tuae demptum est, forte non tantum superest: quot diebus vivo, totidem agor & urgeor ad mortem. Quid si hodie,

hodie, si cras illa obveniat? Itanè vixi, ut mori non dubitem? Quid alia tracto? quid partior animum in uxorem, familiam & mundum? Quid opibus, quid statibus, quid jungendis affinitatibus inhio?

Ibidem.

Adhuc modicum tempus vobiscum sum. Vtinam illud modicum nobis jugiter versaretur in mente: modicum enim est tempus vitæ nostræ. Benè ergo utamur isto modico. Nonnè ille esset amens, cui si daretur modicum frustum panis ad reficiendum se, sumeret istum panem, & canibus projiceret, nec micam quidem sibi reservaret? Sic stulti illi sunt, qui cum modicum tempus habeant ad vivendum, & benè operandum, illud terunt, & projiciunt, ut ita dicam, non canibus, sed voluptatibus, ludo, comestationibus, venationi, & alijs vanitatibus. Existimo ego quòd damnati maximè cruciantur, dum temporis deperditi recordantur: libenter peterent unam guttam, id est, unum instans illius temporis; sed justè eis denegaretur. Modò experiuntur quanta fuerit illius modici temporis jactura, quam parvi pendebant, & auri vel divitiarum damnum magni faciebant; quod maximè dolebat Chrysostomus, dum sic scribebat: Si parum auri amittis, id omne damnum appellas, & si totos dies in diaboli operibus consumpseris, nihil amisisse opinaris. Frustratim tibi tempus conceditur, quia tibi modicum datur, habes

Simile.

enim tantum *Nunc*, quod frustum est temporis; non habes preteritum, quia transijt, nec futurum, quia nondum venit. Cave igitur ne illud *Nunc*, quod modicum est, inane teratur.

Quærit Divus Cyprianus, cur Christus docuerit nos sic orare, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Expende, *hodie*. Cur inquam vult ut tantum pro *hodie*, & non etiam pro crastinâ die, aut saltem pro una Hebdomada, vel mense, aut pro uno anno, panem petamus? Quia, inquit ille, de crastino cogitare prohibetur. Cum nulli sit exploratum se in crastinum esse victurum, de hodiernâ die cogitet: nullus sit de crastino sollicitus, cum nemini crastinum promittatur. Dic & *hodie*, *Adveniat regnum tuum*; quia nescis an dicturus sis cras. Noli in crastinum differre, quod hodie potes præstare.

Lib. de orat. Dom.

Luc. 11. 3.

Luc. 21. 2.

Audiamus Sapientem: *Ne gloriaris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies.* Quæ quidem dies non tantum intelligitur de crastinâ, sed & de hodiernâ: undè in Chaldaeo sic habetur, *Nescis quid paritura sit hodierna dies.* Nonnulli volunt illa verba, quæ Divus Iacobus in sua Canonica ad calcem capitis quarti subtexuit, pro commentario hujus loci habenda esse; sic enim ait: *Ecce nunc qui dicitis, hodie aut cras, venimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus, qui ignoratis*

Prov. 27. 1.

Iacob. 4. 13.

Hom. 57.
in Ioan.

noratis quid erit in crastino. Hæc ultima verba cohærent prorsus cum illis, *ignorans quid superventura pariat dies.* Harum sententiarum luculentum etiam mihi videntur esse commentarium hæc **Epist. 101.** verba Senecæ. Stultum valde est, ætatem disponere, ne crastino quidem, imò nec hodierno dominamur. O quanta dementia est spes longa inchoantium! Emam, ædificabo, credam, exigam, honores geram, tum demum lassam & plenam senectutem in otium referam. Omnia, mihi crede, etiam sceleribus dubia sunt: nihil sibi quisquam de futuro debet promittere. Qui quotidie vitæ suæ extremam manum imposuit non indiget tempore.

Cæterum valde expendendum est illud verbum Sapientis, nempe, *pariat*, quando dixit, *ignorans quid superventura pariat dies.* Nam cum tempus suis decursibus res omnes in lucem dat, aptè admodum eas parere, & eniti dicitur. Rursus in partu omnia incerta sunt ac dubia; nullis enim argumentis certò deprehendere licet, an marem, an foeminam, an hoc, vel illo potius tempore infantem nasci oporteat. Itaque cum Salomon ait, *pariat dies*, maximam rerum incertitudinem & mobilitatem notavit; quia nescit prorsus homo, an quæ in crastinam diem pendent, prospera futura sint; an adversa. Ignorat etiam stata cuiuscumque rei tempora, & natas occasiones, atque adeò de futuris

nihil certò decernere licet. Præterea usus est Sapiens verbo *pariendi*, quia sicut partus non perficitur sine dolore; ita vix aliquid accidit, quod dolore non misceatur, nam etiam *risus dolore miscebitur.* Adde insuper, quòd non tantum datur partus naturalis & tempestivus, sed & celer, quem abortum vocant; unde *Isa-lad*, quod hic reperitur, ex observatione Hebraizantium, non modò de partu naturali, sed etiam de abortu enuntiari solet; ita ut sic liceat vertere ista verba, *ignorans quid superventura per abortum edat dies.* Quemadmodum fœtus ex abortu ineptus est, quia vel mortuus nascitur, vel citò perit: ita sæpè inutilia sunt & vana, quæ nobis adfert hodierna dies, aut quæ allatura est crastina. Item, sicut naturales partus solent abortibus frustrari: ita rerum futurarum opportunitates, vel quæ hodie, aut crastino speramus, importunis casibus præpediuntur. Si Deus det nobis crastinum, de his adhuc, illo benè juvante, dicemus crastino.

Quæretis me, & non invenietis. Verf. 3. 4.

Quare illum non erant inventuri? quia, ubi erat inveniendus, non erant quæsituri. Revocandum est in memoriam, quid Christus parentibus illum quærentibus responderit? *Quid est* Luc. 2. 49. *quòd me quærebatis?* In quæ verba Timotheus Ierosolymit. sic Christum loquentem inducit. Ut quid me quærebatis? in cælum non ascen-

ascendistis, ad infernum non descendistis, in Ceto Ionæ non habitastis. Quibus verbis designantur loca in quibus sine dubio inveniri potest, quando in alijs non invenitur. Nimirum in cælis, ubi glorificans Beatos adels; in inferno, ubi mulctat impios; & in Ceto Ionæ, id est, ubicumque aliquis affligitur, aut calamitatibus devorari videtur. Ibi sedes certissima Dei, ibi illum assidentem invenies.

Et quia isti Iudæi volebant illum quærere inter adversa, sed potius inter prospera, ideò merito illis dicitur, *Quæretis me, & non invenietis*; supple, inter delicias, &c. Qui Deum requirit, tribulationem requirat, cum in tribulatione sit. Vndè Bernardus: *Cum ipso sum in tribulatione*, ait Deus; & ego interim aliud requiram, quàm tribulationem? Non sunt divitiæ, voluptates, inquirendæ, cum in illis non inveniat Dominus.

Indicat Christus ubi præcipuè habitet, dum ad parentes subjunxit; *Nesciebatis quod in his, quæ Patris mei sunt oportet me esse?* Non autem Patris est indulgere voluptatibus, si tu Patris sis, in te erit filius illius Patris; eris autem ejus si bonus sis. Audi Origenem: Unusquisque nostrum, si bonus fuerit, atque perfectus, possessio Dei Patris est, habet in medio sui Iesum. Apud te ergò illum invenies.

Quæretis me, & non invenietis.

Multi quæsierunt Deum, & non invenerunt. Quæsitum illum Antiochus, sed non invenit; *orabat ille scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus.* Quæsitum illum Iudas, dum peccatum agnovit: *Peccavi*, ait; dum denarios restituit, & retulit triginta argenteos: sed non invenit nisi laqueum & suspendium. Dices, illi non benè quæsierunt, ideò non invenerunt. Quomodo scis te illis meliùs quæsiturum? Quis tibi hoc promisit? Qui non es certus, an benè quæras, quomodo poteris esse certus, an invenies? Credas mihi, quære dum potes, ut invenias dum vis, & semper divina judicia reformides.

Ponderat D. Chrysostomus ea quæ Absalomi acciderunt. Præceperat David, ut servaretur Absalom, *servate mihi puerum Absalom.* Mulus super quem sedebat Absalom, ingressus est subter con-

2. Mach. 9. 13.

Mat. 27. 31.

2. Reg. 18. 4.

Ibidem 9.

Ibidem 11.

Ibidem 14.

Serm. 17.
Psal. 90. 15.

Luc. 2. 49.

Homil. 20.
in Luc.

Verf. 340

sus est proprijs capillis? Quare illos non præscindebat? Nonne secum habebat ensem, pugionem quo præscindere poterat? Fierinè potuit, ut unus saltem ex suis illum non viderit, vel secutus fuerit, atque ita liberaverit? Cur ausus est Ioab ipsum interficere stante Regis prohibitione? Respondet ille Doctor: Vt scias, quod factum est non fuisse humanæ industriæ, sed totum fuisse divini iudicii. Parcebat pater, & clamabat, *Servate mihi puerum Absalom.* Sed illum Ioab noluit servare, illum mulus noluit portare, illum capilli ligaverunt, rami tenuerunt, lanceæ percusserunt, iuvenes armigeri interfecerunt, proprii milites deseruerunt: nulli illum fleverunt, sed dumtaxat

In Psal. 7.

Ibidem 5.

Ibid 17.

Ibidem 5.

Ezech. 33. 11

eum tulerunt, & in foveam grandem protulerunt, & super eum acervum lapidum magnum nimis comportaverunt.

Plus nos Deus diligit quàm David Absalomem: si David nolebat mortem Absalomis, quanto minùs Deus mortem peccatoris? Clamavit David, *Servate mihi puerum Absalom;* & clamat Deus, *Nolo mortem peccatoris.* Verùm, sicut quem David servare volebat, non servavit Ioab, non servarunt iuvenes armigeri, non servavit mulus, neque arbor: sic licèt Deus nolit mortem animæ, tamen, si in peccatis perseveres, insurgent creaturæ in te, non parcent tibi Deum offendenti, sicut non pepercerunt Absalomi pa-

trem persequenti. Quæres Deum, sed non invenies, iustè ab illis præpeditus, omnes deferent te, qui poterant juvare te, & dum minùs cogitabis, *tunc repentinus superveniet interitus.*

1. ad Thes.

5. 3.

Hom. 12. in

Evang.

De obstinato Pharaone sic Divus Gregorius: Quia tempus, ait, congruæ poenitentiae perdidit, frustra ante regni januam cum precibus venit. Perdidit autem tempus poenitentiae, quando abusus est dono divinæ misericordiae: qui enim peccato suo finem non imponit, evadendi finem habebit. Hoc observavit Tertullianus, & est observatum dignissimum. Finem utique evadendi habebit, cum offendendi non habebit. Quod explicatur hac similitudine.

Lib. de pœ.

nit. c. 7.

Furatur aliquis, apprehenditur, sed è manibus apprehendentium sese eripit & aufugit, revertitur ad latrocinium, in quo comprehensus incarceratur, sed fractis carceribus evadit. Iterùm peccandi consuetudine revertitur ad latrocinium, & triremibus adjudicatur, à quibus rupta catenâ, vinculisque dissolutis, egreditur, tandem in alio, vel simili crimine apprehensus, suspendio necatur: de cætero non exhibit carceribus, nec triremibus; tunc enim imposuit finem suis evasionibus, quia non imponebat suis offensionibus. Utique finem evadendi habebit, cum offendendi non habebit. Idem erit iudicium de peccatore, qui lapsus in aliquam culpam

Simile.

culpam agit pœnitentiam, quâ æternam evadit pœnam. Iterum revertitur ad culpam, & peractâ pœnitentiâ, ei remittitur: denuò peccat, atque sperat se evasurum à peccatis suis per aliquam confessionem & pœnitentiam; sed iudicio divino apprehensus, impœnitens moritur. Tunc de illo dicimus, utique finem evadendi habuit, cum offendendi non habuit.

Verf. 34.

Quæretis me, & non invenietis.

Revoca in mentem quod contigerit hominibus tempore Noë, dum aquis diluvij delerentur: illos prius monuerat Noë, coram ipsis jussu Dei Arcam fabricaverat, ut per hoc agnoscerent Deum contra eos esse iratum, illosque ad pœnitentiam provocare: sed ipsis non audientibus, imò irritantibus, tandē supervenerunt aquę. Circumcursabant per domos tremulæ matres cum parvulis, nescientes quò percerent: surgebant alij pavidum de mensâ, & effugium quærebant: è cubili exiliebant sponsus & sponsa, huc ille, illuc illa fugiebat. Nam, teste ipso Christo, quando venit diluvium, erant homines comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, usque ad eum diem, quo intravit Noë in Arcam, &c.

Mar. 24.38.

Vidisses quosdam repentē superiora domus, alios etiam tectorum cacumina conscendere: nonnullos item excelsarum arborum ramos scandere; alios verò cum festinatione ad collum monti-

umque juga se proripere: sed frustra, nemo enim hanc aquarum vim & impetum evadere potuit; ubique pavor, ubique tremor. O quàm dolebant tunc, quòd Noë hæc comminantem non audierant, sed irriserant! O Noë quàm sapuisti! inquiebant; o nos dementes, quàm insani, quàm stolidi fuimus! o si jam liceret Arcam ingredi, quàm cuperemus etiam totâ vitâ in ea includi! Potuimus aliquando, sed nolimus; nunc volumus, sed non possumus. Tunc Dominus dicere potuit, *Quæretis me, & non invenietis.* Væ illis, qui nunc Dominum quærere non curant; & quem aliquando quæsitura sunt, sed non invenient. *Felix quem faciunt aliena pericula cautum.*

Quæretis me, & non invenietis.

Verf. 34.

Quare? quia fortē aliquo tempore quærent, & postea desinent, contra illud Isaïæ, *Si quæritis, quærite, convertimini & venite.* Hoc est, ne vobis certas, & determinatas vias quærendi præfiniatis, ne in quærendo Deum finem faciatis; sed quærite, & amplius quærite sine termino & fine. Explicatissimè Richardus de Sancto Victore: Si quæritis, inquit, quærite, & inquirendo perseverate, imò & multipliciter quæratur, qui nunquam ad plenum invenitur.

Isai. 21.12.

Lib. 2. de
Emmanue.
le. cap. 16.

Cæterum multi quærunt requiem, beatitudinem, sed non inveniunt, quia ubi sit invenienda non inquirunt. Non est requies, inquit Augustinus, ubi quæritis

Lib. 4. Cōf. eam. Beatam vitam quæritis in
cap. 12. & regione mortis? Non est illic.
lib. 6. c. 16. Et alibi; vā animæ audaci, quæ
speravit, si à te recesserit, se ali-
quid melius habituram. Versa &
reversa in tergum & in latera,
& in ventrem: & dura sunt om-
nia; & tu solus requies es Do-
mine.

Verf. 17. In novissimo autem magno festivi-
tatis die, stabat Iesus & clamabat:
Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.
Miror quòd Christus clamave-
rit, cū de illo scriptum fuerit,
Non clamabit, neque audietur vox
eius foris. Quæ verba referens

Isai. 41. 2. Matthæus, sic legit, Non contendet,
Mat. 12. 19. neque clamabit, nec audiet aliquis in
plateis vocem eius. Quare ergo au-

dimus clamantem, quem Pro-
phetæ prædixerunt taciturnum?
Respondeo duplicem dari cla-
morem, unum qui ex irâ & con-
tentione oritur, & iste ab Apo-
stolo prohibetur; Ira & clamor non

Ad Eph. 4. exeat de ore vestro. Et de huiusmo-
Verf. 31. di clamore intelligitur, quod à
Prophetâ & ab Evangelistâ de

Christo dicitur, quòd scilicet non
Isai. 41. 2. clamabit, nec audiet aliquis in plateis
vocem eius. Nullus enim umquam
audivit eum contendētem, vocife-
rantem, litigantem, licet injurijs
afficeretur, lapidibus impleretur,

& falsò accusaretur: imò, sicut ovū
Isai. 53. 7. ad occisionem ductus est, & non ape-
rui os suum, & cū malediceretur,
1. Pet. 2. 23. non maledicebat, cū pateretur, non
comminabatur. Tantum fuit ejus

Mat. 27. 14. silentium, ut miraretur Præses ve-
bementer. Sed debuit tunc tacere,

ut quæ de ipso scripta erant,
adimpleret.

Dicimus etiam dari alterum
clamorem, qui nascitur vel ex
summo desiderio habendi ali-
quid, ad quod obtinendum ne-
cesse est clamare & vociferari, vel
qui oritur ex maximo dolore,
quo quis afficitur ob aliquod
damnum & jacturam: verbigrati-
a, si videat quis domum vicini
ardere & igne consumi, vocifera-
bitur ut remedium adhibeatur,
aqua adferatur, ut ignis extin-
guatur. Videt Christus animas
nostras hic comburi ardore con-
cupiscentiæ, avaritiæ, iracundiæ,
& propter huiusmodi combu-
rendas esse igne inferni; clamat, ne
illud nobis contingat, ad aquas
invitat, ut extinguatur in nobis
ille ignis. Aut si quis videret siti-
entem currere ad aquas amaras,
vel veneno infectas, quibus hau-
stis statim moreretur, clamaret
ad illum, monens ne ad eas pro-
peraret, ex eis biberet; sed ad fon-
tem veniret quem ei indicaret.
Videt Dominus homines ardenti
amore currere ad voluptates &
delicias huius sæculi, quæ sunt
omnino aque turbidæ & infectæ,
ac mortem æternam allaturæ; id-
circo, ne de his bibamus, sed po-
tius ad ipsum fontem vivum ve-
niamus, clamat, Si quis sitit, veniat
ad me. Iam per Prophetam nos
invitaverat, & ad quas aquas no-
bis esset eundum indicaverat;
Omnes sitientes venite ad aquas. Isai. 55. 1.
Observat hic Hieronymus, se-
cundum

cundum Hebræum præmittendam esse interjectionem, atque ita esse legendum: *Heu qui sititis; venite ad aquas.* Est autem, *heu*, interjectio dolentis. Videtur igitur dolere Dominus, quod sitiamus, & sitientes aquas turbidas & cœnoscas quæramus & ipsum relinquamus: ideo magno clamore in magno festivitatis die nos invitat, *Qui sitit, veniat ad me.*

Præterea, in his quæ ad illum spectabant numquam clamavit. Quando accusabatur, testes non recusabat: quando judicabatur, non appellabat: dum calumnijs afficiebatur, non respondebat. In his verò quæ ad nostram salutem pertinebant, clamasse legimus, quia videbat se ut plurimum agere cum surdescentibus, & suas misericordias, & gratias spernentibus, & de vitâ æternâ parum curantibus. Idcirco clamare cogebatur, & ad veniendum ad se hortabatur, ne aliquando conqueratur, *Laboravi clamans, rauce facta sunt fauces meæ.* Illum igitur audiamus, & ad ipsum invitantem curramus.

Psal 68.4.

Vers. 37.

Iero. 2. 13.

Si quis sitit, veniat ad me, & bibat, &c. Qui hæc clamabat, is est qui aliàs populo exprobrabat, *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas*

quæ continere non valent aquas. Ad Dominum sic David: *Quoniam* Psal. 35. 21 *apud te est fons vitæ.* Deum esse fontem vitæ agnoverunt ipsi Gentiles; undè Trismegistus: Respicite, ait, ô mortales, & respicite, & ad fontem vitæ recurrите. In hoc mundo nulla est cisterna quæ valeat continere aquas: id est, nihil reperiri potest, quod veras divitias, veras delicias contineat, omnia sunt veluti cisternæ rimosæ, melle conglutinatæ, quæ aquam non continent, quia ab eis nihil quod sitim animæ levet, expendendum est. Interim has cisternas quærunt homines, hæc caduca, hæc labentia, relicto Deo fonte aquæ vivæ, qui omnes hodie sitientes invitat, *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Ego sum fons, cætera guttæ sunt, cur pro gutta relinquis fontem? Sanè ille dives epulo fontem in vitâ reliquerat, quia post mortem guttam postulabat. Nam, teste Sancto Ephrem, qui fontem habent, guttæ non indigent. Si Deum fontem aquæ vivæ quæsisset, guttam non petisset. Si hunc fontem derelinquas, guttulas aliquando suspirabis; & justè tibi denegabitur gutta, qui de fonte non curasti.

Dial. 7.

Vers. 37.

Tract de divina gratia.

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM

PASSIONIS.

Ambulabat IESVS in Galileam: non enim volebat ambulare in Iudæam, quia quærebant eum Iudæi interficere, &c. Ioan. 7. V. 1.

Gel lib. 17.
noct. Attic.
cap. 21.

ROFLIGATIS à Philippo Rege Atheniensibus, Demosthenes O-rator ex eo prælio salutem fugâ quæsivit: cumque id ei, quod fugerat probrose obijceretur, respondisse fertur, *Vit fugiens etiam denuò pugnabit.* Interdum utilius est patriæ fugere, quàm in prælio mori: mortuus enim non pugnat, at qui fugit potest rursus integrare bellum, & in multis patriæ esse usui. Quandoque satius est, sibi & alijs fugâ consulere, quàm seipsum aliosque in discrimen conijcere. Non fuit probro Iacob, quod fratrem suum Esau fugerit; nec Moyfi, quod metu Pharaonis ad Madianitas secesserit; nec Davidi, quod ut Saulem fugeret, se in spelunca occultaverit; nec Eliæ, quod à facie Iezabelis declinaverit. Omnes isti denuò dimicarunt, rursus se obtulerunt, dum ita expedire iudicarunt.

Audimus Christum nunc di-

vertisse ad Galilæos, & furorem Iudeorum fugisse, non quod illos timeret, sed ut opportuno tempore se sponte illis ad mortem lubeundam offerret; & ut suos doceret, nobisque consuleret. Expediebat igitur ut ambularet in Galilæam, non in Iudæam, quia quærebant eum Iudæi interficere. Quod autem ad nos docendum fugeret, annotat Augustinus, In omni re, inquit, quam Christus gessit, ut homo, hominibus in se credituris præbebat exemplum; quia unusquisque servus Dei non peccat, si secesserit in alium locum, videns furorem persequentium se, aut quærentium in malum animam suam. Videretur autem servus Dei peccare, si faceret, nisi in faciendo Dominus præcessisset. Fecit hoc ille Magister bonus ut doceret, non quia timeret. Mortem non timuit, qui ut moreretur de cælo descendit, non inquam intendebat mortem fugere, ad quam debemus confugere:

Aug. tract.
15. in Ioan.

non

non fugiebat Iudæos, qui passurus erat pro Iudæis: & licet quærent ipsi eum interficere, ille tamen fugiendo quærebat proficere. Fuit igitur iste à Iudæa regressus, noster progressus, & in Galilæam ambulatio, nostra cruditio.

Nullus umquam ita fuit vitæ cupidus, sicut Christus mortis, magis inquam desiderabat mori, quàm quisquam vivere. Hoc moriendi desiderium multis in locis testatus est, præcipuè dum hæc Apostolis dicebat, *Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor usque dum perficiatur?* Iam ipsa ejus morte imminente, adhuc tristabatur, quia nondum perficiebatur, atque usque ad illam se tristari testabatur, *Tristis est anima mea usque ad mortem. Quasi diceret: opto mortem, tristis ero donec ipsa veniat, cum venerit tristari desinam, & lætari incipiam, nam teste Sapiente, Desiderium si compleatur delectat animam.* Christus igitur non tristabatur quòd moreretur, sed quòd tardè moreretur. Hoc observat Divus Ambrosius, *Mœstitiā, inquit, prætendebat, quam non ex metu mortis suæ, sed ex moræ nostræ reparationis assumpserat.*

Præterea, quàm ardentissimè optaverit Christus mortem subire, constat ex illis verbis, quæ in ultimâ cœnâ protulit, *quod facis, fac citius.* Quæ Iudæ esse dicta credunt Augustinus & Chrysostomus; alij autem, ut Cyrillus &

Origenes, dicta fuisse putant dæmoni Iudam instiganti. Sive autem Iudæ, sive diabolo dicta fuerint, semper ostendunt Christi maximum moriendi, & patiendi desiderium. Ait Cajetanus: O Christe clementissime, cum multis argumentis probes te optare mortem & Passionem, cur fugis à quibus passurus es? Cur non vadis ubi moriturus es? Iudæi maximo tenentur te interficendi desiderio, quare ergo ambulas in Galilæam? cur non in Iudæam, ubi Iudæi quærebant te interficere? Cur fugit mortem qui optat mori? Cum duces fugiunt, ait Tertullianus, quis de gregario numero sustinebit? Pulchrior est miles in pugna, prælio amissus, quàm in fugâ salvus. Verumtamen decuit Christum etiam optantem mortem, nunc fugere mortem.

Aliquæ igitur istius fugæ assignantur rationes à Doctoribus. Prima, ut ostenderet se veram assumpsisse humanam naturam, secundum quam, & mortem apprehendebat, & tormenta sentiebat. Prævidebat Dominus aliquos hæreticos negaturos illum esse verum hominem; idcirco ad refellendum huiusmodi errorem, voluit humanis subijci infirmitatibus, dempto peccato. Vndè de illo Paulus, *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia pro similitudine, absque peccato.* Per huiusmodi infirmitates intelliguntur

Lib. de fuga in persecutione.

Ad Hebr. 4. 15.

Luc. 12. 50.

Marc. 14. 34.

Prov. 13. 19.

Iib. 7. in Luc.

tur carnis & animæ fragilitas, sitis, fames, fatigatio, naturalis horror mortis, ignominia, verberum, spoliatio. Christus enim assumpsit naturales & innoxias Passiones, communes toti generi humano; non autem proprias certarum personarum, puta cæcitatem, surditatem, febres, aliosque morbos, qui non tam naturæ totius, quam privatorum hominum sunt defectus & vitia, quæ non decuit Christum suscipere. Ut igitur Christus ostenderet se verum esse hominem, ea passus est, quæ possunt humanæ naturæ accidere, demptis peccato & ignorantia. Quia autem solet homo mortem pertimescere, eamque fugere, cum potest, ideo

Ibid. cap. 1. Christus, ut per omnia assimilaretur veluti homo, Iudæorum oculis se subtrahebat, & in Galilæam ambulabat, donec hora ejus moriendi veniret.

Verf. 1. Altera ratio cur Christus noluerit ambulare in Iudæam, adfertur ab Evangelistâ, quia volebant eum Iudæi interficere. Dices: Si tunc Christus in Iudæam venisset, illumne Iudæi interfecissent? Non, quia jam tempus præviderat quo mori decreverat, & illum Iudæi essent liberè interfecaturi, tamen, quia illud, sicut & cætera ad agentia libera spectantia, Dominus præviderat cum potentia ad oppositum, ut aiunt Theologi, nunc se gerit non secundum illud quod non erat futurum, sed secundum illud

quod possibile erat. Licet enim tunc Iudæi illum non interfecissent, poterant tamen non obstante quacumque divinâ prævisione, illum interficere. Illos igitur fugiebat, non quia illum occidissent, sed quia illum occidere potuissent.

Hoc facto docet nos Christus pericula declinare, sive quæ futura sunt ignoremus, sive sciamus. Licet Dominus sciret se non esse moriturum, nisi quando ipse vellet, voluit tamen fugere volentes eum occidere; ut doceret, Deum non esse tentandum: tentatur autem quando quis se exponit periculis, quæ tenetur evitare, ne possit peccare. Promiserat Dominus Davidi illum successurum Saûli, atque ita futurum ei superstitem, & non tantum regnum Saûlis ipsi promissum erat, sed & filijs suis: verum tamen persequente eum Saûle, & quærente occidere, non minus fugiebat David à facie Saûlis, & pericula devitabat, ac si nihil à Deo fuisset ei promissum. Cur fugit David? an credit Deum suis non stare promissis? nonne scit Dominum per Propheta dixisse, *Consilium meum stabit, & voluntas mea fiet*? Si stet consilium, cujus pertimescit periculum. Si fiat Dei voluntas, quem timet successum? Et Deo credebatur, & voluntatem ejus fieri non dubitabat, & tamen pericula devitabat; quia sciebat cujuscumque prævisi, determinati, & promissi posse oppositum

I. Saûl 46.

2.1.497.2.1.

situm evenire. Sciebat insuper talem esse Dei voluntatem, & decretum, quod non obstante quacumque promissione, servanda erat hominis libertas; atque ita fugienda omnis peccandi & per-eundi opportunitas, ne tentetur divina potentia. Dicit igitur Au-

gustinus apud Divum Thomam:

Dominus palam docendo & arguendo, & tamen inimicorum rabiem in se valere aliquid non sinendo, hominis instruebat infirmitatem, ne Deum tentare audeat, quando habet quod faciat, ut quod cavere oporteret, evadat.

Solent viri prudentes timere, non tantum quando certum est periculum, sed quando potest esse periculum, licet nondum sit; & fugere non tantum illud quod sciunt esse peccatum, sed etiam illud quod potest esse causa peccati, id est, occasionem peccandi. Castus erat Iob, qui nullam admittebat obscenam cogitationem, sed ne forte admitteret, non dabat suis oculis mulierem videnti per permissionem, *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.* Non respiciebat, ne cogitaret; non cogitabat, ne concupisceret; non concupiscebat, ne periret.

Iob. 31.7.

Castus quoque fuit Ioseph, qui ut suam pudicitiam servaret, noluit tangi à muliere: nam sollicitante eum uxore domini sui, atque ejus pallium arripiente, ipse relicto pallio aufugit. Si non fugisset, & pallium quod impudica

mulier tetigerat non reliquisset, periculum incurrisset, quia de pallio ad thoracem, de thorace ad camisiam, de camisia ad carnem, de carne ad animam virus sine dubio serpsisset. Quod agnoscens pudicus adolescens, maluit quo operiebatur abijcere, quam certo se periculo exponere. De illo sic Hieronymus: *No-*ster Ioseph, quia tangere eum volebat Ægyptia, fugit è manibus ejus, & quasi ad morsum rabiosissimi canis, ne paulatim virus serperet, pallium quod tetigerat, abiecit. Fugiebat igitur, ne forte cum ea mœcharetur: non propter actum, sed propter proximam potentiam cadendi in actum, aufugit.

Libi con-
tra Iovin.

Multa præterea agimus, ut evitemus, non quæ infallibiliter futura sunt, sed quæ possunt esse. Nullus est qui noctu ostium domus suæ non claudat, & qui quas habet pecunias, in arca multis clauibus non obserat. Si quæras ab eo cur hoc faciat; respondebit, ne forte veniant latrones, & furentur; non certo scit venturos latrones & furaturos, sed posse venire & furari. Qui foras exit, & aliquando petit civitatem, solet enssem gerere quo se defendat; non quod sint aliqui illum agredientes, sed quod possint esse. Secum etiam defert sagulum, si forte pluat, non contra præsentem, sed contra possibilem pluvi-
am tollit. Si itaque propter unum forte, aut iussitum, vel propter

A a a

possi-

possibiles dumtaxat eventus nihil omittimus, imò de omnibus necessarijs providemus, ut diligenter custodiantur bona temporalia, & corpus istud mortale protegatur; quanto diligentius debemus invigilare, & providere his, quæ sunt animæ, & ad salutem æternam comparandam necessaria? Cur vadis cubitum cum peccato mortali? quare prius non confiteris, ne fortè repentinà morte moriaris? nonne audis

Ad Ephes. Apostolum clamantem, *Non occidat Sol super iracundiam vestram?*
a. Vers. 26.

Divus Ambrosius ait, Apostolum loqui, non tantum de iracundiâ, sed & de omnibus alijs peccatis, ne scilicet Sol occidat super iracundiam, avaritiam, luxuriam, superbiam nostram, &c. Id est, cave ne te comitetur aliquod ex illis peccatis; quia licet nullus sciat, an sis hac nocte moriturus, potes tamen mori. Christus itaque *nolebat ambulare in Iudeam*, quia cum vellent eum Iudæi tunc interficere, poterant illud perficere. Credo quod non occidissent tunc, sed potuissent occidere. Attendebat Christus ad possibilitatem, ut nostram doceret infirmitatem.

Vers. 4.

Homil.
contra Nestoriam.

Præterea *nolebat ambulare in Iudeam*; sed fugebat, ut adjungeret se fugitivo, ait Divus Theodotus. Miratur Divus Chryzologus, quod Matthæus Christi Iesu fugam in Ægyptum celebret. Quid sibi vult, ait, quod Evangelista scribat hæc ad memoriam

sempiternam? Devoti militis est Regis sui tacere, fugam, referre constantiam, virtutes loqui, tacere timores, aperire fortia, infirmare reticere, adversa dolere, prædicare victorias. Verum sapienter Evangelistæ timores & fugas Christi decantarunt, & hominum memorijs commendarunt, quibus fugitivus homo antiquæ suæ fugæ & defectioni remedium apponit. Fugerat olim Adam & absconderat se, & in hoc etiam Dominum offenderat: ut autem huic fugæ & offensionis satisfaceret Christus, voluit puer in Ægyptum fugam arripere; & postea, aliquando se abscondit à quærentibus eum interficere, sicut nunc fugit in Iudeam, & ambulat in Galilæam, ut fugam nostram suâ fugâ curaret. Non ignominiosa, sed gloriosa est illa fuga, quâ hominum à Deo fugæ & defectiones curantur; honorificentissimum dedecus, quod peccatorum radit dedecora. Quæ major gloria Imperatoris, quàm militum fugis mederi? Quod majus decus in Salvatore, quàm ob probrosam hominis fugam satisfacere Deo? Unde benè admonet Ibidem. citatus Theodotus: Ne igitur curationis modum in contumeliam vertas, neque impropere Medico, si in corporis humilitate constitutus tuam operatus est sanitatem. Deus enim nihil ignominiosum ducit, quod humanam salutem conciliare natum est. Itaque Christus fugiēdo nō tantū docuit,

it, sed & profuit. Ambulante itaq; Domino in Galilæam, & imminente jam Scenopegiæ festo, quidam dixerunt ei, ut iret in Iudæam, ubique miracula ederet, ac se ipsum mundo manifestaret.

Manifesta te ipsum mundo. Hæc est communis dæmonis, & propinquorum tentatio. Quid intendebat dicere dæmon Christo Domino, quando ait, *Si filius Dei es, mitte te deorsum?* Quid inquam est illud, nisi, *Manifesta te ipsum mundo?* Nihil aliud intendit diabolus, nisi ut mundo manifestemur, & pro mundo operemur, vel ut mundo placeamus. Quid facit mulier dum procedit ad choreas, dum crines discriminat, faciem suam fuco exornat? manifestat se ipsam mundo. Quid juvenis dum comptus per plateas & vicos obambulat? manifestat se ipsum mundo. Quid optant de nobis parentes carnales, nisi ut nos ipsos manifestemus mundo? hic est filius ambitionis. Vnde Seneca: Ambitio scenam desiderat, &c. ubi spectator abscessit, vitia subsidunt, quorum monstrari & conspici fructus est. Quis eam, quam nulli ostenderet induit purpuram? Sunt qui nihil agunt nisi ut videantur, & mundo manifestentur. Secundum eundem Senecam, qui multorum oculis se ostentat, concupiscit multa, quibus exornatus, sive potius oneratus appareat. Quamobrem hoc dat salutare consilium: Ne concupiscamus, efficies, si, ut

non ostendamus, effeceris. Paucis est contentus, qui mundo non est manifestus: contra verò multa desiderat, qui se mundo manifestat. Iesus autem respondit:

Tempus meum nondum advēnit, Verf. 6.

tempus autem vestrum semper est paratum. Quasi dicat: Vos vultis ut ascendam ad diem festum hunc, ad hoc ut prædicem, doceam, ac miracula edam, & sic gloriam meam manifestem; verum *tempus meum nondum advēnit.* Aliâ ratione erat Christus ascensurus in Ierusalem, ad diem festum hunc, & aliâ ratione isti consanguinei, qui eum ut ascenderet inducebant. Isti debebant ascendere ad illum diem festum, tractaturi cum Deo, illumque rogaturi: ad Deum autem orandum, ei que serviendum, & cum eo tractandum, quodcumque tempus opportunum est, idè ait eis, *Tempus vestrum semper* Ibidem:

est paratum. In quocumque enim tempore, & semper potestis Patrem meum orare, & non tantum ad hoc agendum tempus est semper paratum, sed & vos semper debetis esse parati, quia semper ille est paratus ad audiendum vos, vobisque ignoscendum. Hoc cum non latebat, qui hæc dicebat, *Vespere & mane, & meridie* Psal. 54. 18. *narrabo, & annuntiabo, & audiet vocem meam.* Et alibi idem Psaltes ad Dominum, *In quacunque* Psal. 55. 10. *die invocavero te, ecce cognovi, quia Deus meus es.* Idem affirmat, *Cum invocarem exaudivit me Deus.* Vide Psalm. 4. 1. quod in quacumque hora, quocum-

Verf. 4.

Lib. 14. c. pist. 95.

Ibidem.

que tēpore possumus Deū orare.

Nec umquam legimus Dominum iussisse, ut ad aliud tempus nostras differamus orationes: nullus est qui ex parte Dei dicat, ut recedamus, & aliās revertamur; nullus qui ad illum accedentes expellat, semper nobis patet aditus. Hoc pulchrè observat Chrysostomus. Numquam assistit miles qui expellat, nec satelles qui tempus interrumpat, non qui dicat: nunc non est tempus accedendi, veni postea. Sed quando veneris, stat audiens, etiam si tempore prandij, cœnæ, nocte intempestâ, etiam si in foro, in viâ, in cubili, etiam si intus apud Magistratum fueris. Non potes dicere, vereor orare & accedere: adest meus inimicus, &c. Cū igitur Deus sit semper paratus ad nos audiendum, & nobis beneficiendum, erit quodcumque tempus ad hoc semper opportunum.

Verf 6.

Tempus vestrum semper est paratum.

Christus verò, quia ascendendo ad illum diem festum, erat cum hominibus tractaturus, voluit habere rationem temporis. Volebat enim prædicare, docere & miracula operari, quæ omnia fiunt secundum temporis opportunitatem. Ideò ait, *Tempus meum nondum advēnit.* Ex parte mei semper quidem sum paratus, sed qui debent me audire, non sunt parati. O miram Dei bonitatem! ô stupendam hominum temeritatem! Deus est semper paratus ad nos audiendum; homo non est

semper paratus, nec vult Deum audire, & ad eum converti, nisi quando licet ei per otium. Ita ut dicat Isaias, *Expectat Dominus, ut misereatur vestri.* Nota, *Expectat.* Quid expectat? tempus, & quando videt illud non esse opportunum, ait, *Tempus meum nondum advēnit.* Quando erit tempus opportunum? dum peccator quodammodo cogitur agere pœnitentiam. Et quando cogitur? dum infirmatur, dum paupertate premittur, aut aliâ calamitate afficitur. Quando enim sani sumus, divitijs abundamus, de Deo non curamus, vellet nos Deus alloqui, modò per inspirationes, modò per prædicationes; sed illum audire renuimus, inspirationes rejicimus, prædicationes contemnimus, pœnitentiam differimus: adveniente autem infirmitate, aut aliquâ adversitate, tunc libenter audimus monita salutis. Est igitur tempus infirmitatis, paupertatis, aut alterius adversitatis, tempus Christi; tunc advēnit ejus tempus, quando nobis accidit aliquod infortunium. Merito ergo adversa immittuntur, cū non nisi in illis Dei monitiones audiuntur. Mala quæ nos hîc premunt, ad Deum ire compellunt, ait Divus Gregorius.

Dico itaque, Deum semper esse paratum ad nos audiendum, hominem verò non esse semper paratum ad Deum deprecandum. Hoc patet in Pharaone, ad quem dixit aliquando Moyses, *Confi-*

Isai. 30. 18.

Verf. 6.

Hic 19.

tue mihi, quando deprecor pro te, &c.

Vers. 6

Quasi dicat: Scio quod quotiescumque Deum deprecatus fuero, ipse me exaudiet; sed quia sum illum oraturus tuo nomine, ac si tu ipse illum orares, ideo dic mihi quando tibi licuerit, *Constitu mihi tempus*. Idem hodie videtur Dominus peccatoribus dicere, quando ait, *Tempus meum nondum advenit: tempus autem vestrum semper est paratum*. Quasi diceret: Quando volueritis venire ad me, & converti, ero semper paratus ad recipiendum vos. Constituite autem mihi tempus, quo ego possim venire ad vos & alloqui, quia video vos non esse semper paratos ad me audiendum, semper enim occupati estis, & multis negotijs hujus mundi impliciti, alijsque rebus nullius ferè momenti intenti. Vocat illud tempus suum, in quo videt nos disponi ad recipiendam suam gratiam: & illud tempus vocat nostrum, in quo possumus Deum adire, & ei per pœnitentiam & sacramentalem confessionem reconciliari; & hujusmodi tempus semper paratum est. De hoc tempore loquitur Apostolus, illudque videtur digito demonstrare, dum ait; *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*.

2. Cor. 6. 2.

Expende illud *nunc*: de tempore enim nihil præter *nunc*, vel præsens habetur; nam præteritum non est, futurum quoque nondum est, nihil ergo restat nisi *nunc*. Ait igitur Apostolus, *Ecce*

nunc tempus acceptabile, &c. Apud Deum omne *nunc* temporis acceptatur; non erit acceptabile tempus præteritum, quia non est revocabile; futurum nescis an acceptetur, quia nondum habetur; *nunc autem est tempus acceptabile, & dies salutis*. Ut accepteris, operare *nunc*. Si in mane sis, *nunc*: si in meridie, *nunc*: si vespere, *nunc*. Si in infirmitate sis, *nunc*: si in sanitate, *nunc*: si in juventute, *nunc*: si in senectute, *nunc*. *Nunc*, inquam, tantum habes; & illud *nunc* temporis semper est paratum; in illo namque potes Deum placare, orare, & alia bona opera agere. Quomodo tibi polliceris futurum, qui vix certus es de præsentis, & de isto *nunc*? Audi dicentem: Nihil sibi quisquam de futuro debet promittere; id quodque quidquid tenetur per manus, exit, & ipsam quam premimus horam, casus incidit.

Seneca 2.
pist. 101.

Vel aliter exponuntur hæc verba, *Tempus meum nondum advenit: tempus autem vestrum semper est paratum*. Id est, tempus, siue hora mortis meæ nondum advenit. Ita interpretatur Chrysost. qui sic scribit: Fortasse eum tradere Iudæi consultabant, & ob hoc respondit: *Tempus meum nondum advenit*, hoc est, Crucis & mortis. Quid autem tempus, ut moriar, properatis? Unde hic dicitur, *Quærebant eum Iudæi interficere*. Alibi etiã legimus quod nemo apprehendit eum, quia nondum venerat hora eius. Vocatur igitur hora mortis, tempus ejus:

Chrysost. in
hunc locū.

Ibidem.

Vers. 4.

Joan. 8. 20.

Verf. 6.
Ibidem.

Mat. 26. 13.

Seneca c.
pist. 101.

Eccle. 3. 1.
& 2.

sciebat enim Christus quo tempore erat moriturus, & quia illud tempus nondum advenerat, ideo ait, *Tempus meum nondum advēnit.* Tempus autem vestriū semper est paratum. Semper enim inest vobis tempus moriendi, id est, in quacumque horā, quocumque momento, quocumque tempore potestis mori, & quia hoc tempus, siue illa hora vos later, debetis esse parati, cum sit illud tempus semper paratum. Iam ego vos admonui, *Estote parati, quia nescitis diem, neque horam.* Ego verò scio diem meum, & horam meam, quæ nondum advēnit. Cum itaque nesciatis quā horā sitis morituri, & nullum certum tempus habeatis vivendi, debetis dare operam ut in quacumque horā, & momento benè agatis. Audi consulentem: Stat quidem terminus nobis, ubi illum inexorabilis fatorum necessitas fixit, sed nemo scit nostrū, quā propè versetur. Sic itaque formemus animum, tanquam ad extremum ventum sit.

Mirum est quòd unicuique rei assignatur tempus, *Omnia tempus habent*, vitæ autem nullum assignatur. Datur quidem tempus nascendi, & tempus moriendi, sed non tempus vivendi: ratio est, quia nulli datur certum tempus vivendi, potest enim in quocumque momento mori. Nam contingit aliquando, ut quis in utero matris moriatur, antequam nascatur: atque tanta est vivendi

brevitas, ac tanta incertitudo, ut videatur Sapiens nullum agnovisse tempus vivendi. Cum igitur parum habeamus temporis ad vivendum, & de tempore nihil nobis restet nisi *nunc*, miror quòd multi nihil, aut parum agant in isto *nunc*, illudque terant ludendo, jocando, lasciviendo. Divus Bernardus agrè ferebat illam quorundam hominum loquendi formulam, *Il faut passer le temps*: dicant potius, *Il faut perdre le temps*. Nam illud tempus teritur, quod in Dei servitio non impenditur: Audi August. Perdit quod vivit, qui Deum non diligit. Audiamus ergò Divum Bernardum invententem in terentes tempus, & exclamantem: Libet confabulari, aiunt, donec hora prætereat; ô donec prætereat hora! ô donec prætereat tempus! Non patiaris tempus inane præterire, si non vis perire. Nam certum est, quòd numquam præteritum recuperabis: futurum autem non est tibi promissum; utere ergo præsentis. Licet enim tibi promittatur peccatorum remissio, si pœnitentiam egeris, tamen nullum futurum tempus ad eam agendam tibi promittitur. Audiamus Augusti- num: Fortè dices, promisit mihi Deus indulgentiam, quando me correxero. Verum dicis, ego consentio, & concedo, & cognosco, quia indulgentiam Deus promisit: crastinum tamen diem quis tibi promisit? Vbi legis indulgentiam te accepturum, si te

In Manual.

Serm. de trip. cult.

Serm. 16. de verbis Domini.

cor-

correxeris & legisne quantum victurus es?

Verf 6.

Tempus vestrum semper est paratum. Sed cave ne tuâ culpâ privaris illo tempore, quod tuum erat, & quod ad benè operandum paratum erat. Pretiosum est tempus, cum in eo pretiosum, nempe cœlum, quo nihil in hoc mundo pretiosius, imò ipse Deus comparari potest. Cum igitur tempus sit quid pretiosum, dignum est quod ematur, & redimatur. Ad hoc nos hortatur Apostolus, dum optat ut simus *redimētes tempus, quoniam dies mali sunt.* Dolebat Seneca quod ferè omnes tempus nihili æstimarent. Quem mihi dabis, qui aliquod pretium temporis ponat?

Eph. 3. 16.

Epist. ad Lucil.

Epist. 1. ad Lucil.

Videat unusquisque, quibus negotijs tempus illud, quod paratum est, impendat: illud enim tempus, quod nobis nunc conceditur, tandem auferetur. Dolebat idem Seneca, quod videret nonnullos malè uti tempore sibi dato. Turpissima temporis iactura est, quæ per negligentiam fit; & si volueris attendere, magna vitæ pars elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus. Id est, aliud ab his quæ nobis essent gerenda.

Non potest mundus odisse vos. Ne mundus amet nos, illum odio habeamus; & licet diligat, illum non amemus. Notum est illud Apostoli, *Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse*

huius sæculi, inimicus Dei constituitur. Per nomen *sæculi*, non intelligitur aggregatum ex cœlo & terrâ, & elementis, sed ea omnia, quæ inordinate appetuntur. Hoc observat Abbas Iaias in Bibliothecâ Patrum: *Mundus, inquit, est animi ad peccata distractio.* *Mundus est, cum ea quæ naturæ contraria sunt, sequimur.* *Mundus est, cum carnis voluptates implemus.* *Mundus est, cum arbitramur diu in hoc sæculo nos permansuros.* *Mundus est, cum maiorem corporis quam animæ curam gerimus.* *Mundus est, cum de his quæ caduca sunt gloriamur.* Illa omnia amare, vel ab his diligere, est à Deo negligi, & odio haberi.

Orat. 2. r.
to. 1. Bibl.
Patrum.

Benè igitur consulit qui sic i. Ioan. 2. 15. clamat, *Nolite diligere mundum, nec ea quæ sunt in mundo.* Quomodo tamen quæ in mundo sunt, diligenda sunt, si diligenda sint, docet Divus Augustinus his verbis: *Quod cuique debetur, restituite, nolite anteriora posterioribus subdere.* Et alibi idē Doctor sic: *Quæ in hoc mundo sunt, diligenda sunt ut subjecta, ut famulantia, ut arrha sponsi, ut munera amici, ut beneficia Domini: sic tamen, ut memineris semper quod illi debes, nec ista propter se, sed ista propter illum, & per ista illum, & super ista illum diligas.* Cave ô anima, ne meretrix dicaris, si munera dantis, priusquam amantis affectum diligis. Dilige illum propter se, diligat te propter

Serm. 7. de
verbis Do.
Lib. 6. de di
lig. Deo.

Jacob. 5. 4.

propter se: dilige illum, ut fruaris illo, diligit te ut diligaris ab illo: dilige in donis illius quæ data sunt ab illo, illum tibi, & te illi dilige. Hæc ille & piè & iustè. Si sponsus daret sponsæ suæ anulum & illa plus diligeret anulum quam sponsum, sanè iniquè ageret, & sponso injuriam faceret. Et nos iniquiùs agimus, qui interdum plus data à Deo, quam ipsum Deum diligimus. Nullus amat odientes patrem suum, & nos amamus mundum, qui Christum odit.

Homil. 20.
in Evang.

Trist. de
vitæ iten.
qui extat
sub sine
operum
ejus.

Nihil est in mundo quod mereatur diligi, plenus est morte, plenus luctu. Audi Divum Gregorium: Ubique mors, ubique luctus, ubique desolatio, undique percutimur, undique amaritudinibus replemur: & tamen ipsas ejus amaritudines amamus, fugientem sequimur, labenti inhaeremus. Pulcherrimè & brevissimè singularum rerum quæ sunt in hoc mundo, fugacem vanitatem sigillatim & quasi punctim perstringens, describit alter Gregorius, scilicet Nazianzenus, his verbis: Multæ erumnosæ vitæ hujus viæ sunt, nec ullum bonum apud homines est, quod non aliquid vitij admixtum habeat. Infidix sunt opes, sublimiumque thronorum & dignitatum fastus, mera sunt insomnia; imperio alterius subesse, grave ac molestum est; paupertas pedica: pulchritudo porro brevis, atque fulgetri similis: juvenus nihil aliud, quam

temporis fervor; canities tristis vitæ occasus. Sermones verò alati; gloria aër; nobilitas vetus sanguis; robur cum apris commune; satietas petulans; matrimonium vinculum; liberorum copia mater curæ necessariæ; orbitas morbus; forum vitiorum schola: quies imbecillitas; artes abjectorum sunt hominum, angustus alienus panis; agricultura labor; navigantium major pars in orco: patria proprium barathrum; externa regio probrum: humana omnia, metus, risus, lanugo, umbra, ros, flatus, volatus, vapor, &c.

Tandem cur Deus voluerit res hujus mundi ita se habere Ibidem; docet idem Doctor, dum Dominum sic alloquitur. Nunc verò non sine magnâ sapientiâ hoc à te, Christe, constitutum est, ut res omnes hujus vitæ incertæ, atque instabiles sint: nempe ut rerum firmarum stabiliumque amore ac desiderio inardescamus; utque discamus à stultæ carnis cogitatione mentem abrumpere, vitam ab hac vitâ alienam ducere, ac denique cum altero mundo mundum hunc commutando, difficultates omnes hujus vitæ molestiasque forti animo perferre.

Non potest mundus odisse vos: Verf. 7.
quia de hoc mundo estis: Me autem odit: quia non sum de hoc mundo. Boni in hoc mundo sunt veluti in alienâ domo: mali verò in propriâ, undè vocatur à Christo, filij hujus sæculi. Non mirum, inquit, si mali odio bonos profe-

Serm de
Patientia.

prosequantur, illosque perse-
quantur, cum sint in domo pro-
pria; boni in aliena. Sed sicut ter-
ra est domus malorum, ita cœlum
bonorum: & sicut hic nihil ha-
bent pii, ita ibi nihil possident
impij. Hoc attendens D. Augu-
stinus sic nos consolatur: Non

indignemini fratres, si in mun-
do mali florent, vos adversa pa-
timini: mali enim nihil habent in
cœlo, & vos nihil habere debetis
in terrâ. Oderit mundus, dum-
modo me diligat Dominus; ex-
pellat mundo, dummodo exci-
piat cœlo.

FERIA QVARTA

POST DOMINICAM

PASSIONIS.

*Facta sunt Encenia Ierosolymis: & hyems erat. Et ambula-
bat IESVS in templo, in porticu Salomonis,
&c. Ioan. 10. 22.*

NIL legimus
Christum fecis-
se in hac vitâ
recreandi animi
gratiâ, nisi ex il-
lâ recreatione
aliquid emana-

ret ad nostram utilitatem & sa-
lutem. Fatigatus ex itinere, sedebat
quidem supra fontem, sed ut
sedendo Samaritanam peccatri-
cem converteret. Manducavit a-
liquando cum publicanis & pec-
catoribus, ut eos ad se traheret,
quia non tam cibos quàm ani-
mas eorum esuriebat. Ambula-
vit aliquando juxta mare Gali-
lææ, non ut se recrearet, sed ut

Petrum & Andream vocaret,
Apostolosque crearet. Heri non
sine causâ ambulabat in Galilæ-
am: nunc non sine mysterio am-
bulat in templo, in porticu Salo-
monis. Illum itaque ibiambu-
lantem consideremus.

Ambulabat Iesus in templo, in Ioan. 10.
porticu Salomonis. Qui ambulat, Verf. 23.
super se cogitat, Dominus autem
super se cogitabat, quia neminem
perire volebat. Audi quid de
Deo dicatur Davidi, Non vult 2. Reg. 14.
Deus perire animam, sed retrahat
cogitans ne penitus pereat qui abie-
ctus est. Habet se Deus ad modum
cujusdam patris, filium proter-
vum & nebulonem habentis, qui

B b b

cùm

cū audiat huiusmodi filium heri se malè gessisse, & hodie aliquod delictum commisisse, cogitat quomodo se debeat ipse gerere erga illum; modò ait, illum eijciam è domo mea, nolo ut aliquid habeat de meâ substantiâ, omnia mea fratribus ejus, ipsi verò nihil relinquam. Verū postea iterum cogitans, ait, meus est filius, poterit se emendare: præterea, si illum eijciam, incidet in aliquod crimen penuriâ ductus, atque ita totam meam inhonorabit familiam. In ipsâ indignatione, ait Divus Ambrosius, velut patrio quodam affectu hæret, quomodo ad pœnam tradat errantem. Ita videtur Dominus aliquando se habere.

Lib. 1. de
pœnit. c. 4.

Illum veluti cogitabundum repræsentat Propheta, *Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israël? quomodo dabo te sicut Adama, puniam te ut Seboim? &c. Non faciam furorem iræ meæ: non convertar ut dispergam Ephraim; quoniam ego Deus, & non homo.* Hæc verba, *Quomodo dabo te Ephraim*, vel ut legunt Septuaginta, *Quid faciam tibi Ephraim*, & similia, ostendunt Dominum cogitare, ut retractet, atque ita verificari, quod ab illâ muliere dictum erat, *retractat cogitans*. Divus Chrysostomus juxta illa verba sic de Domino loquitur, atque illum interrogantem interrogat, & respondentem inducit. Pater est amantissimus filiorum, & ut discas, dicit: *Quid faciam tibi Iuda? Nunquid Do-*

In proe-
mio cap. 1.
in Isaiam

mine nosti quid facias? Novi, verum nosco. Nativa habitudo peccatorum pœnam ulticem reposcit, sed divinæ clementiæ magnitudo cohibet, quid tibi faciam? Ignoscamnè tibi? Dicat Ibidem. Deus, si non castigavero, pejor evades; quòd autem te puniam, id non suffert mea erga hominem benignitas. Nulli obnoxius perturbationi hominem imitatur; non turbatur, sed locutiones nostras imitatur. Et sicut quasi homo turbatur, ita, ut homo ambulabat.

Ambulabat. Qui aliquem expectat, solet expectando deambulare, vel intra aliquod spatium ambulare, quæ magis sunt ipsi animo cogitans. Ambulabat Iesus in porticu Salomonis expectando

Iudæos, ut ad illum venirent, crederent, & salvarentur. Et si necesse esset, ambularet in porticu conscientiae tuæ, expectando te, ut agas pœnitentiam. Audi Prophetam, *Expectat vos Dominus Deus* Isai. 30. 18, *vestri, ut vestri misereatur, propterea exaltabitur vobis parcens*: vel, ut legit Vatablus, *propterea suspendit iram, ut propitius sit vobis*. Qui tardat aliquē ferire, illum non vult perire. Christus itaque ambulabat cogitando, cogitabat expectando, sed quid expectat? Respondet idem Ambrosius: *Expectat gemitus nostros, sed temporales, ut remittat perpetuos: expectat lachrymas nostras, ut profundat pietatem suam: expectat conversionem nostram, ut rever-*

Ibidem.

tamur

tamur & ipsi in gratiam. Vultis itaque scire quid agat Christus deambulando? expectat vos.

De cruribus sponsi celestis, sic

Cant. 5. 15. sponsa in Canticis, Crura illius columna marmorea. Hæc crura mar-

Lib. 5. de divin. offic. cap. 14. morea quæ sponsa tribuit celestis sponso, symbolum sunt illius patientiæ, ut notat Rupertus,

Ioan. 19. 31. cum quâ peccatores expectat ad poenitentiam quamdiu vivunt;

undè non sine divinâ providentiâ, existente Christo in Cruce, non sunt fracta ejus crura. Venerunt ergo milites, & primi quidem

fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo, ad Iesum cum venissent non fregerunt eius crura.

Franguntur istorum latronum crura, ut significaretur, hominum patientiam esse debilem & parvæ durationis; Christi verò crura

relinquuntur integra, ad denotandam ejus patientiam in tolerandis peccatoribus, quos ut expectet, ambulabat.

Verf. 23.

Ambulabat ad modum mercatoris, qui reversus è nundinis,

& allatis multis pretiosis mercibus, expectat, si aliquis sese offerat ad emendum ex eis: quod si

videat neminem se offerre, ipse ambulat & vadit invitando aliquos. Venit Dominus de cælo

multas ac pretiosas merces, multa scilicet dona secum deferens;

ementes expectabat idè ambulabat. Nullis autem sese offerentibus, ipsemet omnes invitat, ut

emant. Audiamus invitantes, Omnes sitientes venite ad aquas, &

Isai. 55. 1.

qui non habetis argentum, propetate, emite absque ullâ commutatione.

Vndè & hodie clamat, Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.

Circumdederunt eum Iudæi. Impiorum est ire per circuitum, iuxta illud, In circuitu impij ambulat.

Hoc à Diabolo didicerunt, de quo Divus Petrus, Adversarius vester diabolus tamquam Leo rugiens circuit quærens quem devoret.

Quomodo autem ambulent impij in circuitu, docet Divus Augustinus. In circuitu impij ambulant, id est, in temporalium

rerum cupiditate, &c. Vel ambulare in circuitu, est, in peccatis consuescere, ac eadem repetere;

semper in peripheria incedere, & nunquam ad centrum, id est, ad Deum pertingere. Isti Iudæi eadem semper repetebant, scilicet

signa à Christo, & verba, ut diximus; & quia ab his petitionibus non recedebant, & auditis verbis

& visis miraculis non tendebant ad Christum, idè benè dicitur, quod circumdederunt, &c.

Circulus, globulus, rota, axis, dicuntur de improbis, ob inconstantiam & instabilitatem. Dixit Abigail Davidi fore, ut anima

inimicorum ejus rotaretur in impetu & circulo funda. Sodomitæ

circumdantes domum Loth, percussi sunt cæcitate; ita ut ostium

invenire non possent. Via circularis invia est, non via. Qui per viam circularem graditur, nullam perficit viam, nullum quærit

finem. Causa cur terra sit rotunda,

Verf. 24.

Psal. 119.

1. Pet. 5. 8.

In hunc locum.

Verf. 24.

1. Reg. 25.

29.

Gen. 19.

da, traditur, quia omnes partes ejus pari inclinatione centrum petunt. Ita mundus, caro, diabolus æquali conatu sibi peccatorem vendicant; ideò quasi rotundus effectus semper rotat. Qui autem rotat, multum laborat, & nullum iter peragit. Sic impij, licet multum laborent in patrandis peccatis, nihil tamen proficiunt, nullumque ad vitam æternam iter conficiunt, quia ab uno loco, id est, à peccato non recedunt.

Docet Aristoteles non esse disputandum, nec tractandum cum eo qui circulariter ambulat, vel circularibus utitur locutionibus, quia nihil boni potest colligi. Quid est circulariter ambulare? sese ad idem reflectere, nihilque perficere. Quære ab aliquo, quando persoluturus es debitum? respondebit, quando potero. Et quando poteris? quando persolvam. Iterum pete: quando persolves? quando potero. Vide quomodo iste utatur circulo, nihil enim colligis. Sit idem judicium de impio, à quo si quæras, quando relinques peccatum tuum? respondebit, quando agam pœnitentiam. Iterum pete, quando ages pœnitentiam? quando relinquam peccatum. O impie, in circuitu ambulas. Quamdiu ita ambulabis, nunquam ad ultimum finem pervenies. Isti Iudæi consueverant ita in circuitu ambulare, *circumdederunt*. Si enim quis petisset ab eis, quando credituri estis in Chri-

stum? respondissent, quando videbimus signa & miracula. Signa vidistis: quando ergo credituri estis? cum palam loquetur; ideò aiunt, *Si tu es Christus dic nobis palam*. Est palam locutus, ipse enim ait: *Ego palam locutus sum, & in occulto locutus sum nihil*; palam edidit signa, palam locutus est; quando credituri estis? semper ad signa, semper ad verba recurrissent, quia in circuitu ambulabant, modò transibant de signis ad verba, de verbis ad signa; visis signis verba petunt: auditis verbis, signa postulant, quibus editis iterum petunt verba, *circumdederunt*.

Pulchrâ similitudine hos Iudæos, & eis similes depingit Barabasilus. Multi serpunt, nihil promovent, similes jumentis, quæ ad molas deligata, cum ingredi continenter non cessent, eodem tamen usque in spatio semper reperiuntur, & fracto laboribus corpore, ipsa tamen ultra exigui loci fines egressa non sunt. Iumento circumagenti assimilatur, qui rectâ viâ incedere dedignatur. Et quia Iudæi Christum in templo circumdederunt, ipsi in civitate circumdari meruerunt. Hoc illis Iesus prædixerat, *Circumdabunt te inimici tui vallo, & filios tuos qui in te sunt*. Peccatores etiam qui in circuitu ambulant, nec bona agere curant, circumdabuntur, quia tandem in inferno, qui elementis, omnibusque spæris cœlestibus involvitur, includentur.

Verf. 243

Ioan. 18. 10.

In Conf. Mon. c. 9.

Luc. 19. 41.

Vers. 25.

Opera qua ego facio in nomine Patrum mei, hac testimonium perhibent de me. Præclarum sanè testimonium ad uniuscuiusque vitam, moresque cognoscendos, ex operibus desumitur. Sicut enim arbor à fructibus, ita homo cognoscitur ex operibus. Hæc est Christi sententia, à fructibus eorum cognoscetis eos. Vndè præclare Divus

Matt. 7. 16.

Hom. 23. ad popul.

Chrysostomus invehitur in eos qui volunt haberi Christiani, & tamen dictis & factis vitam ementiuntur Christianam. Vndè, inquit, potero te fidelem agnoscere, dictis omnia contraria protestantibus? Imò verò sunt nonnulli, qui non tantum non ducunt fidelem vitam, sed neque humanam, ferarum potiùs more viventes. Ideò addit idem Doctor: Quid verò fidelem dico: nec enim es homo, si manifestè possum videre. Cum namque tamquam asinus recalcitres, lascivias ut taurus, tamquam equus post mulieres hinnias, ventri tamquam ursus indulgeas, & ut mulus carnem impingues, & malum memorià teneas velut camelus, rapias ut lupus, irascaris ut serpens, serias ut scorpius, sis subdolanus ut vulpes, nequitia tamquam aspis vipera venenum serves, & sicut malignus dæmon fratres impugnes, quomodo te cum hominibus connumerare valeam? Sed proh dolor? sunt aliqui feris peiores, imò ipsis dæmonibus. Nam illi uno tantum horum vitio tenentur; non enim omnes

calcitrant, feriunt, rapiunt, lasciviant: at verò videmus aliquos homines qui rapiunt simul & lasciviant, mordent, & in se solis omnia includunt vitia, quæ in omnibus feris reperiuntur. Dæmones etiam decipiunt quidem homines, impugnant, tentant, & ad malum inducunt; sed non ventri indulgent, pecunias non amant, voluptati non dant operam: at sunt homines & alios decipientes, simul & pecuniam amantes, avaritiæ studentes, luxuriæ operam dantes, ventri servientes, atque ita feras & dæmones longè malitiâ superantes. Pergat igitur idem Doctor: Quî enim te nuncupem? *Ibidem.* Feramne? sed uno horum vitio feræ tenentur, tu verò pariter omnia circumferens ad maiorem quàm illæ feritatem progredieris. Vel dæmonem? at dæmon, neque ventris servit tyrannidi, neque pecunias amat. Cum itaque feris, & dæmonibus majores habeas defectus, quomodo te vocabimus hominem? Saltem esto quasi ovis, & una ex ovibus Christi. Quales autem debeant esse oves ejus, declarat ipse met his verbis.

Oves mea vocem meam audiunt, Vers. 27. & ego cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Observa diligenter ista verba, & videbis, quòd ut electi beatitudinem consequantur, oportet ut Deus aliquid operetur, & ipsi etiam operentur. Quando Christus ait,

Ibidem.

Oves mea, indicat se eos vocasse, elegisse, atque ita suos effecisse. Quando addit, *vocem meam audiunt*, ostendit quod ipsi electi debent operari ex parte suâ. Vide itaque quomodo opera Dei & opera electorum misceantur invicem. Primò, Deus operatur vocando, eligendo, scilicet, & præordinando aliquos ad gloriam, quos specialiter suos appellat, *Oves mea*: sed quia necesse est, ut & ipsi operentur, ait, *vocem meam audiunt*. Quid præterea Deus agat ostendit dum ait, & *ego cognosco eas*. Quid rursus debeant ipsi præstare, innuit, dum dicit, & *sequuntur me*. Insuper quid eis conferat, ostendit, dum subjungit, & *ego vitam æternam do eis*. In istis verbis ferè omnia cernuntur quæ necessaria sunt, tum ex parte Dei, tum ex parte hominis ad consecutionem gloriæ æternæ.

Mat. 10. 16.

Dei est nos vocare; vocat autem multos, *multi sunt vocati*. Si vocem ejus audiamus, aut vocationi respondeamus, oves ejus efficiemur: non est in nostrâ potestate, ut ipse nos vocet & eligat, sed vocantem audire & sequi possumus. Quid dicat Divus Augustinus, videamus: Qui vocati noluerunt venire, non debent alteri tribuere, sed tantum sibi: quoniam ut venirent vocati, erat in eorum liberâ voluntate. Qui verò vocatus venit, non potest sibi tribuere quod vocatus est.

Vers. 17.

Oves mea vocem meam audiunt. Id est, secundum Basilium, quod

ego præcepi non disputant, neque discutiunt, sed simpliciter adimplent. Ovis est simpliciter obedire voci pastoris, non discutere. Utinam hoc fecissent primi parentes; sed quia de præcepto cum dæmone disputarunt, ideo errarunt: voluerunt enim examinare cur Deus eis præceperit ne comederent de ligno scientiæ boni & mali. Domini solius est jubere, ait Chrysostomus, famulorum autem parere; ne interrogetis quanam sit Dei voluntas. Noli inquirere cur hoc, aut illud jusserit, sed velut simplex ovicula, audi vocem ejus & perface. Nam supremo Domino suprema debetur obedientia: suprema autem obedientia nullam admittit contradictionem, nullamque questionem, aut difficultatem, sed simplicem executionem.

Homil. 2.
in Epist. ad
Rom.

Oves igitur Christi tenentur habere hanc supremam obedientiam, tum circa intellectum, credendo scilicet quidquid Deus dixit, & perficiendo quidquid mandavit: tenentur, inquam, jussi tamquam Dei oves, non tantum executioni mandare quæ à Deo præcipiuntur, sed simpliciter credere, quæ ex parte illius prædicantur. Et sicut non est disputandum cur illud præcipiatur; ita nec examinandum quomodo hoc ita possit fieri, ut credatur. Sunt enim qui nolunt credere nisi quod capiunt; & non attendunt, quod si capiunt, non credunt.

Tract. 36.

Dices, ait Divus Augustinus, in Ioan. quo-

quomodo istud creditur? quomodo istud capitur? Ad hæc duo respondeo: Quomodo capitur, rectè dicis, quomodo creditur, non rectè dicis. Imò ideo benè creditur, quia non capitur: nam si caperetur, non opus erat ut crederetur, quia videretur. Ideò credis, quia non capis. Credamus igitur & perficiamus, quæ Deus credenda proponit, & quæ exequenda mandavit, ut oves ejus efficiamur.

Ille igitur audit vocem Dei, qui nullam opponit difficultatem in his quæ præcipiuntur. Isti Iudæi adeò sese opponebāt, ut dum videbant signa & miracula, quibus contradicere non valebant, peterent verba; *Si tu es Christus, dic nobis palam.* Quando autem audiebant verba, quæ nullo modo negare poterant, petebant signa; *Volumus à te signum videre.* Sed nec signis, nec miraculis Christi credere voluerūt, quia esse ex ovibus ejus renuerunt. *Vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis.*

Dices, ego libenter audio vocem, & verbum Dei, ergo sum ex ovibus ejus. Respondeo, non fitis est, auribus percipere, sed oportet opere perficere, & hoc est audire. Impio & reprobato Sathili dictum est à Samuele, *Quare non audisti vocem Domini?* Audierat quidem; undè respondit, *Imò audiui:* sed quia non implevit quæ Dominus ei præceperat, dicitur non audivisse. Audiebant isti vocem Christi, sed ei non obedie-

bant, ideò dicitur eis, *sed vos non audistis*, id est, non obedistis, quia *non estis ex ovibus meis.* Prædestinati vocantur oves, ob earum proprietates, quas referam, ut illas tecum adferas, & de illis apud te conferas, si ovis Christi fieri desideras. His autem versibus continentur.

Fæta bidens dormit vestita, lupum Hugo
timet, imbres,
Carne iuvat, pelle & vellere, la-
cte, fimo.

Cernit humum balans, edit herbas
hostia, velox
Pastorem sequitur, in grege so-
la dolet,

Ruminat, inuocuo cornu, pede, ver-
tice duro

Tonsa tacet. —

Vides hinc ovem nulli in ullo nocere, sed omnibus in multis, id est, in his, quæ habet prodesse. Præterea lupum timet, & odit; odio habeas diabolus lupum internalem, cum quo numquam debes inire pacem, sicut numquam ovis cum lupo. Nam ovium & luporum tantum est odium, ut si lupina pellis in ovili pendeat, oves pavore conterritæ omnino pastam negligent. Sunt etiam qui asseverent, harmoniam nullam unquam coituram ex ovibus lupique tensis ad concentum visceribus. Adiciunt præterea, quòd si lupina pelle tympanum conficiatur, oves sonum exhorrescunt, ac si lupo prope gregem confisteret: undè est illud Alciati Emblemata 170.

*Cetera mutescunt, coriumque sile-
bit ovillum,*

*Si consecra lupi tympana pelle
sonent.*

*Hanc membrana ovium sic ex-
horrescit, ut hostem*

*Exanimis quamvis non serat
exanimem.*

**Ut sis etiam ovis Christi, neces-
se est sequaris vestigia Christi.**

1. Pet. 2.

*Christus passus est vobis relinquens
exemplum, ut sequamini vestigia eius.*

Ille Christum sequitur, qui ad-
versa libenter pro Christo pati-
tur. Ideo voluit Dominus pati,
humiliari, indigere, ut ipsius Pas-
sionem, humilitatem, & pauper-
tatem imitemur. Causa, inquit

1a Psal. 34.

Augustinus, patiendi capiti fuit,
ut corpori præberet exemplum,
ut quando talia fortè perpetimur,
intueamur caput nostrum, ut ejus
exemplo commoti dicamus: Si
ille, quid nos? Si inquam ille qui
peccatum non fecit, nec inventus
est dolus in ore ejus, tot ludibria,
tot alapas, tot flagella, mortem
denique pertulit; quid nos, qui
tot peccata commisimus, tolera-
re debemus? Quando igitur ali-
quid patieris, hoc tibi semper
versetur in ore, vel mente: Si ille,
quid ego? Si injuriâ afficiar, si
paupertate premaris, si inimici te
persequantur, si falsò accuseris,
continuò dic: Si ille, quid ego?
Hoc agere potes? si egeris, Chri-
stum sequeris. Felix membrum,
inquit Bernardus, quod huic ad-
hæserit per omnia capiti, & se-
quitur illud quocumque jerit.

Nam secundum Hieronymum, si **Serm. 1. in**
vis habere partem cum Christo, **capite le-**
tibi vivendum est Christi exem- **junij.**
plo. **In quâdam**

Audiamus & Divum Augu- **epist.**
stinum, pulchrè nos hortantem, **De 4. virt.**
simul & docentem. Via factus est
tibi ipse Salvator, surge, ambula:
habet quò, noli pigrescere: quæ-
ris, quò? vides eam: quæris quò
ducat, scilicet ipsa via? ad verita-
tem & ad vitam ducit. Si cupis
ad veritatem, & ad vitam venire,
à viâ noli errare. Video, inquis,
viam, & cupio ambulare, sed as-
pera est. Sed Christus transivit, &
adhuc aspera est? Caput transivit,
& adhuc membra dubitant? Sed
Christus, inquis, Deus & homo
est. Vide quot millia transierunt;
senes enim & juvenes, pueri &
puellæ, transierunt, & viam, quam
times, tritam tibi fecerunt.

Illum multi sunt secuti, tam
viri quàm mulieres, imò omnis
ætatis & conditionis; saltem
Christum sequentes sequamur.
Ad hoc nos hortatur idem Au-
gustinus, nostram arguens vecor-
diam, cùm sic scribit: Tu non
potes? quare ille potest? quare al-
ter potuit? nunquid tu infirmior
es illo, aut illo in valetudine?
nunquid tu infirmior es fœminâ?
Fœminæ potuerunt, viri non
possunt? Excitemus igitur nos
iplos ad sectanda illorum vesti-
gia, ac sæpè sæpiùs nobis dica-
mus, quod eidem Augustino ali-
quando torpenti dictum est; Tu **Lib. 8. Cof.**
non poteris, quod isti & ista? **cap. 11.**

1a Psal. 119.

Quando

Quando audis multas oves, sed quid dico oves? imò multos Agnellos, Agnetes, inquam, Cicilias, Agathas, Lucias, Catharinas, Pancratios, & multos alios teneræ ætatis Christum Pastorem fuisse secutos, dic, Tu non poteris, quod isti & istæ? Agni Pastorem sunt secuti, oves non poterunt? non est quod dicamus illos, vel illas alterius, aut præstantioris naturæ fuisse; sed ingenuè fateamur, eos majoris quàm nos fuisse animi, & constantiæ, nos verò maximæ esse mollietiei. Exclamet igitur unusquisque nostrum cum eodem Augustino: Cum tot viri, tot mulieres & tantæ, ac tam delicatæ puellæ, flammæ, ignes, & bestias æquanimitè pertulerint; nescio quâ fronte, vel quâ conscientia partem in æternâ beatitudine habere desideramus, quorum exempla sequi non acquiescimus. Vis itaque fieri ovis Christi? Illum non tantum audi, sed & sequere, & sequuntur me; & vitam habebis æternam; ait enim, & ego vitam æternam do eis. Quod præcipuè intelligitur de gratiâ, quâ habetur vita æterna, juxta illud, gratia Dei, vita æterna. Si nunquam illam gratiam deseras, non peribis in æternum; sed eris in manu Dei, de quâ nemo te poterit rapere; & non peribunt in æternum, & non rapiet eos quisquam de manu mea. Certè nemo poterit rapere te de manu Dei, nisi tu: tu inquam voluntariè rapieris, sed non nisi à

teipso, vel te consentiente, à dæmone. Fuit aliquando Iudas in manu Domini, sed mittente in cor ejus diabolo, voluit Iudas consentire, atque ita seipsum rapuit de manu Dei; illum Dominus non eripuit, non repulit, sed ipsemet voluntariè peccando se eripuit, unde Christus illius traditionem indicando, protestatus est, & dixit: Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me. Expende illud, protestatus est. Quasi diceret Iesus; protestor hodie, & omnibus manifestum facio, quod ô Iuda, non ego trado te diabolo, sed tu me Iudæis: ego non sum causa tuæ proditionis, evasionis, nec perditionis; vocem diaboli potius audivisti quàm meam. Caterum tibi nolo vim inferre, neminem de te violenter detinere.

Eadem protestatione utitur circa omnes homines, unde ipse divino Patri ait, Quos dedisti mihi custodiri, & nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis. Quid per filium perditionis intelligitur? Is qui voluntariè peccando tradit se manibus diaboli, eripiendo se de manu Dei. Nemo ergo eripitur de manu Dei, nisi is qui vult seipsum perdere; ideò ei merito dicitur, Perditio tua ex te. Constat enim Dominum, quantum in se fuit, omnes voluisse salvos fieri; neminem Christi negligentia perijisse, imò omnibus sui officij partibus fuisse perfunctum; si quis perijt, propria perijisse culpâ,

C c c

qualis

Vers. 27.

Vers. 28.

Rom. 6. 23.

Vers. 28.

Ioan. 13. 21.

Ioan. 17. 12.

Osee 13. 9.

qualis Iudas fuit, qui, ut Augustinus, & magnus Leo tradunt, etiam post venditum Christum, si voluisset, per illum ipsum, quem vendiderat, sanguinem, salvus esse poterat.

Exurgant licet in te omnes daemones, te aggrediantur, sollicitent, tentent, nullo modo poterunt te amovere, & rapere de manu vel gratia Dei, nisi ipse velis: si autem eis præbeas consensum, tibi sine dubio à Domino dicetur illud Isaïæ, dixerunt anima tua: *Incurvare ut transeamus, & posuisti ut terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.* Non cogendo, sed suadendo nocet diabolus. Potest quidem dicere, *incurvare*, sed te nolentem incurvare non poterit.

Greg. hom.
31 in E-
vang.

Hæc verba Isaïæ attendens Gregorius sic scribit: Stat anima tua cum superna desiderat, & nequaquam flectitur ad ima. Sed maligni spiritus, cum hanc in suâ rectitudine stare conspiciunt, per eam transire non possunt; transire namque eorum, est immunda illi desideria spargere. Dicunt, ergo, incurvare, ut transeamus: quia si ipsa se ad ima appetenda non deiecit, contra hanc illorum perversitas nullatenus convalescit, & transire per eam nequeunt, quam contra se rigidam in supernâ intentione pertimescunt. Qui immunda & illicita cogitat, ipse se incurvat; nihil autem magis nos rapit & separat à Dei manu, quam perversa cogitatio, ju-

xta illud, *Perversa cogitationes separant à Deo.* Sap. 2.3.

Et licet Deus poneret te in manu daemones, non propterea posset daemon perdere te, si nolis. Fuit aliquando Iob in manu diaboli, *Ecce in manu tua est*, nec tamen potuit illum perdere diabolus. Quare? quia illi non se tradiderat Iob, sed Dominus posuerat illum in manu diaboli; non ad perdendum eum, sed ad probandum, non enim minus erat tunc in manu Dei. Audi Gregorium: Idem in manu Dei, idem in manu diaboli. Si ut exercearis, in manu diaboli ponaris, gaudeas, sed cave ne peccando te ipsum ei tradas; nullus enim nisi tu poterit te rapere de manu Dei. Ut Iobum diabolus raperet de manu Dei, percussit eum à plantâ pedis usque ad verticem capitis, filios ejus oppressit, domos funditus evertit, armenta consumpsit, uxorem propriam ad ei maledicendum paravit, & tamen illum de manu Dei rapere non potuit, quia non obstante quacumque premente calamitate, Iob Deum offendere minimè voluit.

Lib. 3. Mor.
cap. 2.

Cæterum nemo hominum absque Dei revelatione cognoscere potest, sitne ex prædestinatis ovibus, an ex præscitis. At utilis est hæc ignoratio. Audi Augustinum: Utile quippe est omnibus, vel penè omnibus propter humilitatem saluberrimam, ut quales futuri sint scire non possint. Hæc igitur ignoratio humilita-

Epist. 109.
ad Vitalem.

Lib. de ovi. bus. cap. 10. litatem parit, undè idem Doctor, sic ad eum, qui ob bona opera se jam prædestinatum existimat: Ovem, inquit, te putas, hircum te fortè Deus novit. Et etiam, qui ob aliqua patrata crimina jam desperat de suâ salute, dicere possumus; hircum te putas, ovem te fortè Deus novit.

2. Pet. 1. 10. Nullus itaque gloriatur, nullusque desperet, sed ut hortatur Apostolus, *satagat unusquisque ut per bona opera certam suam vocationem & electionem faciat.* Magis debemus incumbere bonis operibus, quàm abstrusis prædestinationis quæstionibus; videat quisque an bona opera agat. Ad hoc nos videtur hortari Paulus, 2. Cor. 13. 5. *vosmetipsos tentate.* Iam scimus quænam sunt signa ovium Christi, satagamus, ut illa nobis comparemus. Nonnè audimus? *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Mat. 19. 17. Non dicitur, si vis ad vitam in-

gredi, esto prædestinatus. Potes servare mandata, ergo potes prædestinari. Si non observasti, in posterum serva, & noli querere, quis à Deo Patre trahatur, vel non trahatur, sed tantùm tibi curæ sit, benefacere & orare, ut traharis. Hoc tibi consulit idem Divus Augustinus: *Quem trahat, & quem non trahat, noli vel le judicare, si non vis errare. Semel accipe & intellige: nondum traheris? ora ut traharis. Peccasti? curre ad pœnitentiam. Audi clamantem, Pœnitentiam agite. Audi minantem, Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis.* Non hortaretur ad pœnitentiam, nisi agnosceret te posse agere pœnitentiam, & nisi vellet dare quod meretur pœnitentia, scilicet vitam æternam, ad quam nos perducatur qui sine fine vivit & regnat. Tra&. 16. in Ioan. Matth. 3. 2. Luc. 12. 3.

FERIA QUINTA

POST DOMINICAM

PASSIONIS

Ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix. Luc. 7. 37.

CERTVM est cœ-
lum esse capacif-
simum ad capi-
endum & conti-
nendum omnes
electos: verum-
tamen adhuc Deum illud veluti
pellem extendere asseverat Psal-
mista; *extendens cœlum sicut pellem.*
Cur autem dicatur cœlum à Deo
extendi, annotat Cassiodorus his
verbis: Bene dicitur Deus cœlum
extendere, cùm in ipsam constat
publicanos & meretrices admit-
tere. Tunc igitur cœlum extendi-
tur, quâdo in illud peccator admit-
titur, vel dum peccatum homini
dimittitur. Extēdebatur, quando
hæc mulier evangelica lachry-
mabatur: extendebatur, quando
pedes Domini osculabatur: ex-
tendebatur, quando ei dicebatur,
Remittuntur tibi peccata tua: ex-
tendebatur, quando benè opera-
batur: extendebatur, quando in
speluncâ morabatur. Dicit igitur
Augustinus: Animant me publi-
cani, meretrices & latrones, quia
à faucibus hostis eruti sinibus
excipiuntur pastoris. Quid do
hæc muliere dicat Evangelista,
audiamus.

Psal. 103. 3.

In hunc
locum.

Verf. 48.

Lib. medij.
cap. 14.

Ecce mulier, quæ erat in civitate Luc. 7. 37.
peccatrix. Quando audio Lucam
dicentem, *Ecce mulier*, statim in
mentem revoco, quod de Chri-
sto à Pilato dictum est, *Ecce ho-*
mo. O miram antithesim!

Ecce mulier, quæ erat in civitate
peccatrix; & Ecce homo, qui non
potest esse peccator.

Ecce mulier vana & mundana;
Ecce homo bonus & divinus.

Ecce mulier mollibus vestita; Ecce
homo chlamyde sâguineâ indutus.

Ecce mulier quæ crines habuit
conspersos pulvere; Ecce homo crines
habens concretos sanguine.

Ecce mulier, quæ gestabat fla-
bellum; Ecce homo patiens flagel-
lum, & gestans arundinem.

Ecce mulier gerens crispantes
mitras? Ecce homo portans spine-
am coronam.

Ecce mulier stridentes habens
calceos; Ecce homo nudis incedens
pedibus.

Ecce mulier à demonibus delu-
sa; Ecce homo ab hominibus illulus.

Ecce mulier, quæ peccavit; Ecce
homo, qui reparavit.

Ecce mulier, cui peccata dimit-
tuntur; Ecce homo, qui peccata
dimittit.

Ecce

Ecce mulier, quæ offendit; Ecce homo, qui defendit.

Ibidem. *Ecce mulier lachrymis pedes Domini rigatura; Ecce homo nos in sanguine suo lavaturus.*

Ioan. 19. 5.

Ecce mulier montem & speluncâ petitura, ibique reliquæ vitæ suæ tempore permansura; Ecce homo montem Calvariæ petiturus, ibique pro nobis moriturus.

Tandem, *ecce mulier* ab Angelis ad audiendas cælestium laudes in altum erigenda; *Ecce homo* sursum ab Angelis colendus & adorandus: *Adorent eum omnes Angeli eius.*

Hebr. 1. 6.

Ecce mulier. Hodie Evangelista videtur sermonem suum ad viros dirigere, eosque pudefacere, dum hanc mulierem nobis proponit spectandâ & imitandâ, *Ecce mulier.* Christus etiam nunc illâ proponit considerandâ Phariseo, qui ipsum invitaverat; *Vides hanc mulierem.* Quasi diceret, non vides virum, sed mulierem, quæ licet sit naturæ fragilis, vides tamē quàm viriliter se gerat; huc accessit, tua non timuit iudicia, civium parvipendit murmuraciones, non curat oblatrantes in eam, dummodo peccatorum suorum veniam consequatur, omnia spernit, lachrymas fundit, unguentum effundit, capillis tergit. *Ecce mulier, &c.*

Verf. 37.

Non caret mysterio, quòd olim iusserit Dominus *labrum æneum cum basi sua fieri de speculis mulierum.* Ista mulieres, ut hic annotat Rabbi Abraham, erant Deum colentes, quæ spretâ mundi vanitate, sua specula Domino offere-

bant, & ex illis speculis iussit Dominus fieri huiusmodi labrum lavatorium. Olim enim, teste Plinio, optima specula erant ex ære diligentissimè terfo & polito: ex illis itaque speculis æneis factum fuisse credunt aliqui illud labrum æneum. Alij verò censent non fuisse factum ex speculis: sed circum se habuisse pendentiâ specula, in quibus se specularentur ingredientes templum, an maculis essent aspersi. Quidquid sit, siue penderent circa labrum, siue labrum fuisset ex illis compositum; semper in eo considerabantur, ac videbantur specula, in quibus elucebat harum mulierum pietas, earumque contemptus rerum mundialium. Videbatur igitur Dominus velle invitare omnes viros, cæterasque mulieres, ut se in eis specularentur, ac si eis diceretur: *Ecce specula mulierum, vel, hoc factum est de speculis mulierum.* Pudeat vos vinciri mulieribus, quæ licet debiliores viris sint, tamen in spernendis rebus mundialibus, vobis fortiores extiterunt, quando quæ magis habent præ oculis, obrulerunt.

Lib. 33. c. 9.

Ibidem.

Quæ erat in civitate peccatrix. Verf. 37. Notate precor. Quid tibi videtur Evangelista de hac muliere? *Erat peccatrix.* Quid ô Pharisee dicis de hac muliere? *Quia peccatrix est.* Cui credendum? an Evangelistæ? An Phariseo? Ille dixit, *erat;* hic verò, *est.* Licet fle-ret, licet pedes Christi oscu-

Serm. 4.

laretur & ungeret, semper tamen vocat illam Phariseus peccatricem. Vnde ait Divus Chrysol. Errabat siquidem, qui tanquam peccatricem adhuc horrebat, quæ divinis inhaerens vestigijs rigabat fletibus, tergebat crinibus, osculo premebat, unguento ungebat. Quis ejus crimina jam deleta recenseat? quis jam poenitentij succenseat? Quis eam peccatricem censeat, quæ dum commissa deplorat, odit iniquitatem? dum osculatur pedes Domini, diligit justitiam? dum tergit crinibus, exhibet humilitatem? dum unguento ungit, præfert mansuetudinem? Nunquid possibile est, regnare peccatum in animo contrito & spiritu ingemiscienti?

Hierōn.

Non propterea hæc mulier de se malè judicanti respondet, aut insultat; sed patienter fert, quia, teste Hieronymo, aliter hominum livor, aliter Christus judicat. Non eadem est sententia tribunalis ejus, & anguli susurronum. Non curat judicari à Phariseo, dummodo non judicetur à Domino. Sic non est nobis multum curandum, quid dicant homines de nobis; sed attendere debemus quid sit in nobis. Quis sis interest, non quis habearis, inquit Seneca; quia non ut habearis, sed ut eris, à Domino judicaberis. Vnde optimè consulit idem Philosophus: Conscientiæ satisfaciamus, nihil in famam laboremus, sequatur vel mala, dum benè mereris.

Lib. 3. de
ira. c. 42.

Vt cognovit quod Iesus accubisset in domo Pharisei. Vers. 37.
Serm. 93. Observat Divus Chrysologus, quod venit hæc mulier Domino recumbente, assignatque rationem. Non ad stantem, non ad sedentem audet venire peccatrix: Deus cum stat corripit, cum sedet judicat, prostratis coniacet, cum decumbit. Non quærebat judicantem, sed miserentem. Invenisset autem judicantem, si se exhibuisset præstolantem & cunctantem.

Cur saltem non expectavit finem convivij? Respondet Divus Ambrosius: Nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia. Prætereà timebat hæc mulier ne alius Dominum præveniret, & ei braviū præriperet, cum scriptum sit, *tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Apo. 3. 11. Vnde ait idem Ambrosius: Disce quàm impiger esse debeas, ut possis prævenire hospitem, ne quis præveniat, & te boni muneris fraudet. Non vereamur, exemplo hujus mulieris, adire Christum ubicumque fuerit, etiam in domo Pharisei. Hoc consulebat Divus Paulinus: Quoniam spiritus ubi Epist. 4. vult spirat, & audio vocem ejus, & nescio undè veniat. Igitur ubicumque auram captabo, undecumque vel tenuem halitum legam; vel in digni, vel in domo Pharisei audiam Iustum venisse, contendam præripere hospitis gratiam, præripere si possum regnum cælorum.

Itaque noluit Magdalena expectare

Homil. 7.

peccare finem convivij, nec finem vitæ; non expectavit peccandi impotentiam, quæ seriam aggrediebatur pœnitentiam. Medio enim juventutis flore, dignos produxit fructus pœnitentiæ, & tunc pœnituit, quando adhuc peccare potuit. Non illam à peccato subtraxit impossibilitas, sed voluntas. De illa sic Divus Cæsarius aiebat: Nec ipsa se reservavit, ut in fine vitæ suæ pœnitentiam ageret; sed dum adhuc poterat peccare, sic voluit peccata deferere, ut illam de adulterijs suis non impossibilitas subtraheret, sed voluntas. Iam hinc censenda est optima & fructuosa pœnitentia, nimirum quæ fundatur non in impossibilitate peccandi, sed in voluntate Domino famulandi.

In cap. 16.
Matth.

Iudæ pœnitentiam putat Rupertus natam fuisse tunc, cum ipse consilium suum irritum iri cognovit. Etenim memoriam Iesu omnino extinguere concupierat. Cum autem illum solum, relictis in mundo discipulis, ad mortem duci vidit, prorsus desperavit quod impleri posset consilium suum; & tunc facti intentati pœnituit, sed eâ pœnitentiâ, quâ usque in suspendium fuit deductus. Metuo ne huic similis pœnitentia sit eorum, qui tunc pœnitent, cum impotentes facti sunt ad sectanda vitia.

Observanda sunt ea quæ Nabuchodonosori dicta fuere à Daniele illum ad pœnitentiam in-

vitante, *Deus magnus ostendit Regi* Dan. 2. 45. *qua ventura sunt postea.* Hæc verba ponderans Richardus Victorinus sic scribit: Fælix ille qui imminuentem ruinam prævidere potest, dum adhuc Rex est, & passionibus suis dominatur. Tunc equidem ille fructuosè præcavet periculum, cum adhuc affectus habet, quos regere possit, & sui Dominus est, ut liberè possit sese vel in hanc, vel in illam partem inclinare. Multi sunt, qui consumptis omnino viribus, quando malum facere minimè possunt, tunc à peccatis abstinent, non illi peccata, sed illos peccata deferuerunt. Tunc cogitant de agendâ pœnitentiâ, quando nulla valent patrare crimina. Non sic Magdalena, quæ, ut cognovit quod adhuc ipsa esset juvenis, quod adhuc poterat peccare, quod pollebat viribus, noluit expectare senium, imò nec finem convivij, sed voluit tunc pœnitere, & ea præstare quibus posset suorum peccatorum veniam impetrare.

Lib. 1. de
erudi. inter
hom. cap. 5.

Vers. 37.

Stans retro secus pedes eius. Cur ad pedes recurrat hæc peccatrix, & cur ibi steterit, dicat D. Chrysostomus: Ad pedes tendit semper, veniam qui requirit, & benè stans quia jam cadere non potest, qui ad pedes Domini meruit pervenire. Præterea debuit ad pedes Domini recurrere, quia de illâ pedes Domini debebant triumphare. Iam Dominus cum suis oculis de Petro & Andrea triumphaverat, dum vidit duos fratres. Cum

Vers. 38.
Serm. 93.

Matt. 4. 18.

Ioan. 9.6. Cum suâ salivâ triumpharet de cæco nato, dum expuit in terram fecit lutum ex sputo, & linivit lutum super oculos eius. Cum suis digitis triumphavit de surdo, dum misit digitos suos in auriculas eius. Cum suâ voce triumphavit de Lazaro dicens, *Lazare, veni foras*. Cum ipsâ suâ lassitudine triumphavit de Samaritanâ. Nunc autem cum suis pedibus de hâc peccatrice triumphavit, fuit conversio huius mulieris triumphus pedum ejus: undè septies pedes Domini nominantur in hoc Evangelio, quia cum illis toties Dominus triumphavit, quoties circa illos hanc mulierem aliquid prastitisse legimus.

Psal. 109.1. Promiserat Pater divinus Filium suum triumphaturum de inimicis suis, dixerat enim; *Ponâ inimicos tuos scabellum pedum tuorum*. Hæc verba suum sortiuntur effectum, quando peccatores ad pedes Domini gementes illius merentur effectum; nam, teste Origene, Deus non ad perditionem ponit inimicos Christi scabellum pedum ejus, sed ad salutem ipsorum. Venit Magdalena ad pedes Domini, non ut perderetur, sed salvaretur. Tunc triumpharunt pedes Dei de Magdalena, quando ad pedes Domini lachrymata est, & conversa est Magdalena.

Verf. 38. Lachrymis cepit rigare pedes eius. Benè dicitur, *cepit*, hoc nondum visum fuerat, ut terra cælum rigaret. Videmus quidem pluviam e cælo cadere in terram, sed non

e terrâ ascendere in cælum: nunc autem mutatus est ordo, quando hæc mulier cepit rigare pedes Domini. Audi Chrysologum de hâc muliere lachrymante loquentem: Mutatur ordo rerum: Pluviam terræ cælum dat semper: ecce nunc rigat terra cælum, imò super cælos, & usque ad ipsum Dominum imber humanarum profilit lachrymarum. Illius itaque lavabitur sanguine, cujus pedes suis rigat lachrymis, & in cælum merebitur intrare, quæ etiam cælum lachrymis voluit rigare. Illa, inquam, per aquam lachrymarum, ascendet super aquas, quæ super cælos sunt: istæ lachrymæ laudabunt nomen Domini, quæ rigarunt pedes Domini. Nam, teste eodem Chrysologo, de aquis fletuum cantatur illud; *Et aquæ quæ super cælos sunt, laudent nomen Domini*.

Lachrymis cepit rigare, &c. Et tunc peccata sua cepit obliterare. Sunt peccata nostra tanquam scripta in aliquo libro, quæ ut deleantur, & purus maneat liber, oportet ut lachrymæ fundantur, quæ erunt ad modum spongiæ, errata ebibentis atque delentis. Audi Chrysostomum. Peccata tua in libro scripta sunt; spongiæ autem instar sunt lachrymæ tuæ, lachrymas mitte, & obliterantur: lachrymas mitte, & purus liber invenitur. Magna peccatorum spongia sunt lachrymæ.

Lachrymis cepit rigare. Quia in tra conscientiam suam ceperat intrare

Serm. 91.

Ibidem.
Psal. 148.4.
& 5.

Verf. 38.

Ia Psal. 3.

Verf. 38.

intrare, quam ut cognovit tantis turpitudinibus fœdari, non potuit non lachrymari. Agelasti, siue numquam ridentes, imò semper fœdentes reddebantur, quicumque in Trophonij specum, apud Trœzenios ingrediebantur: undè antiqui proverbialiter, hominem tristem, & semper lachrymantem, in Trophonij antrum descendisse dicebant. Conscientia hujus mulieris erat veluti antrum, multis venenatis, id est, peccatis repletum; quòd ut animadvertit, cœpit lachrymari. Postcà etiam lachrymabatur, potissimùm quãdo peccatorum suorum recordabatur, quorum ut jugis ei esset memoria, ac contemplandæ cœlestis beatitudinis gratia, tandem in vastam altissimi montis speluncam se contulit, ubi non tantùm ipsa flebat, sed, ut ita dicam, ipsammet rupem ad fletum invitabat, undè illam quasi jugiter lachrymari cernimus.

Lachrymis cœpit rigare. Imò etiam lachrymis cœpit orare. Scitum est illud Ovidianum,

Interdum lachryma pondera vocis habent.

Nondum oraverat. nunc, quod ore non promebat, lachrymis innotescerebat, à die suæ conversionis, factæ sunt lachrymæ voces suæ orationis. Hic itaque lachrymis cœpit orare, & remissionem peccatorum impetrare: undè ei dicitur, *Remittuntur tibi peccata tua.* Dicat igitur D. Ambrosius: Lavant lachrymæ delictum, quod

voce pudor est dicere; lachrymæ veniam non postulant, sed merentur. Exprimebat oculis, quod ore non poterat; & quæ lachrymis suorum peccatorum obtinuit remissionem, ejusdem meruit fratris Lazari resurrectionem. Ipsa enim est, cuius precibus Dominus exoratus, quadriduanum fratrem Lazarum vivum ab inferis resuscitavit. Nota, precibus, non oris, sed lachrymarum: non verbis, sed lachrymis orabat; Iesus enim vidit eam plorantem. Dicam de hac muliere, quæ idem Ambrosius de Divo Petro, non invenio quid dixerit, sed quòd flevit.

Lachrymis cœpit rigare pedes eius.

Tunc Magdalena cœpit amorem suum mutare, quando pedes Domini cœpit rigare: tunc inquam mundum deseruit, & Dominum dilexit. Qui enim mundum diligit, & Deum deserit, similis est ei qui relicto horto, aquam ducit in cloacam. Hoc aliquando fecerat Magdalena, sed lachrymis rigando pedes Domini, suum purgavit amorem. Ad hoc unumquemque nostrum hortatur D. Augustinus: Purga amorem tuum, aquam fluentem in cloacam, converte in hortum. Quales impetus habebas ad mundum, tales habebas ad artificem mundi. Mundus est veluti cloaca; fierinè potest, ut cloacam magis quàm hortum diligas?

Lachrymis cœpit rigare, &c. Tunc etiam Magdalena cœpit sibi Dominum comparare, quando

D d d pedes

Ecclesia in oratione festi S. Magd.

Ioan. 11. 33

Ibidem.

Vers. 38.

Simile.

In Psal. 31.

Vers. 38.

Vers. 38.

Ovid.

Vers. 48.
Lib. 9 in
Luc.

Hiero n. in
epist.

Lib. 2 de
pœnit c. 8.
Psal. 67.

Lib. de pa-
nibus c. 12.

Verf. 38.

Hom. 6. in
Matth.

pedes Domini cœpit rigare. Fuit hæc mulier peccatrix, sed suis lachrymis facta est Dei investigatrix, imò ligatrix, & ut ita dicam, superatrix. Hæc cum Divo Hieronymo sic exclamante dico: O lachryma vincis invincibilem, ligas omnipotentem, inclinas filium Virginis. Cur hæc mulier suis lachrymis non reddet Christum sibi propitium, cum ipse David suis lachrymis sibi reddiderit filium? Audi Divum Ambrosium, David dicebat: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo*: & ideò meruit ut ex ejus familiâ Virgo eligeretur, quæ nobis partu propitio Christum ederet. Ea est vis lachrymarum, ut inveniant, aut producant Christum. De lachrymis sic Abbas Cellensis: Aqua hæc, aut facit, aut invenit Paradisum. Non mirum igitur si Magdalena lachrymis Christum sibi acquisivit, quæ illum lachrymis quæsit.

Lachrymis cœpit rigare, &c. Qui vult domum verrere, debet aquam primò infundere, ne pulvere obruatur, & postea verriculum adhibere. Sic fecit David, sic Petrus, sic Magdalena. A lachrymarum effusione incipiat pœnitentiam, qui suam debitè vult purgare conscientiam; homo lachrymas emittat, ut Deus peccata dimittat. In sæcularibus judicijs, ait D. Chrysostomus, quantumlibet post acceptam sententiam lamentaris, non tamen effugies flendo

supplicium: hic verò si toto corde ingemueris ad Deum, solvisti repentè sententiam, veniamque meruisti, &c.

Cœpit rigare, &c. Quid dico, *Verf. 38.* cœpit rigare? imò cœpit præstare, quod nullus hætenus præstiterat, non tantum rigare pedes Christi, capillis tergere, unguento ungere, quod neminem fecisse legimus; sed cœpit etiam venire ad Christum, pro impetranda venia suorum delictorum, quod nullus adhuc fecerat.

Observat D. Chrysostomus, *Hom. 8. in Matth.* hanc mulierem primam fuisse quæ ad Christum accesserit impetrandi gratiâ veniam peccatorum suorum. Multos quidem legimus ad Christum venisse, sed ad obtinenda aliqua, ad corpus spectantia: accessit Centurio, ut pro infirmo suo rogarer: venit Cananæa petens ut filia à dæmone vexata liberaretur: accessit & regulus postulâs sanitatē pro filiâ, animam agentē. Sed ecce mulier, quæ, *Luo 7. 37.* non ut sanitatem corporis, aut aliquid aliud temporale obtineat, accedit ad Christum, sed dumtaxat ut animæ salutem adipiscatur. Felix mulier, quæ accedit ægra, recedit sana: venit peccatis onerata, recedit exonerata. Felix, inquam, quæ divinum Medicum tetigit, undè ei curatio contigit. Tertullianus limum, ex quo Adam formatus est, dicit esse beatum, propter Domini contactum. *Lib. de resurrex.* Limus satis beatus, si solummodo contactus. Itaque toties honoratur,

Luc. 7. 39.

ratur, quoties manus Dei patitur. Sile Pharisæ, & noli amplius dicere, *mulier quæ tangit eum, peccatrix est*. Limus factus est beatus, quia contactus, & hæc mulier non fiet beata, si illum tangat, à quo fuit creata? Audi, quid ei dicatur,

Verf. 48.

Remittuntur tibi peccata tua. Expende illud, tibi; Quasi dicat Christus; tibi quidem per gratiam remittuntur peccata, mihi verò non, qui veni pro eis satisfactorius in rigore iustitiæ. Tibi itaque parco, non mihi, quia quod tu debes, ego solvam. Tu fuisti superba; tibi remittitur superbia, cui ut satisfaciam meipsum humiliabo, *factus obediens usque ad mortem*. Peccasti lasciviâ; tibi hoc remittitur, sed ut huic vitio satisfaciam, flagellandus sum. Peccasti tuum denudando & exhibendo pectus, ad homines alliciendos; hoc adhuc crimen tibi remittitur, non mihi, cuius pectus est lanceâ aperiendum. Peccasti gerendo faciem fucatam, & oculos sibi depictos; tibi hoc peccatum remittitur, non mihi, qui faciem geram, sputis & alapis deformatam.

Verf. 49.

Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Mirabundi hoc dicunt, verumtamen si illum agnoscerent, non mirarentur, quod peccata ignosceret; nam ille Deus est, cuius proprium est misereri semper & parcere. Nihil magis Deo convenit, quàm culpas dimittere, & peccatores admittere. Audi, quod ei non dimittatur, cō-

querentem; attende Iobum, scilicet personam peccatoris agentem:

Cur non tollis peccatum meum, & quare non auferis iniquitatem meam? Iob. 7. 20.

Quæ verba expendens D. Cyrillus Alexandrinus sic ait: Dicit ad hoc quisquam, quid igitur ô generosissime athletarum, criminisne loco Deo impingis, quod ejus, qui deliquit non misereretur? Culpasne legislatorê, quod peccatorum meminit? Etiam, inquit, qui enim misereri consuevit, nec vulgarem ex eo gloriam habet, ob quam causam cum talis sit, non & mei rationem habet? Vbi enim Deus ex eo quod misereretur & parcat, maximè glorificatur & benedicitur, id juris acquirunt in eum sibi peccatores, quod illum de venia expostulant. Hoc fortè agnoscens hæc mulier venit, peccatorum suorum veniam consecutura, & ob hoc murmurantium voces auditura; sed parum de istis obloquentibus curatura, cum venerit curanda, ut inde Dominus laudaretur & benediceretur, quod culpa ignosceretur.

Apol. ad Theodof.

Sanante Domino paralyticum ac ei dicente, *Remittuntur tibi peccata tua*, narrat Evangelista, quod turba timuerunt. Peccatorum remissio, res erat non timoris, sed gaudij, tamen timent turba, dum vident peccata remitti paralytico. Quare? Rationem assignat D. Hilarius: Domini virtutem turbæ timent, magni enim timoris est res, non dimissis à Christo

Luc. 7. 48. Matt. 9. 18.

In Matt. 9.

peccatis in mortem resolvi. Etenim paralytico à Christo Domino remissionem peccatorum obtinente, meritò cæteri timebant, quòd adhuc vinculis suorum peccatorum manerent obstricti. Timeat igitur Phariseus, qui Christum invitaverat, quòd peccatis Magdalene dimissis, ipse remaneat in suis. Magni insuper timoris res est, si tu maneat in peccatis, quando alij innumeri Sacramentorum beneficio, suorum peccatorum veniam consequuntur.

Vade in pace. Collatâ gratiâ præcipuè mulieribus dixit Christus, *vade.* Sic Samaritanæ, *vade,* Ioan. 4. 16. *voca virum tuum.* Mulieri quoque adulteræ apud Ioannem dixit, Ioan. 8. *nec ego te condemnabo, vade.* Similiter & huic Magdalene etiam post Resurrectionem dixit, Ioan. 20. 16. *Noli me tangere,* &c. *vade ad fratres meos,* &c. Non timebat illarum consortium, qui nullum poterat patrare peccatum; sed hoc facto nobis præbuit exemplum, ut scilicet brevis sit nostra cum mulieribus fermocinatio. Contulit Christus huic peccatrici peccatorum absolutionem, Remittuntur tibi peccata tua; & statim adjungit, *vade.* Discant hæc Confessarii ante, & post absolutionem, nullam cum mulieribus habere confabulationem. Vel fugiat à te mulier, vel fugias ab eâ. Hoc docebat Apostolus, dum scribebat, *fugite fornicationem.* Sed ut fugiatur fornicatio, fugiatur & mulier. Beatus

Ioseph, ait Divus Augustinus, ut Serm. 150. impudicam dominam posset e. de temp. vadere, pallium quo apprehensus fuerat, reliquit, & fugit. Non viciisset, si non fugisset. Nam, ait idem Doctor, sine ulla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò labitur in ruinam. Suspecta illa est, non tantum quæ impudica, sed & quæ te suspectum reddit, vel propter quam tu malè audis.

Cætera vitia superantur vi & resistentiâ, at libido non nisi fugâ. Cùm Paulus, pergit idem D. Ibidem, Augustinus, omnibus vitijs prædicaverit esse resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit, resistite, sed, *fugite fornicationem;* ac sic contra reliqua vitia, Deo auxiliante, debemus in præsentia resistere, libidinem verò fugiendo superare. Dicat unusquisque mulieri ad illum advenienti; *vade,* quòd si non vadat ipsa, vadat ipse & fugiat. Est mulier veluti bombardâ, *une piece d'artillerie,* cui non potest miles resistere, nisi fugiendo. Audi eundem Doctorem: Apprehende fugam, si vis obtinere victoriam; nec tibi sit verecundum fugere, si castitatis palmam desideras obtinere.

Ponderat Divus Cyrillus A. Lib. 1. de Alexandrinus materiam, ex qua adoratio spirita. prima formata est mulier, scilicet ex costa viri: Deus enim *tulit unam de costis eius, & replevit carnem pro eâ.* Costæ sunt veluti murus viscerum, sed præcipuè cordis, & dicuntur costæ à custodiendo, quia

quia cor custodiunt & protegunt: nam circa cor est tantum membrana quædam valde tenuis, quæ à Medicis vocatur *pericardion*, vulgò autem *capsula cordis*, circumquaque amplexens cor, tantum ab eo dissita, tantumque spatij vacui omni ex parte relinquens, quantum ad cordis distensionem maxime est necessarium. Hæc autem capsula, sive pericardion, cum non sit sufficiens ad protegendum cor, provisum est ab auctore naturæ Deo, de costis, tanquam de fortissimo propugnaculo.

Quando itaque dicitur mulierem esse formatam ex unâ

costâ viri, declaratur, aliquid fuisse demptum de isto muro & propugnaculo, ac proinde facillimum patere mulieri aditum ad cor viri, nihilque esse circa cor, quod possit muliebribus blanditijs resistere, atque ita fugam esse maxime necessariam. Nemo, inquit Divus Augustinus, se falsâ securitate decipiat; nemo de suis viribus periculosè præsumat, sed audiat Apostolum dicentem; *fugite fornicationem*. In hoc enim certamine fugere, vincere est. Qui autem non potest fugere, saltem dicat cum Christo, *Vade in pace*. Et vos auditores, *Ite in pace*.

Serm. 150
de temp.

1. Cor. 10.

Luc. 7. 30.

FERIA SEXTA POST DOMINICAM PASSIONIS.

Collegerunt Pontifices & Pharisei consilium adversus Iesum, &c. Ioan. xi. 47.

Gen 49. 1.

ut annuntiem quæ ventura sunt vobis in diebus novissimis. Per novissimos dies voluit aliquis intelli-

gi posteriora tempora, quæ scilicet consecuta sunt id temporis quo Iacob hoc vaticinium edidit: veruntamen Rabbi Kimchi affirmat, quoties in Scripturâ nominantur novissimi dies; vel dicitur, in fine, aut in termino dierum, significari tempus Messiae. Idemque docet eo loco Divus Hiero-

In cap. 24
Isai.

nymus, Lyranus & alij non pauci, nec minuti auctores. Tempus autem Messiae ac legis Evangelicæ propterea novissimum appellatur, quod fuerit finis & terminus status Iudaici, quantum ad legem, sacerdotium & regnum, & finis prophetiarum, ac figurarum veteris testamenti: & quia post legem Evangelicam, non est expectanda alia lex, aliud sacerdotium, nec alia Sacramenta.

Prædicens igitur Iacob, quæ filijs ventura erant, de Simeone & Levi sic ait: *Simeon & Levi vasa iniquitatis bellantia. In consilium eorum non veniat anima mea*, &c. D.

Serm. 14.
de Sanctis.

August. dum attentè hanc considerat prophetiam, sic scribit: In præclarâ illâ prophetiâ, cùm Patriarcha Iacob benediceret filijs suis, præsentem tangens, futura prospiciens, &c. Itaque secundum mysticam & allegoricam huius loci interpretationem, Iacob non tam attendebat ad Simeonem & ad Levi, qui proditoriè machinati sunt cladem Sichimorum, quàm ad nonnullos ex eorum posteris & descendantibus, & præcipuè de Scribis & Phariseis, qui secundum Hebræos à Simeone prognati sunt, & ad Pontifices & Sacerdotes qui ex tribu Levi descenderunt. Cùm igitur Iacob spiritu prophetico vidisset execrandum consilium, in quo Pontifices & Pharisei de necando Messia deliberaturi erant, atque ita scelus parentum suorum Simeonis & Levi imitaturi, ita

execrabatur, ut diceret, *In consilium eorum non veniat anima mea*. De hoc consilio, de quæ illis impijs consiliarijs loquitur nunc Evangelista, dum ait:

Collegerunt Pontifices & Pharisei consilium adversus Iesum. Illud

Verf. 47.

consilium non collegerunt simplices & plebei, sed Pontifices & Pharisei; illi enim Christum sequebantur, isti verò persequabantur. Observandum est, quod ex Iudæis turbæ & plebeculi,

potius quàm primarij, & viri nobiles ad Christum trahebantur: undè aliqui ex illis aliquando dicebant, *Nunquid ex Principibus*

Ioan. 7. 48.

aliquis credidit in eum, aut ex Phariseis? Et quidem, ut ille cæcus homuncio aiebat, *In hoc mirabile est, quia vos nescitis undè sit, & aperuit oculos meos*. Quasi dicat: Hoc

Ioan. 9. 30.

valdè mirandum, quod relictis vobis Principibus, me, & ignobilem turbam, miscellos quosque homunciones miris cumulet beneficijs, nosque ad se Dominus trahat.

Ex Gentilibus autem centuriones, Duces, Procontules, Principes, Reges ad Christum libenter convertebantur. Huius rei rationem assignare videtur Tertullianus, dum de Magis Christum natum adorantibus sic scribit: Primi stellarum Interpretes natum Christum primi munera raverunt. Hoc nomine Christum, opinor, sibi obligaverunt. Quasi dicat: Quia isti Reges primi venerunt Dominum adorare

cum

Lib. de Idolat.

cum muneribus; & ex Iudæis ignobiles pastores adstiterunt incunabulis Christi; indè Deus mansit proclivis in nobilissimos Gentilium, & Iudæorum vulgus. Verùm potissima ratio derelictionis Phariseorum, & aliorum Principum Iudæorum, fuit prava eorum voluntas, quâ Christum persequiebantur, non obstantibus signis & miraculis, quæ inter illos & circa eos operabatur. Nunc enim dicebant,

Verf. 47.

Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Nam quia hic homo multa signa faciebat, eisque maxime utilia, non debebant mortem ejus machinari. O miseri, cum signa videatis, cur in illum credere non deliberatis? Nam facit opera quæ nemo alius fecit, & ea facit, quæ à Prophetis prædicta erant à Messia facienda, undè & sæpè vos ipsi dixistis, Nunquid Christus quando veniet, poterit maiora facere, quàm hic facit? Cum itaque per vos hic homo multa signa faciat, quæ nemo alius, & quæ tantum à Messia facienda erant, sequitur illum esse bonum, sanctum, & missum à Deo. Cum sit bonus, ergò non occidendus, sed diligendus: cum sit justus, audiendus: cum sit Messias, ergò admittendus, & honore, non morte afficiendus. Miseri, ex his quæ vos cogere debuerunt ad illum recipiendum, collegistis consili-

Ioan. 15. 24.

Ioan. 7. 5.

34.

gistis consilium ad illum occidendum.

Isti pessimi similes erant uxori Putipharis, quæ cum Iosephum deperiret, postea quæsit ut periret; & quo illum honorare & salvare tenebatur, perdere nitebatur. Nam sæpè sollicitabat illa castissimum adolescentem ad stuprum, & ipse recusabat. *Per singulos dies mulier molesta erat adolescenti, & ille recusabat stuprum.* Tandem intrante quâdam die Ioseph in domum, illa apprehensa laciniam vestimenti eius, discebat dormiri mecum. Qui relicto in manu eius pallio fugit; cumque vidisset mulier vestem in manibus suis, vocavit ad se homines domus sue, &c. Postea retentum pallium ostendit marito revertenti domum. Vide hanc impudicam mulierem servasse pallium, ut suam libidinem tegeret; & ut eo ostenso innocentem Ioseph apud virum suum accusaret, eique suaderet, ut eum domo eijceret, & in carcerem conijceret. Ad illam sic Chrysostomus: *Habes apud te testimonium pudici victoris. Habebat, inquam, præ manibus, quo ejus libido convincebatur, & pudicitia Iosephi manifestabatur.* Nam, ut sapienter annotat Philo, si Ioseph vim dominæ voluisset inferre, ut ipsa assererat facile vestem suam, utpote scæmina, robustior servasset, imò è manibus scæminæ extorsisset. Erat igitur pallium indicium violentiæ à muliere pr-

Gen. 39. 10.

Verf. 12.

Serm. de Ioseph

fecta, & innocentiae Iosephi. Dico itaque: sicut hæc mulier hanc vestem ostentabat, ex qua colligi volebat Iosephi exterminium, undè potius colligendum erat patrocinium, cùm indè maxima ejus argueretur integritas; ita planè isti Pharisei & Sacerdotes indè colligebant Christum esse occidendum, undè colligere debuissent esse recipiendum & honorandum: dicebant enim;

Joan. xi. 47. *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit?*

Verf. 47. *Quid facimus, &c.* Existimant pessimi homines se nihil operari, ac terere tempus, si aliquid malum non operentur. Consueverant isti Iudæi Christum insectari, eique maledicere, ac contradicere; & quia fortè ab his aliquandiu abstinuerat; ideo, quasi se mutuo invitantes, ut iterum ad huiusmodi insectationes ac contradictiones revertantur, dicunt, *Quid facimus?* Qui ludo deditus est, & per aliquos dies non luserit; occurrenti ei alicui ex socijs dicet, *Quid facimus?* Quasi dicat, nihil facimus: nihil se facere putat, si non ludat. Similiter dicitur de alijs qui alicui vitio sunt dediti, qui nisi illud committant, nihil se agere putant; in hoc sunt dæmoni similes. Apud Marcum legimus, immundum quemdam spiritum hominem vexantem dixisse Christo, *Quid mihi & tibi Iesu fili Dei altissimi? adiuro te per Deum ne me torqueas.* Illum Dominus non torquebat; non

enim pœnis ejus alias adungebat, sed ideo dicebat se torqueri, quia ab eo non erat amplius ille homo torquendus; torqueri inquam se dicit, quando aliquem non potest torquere: undè de dæmone sic Chrysologus: Ille ma-

Serm. 76.

lis nostris gaudet, surgit ruinis nostris, nostris vulneribus convalescit, nostrum sanguinem sitit. Sic isti impij, sanguinem Christi sitientes, aiunt:

Quid facimus? Dicite: nescimus; Verf. 47. undè de vobis Christus, *Nesciunt quid faciunt.* Fratres Ioseph quid olim facerent, nesciebant, quando illum occidere cogitabant: tamen illum occidere meditabantur, quia eum procul ad ipsos accedentem intuebantur. Audi Scripturam: *Qui cùm vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitaverunt eum occidere.* Quasi dicat Scriptura: Si apud ipso eum habuissent, occidere non statuissent, & sanè cùm accessisset, non occiderunt, sed vendiderunt. Pulchrè de illis sic Ambrosius: Ideò insa-

Gen. 37. 18.

Lib. de Ioseph c. 3.

viebant, quia non appropinquaverat eis Christus. Nam si appropinquasset hic typus Christi, fratrem utique dilexissent. Sæviunt pessimi Iudæi in Christum, non procul distantem, sed apud eos versantem. Fratres illi licet cogitassent occidere typum, tamen non occiderunt, dum illum habuerunt; & isti audent, non tantum cogitant, occidere prototypum, sed & tandem occiderunt. Exclamet conquerendo, & conque-

Lib. 1. de
serm. bono.

queratur exclamando Augusti-
nus: O munde immunde, venit
qui te redemit, & turbaris: &
tunc vis eum perdere, quando ille
disposuit te liberare?

Illum cogitabant Iudæi in-
terimere, qui venerat eos & om-
nes redimere. Nesciebant quid
faciebant, ideo meritò dicebant,

Ioan. xi. 47.

Quid facimus? Illos sic alloquitur
Divus Leo: In istis insanum, cru-
entumque consilium tauri pin-
gues, vituli multi, frementes be-
stie, canes rabidi, ut morti aucto-
rem vitæ, & Dominum gloriæ
traderetis. Meritò his bestiis, &
præcipue tauris comparantur,
dum Christum occidere medita-
bantur. Sic vocantur à Psalmista,

Psal. 22. 13.

Tauri pingues obsederunt me. Tau-
rus dum cornu ferit, oculos clau-
dere dicitur. Isti etiam insur-
gentes in Christum, nesciunt
quid faciunt, qui oculos rationis
claudunt.

Verf. 48.

*Si dimittimus eum sic, venient
Romani, & tollent locum nostrum,
& gentem.* Timent iacturam bo-
norum temporalium, & ut pœ-
nam evadant, culpam patrare eli-
gunt, atque ita in utrumque in-
ciderunt. Testis est Augustinus:
Temporalia perdere timuerunt,
& vitam æternam non cogitave-
runt, & sic utrumque amiserunt.
Debiles sunt homines ad ferenda
mala pœnæ, fortes ad subeunda
mala culpæ: non curant evitare
culpam, sed pœnam. Hoc atten-
ditur in primo patente, qui post
commisam culpam, & dum

In hunc
locum.

quæreretur, ipse quærebatur,
dum ita loquebatur, *Timui, eo
quod nudus essem.* Non dixit; Ti-
mui, eo quod peccavi: magis ve-
recundabatur nuditate corporis,
quàm nuditate mentis. Hoc ob-
servavit Rupertus. Notandum
quod Adam culpam suam tacuit, *Gen. 3. 10.*
& nudum se esse questus est. Non
enim dixit: Timui, eo quod præ-
ceptum tuum prævaricatus essem,
sed eo quod nudus essem.

Idem contigit Caino, qui
quod fratrem suum occiderit,
numquam doluit, sed quod ob
id pœna illi erat subeunda. Magis
dolebat quod à facie terræ ei jce-
retur, quàm quod facie Dei pri-
varetur, antepponendo faciem ter-
ræ faciei Dei; *Eccc egis me à facie
terra, & à facie tua abscondar.* In
quem locum sic idem Rupertus:
Non enim Cain sibi Deum ira-
tum putat, timet ne agricolari
sibi non liceat. Non curabat
quod occidisset, in quo quidem
erat culpa, & timebat ne occide-
retur, in quo erat pœna. Nam
pertimescendo aiebat, *omnis qui
invenerit me, occidet me.* *Ibidem.*

Cùm Christus Apostolis di-
xisset, *unus vestrum me traditurus
est,* coeperunt omnes timere & cō-
tristari, ita ut unusquisque dice-
ret, *Nunquid ego sum Domine?* Iu-
das autem qui solus hanc machi-
natus fuerat impietas, solus ma-
nebat impavidus; & quasi de his
quæ dicebantur non curando,
comedebat, & manum suam in
parapside intingebat, cessantibus

E e e

cate-

Ibidem.

cæteris manducare, ut unusquisque posset Magistrum interrogare, Nunquid ego sum Dominus? Ita certè peccatores dum arguuntur, vel dum cæteri timent, & student ne in aliquod peccatum incidant, ipsi tamen comedunt, bibunt, lasciviant, nihil nisi de rebus temporalibus curant. Christus autem videns Iudam simulare, surdumque se ejus dictis præbere,

Ibid. V. 24.

addidit; *Verumtamen vobis illi, per quem filius hominis traderetur; bonum erat ei si natus non fuisset homo ille.*

Vers. 25.

Tunc Iudas audiens Christum loquentem de malo pœnæ ait, Nunquid ego sum Rabbi? Tacebat dum ageretur de malo culpæ; etenim maxima culpa, unus vestrum me traditurus est: at dum fit sermo de malo pœnæ, subito loquitur, tamquam magis pertimescens maledictionem, quàm id propter quod maledicebatur. Sic & omnes impij, quod peccent non curant, sed quod puniantur. De illo impio Iuda sic Chrysostomus: O obturata frons Italia de se audit, & recumbit: videt publicari suam sententiam, & adhuc manum porrigit ad buccellam.

Homil. I.
de Iuda
proditoro

Iudæi itaque pro nihilo ducebant Christum interficere, sed valdè timebant à Romanis interfici. Fortes se præbent peccatores ad ferendum pondus culpæ, imbecilles verò ad pondus pœnæ. Feret interdum aliquis pondus suorum peccatorum anno integro; & vix potest tolerare æstus febris per unum diem. Quanti

autem sit ponderis peccatum, ostendit Petrus dum de Christo sic ait, *Peccata nostra ipse tulit in corpore super lignum.* Vbi notandum est illud, *super*, idem significare quod, *magis*: quasi dicat Apostolus; grave erat lignum, maximi erat ponderis Crux, quam sibi bajulavit, sed magis peccata nostra, quæ ipse tulit in corpore. Sese offerunt isti Iudæi ad portandum pondus culpæ, dum clamant, *Sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Fortes sunt nostri humeri, & filiorum nostrorum ad portandam culpam, quam committimus effundendo hunc sanguinem, at non suppetunt nobis vires ad portandum, vel ad sustinendum Romanorum exercitum: nam *venient Romani, &c.*

1. Pet. 2. 24.

Mat. 27. 25.

Venient Romani, & tollent locum Vers. 48.

nostrum, & gentem. Avari avaros timebant. Quod autem fuerint avari Romani, indicat illud nomen, Roma; si enim per singulas litteras explicetur, idem est quod *radix omnium malorum avaritia.* Nam sumptu initiali litterâ cuiusque dictionis, formatum nomen Roma, quod quasi prophetice huic Urbi inditum est ob nimiam avaritiam, cui dum erat Gentilis studebat: & utinam modò Christiana non studeat. Verùm radix illa omnium malorum avaritia non tantum Romæ, sed & ferè ubique serpere cernitur.

1. Thim. 6.

10.

Vnus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esses Pontifex anni illius dixit eis: Vos nescitis quidquam,

Vers. 49.

*nec cogitatis. Imo quoque Cai-
phas nescit, nec cogitat, aut saltem
non capit quod dicit. Scit quid
dicat impiè, nescit quid dicat
sanctè: factus est veluti as sonans,
aut cymbalum tinniens. Cymbalum
quid sonet, ignorat, norunt verò
illi quos appellat. Sic Caiphas
quid sonaret ignorabat; novimus
nos quibus varicinium Spiritus
Sanctus aperuit. Audi Rupertum:
Cum esset Caiphas cymbalum
magnum, id est, Pontifex, clarè
tinnivit; quia videlicet virtutem
loquelæ suæ non magis advertit,
quàm tinnitum suum cymbalum
sentit. Illum igitur audiamus tin-
nientem.*

Verf. 50.

*Expedis ut unus moriatur homo
pro populo. Si hæc verba ritè ex-
pendantur, clarè videbimus, Cai-
pham non à semetipso hoc dixisse,
sed aliundè, nempe à divino
consilio emanasse. Dixit ergo,
Expedis, non dixit, Necessè est: non
enim deerant præpotenti Deo
alia media, quibus poterat genus
humanum redimere, sed mors fi-
lij ejus fuit magis conveniens;
undè August. Sanandæ nostræ
miseriæ convenientior alius mo-
dus non fuit, quàm scilicet mors
Christi. Vnde & ait,*

August.

*Ut unus moriatur homo. Non di-
xit, ut unus homo moriatur, sed, ut
unus moriatur homo. Convenien-
ter enim ponitur illud moriatur
inter illa duo, unus & homo: unus
enim non supponit pro homine,
sed pro Deo, qui unus est; juxta il-
lud, Audi Israël, Dominus Deus noster,*

Deut. 4.4

*Dominus unus est. Et Apostolus,
unus, ait, mediator Dei & hominum
Christus Iesus. Sumitur itaque unus
pro Deo; ac si diceretur: Expedis
ut unus Deus moriatur. Sed quia
Deus non potest mori, moriatur
homo, id est, fiat homo, & secun-
dum humanitatem moriatur.
Videamus igitur quid expediat.
Unus scilicet Deus, & homo, sunt
duo extrema; ad hoc igitur ut
homo Deo Patri reconcilietur,
& homo redimatur, ponatur u-
num medium inter illa extrema,
scilicet, moriatur, & dicatur, Expe-
dis ut unus moriatur homo. Expe-
dit, inquam, ut Deus fiat homo,
& moriatur pro hominibus, ne
omnes pereant.*

*Dixit, moriatur, non occidatur,
ut ostenderetur, quòd si Iudæi,
aut alij Christum non interfe-
cissent, morte naturali obiisset, at-
que hæc morte nos redemisset.
Hanc mortem Pater acceptasset
ad nostram redemptionem, ad
quam ordinabatur illa mors, i-
deò dicitur, moriatur. Dices: Si
nullus Christum crucifixisset &
occidisset, quando fuisset ipse
mortuus? Aliqui opinantur quòd
in senili ætate obiisset: alij verò
in virili, & quòd in eodem tem-
pore & momento fuisset natura-
liter mortuus, quo fuit crudeliter
crucifixus, quòd ego ita credide-
rim, salvo meliori iudicio. Nam
Christus non quia, & quando
Iudæi voluerunt, mortuus est; sed
quia, & quando ipse voluit. Quã-
do, inquit Ambrosius, Christus*

Ambros.

vult capitur, quando vult, elabatur, quando vult, suspenditur, quando vult, non tenetur. Sicut enim mors ejus prævifa & ordinata fuerat, ita & tempus quo mori debebat ordinatum erat. Cum itaque secundum communem omnium Doctorum, & totius Ecclesiæ opinionem, circa annum suæ ætatis trigessimum quartum fuerit Cruci affixus, & in eâ mortuus, sequitur quod si illum tunc nullus crucifixisset, in illâ eadē horâ quâ expiravit crucifixus, expirasset morte naturali.

Quæres præterea: Cur non dicitur, occidatur, aut crucifigatur, cum ejus crucifixio fuerit ab intellectu divino prævifa, & à Prophetis prænuntiata? Respondeo: fuit quidem Christi crucifixio prævifa, & sicut prævifa, ita à Prophetis prædicta, sed non erat ordinata & determinata, ita ut nisi Christum Iudæi crucifixissent, non redimeretur genus humanum; cum potuerit nos Christus solâ suâ morte naturali redimere, ut diximus.

Vndè notandum est, quod in morte Christi duo considerantur, scilicet, actio & Passio; actio est Iudæorum, Passio est Christi. In actione, id est, in occisione & crucifixione peccaverunt Iudæi, quod quidem peccatum, licet fuerit præscitum & permissum, non tamen fuit definitum & determinatum. Nam illud tantum fuit determinatum, quo genus humanum fuit redemptum: non est

autem redemptum pessima Iudæorum actione, sed amarissima Christi Passione. Ergo fuerat tantum Christi mors & Passio definita & determinata: actio autem Iudæorum tantum prævifa & præscita. Vndè D. Leo: Non

indè processit voluntas interficiendi, undè moriendi, nec de uno extitit spiritus, atrocitas sceleris, & tolerantia Redemptoris. Non impias furentium manus immisit in se Dominus, sed admisit. Et hoc pacto intelligitur, quod Domino de Iudæis à D. Petro dicitur, *Conveniunt facere, quæ manus tua, & consilium tuum decreverunt fieri.* Vide quod facere est activum; & fieri passivum: *facere* est Iudæorum; *fieri* autem divini consilij. Quid decrevit divinum consilium? Christum mori; idè dicitur, *moriatur.* Iudæi autem decreverunt Christum interficere, idè *conveniunt*, & c. & *collegerunt consilium.* Hoc Deus non decreverat facere; sed decrevit quod factum est, nempe Christi mortem, & Passionem: propterea ab eodem Apostolo de Christo dictum fuerat Iudæis; *Hunc, definito consilio & præsentia Dei, traditum per manus iniquorum affligentes interemisistis.* Non quod in Deo sit consilium, quatenus includit deliberationem, ut docet Divus Thomas, sed ut sonat decretum certum & stabile, quale illud esse solet, quod præcedit longa, atque attenta deliberatio.

Decrevit quidem Deus per uni-

Serm. 169
de Passi.

Act. 4. 27
& 28.

Act. 1. 13

1. 2. q. 14
art. 1 ad 2

unigeniti filij sui Passionem mundum redimere, Iudæorum autem impiam ingrati- tudinem non decrevit: quam etiam plurimis verbis prædixit, & acerrimè reprehendit; undè eloquentissimus Leo loco citato: Numquid iniquitas persequentium Christi ex Dei orta est consilio, & illud facinus quod omni majus est crimine, manus divinæ præparationis armavit? Non hoc planè de summâ Iustitiâ sentiendum est; quia multum diversum, multumque contrarium est id quod in malignitate Iudæorum est præcognitum, & quod in Christi Passione est dispositum. Traditus & crucifixus est Christus ex definito Dei consilio, quoad Passi- onem salutarem ex parte Christi; & ex certâ Dei præscientiâ, quoad actionem impiam ex parte Iudæ & Iudæorum: illorum ta- men ingrati- tudine & impietate usus est Deus ad optimum & ex- cellentissimum finem, nempe ad redimendum genus humanum. Hoc advertens August. sic scri- bit: Deus utitur cordibus malo- rum ad laudem atque adjumen- tum bonorum: sic usus est Iuda tradente Christum, sic usus est Iudæis crucifigentibus Christum.

Itaque non misit Deus filium suum in mundum, ut eum occi- derent Iudæi, quia hoc malum erat; sed ut pateretur mortem, quam Iudæi, Deo permittente, erant illaturi, quia Caiphas, qui Dei sententiam nesciens expressit

non est usus verbo activo, sed passivo; non enim dixit, *Expedit* Ioan. xi. 50 *ut unus moriatur homo*. Certum est enim Deum non intendisse, ut Iudæi Christum occiderent, quia id erat omnibus modis malum: voluisse tamen, ut Christus mor- tem ab illis injustè illatam susti- neret patienter. Similiter, vole- bat Deus, ut Tyranni Martyres torquerent; volebat tamen, & intendebat, ut Martyres pœnas ab illis illatas patienter ferrent, quia sicut actio erat mala, & in- visa Deo, ita Passio erat bona, & Deo gratissima.

Dices: Si huiusmodi crucifi- xio, in quantum est Passio, fuit à Deo determinata & decreta, quomodo poterat executioni mandari nisi ab aliquibus? Ergo videntur Iudæi non peccasse, quando Christum crucifixerunt, quia sic decretum divinum ad- impleverunt. Respondeo, Iudæ- os in hac actione numquam in- tendisse Dei adimplere decretum sed suum in Christum explere o- dium; volebant illum de medio tollere, ac ejus, si potuissent, me- moriam delere; idè clamabant, *Tolle, tolle, &c.*

Peccaverunt igitur Iudæi, tum quia odio Christum cruci- fixerunt; tum quia absque expref- so Dei mandato illud attentä- runt. Licet enim eis & omnibus exploratum ac notum fuisset, ita Christi crucifixionem esse à Deo determinatam, ut sine illâ non redimeretur genus humanum;

Ecc 3 nulli

Ioan. 19. 15

Ibidem.

August.

nulli tamen hominum licitum erat Christum crucifigere, nisi expresse id ei præciperetur à Domino. Peccasset Abraham, si absque Dei iussu proprium filium immolare attentasset: sed non peccavit, quando ad illum immolandum se præparavit, ut mandato Dei obtemperaret. Sic non peccassent Iudæi, si, omni deposito odio, Deo paruisent filij Crucifixionem imperanti; sed peccarunt, quia divinum mandatum non expectarunt. Nullo igitur accedente Dei mandato, nullus debuit Christum interficere.

Iudæi impiè egerunt, qui Christum absque aliquo divino mandato semel crucifixerunt: quomodo tu non impiè ages, qui sæpè peccatis tuis illum crucifigis? Audi Paulum de peccatoribus loquentem, rursus crucifigentes sibi metipsis filium Dei. Homo enim dum peccat, facit rursus id propter quod Christus crucifixus est, vel, quoties peccat, toties dat causam Crucis, & mortis Christi.

Quare, nisi Christi mors tam efficax fuisset, ut ad omnia omnino peccata post quantavis sæcula futura & iteranda se extendisset, oporteret Christum toties mori & crucifigi, quoties peccant homines, sicut Aaronica sacrificia & victimæ toties mactari, & offerri debebant, quoties Iudæi peccabant. Cum ergo peccas, quantum in te est, das occasionem, ut iterum Christus crucifigatur. Iussè Dominum de te conquerentem inducit Divus Bernardus: Nonne satis pro iniquitate tuâ afflictus sum? Cur addis afflictionem afflictio? Magis aggravant me vulnera peccati tui, quàm vulnera corporis mei. Mori potius in posterum, quàm Deum offendere eligamus, cum jam semel pro nobis tam acerba pertulisse sciamus. Nam teste Gregorio, Tantò Deus ab hominibus digniùs honorandus est, quantò pro hominibus indigna suscepit. Illum inquam diligamus, ut tandem illo perfruamur. Amen.

D. Bern.

In quadam
epist.

Hebr. 6. 6.

FERIA

407

DOMINICA IN RAMIS PALMARVM.

Cum appropinquassent Ierosolymis, & venissent Bethphage ad montem Oliveti, tunc IESVS misit duos discipulos suos. Matth. 21. 1.

HODIE vidimus processionem, audiamus Passionem: vidimus plausum, audiamus luctum: plausum in populo, luctum in Christo; plaudit populus, quia ad illum venit Christus; luctet Christus, quia ei contrarius futurus est populus. Ecclesia, inquit Bernardus, processionem novam quandam & miram conjunctionem addidit Passionem, nam processio plausum habet, Passio luctum. Ideo fit hodie mentio luctus & Passionis Christi, quia iam lata erat in eum sententia mortis. Iam enim dictum erat à Caïpha, *Expedi ut unus moriatur homo pro populo, &c.*

Quod & receptum, & à toto Iudeorum consilio approbatum, & executioni mandandum erat. Iam publicè cautum erat, ne quis eum admitteret, & reciperet, opemque præberet; iam ingressus templi & civitatis ei prohibebatur; iam veluti reus ab omnibus habebatur: sed his non obstantibus,

imò omnibus acclamantibus, & cum ramis eis obviam procedentibus venit in Civitatem, ingreditur templum, non satellitum, sed discipulorum tantum stipatus catervâ, & asello vectus, & tamen à nemine capiebatur; quia non quando, & quia illi voluerunt, sed quando & quia ipse voluit, moriebatur. Instante igitur ejus morte, Ierosolymam ingressurus, venit Bethphage: sic enim narrat Evangelista,

Cum appropinquassent Ierosolymis, & venissent Bethphage ad montem Oliveti, tunc Iesus misit duos discipulos, &c. Cum autem ad illum montem Oliveti pervenisset, ibi cum lachrymas emisisset; narrat Lucas, quòd videns Civitatem flevisse super illam. Divus Chrysostomus. Dominum plorantem, atque ejus candidum vultum lachrymis madidum meditatur, eumque sic mirabundus alloquitur. Qualis illic eras Domine Iesu, quàm croceus quàm decorus, fonte purior, nive candidior, Lunâ clarius, Sole candentior? Et ecce inter hæc Christe Iesu, Domine Deus flevisse narraris? Quid lachrymæ istæ por-

Matth. 21. 1.

Luc. 19. 41.

Hom. de Lazar. 10. 3.

por-

Serm. 1 in
Ram. Palm.

Ioan. 11. 50.

portendunt? Expende hæc ultima verba, *Quid ista lachryma portendunt?* Revera Christi lachrymæ magnū aliquid portendebant. Quando Christus lachrymatus est in morte Lazari, tunc flebat cum flentibus; nunc autem plorat cum gaudentibus; aliquid igitur iste fletus portendebat.

Primò portendebant istæ lachrymæ, deflendam esse futuram hujus Civitatis cladem, quam Christus prævidens flevit, ut doceret nos præsentēs calamitates flere, cum ipse futuras desleat.

Serm. 16. in
Cant.

Vndè Bernardus: Salvator videns Civitatem Jerusalem, & prævidens ruituram, flevit super eam: & ego propriam, & quæ in præsentem est, desolationem non sentiam? Ille flevit compatiendo, & ego non flebo patiando? Flendq itaque Dominus optabat istos flere. Nam secundum Chrysologum, Deus esurit gemitus delinquentium, sitit lachrymas peccatorum. Esurit autem gemitus, non sibi, sed nobis; optat nostras lachrymas, ut eas remuneret.

Serm. 9.

Quando audio Christum flevisse, recordor eorum quæ apud Ieremiam dixerat, *Divisiones aquarum deduxit oculus meus in conversione filia populi mei.* Nota, *Divisiones aquarum.* Sicut enim ab olitore dividuntur aquæ ad irrigandum olerum areolas; ita Christus aquam suarum lachrymarum dividebat, eamque deducebat ad unumquemque peccatorem, quādo pro unoquoque flebat. Lachry-

Vlt. J. 48.

matur etiam, ut ostendat nihil in hoc mundo esse, quod nos ad fletum ad mœsticiam non moveat; potissimum si hæc temporalia spectentur. Hoc agnoscebat, qui dicebat: *Dies mei sicut fumus transierunt.* Quæ verba attendens Chrysostomus sic scribit: Nonne vides etiam corporis oculos, cum in fumo remorantur lachrymas semper effundere? Sic mentis oculus, si in fumum secularium negotiorum fuerit ingressus, ad innumera mala lachrymabitur.

Psal. 104. 16.

Hom. 2. in
Matth.

Assignans Sapiens unicuique rei suum tempus, ait, *Omnia tempus habent; tempus flendi, & tempus ridendi.* Tempus flendi præponitur tempori ridendi, non tantum quia homo prius incipit nascendo flere, quā ridere; sed etiam quia tota vita præsens est tempus flendi. Vndè Christus, *Beati qui nunc flētis, quia ridebitis:* id est, beati qui tempore flendi, flent, quia ridebunt tempore ridendi. Cur autem non debeamus hîc ridere, sed flere, indicat Bernardus, cum de seipso sic loquitur. Firmum est mihi propositum numquam ridendi, quousque audiam ex ore Dei illa verba, *Venite benedicti:* neque à fletu desistam, donec liber sim ab illâ sententiâ, *Discedite maledicti in ignem æternum.* Luctus enim arcet peccata. Verè cecinit Ovidius

Eccle. 3. 1.
& 4.

Lucæ. 6. 21.

Bernard.

Matt. 25. 34.

Ibid. V. 41.

*Veneris damnosa voluptas
Non solet in mæstos sæpè venire
choros.*

*Pectora dum gaudent, nec sunt
attata dolore,*

Ipsa

*Ipsa patens; blanda tunc subit
arte Venus.*

Præterea istæ Christi lachrymæ portendebant venturos Romanos, vel exercitum Romanorum. Vndè observat Baronius, quòd ubi Christus cœpit lachrymas fundere, fuit locus castrametationis Romanorum; ibi enim Romani castrametati sunt, dum Ierosolymam obsederunt. Habent Christi lachrymæ vim attrahendi. Ploravit Christus in suâ nativitate, juxta illud, *Primam vocem emisit plorans*, & suis lachrymis traxit ad se pastores ac Magos. Ploravit dum Lazarum resuscitavit, & lachrymatus est, & his lachrymis non tantum Lazarum, sed & multos Iudæos attraxit; *Multi enim ex Iudæis crediderunt in eum*. Ploravit in Cruce, nam cum clamore valido & lachrymis exauditus est pro suâ reverentiâ, & suis lachrymis traxit omnia ad se; *Cum exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum*. Nunc plorat, & his lachrymis volebat ad se trahere cives Ierusalem: sed noluerunt trahi, id est, converti. Interim non fuerunt infructuosæ istæ lachrymæ; sed cum sint virtutis attractivæ, traxerunt tandem Romanorum exercitum, qui ibi hanc Civitatem obsederunt, ubi oculi Domini lachrymas effuderunt. Asservantur istæ lachrymæ, *Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo*, suamque semper habent vim attrahendi. Si eis o peccator non traharis & conver-

taris, trahent super te gravissimam punitionem. Idèò fundit lachrymas, ne fundat pœnas. Lachrymatur, inquit Augustinus, propter obstinatos. Pro omnibus effudit suum Sanguinem; sed pro obstinatis necesse erat ut lachrymas effunderet. Verùm lamentetur Bernardus. Videmus sletum multum, & fructum nullum. Plerimæ sunt Christi lachrymæ, & paucæ ad eum convertuntur animæ; & ad hoc veniebat, & intrabat Ierosolymam, ut Ierosolymitani venirent ad eum. Antequam autem veniret, duos præmisit discipulos, ad solvenda duo animalia, & sibi adducenda.

Quia Dominus his opus habet. Ostendit se Christus Dominum omnium, quando venit ut moriatur pro omnibus, quia quando pro omnibus moriebatur, tunc postulare à Patre jubebatur. Audi: *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam*. Modò in brevi moriturus incipit postulare, & postulat id quod novit hanc suam hæreditatem significare, pullus enim gentes præfigurabat. Dominus etiam postulavit, quando moriendo se humiliavit, & pro inimicis oravit. Dicat igitur Rupertus. Audito verbo, *Postula à me*, modum postulationis debemus nosse. Quomodo nisi moriendo postulavit? Humilitas ejus Passionis, postulatio fuit.

Nemo tanto Domino denegat, horum animalium dominus li-

Fff benter

August.

Bernard.

Verf. 9.

Psal. 2. 8.

Rupert.

Sap. 7. 3.

Ioan. 11. 35.

1bid. 45.

Hebr. 5. 7.

Ioan. 12. 32.

Psal. 55. 9.

benter dat illa. Ipsi etiam in Cruce existenti nemo denegavit; petit pro crucifigentibus veniam à Patre, conceditur: petit potum, & dederunt ei bibere. Moribundo Domino nihil denegatur, & te ipsum ei denegas, qui te ipsum petit, quasi teipso indigeat? Petit à te cor, *Fili prabe mihi cor tuum*, non quòd corde indigeat, sed ut præbenti tibi, cor mundum reddat. Petit linguam, aures, manus, pedes tuos, petit quæ possides; nam *Dominus his opus habet*: id est, si dederis, si ei offeras, illum tibi devincies, ac si illis opus habuisset. Audi Hugonem: Tota vita iusti est, accipe & redde. Redde ergo ô homo, quod accepisti, id est, accepisti oculos, linguam, aures, manus, cor; illa Deo redde, à quo accepisti: vel his utere ad Dei gloriam, & ad salutem animæ tuæ & proximi: nam *Dominus his opus habet*.

Verf. 3.

Dominus his opus habet. Christus Iesus cum sit universorum Dominus, & huius Domini sit terra & plenitudo ejus, his propriè non indigebat animalibus; sed ideo dixit se indigere, ut illorum Dominum posset tali beneficio sibi devincire. Nam interdum Dominus petit ab homine, non quòd petito indigeat, sed ut dando, illum homo obligare valeat. Dicit se opus habere his, quæ videt nos possidere, ut dantibus nobis, ipse det quod non habemus. Non indigebat olim Deus Isaac, quando præcepit

Abrahamo, ut illum sibi offerret in holocaustum; sed ideo voluit præcipere, ut posset Abrahamus accipere. Quid accepit? Benedictionem, *Benedicam tibi*; posterorum multiplicationem, *multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli*; bonorum possessionem; *possidebis semen tuum portas inimicorum suorum*. Quare? *Quia obedisti voci meæ*. Ibid. V. 8. Vide quid accipiatur, quando Deo obtemperatur.

Volo hoc observes: Christus pridie quàm pateretur, Corpus suum dedit discipulis; cur non longè antea, vel postquam passus est, sed suâ imminente Passione? Ut ab eis exciperetur, & ut ita dicam, in eis protegeretur, & à quærentibus absconderetur. Hoc tibi clariùs patebit hæc similitudine. Si quis videat ministros Iustitiæ insequentes se, solet januam alicujus domûs percutere, ut in eâ possit se abscondere, atque ita hujusmodi ministros evadere; si ei aperiatur, & ibi recipiatur, maxime à recipienti obligatur, quia per eum occultatur. Ità Dominus Iesus videns se mox capiendum à Iudeorum ministris, voluit Corpus suum sub speciebus panis, delitescere, ut illum valerent discipuli recipere, illumque ab inimicis protegere. Non indigebat quidem tali receptione, qui ultrò sese offerebat Passioni: sed ideo voluit, ut ipsum, tamquam quærentem se abscondere, recipere-mus, ut hoc pacto illum nobis devinciremus. Hoc videtur innue-

Lib. 3. de
operibus
Spiritus.

re Rupertus, dum hujus receptionis causam assignans ait; ut compatienti afflictu corporis hujus traditionem, & sanguinis hujus effusionem reciperemus. Itaque eodem quo nos sibi devincit beneficio, devincitur, quotiescumque à nobis dignè recipitur. Præcepit igitur Dominus, ut solverentur hæc animalia, ipsaque adducerentur, ac si illis opus haberet; ut hoc pacto dimittentes, & adducentes, aliquod ab eo beneficium reciperent.

Non enim dubito illos fuisse remuneratos, cum & ipsamet animalia quæ Iesum portarunt, etiam mercedem reportarint. Audi Divum Bernardum: Asello Christum portare maximus honor est; at quàm erit sine metu luporum! quàm non timebit periculum, aut præcipitium sub tanto rectore! Non debuit à lupo devorari, sed ab omni periculo liberari, à quo Christus voluit portari. Et non tantùm asellus suam recepit mercedem, quòd Christus super eum sedit, sed & palma illæ, de quibus turbæ cadebant ramos, ut Domino ingrediente sternerent in via, suâ non caruerunt mercede: nam eam obtinuerunt ab universis malis securitatem, quâ in medio Ierosolymitano excidio, quando arserunt campi, illæ incolumes perseverarunt. Quid de unâ illarum dicat Divus Cyrillus, audiamus. Palma quæ est in valle testatur, quæ exhibuit ramos his

qui tunc benedixerunt Christo. Quid testatur? Multa quidem, sed præcipuè, Deum adeò esse beneficiorum memorem, ut etiam ratione & sensu carentia suam receperint mercedem ob beneficia ipsi exhibita, quibus tamen non egebat. Indè colligitur quale præmium homo consequatur, si Domino obsequatur.

Observandum est, hujusmodi pullum non unum Dominum, sed plures habuisse, ut testatur Lucas, dixerunt domini eius ad discipulos: quid solvitis pullum? Quæ- runt quid solvatur, non queruntur si non pascatur: omnes occupantur ut in bivio alligetur, & nullus ut in rivo adaquetur; plures habent ejus dominium, sed ipse nullum habet præsepium. Hæc consideratio est D. Athanasij sic scribentis; Qualis est hic pullus, qui non unum Dominum habet, sed plures? Nonne si mente præditus esset, sufficeret ei si unus Dominus assideret? Nunc autem complures sunt ejus Domini, & nullius eorum negotia obit; nemo eorum abscedit, imò nullum illis aliud opus in manibus, omnes pariter non in aliud occupati sunt, quàm ut asellum in bivio alligent. Asinus interea præsepe non habet, diversorium non habet, non est qui in forum descendat, id tantummodo agitur, ut pullus vinciatur.

Hic asellus repræsentat peccatorem, qui tot subijcitur Dominis, quot vitijs, quæ quidem vitia

Fff 2

non

In Psal 90.

Ioan. 12. 14.

Catech. 10.

Luc. 19. 33.

In hunc
locum.

Luc 19.30
Mat. 28.18.

non te pascunt, nec tui curam gerunt, sed tantum ligant, ut ligatum te ad infernum detrudant; ab illis qui non solvitur, nisi per eos quibus dicitur, *Solvite & adducite mihi, &c.* & illud; *Quacumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælis, &c.* Te ô peccator Dominus opus habet, aut saltem dicit se opus habere: sed tu potiùs illo opus habes: fac solvaris, ut salueris: at non poteris solvi à peccatis, nisi confitearis peccata.

Verf. 3.

Dominus his opus habet. Si Christus omnium Dominus, qui bonorum nostrorum non indiget, tamen ut vaticinium illud adimpleret, opus habuit his animalibus, quis reperitur in hoc mundo qui multis non indigeat? Ollendit igitur Dominus his verbis, neminem esse qui aliquibus non indigeat. Perperam dicebat ille apud Ioannem, *Dives sum & locupletatus, & nullius egeo.* Idè dictum est ei, *Nescis quia tu es miser, & pauper, & cæcus, & nudus, &c.* Si miser, misericordia indigebat: si pauper, quo viveret opus habebat: si cæcus, ductore & baculo: si nudus, vestimentis indigebat.

Apoc. 3. 17.

Et licet quis multis abundaret divitijs, sanitate gauderet, pace, & tranquillitate frueretur, tamen adhuc aliquo indigeret. Fertur quemdam cordatum & prudentem virum, cum pluribus in dies, maioribusque à Rege suo beneficijs afficeretur, interrogatum, quid amplius optare

posset, nihil, respondisse, nisi clavum unum; significare volentem, timere se volubilitatem illius rotæ, & mundanæ felicitatis; ne, qui in summo erat rotæ, mox ad infima præcipitaretur: quocirca optabat clavum, quo infixio totam ejus volubilitatem sisteret. Verùm ita fortuna, ac omnia humana rotant, ut nullo clavo retineri valeant. Audi quemdam apud Plutarchum, post deperditas opes. Sciebam precarias me opes, nec trabali clavo fixas, ut aiunt, possidere. Omnes indigent hujusmodi clavo: qui abundant divitijs, vellent eis figere clavum, ne unquam possent eas perdere; sed non habent: similiter & hi qui gaudent sanitate, pace, aut aliâ prosperitate.

Lib. de
tranquil
animæ,

Nihil in hoc mundo fixum. Quis ergo, inquit Bernardus, sperare jam debeat in incerto gloriæ temporalis, cum videat, in ipso quoque, qui peccatum non fecit, creatore temporum, & conditore universitatis, post tantam exaltationem, tantam nihilominus sequi humiliationem? In eadem enim Civitate, à plebe eadem, & eodem tempore divinis est laudibus honoratus; postmodum verò interrogatus, contumelijs & tormento cum sceleratis deputatus est. Hic est transitorie finis lætitiæ, hic fructus gloriæ temporalis.

Serm. 1. in
Ramis Pal.

Hoc autem totum factum est, ut Verf. 4. & 5. adimpleretur quod dictum est per Prophetam dicentem: Dicite filia Sion: Ecce

Zach. 9. 9.

Ecce Rex tuus venit tibi. Hoc à Zacharia prædictum fuerat his verbis: *Exulta satis filia Sion, iubila filia Ierusalem: Ecce Rex tuus venit tibi, iustus, & saluator, & ipse pauper, & ascendens super asinam, & pullum filium asinae.* Ex hac prophetiâ apertissimè colligitur Christum verum esse Messiam. Nam, ut no-

Traët. de
testim con.
tra Iudæos.

tat Gregorius Nyssenus, quis regum unquam asinae insidens, Ierosolymam inuestus est? Declaratur etiam verus esse Messias, dum non tantum adimplet quæ de se scripta erant, sed etiam illa adimplendo, alia prædixit quæ adimplenda sunt. Hoc observare facit Chrysostomus, dum sic scribit. Tu verò diligenter expende, quot mirabilia peragit, & quot prophetias adimplevit. Asinam inventuros prædixit, neminem prohibiturum, & omnes tacituros affirmavit, &c. Duplicem prophetiam, alteram opere, alteram verbis adimplebat: opere quidem, quòd super asinam sederit, verbis verò, quia scriptum est à Zacharia, quòd in Asina sicut Rex sedebit, &c. Interrogatur ergo Iudæus, quisnam Regum asina vectus, Ierosolymam intraverit? Neminem profectò præter Christum dicere possunt. Tu verò etiam admirare, quomodo tam à Zacharia, quàm à Davide ad unguem ista prædicta fuerant.

Vers. 5.

Ecce Rex tuus venit tibi. In hoc maximè Christus dignoscitur Rex, quia non sibi, sed nobis

venit, hoc enim maximè regium est, ut Rex non sibi, sed suis vivat, non sua, sed suorum subditorum negotia peragat. In hoc differre Tyrannum à Rege ait Basiliius, quòd ille sua commoda quomodocumque, & undecumque respicit; hic subditis consulere tantum quærit. Sed quis ita regius invenitur, qui non sua quærat? quis adeò subditorum saluti insudat, ut nihil expectet? Sanè Tertullianus forensibus negotijs dimissis, uni sibi vacans, hoc usurpabat vulgò dictitatum: *Erat olim ista sententia; nemo alij nascitur moriturus sibi.* Quasi hoc sit omnibus insitum morituris, quòd sibi nascantur, quòd sibi vivant. Unus Christus Dominus verus, & solus omnium Rex, qui nec sibi nascitur, nec sibi moritur; sed etiam moribundus venit suis. Ideò notanter dictum crediderim in præsentia, *Ecce Rex tuus venit tibi*, quando Ierosolymis occidendus accedit, quando inimicorum sese offert insidijs, quando se nefarijs tradit iudicijs, non sibi mortem timet; sed nobis mortem proficiam assumit.

Lib. de pal
lio.

Vers. 5.

Existente Christo in Cruce clamitabant Pharisei, *Si Rex Israël est, descendat de Cruce.* Quos eleganter pungit Bernardus. Imò verò, quia Rex Israël est, titulum regni non deserat, virgam Imperij non deponat. Quidni? adeò regium est mori? Cur mors regni titulus dicetur? quando

Mat. 27. 42.
Serm. 5. de
Pass.

Fif 3 ad

ad regium culmen mors ibit? Servi moriuntur, mancipia intereunt, & morserit regni titulus? Equidem servi moriuntur sibi, ut qui sibi etiam vivunt; verum Christus Rex omnium, & Salvator nihil accipit sibi, etiam nobis moritur. Quocirca noluit descendere de Cruce: unde pulchre Ambrosius; Noluit, inquit, descendere, ne descenderet sibi, sed moreretur. O unicus Rex Israël, & verus Rex universæ creaturæ, qui nihil sibi accipit, & mori & vivere donat suis. Quid autem nobis inde colligendam sit indicat Chrysostomus. Si intellexeris, venit tibi: si non intellexeris, veniet contra te. Intellige igitur quæ dicta & facta sunt tibi à Domino, si illum nolis tibi reddere adversarium, quem potes tibi habere proficuum, ne veniat contra te, qui tibi venit.

Verb. s. Venit tibi. Vnicuique nostrum illud dici potest; Christus venit tibi, quia si solus quis fuisset in mundo, pro illo solo incarnatus fuisset Dei filius, & pro illo mortuus: totum illud pro unico operatus fuisset, quod pro omnibus. **Bernard.** Dicat igitur Divus Bernardus: Totus es meus, Domine Iesu, & in meos usus consumptus. Mihi venisti, mihi incarnatus es, mihi natus, & in præsepio reclinatus, mihi in Ægyptum fugisti, mihi jejunasti, mihi hodie Ierololymam intraisti, & super pullum & asinam sedisti; & mihi flevisi, mihi sanguinem sudisti, & mortem

subijisti, mihi corpus tuum dedisti: mihi denique in cælum ascendisti: dixisti enim; *Expedi vobis ut ego vadam. Si venias, si vadas; mihi venis, mihi vadis.* Totum tuum meum est, totus tu mihi; sic totum omnibus quod totum singularis. Ioan. 16. 7.

Verius itaque de Christo dicere possumus, & debemus, quod Ioseph de hero, & de Domino suo, dum ad stuprum induceretur: *Ece Dominus meus, omnibus mihi traditis, &c.* Quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum? Valdè ponderat Divus Ambrosius illud, *Quomodo possum?* quasi diceret: tot & tanta sunt beneficia mihi à Domino meo collata, ut quodammodo mihi auferant in eum peccandi potestatem; & si non potestatem, tamen auferunt voluntatem. Similiter omnibus nos ad peccatum inducentibus respondeamus, *Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum?* Genes 39. 8. & 9. Quidquid enim Dominus Iesus habuit, mihi tradidit; suam me paupertate ditavit, suo me refecit jejunio, suam morte me vivificavit, suo sanguine me redemit, *Quomodo ergo possum hoc malum facere?* Si à carne tuâ teneris, si ab aliquo, vel ab aliquâ ad malum solliciteris, dic, *Quomodo possum?* Numquâ Dominus Ioseph pro illo passus fuerat; nihil præter domus suæ administrationem ei contulerat, hoc solum quod in domo habebat ei commiserat; & propter humi-

Ibidem.

jusmodi viriliter dominæ sollicitanti restitit. Si consensum præbuiſſet, in carcerem detrusus non fuiſſet; sed maluit incarcerationi, quàm mœchari; & tu audes in Christum peccare, qui tanta tibi contulit, & tam acerba pro te pertulit?

Verf. 9.

Hosanna filio David. D. Chrysostomus & Divus Euthymius dicunt, etiam pueros sugentes ubera dixiſſe, *Hosanna filio David.* Quod probant, & colligunt ex

Mat. 21. 15.

his quæ dixit Matthæus: *Videntes autem Principes Sacerdotum, & Scriba pueros clamantes, & dicentes, Hosanna filio David, indignati sunt.* Præterea probatur ex eo loco

Psal. 8. 3.

Pſalmiſtæ, quem Christus in ipſo ſuo ingreſſu attulit; *Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem:* vel, ut alij legunt, *Ex ore infantium & lactentium fundasti sortitudinem.*

Fortè enim fuit hoc puerorum testimonium, ad confundendum Phariſæorum convitium. Miratur & quærit Chrysostomus, cur David, & ipſe Christus prætermiſſis alijs miraculis, hujus puerorum præconiij meminerint. Quam ob cauſam, inquit, alijs prætermiſſis miraculis, mortuorum Reſurrectione, dæmonum expulſione, nunc puerorum miraculi meminit? Quoniam illa quidem etiam antè facta ſunt, & aliquid inter ſe commune habuerunt: ſuſcitatus eſt enim mortuus ſub Eliſæo, & dæmon per David expulſus eſt; chorus autem infantium & lactentium nunc

primùm locutus eſt. O concentum perfectiſſimum! Nullus eſt chorus muſicus abſque pueri voce. Intrante Domino Ieroſolymam, non benè, nec perfectè cantaret populus; *Hosanna filio David, Benedictus qui venit in nomine Domini,* ſine infantilibus vocibus. *Le motet ne pouvoit eſtre accompli & parſait ſans ces voix pueriles, qui chantaient le deſſus.* Verè ex ore infantium perficitur laus, perficitur chorus. Magiſter enim & director iſtius chori erat Spiritus Sanctus.

Verf. 9.

Christo Domino venienti, & Ieroſolymam intranti, reſervabatur ille puerorum chorus. Ipſe enim ſemper habuit, & alios vult habere parvulorum curam. Tres pueri juiſſu Regis in fornacem ignis conijciuntur; ſed à Domino mirabiliter eripiuntur. Pueri, inquit idem Doctör, jaſtantur in flammis; ibat circa innocuos pedes novo libramine temperatus artiſex ignis, & tot circumvolans paſtus, ſola conſumere vincula laborabat. Ignis quidem hos pueros aſſumpſit, ſed non conſumfit: aderat qui illos protegebat, de vinculis conſumendis laborat; quibus conſumptis expediti pueri, Dei magnalia decantabant, & alia etiam inanimata Dominum laudare, & benedicere invitabant. Sed quod Sol, Luna & ſtellæ, maria, flumina, terra, & cætera hujusmodi non potuerunt, pueri Ieroſolymitani perfecerunt; idè dicitur, *perfecisti laudem.* Tunc laus

Psal. 8. 3.

perfi-

In hunc locum.

perficiebatur, quando à non perfecta ætate cantabatur.

Sæpiissime animo meditatus sum, cur Deus regnum ab Israëlitis ablatum Romano crediderit Imperio; & dum recolo ultimos Iudæorum Reges, in quibus Dei Regnum stetit, & translatum est ad Romanos, & primum Imperatorem qui accepit Ecclesiæ tutelam; incidi in Herodem & Constantinum. Ille ita desæviit in pueros, ut 14. millia occiderit, & nec proprio filio pepercerit: hic adeò in pueros benignus exitit, ut mallet lepra consumi, quàm vel unius pueri nece fœdari; sicque quos ad mortem alligatos vidit, solvi præcepit, matribusque cum muneribus reddi. Puerorum igitur osori & interfectori eripuit Deus Ecclesiæ regnum; & illud credidit Romanorum Imperatori, utpote in pueros benefico. Hoc annotavit Berengosius Abbas; Herodes iniquens, sempiterni Regis ortum molitus extinguere, in cervices infantium gladium suum solebat cruentando distringere. Constantinus verò mitiorem se illis volens ostendere, mucronem suum

à cervicibus infantium pia cœpit devotione suspendere. Haud dubiè, si tunc ille Herodes vixisset, istos infantes Domino acclamantes & benedicentes occidisset. Si enim infantes non fantes occidit, quomodo non interficeret fantes, & illum, quem ipse interficere quærebat, laudantes?

O sælices infantes, qui antequam suum agnoscerent genitorem, omnium laudabant Redemptorem: & priusquàm scirent vocare patrem, filium Davidis vocabant Messiam; & qui nondum noverant panem à matre postulare, salutem à Christo postulabant; & illum benedicabant, quem postea patres eorum blasphemabant: eumque confitebantur, quem parentes eorum erant negaturi: sælices, inquam, qui labia ab uberibus amovebant, ut Christum respicerent, ac papillas libenter deserebant, ut liberiùs Hosanna promerent. Iungamus nos puerili choro Deumque nunc laudemus, ei que inserviamus, ut cum Angelorum choro in æternum laudare valeamus. Amen.

Lib. 3. de
Juvent.
Crucis. c. 5.

FERIA

417

FERIA SECUNDA

MAIORIS HEBDOMADÆ

Quare unguentum hoc non venit trecentis denarijs, & datum est egenis? Ioan. 12. 5.

Proy. 3. 27.

RECLARVM est illud Sapientis consilium: Noli prohibere benefacere eum qui potest, sed si vales, &

ipse benefac. Noli oblatrare iusto, &c. Non hoc observavit, qui sic murmuravit: *Quare hoc unguentum non venit trecentis denarijs, & datum est egenis?* Narrant tres Evangelistæ, & præcipuè hodie Ioannes, quod recumbente Iesu in domo Simonis Leprosi, & accedente Mariâ Magdalena, cum alabastro unguenti pretiosi, illudque super caput Christi Domini effundente, domus impleta est ex odore unguenti. Domus illa implebatur ex odore unguenti, & anima Iudæ ex odore argenti: unguentum dolebat, qui argentum redolebat. Trecentos enim denarios odoratus est. Suavissimus odor avaro, odor est pecuniæ: undè

Ioan. 12. Ver. 1.

Satyr. 1. 6. Iuvenalis. *Lucris bonus est odor ex re qualibet.* Quod ignis est auro, id aurum est homini: probatur aurum igne; probatur homo auro. Qualis esset Iudas, probatur marsupio: propter marsupium, factus est dæmonis mancipium.

Dices: Cur Christus Iudæ marsupium tradidit, cum sciret pecunias furaturum? Respondetur, Deum beneficia in hominem conferre, etsi videat illis abusus. Cum bonus erat Iudas, crumenam illi tradidit: suâ culpâ in avaritiam corruit, & beneficio, simul & officio abusus est. Divus Chrysostomus putat ideò fuisse Iudæ traditam crumenam, ut tolleretur proditoris materia. Neque enim, ait, poterat dicere pecuniarum id cupiditate fecisse: sufficientes enim loculi esse debebant, qui ejus satisfacerent cupiditati, &c. Idem opinatur Euthymius: Propter imbecillitatem inquit, Iudæ, permisit illi Christus servare marsupium, ut inde suam foveret avaritiam, & ob eam non incideret in proditionem. Volebat Dominus Iesus Iudam quidem satiari, non furari: crumenam ei tradidit, ne ipse Magistrum traderet. Multis Deus largitur bona, ne faciant mala: sed mali bonis concessis abutuntur, & in mala innumera labuntur. Iudas propter marsupium, factus est dæmonis mancipium. Post itaque acceptam crumenam rap-

Hom. 64. in Ioan.

pro evasit, deinde murmurator,
& tandem proditor.

Verf. 4.

Dixit unus ex discipulis eius, Iu-

**Homil de
Prod. lud.**

das Iscariotes. Proditor iste, dicebatur Iscariotes, ab Ischara oppido Iudææ. Hoc attendens Divus Chrysostomus sic scribit: Quid mihi ejus patriam dicis? utinam ipsum quoque nescisse li-

Per. 4. Cin.

cuidet. Verumtamen, ut alibi diximus, non sine causâ cognominatus est Iscariotes. Nam teste D.

Lib 6.in
Matth.

Paschasio, Iſcariotes memoriam
mortificavit. &c. Voluit igitur

Ex vico.

Dominus, ut iste proditor, Isca-
riotes cognominaretur, ut jugi-

Ibidem.

ter mortis recordaretur. Vnde
etiam idem Dominus meminit
hiscus sepulture. dum dixit ei.

Sine illam, ut in diem sepultura mea
seruet illud. Hujus rei rationem

Verf.:

assignat idem Palchalius; ut
inexcusabilis, quod non casu,
sed ex meditatione mortis Do-

minum prodiderit. O Iuda, ideo
cognominaris Iscariotes, ideo
sibi fragmentis sepulchrum, quod vel

morbis nentio leputura, et ver
 mortis recordatione recedas à
 præfenti murmuratione, pro-

ditione, & à finali damnatio-
ne.

Dom.4.

recentis denarijs? De venditione,
non de emptione semper cogi-

tasse Iudam alibi diximus; quia
emptione pecuniæ impenduntur,
venditione acquiruntur; optabat

ut unguentum hoc venderetur,
ut ex illâ pecuniâ aliquid fura-

us, quòd tunc sibi laqueum para-

vit, quando de reservandâ sibi
illâ pecuniâ cogitavit. De illo

Matt. 17. 5.

Lib 1.4e

1. Tím 4, 2.

Honil. 9 in
Matth.

Mat. 21.13.

Verf. s.

Quare unguentum hoc non va-
nys trecentis denarijs? his verbis
respondit. Iude, hoc unguentum

Mat. 16. 12.

8 25.

nem suam. Licet quis totis viribus præconceptam malitiam celare intendat, tamen ipsa sua verba, ipsa sua opera illam facient manifestam. Culpa, ait Ambrosius, auctorem suum prodit. Et verba produnt culpam. Itaque nunc murmurando ostendit quid intus in ipso lateat.

Quare unguentum hoc non vendit, &c. Venundatus dolebat, quod unguentum hoc non venundaretur. Dicere enim possumus Iudæ, quod olim Elias Regi Achab, *Inveni, quod venundatus sis, ut faceres malum in conspectu Domini.* Vendit se alteri, aut sua opera aliquis, ut illa, aut seipsum ad certum aliquod opus, aut laborem conferat, nempe colendum agrum, pascenda pecora, aut aliquid aliud, à quo nullo modo discedere licet, & ad aliam operam, & studium transferre. Quare hic optimè potest appellari, venundatus ad quodlibet horum operum, quæ ex pacto debet. Achab igitur usque adeò se improbitati & impietati tradiderat, ut vendidisse videretur suam operam peccato; ut nihil meditaretur, aut faceret, quod malitiam non oleret.

Similiter Iudas meritò dici poterat venundatus avaritiæ; ita enim se addixit avaritiæ, ut ejus jussa omnino præstaret. Avaritia præcepit ei, ut de unguento effuso murmuraret, nullâ habitâ ratione divini obsequij. Avaritia

furtum ei suggessit; fecit illum exire è cænaculo, ut cum Pharisæis conveniret: jussit ut Magistrum venderet; ducem constituit satellitum euntium in hortum ad capiendum Christum. Vide, quàm sit avaritiæ tyrannicum imperium, & quàm miserabilis & ærumnosa servitus illius, qui avaritiæ paret. Illam durè jubentem repræsentat Persius:

*Mane piger stertis, surge, inquit Satyr. 1.
avaritia, eia,*

*Surge: negas, instat: surge, inquit,
non queo: surge.*

Surgere jubet avaritia, & fecit Iudam non tantum surgere, sed & nunc in Magdalenam insurgere, imò & in Christum. Nihil igitur faciebat Iudas, nihil meditabatur quod ad avaritiam non pertineret, vel avaritiam non redoleret. Quare? quia venundatus erat avaritiæ. Quis illum vendiderat tam iniquo hero? prava sua voluntas. Illum non vendiderat Magister, sed ipse Magistrum. Neminem vendit Dominus; unde olim quibusdam conquerentibus dixit Deus: *Cui vos vendidi?* Quasi Isai. 50. 1. dicat: nemini; sed ipsi vos peccato vendidistis. *Ecce in iniquitatibus vestris venundati estis.* O duram servitutem! ô miseram necessitatem! ô inutilem venditionem! Seipsum Iudas vendiderat avaritiæ, quæ illum fecit murmuratorem, venditorem, proditorem, ac tandem sui ipsius carnificem. Dicat igitur Divus Chrysostomus: Iudas nimis cupiditatis præcipitatus

ardore, cæcâ quâdam improvisione deceptus, suam vendidit animam, & suæ salutis mercator extitit.

Verſ. 6.

Dixit autem hoc, non quia de egehis pertinebat ad eum: sed quia fur erat, &c. Volebat Iudas hoc unguentum venundari, & ex pretio aliquid furari: consueverat enim furripere decimam partem eorum quæ sibi dabantur servanda. Huius sententiæ est Divus Antoninus. Iudas, inquit, sollicitus erat decimare marsupium. Idem sentit Rupertus, qui in Iudam sic invehitur. Quàm malâ, quàm damnosâ decimatione miser Iudas illam quam dixerat prodicionem unguenti, recuperavit! Sperabat itaque Iudas ex trecentis denarijs, quibus poterat hoc unguentum venundari, se furatum decimam partem, nempe triginta denarios. Videns autem quod illud unguentum non vendebatur, voluit hoc damnum recompensare, atque inde suggerente diabolo, cœpit prodicionem excogitare. Audi Divum Hieronymum. Infelix Iudas damnus, quod ex effusione unguenti se fecisse credebat, vult Magistri pretio compensare, &c.

In Matth.
cap. 26.

Stimulasse autem Iudam ad facinus creditur unctio, & unguenti illa effusio, ideoque Evangelistæ, dum loquuntur de prodicione Iudæ, faciunt huius unctionis mentionem. Unde Divus Anselmus: Hæc unguenti effusio facta est ante sex dies Paschæ, ut

refert Ioannes: sed hic interfecta est, quia fuit causa prodicionis, &c. Idem dicit Glossa ordinaria. Præmissa est causâ, quæ compulit Iudam ad vendendum Dominum: cum enim fur esset, & loculos haberet, & vidisset unguentum super caput & pedes Domini effusum, quod putaverat esse vendendum, & pretium sibi esse tradendum, ut aliquid inde furaretur, quod perdiderat in effusione unguenti, voluit recompensare in effusione Magistri, quando scilicet congregati sunt Principes Sacerdotum. Et hoc est, quod dicit S. Matthæus: *Tunc abiit unus de duodecim, qui dicitur Iudas Iscariotes, ad Principes Sacerdotum, & ait illis: Quid vultis mibi dare, & ego eum vobis tradam?*

Mat. 26.

Cur fuit Iudas electus in Apostolum, cum sciret Christus ipsum proditurum? Divus Ambrosius hanc proposuit questionem, ad quam sic respondit: Venerat Dominus Iesus omnes salvos facere peccatores: etiam circa impios ostendere suam debuit voluntatem. Et ideo nec proditurum debuit præterire, ut vel beneficio Dei revocaretur à prodicionis affectu. Deus quem prævidet peccaturum, & in peccato suo moriturum, huic beneficiis solet conferre, ut eum à peccato & ab æternâ damnatione retrahat, ne ipse Domino detrahat, quod media sufficientissima ad salutem ei non præbuerit.

Lib. de
radis.

Divus Hieronymus existimat
Domi-

In Mat. 26.

Lib. 3. cont.
Pelag. c. 2.

Dominum quando hominem præcipue ad aliquod munus eligit, non tam futuri quàm præsentis habere rationem; cum omnia sint Deo præsentia. Ita se habuit in electione Iudæ; tum in Apostolorum, tum in officium procuratoris & dispensatoris. Quid dicat ille Doctor audiamus: Interroga Christum, cur Iudam elegerit proditorem; cur ei oculos commiserit, quem furem esse non ignorabat. Vis audire rationem? Deus præsentia iudicat, non futura; neque condemnat ex præscientiâ, quem noverit talem fore, qui sibi postea displiceat. Sed tantæ bonitatis est, & ineffabilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, & scit malum futurum, dans ei potestatem conversionis & pœnitentiæ.

1a Pl. 134

Dantur & aliæ rationes, cur Dominus Iudam fore improbum præsciens, in Apostolum elegerit proditorem? Volebat enim docere hominem non sanctificari dignitate statûs, sed operatione bonorum operum. Ita Divus Thomas. Præterea idem Iudam elegit, ut malorum improbitatem nos ferre doceret. Hæc est opinio Divi Augustini. Iudas, inquit, fuit electus, quia necesse erat ut malos sive scientes sive nescientes toleraremus; exemplum patientiæ præbuit Dominus, ne deficias, cum cœperis inter malos vivere, &c. Eandem rationem adfert idem Doctor ali-

bi, Habuit, inquit, Christus inter discipulos unum, qui malo utens bene, & suæ Passionis dispositionem impleret, & Ecclesiæ suæ tolerandorum malorum præberet exemplum, &c. Mali sunt tolerandi, quia per illos boni sunt purgandi; Abel enim sustinuit Cainum, Iacob fratrem Esau, Loth Sodomiticis cives, David Saûlem, discipuli Iudam furem. Dicat igitur Divus Gregorius: Ipsa malorum societas, purgatio bonorum est. Lib. 18. de Civit. Dei cap. 49.

Quamvis autem Iudas Christum Pharisæis non vendiderit, nisi cum essent ipsi congregati: tamen suam antea prodicionem excogitaverat; quando, scilicet, Magdalenâ osculante pedes Domini, Iudas proponebat osculari labia ejusdem Domini: illâ effundente unguentum, ipse cogitabat de effundendo ejus sanguine: tergente illâ capillis pedes Domini, meditabatur ipse quomodo ligaretur, & cautè duceretur Dominus. Atque ita dum illa viam cœli arripiebat, ipse viâ inferni se committebat. Hæc observatio est Divi Chrysostomi sic scri-

Homil. de prod. Iud.

poris abdicabat, tunc iste pretium Magistri sanguinis postulabat: quando illa osculabatur pedes, ut susciperetur, tunc iste Domini labia osculabatur, ut proderet.

Minori pretio impius Iudas Christum vendidit, quam unguentum æstimaverit, illud enim æstimavit trecentis denarijs, Christum verò triginta: quod attendens Divus Ambrosius, in illum sic invehitur: O Iuda proditor! unguentum Passionis ejus trecentis denarijs æstimas, & Passionem ejus triginta denarijs vendis? dives in æstimatione, vilis in scelere. Illi Iudam imitantur, à quibus humana divinis, terrena cœlestibus minùs æstimantur, & qui aurum & argentum Deo præponunt. Dolet iste impius, quod hæc mulier oscularetur pedes Domini, & unguentum effunderet; & non verebitur ille osculari labia, & effundere Sanguinem Domini. Væ nobis, qui cæcitatem proditoris sequentes, æterna vili, caduca magno æstimamus pretio: quod Divus Cyprianus lamentabatur. Per omne nefas voluptates emuntur, & per omne scelus copiosæ libidines exquiruntur; nihilque æstimatione dignum habemus, nisi quod momentaneè delectat.

Hæc autem venditio Iudæ fuit præfigurata, & delineata in venditione Ioseph facta Ismaëlitis à fratribus suis. Quis, inquit

Lib. de Io.
seph. c. 3.

idem Ambrosius, sub figura Io-

seph venditus est, nisi ille qui cum in formâ Dei esset non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo? Et sicut per consilium Genes. 34. Iudæ, Ioseph venditur, ita per Iudam Christus. Nec obstat, quod ille non nisi viginti argenteis, ut emendatiores codices habent, venditus fuerit; Christus autem triginta. Dicunt enim aliqui viginti illos argenteos, quibus venditus est Ioseph, tantum eo tempore valuisse, quantum illos triginta quibus venditus est Christus: imò secundum aliquos Christus eademmet pecuniâ, ejusdem planè argenteis venditus est, quibus Ioseph. Hujus opinionis est Divus Anselmus in dialogo de Passione Domini, si illius liber est, ubi ait, sibi revelatum, argenteos, quibus Christus est venditus, eosdem fuisse, quibus venditus est Ioseph. Ismaëlitici, inquit, fuerunt illi denarii, quibus & Ioseph venditus fuit ante multos annos, & hæreditariâ successione fuerant devoluti ad illos Iudæos qui Christum emerunt. Hoc si ita est, vide hujusmodi argenteos nihil profuisse fratribus Ioseph, cum usque ad tempora Phariseorum transierint; sed neque Iudæ, qui eosdem acceptos retulit, & laqueo se suspendit. Numquam possessori proderunt ablata, & malè parata. Nulli, inquit Seneca, cui rapina sceleriter cessit, gaudium rapti duravit in posterum, &c.

Fur erat. Quare fur? quia avarus

Epist. 5.

Serm. de
Paul.

rus. Exclamet igitur Magnus Leo: Tu o impiissime homo, semen Chanaan, & non Iuda, nec jam vas electionis, sed filius perditionis & mortis, ita diabolicè inflammari avaritiæ facibus, ut ad triginta argenteorum inardesceres lucrum, & quid divitiarum amitteres non videres. Perdebat enim gratiam ob avaritiam, perdebat gloriam, acquirerebat gehennam. Existimat Iansenius ad avarissimum istum proditorem sententiam Ecclesiastici avaritiam insectantis respexisse:

In concor.
Evang. c. 4.

Eccli. 10. 10.

Nihil est iniquius, quam amare pecuniam: hic enim & animam suam venalem habet, quoniam in vita sua protegit intima sua.

Vers. 6.

Fur erat. Quare, vel quibus furabatur Iudas? fortè uxori, & filiis suis. Habuisse autem Iudam uxorem & natos arbitratur Divus Augustinus: probatque ex illo loco Psalmistæ, *fiant filij eius orphanæ*, &c. Agi autem illo Psalmo de Iuda proditore, indicant illa verba Divi Petri desumpta ex eodem Psalmo, *Episcopatum eius accipiat alter*. Peccabat Iudas subveniando uxori & filiis ex alieno marsupio. Huic sunt similes, qui familiam suam alunt ex bonis alienis, ex furto, ex usuris.

Psalm. 108. 9.

Ibidem 8.

In cap. 6.
Genes.

Iudas tantò plus cupiebat, quantò plus surripiebat. Tenebatur habendi cupiditate, atque ita quâdam laborabat ebrietate. De avaritiâ sic Divus Chrysostomus: Avaritia est insatiabilis e-

brietas, & sicut ebrii quantò plus vini ingurgitant, tantò magis ad sitim inflammantur: ita avari quantò magis suas opes augeri vident, tantò & concupiscentiâ magis flagrant. Unde D. Hieronymus Iudam agnovit ebrium, sic enim scribit: Ebrius fuit proditor non vino, sed avaritiâ, &c. Ebrius ergo loquebatur, quando nunc in Magdalenam invehebatur; illa tamen à Christo defendebatur: undè Iudæ dicebatur,

In cap. 28;
Isaia.

Sine illam, &c. Observandum est, Dominum nunc non dixisse Iudæ, *Amice*, sine illam: venienti autem ad osculandum & tradendum eum dixit, *Amice*, ad quid venisti? Domine, nonnè scis ad quid venerit Iudas? Scio, inquit, verum erga offendentes me ita me gero, ac si nescirem, nec adverterem: ideo Iudam interrogo, quasi ignorarem causam sui accessus ad me. Offendentes autem proximum, non tantum scio, & nescio; sed omnes hoc me scire, scire volo, ut discat unusquisque qualiter erga proximum suum se gerere debeat, & ne illum offendant, caveat. Peccavit olim Adam, peccavit & Cain; uterque punitur: sed hic gravius illo. Nam propter peccatum Adami, terra maledictione percutitur, *Maledicta terra*: Ipse autem Cain propter peccatum suum in propriâ personâ maledicitur, *Maledictus eris super terram*. Quæ hujus rei ratio? Quia Adam peccavit

Mat. 26. 50.

Gen. 3. 17.

Gen. 4. 11.

in

in solum Deum, fructum vetitum comedendo: Cain verò in fratrem suum, illum occidendo. Acrius epim objurgat, & punit Deus. offendentes proximum, quam se. Non mirum igitur, si nunc Christus Iudam de Magdalena murmurantem increpaverit, eique silentium imposuerit.

Sine illam. Quoties proximum offendis, idem tibi dicitur, *Sine illum.* Aliquem inlequeris? *Sine illum.* Vxorem alienam concupiscis? *Sine illam.* Alium injurijs afficis? *Sine illum.* Ergo ô Iuda, *Sine illam.* Opus enim tuum quod operaturus es in me, opponetur operi quod hæc mulier operata est in me, sicut malum opponitur bono. Audiamus Rupertum contraponentem venditionem Iudæ, unctioni Magdalene. Planè sicut de illâ dixit Dominus, opus bonum operata est in me, sic contra de isto dicat; malum opus operatus est in me: illa enim ad sepe- liendum me, pretioso unguento unxit; iste ad crucifigendum me, vili pretio vendidit.

Sine illam. Illam Dominus defendebat, quia murmuranti non respondebat. Semper à suâ conversione prudenter se gessit Magdalena, quæ numquam sibi convitiantibus respondit. De illâ malè judicabat Phariseus, quod Christum tangeret: de illa conquirebatur soror ejus Martha, quod illam solam ministrare relinqueret: & nunc Iudam audit oblatrantem, sed nihil penitus

respondit. Beatus, inquit Divus Ambrosius, qui potest tantam habere virtutem, ut laceffitus non irascatur. Beata igitur hæc mulier quæ semper obmutuit etiam laceffita.

Prudentis est, flante vento, ac per unam januam domus ingrediente, alteram ei oppositam januam claudere, ne ventus vehementius irruat. Ita benè sibi consulit qui os suum claudit, cæteris sibi convitiantibus. Hæc similitudo est Divi Chrysostomi sic scribentis: Convitatus est quisquam? vituperavit? tu claude os tuum: si enim illud aperueris, concitabis magis ventum hunc. Non vides in ædibus, quod quando è regione, ac directè duæ januæ oppositæ sunt, & flatus vehemens irruerit; si alteram clauderis, nihil valeat efficere flatus, sed plurimum de illius robore præcidatur? Ita & hæc duæ sunt januæ, ostium, & os illius qui te vituperat: si tuum occluseris, & spirationem non dederis, omnem istum flatum extingues; si verò aperueris, effrænis redditur. Cur cum tanto impetu perflant venti in domibus? quia aperiuntur fenestæ, non clauduntur januæ. Cur tot enascuntur jurgia? unde tot quærelæ? unde tot verba contumeliosa? quia multa ora aperiuntur, omnes convitianti convitiantur, obloquentibus & detrectantibus respondent; inde lites, inde inimicitia augentur.

In Psal. 137.

In Epist. ad Thessalon. c. 5. in moral.

In cap. 16. Matth.

Ved. 7.

Luc. 7.

Luc. 10.

Præ-

In Psal. 50.

Psal. 38. 10.

Lib. 30.
Mor. 17.

Præterea, hæc mulier Iudæ, aut cæteris de illa murmurantibus non loquebatur; quia præteritorum suorum peccatorum recordabatur. Multum enim iuvat ad tolerandas quascunque contumelias, culpæ præteritæ, etiam remissæ, recordatio. Sic faciebat olim David, qui, teste eodem Chrysostomo non est oblitus peccati sui, quamvis indultum sibi fuerit. Vnde injurijs eum afficienti Semei non respondit. Ided dicebat; *Obmutui, & non aperui os meum.* Quali diceret juxta paraphrasim D. Theodoret: *Convitijs affectus peccati memini.* Insurgente in ipsum filio suo Absalom, statim quæ aliàs commiserat, reduxit in mentem, quorum consideratione, æquo animo omnia convitia tolerabat. De illo sic Divus Gregorius: David exurgentem contra se filium videntem, reduxit ad animam malum quod patravit, & æquanimiter pertulit, quod audivit, & contumeliosa verba, non tam convitia, quàm adjutoria, quibus se purgari, sibi quæ misereri posset, credidit.

Similiter Magdalena, recordata eorum quæ fecerat, non respondebat convitiantibus sibi: & ipsa tacente respondebat Christus, illam quæ tuebatur. Solet enim Dominus defendere eos qui non se defendunt, & respondere pro tacentibus. Ioseph à fratribus venditur, à dominâ suâ falsò accusatur, ab hero carceri-

bus mancipatur, & Dominus Deus illum tuebatur. Ita ut de illo dicat Scriptura: *Deus mendaces Sap. 10. 14 ostendit, qui maculaverunt eum.* Et alibi; *Descendit cum illo in foveam, & in vinculis non dereliquit eum.* Quare? quia nihil respondit, nec restitit lædentibus se. In impiam Iezabelem Dominus graviter animadvertit, quia Eliam obmutescentem, nec ullo modo se defendentem insectabatur. Exemplo igitur Magdalene & istorum, causam nostram Domino commendemus, cedamus persecutionibus inimicorum, os nostrum claudamus, ut os Domini ad defendendum, & regnum cælorum ad excipiendum nos, aperiatur. Nam teste Divo Basilio: *Detrahenti contumelia regnum cælorum claudit, tibi verò taciturnitas aperit.* Hom. 101. ira.

Interea quidam ex Iudæis venerunt non propter Iesum tantum, *Verf. 3 sed ut Lazarum viderent.* Quare volebant eum videre? ut possent eum occidere. Vnde addit Evangelista: *Cogitaverunt autem Principes Sacerdotum, ut & Lazarum interficerent; quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum.* Iam antea conati erant occidere suscitantem, sed quia nondum venerat hora ejus, veniunt ut occidant suscitatum. Ridet hoc Augustinus, atque sic exclamando scribit: *O stulta cogitatio & cæca sententia! Dominus Christus qui suscitare potuit mortuum, non posset occisum?* Tract. 50 in Ioan.

H h h

Cæ.

Serm 67.

Idem ibi.
dein.

Cæterum, querunt illi Iudæi occidere Lazarum, in hoc pejores divite epulone, qui etiam in inferno optabat, ut jam mortuus alius Lazarus ad vitam revocaretur; atque ita fratres ejus monerentur. Divus Chrysologus dum considerat quod ille dives optat regressum Lazari ad vivos, & quod Christus alium Lazarum suscitaverit, sic scribit: Sicut dives perit, Deus pro Lazaro Lazarum misit. Quasi dicat: Non illum suscitavit Lazarum, quem dives postulabat, sed alium Lazarum, quando expedire iudicabat. Pergit idem Doctor; Quid missus, quid desideratus, quid resurgens pro ecerit, patienter audite: *Cogitaverunt Principes Sacerdotum, ut Lazarum interficerent.* &c. Si desiderant regressum mortuorum ad nos, cur eos occidunt? Nullus dicat, o si quis veniret à mortuis, & quod ibi agitur, hic

referret, omnes crederent ei. Vnus venerat Lazarus, & cum omnes cogitarunt interficere.

Lazarus jam suscitatus hic aderat, illum videbat Iudas, illum audire poterat, illum omnia sperantem, & cum Iesu semper manentem videbat, & tamen in sua avaritiâ perseverabat. Et sicut ille epulo os suum & oculos claudēbat etiam altero Lazaro jacente ad januam domus suæ: ita impius Iudas suum obduraverat cor, etiam recumbente isto Lazaro, à quo ediscere poterat & pecuniarum contemptum, & quantum prolit benè & iuste vixisse in hoc sæculo. Et fortè ideò Dominus voluit, ut Lazarus esset unus ex discumbentibus, ut illo vilo, de aliâ vitâ cogitaret Iudas, & relictâ suâ avaritiâ, ita vitam suam componeret, ut tandem in futuro cum Christo discumberet.

FERIA

FERIA SEXTA

MAIORIS HEBDOMADÆ.

OBSERVATIONES

IN CHRISTI

PASSIONEM.

Egressus est IESVS cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus. Ioan. 18. 1.

1. Reg. 15.
17. & V. 23.

NS'VRGENTE Absalome, atque regnum invadere moliente, ipse David pater ejus non tantum è Civitate Ierusalem pedes egrediebatur, sed & torrentem Cedron transgrediebatur. Hoc annotat sacra Scriptura, *Egressus est Rex, & c. omnesque flebant voce magna, & Rex quoque transgrediebatur torrentem Cedron.* Expende illud, omnesque flebant. Secum David habebat exercitum non pugnantium, sed plorantium, quia pedes egrediebatur, quia domum relinquere cogebatur, illumque filius insectabatur, sui eum comitabantur, non armis, sed lachrymis.

Christo Domino ex eadem Civitate, & trans ipsum torrentem Cedron egrediente, in horto olivarum tristante, Iuda ad ipsum

accedente, osculante, tradente, totâ cohorte ipsum comprehedente, ligante, cædente, ducente, ut falsò accusetur, injustè condemnatur, crudeliter flagelletur, & tandem morti adjudicetur: Christo, inquam, tam dura verba, duriora verbera, durissima supplicia perferente, quis temperet à lachrymis? O duri, inquit Bernardus, & indurati filij Adam, quos non emollit tanta flamma! Quærens idem Doctor, cur Christo patiente *petra scissa sunt*? Respondet, ut possint ipsæ quoque lapidea scindere corda, & pectus omne licet ferreum emollire sufficiant. Scinduntur saxa, siccantur corda. Christo igitur preces, Sanguinem & vitam fundente, nos lachrymas fundamus, & quid dicat sacer textus, plorando videamus.

Egressus est Iesus cum discipulis suis trans torrentem Cedron, & c.

Hhh 2

Egre-

Serm. de
mand.

Mat. 27. 51.

Ioan. 18. 3.

Egreditur oraturus, & mox ingreditur iudicandus, & iterum egreditur crucifigendus. Egresso igitur Iesu, hæc de Ierusalem nobis dicere liceat; *Egressus est à filia Sion omnis decor eius.* Iesus est vita tua, morieris; quare? Quia *egressus est Iesus.* Iesus est lux tua, proijcietis in tenebras; quare? Quia *egressus est Iesus.* Iesus est fortitudo tua, deficies; quare? Quia *egressus est Iesus.* Est Iesus tibi omne bonum, sed continget tibi omne malum, quare? Quia *egressus est Iesus.* Ejus egressio, tua est perditio; nam egredientem aggredieris. Sed antequam videamus aggredientem, attendamus illum dolentem, deprecantem, sanguineum sudorem emittentem.

Marci. 14.
33.

Psalm. 3.6.

Cæpit tædere. Aliqui dicunt, illud, *cæpit*, non sumi pro, *incipit*, sed idem esse quod, *accepit*, eodem modo quo sumitur illud, *Ego dormivi, & somnum cepi.* Sic quod Evangelista dicit, quod Dominus *cæpit pavere & tædere*, ac si diceret: *Accipit Dominus pavere & tædere*, ac si diceret: *Accipit Dominus pavere & tædere, sive pavorem ac mœstissimam.* Cur autem hæc acceperit, indicat Cajetanus, dum ait: Voluit Dominus, non solum exterius pati crucem & mortem, sed etiam interius provenire cruciatum meditationis tristitiæ & timoris futuræ Passionis & mortis, ut omnia nostra mala experiretur: Et Ambrosius. Ergo pro me doluit, qui pro se nihil habuit quod doleret, & sequestratâ de-

In cap. 22.
Luc.

lectatione divinitatis æternæ, tædio meæ infirmitatis afficitur. Suscepit enim tristitiam meam, ut mihi suam lætitiā largiretur. Ideo Dominus hîc voluit tædere, ut aliquando possimus gaudere: nostrum accepit tædium, ut daret nobis suum gaudium.

Observat Evangelista Christum non cæpisse trillari, nisi postquam assumpsit Petrum, & duos filios Zebedæi: ait enim, *Et assumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi, cæpit trillari, & mœstus esse; tunc ait illis: Tristis est anima mea, &c.* Hinc colligitur, quod tunc cæperit trillari, quando cæpit incarnari, quando humanam assumpsit naturam. Qui solus lætitiā universis infundebat creaturis, qui cuncta creavit & recreabat, ubi hos discipulos, id est, ubi humanam naturam assumit, metu & mœstitudine repletur. Audiamus Divum Hilarium: Assumpto Petro, & Ioanne, & Iacobo cæpit tristis esse: ergo non antè tristis est, quàm assumit, & omnis metus illis esse cæpit assumptis: non de eo orta est, sed de his quos assumpserat, mœstitudo.

Pergo, & dico: Non mortem expavet Dominus, non ingentia tormenta, non rabiem inimicorum timet. Quid ergo? Respondet idem Doctor: Metuit ne se Deum abnegent discipuli, quem cæcum, & consputum, & crucifixum essent conspiciuri. Ita Christus suos amabat, ut in Passione nihil magis timeret, quàm eorum peri-

Mat. 26. 37.
& 38.

Can. 31. in
Matth.

periculum. Nollet eo ab ipso illos recedere, quo debent ad eum accedere: & eo ab ipsis negligi, quo debuit ab ipsis diligi. Nam secundum Divum Bernardum, Christus Iesus tantò nobis debet esse charior, quantò pro nobis factus est vilior. Non ideò debemus illum spernere, quia Iudæi eum spreverunt: nec unquam derelinquere, licet eum aliquando dereliquerint discipuli.

Bernard.

Mat. 26. 38.

Tract. 49. in

Ioan.

In cap. 22.

Luc.

Ibidem.

Hieron.

Tristis est anima mea, &c. D. Aug. ostendit quomodo tristabatur, dum ait: Non animi infirmitate, sed potestate turbabatur, & tristabatur. Non suscipiens, sed suscepta natura tristabatur. Contristabatur non timore patiendi, qui ad hoc venerat ut pateretur, & Petrum timiditatis argueret. Dolebat peccata nostra, damna nostra. Audiamus Ambrosium Domino loquentem: Doles, Domine Iesu, non tua, sed mea vulnera, non tuam mortem, sed nostram infirmitatem. Quomodo perditionem & mortem æternam multorum non dolebit, qui unius mortem temporalem doluerat? Hoc observat idem Doctor: Quid mirum quando pro omnibus doluit, qui pro uno flevit? & quid mirum, si moriturus pro omnibus tædeat, qui Lazarum resuscitaturus illachrymat? Audi ergò quid doleat & cur tristetur. Contristabatur, ait Hieronymus, propter infelicitissimum Iudæam, & scandalum Apostolorum, & rejectionem populi Iudeorum, & everisionem miseræ Ierusalém.

Videbat enim Iudam ad se venientem; Ecce, inquit, *appropinquat qui me tradet*. Non mirum si tristetur, cum prædicens ejus proditorem turbaretur. Audi Ioannem; Cum hac dixisset Iesus turbatus est spiritu, & protestatus est, & dixit: Amen, an. dico vobis, quia unus ex vobis me tradet. Turbabatur, quia illum ferre sententiã cogebatur, *Va homini illi per quem filius hominis tradetur*. A condemnatione istius proditoris exhorret ipsa Dei caro, omnes discipuli jacent consternati; unus proditor impavidus & securus manet, adco ut de se interrogaverit Christum, *Nunquid ego sum Rabbi?* Et nunc Dux istorum militum præcedit, atque impudenter Magistrum salutare & osculari præsumit; Ave Rabbi. Videns itaque Christus illius impudentiam, simul & malitiam, nec propterea illum moveri, tristabatur, quod etiam ipse non tristeretur, nec turbaretur. Hoc damnans D. Leo, sic ipsi loquitur. Tu autem in hac trepidatione Sanctorum, abuteris Domini patientiã, & abscondit te tua cordis audacia. Iudæ delictum lachrymatus fuit quando, teste Ioanne, *turbatus est, & dixit: unus ex vobis tradet me*. Nunquam turbabatur, propter quem Christus turbabatur. Hoc etiam D. Chrysostom. mirabatur: Traditus pro traditore dolet, & proditus pro proditore turbatur. Existimabat miser ille se esse inculpabilem; quia se exhibebat audacem: stat intrepidus,

Mat. 26. 46.

Ioan. 13. 21.

Mar. 14. 31.

Mat. 26. 25.

Ibid. V. 49.

Serm. 7. de

Pass.

Ioan. 13. 21.

Homil. de

proditiōe

Iudæ.

Serm. de
timore.

quando milites ceciderunt. Solent impij trepidantibus cunctis creaturis, atque tristantibus ob sua peccata, non expavescere, imò latari, existimantibus suum facinus ab omnibus ignorari. Sic se gessit primus ille reproborum Cain, de quo sic Divus Zeno: Miratur orbis, mirantur elementa hominem, cum factus sit ad Dei imaginem, posse jugulari, & hoc à fratre: erubescit terra rudis pio sanguine, solus Cain exultat infelix; quod teste careat putat se caruisse facinore, quem Deus videt, quem conscientia coarguit, quem foris sanguis accusat. Sic impius Iudas Caini imitator, tristante Christo, tristantibus etiam Apostolis, & præ tristitiâ dormientibus, solus ipse latabatur, ac impudenti securitate Christum salutabat, eumque osculabatur. His similes sunt impij, qui dolentibus omnibus creaturis, latantur, & gloriantur cum malè fecerint.

Mat. 16. 38.

In Mat. 27.

Tristis est anima mea usque ad mortem. Observa, usque ad mortem, & non, propter mortem. Rationem hujus assignans Divus Paschasius ait: Quoniam aliud est, usque ad id, & aliud, ob id mœstum esse: quia, ubi propter mortem tristitia est, illic ipsa mors causa tristitiæ est: ubi verò usque ad mortem est, ibi mors non jam causa, sed finis est: quia quod in finem est, causam mortis non facit. Non fuit mors in Christo causa, sed finis tristitiæ; idcirco non propter

mortem, sed usque ad mortem tristabatur. Peccatores verò propter mortem tristantur, quia debitores mortis declarantur, ei que subjacent. Christus Iesus voluntate moritur, nos necessitate: ille miseratione, nos conditione. Unde quærens idem Doctor, quomodo Centurio illum in Cruce morientem agnoverit dicens, *Verè filius Dei erat iste*: Respondet, quia voluntariè moriebatur. Et Divus Basilii Seleucienſis expendens illa verba, *Ecce ascendimus Ierosolymam*, &c. ait quod Christus venit quidem mortem quaſiſurus, non tamquam debitor, sed tamquam exactor. Increpat Seneca illum qui timet mortem. Quid fles miser? quid trepidas? omnes hâc necessitate ducuntur, eò ibis quò omnia eunt. Ad hanc legem natus es. Hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus post te. Verùm ille non timebit mortem, qui non committit quod causa est mortis, nempe peccatum; vel si commiserit, pœnitentiam egerit. Cum itaque in Christo nihil esset, quo mortem timeret, non potuit mors esse causa tristitiæ, sed finis. Ideò erat tristis usque ad mortem, non propter mortem.

Ibid. 54.

In illa verba, *Ecce ascendimus Ierosolymam*, Mat. 20. 18.

Epist. 17.

Præterea, & propterea Christus tristatur; ut cum tristamur, doceat nos quid agere debeamus; in illâ enim tristitiâ oravit Patrem æternum. Idem nobis est agendum. Audi Apostolum, *Qui*

tristis

1ac. 5. 23. *tristis est, orat.* Qui tristatur recur-
rat ad orationem, non ad despera-
tionē vel murmuratiōē. Sic, in-
quit Aug. se exhibuit Christus pre-
catorē, ut meminisset se nostrum
esse doctore. Tristis oravit, ut do-
ceat nos orare dū tristamur, Non-
dum David audierat Dominum
tristantem, & orantem, & tamen
in tristitiā constitutum jam eum

Psal. 76. 3. *exhibet deprecantem. In die tri-*
bulationis meæ Deum exquisivi. In
tribulatione meā invocavi Dominum.

Si quis tristatur, quodammodo
consolatur, si cum viro aliquo
cordato loquatur; quantō magis
si cum Rege, si cum Deo? Hæc
ratio est Divi Chrysostomi. Si
quis homini virtute prædito lo-
quatur, non parvum indē fru-
ctum percipiet; quantis bonis
fruetur is cui cum Deo collo-
quium fuerit? Oratio enim, col-
loquium est cum Deo.

Marc. 14. 35. *Et cum processisset paululum, pro-*
cidit super terram, & orabat. Chri-
stus Patrem oraturus humi pro-
stratus. Quare? ut doceret oratio-
nem gratius à Domino exaudiri,
si humili, & aliquo modo pœnali
corporis habitu fiat: quia Iudex
futurus erat, humi prostratus o-
rans adliscēbat, quorum oratio-
nes dignæ sunt, quæ libentiùs
exaudiantur. Hoc melius intelli-
ges, si attendas, quid apud Philo-
nem dixerit Ioseph fratribus suis,
dum in dignitate constitutus
manifestaret se illis, & eos paven-
tes consolaretur. Hunc casum,
inquit, non vobis imputo, sed

Deo, qui me suorum beneficio-
rum difficillimis temporibus hu-
mano generi exhibendorum mi-
nistrum, executoremque esse vo-
luit. Quasi diceret: Quia Deus
volebat me ad tantam dignita-
tem promoveri, permisit ut af-
figerer, humiliarer, vinculis &
egestate premerer, & in illo statu
orarem; & ita exaudirer, ut affli-
ctorum preces notarem, & præ-
noscerem, quibus postmodum
ex regni solio aures præberem
attentas: quia autem video vos
fame, aliisque laboribus premi,
meque orare, ut vobis subveni-
am, ideo libenter exaudiam vos;
scio enim afflictorum preces fa-
cilē à Deo exaudiri.

Sic divinē actum est, ut Chri-
stus Iudex futurus omnium, orat
tristis, & humi prostratus, ut po-
stea difficillimis temporibus sci-
at, quorum preces & orationes
gratius exaudiat. Etenim ea est
efficax oratio, quæ fit humiliato
corpore, & afflicto animo. Divus
Cæcilius Arelatenis dum Chri-
stum orantem considerat, sic no-
stram superbiam increpat: Quid
indigebat Christus, ut taliter sup-
plicaret? Non ille quidquam in-
digeat, sed nobis suo exemplo
orationis remedia præparabat:
orat misericordia, & non orat
miseria: orat charitas, & non hu-
miliatur iniquitas: prostratus in
terra orat Medicus, & non incli-
natur ægrotus: orat innocentia,
& non orat nequitia: orat qui
peccatum non fecit, & non pro-
ster-

Hom. 19.

sternitur multis peccatis obnoxius: orat Iudex, & desiderat parere, & non orat reus, ut indulgentiam mereatur accipere.

Ibidem.

Præterea dolores, labores & Crucem passurus Christus *procidit super terram*: ut ostenderet adeo esse pretiosa flagella, tormenta, & alia adversa, ut excipienda sint à nobis simili humilitate, & reverentiâ, quâ Sacramenta. Hoc patet in illâ prohibitione, quæ olim Moyfi ad flammantem rubum accedenti facta est; sic enim illum vox commonescit: *Ne appropies huc: solve calceamentum de pedibus tuis, locus enim in quo stas terra sancta est.*

Exod. 3. 5.

Quæst. 7.

Cur iussit Dominus, ut Moyses calceamenta deponeret? Respondet Divus Theodoretus, ut religiosiorem hâc ratione redderet. Ibi erat ignis, ibi spinæ; non debuit ergo Moyses ad ignem, ad spinas, ad Crucem, & ad dolores accedere, nisi nudis pedibus, & maximâ cum reverentiâ, sic enim excipiendæ sunt calamitates, cum à Domino mittantur. Fallor, nisi huc spectaverit Gregorius Nazianzenus, dum ait: Præclare nobiscum ageretur, si humeros sanctitate imbuerimus, ac purgaverimus, ut Christi Crucem tollere queant, non quibuslibet humeris facile tollendam. Ut pectus, animumque mundari, & sanctitate parari jubebat, ad Corporis & sanguinis Domini Sacramentum excipiendum: sic humeri parentur necesse est, ut laboris cru-

Orat. in S. Bapt.

ciformis & ærumnarum excipiat Sacramenta.

Est itaque eadem ferè necessaria animi reverentia & præparatio ad labores subeundos, quæ ad Sacramenta suscipienda. Proprium est Sacramentis, aliud exterius apparere; aliud in rei veritate esse. Apparet, verbi gratiâ, Eucharistia panis & vini species; sed reverà est Christi corpus & Sanguis. Sic cruciatus, sic opprobria apparent sub accidentibus malorum; at in illis non accidentia horrenda extrinsecus apparentia, sed videte rem veram, scilicet gloriam illorum veram, quæ Sacramentorum referat speciem. Noli attendere tribulationem, quæ est veluti accidens & species, sed considera illum, qui est in tribulatione. Quem non vides, credas; nonne audis illum dicentem, *Cum ipso sum in tribulatione?* Vides tribulatum, sed non eum qui est cum tribulato, nempe Deum: de quo sic idem Psalmista, *Iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde.* Unde sic hortatur Divus Augustinus: Noli timere quando tribularis, ne quasi non sit Deus tecum: fides sit tecum, & Deus est tecum in tribulatione. Cum igitur Deus sit in tribulatione, parate ad excipiendam tribulationem, sicut ad sumenda Sacramenta. Non mirum igitur, si Christus suscepturus flagella, opprobria, mortem denique Crucis, *procidit super terram*, atque Patrem sic oravit.

Psal. 90. 5.

Psal. 33. 19.

In Psal. 4.

Matth. 14. 35.

Pater,

Mat. 26. 39. *Pater, si possibile est, transeat à me calix iste, verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Quæritur, an Christus aliquam habuerit voluntatem discrepantem à Patris voluntate, cum dixerit, *Pater, si possibile est, transeat à me calix iste.*

Volebat enim Pater illum mori; ipse autem videbatur nolle mori: Ergo alia erat Christi voluntas à Patris voluntate. Respondetur breviter, illam Christi voluntatem, quâ mortem renuebat, fuisse conditionalem: non enim dicebat apud se, nolo mori, sed nollem mori, si fieri posset: ideo subiungit, *si possibile est*, quod, teste Augustino, idem valet quod, *si vis*.

Lib. 3. de
conf. Evan-
gel. cap. 4.

Obijcis: Cum Christus sciret esse Deo possibile transferre huiusmodi calicem, ut ipse apud

Mar. 14. 36. Marcum fatetur, *omnia tibi possibilia sunt*; & cum perspecta fuisset ei voluntas Patris, cur addidit, *si possibile est*, vel, *si vis*; cum hæc sint verba ignorantis, aut dubitantis, & non omnia cognoscentis? Respondeo, Christum in hac oratione ita locutum fuisse, ac si prorsus fuisset homo, cui neque divina voluntas cognita esset, neque

satis esset ei fortitudinis ad mortem superandam. Relinquebatur natura humana partes suas agere, quemadmodum egisset, si nec de divino decreto quidquam scivisset. Unde Athanasius: Christus in occulto habuit suam divinitatem: atque ideo circa tempus mortis anxius esse, & moerere coepit, & obsecrabat calicem

Athanas.

transire. Propterea non est mirandum, si per modum dubitantis, & ignorantis locutus fuerit, licet Patris potestatem & voluntatem agnosceret.

Quæres præterea: vel illa voluntas Christi, quâ mortem respuebat, erat bona, vel non: si bona, quare non fiebat? si non bona, quomodo erat Christi? Hanc questionem movet Divus Bernardus, illamque devotissime solvit. O Domine, inquit, voluntas, de quâ dixisti, ut non fieret, si bona non erat, quomodo tua? si bona erat, quare derelicta est? Et bona erat, & ejus erat, neque tamen minùs relinquenda; ob hoc videlicet, ut fieret melior: neque enim oportebat propria præjudicare communibus. Erat ergo voluntas Christi, & bona erat, quâ dicebat; *Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste*: sed ea, de quâ dicebat, *fiat voluntas tua*, melior erat, quia communis non solum Patris, sed & Christi, & nostra. Hæc voluntas Patris erat, ut videlicet haberet, quos adoptaret in filios: Christi erat, nostra erat, quia pro nobis faciebat ut redimeremur. Hæc de Christi voluntate, quibus docemur, quomodo tandem divina voluntas præferenda, illique nostra in omnibus conformanda sit.

Serm. 3. de
Resurrect.

Mat. 26. 39.

Et factus est sudor eius, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram. Luc. 12. 45

Dicunt aliqui, quod dictis à Mat. 26. 39 Christo Patri cœlesti his verbis, *Non sicut ego volo, sed sicut tu vis*,

statim juxta Isaia vaticinium,
Isai. 53.6. Dominus posuit in eo iniquitatem
omniū nostrū. Quid iniquitate
gravius? Audi dicentem, Iniqui-

+ Psal. 37.5. tates mea sicut onus grave gravata
sunt super me. Si iniquitates unius
hominis erant onus grave, quid
omniū nostrū iniquitates?
quid mirum si sudor emanet san-
guineus? Si super racemum im-
ponatur magnus aliquis lapis, aut
aliud pondus, nonne statim suum
emittet liquorem? Cui assimile-
tur Christus, dicat sponsa: Botrus

Cant. 1.13. cypr dilectus meus mihi, in vineis En-
gaddi. Premitur iste botrus ma-
ximo nostrorum peccatorum

Luc. 22.15. pondere, ideo factus est sudor eius,
sicut gutta sanguinis, &c. Vnde

Lib. 3. c. 32. Divus Irenæus ait Dominum
+ sudasse globos sanguinis. Tot e-
rant globi quot guttæ sanguinis:
quia tot onerabatur globis, quot
premebatur iniquitatibus. Ecce
igitur divinissimus Athlas pecca-
torum nostrorum onustus glo-
bis, qui reddunt illum sudantem
globos sanguinis.

Ex sudore illo sanguineo col-
ligimus quanta fuerit acerbitas
tormentorū, quæ revera Chri-
stus postea passus est, cum illo-
rum tantum apprehensione &
recordatione sanguinem sudave-
rit. Quantam sanguinis copiam
extrahent flagella, spinæ, clavi,
cum horum sola memoria jam
globos emittat sanguinis? Hoc
piè meditabatur venerabilis Be-
da: O dulcissime Domine Iesu,
quanta fuit Passionis tuæ acerbis-

bitas jam exhibitæ, cujus adhuc
absentis distincta apprehensio ita
naturam terrendo concusserat, ut
sudare sanguinem cogeretur!
Vnde Egesippus Apollolorum Egesip. 2.
discipulus refert, quod rigatione pud B. G.
Sanguinis ex Christi Corpore in in Theu.
horto decidentis arbor eruperit,
cujus singula folia hanc habebant
inscriptionem: *o mors, quam amara* Eccli. 41.11
est memoria tua. Fuit mors Chri-
sti amarissima, cum fellis amari-
tudine fuerit præventa, & quam
multa amarissima tormenta præ-
cesserant. Hoc attendens Divus

Bernardus, sic in amaritudinem Sermon. 2. in
peccatorum nostrorum invehit Ram. Pal.
tur: Væ tibi amaritudo peccato-
rum nostrorum, propter quæ sol-
venda, tanta amaritudo necessaria
est, scilicet amaritudo flagello-
rum, alaparum, sputorum, oppro-
briorum, amaritudo fellis, amari-
tudo mortis, ac amaritudo ho-
rum amaræ memoriæ. Ex his eli-
cere licet, Christum Dominum
bis singula tormenta, & mortem
ipsam pertulisse, semel apprehen-
sione, & iterum re ipsa: semel in
horto, & iterum in monte Calva-
riæ. Quod clavi & lancea fece-
runt in Cruce, hoc fecit in horto
memoria Crucis.

Factus est sudor eius, sicut gutta
sanguinis decurrentis in terram.
Sciebat Christus homines pec-
care non tantum operatione, sed
& cogitatione: ideo non tantum
per Passionem exhibitam, sed &
illius cogitatione & recordatio-
ne voluit suum fundere sangui-

Luc. 22.48.

Divus Augustinus scilicet. *nem, quo peccata, & opere completa, & animo concepta solverentur. Sed vide peccator, iste sanguis decurrit in terram: non manet in terrâ, sed currit. Tibi igitur est currendum, non quiescendum. Curre post currentem, ut illum apprehendas, & eo abluaris. Audi hortantem: Quid stas o anima, accurre, suavissimas illas guttas lambe; noli dormire cum Petro, ne merearis audire; Sic non potuisti unâ horâ vigilare mecum? Cave, inquam, ne tibi meritò à Christo, sponso sanguinis, dicatur illud Ezechielis; Nihil labore sudatum est, &c. Immunditia tua execrabilis est, quia mundare te volui, & non es mundata à sordibus. Non mundaris, quia non curris, sed moraris; id est, non benè operaris, & uti Sacramentis non dignaris. Væ animæ illi, quæ cum multis peccatorum maculis inquinetur, hoc sanguineo sudore renuit lavari.*

Luc. 22. 45. *Factus est sudor eius, sicut gutta sanguinis, &c. Iste sudor fuit veluti fletus. Tot è Christi corpore emanarunt lachrymæ, quot guttæ sanguinæ. Dicunt Naturalistæ duri aliquem serpentem, qui Hæmorrhoids appellatur à sanguinis fluxu: nam apex sanguis est, p' eo fluo: hic si quempiam momorderit, sanguine totum cruentat: undè Lucanus de eo, & i Hemorrhoids morsum infixerat, sic scribit.*

Sanguis erant lachrymæ, quacumque foramina novis

Humor, ab his lagus manat, or, &c.

Huic serpenti simile est peccatum. Innumeri serpentes in hortu Gethsemani Christo infixere morsus, innumera peccata illum mordebant; ideò sudor sanguineus veluti lachrymæ emanavit. Toto corpore lachrymatur Dominus; erant enim tot mala, tot scelera, quæ deplorabat, ut non solum oculorum, sed totius corporis lachrymis fuerint deploranda. Hoc observavit D. Bernardus. Usque tertio factus in agonia orabat, ubi quidem non solis oculis, sed quasi membris omnibus flevisse videtur, ut totum corpus ejus, quod est Ecclesia, totius lachrymis corporis purgaretur, &c. Pudeat nos, si saltem oculis non lachrymemur, cū Christus toto fleverit corpore.

Transfer calicem hunc à me. Non recusat mori, qui ideò ut moretur, homo factus est: sed petit ut non bibat calicem à Iudæis præparatum & propinatum, nec illam subeat mortem, quam ipsi inferre decreverunt, non quod recuset pati, sed nollet pati, si ob id alij debeât pati. Hæc excogitatio est D. Hieronymi, hæc verba exponentis. Postulat, inquit, non timore patiendi, sed misericordiâ prioris populi, ne ab illis bibat calicem propinatum. Undè & signanter non dixit: Transeat à me calix, sed, calix iste; hoc est, populi Iudæorum, qui excusationem ignorantie habere non potest

Serm. 3. in Ram. Palm.

Mat. 14. 36,

Hieron.

potest, si me occiderit, habens legem & Prophetas, qui me quotidie vaticinantur.

Ambros.

Idem sentit Divus Ambrosius, dum ait. Tristis erat pro persecutoribus suis, quos sciebat immanis sacrilegij pœnas daturus: & ideo dixit, Transfer calicem hunc à me; non quia Dei filius mortem timebat, sed quia nec malos perire volebat. O immensam Christi Domini bonitatem, qui tristatur, non quod ipse, sed quod ab ipsis patiebatur: volebat quidem mori pro ipsis, sed non ab ipsis, ne illud esset eis exitiale, quod futurum erat omnibus salutare. Idcirco instante morte pro illis precabatur. Ne, inquit idem Ambrosius, exitialis esset populo Passio sua, futura omnibus salutaris.

Ibid. 44.

Dederat autem traditor eius signum eis, dicens: *Quemcumque osculatus fuero, ipse est*, &c. Quo commodiori signo potuit tradi Christus, qui charitatis ardore inflammatus, pro hominibus mortem subibat, quam osculo, quod est signum charitatis? Quo aptiori signo signari potuit, qui pro pace inter Deum & homines faciendâ ad Crucem properabat, quàm osculo, id est, signo pacis?

Cur Christus permisit, ut eum Iudas oscularetur? Primò, ut ostenderet se esse filium Dei: jam enim de populo Iudaico dictum fuerat à Domino per Prophetam, *Populus hic labijs me hono-*

rat, cor autem eorum longè est à me. Finxit Iudas se labijs Christum velle honorare, salutando, & osculando; *Ave Rabbi, & osculatus est eum*: verumtamen cor ejus longè erat ab eo. Hæc ratio est Tertulliani, qui sic ait: Debuit etiam tradi propheticus, scilicet Christus, ut ejus scilicet filius, qui labijs à populo diligebatur. Ac si dicat: voluit Christus tradi osculo pacis, ut cognosceretur filius ejus, scilicet Patris & Domini, qui labijs à populo diligebatur. Dedit itaque *traditor eis signum*. Signum, inquam, quo filius Dei agnosceretur, licet hoc non intenderet Iudas, qui ideo illum osculabatur, ut traderetur, non ut filius Dei agnosceretur. Ille itaque osculando Dominum, atque ita labijs tantum honorando, ostendit se esse ex illo populo, qui Deum Patrem labijs tantum honorabat: Christus autem admittendo hujusmodi osculum, declarabatur esse filius illius Patris.

Præterea, ideo accepit Iesus Iudæ osculum, ut suum erga Iudam manifestaret desiderium. Vnde ait ei, *Amice, ad quid venisti?* Quasi diceret: Huc venisti, ut me osculeris; & ego veni, ut salveris. Tibi semper ego sum Salvator, licet tu sis mihi proditor. Cum osculatio sit spirituum communicatio, accipe hoc osculo quod ego tibi communicare desidero, nempe salutem; sicut eodem osculo ego accipiam, quod tu mihi

Mat. 14. 44.

Lib. 4. contra
tra Marc.
cap. 4. 11.

Mat. 16. 50.

Isai. 29. 18.

con-

conferre vis, scilicet proditi-
onem: ego volo te eripere, & tu
me vis tradere; *Ad quid venisti?*
Sed inde Iudas suâ malignitate
sumpsit perniciem, undè potuit
sumere salutem. Cùm enim
Christus nihil nisi salutem etu-
ctet & redoleat, poterat Iudas
hoc osculo salutem sibi compa-
rare.

Luc. 7. 45. Meritò Dominus Simoni Le-
proso, qui ipsum invitaverat, sic
exprobravit; *Osculum mihi non
dedisti.* Sanè à Lepra fuisset mun-

Homil. 1.
in Cant. datus, si ipsum fuisset osculatus.
Hoc observavit D. Gregorius

Nysenus, dum sic ait: Reverà
fuisset mundatus ab ægritudine,
si ore attraxisset puritatem. Ha-
buisset quasi ex Dominico ore
ad sanitatem poculum, si Domi-
nico ori dedisset osculum. Non
enim lepra Dominico horro-
ri est. Meritò etiam increpatur Iu-
das, non quòd non osculetur,
sed quòd osculo non sanetur; un-
dè ait Iesus: *Iuda, osculo filium ho-*
minis tradis? Quasi dicat: Hoc
osculo tibi non prodes, quia
prodis. Alij me osculando mun-
darentur; & tu inquinaris, quia
malo me animo oscularis. Vndè
exclamat Divus Augustinus;
O signum sacrilegum, ubi ab os-
culo incipitur bellum, & per pa-
cis indicium, pacis rumpitur sa-
cramentum!

Serm. 221. Mar. 14. 41. Dederat traditor signum eis, &c.

In Mat. 26. & id signum, quo à nullâ creatu-
râ læderetur. Observat Divus
Hieronymus, istud signum, illud
idem

idem fuisse, quod Dominus olim
Caino dederat, ne interficeretur.
Hæc sunt ejus verba. Tradidit
Iudas Christum persecutoribus
per signum osculi: hoc est signum
quod posuit Deus in Cain, ne
quicumque invenisset, occideret
eum. Peccavit Cain occidendo
fratrem, propter quod timuit, ne
in illum irruerent omnes creatu-
ræ, tantumque scelus vindica-
rent: verumtamen posuit Dominus
in Cain signum; signum, inquam,
pacis, quod quidem signum ve-
ritæ creaturæ, Caino peperce-
runt; nulla in eum insurrexit,
licet ipse omnes pertimesce-
ret.

Genes. 4. 15.

Signum Caini fuit in Iuda
instauratum: etenim ubi Chri-
stus Dominus illi osculum pacis
exhibuit, signum in illo posuit,
& elevavit, ne creatura auderet
proditori inferre manus. Adeò
pacem à Christo juratam & sta-
bilitam cum proditore universæ
creaturæ observarunt, ut nisi ipse
se interficeret, à nemine lædere-
tur. Volebat Dominus parcere
Iudæ, sed Iudas sibi non peper-
cit. Nulla creatura ausa est Iudæ
officere, cui Christus tantum
exhibuerat signum pacis, ipse
solus violentas sibi intulit ma-
nus. Vndè ad illum sic Divus
Leo: Tibi, ô Iuda, tua pœ-
na commissa est. Tu unus ti-
bi intulisti, quod nullus tibi
inferre ausus est. Quia tu u-
nus perpetrasti, quod nemo a-
lius. Hoc attendens Divus Chry-

Serm. 16.
de Pass.

Serm. r. de
prod. Iud.

Chrysostomus, sic illum alloquitur: Guttur profanum, quod hodie Christo extendis ad osculum, crastino illud extensurus es ad laqueum. Propter illam pacem quam Christus tecum inivit, quando osculatus es illum, nullus erit, ô Iuda, qui te ad supplicium trahat, qui tibi noceat: tu tibi necem parabis.

Mat. 26. 49.

Ave Rabbi, & osculatus est eum.

Marci. 14.
21.

Videtur Iudas melius fuisse Christo precatus, quam Christus Iudæ. Sic enim Christus de Iuda dixerat: *Vae homini illi, per quem filius hominis tradetur.* Iudas vero nunc Christum sic alloquitur, *Ave Rabbi.* Christus dixit *Vae*, quod sonat maledictionem: Iudas dicit *Ave*, quod sonat salutationem. Verum salubrius erat *Vae* Magistri, quam *Ave* discipuli. Ideo enim Christus dicebat *Vae*, ne Iudas ullo feriretur *Vae*: minabatur Dominus damnationem & maledictionem, ne Iudas damnaretur & malediceretur. Iudas vero dicebat *Ave*, non ut Christum salutaret, sed ut illum indicaret & traderet. Dicat nunc Sapiens: *Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis.* Melius ergo fuit illud Domini *Vae*, quam Iudæ *Ave*: salubrior erat Domini maledictio, quam Iudæ salutatio. Iudas à Christo maledicebatur, ne malediceretur: & Christus à Iuda salutabatur, ut caperetur & ligaretur. Vnde in Iudam sic invehitur Divus Ambrosius: *Amoris pignote vulnus infligis? &*

Prov. 27.
Voc. 6.

meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis. Melius ergo fuit illud Domini *Vae*, quam Iudæ *Ave*: salubrior erat Domini maledictio, quam Iudæ salutatio. Iudas à Christo maledicebatur, ne malediceretur: & Christus à Iuda salutabatur, ut caperetur & ligaretur. Vnde in Iudam sic invehitur Divus Ambrosius: *Amoris pignote vulnus infligis? &*

In Luc.
cap. 22.

charitatis officio sanguinem fundis? & pacis instrumento mortem irrogas? Servus Dominum, discipulus prodis Magistrum? Hoc est illud: dulciora sunt vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici.

Oscula certe summæ benevolentiae signa sunt, quæ solent nonnumquam ex fraude libari. Exemplo sit Amasa, quem propius evocatum, & osculo exceptum Ioab gladio confodit: & nunc Iudas, qui osculo proditoris suæ facinus perfecit. Sanè homines istos, qui falsâ amicitiae specie veluti exosculantes, deludunt proximos suos, à phalangijs nihil dissidere existimo. Audi Clementem Alexandrinum: Est autem aliud quoque osculum, insectum, veneno plenum, sanctitatem simulans. An nescitis, quod etiam phalangia, si ore tantum tangant, graves dolores hominibus adferant? Est autem phalangium araneorum genus maximè virulentum, quod ore carnem attingens, dolorem gravem immittit, ac virus transfundit. Eiusmodi erat Iudas, de quo sic Divus Chrysostomus: Venenum habebat os ejus, malitiaque impleta erat lingua ejus. Huic convenit illud Ovidianum:

Lib. 9. Pædag. cap. 2.

Illud amicitiae sanctum & venerabile nomen

Nunc tibi pro vili, sub pedibusque iacet.

Amice, ad quid venisti? Illum Dominus vocat amicum, quia illum dilige-

Hom. de ferend. reprehens.

Mat. 26. 50.

diligebat, licet ab eo non diligetur. Amicum appellat, ut innuat se etiam ab amicis, ac proinde quæ molestissima sunt, pati. Est autem molestissimum ac toleratu difficillimum tradi, aut injurijs affici ab amico, aut ab eo qui putabatur amicus. Quid in

Psalm. 54. 13. hæc verba, *Si inimicus meus maledixisset mihi, &c.* dicat D. Theodoretus, audiamus: Omnium molestissimum mihi videtur, virum familiarem, sodalem & convictorem factum, res inimicas & hostiles facere. Licet invisum & exosum sit proditorum genus, ab eo tamen Dominus dignatus est pati. Quare? Respondeat D.

Lib. 5 in Luc. cap. 6.

Ambrosius. Voluit Christus ab Apostolo suo tradi, ut tu, si a socio proditus fueris, moderatè feras tuum errasse iudicium, peris se beneficium. Quid mirum, si aliqui, non obstantibus beneficijs quibus eos afficimus, nos tradant, cum Iudam à proditione non revocaverint tot beneficia ei à Christo collata? De illo sic Divus Hieronymus. Iudas de Apostolatus fastigio in proditionis tartarum labatur, nec familiaritate communi, nec intinctione buccellæ, nec obsequij gratiâ frangitur, ne hominem traderet, quem filium Dei noverat.

Epist. 2. ad Rusticum.

Ioan. 18. 12.

Cohors ergo, & tribunus, & ministri Iudæorum comprehenderunt Iesum, & ligaverunt eum. Quid apud Ieremiam Dominus queribundus dixerit, valde est observandum, *Venatione ceperunt me*

quasi avem inimici mei. Ut aves capiantur, laquei, & illices, sive eisdem vocis aliæ aves parantur. Fuit Christus veluti avis, Iudas quasi illex, ministri Iudæorum gerebant laqueos. Cantavit illex, quando dixit; *Ave Rabbi.* Tunc, teste Ioanne, divinus ales processit, & ultro se obtulit, & illaqueatus est: nam ministri Iudæorum comprehenderunt, & ligaverunt eum. Huc spectabat Divus Paschasius, dum de Christo sic scribebat. Ergo ipse est Aquila, quæ dum provocat pullos suos, scilicet Iudæos, ad volandum, expandit alas super eos, & assumpsit, atque portavit in humeris suis, laqueo eorum captus est in insidijs.

52,

Lib. 3. in Thren.

Sirenes tantâ canebant dulcedine, ut, ne illarum modulationes præterirent homines, naufragijs ac miserabili laniationi sese exponerent. Quâ de re sic Cassiodorus. Sirenes in miraculum cantasse curiosa tradit antiquitas; & quamvis navigantes fluctus abduceret, carbasa ventus inflaret, eligebant suaviter discerpi, in scopulos incurrere, ne tantam paterentur dulcedinem præterire. Noverat quidem Dominus crudelissimæ fraudis & fictæ pacis osculum, ac amicitie simulationem, tamen adeo illi dulcis erat amicitia cum hominibus, ut, ne illius signum præteriret, elegerit ligari, & comprehendi ab impijs Iudæis, & crudelissimam subire laniationem.

Lib. 2. in riar. ep. 400

Infandam Abneri mortem fraudis

2. Reg. 3.
34.

Quest. 13.

Thren. 4. 10

fraudulenter à Ioab occisi, sic David lamentabatur: *Manus tua non fuerunt ligata, nec pedes tui in compedibus, coram vito iniquitatis cecidisti.* Quæ verba in rem præsentem expendens Theodoretus, ait: Non in acie es superatus, & tamquam bello captus, es ligatus: sed simulatio amicitiae tibi vulnus intulit. O summe & fortissime Rex Christe, ecce quali astu caperis, non aperto Marte, non in bello, sed discipuli ore & voce, sed amicitiae illice, sed benevolentiae signo.

Si quæras, quis tantam habuerit fortitudinem, ut ligare potuerit hominem Deum? Respondeo cum Prophetâ, *Christus Dominus captus est in peccatis nostris.* Hunc locum de Christo ad litteram intelligunt Clemens, Irenæus, Iustinus, Hieronymus, Ambrosius, Tertullianus. Nam littera Hebræa habet *Iehovah*, id est, Deus, ut ad eum more prophetico ariolet Ieremias, quasi ad clausulam suarum lamentationum. Ac si diceret: post omnes has calamitates, illud ultimò maximè lamentandum venit, quòd gens nostra in Christum Messiam manus iniiciet, capiet, ligabit, percutiet & crucifiget; & hæc omnia patietur Dominus pro peccatis nostris. Et licet Deus hoc ita eventurum præsciat; tamen, ex immenso suo erga nos amore, hæc omnia permittet: imò nunc à captivitate Babylonicâ liberabit nos, & postea per

illam mortem, quam ipsi Christo ejus filio inferemus, eripiet nos à captivitate diabolicâ.

Peccata ergò nostra sunt quæ Christum ligarunt, cum propter peccata nostra se ligari permiserit: capitur, ut dimittaris, ligatur, ut solvaris, traditur, ut redimaris. Nunquid, ait D. Ambrosius, tua vincula possent illum tenere, quem cœli non possunt capere? Non venit, ut se liberaret qui sub servitute non erat, sed ut nos de servitute redimeret. Dico præterea, ideò Christum voluisse ligari, ut ostenderet se nos ad penitentiam expectare: nam si solutus esset, & amor vincula illa, quibus eum astrictum tenet, tantisper laxaret, quomodo justam de nobis omnibus vindictam non sumeret?

Et ligaverunt eum. Non levis censetur ignominia, si aliquis ligatis trahatur aut ducatur manibus; imò vitis ingenuis hoc horribilius est morte. Magnus ille Alexander olim sagittâ sibi immisâ sauciatus, noluit permittere se ligari, ut extraheretur sagitta; sed Medicis id ei propter periculum mortis consulentibus, respondit; *Non decet vinciri Regem.* Laudatur Priamus apud Senecam à puellarum choro, quòd numquam fuerit ligatus, sic enim canebant: *Non assuetas ad sceptrâ manus post, erga dabit.* Commendatur & Abner, ut jam diximus, à Davide, quòd numquam habuerit manus ligatas, *Manus tua ligata*

In Mat. 27.

In Troade choro 1.

non sunt. Laudantur illi, quod numquam alligati fuerint: Christus verò est laudandus, eique nobis gratiæ agendæ, quod alligatus, & quod multa alia indigna pro nobis fuerit passus. Tantò Deus, inquit Gregorius, ab hominibus dignius honorandus est, quantò pro hominibus indigna suscepit. Tantò, inquam, Christus nobis debet esse charior, quantò pro nobis factus est vilior.

Ioan. 18. 13. Adducunt eum ad Annam primum

Ibi de discipulis suis & de doctrina interrogatur, & respondens palmâ percutitur. Ad hæc meditanda nos piè invitat Divus Theodorus Studita. Cogitemus, fratres, ingens hoc atque ineffabile arcanum. Qui animorum consilia reteggit Deus, omneque perspicit humanum cogitatum, hic ille est, qui capitis sistetur iudicio. Qui præpotenti iussu universa librat, hic ille est, qui in sceleratorum manibus deditur. Qui obligatam in nubibus undam ex æquo tempestivè inserit solo, hic ille est, qui colligatus raptatur. Qui cælum palmo, ac terram mensus est pugillo, lanceque montes libravit, hic ille est, qui servi pulsatur dexterâ. In maxilla Christus percutitur; sed non ulciscitur. Dicat igitur D. Augustinus: Si cogitemus quis acceperit alapam; nonne vellemus cum, qui percussit, aut cœlesti igni consumi, aut terrâ sorberi, &c. Quid enim horum

per potentiam jubere non potuisset, per quem factus est mundus; ni patientiam nos docere voluisset, quâ vincitur mundus? Percussus in una maxilla Iesus, ducitur ad Caiphâ percutiendus non tantum in altera maxilla, sed & in tota facie, & alibi in toto corpore.

At illi tenentes Iesum duxerunt ad Caiphâ. Apud quem falso accusatur, illudatur, colaphizatur, facies ejus velatur, multisque injurijs afficitur, ac morte dignus judicatur, atque à Petro negatur. Audi quid dicat D. Marcus.

Quidam surgentes falsum testimonium ferebant adversus eum. Omnes condemnaverunt eum esse reum mortis. Et ceperunt quidam conspuere eum, & velare faciem ejus, & colaphis eum cadere. Quando Christus alapâ percutiebatur, & nunc his opprobrijs afficiebatur, tunc illud Jeremiæ adimplebatur; *Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs.* Expende illud (*saturabitur opprobrijs.*) Saturitatem præcedit aviditas; qui enim saturatur, prius appetebat, quo saturatur. Quando itaque audis Christum fuisse opprobrijs saturatum, intellige ipsum fuisse opprobriorum avidissimū. Hæc observatio est D. Paschasij: Ostenditur aviditas desideriorum, cum dicitur: *Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs;* quoniam omnis saturitas ex aviditate sumendi nascitur.

Fallor, si hic nata non fuit illa

Kkk

no-

Serm. de
Dom. suppl.

In Ioan.
tract. 113.

Mat. 26. 57.

Marc. 14. 57
64. & 65.

Thren. 3.
30.

Lib. 3. 16
Thren.

novorum tormentorum excogitatio in Christum, quando quidem qui satur est, nota fercula fastidit, novas ciborum formas meditat, quibus aviditatem acuat. Sic Dominus primo alapæ opprobrio exsatiatus, jam fastidit communes injurias, novis & inauditis opprobriorum generibus inhiat, novas patiendi formas desiderat; nunc appetit sputa, colaphos, velamen in facie, irrisiones; nunc flagella, spinas, arundinem, fel, acetum, quæ omnia gustavit & expertus est. O tormentorum avidissimum! Hæc saturitas non pariebat in Christo fastidium, sed potius appetitum.

Præstat & audire quid ipse dicat per Isaiam: *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non averti ab increpantibus, & conspuentibus in me.* Observa illud, *dedit*. Quasi dicat: Non mihi invito & coacto per vim alapas & plagas intulerunt Iudæi; sed ego corpus meum sponte ijs percutiendum objeci, obtuli, imò dedi: *& genas meas vellentibus*, vel, secundum Vatablum, *volentibus vellere pilos genarum & barbæ*. De hæc Christi vellicatione, & depilatione nihil dicunt Evangelistæ; sed illam Christum Iesum passum fuisse constat ex isto loco; est enim Isaias quasi alter Evangelista. Quare non dabit pilos, qui suum dedit sanguinem? Habet vulsio barbæ insignem dolorem, æquè ac contumeliā: undè omnes nationes in

detonsā barbā, aut ab alijs quocumque modo vulsā, vel tractatā ab alienā manu, sic ferebant molestè, ut in eo summam putarent ignominiam, & intolerabile ludibrium. Hinc illud frequens & proverbiale, *vellere barbā*, quod, teste Horatio, & Persio, pro subfannare, & alicui illudere sumebatur. Hinc etiam illud, *Leoni tuo barbā vellere*, id est, insultare, & illo ludibrij genere infectari, quo nihil est turpius. Quocirca Alexander Magnus, teste Plutarcho, jubebat, ut milites prælium inituri barbā raderent, ne, si ab hoste caperentur, hanc vellicationis vel detonsionis barbæ ignominiam subirent. David ipse tantam contumeliā accepit, quod Ammonitæ legatis ejus barbā rasisent, ut propter eā eis bellum indixerit. Hoc tamen convitium pertulit Christus: omne enim pœnarum genus voluit subire.

Et, ne aliquod tormentum deesset suæ Passioni, voluit Christus & foetorem tolerare. Referunt enim nonnulli non contemnendæ auctoritatis Doctores, quod hæc nocte milites in domo Caiphæ non contenti prædictis pœnis, supplicijs & injurijs, illum adhuc miserunt, quando ipsi dormitum se contulerunt, in lacum quemdam inferiorem, ad quem immundæ, & squalidæ illius domus aquæ confluebant, in quo Christus Dominus pernoctavit, juxta illud, *Posuerunt me in lacu inferiori,*

Lib. 1. 30.
Tyr. 2.

Plutarch.

L. Reg. 10.

Psal. 87. 7.

feriori; ut & olfactus propria vexatione & cruciatu non careret.

Serm. 114.
de temp.

Dico itaque cum Divo Augustino: Perpende, qui talem pro nobis dedit pecuniam, scilicet capillos, barbam, Corpus & Sanguinem suum, qualem à nobis sit exacturus usuram. *Corpus meum, ait, dedi percurrentibus.* Agnosce homo, quantum valeas, & quantum debeas, & dum tantam redemptionis tuæ perspicis dignitatem, ipse tibi indicito peccandi pudorem. Pudeat te capillos componere, genas stibio ornare, corpus delicatè nutrire, odorem mentis delectari, cum audias Dominum tuum in coma, in genis suis, ac in toto prorsus corpore tam gravia, imò ipsum foetorem fuisse perpassum.

Tot ac tanta & tam varia sunt ludibria & adversa quæ Christus gustavit & pertulit, præter illa quæ enarrant Evangelistæ, ut in solum diem Iudicii reservatum iri eorum integram notitiam, existimet quidam auctor ex sententiâ Divi Hieronymi. Quod & colligitur ex illo loco Nahum, *Revelabo cunctis gentibus ignominiam tuam.* Ac si divinus Pater promitteret filio, se manifestaturum hominibus omnia tormentorum genera, quæ pro ipso ille ejus filius pertulit.

Matth. 26:
69. & 70.

Petrus verò sedebat foris in atrio: & accessit ad eum una ancilla, dicens, Et tu cum Iesu Galilæo eras. At ille negavit coram omnibus, &c. Excla-

met nunc D. Augustinus. Hocci-
ne est sequi Magistrum, se negare
discipulum? *Evensit Domino,*
quod magis formidabat, illique
accidit, quod tremebundus ve-
rebatur, & propter quod in hor-
to tristabatur, nempe negatio à
discipulo, quam magis exhorres-
cebat quam opprobria, verbera,
alapas, crucem, mortem. Ideò
enim venerat, ut hæc pateretur,
sed non ut à discipulo negare-
tur.

Observandum est, hanc ancil-
lulam non vidisse Petrum in hor-
to, & tamen ei dixisse; *Et tu cum*
Iesu Galilæo eras. Viri recenter
Petrum in horto viderant, plus
illum cognoscebant: tamen hæc
mulier prima fuit, quæ ad Petrum
respexit, & illum interrogavit:
Quare hoc? Audi D. Anselmum. *In hunc*
Quid est, quod primò prodit
eum ancilla, cum viri magis po-
terant eum cognoscere, nisi ut
iste sexus peccasse in mortem Do-
mini videretur? Vna scemina eò
proiecit telum, quò Dominus erat
acerbius dilacerandus, ut pateat,
quàm gravissimum Passionis vul-
nus à scemina fuerit occasionali-
ter peractum. Vnde merito Dro-
go Christi passi dolorem ex Petri
negatione vehementer exagge-
rat. In domo Caiphæ colaphi-
zatus est Christus, quia in domo
Caiphæ colaphizatur Petrus.

Tunc Petrus ibi colaphizabatur,
quandò ab hac ancillâ interro-
gabatur. Vel dic: intus colaphi-
zabatur, quando foris Christum

non confitebatur. Cum igitur nihil magis Iesum colaphizaret in illâ domo, quam Petri negatio, cuius negationis prima causa fuit hæc ancillula, sequitur, quod illa magis Dominum in illâ domo cruciaverit, quàm alius quispiam.

Ibid. 75.

Et egressus foras flevit amare.

Serm. 9.

Qui ancillulæ voce prosternitur, amare suum casum lamentatur. Citò, inquit Divus Leo, in soliditatem suam redijt petra. Sed quam acquisivit ex lachrymis soliditatem? Sicut ferreæ thoraces, si, dum fabricantur, aquâ aspergantur, statim obdurantur.

Orat. 24.

Hæc similitudo est Divi Gregorij Nazianzeni. Impenetrabiles thoraces ferreæ, quæ ictibus hostium ferreisque globulis debent obistere, aquâ frigidâ in ipsâ fabricatione obdurantur. Ita Divus Petrus post lachrymas inexpugnabilis evasit.

Serm. 46.

Vt Petrus veniam impetraret, non loquebatur, sed lachrymabatur: nam lachrymis diluebat, quod verbis commiserat. Loquendo negaverat, sed flendo confitebatur. Hoc observavit D. Ambrosius. Petrus jam non utitur sermone, quo se fellerat, quo peccaverat, quo fidem amiserat, ne per id ei non credatur ad confitendum, quo usus fuerat ad negandum, ac per hoc mavult causâ flere, quàm dicere, & quod voce negaverat, lachrymis confiteri.

Matth. 27. 11.

*Mane autem facto, consilium ini-
erunt omnes Principes Sacerdotum, &
seniores populi adversus Iesum, ut*

*eum morti traderent. Et vinctum adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato Prasidi, &c. Iudæi Dominum vinctum prophano Iudici remittunt, nimirum Pilato Prasidi Romano. Sed qui omnium Salvatorem Romanis tradiderunt, paulo post, iusto Dei iudicio, Romanis traditi perierunt. Prius dixerant, *venient Romani.* Ad eos Romani devastaturi venerunt, qui ad Romanos Christum crucifigendum duxerunt. Contemplare, ô homo, Regem cælorum sic jam facie deturpatum, sic mortis caligine circumfutum, ut videns illum proditor ipse expaverit, & nimio turbatus dolore sui criminis seditatem non sustineret, refusâ pecuniâ, sui factus sit carnifex: undè ait Matthæus,*

Ioan. 11. 48.

Videns Iudas qui tradidit eum, Matt. 27. 3.

quod damnatus esset, pœnitentiâ ductus retulit triginta argenteos Principibus Sacerdotum, & senioribus, dicens: Peccavi, tradens sanguinem iustum, &c. & abiens laqueo se suspendit. *Verf. 5.*

Vtinam Iudas qui Iesum tradiderat, Iesum nominasset, quia sine dubio ad laqueum non properasset: sed impius iste nunquam Iesum nominabat. Hoc observat Divus Euthymius. Nam cum In Marchi de venditione tractaret, ait Iudas 26. 15.

Pharisæis, *Ego enim vobis tradam.* Dixit eum, non Iesum, quia jam sacrum illud nomen oderat: & tamen si illud invocasset, non male periisset. Longè enim est desperatio, ubi est huius nominis invocatio. Audi Bernardum: Tri-

statum

Serm. 15.
in Cant.

statut aliquis vestrum? veniat in cor Iesus, & indè saliat in os. Labitur quis in crimine? Currit insuper in laqueum mortis desperando? nonnè, si invocet nomè vitæ, confestim respirabit ad vitam?

Mat. 27. 4.

Peccavi, tradens, &c. Quibus hæc dixit? Phariseis. Illi autem quid responderunt? Quid ad nos? Notum est illud Plutarchi: Proditionem amo, sed proditorem non laudo. Similiter Stobæus: Prodituri, inquit, amantur, non qui prodiderunt. Cum Iuda prodituro libenter Iudæi loquebantur,

Plut. in A-
poph.

Marc. 14. 11.

imò, teste Marco, illum audientes gavisi sunt, & promiserunt ei pecuni- am. At postquam tradidit, durè sunt ei locuti; Quid ad nos? tu videris. Hæc iusta est proditorum merces. Dicat igitur Quintus Curtius: Falluntur qui proditio- nis præmium spectant.

Lib. 5.

Matth. 18
Vers. 18.

Quid ad nos Quasi dicant: No- strum non est absolvere te. No- bis numquam dictum est, Quæ- cumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo. Vade itaque ad tuos condiscipulos, quibus li- gandi & solvendi potestas tra- dita est. O traditor, vade vel ad Christum, qui hanc potestatem tradidit, vel ad eos quibus tra- didit, & non ad eos quibus tu Dominum tradidisti. Vndè D. Euthymius de hoc impio tradi- tore: Peccatum, inquit, agnovit, & poenituit eum, ac confessus est; veniam autem ab eo, qui dare poterat, non requisivit.

Euthymius

Præterea, observa integram

non fuisse Iudæ confessionem. Confitebatur quidem se Chri- stum tradidisse; sed non confite- batur se antea tradendi intentio- nem habuisse, & cum malo illo tradendi desiderio corpus Do- minicum sumpsisse, quod gravis- simum peccatum fuit. Vndè no- ta, quod licet Petrus & Iudas eundem Dominum offenderint, ille negando, hîc tradendo; ta- men Petrus antequam negaret, vel dum negationem ejus Do- minus prædiceret, numquam ha- buit intentionem negandi, imò verò se malle mori, quàm negare protestabatur; Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Iudas autem non sic: nam effuso à Magdalena unguento, quod ven- di volebat, statim decrevit Ma- gistrum vendere, & Iudæis tra- dere. Hoc prævidens Dominus dicebat, unus vestrum me traditurus est. Ac ipsi Iudæ interroganti, Nunquid ego sum Rabbi? Respondit Christus, Tu dixisti. Et tamen numquam dixit Iudas; Etiam si oportuerit me mori tecum, non tra- dam te. Sed adeò erat intentus huic proditio, ut exindè quære- ret opportunitatem, quomodo I- sum traderet. Quærebat, inquam, opere implere, quod animo decreverat: atque ita cum perversa illa vo- luntate Corpus accepit Domi- nicum; nec illud peccatum ex- pressit: hinc, nulla facta est ejus confessio. Caveat unusquisque, ne cum animo committendi ali- quod peccatum accedat ad men-

Mat. 26. 35.

Ibid. 27.

Mat. 26. 25.

Ibid. 26.

Mat. 27. 4. *Iam Domini, eandem enim quam Iudas incurreret pœnam. Iudas itaque non tantum debuit dicere: Peccavi tradens sanguinem iustum; sed & hoc tenebatur confiteri: Peccavi etiam sumendo indignè corpus & sanguinem iusti.*

Ibidem 9. *Retulit triginta argenteos. Iudas quidem argenteos retulit, sed ex eis nullum fructum retulit: denarios Phariseis, seipsum laqueo addixit. Amabat, inquit Drogo, hæredes suos, qui eos denarios colligerent, qui etiam nunc reservant in sua Corbona. Illi Iudam imitantur, qui addo suos amant hæredes, ut eis omnia quæ possident, relinquunt; animæ autem suæ minimè consulant. O sæva & crudelis humanæ mentis avaritia, quæ malit & ingratis, & indignis hæredibus bona relinquere, quàm in animæ utilitatem aliquid insumere! Avari, dum vivunt, nihil largiuntur, ut omnia integra possideant: dum autem moriuntur, sic omnia, veluti Iudas, proijciunt, ut nihil habeant, nihil secum abducant; atq; ita nunquam bona eorū sunt eis proficua. Si autem eorum hæredes moneantur, vel ut bona malè parata, sibi quæ relicta restituant, aut saltem pro anima eorum orare faciant, respondent quod & Pharisei, Quid ad nos? viderint ipsi.*

Imitentur divites non Iudam, sed publicanum illum Zacchæum, qui suis hæredibus non omnia relinquebat, sed vivens dimidium bonorum suorum pau-

peribus erogabat. Ecce, inquit, Lat. 19. 8. dimidium bonorum do pauperibus; & si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Observat D. Theophylactus duo illa verba do & reddo. Non promittebat se daturum, aut hæredibus suis relicturum, ut darent & redderent; sed ipsemet dabat & reddebat. Non solum, inquit ille Doctor, hoc promittebat, sed faciebat: non enim ait; dabo medietatem, & restituam quadruplum; sed do & reddo. Benè etiam sibi consulebat Iob, qui cum Satana præsentibus bellum, surrexit, & scidit vestimenta sua. Cur vestimenta scidit vir egregius? Dicat Origenes. Scidit, ac si diceret: O maligni, mortuum me existimatis, ut vos putatis: si ergo me mortuum existimatis, ô inimici, anticipem in pretiosam meam sepulturam concindere pretiosas atque regales meas vestes, ut nec post mortem gaudeatis illas possidere. Nolebat vir sanctus suis hæredibus vestes integras relinquere, sed illas dividebat in pretiosam suam sepulturam. Tu etiam, si sapias, noli omnia tuis hæredibus relinquere; sed aliquid sume tam pro tua sepultura, quàm pro salute animæ tuæ, & pro expiandis peccatis tuis, ne Iudæ damneris iudicio.

Tunc ergo apprehendit Pilatus Ioan. 19. 1. Iesum, & flagellavit, aut flagellari fecit. Exstat Romæ in templo Sanctæ Praxedis, columna, ad quam alligatus fuit Christus dum

D. Theoph
in Cant.

Iob. 1. 10.

dum flagellaretur. Est ea brevis & humilis: quocirca nonnullis videtur Christum incurvum ad eam, & ad ejus annulum alligatum fuisse; ita ut repandum dorsum, quasi incudem, obijceret feriendum quaquaversum sævientibus tortoribus, eorumque flagellis. Aut potius, manibus à tergo revinctis, ita annulo columnæ Christus erectus fuit alligatus, ut tortores tam pectus, quam dorsum Liberè ferire possent. Sane sicut olim non vincula, sed sponsæ amor ligavit Samsonem: ita nunc non vincula, sed hominum amor tenuit fortissimum Dominum ad columnam ligatum, ut dicat Divus Laurentius Justinianus: O charitas, quam magnum est vinculum tuum, quo Deus ligari potuit! Nullum vinculum filium Dei ad columnam tenere posset, si charitatis vinculum defuisset. Tortores lassabantur, non lassabatur Dei in homines amor. Exclamet & Divus Augustinus: Ecce pro impio pietas flagellatur. Pilatus igitur Christum flagellis cæsum, spinis coronatum, & irrisoriâ veste indutum, persequentium conspectui ostentare decrevit, ut vel sic Iudeorum rabiem sedaret.

Ideo Iesus foras adducitur, ut ejus innocentia cognoscatur, si ejus patientia attendatur. Quasi diceret Pilatus: Adduco vobis eum foras, ut illum intueamini spinis coronatum, flagris cæsum, purpurâ illusum, sanguine madidum, facie deturpatum: nunquid autem conquerentem, non murmurantem, non reluctantem, sed omnia æquo animo patientem. In hoc deberetis illum agnoscere. Qui, inquit Tertullianus, in hominis figura proposuerat latere, nihil de impatientia hominum imitatus est: hinc vel maxime Pharisei Dominum agnoscere debuistis.

Ecce homo. Non Pilati solius erat vox, sed spinæ, sed flagra, sed vulnera omnia, sed sputa id clamabant. Spinæ clamant, Ecce homo, quem cruentavimus. Flagra dicunt, Ecce homo, quem percussimus. Vulnera clamant, Ecce homo, quem cruciamus. Sputa dicunt, Ecce homo, quem deturpamus, vel scedamus. Cur ô homines non exhorrescitis? Sanguis ipse quo madebat, etiam clamabat, Ecce homo, à quo emanavi.

Pilatus clamat, Ecce homo, in quo nullam mortis invenio causam; sed qui in nobis & alijs peccatoribus plurimam inveniet damnationis causam. Nam, Ecce homo, ô superbe, qui propter ambitionem tuam se humiliavit factus obediens usque ad mortem. Ecce homo, ô avarè, qui propter nimiam tuam avaritiam egenus factus

Lib. de ligao vitæ cap. 4.

Serm. 114. de temp.

Joan. 19. 4. & 5.

Lib. de Patientia

Joan. 19. 39

factus est. Ecce homo, ô gulose, quem tua gula felle & aceto potabit. Ecce homo, ô comptule, quem tuus vestium luxus hoc vestivit indumento, coronaque spineâ coronavit. Ecce homo, ô luxuriose, quem tua libido flagellis concidit, & toto corpore crucentavit. Ecce homo, ô maledice, cuius faciem tuæ blasphemie sputis oneraverunt.

Ibidem 4. Ut cognoscatis, quia nullam in eo invenio causam, &c. Ecce homo. Inique Iudex, quis unquam tale præconium audivit? Si nullam in eo invenisti causam, cur illum flagellasti? cur spinis coronasti? cur ita toto corpore crucentari iussisti? Videtur Pilatus respondere, quia homo; unde ait:

Ioa. 10. 33. Ecce homo. Hoc ut melius intelligatur, notandum est, Iudæos voluisse Christum occidere, quia homo cum esset, Deise filium faceret; Tu homo cum sis, facis te ipsum Deum. Idque Pilato retulerunt, Secundum legem debes mori, quia filium Dei se fecit. Paulus contradicit, Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo. Non commisit Christus rapinam, dicendo se esse Deum, cum revera Deus esset: sed è contrà furtum in hoc positum est ut Cum in forma Dei esset, id est, cum Deus esset, sibi hominis naturam unierit. Ideò Pilatus ait:

Philip. 2. 6. Ecce homo. Quasi diceret: Vos accusatis illum, quod se Deum faciat, cum homo sit; sed propter oppositum prorsus ego cum fla-

gellavi; quia scilicet homo factus est, cum esset Deus. Non quòd Deus sit, ego illum flagellavi, sed quòd homo est: si enim homo non esset, illum non flagellarem. Idcirco

Ecce homo. Solet qui in ipso furto latronem deprehendit, manu in eum injectâ, clamare, Ecce furem, ut accurrant omnes. Eodem ferè modo Pilatus Christum apprehensa manu foras eduxit, dicens.

Ecce homo. Ecce, inquam, qui esse hominis, & substantiam sibi assumpsit. O Domine, cum nihil sit criminis quod obijciatur, hoc tantum argueris, quòd sis homo. Dicat itaque Pilatus, ut cognoscatis, quia nullam in eo invenio causam, adduco eum vobis foras, Ecce homo.

Ecce homo. Quamvis Christus esset Deus, non dixit Pilatus, Ecce Deus, sed, Ecce homo; non sub divina, sed sub forma exhibetur humana, quod divinâ providentiâ actum est, ut scilicet, prætermissio quod Dei erat in Iesu, solum perfidis Iudæis panderetur, quòd hominis esse videbatur. Quid enim formidabilius miseris ostendi potest, quàm homo? Naturam hominis ideo à Verbi divini persona assumptam putat Theodotus, ut persona divina humanæ naturæ temperaret rigorem. Sola hominis natura ex se horrenda est, & summo opere metuenda in castigando. Minus enim scit homo misereri, quàm Deus. Quidam apud Matthæum dixit

Ioa. 19. 4.

Homil. de Nativit.

Mat. 29. 16. dixit ad Iesum, *Magister bone, &c.*
& 19. Iesus autem dixit ei; *Quid me in-*

Lib. 1. de
Trinit. cap.
13. *terrogas de bono? unus est bonus Deus*

Valdè ponderat Divus Augusti-
nus hanc Domini responsionem:
Quid me interrogas, inquit, de bono?
Id est, istam formam quam vi-
des, quid interrogas de bono, &
vocas me secundum quod vides,
Magistrum bonum? Hæc forma
filij hominis est, hæc forma appa-
rebit in Iudicio, non tantum ju-
stis, sed impijs, & hujus formæ
visio non erit in bonum eis, qui
malè agunt. Quippe hæc ipsa hu-
mana Salvatoris figura maximè
in Iudicio torquet malos.

Itaque, *Ecce homo*, injustè ju-
dicatus, qui vos justè judicabit.
Ecce homo falsò accusatus, qui vos
verè accusabit. Alij expaveant
Absalomem à quercu suspensum,
& lancea transverberatum; ego
adstupro magis, quod in illum
1. Reg. 18. lanceam contorserit Ioab; Ioab;
inquam, ille amicissimus, ille qui
toties pro illo intercesserat apud
Davidem patrem. Hoc expen-
dens Divus Chrysostomus, ait:
Quod est admirabilius, qui pa-
trem ei reconciliavit, is ipsum in-
terfecit. Planè ea ipsa Salvatoris
figura, quæ vobis Patrem recon-
ciliavit, accusabit, judicabit, in-
terrogabit, damnabit.

La Psal. 7. *Ecce homo* Tormentis fractum
hominem cum cernimus, adeò
debilem illum remansisse dici-
mus, ut jam ad obeunda hominis
munia aptus non sit; *Il n'est plus*
homme. Quanto id rectius putan-

dum est inflicta Christo effecisse
tormenta? Cum in Pilati domo
innocentissimus Dominus verbe-
ribus cederetur, populus rei exi-
tum foris expectabat. Ex his qui
flagellationi aderant, unus exi-
bat nunc affirmans quingento-
rum numerum jam verbera atti-
gisse. Paulo post alius exibit di-
cens: jam mille complentur; post-
modum alius, bis mille numera-
ta sunt. Accurrebat alius dein-
ceps nuntians populo, tria millia
inflicta esse. Tunc, qui hæc audie-
bant, stupebant, & secum ita col-
loquebantur: Qualis erit hic vir
post tot accepta flagella? *Il ne re-*
stera plus homme. Tandem peractâ
flagellatione omnes exeunt, ac
plures ingenti strepitu proclamant
illum supra quinque millia acer-
bissimorum verberum subijisse,
nec ullum verbum ad tantâ ver-
bera protulisse. Tunc omnes di-
cebant: Quàm fractus ille erit!
quàm viribus destitutus! certè
non erit ille amplius in homine.
Il ne restera plus homme. Pilato
hæc omnia referuntur. Miratur
quod homo post accepta quin-
que millia flagellorum, mortuus
non sit: festinat ad videndum, &
quem semianimem putabat fu-
turum, vivum reperit; totum
cruentatum, plagis discissum, ver-
beribusque lectum, miratur, stu-
petque adhuc durare. Ut verò
constaret populo tale prodigium,
apprehendit ejus manum, foras
edacit, clamatque, *Ecce homo*. Re-
ctius de illo, quam Poëta de
L II He-

Hecore dicere possumus:

Virg. 2.
Æneid.

*Hec mihi, qualis erat, quantam
mutatus ab illo,
Squalentem barbam, concretos
sanguine crines,
Vulnera multa gerens.*

Ecce homo. Stupet Præses videns hominem, quem nec ærumna commoveret, nec flectit injuria, nec dolor concutit. Abraham & Isaac stupebat olim gladius: stupebat, inquam, utriusque patientiam. Audiamus Divum Zenonem: Medius stupet gladius nullo impedimento suspensus, mactatione terribili gloriam se præstitisse, non crimen. Ecce modo Iesus imperturbatus, in media sui corporis laniena invincibilis; stupet Præses, stupent ipsi cruciatus nullo impedimento suspensi, mactatione terribili gloriam se præstitisse, non crimen extorsisse.

Dic Pilate, cur hoc corpus tot casum verberibus servare desideras? à quo impeditis, ne prosequaris poenas? Sanè stupent tormenta, stupent spinæ, stupent verbera, stupet & ipse Præses videns hominem, qui patientiæ ferebat coronam, inquit Divus

Cateche. 11. Cyrillus. Iudæi verò non tantum stupebant, sed & strepebant clamantes, & Pilato dicentes:

Luc. 13. 22 *Crucifige, crucifige eum.*

Mat. 27. 26 *Pilatus autem volens populo satisfacere, tradidit Iesum flagellis casum*

Marc. 15. 15 *ut crucifigeretur. Expende illud*

Luc. 23. *(tradidit) quo usi sunt quatuor*

Ioan. 19. *Evangelistæ. Vnde observa,*

Christum sæpe fuisse traditum &

donatum. Primò nobis, deinde multis alijs. Nobis, ut testis est ipsemet datus Christus, Sic Deus Ioan. 3. 16. dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Vnde & idem Dei filius ostendens se ratam habere hanc sui ipsius donationem, illamque volens confirmare, in qua nocte tradebatur, accepit panem. Panem, inquam, accepit, & sub panis speciebus dedit nobis corpus suum, Accipite & manducate, &c. Postea voluit Iudas Iesum tradere Iudæis, Ego cum vobis tradam. Iudæi verò tradiderunt eum Pontio Pilato Præsidi; Pilatus tradidit Herodi, quando remisit eum ad Herodem. Herodes verò remisit ad Pilatum. Pilatus autem iterum Iesum Iudæis tradidit, tunc tradidit eis illum, ut crucifigeretur. Sed, prout de jure, prima donatio debet valere.

Cum igitur primò nobis Christus donatus sit, nullæ erunt cæteræ donationes de illo factæ; ad nos sine dubio revertetur Christus, illum possidebimus, ejus corpus manducabimus. Fallor, nisi Pilatus agnoverit se malè Christum tradidisse Iudæis. Nam Christo jam mortuo, venit quidam homo dives ab Arimathea, nomine Ioseph, &c. hic accessit ad Pilatum, & petiit Corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus. Nota illud (iussit reddi) Quod redditur, jure non possidebatur. O Pilate, Christus non poterat tibi tradi à Iudæis, nec tu eisdem illum tradere; idcirco illius corpus tenebaris

Ioan. 19. 38. baris reddere: & Ioseph recepit eum nomine omnium fidelium; erat enim *discipulus occultus*. Cur autem illum tradiderit Pilatus, exprimit Scriptura, scilicet, ut crucifigeretur.

Ioan. 19. 25. *Stabat autem iuxta Crucem Iesu mater eius*. Quid magis acerbum, quàm quòd parens videat morientem filium? Nescio an Deus majori clade afficere posset in hoc sæculo parentes, quàm filij amantissimi internecone.

Olim præcipiebat Deus, ut omnis anima, quæ circumcisa non fuerit, deleteretur de populo suo. Cur lex non potiùs vindicat in parentes, quàm in filios, cum ex parentum incuria oriebatur, quòd puer non circumcideretur? Et sane eò graviùs in parentes exardescibat legis vindicta, quo filios mulctaret & affligeret; magis cruciabantur parentes in morte filiorum, quàm si ipsimet pœnam luisent. Sic sentit D. Isidorus Pelusiota. Dicendum erat, qui non circumcideret exterminatum iri, non autem infantes immaturæ ætatis. Ego verò ne literalem quidem sensum improbo, siquidem parentibus acerbius est supplicium, cum pueri exitio dantur. Proh dolor, & Virginis, & matris sanctissimæ, ubi unigenitum filium tam crudeli & infami mortis supplicio videt extinguì! Nescio an Maria in hoc sæculo posset torqueri ampliùs, & affligi.

Huic beatissimæ matri meritò

convenire potest, quòd Divus Cyprianus Machabæorum matri his verbis aprat. Tam grande martyrium Deo præbuit virtute oculorum suorum, quàm præbuerant filij omnes tormentis & passione membrorum. Tot enim martyria sustinuit, quot membra filiorum cruciari vidit, ac tamdiu durarunt illa martyria, quamdiu filiorum supplicia. De illà matre sic etiam Augustinus: Videndo in omnibus passa est, facta mater septem Martyrum, septies Martyr à filiis addita moriendo; videbat omnes, amabat omnes, ferebat in oculis, quod in carne omnes. Nihil virginæ matri accommodatius, nihil de Mariæ dolore est verius & significantius. Iesus mille pertulit immanissimos cruciatus in via, in monte Calvariæ, in Cruce; illa videndo in omnibus passa est, millies Martyr, à filio non separata spectando, sese filio cupidè additura moriendo: videbat filium, amabat filium ferebat in oculis, quod filius in Cruce.

Porro de Mariæ progenitoribus in limbo existentibus, hoc asserit Beata Brigitta, quòd vel crucifixum Dominum odorati in tantum turbantur, quòd maluissent in æternum esse in inferno, quàm talem pœnam videre in Domino. Si Abraham, Iacob, David, & cæteri pij Mariæ parentes optassent potiùs pœnis inferni torqueri, quàm Christum in Cruce patientem intueri; quid

Serm. 119.
de diversis

Lib. 9. c. 28

de ipsa Maria stante juxta Crucem ac tormenta intuentem judicandum? Nobis quoque, si verè Dominum diligamus, magis optandum est, pœnas inferni sustinere, quàm illa committere, propter quæ Christus passus est.

Præterea, quos Virgo non est passa dolores Domino nascente, illos pertulit eodem patiente. Hæc observatio est Divi Damasceni sic scribentis: Ipsa Beata Maria, & super naturam donorum digna effecta, dolores partûs, quos effugit pariens, illos tempore passionis sustinuit ex materna compassione viscerum, lacerum reparturiens, &c. Quasi diceret, quòd non solùm sustineret eos dolores partûs, quibus afficiuntur, quæ ex nascente prole fiunt matres; sed eos, quibus laniantur & discerpuntur illæ scœminæ, è quarum utero fœtus membratim educuntur. Eos ipsos dolores Maria juxta Crucem patiebatur, dum filium tam dira tormenta pati cernebat. Vnde Amphilochius Beatissimam Virginem Maria juxta Crucem sic loquentem inducit: Virgo mansi, & magis mordeor visceribus, quàm matres. Id est, magis torqueor, magis crucior, quàm quæ obstertricante naturâ fiunt matres. Verùm ex his quæ Christus in Cruce loquebatur, aliquomodo Beatissima Virgo consolabatur.

Ex verbis autem quæ Christus dixit in Cruce, quædam sunt ejus, & quædam nostra; nostra

dico, quia si tunc in Cruce fuisset, illa protulisset, aut proferre potuisset, utpote *Sisto; & Deus meus, ut quid dereliquisti me? & Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* Non enim sitiebat qui oblatum potum non bibebat: nec à Patre derelinquebatur, qui tam charè à Patre diligebatur: nec Patri anima ejus commendabatur, qui à Patre non separabatur. Nostra igitur verba erant: cætera autem verba, Christi sunt, ex quibus illa, quæ latroni dicta sunt, examinemus, siquidem & ipsa aliqualem poterant Beatæ Virgini consolationem adferre: Verùm, antequam quæ latroni dicuntur à Christo, consideremus, considerata sunt quæ ipse dixerit tum ad socium, tum ad Christum.

Neque tu times Deum, &c. Sui Luc. 23. 40. oblitus, salutem socij curabat, in hoc imitatus Dominum, qui primò inimicorum curam habuit, dum ut illis ignosceretur, rogavit. Suas, inquit Chrysostomus, necessitates prætermittens, alterius utilitatem cogitabat, & sanis persuasionibus invitabat ad vitam. Idem meditatur Divus Augustinus, qui ob hujusmodi curam & persuasiones hunc latronem, doctorem evalisse ait. Clavis confixus quæ circa seipsum erant relinquens, de altero curam gerebat in cruce, doctor effectus.

Ioan. 19. 28.
Mar. 15. 34.
Luc. 23. 46.

Lib. 4. de
fide orth.
cap. 25.

Amphil.

Homil. 1. de
Cruce &
latrone.

Serm. 130.
de temp.

Lut. 23. 47. Nos digna factis recipimus, hic verò nihil mali gessit? O verè latronem, vel lateronem! Olim dicebantur laterones, qui dextrum latus nobiliorum hominum defensionis causâ tegebant, & postmodum per contractionem dicti sunt latrones. Cùm igitur iste Christum defendat, verè latro aut latero dici potest; dicebat enim,

Hic verò nihil mali gessit. Videatur iste latro respondere quæstioni à Pilato propositæ Iudæis Dominum accusantibus, & mortem ejus sollicitantibus, dum ait,

Ibid V. 22. *Quid enim mali fecit iste?* Huic igitur quæstioni respondet latro: *Hic verò nihil mali gessit.* Dicite Iudæi, in verbo *quid mali fecit iste?* in opere *quid mali fecit?* Respondet latro, *Nihil mali fecit.* Quod Divus Paulus pluribus verbis dixit, ad significandam Christi innocentiam & sanctitatem, hoc uno verbo declaravit latro. Talis,

Hebr. 7. 26. inquit Paulus, *decebat ut esset nobis Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis, &c.* Latro verò hoc uno verbo comprehendit. *Nihil mali fecit.* Attendantur ejus verba, examinentur opera, & invenietur, quòd *nihil mali fecit.* Ita confessus est Dominum innocentem crucifixum, ac si fuisset pro Domino crucifixus: & plus illi cœpit amare, quem pro ipso tanta supplicia videbat tolerare. Unde Ambrosius: Intellexit latro, quòd pro alienis peccatis has plagas Christus susceperet: pro alie-

nis sceleribus hæc vulnera sustineret. Nos digna, inquit, factis recipimus; hic nihil mali gessit. Et sciavit quòd illa in corpore Christi vulnera, non essent Christi vulnera, sed latronis, atque idèd plus amare cœpit, postquam in corpore ejus sua vulnera recognovit. Unde confidenter dixit ei,

Memento mei. Vide prudentem **Lut. 23. 42.** humilitatem, & humilem prudentiam. Nihil audet petere sibi dari. Quasi dicat: Tanta est mea iniquitas, ut non unam, sed plures mereatur cruces, non audeo petere regnum, quod pauperibus spiritu, & persecutionem patientibus propter justitiam promissisti; sed tantum, ut in illo sis memor mei. Non peto, ut sedeam super mensam tuam, quam amicis tuis promissisti; nec peto ullam micam ex his, quæ cadunt de mensa, sicut petijt Chanaan: hoc tantum peto, *Memento mei.* Video, ô summe Sacerdos, te celebrare Missam, & offerre illud cruentum sacrificium; precor, ut tuo *Memento sis mei* memor; mei recordare, qui pro omnibus offers & pateris. *Memento mei*, non criminum meorum; meum est quod commisi contra te: tuum est quod patitur coram te: recordare illius quod fecisti in me, & obliviscere quod ego feci in te. Tam multa rapui, ut nihil amplius petere audeam. Domino exolvis quæ non rapuisti, *Memento mei*, qui aliena rapui.

Ibidem.

Serm. 120.
de temp.

Mat. 16. 64.

Luc. 23. 43.

Serm. 120.
de temp.

Dum veneris in regnum tuum vel ut habetur in Græco, in regno tuo. Quod secundum Divum Augustinum de die Iudicii intelligebat. Sciebat enim Dominum nocte præcedenti dixisse Caiphæ;

Amodo videbitis filium hominis venientem, &c. Ipse autem sic intendebat orare: Domine cum visuri simus te venientem, memento mei dum veneris in regno, id est, in sede Majestatis tuæ, daturus boni regnum tuum. Atque ita agnoscebat adeo graves esse culpas suas, ut propter illas mereretur parvulusque ad illud tempus. Et hæc fuit una ex præcipuis actionibus istius latronis, ut scilicet se libenter offerret remanere in cruce ad expianda peccata sua, usque ad diem Iudicii. Christo autem adeo placuit huius latronis bona voluntas, & agnitio gravitatis sui sceleris, ut ejus poenam noluerit ad diem Iudicii protrahere, sed quasi Plenariam indulgentiam largiendo promiserit; imò nunc, pro tunc concess-

serit Paradisum, dicens, Hodie mecum eris in Paradiso. Vide, quid sit agnoscere gravitatem culparum, & pro illis libenter velle pati. Non hoc faciunt impij, qui queruntur quod patientur, ut patet in alio latrone, qui non dolebat de peccatis, sed de cruce, à qua petebat liberari, non à culpa. Postulabat, inquam, à poenis relaxationem, non culparum remissionem.

Audiamus verba Augustini

inducentis Dominum huic latroni loquentem. Quid me, & fidelissime comes, & unice tanti testis triumpho, quid me tantopere exorandum putas, ut in die Iudicii mei meminerim tui? quid me ad præsentem retributionem paratum, in tempora tam longa dissimulas? Quid in futura secula fidem in te perfectam fatigas? Hodie mecum eris in Paradiso. Ingredere illuc primus. Intra Paradisum, nequaquam ultra cum Adam visurus infernum; nullum illic cibum lethalem, nullam jam legem, nullam arborem pertimescas. Ego tibi illic ero victus & vita.

Amen dico tibi, &c. Multi Christo convitiabantur, multa verba blasphemiarum ei dicebantur; sed tanquam surdus & mutus ad illa nihil respondebat, sed tantum ad ea quæ à latrone dicebantur, attendebat. Hæc observatio est ejusdem Divi Augustini sic scribentis. Dominus qui mutus erat & surdus ad omnia convitia, non fuit mutus aut surdus cum fiducia postulanti, sed vicissim tali eum dignavit promissione, quali necdum quemquam honoraverat: non simpliciter ei promittens, sed insolita asseveratione; Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso. Hodie, ante meos discipulos: imò ante mortem meam; hodie, tam citò quam Patriarchæ; qui jamdiu illum expectarunt. Perscrutare diligentius, inquit Chrysostomus, vetus & novum Testamentum. Nullum

Lib. 1. de
anima &
ejus orig.

Homil. 1. de
cruce & latrone.

ante

ante latronem inuenies re-
missionem Paradisi meruisse; non
Abraham, non Isaac, non Moy-
sen, non Prophetas. Abraham qui-
dem una promittitur terra ob
Gen. 12. 1 aliam derelictam: *Egredere de ter-
ra tua, & veni in terram, quam
monstrauero tibi.* Promittitur ei
terra, sed nondum cœlum. At
huic latroni statim cœlum pro-
mittitur.

Amen dico tibi, &c. Dices. Iesus
Marc. 15. 34 filius clamavit ad Patrem, *Deus
meus, ut quid dereliquisti me?* Non
legimus Patrem citò respondisse
filio, cum tamen iste filius tam
citò responderit latroni. Cur
non respondetur filio? Aut, cur
non exauditur filius à Patre, cum
latro exaudiatur à filio? Respon-
deo, Christus in Cruce duas perso-
nas agebat: unam afflicti; & alte-
ram succurrentis afflicti. Quando
Ibidem. igitur dicebat, *Deus meus, ut quid
dereliquisti me?* personam gerebat
hominis derelicti & afflicti, qui
tormentis pressus, & derelictione
afflictus, in querelam effunditur.
Quando verò dicit huic latroni,
Amen dico tibi, Hodie, &c. tunc op-
timi auxiliatoris, siue parentis,
siue Domini, siue amici personam
agebat, qui ubi derelicti & affli-
cti querelam novit, statim ad
auxiliandum accurrit, nec putat
beneficium esse differendum.

Itaque Dominus Iesus tan-
quam agens personam hominis
derelicti ait, *Deus meus, ut quid
dereliquisti me?* Deinde tanquam
gerens personam hominis afflicti

subuenientis, dicit latroni, *Hodie
mecum eris in Paradiso.* Ita com-
ponit Divus Cyprianus hanc
Domini querelam, cum auxilio
latroni exhibito, sic enim scribit:
Derelictorum personam gerens
in Cruce se queritur derelictum,
& ne desperent, etiam in ultimis
constituti, festinans in adjutori-
um illicò adest, & re in arcto po-
sitâ non differt beneficium, sed
repentè indulgentiæ sceleris do-
cumentum eisdem statuit & ex-
emplum, latroni inquiens, *Hodie
mecum eris in Paradiso.* Hoc facto
ostendit & docet Dominus, ne-
mini quantumvis afflictio esse
desperandum: deinde afflictio esse
illicò succurrendum.

Hodie mecum eris in Paradiso.
Quare Christus dixit, *mecum?*
Nonne satis erat dixisse, *Hodie eris
in Paradiso?* Videtur Dei filius
fuisse veritus, ne latro Paradi-
sum recusaret sine ipsius societa-
te, utpote qui sine Deo posset
amitti, aut de eo cadere, sicut
cecidit Lucifer, & amisit Adam.
Hæc excogitatio est D. Ambrosij
dicentis: Pulchrè subjunxit,
mecum eris in Paradiso; hoc est, no-
li timere ne & tu cadas de Para-
diso, sicut cecidit Adam; sed audi,
quia *mecum eris*, quo præsentè
cadere non possis. Nullus est Pa-
radisus sine Christo, sicut nec ul-
lus infirmus cum Christo.

Hodie mecum eris in Paradiso.
Qui cum Christo erit in cruce,
merebitur esse cum Christo in
Paradiso. Qua fronte petit quis à
Do-

Luc. 23. 43.
Serm. de
cœna Do-
mini.

Ambros.

Homil. de
Divite.

Domino Paradisum, respuendo crucem, quâ itur ad Paradisum, & ita directè & immediatè, ut nullum medium detur inter crucem & Paradisum? Hoc annotat Chrysostomus, qui ponderans hæc Domini verba, vocat crucem, clavem Paradisi. Crux, inquit, clavis est Paradisi, crux Christi aperuit Paradisum. Nihil medium est, & crux, & statim Paradisus. Latroni existenti in cruce, & culpam suam agnoscenti in cruce, Christum innocentem confitenti in cruce, Christumque oranti de cruce, promittitur quod ad Paradisum transibit de cruce; *Hodie mecum eris in Paradiso.*

Serm. 110.
de temp.

Non mireris si tam citò Paradisum sit adeptus: hoc ardentissima fides, hoc humillima ejus confessio meruerunt. Nam, ut observat Augustinus, fervebat impietas persequentium, exultabat impietas blasphemantium: contritio, livores, & vulnera solum Christum hominem demonstrabant, sacrarum manuum in ligno Crucis extensio, pedum confixio per omnia infirmitatem hominis offerebant; vulnera, quantum ostendebant hominem, tantum abscondebant Deum, &c. Solus hic testis est Majestatis, qui socius probatur doloris.

Homil. de
latrone.

Divus Chrysostomus perlustrans omnium Patriarcharum & Prophetarum fidem, majorem invenit fidem latronis. Credidit quidem Abraham Deo; sed cre-

didit illi de cælo loquenti, & per sanctos & Angelos sermonem proferenti. Credidit Jacob; sed viso Domino scalæ innixò, comitantibus illum Angelis per hujusmodi scalam descendentibus & ascendentibus; ita ut aliquando dixerit, *Vidi Dominum facie ad faciem, &c.* Credidit Moyses; sed de medio ignis loquenti in tubæ clangore & tonitruu. Credidit Isaias; sed Domino sedenti super solium excelsum & elevatum. Crediderunt, inquit ille Doctor, reliqui Prophetæ, sed Dominum intuentes, sicut videre possibile erat humanæ naturæ, quæ & infidelem poterant provocare: iste verò latro non credidit in regno videns Christum, non illum vidit fulgentem, non illum vidit de cælo respicientem, non vidit ei ministrantes Angelos. Certè, ut liberè dicam, non vidit liberè ambulantiem: sed vidit eum in Cruce, vidit eum bibentem acetum, vidit eum sentibus coronatum, vidit eum precantem auxilium; Deus meus respice in me: & sic credidit.

Si dicamus huic latroni, quod Isaac filio suo Jacob, *Quomodo tam citò invenire potuisti fili mi?* Certè responderet præ humilitate, quod Jacob patri, *Voluntas Dei fuit, ut tam citò occurreres mihi quod volebam;* & illud Davidis, *Salvum me fecit, quoniam voluit me.* Voluntati divinæ omnino tribuisset salutem suam. Sanè omnium salus licet voluntati & misericordie divinæ

Genes. 31.
30.

Isai. 6.

Genes. 27.
Vers. 20.

Psal. 17. 30.

divinæ tribuatur; verumtamen quoad consecutionem gloriæ, quædam sunt necessaria ex parte hominis, sine quibus non poterit illam assequi, veluti bona opera. Quæritur autem quid egerit iste latro, quod brevi cōsecutus fuerit, quod alij multo tempore. Respondet Divus Gregorius Nyssenus, quod causa tam promptæ salutis fuit approximatō ipsius ad Christum: approximabat autem ei, non tam corpore, quàm affectu, fide, spe, charitate, quibus etiam possumus nos ei approximare. Credit Divus Ambrosius idē Petrum cecidisse, quia à Christo elongabatur, *Sequebatur à longē*. Ecce qui elongant se à te, peribunt.

Orat. 2. in
40. Mart.

Lib. 2. in
Luc.

Luc. 23. 43.
Homil. 1. de
cruce & la-
trone.

Hodie mecum eris in Paradiso. Divus Chrysostomus notat, Dominum duo nobis beneficia in istis verbis contulisse. Primò, januam Paradisi nobis aperuit: secundò etiam latronibus in eum aditum præbuit. Parùm esset, quod janua cœli aperiretur, nisi etiam peccatoribus pœnitentiam agentibus promitteretur. Vno tempore duo beneficia videmus esse concessa; unum, quod Paradisus patefactus est: alterum, quod latronem in eum introduxit. Cur ita facis Domine? Volo, inquit, ut in Cruce omnes possint meam invenire virtutem, ut in ligno mea largitas demonstretur. Nullus Crucem, nullus tribulationem odio habeat, imò diligit, & libenter in illâ more-

tur, & si fieri possit, moriatur, ut mereatur. In illâ invenitur & gustatur Dominicæ Passionis virtus: in illâ demonstratur divina largitas. Nemo est qui possit excludi, ait Ambrosius, quomodo receptus est latro. Si peccata confitearis, si in Christum credas, speres, & adversa quæ tibi obveniant, libenter sicut iste latro patiaris, sine dubio, sicut & ille salvaberis.

Hodie mecum eris in Paradiso.

Cum hæc audio, in mentem revoco quæ dixit David Berzellai, qui Davidi fugienti persecutionem ingratissimi filij Absalomis, occurrit, opemque tulit, cui postea David, *Veni mecum, ut requiescas securus mecum in Ierusalem.* Discipuli Dominum dereliquerant, ipse Pater videbatur illum dereliquisse, omnes deridebant, blasphemabant, solus latro occurrit, defendit: hic ergo meretur audire, *Hodie mecum eris in Paradiso.* O promptam largitatem! vix latro absolverat precationem, quando Iesus contulit præmiationem. Hoc observat Divus Augustinus, dum sic scribit. Vberior gratia, quàm precatio: ille adhuc rogabat, ut meminisset sui, cum venisset in regnum, & Dominus cum nondum venisset, ei jam regnum cœleste tribuebat: quàm velox misericordia! tardius est votum precantis, quàm præmium remunerantis.

Quid adhuc dicant Patres comparantes hunc latronem

M m m

Divo

In illud
Psal. 37.
Domine ne
in furore
tuo, &c.

1. Regum.
19. 33.

Hom. 1. de
cruce & lat.

Divo Petro, libet audire. Loquens Divus Chrysostomus de fide hujus latronis, ait: Petrus minas abjectæ puellæ non sustinuit, latro verò multitudinem totius populi videns circumstantem, & clamantem in eum summas infamias & opprobria, atque maledicta jaculantem, non attendit illis, non cogitavit visibilem abjectionem ejus, qui crucifigebatur; sed oculis fidei hæc cuncta transcendens cognovit Dominum

Serm. 120. coeli. Et Divus Augustinus, lo-
de temp.

Serm. 130. quod negavit electus. Et alibi:
de temp.

Serm. 45. Quando Petrus abnegavit deor-
sum, latro confessus est sursum.
Et Divus Ambrosius. Confite-
tur latro, quem discipulus abne-
gavit. Quando Petrus confiteba-
tur Christum esse filium Dei:

Mat. 16. 15 quando, inquam, dixit, *Tu es Chri-
stus Filius Dei vivi*, statim actus
tantæ fidei suam recepit merce-

Verf. 19. dem, claves scilicet Paradisi; *Amen
dico tibi, &c. & dabo tibi claves reg-
ni cælorum*. Sic contigit latroni,
qui dum Christum agnoscit, sta-
tim ei Paradisus promittitur.

Ecce nunc convertitur latro, imò si sic fari liceat, creaturæ ipsæ insensibiles videntur converti suo condolentes Creatori: & tu peccator non dolebis, nec converteris? Sol non redimitur, & obsecratur: non redimitur velum, & rumpitur: Petræ non redimuntur, & tamen scinduntur.

In terram quidem, non pro terræ Christi sanguis effunditur, & terra movetur: & nostra non emollientur corda? Fierine poterit, ut ipsi pro quibus Dominus patitur, non compatiantur, & non convertantur?

Attendite nunc peccatores, & satagite ut vobis meritum Passio-
nis & Sanguinis Christi per pœ-
nitentiam & bona opera appli-
cetis, alioquin in die Judicii hæc
tam formidanda quisque vestrum
audiet: *Prope est dies occisionis; nunc
de propinquo effundam indignatio-
nem meam, & complebo furorem me-
um in te, & indicabo te secundum
vias tuas, imponam tibi omnia sceler-
a tua, &c.* Quasi dicat: Nunc Pa-
ter æternus mihi imposuit omnia
peccata tua, ut pro ipsis satisfaciam,
& pro te paterer: sed quia obli-
tus es tanti beneficii, & noluisti
operari, quæ ex parte tuâ ope-
randa erant, ac neglexisti agere
pœnitentiam, ego effundam indig-
nationem meam super te. Nunc effu-
di pro te totum sanguinem me-
um: tunc autem effundam super te
indignationem meam. Nunc propter
scelera tua judicatus sum: tunc
autem indicabo te secundum vias
tuas. Nunc peccata tua mihi sunt
imposita, Crux super me imposi-
ta est, titulus mortis super me
impositus est, super me imposita
sunt flagella; imposita est aceto plena
spongia arundini, & oblata ori meo:
sed tunc imponam tibi omnia scelera
tua. Transferam illa, & ponam
super te, tamquam in centro &
pro-

Ezech. 7. 8.

proprio loco; quia ingratum te præbuiſti, agere pœnitentiam neglexiſti, & tanta tormenta pro te perpeſſa contempſiſti.

Cæterum, qui exoptat alicujus arboris præguſtare fructum, neceſſe eſt, vel arborem conſcendat, vel baculo ramos percutiat, vel ſub arbore expectet, donec fructus decidat, & illum colligat: aut ſanè arborem arripiat & amplexetur, illamque peragitet, ut vel ſic fructum cadere faciat. Adeſt arbor Crucis, cujus fructus Chriſtus eſt; & ejus ſanguis, de quo quidem fructu ut aliqui participarent, conſcenderunt, ut Joſeph & Nicodemus; qui ſacrum Ieſu corpus de Cruce abſtulerunt. Alius, ut ille miles baculo, ſive lanceâ latus ejus aperiens, exire fecit ſanguinem, ſimul & aquam. Nonnulli alij, ut Ioannes, Magdalena & piæ aliæ mulieres ad arborem Crucis expectabant. Quid modò nobis agendum eſt, qui eundem fructum deſideramus? Si Crucem conſcendere non valeamus: ſi baculo percutere vereamur; illi ſaltem cum beatiffima matre Ieſu adhæreamus, aut ſanè illam arripiamus, amplexemur, exagitemus, ut de illius fructu participemus.

Itaque ſurſum mentem noſtram extollamus, & primò ad Patrem cœleſtem ſermonem noſtrum dirigamus, eique cum Beato Auguſtino dicamus. Aſpice pie Pater, piiffimum filium pro

me tam impia paſſum. Reſpice clementiſſime Rex, qui patitur, & reminſcere benignus pro quo patitur. Cerne manus innoxias pio manantes ſanguine, & remitte placatus ſcelera quæ patravērunt manus meæ. Vide immaculata veſtigia, quæ ſemper ambulaverunt in lege tua, diris conſixa clavis, & fac me odio habere omnes vias iniquitatis. Attende pie Pater, filij chariſſimi caput niveâ cervice deſlexâ, pretioſiſſimam reſolutum in mortem. Candet nudum pectus, rubet cruentum latus, tenſa arent viſcera, decora languent lumina, regia pallent ora, procera rigent brachia; rigat beatos pedes beati Sanguinis unda. Specta glorioſe Genitor, gratiſſimæ prolis lacerata membra, & memorare benignus, quæ mea ſubſtantia. Conſpice Dei hominis pœnam, & relaxa conditi hominis miſeriam. Vide Redemptoris ſupplicium, & redempti dimitte delictum, &c. Attende in filio, quod propitius in ſervo. Vide Carnis Sacramentum, & remitte Carnis reatum. Quoties tibi beatæ prolis patent vulnera; deliteſcant obſecro ſcelera mea.

Dic præterea eidem Deo Patri de ejus amantiſſimo filio, quod David de populo ſuo: Ego ſum qui peccavi, ego qui iniquè egi, iſte autem qui ovis eſt, quid fecit? ^{1. Reg. 24.} ^{17.} Converſatur obſecro manus tua contra me. Ille ovis eſt, ego lupus: ille agnus, ego leo: ille inno-

M m m 2 cens

E Hic poteſt
ſuæ imago
Cruciſixi,
& populo
exhiberi.

Ibid. c. 6.
& 8.

cens, ego reus. Non debet pati ovis pro lupo, agnus pro leone, sed pariat peccator, patiar ego, flageller ego, crucifigat ego, moriar ego, qui peccavi, qui iniquè egi, propterea Domine, *convertatur obsecro manus tua contra me.*

Lib. medit.
cap. 7.

Exclama cum eodem Augu-
stino. O mirabilis censuræ con-
ditio, & ineffabilis mysterij dis-
positio! peccat iniquus, & puni-
tur justus: delinquit reus, & va-
pulat innocens: offendit impius,
& damnatur pius: quod mere-
tur malus, patitur bonus: quod
perpetrat servus, exolvit Domi-
nus: quod committit homo, susti-
net Deus.

Ibidem.

Dic & Dei filio cum eodem
pro Doctore. Ego iniquè egi,
tu poenâ multaris: ego facinus
admissi, tu ultione plecteris: ego
crimen edidi, tu torturæ subijce-
ris: ego superbivi, tu humiliaris:
ego tumui, tu attenuaris: ego in-
obediens extiti, tu obediens sce-
lus inobedientiæ huius ego gulæ
parui, tu inediâ afficeris: me ad
illicitam concupiscentiam rapuit

ardor, te perfecta charitas duxit
ad Crucem: ego præsumpsi veri-
tum, tu subijisti equuleum: ego de-
lector cibo, tu laboras patibulo:
ego fruor delicijs, tu laniaris cla-
vis. Prosequamur & cum eodem.
Quid commisisti, dulcissime Iesu, *Lib. medit.*
ut sic judicareris? Quod scelus *cap. 7.*
tuum? Quæ noxa tua? Quæ cau-
sa mortis? Quæ occasio tuæ dam-
nationis? Ego, ego sum tui pla-
ga doloris, tuæ culpa occisio-
nis, ego tuæ mortis meritum,
tuæ vindictæ flagitium, ego tuæ
Passionis livor, tui cruciatus la-
bor.

Hæc omnia fateor, atque con-
fiteor, culpam agnosco, & mi-
sericordiam imploro, teque bo-
ne Iesu suppliciter exoro, ut per
meritum tuæ sacratissimæ Passio-
nis & mortis, per effusionem tui
pretiosissimi Sanguinis digneris
nos absolvere ab omnibus pecca-
tis nostris, & perpetuâ bene-
dictione benedicere, qui vi-
vis & regnas cum Deo Patre &
Spiritu Sancto in sæcula sæculo-
rum. Amen.

DOMI-

D O M I N I C A

R E S V R R E C T I O N I S

E T D I E I S A N C T I

P A S C H Æ.

Maria Magdalene, & Maria Iacobi & Salome, emerunt aromata, ut venientes ungerent Iesum, &c. Marc. 16. 1.

Platarch.

Alexander, teste Plutarcho, auditâ Homeri famâ, visisque ejus versibus & operibus,

tanto tenebatur eum, licet mortuum, videndi desiderio, ut venienti ad se militi, atque fausta se nuntiare velle affirmanti, dixerit: Nihil mihi boni nuntiabis, nisi renuntiaveris Homerum revixisse. Quidquid nobis nuntiabitur, nihil aut parum erit, nisi audierimus ipsum Christum surrexisse. Nullo poterant gaudio affici istæ piæ mulieres, quas D. Damascenus vocat *unguentiferas*, nisi hoc lætissimum nuntium ab Angelo audivissent, *Surrexit, non est hic*. Vnde hodie Græci se mutuo salutantes, aiunt, *ἀλλήλους ἀνέστη* & *χρῖς*: id est, *verè surrexit Dominus*. Nihil enim est, quod majorem adferat fidelibus lætitiâ, quàm Christi resurrectio, unde

nos resurrecturos, & ex resurrectione omnia bona speramus. Quid istæ mulieres egerint, quod hoc gratissimum nuntium audire potuerint, videamus.

Valdè manè unâ Sabbatorum venit ad monumentum. Summo manè venerunt, & tamen Dominicum corpus non invenerunt, quia Christus suam maturaverat resurrectionem, ne illarum sumeret unctionem: nolebat enim hujusmodi obsequium suo exhiberi corpori, non egenti; sed egenis & adhuc laborantibus membris reservari. Hæc excogitatio est D. Bernardi, sic scribentis: *Serm. 12. Dominus Iesus paratam sibi confectionem expendi noluit in suo corpore mortuo, ut servaret vivo.* Vivit Ecclesia quæ manducat panem vivum, qui de cælo descendit. Ipsi ergo pretiosa unguenta retinuit, cum anticipans horam, & accelerans gloriam, mulierum devotionem non elusit, sed instruxit, non recusans obsequium, sed reservans pro-

Ibidem.

Serm. 12.
in Cant.

Marc. 16.
Vers. 6.

In odis.

M m m 3 ficuum,

ficuum. Itaque secundum Bernardum, ideo Christus anticipavit horam resurrectionis, ne suo corpori huiusmodi obsequium praeberetur, sed pauperibus reservaretur; addit enim: In isto ergo pepercit magister pietatis unguentis optimis, quæ membris suis indigentibus cuperet exhiberi.

Orat. 3 de
Resurrect.

Hilarius.

Mat. 25. 42.

Instruebat, inquam, Dominus, quibus impendendum erat obsequium à fidelibus, nimirum membris vivis, egenis, paupertate pressis. In horum usus quidquid impendatur, gratissimum erit Redemptori nostro. Quàm divinè Divus Gregorius Nyssenus vocat Dominicam resurrectionem, nutricem pauperum, quando sic pauperibus de resurrectione Christi loquitur. Pauperes amplectimini vestram nutricem. Vt pote qua sibi Christus impendenda docuit pauperibus reservari. Ideo enim maturata, & anticipata est resurrectio, non ut obsequium refugeret fœminarum, sed ut earum obsequium transfret in usum pauperum. Huc spectabat D. Hilarius sic adhortans: Resurrectionis triumphum celebrantes, fidem conversatione decoremus, misericordiam in pauperes faciamus, imitemur Deum. Resurgendo Dominus docuit pauperibus subveniendum, & qui illud executus non fuerit, audiet in communi omnium resurrectione, *E sursum, & non dedisti mihi manducare, &c.* Eunt igitur

huiusmodi mulieres dicebant adinvicem,

Quis revolvat nobis lapidem? De Marc. 16. 1.

resolvendo lapide monumenti cogitabant, & milites custodientes sepulchrum non metuebant: unde Angelus his mulieribus adventantibus dixit, *Nolite timere vos.* Expende, vos. Quasi dicant:

Mat. 28. 5.

Vos quæ veniebatis Dominum quaesiturae, & ei famulaturæ, non debetis timere. Timeant qui Deo resistunt, qui divitias, voluptates, non Deum quaerunt, qui verò Deo obsequitur, nil quod timeat, habet. Quod acutissimâ observatione ostendit Divus Athanasius, componens velum templi scissum cum tunica inconsutili Christi integrâ conservatâ. Etenim cruci affixus Dominus carnifices deterrebat, ne tunicam scinderent, ut eâ manente maneret Iudæorum opprobrium, quod non multo post accidit, nimirum cum velo scisso, tunica Christi ne à carnificibus quidem divisa est, sed integra mansit. Si igitur tunica, quæ res erat inanimata, nullum periculum scissuræ subijt, etiam inter manus carnificum, eâ solâ ratione, quia Domino inservierat; velum autem templi, licet maximâ custodiâ & curâ asservaretur, quod ita Domino non inserviebat, scissum est, quomodo timebunt qui Domino inserviunt & obsequuntur? Itaque o mulieres, *nolite expavescere*: vel, secundum Matthæum, *nolite timere vos.* Non est, quod hic ip

Serm. de
Pass.

Mat. 28. 5.

Marc. 16. 6.
Mat. 28. 5.

termi-

termino timeatis, quæ in viâ huc accedentes non timuistis, sed tantum dixistis,

Marc. 16.3. *Quis revolvat nobis lapidem?* Licet de revolvendo lapide essent sollicitæ, non minùs propterea pergebant, & accedentes inven-

Verf. 4. *runt revolutum lapidem.* Non sic impij, non sic, qui minimo impedimento, aut minimâ difficultate desistunt agere, ad quod tenentur.

Prov. 22.13. *Illud advertibat Sapiens dum dicebat, Dicit piger, Leo est foris, occidendus sum: vel, secundum Septuaginta, Leo est in vijs, & in plateis sicarij.* Hujus loci sententia contra pigros socordesque intenditur, qui ut suæ inertiae excusationem aliquam obtendant, metum causantur, ac ne leviores ob causas metuisse putentur, incommoda ipsa & pericula mirum in modum exaggerant.

Et quia duplex est actionis & laboris materies, scilicet agricultura, quæ ruri exercetur, & negotiatio, quæ in plateis peragitur, quonam modo deses ac piger ab utraque absterreatur, aperit Salomon his verbis, *Leo est in vijs, in plateis sicarij.* Id est, si suadeas illi agriculturæ laborem & exercitationem, ita causatur, *in vijs*, id est, in agris passim leones immanissimi vagantur, qui obvios quosque dilaniant. Quod si illum ad fori negotia suscipienda incitare velis, tunc quidem obijcit, in foro & plateis, ubi negotiatio peragitur, frequentes admodum contentiones & rixas excitari, ibique

versari homines qui ad modum sicariorum alios invadunt; atque adeò hic vanissimis terroribus concussus in suâ socordiâ & desidiâ perseverat, domique se continet.

His verbis non tam pigri ad negotia temporalia, quàm peccatores ad bona opera peragenda describuntur. Ita existimat Beda, qui in hunc locum sic scribit. Dicit sapè in animo suo is qui ad agenda bona opera piger est:

Beda,

Timeo ad exercendas virtutum actiones in publicum progredi, ne fortè me vel antiqua hostis adversitas gravior, vel etiam homo quilibet perversus derideat, convitijs confundat, injurijs afficiat: Leo est foris in medio platearum, occidendus sum.

Lib. dev. & vit.

Id ipsum observavit D. Ephrem. Pigo semper excusationes in promptu sunt. Si aliquò mittatur, damnum inquit, ex illo itinere proveniet: si quod ei opus agendum injungitur, obmurmurat: cur istud, vel illud non expedit, inquiens, istud fieri. Pete ab avaro cur bona aliena non restituat. Respondebit, *Leo est in via, occidendus sum.*

Si hæc redderem, undè mihi & familiæ subvenirem, non haberem. Quere ab alio cur injuriam non dimittat, & inimicum diligat. Respondebit, *Leo est in via, occidendus sum.* Meus honos læderetur, omnes me deriderent, vir pusilli animi haberer. Dic alteri, cur his diebus peccata sua non sit confessus. Respondebit, *Leo est in via, habeo inimicum,*

Ibidem.

micum, cui donec reconcilier, peccata mea confessione sacramentali non expiabo: & sic de cæteris peccatoribus, quos vel minima difficultas à viâ virtutis capeffenda prorsus absterret. Hos pudefaciunt istæ mulieres, quas fœminæ imbecillitatis ratio, nec hora valde matutina, nec itineris pericula, nec custodes sepulchri à bono proposito deterruerunt, sed valde manè unâ Sabbatorum veniunt ad monumentum.

Marc. 16.
Vers. 2.

Vis audire quid una ex illis, nimirum Magdalena, de Christo, eidem Christo sibi incognito dixerit? Lege Ioannem Evangelistam, *Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum, & ego eum tollam.* O quàm verè dolebat de ablato Domino, quæ nulli parcat labori, nullum locum expavet, ut inveniat, quem diligit, & quem se amisisse putabat. Illam

Ioan. 20-15.

Origenes.

Ibidem.

considerando Origenes ait: O ineffabilis mulieris audacia! nullum locum excipit, nullum antepone, sine timore dicit, absolute promittit, *dicito mihi, & ego eum tollam.* Sic, sic sunt affecti, qui verè amissum per peccata Dominum dolent; imò hinc elucet quantus sit in animo dolor, si ad parvum laborem subeundum expavet, si ad operis exhibitionem pigrescit, si diligentiam recusat adhibere.

Abraham iussus jugulare filium, gladium exerit, & Isaac jugulandus cervicem animosus præbet; in quo conflictu Deus arietem objecit, & Abrahami

dexteram, & Isaac cervicem avertit. Quis horum imminentem jam Isaac mortem magis verè doluisse creditur? Sanè Abraham pater erat, nec dubito quin in unici filij internecone vehementer affligeretur, sed & Isaac juvenis sub gladij acie doleret. Dubium solvit Divus Zeno dicens: Solus Deus doluit, qui aliam victimam procuravit. Vbi expendo, undè concludo, Deum solum doluisse, nimirum qui aliam victimam procuravit. Quamvis patris & filij viscera sub gladio transfigerentur, nullus tamen eorum dolor putatur, qui nullam fecerunt diligentiam, ut funestum illud sacrificium averterent: ille solus, nimirum Deus doluit, qui ut vidit periculum appropinquare, ariete oblato, illud procuravit avertere.

D. Zeno.

Non verè de peccatis dolet, qui remedium non procurat peccatis, qui sese non offert labori & sudori, ut tantum malum abigat, & sibi Dei gratiam quibuscumque periculis tollat. Solus ille dolere censetur, qui aliam victimam pro animâ suâ procurat, nimirum mactationem affectuum carnalium, qui nulli labori parcat, ut Deum sibi acquirat, qui ex toto animo ait, *Dicito mihi ubi posuisti eum, & ego eum tollam.* Id est, dicito modum inveniendi Deum, non refugio laborem, non expavesco dolores, undecumque eum quæram & tollam. Divus Chrysostomus attendens pium Mag-

Ibidem.

In hunc locum.

dalena

dalenz animum, sic eam rogantem inducit: Si tulisti eum tantum per te, ostende locum, ego paro humeros meos, & tollo tecum. O verè pœnitentis præparatio, ego paro humeros meos! Paret unusquisque corpus suum ad inserviendum Deo, ad subeunda quæcumque adversa; paret animam ad Deum diligendum. Se paraverant istæ piæ mulieres ad quemcumque subeundum laborem, ideò ab Angelo audire meruerunt,

Marc. 16. 6. Surrexit, non est hic. Si non erat hic, ubinam erat? Divus Thomas respondet, hoc inquirere nimis esse curiosum: tamen addit verisimile esse, tunc Christum statim post suam Resurrectionem fuisse cum Patribus, qui in limbo detinebantur: sive illi essent tunc in Paradiso terrestri, ut existimat alibi idem Doctor, sive essent alibi. Alij autem putant Christum tunc fuisse præsentem. Quando igitur Angelus dixit, *Non est hic*, id est, eo modo quo illæ mulieres illum quærebant: erat tamen hic tunc alio modo, nempe invisibili.

Quòd autem tunc Christus loquente Angelo ad mulieres, hic adfuerit, colligitur ex verbis Angeli, dum ait, *Iesum quaeritis crucifixum*. Iesus enim adest loquentibus de suâ Passione, ut dicitur cras Deo dante: undè narrat Ioannes, quòd Maria Magdalena stans ad monumentum, foris plorans, & ab Angelo inter-

rogata cur fleret, *conversa est retrorsum, & vidit Iesum stantem*. illa existimans, quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum, & ego eum tollam. Si Christus hic non adfuisset, illum Magdalena non vidisset. Hic quædam sunt observanda.

Primò Divus Ambrosius premit illa verba Ioannis, *Maria stabat ad monumentum foris plorans*: quasi illa fleret, quia foris, non intus stabat. Quæ foris est plorat, nam quæ intus est, plorare non novit. Ille intus est, qui in cœlis est, ibi nullus erit luctus, neque clamor erit ultrà. Ille verò foris est, qui in cœlis non est; foris igitur ploratus. Impij eiiciendi sunt in tenebras non interiores, sed exteriores, *ubi erit fletus & stridor dentium*. Quæ verba attendens Tertullianus, quærit, & respondet, ubi? foris scilicet. Noli foris remanere, si non vis flere. Hoc est, cave ne ob tua peccata in tenebras exteriores proijciar, ne in æternum flere cogaris.

Pulchrè Origenes Magdalenz exemplo propolito, docet qualiter Iesum debeamus inquirere: Disce, inquit, à Maria quærere Iesum in monumento cordis tui, revolve lapidem ab ostio monumenti Dei, amove omnem durtiam, tolle omnem concupiscentiam tuam à corde tuo, & diligenter perscrutare, si sit Iesus in eo. Si autem non inveneris in eo Iesum, sta foris & plora, permane

Nun in

Verf. 15.

Lib. 3. de virgo
Verf. 11.

Luc. 13. 18,

Lib. 4. in Marc.

Origenes

Ibidem.

Joan. 10. 14.

in fide, & respice foris ad alios; si fortè in aliquo videris eum, & plorando ora Iesum, ut dignetur intrare ad te. Et iterum respice monumentum Dei, quod est in te, & si videris ibi Angelos, hoc est, cœlestia desideria, per quæ tamen adhuc non possis videre Iesum, noli his contentus esse, noli adhuc deficiendo quiescere, sed plora & quære Iesum, donec invenias.

Secundò observa, quòd Christus à Magdalena non cognoscebatur, qui cum ea loquebatur. Adeò rara erant Iesu cum sceminis colloquia, ut ex eo Magdalena non cognoscat Iesum, quòd secum privatim videat colloquentem. Hæc observatio est Origenis sic Magdalenam alloquentis. Ipse est Iesus qui tecum loquitur, sed forsitan ideò eum non cognoscis, quia tecum loquitur. Si Christus naturâ impeccabilis vix loquebatur cum mulieribus, sed eas citò reiciebat; quâ fronte audet vir fragilis mulierem alloqui? Illas tu quoque eiecias, ne ipse te eiciant. Memento, inquit Hieron. quod Paradisi columnum de possessione sua mulier eiecit. Sit igitur brevis tua cum mulieribus sermocinatio.

Tertiò observandum est, Christum apparuisse Magdalene in specie hortulani. Quare? Primò, sicut hortulanus aquas quærit ad irrigandum hortum: ita Dominus aquas lachrymarum quærit; nec tam diligit hortulanus aquas,

quàm Christus peccatorum lachrymas. Audi Chrysologum: Serm. 93. Deus delinquentium, gemitus esurit sitit lachrymas peccatorum. Non sibi quarrit hortulanus aquas sed oleribus: ita nec Domino profunt nostræ lachrymæ, sed nobis. Non metitur quod seminatur, si aquis non irrigatur: ita fructus bonorum operum vix colligitur, si lachrymæ non fundantur. Vis videre, quantam vim habeant lachrymæ, qualesque fructus adferant, si debite emittantur? Audi eundem Chrysologum: O quanta vis in lachrymis peccatorum! rigant cælum, diluunt terram, extinguunt gehennam, delent in omne facinus latam divinâ promulgatione sententiam. Addo & hunc fructum: lachrymæ hujus mulieris Christum videre meruerunt; colligitur ex illis verbis, *Dum ergo fletet, &c. vidit Iesum.* Quasi dicat Evangelista; ergo, quia flevit, Iesum videre meruit.

Præterea, in specie hortulani Christus apparuit, quia sicut hortulanus antequam plantet vel seminet, habet rationem temporis; alia enim in plenilunio, alia in novilunio sunt ferenda: ita Christus videtur observasse tempus ad sanguinem suum fundendum, & seminandum in agro Ecclesiæ; de hoc tempore sic Ioannes, *Sciens Iesus quia venit hora, Ioan. 13. 1.* eius. Voluit mori opportuno tempore: fuit enim cruci affixus in plenilunio, scilicet Lunâ 15. & die 25. Martij. Ita existimat

Ter-

Hieron.

Lib. advers.
Iud.

Lib. 18. de

civ. Dei

cap. ult.

Homil. de

nat. S. Ioan.

Bap. tom. 2.

ad Gal. 4.

Tertullianus, idem sentit Divus Augustinus, idemque Chrysostomus. In quâ die conceptus est, in eâdem & passus est. Et resurrexit die 27. ejusdem mensis. Decebat illum mori in plenilunio, qui natus fuerat in plenitudine temporis, *ubi venit plenitudo temporis misit Deus filium suum*. Sicut igitur hortulanus observat tempus ferendi: ita Dominus observavit tempus moriendi, & resurgendi, imò & nascendi, ut mox dicemus.

Dices: Cur Christus passus est in plenilunio, vel Luna 15. Martij, potius quàm alterius mensis? Ut ostenderet se omnia quæ de ipso scripta erant, adimplevisse. Vnde Petro amputanti auriculam servi in horto, ait, *Quomodo ergo implebuntur Scriptura?* & ibidem dicitur: *Hoc autem totum factum est, ut adimplerentur Scriptura.* Implendæ erant etiam sedes cælestes, sed non nisi per eum, qui pro impleturis crucifixus est in plenilunio. Quod præcipuè in illo plenilunio, id est, Luna 15. Martij, Christus mortem obierit, non caret mysterio. Quod ut melius intelligatur, notandum est cum Divo Gregorio Nysseno, Dominum eo tempore mortuum fuisse, quo nullæ in mundo extant tenebræ: nulla est enim orbis pars, quæ vel Soli, vel Lune luce in plenilunio Martij non illuminetur: & tamen eo tempore moriente Domino, *facta sunt tenebræ per universam terram*. Obscuratus

est orbis, quando undique debebat illuminari, sed tenebrescebat, quia Christus moriebatur. Ut igitur Dominus commendaret generalem illam Eclipsim, tamquam miraculosam, ac testem suæ innocentie adversus Iudeos, ostenderetque non esse similem cæteris, voluit mori in plenilunio, in quo numquam contingit Solem naturaliter pati Eclipsim, ac in eo plenilunio Martij, in quo solet totus orbis illuminari.

Mortuus est, inquam, in tenebris, ut innueret se veram esse lucem, quæ cessante totus tenebrescit mundus: ipso autem resurgente, denuò illuminatur mundus. Vnde Marcus Evangelista narrans Christi Resurrectionem, incipit ab aurora diei, quæ prima erat Sabbati, aitque Dominum resurrexisse quidem valde manè, sed *orto iam Sole*. Etenim quando mortalem hanc & defectibilem vitam Dominus subivit, natus fuit nocte, ut vel à temporis obscuritate properantis mortis caliginem prælagiret; & sicut hanc mortalem vitam à nocte inchoaverat, illam etiam in nocte finivit. Verum nunc minime perituram vitam resumens, illucescente aurora redivivus coruscet. Quamvis mediâ nocte Christus resurrexisset, semper Sol radiasset, sicut & radiavit ipso resurgente *valde manè*. Hoc spectabat Chrysologus dum hæc verba, *valde manè unâ Sabbatorum*,

Mat. 26. 54.

Verf. 56.

Orat. 1. de
Resurrect.
Christi.

Serm. 79.

sic expendebat. Benè una, quia Resurrectionis dies alteram nescit, resurgentium lux mori non potest; lux quæ mortem delet, nescit extinguì.

Serm. 8.

Ex his etiam quæ idem Doctor asserit alibi, colligere possumus, quòd Sol obscuratus fuisset quacumque horâ Christus obiisset; & illuminasset quacumque horâ resurrexisset. Adhuc erat dies, quando mortuus est, & ta-

Mar. 15. 33. *ment tenebra facta sunt per universam terram, Et quando resurrexit, teste*

Ioan. 20. 1. *Evangelista, adhuc erant tenebra; & tamen ortus erat Sol, orto iam*

Marc. 16. 2. *Sole.* Cur id? Respondet ille Doctor, Solem, qui præter horam, ut Domino compateretur, absconderat claritatem, cùm resurgeret Dominus, ante tempus occurrisset, & ejectis tenebris antelucanum erupisset credimus. Quia igitur Christus Dominus & nascendi, & moriendi, & resurgendi tempus ad modum hortulanorum observavit, non mirum si in specie hortulani apparuerit.

Assignatur & alia ratio hujus apparitionis in forma hortulani. Sicut hortulanus libèter plantat, ferit & seminat, sed ex tanto labore fructum expectat; ita Christus seminavit sanguinem quando illum pro nobis effudit. Seminavit præterea in cordibus nostris semè sue doctrinæ, expectat nunc à nobis fructum bonorum operum. Adducta fuit mulier adultera ad Iesum, & vehementer à legis doctoribus acculata: Iesus autem ac-

cusationem audiens inclinavit se, & digito scribebat in terra. Cur Do-

Ioan. 8. 6.

minus in terra scribit? Iudex tanti criminis statuitur, & ipse demisso indice terram arat? An videri magis optat hortulanus terram sterilem excolendo, quàm Iudex damnando? Dicat Augustinus.

Serm. 37. de verb. Dom.

Nunc Dominus in terra scribebat, quia fructum requirebat. Qui tanquam hortulanus se gesserat coram adultera, voluit & tanquam hortulanus apparere coram

Magdalena, de qua sic Gregorius. In hunc locum.

Forſitan nec errando hæc mulier erravit, quia Iesum hortulanum credidit: an non ei ſpiritualiter hortulanus erat, qui in ejus pectore per amoris ſui vim ſumma virtutum virentia plantabat? Sine hortulano omnia quæ in horto ſunt marceſcunt, & ſterileſcunt: ſic ſine Chriſto quæ in nobis ſunt.

Ergo, ait Divus Maximus, in Hom. 2. in Pentecost.

hortulo Salvator redivivum corpus assumit, & inter florentes arbores reflorescit, & ita germinat de ſepulchro, ut germinantia, & nitentia cuncta reperiat.

Voluit tandem Chriſtus apparere veluti hortulanus, quaſi in horto voluerit grana ſeminare, ut mortis facinus impeditum monſtretur, & ut vitæ & reſurrectionis ſpem à ſatis germinibus colligamus. Hinc ſacundiſſimus ille reſurrectionis prædicator Paulus, tanquam apertiffima illius ſigna & exemplaria, proponit arva ſeminibus ſœcunda, dum ait: Inſpi-

1. Cor. 15. 36.

piens, tu quod ſeminas non vivifica-

Serm. 14. de
verb. Apost.

Int, nisi prius moriatur, &c, Seminatur corpus animale, surgit corpus spiritale. Insignis est imago, & argumentum resurrectionis in semine moriente, & repullulante, ac quasi resurgente. Quot enim sunt frugiferi horti, tot sunt testimonia, tot voces quæ futuram faciunt sperare resurrectionem; unde clamat Augustinus: Tota hujus mundi administratio testimonium est futuræ resurrectionis. Videmus certè hyemis tempore, vel adventu, arbores spoliari pomis, nudari folijs: sed eas etiam verno tempore speciem resurrectionis exprimere, quæ primò quidem incipiunt turgere in gemmis, tunc ornari in floribus, vestiri & folijs, & postmodum pomis gravari. Interrogo te, infidelis homo, qui de resurrectione dubitas, ubi sunt ista, quæ tempore, quo Deus disposuit, producantur? Dic mihi, ubi latitant antequam producantur? quæ nusquam quidem videntur, sed tamen Deus qui omnipotens est, & ea ex nihilo condidit, secreta sua virtute producit. Hinc jam ad campos & prata respicite, quæ æstate transacta herbis suis spoliantur ac floribus, & nuda remanent ipsa spatia terrarum: sed iterum verno tempore revestuntur & novo ubique germine incipiente lætatur agricola. Certè herba, quæ antè vixit & moritur, rursus reviviscit ex semine: sic etiam & nostrum corpus reviviscit ex pulvere. Sunt nostra cor-

pora post mortem veluti grana, quæ aliquando seminata, tandem renascuntur: vel sicuti herba, quæ hyeme emortuæ, postea verno tempore reviviscunt. Hoc agnovit Isaias, sic enim ait, *ossa vestra quasi herba germinabunt.* *Isai. 66. 14.*

Cùm igitur hortulani sit, grana suo tempore seminare, herbas plantare, & arbores curare, ut aliquando pullulent, & revirescant, non mirum si Dominus à sepulchro resurgens hortulani speciem gerat, quasi jam inde spem de Resurrectione exhibiturus, atque ita lætitiā omnibus præbiturus. Nihil enim est quod magis fideles consoletur, quàm spes Resurrectionis, juxta illud Tertulliani, *Spes Christianorum Resurrectio est mortuorum.* Nihil consolabatur Iobum in sterquilinio sedentem, ulceribus plenum, filijs orbatum, bonis spoliatum, ab uxore derisum, quàm ipsa spes Resurrectionis. Hoc notat Origenes. Ipse sedebat super acervum stercoreis, plus sibi de ipsis vermibus, atque putredine, quàm olim de regni gloriā complacens. Nam omnia illorum finem post hæc omnia, quæ gloriosa sunt, carnis mors spectat, & post omnem putredinem atque vermem, Resurrectionem carnis sperat. Vides quàm Resurrectionis memoria soletur in afflictione mæstos. Suam autem Resurrectionem Iob auspicabatur ex Christi Resurrectione, quam prævidens dicebat; *Scio quod Redem-*

Lib. de Resurrectione

Lib. 1. 30. Iob.

Iob. 49. 23.
& 26.

*demptor meus vivit, & ego de terra
surrecturus sum, & rursus circum-
dabor pelle mea; & in carne mea vi-
debo Deum Salvatorem meum.*

1 Cor. 15. 20.

Notandum est quod Christus vocatur *primitia dormientium*, sive *primogenitus mortuorum*. Primitiæ dicebantur primi terræ fructus, qui olim in lege veteri Deo offerebantur. Solent olitores sive hortulani offerre dominis suis primitias frugum, quæ ex illorum hortis colliguntur. Sic Christus post Resurrectionem, quasi primitivus fructus est terræ, in quam quasi granum deciderat, repullulans, & renatus per Resurrectionem, Deo oblatus est. Est itaque & offerens & oblatus, quia seipsum offert; & quia hortulanorum est offerre primitias frugum, voluit veluti hortulanus apparere. Dicitur autem primitiæ, & primogenitus mortuorum, quia fuit primus resurgentium; primus inquam ordine dignitatis & meriti: vel primus tempore, quia inter resurgentes ad vitam immortalem Christus fuit primus. Licet enim aliqui ante Christum suscitati ab Elia & Eliseo resurrexerint, tamen illi tantum resurrexerunt ad præsentem vitam mortalem, rursusque mortui sunt: Christus verò primus fuit, qui resurrexit ad vitam beatam, gloriosam, & æternam. Potest etiam dici primus resurgentium, causalitate, quia per Christum omnes resurgemus. Unde Paulus quibusdam Resurrectionem ge-

neralem negantibus, & Christi Resurrectionem fatentibus, dicebat; *Si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit.* Quasi dicat; cum Christus resurrexerit, certe nos resurgemus, quia primaria mortis & Resurrectionis Christi hæc causa fuit, scilicet plena abolitio mortis, vitæ reductio, fuitque Christi Resurrectio exemplar nostræ, scilicet, ut alij homines resurgant ad iustitiam in hac vitâ, & ad gloriam in altera.

Verf. 61

Surrexit, non est hic. Apud Lucam duo Angeli his mulieribus dixerunt; *Quid queritis viventem cum mortuis?* Non est Iesus querendus inter mortuos; si mortua sit anima tua peccato, tecum non invenies Iesum. Audi quid ipse parentibus dolentibus dixerit, *Nesciebatis quod in his quæ Patris mei sunt oportet me esse?* Sanè Beatissimus Iesus terræ cœlæ quæ Dominus, in his solum adest, quæ Patris sui sunt. Vide si in te sint, & si his incumbas quæ Patris cœlestis sunt. Luxuriæ operam das? *Iesus non est hic.* Quæris ulcisci de inimicis? *Non est hic.* Proximo detrahis? *Non est hic.* Furaris? *Non est hic.* Non quod non videat quæ geris, sed ibi illum non invenies, vel ad illum non pervenies per ea quæ operaris, si Patris ejus non sint. Sed non sunt Patris, quæ sunt contraria filio: ergo in his Iesum non invenies, quem oportet esse in his quæ Patris sunt.

Luc. 24. 5.

Luc. 2. 29.

Præcedit vos in Galilæam, ibi eum videbitis, sicut dixi vobis. Juxta igitur

Verf. 7.

Matt. 28. 16 tur illud promissum, abierunt undecim in Galileam, in montem quem

Lib. medit
vitæ Carit
cap. 94.

constituerat illis Iesus. D. Bonaventura credit discipulos abiisse in montem Thabor. Ille erat mons à Christo assignatus, ut ibi appareret resuscitatus, ubi apparuerat transfiguratus. Et non solis apparuit discipulis, sed & quingentis viris, qui cum illis erant, ut ait

1. Cor. 15. 6.

Paulus, *Visus est plusquam quingentis fratribus simul, &c.* Quid mirum si in monte appareat discipulis, qui in monte illos elegit, quique in monte oravit, in monte turbas docuit, in monte famelicam turbam pavit, in monte tentatur, in monte transfiguratur, in monte pa-

titur, de monte cœlū conscendit?

Promisit Christus se iturum in Galileam, non in Iudæam, ne videretur de Iudæis, qui eum crucifixerant, velle vindictam sumere. Ut igitur dissimulet injurias, & hostes non puniat, aliò pergit Dominus, præcedens discipulos in Galileam. Hoc considera-
vit Rupertus. Non continuo peremptoribus suis manifestus efflagrans insultavit, aut meritis vindictæ pœnas exegit, quod facere interdum minùs prudentium hominum est. Prudentem imitare Christum de hostibus non ulciscens, ut illum sequaris in cœlo regnantem.

Lib. 2. de
oper. Spir.
S. cap. 27.

FERIA SECUNDA POST PASCHA.

Tu solus peregrinus es in Ierusalem, & non cognovisti quæ facta sunt in ista his diebus? Luc. 24. 18.

Hieronym.

LACET illud Hieronymi de Nepotiano scribentis: Cum quo loqui non possumus, de eo loqui

nunquam desinamus. Existimabant isti duo discipuli se nunquam posse cum Christo Magistro suo loqui, ideo de eo semper loquebantur, Et ipsi loquebantur ad invicem de omnibus quæ acciderant.

De mortuo loquebantur quem redivivum non arbitrabantur. Et tamen viderunt præsentem, quem existimabant absentem; nam ab eis non recedit Christus, à quibus non recedit memoria passionis Christi: adest, inquam, de sua passione loquentibus. Sic præsentem habuerunt isti duo discipuli; Et factum est dum fabularentur, & secum quærerent, & ipse Iesus appropinquans ibat cum illis.

Ex-

Cap. x. 11.
& 12.

Expendit D. Bernardus illud sponsæ de suo sponso Christo; *Dum esset Rex in accubitu suo, &c.* Et protinus addit, *Fasciculus myrrha dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.* Ecce tibi quàm longè discumbibat Rex; tamen qui in accubitu suo remotissimo erat, jam in sponsæ sinu latitare dicitur; jam sponsæ hæret latèri, nec poterat ab illa abesse, cui passionis suæ memoriam videbat ad-

Sermo. 43.
in Cant.

esse. Hunc pium Doctorem audiamus. Antè in accubitu regio, modò inter sponsæ ubera: & qui longè erat, in brevi factus est propè. Vnde in brevi factus est propè? Quomodo possum remotissimum Dominum ad me trahere? Respondet idem Bernardus. Tu quoque si sapi imitaberis sponsæ prudentiam, amara illa quæ pro te Iesus pertulit, semper in memoria retinens, & assiduâ meditatione revolvens. Sicut suâ passionis nos ad se traxit, ipse enim, ait, *Ego si exaltatus fuero, omnia traham ad me ipsum: ita nos memoriâ suæ passionis illum ad nos trahimus.*

Ioan. 12. 32.

Vnde ausim dicere, quòd vel hinc deberet infallibilis Christi Domini præsentia in Eucharistia prænosci, quòd præ cæteris Sacramentum hoc vivificæ passionis Dominicæ sit memoriale, ibi enim præsens dignoscitur, ubi memoria recolitur. Audi Divum Gaudentium. Verè istud est hæditarium munus testamenti ejus novi, quod vobis eâ nocte, quâ tra-

Serm. 2. de
mand. agni
Pasch.

debatur, tanquam pignus suæ præsentia dereliquit, Voluit enim animas pretioso sanguine suo sanctificari per imaginem propriæ passionis. Etenim nullum certius pignus infallibilis Christi præsentia, quâ est in Eucharistia, proponi nobis visibile potuit, quàm ea res, quæ effusi sanguinis erat imago, & commemoratio.

Perperam igitur colligunt hæretici ex verbis Domini, *hoc facite in meam commemorationem; &c.* Luc. 22. 19.

ex illis Apostoli: *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, &c.* 1. Cor. 16. 16.

Christum non esse in Eucharistia præsentem, cum inde deberent colligere ejus præsentiam, ubi audiunt fieri ejus Passionis memoriam. Si enim adfuit discipulis de passione loquentibus, quanto magis memoriale passionis exhibentibus, & ipsummet sacrificantibus? Quomodo passionis memoria Christum faceret absentem, quem reddit præsentem? Non illum excludit quem advocat. Itaque ubi dolores ejus commemores, ubi acerbissimos cruciatus, crucem, effusionem memoreris sanguinis, jam pignus præsentia illius habes, jam tibi adest, tecum est, & tecum obambulat. Sermocinantibus igitur, ac invicem colloquentibus adfuit Christus, qui cum discipulos istos interrogasset de his quæ ad invicem conferebant, unus ex eis respondit ei, dicens,

Tu solus peregrinus es in Ierusalem Ver. 18.
& non

& non cognovisti, quæ facta sunt in illa his diebus? Qui heri apparuit Magdalene in specie hortulani; nunc vult duobus istis discipulis apparere veluti peregrinus. Dominus enim in te eam referebat formam, quam illi discipuli incredulitate suâ habebant; ait

Homil. 13. in Evang. Dominus in oculis corporis, quod

apud ipsos agebatur intus in oculis cordis: quod ipsis in animo suo erat, hoc illis videndum in se Dominus extrinsecus, & manifestè exhibebat. Ad eos qui crederant dixit Divus Paulus; *Fra-*

Ad Eph. 2.
19.

tres iam non estis hospites & advena; sed estis cives Sanctorum, & domestici Dei. Verùm discipuli hi quatenus in infidelitate erant, nondum cives, nondum domestici Dei censebantur, adhuc advena & peregrini, stulti & ignorantes manebant; quapropter illis Iesus appropians, hanc ipsam speciem advenæ & peregrini retere-

Tom. 2.
Bibl. Patr.

Pulchrè Agapetus Diaconus ad Imperatorem Iulianum, explicat quis sit Deus unicuique hominum. Sicuti exquisita specula tales monstrant vultuum apparentias, qualia ipsa archetypa nitidas videlicet nitentium: tristes autem tristantium: eodem pacto iustum Dei iudicium nostris actionibus assimilatur. Qualia enim sunt, quæ à nobis præstantur, talia ipse nobis par pari referens exhibebit. Quid aliud tibi monstrat speculum quàm

domol

teipsum? Quem vides in speculo, nisi te? It tibi per speculum vel places, vel displices. Facies decora & grotiosa quæ tibi in speculo arridet, tua ipsius est, sic accedentis facies: fœdus ille vultus, qui te ab speculo divexat, & angit, tuus vultus est: nihil aliud præstat speculum, quàm teipsum tibi obijcere; ita Deus optimus maximus est veluti speculum mirè pellucidum, in quo is tibi refertur vultus, qui tibi fuerit: qualis accesseris Deo, talis tibi Deus exhibetur. Nihil in Deo acerbum, nihil molestum, nihil peregrinum, nisi tuum, eam solùm vultus apparentiam in hoc lucidissimo speculo invenes, quâ tu accesseris.

Causaris in Deo peregrinum. Iustitiæ opus, doles quòd severus tibi appareat? Verùm tu ipse es ille peregrinus, qui te angit, qui te à speculo repercutitis radijs diverberat. Non sanè speculum, non Deus, aiebat David, sed *peccatum meum contra me est semper.* Nemo crudelior fœditatum accusator, quàm ipse fœdus homo sibi est, dum ad speculum accedit. Nihil magis lævum, & crudele in se aspicit turpis fœmina, quàm seipsam in speculo: nihil magis acerbum peccator, quàm si seipsum videat in Deo. Isti igitur discipuli in Christo videbant figuram peregrini, non quòd Christus esset peregrinus, sed talis eis se exhibebat, vel eam referebat speciem qualem ipsi ha-

Ooo

be-

bebant : erant illi peregrini, ideo putant se videre peregrinum.

Verf. 18.

Jerem. 14. 8.

Tu solus peregrinus es, &c. Quo-
telo Dominus devicit hostem, eo
victor discipulis apparuit : vicit
autem diabolum, mortem &
mundum, habitu peregrino; ergo
peregrinus eis apparuit. Futurum
peregrinum jam noverat Jeremi-
as, dum ad eum sic prævidens lo-
quebatur: *Quare quasi colonus futu-
rus es in terra, & quasi viator decli-
nans ad manendum? vel, ut est in
Hebræo, quasi peregrinus: vel, ut
vertit Arabicus, hospes & advena.*
Fuit Christus in terra veluti pe-
regrinus, quia licet terræ esset
Dominus, & venisset in propria:
sui tandem eum, quasi peregrini-
um receperunt. Deinde, quia
caducis terræ bonis non est usus,
nisi ad necessitatem, quasi pere-
grinus, non habuit ubi caput re-
clinaret: non habuit propriam
domum, sed Marthæ & aliorum
hospitum: nullo captus fuit viæ
& rerum vitæ amore.

Lib. 3 de
vict. verbi
Dei cap. 5

Nihil tam metuendum, nihil-
que tam exitiale diabolicis pote-
statibus, quàm vel peregrini as-
pectus. Ausus est hostis crudelis
in sanctissimum Iob; sed minimè
in Abraham, Isaac & Iacob; quia
in terra habitabant tanquam pe-
regrini. Hoc observavit Ruper-
tus. Iobum consideravit Sathan
circumeundo terram, quomodo
etiam non consideravit Abraham
Isaac & Iacob fidei promissionem
habentes, & propter illam spem

peregrinando de gente in gentem,
& de regno ad populum alterum
transeuntes? Planè consideravit
& istos; sed quid ageret? conside-
ravit quidem, sed ut certa domo,
& patria currentes, illos ubique
peregrinos vidit, prorsus despe-
ravit, nihilque quod adversus pe-
regrinos ageret habuit. O vim &
potestatem peregrinantium maxi-
mam, felix qui sic se novit in ter-
ra gerere, ut nullibi civis, sed in
omnibus peregrinus sit & extra-
neus, is omnium terribilissimus
existeret tenebrarum potestatibus.

Ideo etiam Dominus præbuit
se peregrinum, ut doceret nos hic
quamdiu vivimus esse peregrinos.
Et sanè nulla est creatura quæ
censeatur peregrinari, nisi homo.
Nam Angeli & cæteri beati non
possunt dici peregrini, cum jam
sint in cælo, tanquam in patria.
Dæmones quoque, & cæteri
damnati non sunt peregrini, cum
nusquam tendant, & sint in infer-
no tanquam in termino, nunquam
ab eo exituri. Bruta non possunt
dici peregrinari super terram,
cum ad nullam aliam patriam
tendant, sed ibi maneant ubi nas-
cuntur, & moriuntur. At homo,
quia aliò tendit, nempe ad cælum
solus censeatur peregrinus, quam-
diu vivit in hoc mundo.

Hinc patet hunc sensum &
hanc vocem; *Peregrini sumus in hac
vita*, fuisse priscis illis Patribus
familiarem; unde David: *Advena* Psal. 38. 16.
*ego sum & peregrinus, sicut omnes
pastas mei.* Idem dicebat filius Sa-
lomon,

2. Paral. 29. Iomon, Peregrini sumus coram te,
49. sicut omnes patres nostri. Erras

Christiane, si hic te domum habere putas, si te hic ad quietem, quasi in patria componis: peregrinus hic es, peregrinaris in terra aliena, patria & requies tua est in cœlo, illuc propera, illuc festina. Audi D. Augustinum. Omnis qui ad supernam pertinet civitatem, peregrinus est mundi, & dum temporali utitur, in patria vivit aliena. Beatus Olympius Abbas, ut narrat Sophronius, à quopiam rogatus, quam ratione rectè vitam suam institueret, respondit: Ubique te æstima peregrinus sum.

In Sent.
aum. 17.

In Prato
spirituali.
cap. 12.

1. Pet. 2. 11.

In Sent.
aum. 113.

Epist. 121.

Quare pulchrè admonet Divus Petrus, *Charissimi obsecro vos tanquam advenas, & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam.* Nam qui civis est cœli, & terræ advena, debet contemnere terrena. Hortatur & Augustinus. Christianis rectè gaudendi causa non præsens sæculum est, sed futhrum & ita utendum est temporalibus, ne obsint æternis, ut in via qua peregrini ambulant, hoc placeat, quod ducit ad patriam. Iuvat & audire Senecam, qui, ac si esset Christianus, ostendit qualiter nos hic gerere habeamus. Magnus, inquit, animus conscius sibi melioris naturæ dat quidem operam ut in hac statione, qua positus est, honestè se, ac industriè gerat. Cæterum jam nihil horum quæ circa ipsum sunt, suum iudicet; sed ut

commodatis utatur, peregrinus, & properans.

Cognoscet autem quis se esse peregrinum, si hunc mundum agnoverit veluti magnum quoddam diversorium, & alienum hospitium. Omnes enim sumus in hoc mundo, sicut viatores in diversorio, qui utuntur quidem mensâ, lecto, urceo, & cæteris hospitij suppellectilibus, sed non licet eis ea inde auferre: ita rerum omnium quæ sunt in hoc mundo, solus nobis usus conceditur; sed ex his nihil auferre permittitur. Audi Apostolum: *Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quid possumus.* Hoc & agnovit Seneca, qui res hujus mundi esse veluti sarcinas hospitij scribit. Quidquid circa te jacet rerum tamquam hospitalis loci sarcinas spectata, transeundum est. Excutit natura redeuntem, sicut intransientem. Si tua essent quæ in hospitio sunt, illa tecum exeundo auferre liceret, sed sunt ibi relinquenda: ita nihil horum quæ in mundo sunt, è vitâ migrando tecum auferre poteris; quia non tua, sed mundi sunt. Increpet igitur Divus Bernardus. Quid vobis filij Adam cum terrenis divitijs & gloriâ temporali, quæ neque veræ, neque vestræ sunt? si vestra sunt hæc, tollite ea vobiscum; sed homo cum interierit non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria ejus. Hoc solum viator secum defert ex hospitio quod manducavit & bibit,

1. Tim. 6. 7.

Epist. 103.

Serm. 4. de
Advent.

Apoc. 14.
13.

Epist. 2.

Serm. 217.
redempt.

Pythag.

Matt. 27. 6.

sive illud sit bonum, sive malum: ita homines ex hoc mundo migrantes non sument omnia, sed cæteris dimissis, sola opera tam bona quàm mala secum deferent, *opera enim illorum sequuntur illos.* Rideres si peregrinum, spretis quæ sunt in suâ patriâ, in alienis sarcinis, aut suppellectilibus hospitij amorem suum collocantem videres. Nam teste Seneca, peregrinantibus hoc eveniet, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. Planè risu digni sunt, qui res hujus mundi diligunt, & quæ sunt patriæ cælestis negligunt. Audi quid dicat Divus Augustinus de homine in hoc mundo constituto. Viator est, inquit, reficiat se, & transeat. Non secum tollit, quod in stabulo invenit. Omnes hîc relicturi sunt, quod hîc acquisierunt.

Si itaque peregrinum te agnoscas, tamquam peregrinus vivas in hoc sæculo, Deus tui curam habebit. Nam teste Pythagora, peregrini Deo curæ sunt. Et non tantum dum peregrinantur, sunt ei curæ, sed peractâ illorum peregrinatione, Dominus habet curam eorum sepulturæ. Vnde observat Matthæus, quod projectis à Iudæis triginta argenteis, Pharisei dixerunt, *Non licet eos mittere in corbonam, quia pretium sanguinis est, & emerunt agrum figuli in sepulturam peregrinorum.* Quod non sine divinâ providentiâ factum esse notat Divus Maximus, qui inde colligit, ad eos præcipuè pertine-

re pretium sanguinis Christi, qui se habent in hoc mundo tamquam peregrini: sic enim scribit. Peregrinis qui erant sine domo, sine patria, requies Christi sanguine providetur, ut quibus non est in mundo possessio, ijs sit in Christo sepultura. Istos autem peregrinos quos esse dicimus, nisi devotissimos Christianos, qui renunciantes sæculo, & nihil possidentes in mundo, in Christi sanguine requiescunt? Peregrini inquam sumus, & nobis Salvatoris sanguinis pretio empta est sepultura. Qui curavit, ut corpora peregrinorum pretio sui sanguinis terræ mandarentur; curabit ut illorum animæ eodem pretio in cælo collocentur. Itaque sicut peregrini vivamus, & Dominum peregrinum sequamur, simul & audiamus.

O Stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, qui locuti sunt Prophetæ! Mirum equidem est hoc sermonis initium, mira hæc benevolentia captatio. Homo ignotus comites, quibus se adjunxit, stultos vocat: Stultos, inquam, vocat eos, qui sapienter de Magistro, & de his, quæ ei acciderant, loquebantur. Tardos appellat, qui ipsum Magistrum tardum ad resurgendum autumabant. Hæc verba illorum exandescentiam potius, quàm benevolentiam poterant excitare. At verò Deus est, qui arguit, & qui increpando accendit corda. Misericordi objurigatione illos percutit: non repule-
runt

Hom. de prod.

Vers. 13.

Prov. 25. 11. runt ipsi asperè oburgantem, memores illius, *Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit sapientem, & autem obedientem.* Quæ verba facillè intelligentur, si quædam annotentur. Olim, teste Cælio ex Apuleio, & ex Platone, nobilibus tantùm aureos eirculos, seu inares aureas auriculis appendere licitum erat. Itaque quos antiqui volebant nobilitate, eos inauribus solebant decorare. Sicut igitur non est indecorum corripere, & corripientibus acquiescere, imò nobile est oburgationes libenter audire, & sustinere: fuit Christus oburgans, quasi inauris aurea his discipulis.

Præterea, non mirum si isti discipuli arguentem non repulerunt, erant enim tanti magistri discipuli. Si enim quis eos interrogasset: Cur permittitis, ut hic incognitus vos stultos appellet? ipse est solus, vos estis duo: fieri nē potest, ut unus duos aggrediat? Quare saltem ei asperè non respondetis? Cur verba verbis non retunditis? Sanè responderent: Ideo hæc patimur, quia scimus Magistrum nostrum graviora tulisse, nam opprobria, flagella, & crucem sustinuit, imò pro crucifigentibus exoravit; docuit nos igitur verbo, & exemplo, qualiter increpantes, injurijs afficientes sustinere debeamus. Nos etiam, qui Christiani sumus, cur similia non patimur? cur tam citò excandescimus, dum vel minima injuria afficimur? Audia-

mus Divum Ambrosium. Iustus ad Christi similitudinem accusatus tacet, læsus remittit, dissimulat laceffit, & non aperit os suum, & cū possit habere quod referat, magis vult habere, quàm dicere.

O stulti, & sardi corde. Merito reprehenduntur, & stulti nomine notantur, quia Christum ex miraculis Deum non agnoscebant, & ex Passionibus hominem fatebantur. Verè Christus erat Deus & homo, sed sicut ex his, quæ patiebatur, homo agnoscebatur; ita ex miraculis, quæ propriâ virtute operabatur, Deus ab omnibus debebat agnosci. Indignatur Divus Hilarius, quòd ingrediente Iesu naviculam, ortâ tempestate, mari intumefcente, & Domino imperante ventis, & mari, aliquid dixerunt: *Qualis hic homo, quia venti & mare obediunt ei?* Indignatur, inquam, quia cū cognoscant ejus in mare, & ventos imperium, tamen Deum illum non agnoscunt. Indignari etiam potest Dominus, quia cū hi discipuli illum Prophetam, & potentem in opere, & sermone fateantur, Deum tamen, qui illos erat redempturus, non agnoscebant, aut saltem non confitebantur, quia viderant illum pati, sed diffidentes dicebant: *Nos autem sperabamus, quod ipse esset redemptor Israel.* Stultum itaque erat ex Passionis infirmitate Iesum hominem nuncupare, & non ex virtutibus, & miraculis Deum.

Vult. 37.

O stulti, & tardi corde. Cur stulti appellatur? Quia quod Christus tam dira passus fuisset, mirabantur: existimabant enim hominem justum, & sanctum nulla debuisse perferre tormenta. Idcirco subiungit Christus: *Nonne hac oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?* Quasi diceret: Stulti estis, si putetis justum & pium debere in cœlestem gloriam intrare nullis perpeffis laboribus, cum ipsum Christum, quo nihil sanctius pati oportuerit, ut intraret in gloriam suam. Nonne audis?

Psal. 33. 20.

Multas tribulationes iustorum? Non dixit David, iustus, sed, iustorum; quia tribulationes potius sunt iustorum, quam impiorum: illorum enim sunt presentes tribulationes, ad quos pertinent æternæ consolationes. Hoc illi patiantur, per quod ad gloriam intratur: at per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

Act. 14. 21.

Homil. 39.
in epist. ad
Hebræos.

In illud autem regnum non intrant nisi iusti, & non potest intrari in illud nisi per tribulationes; ergo illorum sunt tribulationes, quorum est illud regnum. Non potest dicere, ait D. Chrysostomus, quia iustus est aliquis qui expers tribulationis existit.

Si itaque illi censentur stulti, qui putant hominem pium, & iustum posse, aut debere in cœlum intrare absque cruciatibus, & laborum tolerantia; quanto magis illi stulti cœlendi sunt, qui sine aliqua tribulatione, & ærumna optarent salvari. Intravit Christus per

passionem, & crucem in gloriam suam, & tu velles in illam intrare per delicias, & voluptates? erras. Audi Divum Bernardum. Quidni caput suum membra sequantur? Si bona suscepimus ab hoc capite, id est, Christo, mala autem quare non sustineamus? An respuere tristitia volumus, & communicare iucundis? Si ita est, indignos nos capitis huius participatione probamus: omne enim quod iste patitur, pro nobis est. Non est magnum, si compatitur membrum capiti, cum quo & glorificandum est: felix membrum, quod huic adhaerit per omnia capiti, & sequetur illud, quocumque ierit.

Nonne hac oportuit pati Christum? Luc. 24. 26.

Hæc Dominus istis duobus, & postea cōgregatis simul omnibus discipulis dixit: *Sic oportebat Christum pati.* Observat D. Theophylactus

Luc. 24. 46.

illud sic atque inquit. Quomodo sic? per mortem Crucis. Oportebat enim principem & ducem hominum, nos in illam gloriæ viam vocare, qua securius, & præstantius fructibus ditari possumus. Et ubi securius, quam in Cruce, quam in medijs plantari ærumnis, & periculis? Fallor, nisi huc spectaverit Dominus, quoties & se vitem appellat, & nos jubet esse palmites. Nulla planta vite fructuosior, nulla ditior vite; sed videre licet, quo suos producat, & servet fructus. Id elegantissimè explicat D. Zeno his verbis. Palmes in scrobem demittitur, ut animatus ibidem nutria-

tur

tur; auxiliare illi necessario jungitur, lignum, cuius tutela defensus sese sustollat. At ubi adoleverit in vitem perfectam, ejus omnes crines luxuriosi tenduntur, nec à ligno, quo portatur, vel cuius ducatu in uberes fructus longius invitata producitur, vi aliquà separatur. Tum solenniter plorans, clementer imbre suo rorat; statim oculis apertis folia radiata procedunt, quibus subjecti, ac sese commendantes sequaces fructus arident, quos Solis ardores, pluvix, ventique exercendo provehunt, & ad maturitatem perducunt.

Ecce tibi unde vitis trahat dulcissimos, aureosque fructus, nimirum ex petrosa scrobe, ex imbribus, & ventis, ex lachrymis, insuper ex adhibito ligno, cui innixa à terra extollitur, fructibus exornatur. O vera vitis Iesu, tunc admodum fecunda, tunc verè dives, cum adhibito Crucis ligno exaltaris à terra. Quisquis hujus vitis palmes es, vide quibus promoveri, & extolli gratiosus debeas; auxiliare tibi lignum necessario jungendum est, nempe crux, lachrymæ, ærumnæ perpetuandæ, ut intrare valeas in gloriam alienam; cum ipsemet Christus tam acerba passus sit, ut intraret in gloriam propriam.

Audientes itaque isti discipuli oportuisse Christum pati, ut intraret in gloriam suam, pati & ipsi voluerunt hanc increpationem, & stulti ab homine tunc illis

ignoto vocati nihil penitus responderunt. Similiter & tu noli attendere, quid tibi dicatur, quid patiaris; sed illum attende, qui pro te passus est; illam gloriam considera, ad quam non intratur sine cruce, sine tribulatione. Audi D. Augustini consilium. Intueamur caput nostrum, ut ejus exemplo commoti dicamus: Si ille, quid nos? Si, inquam, ille, qui peccatum non fecit, nec facere potuit, tot ludibria, tot alapas, tot flagella, mortem denique pertulit, ut intraret in gloriam suam; quid nos, qui tot peccata commisimus, tolerare debemus, ut intremus in gloriam ejus? Quando igitur aliquid patieris, hoc tibi semper versetur in ore, vel mente: Si ille, quid ego? Cæterum, isti discipuli non tantum nihil durum responderunt increpanti, sed ei communicarunt, quid eis acciderit, annunciantibus quibusdam mulieribus Dominicam Resurrectionem.

Mulieres quadam ex nostris terruerunt nos. Cur non magis hæ mulieres latificaverunt? Cur non magis gaudijs perfuderunt? Quod Christo resurgente exterriti sint custodes, non mirum, sed quod discipuli, non caret mysterio. Dico Discipulos non fuisse exterritos audita Domini resurrectione, sed auditis mulieribus hanc resurrectionem nunciantibus; ideo non dicunt, quod hujusmodi nuncium illos exterruerit, sed, *Mulieres terruerunt nos*, quia prius sciverunt Christi

Augusti

Luc. 24. 11.

Oratio
divinit.
Sarruti.

Christum resurrexisse, quàm discipuli. Habent viri unde exterrantur, quando audiunt mulieres habere unde praeferantur; vel dum vident, quòd ipsis derelictis oracula divina mulieribus communicantur.

Hoc crediderim excogitatum esse à Diyo Athanasio, qui novat Christum Iesum libenter Pilato respondisse, ac ei sermonem fecisse, quando ipse Iudaeorum calumnias respuebat, & Iesu innocentiam defendebat, nullamque causam mortis se in eo invenire asseribat. At ubi Iudaeorum falsas accusationes admittit, ac sese comparat & accingit ad Iesum condemnandum, nullum penitus Iesus respondit ei verbum; sed ad uxorem ejus conversus, ei revelavit quae marito dicenda erant. Audi hunc Doctorem, Lavanti manus suas Pilato, ac Iudaeorum calumnias recipienti, nullum ulterius verbum ei fecit Dominus; sed potius uxori oraculum edidit. De Pilato audiente Iudaeorum accusationes, sic ait Ioannes:

Ioan. 19. 13.

Cum autem audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Sed potius magis erat ei timendum, quando ipse deserebatur, & uxori quid ei esset manifestandum, à Deo communicabatur; erat enim signum derelictionis & divinae indignationis. Ita discipulis Dominum sequentibus, ac dictis ejus credentibus, nunquam eis Dominus prae tulit mulieris. At ubi diffidentes recedunt, nec amplius il-

lum resurrecturum credunt, sancte merentur mulieribus postponi, unde dicitur: *Apparuit primò Mariæ Magdalena.* Hoc itaque discipuli animadvertentes, & audientes exterrantur, quia ne eis indignetur Christus verentur, tamen non meruerunt illi derelinqui, qui Dominum nolebant derelinquere. De illis sic Evangelista, *Et coe gerunt ipsum dicentes, mane nobiscum, quoniam advesperascit, & inclinata est iam dies.* Utinam saltem iam advesperascente, & inclinato vitae nostrae tempore, vitam ipsam, Dominum deprecemur, ut maneat nobiscum. Sic faciebat Iacob, de quo sic Ambrosius. In ipsis mortis diebus plura cum Deo, quàm cum hominibus alloquia miscebat, totus Deo innixus, uni Deo intentus mortem expectabat. Nihil enim prae ter Iesum praecipue in vitae inclinatione, morte instante, querendum est. Iesum solum spectandum, & tenendum putet, qui vult mortem sine metu expectare. O quàm timenda eorum conditio, quibus nec in fine vitae à negotiis secularibus vacare licet!

Nonne quinque apud Matthaeum virgines fatuae dicuntur? *Mat. 25. 10.* Cur fatuae? quia *dum irem evigilare, venit sponsus, & clausa est ianua.* O merito fatuae, quae inclinata iam die, advesperascente iam vitâ, instante adventu, pergunt ad vendentes, adhuc in hoc mundo negotiantur. Illis multi sunt similes, quos animam agentes urgent nego-

negotia secularia, dum nihil cogitant nisi de mundo, de pecunijs, de ære alieno, de domesticis; & nihil penitus de anima, de Christo tenendo, de peccatis confitendis. Dic inveterate peccator, jam dies tui declinaverunt, ætas tua advesperascit; jam fumant funeres faces mortis; quando Dominum, sicuti isti discipuli, coëgisti, ut tecum maneret? Quando dixisti: *Mane nobiscum Domine?* Quod parasti viaticum ad æternam vitam? De hac mortali vitâ tota cura tua; de æternâ nulla.

Si quis in oppidum iter faciens duobus vel tribus dumtaxat distans miliaribus, multum secum ferat viaticum, multa que paret cibaria; proficiscens autem per loca deserta, & ad regionem longinquam, neque pecuniam portet, nec cibarium quidquam, nonne dicetur mente captus? Id ipsum Christianis imprudentibus, & de salute non curantibus contingit. Iter faciunt ad mortem nonnullis tantum horis aut diebus distantem, seque ipsos & domos onerant viatico, divitijs, alijsque rebus temporalibus, ad iter vero infiniti spatij, id est, ad æternitatem, nihil portant. Dicit igitur D. Gregor. Incassum multa portantur, cum iuxta est quod iter, &c. Cursum suum quisque consideret, & agnoscat sibi posse sufficere parva quæ habet. Deum solum habere studeamus, illumque nobiscum manere cogimus, exemplo horum discipulorum, qui

coëgerunt ipsum. Cogendus est Dominus, id est, ita nos gerere debemus, ut, si sic fieri liceat, nobiscum manere cogatur. Cogitur autem dum peccator convertitur, cogitur dum pœnitentia agitur; cogitur dum paupertate pascitur. Nonne Domini vox est illa, ad cogendum; *Num celare potero Abraham quæ gesturus sum?* Abraham peregrinos pascebat, & atque ita Dominum ad benefaciendum sibi, & benedicendum cogebat.

Et intravit cum illis, intraturus Verus, & in illos, & cognoscendus ab illis: 31. unde dicitur, *cognoverunt eum in fractione panis*. Multi graves auctores, quibus ego assentior, sentiunt Christum hic cum panem accepit, benedixit ac fregit, confecisse Eucharistiæ Sacramentum, ac duobus his discipulis Corpus suum dedisse. D. Hieronymus, In Epitaphio Paulæ, ad Eustochium, cum dicit Christum domum Cleophræ in Ecclesiam dedicasse nihil aliud significat, quam in ea tunc domo Eucharistiæ celebrasse Sacramentum, quod ubicumque fit, ibi Ecclesia est: itaque tunc illam dedicavit, quando ibi consecravit. D. Augustinus ex Serm. 146. pendens illa verba, *Aperti sunt oculi eorum*, sic scribit: Aperti sunt ad cognitionem, non ad visionem. Dominus Iesus ante panis fractionem ignotus, loquitur cum hominibus: in panis fractione cognoscitur, quia ibi percipitur. Et in via loquebatur, videbatur, sed non cognoscebatur, quia non accipiebatur, & manducabatur. Ibi autem non cernitur, nam evanuit

ex oculis eorum, & tamen cognoscitur, quia sumitur.

Serm. 140.

Cur etiam hîc & non in via Dominus voluerit cognosci, indicat idem Augustinus. Noluit agnosci nisi ibi, propter nos qui non eum visuri eramus in carne, & tamen manducaturi eramus ejus carnem. Non est opus ut Corpus Domini quod à nobis suscipitur, videatur, satis est agnoscatur, & ibi adesse credatur, quia ita nos consolatur. Subjungat igitur idem Doctor: Quisquis fidelises, quisquis non inaniter Christianus vocaris, quisquis Ecclesiam non sine causa ingrederis, consolatur te fractio panis, non est absens Dominus. Quare nos consolatur fractio panis? quia Dominus cognoscitur, & sumitur in fractione, id est, consecratione panis.

Nam Christus non alio modo consecravit, qui fregisse dicitur panem, & dedisse tam duobus his discipulis, quàm omnibus Apostolis in ultima cœna. Panis autem ille Eucharisticus frangi dicitur, quia primis Ecclesiæ temporibus unus tantum panis consecrabatur, qui deinde ad communicantium numerum manu fractus potius, quàm concisus gladio, dividebatur in partes: Et sic intelligitur quod in Actibus Apostolorum scribitur, *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus*, id est, in communicando pane, nempe Eucharistico fracto ac diviso.

Act. 2.

41.

Apostolus Paulus juxta hujusmodi consuetudinem frangendi scilicet & dividendi Eucharisticum panem, sic scribit; *Panis quem* 1. Cor. 10. *frangimus, nonne participatio corporis Domini est?* Quod de pane Eucharistico & consecrato loquatur Apostolus, indicat D. Chrysost. in 1. ad dum hæc verba expendens sic inquiri. Quare addit, *quem frangimus?* Hoc in Eucharistia videre licet; in Cruce autem minimè; sed omnino contrà: os enim non comminuetis ex eo. Sed quod in Cruce passus non est, in oblatione patitur propter te, & frangi sustinet, ut oves satiet. Nimirum quam in Cruce non pertulit fractionem, hanc permittit in Eucharistia, non quod in ea ipse Christus frangatur; sed frangi dicitur, quando species panis sub quibus delitescit, franguntur: etenim *nulla rei sit scissura, signi tantum sit fractura*. Dices: Quare in Cruce non frangebatur, & in Eucharistia ratione specierum frangi dicitur? Quia in Cruce personam agebat satisficientis, divinæ enim Iustitiæ satisfaciebat, pro omnibus nobis patiendo: idè integer in pretium solvebatur. In Eucharistia autem personam agit pascentis, & tunc frangi dicitur, ut oves satiet.

Prosa.

Illum igitur pascamus, ut ab illo pascamur. Illum agnoscamus, ut agnoscamur ab illo. Illum teneamus, ut teneamur ab illo, dicamusque, *Mane nobiscum* Verf. 37.

Domi-

Domine. Si enim illum habeas, omnia habes. Aurum vis? inquit Augustinus, ille fecit. Familiam quæris? ille fecit. Pecora quæris? ille fecit. Possessiones quæris? ille fecit. Argentum quæris? ille fecit. Quid quæris tantum quæ fecit? Ipsum accipe, qui fecit. Qui seipsum porrigebat his discipulis, porrigit se & tibi: hinc dignè illum accipe ut tandem ab illo excipi merearis, & in æternum beari. AMEN.

Soli Deo honor & gloria.

FINIS.

INDEX

I N D E X

L O C O R V M S A C R Æ S C R I P T V R Æ

Quæ his Observationibus Quadragesimalibus enucleatius
expenduntur, & elucidantur.

Numerus paginam indigitat, a b columnas paginae indicant, Asteriscus * solam Scripturæ
substantiam demonstrat.

E X V E T E R I T E S T A M E N T O .

G E N E S I S .

CAP. I. V 3. Dixitque Deus: fiat
lux & facta est lux. pag. 146 a

4. Vidit Deus lucem quod esset bona. 56 a

11. Germinet terra herbam virentem & faci-
entem semen. 334 a

18. Et vidit Deus quod esset bonum. 56 a

26. Faciamus hominem ad imaginem & simi-
litudinem nostram. 155 a

31. Viditq; Deus cuncta quæ fecerat: & erant
valde bona. 56 a

CAP. 2. V. 17. In quocumque enim die co-
mederis ex eo, morte morieris. 43 a

21. Tulit unam de costis eius & replevit carnem
pro eâ. 396 a

CAP. 3. V. 1. Cur præcepit vobis Deus ut non
comederetis &c. 193 a.

4. Nequaquam morte moriemini. 43 a

6. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum
ad vescendum. 308 a

8. Et cum audissent vocem Domini Dei deam-
bulantis in Paradiso. 269 a

Ad auram post meridiem. 253 a

9. Vbi es? 198 b

10. Et timui eo quod nudus essem. 401 b

17. Maledicta terra in opere tuo. 423 b

18. Et comedes herbam terræ. 203 b

19. In sudore vultus tui vesceris pane. 203 b
Quia pulvis es, & in pulverem reverteris. 7 a
9 a. &c.

12. Fecit quoque Dominus Deus Adæ & uxori
eius tunicas pelliceas. 183 a.

CAP. 4. * 189 b.

4. Et respexit Dominus ad Abel, & ad munera
eius. 304 a

9. Num custos fratris mei sum ego? 222 b

10. Quid fecisti? 198 b. Vox sanguinis fratris
tui clamat ad me de terrâ. 19 b

11. Nunc igitur maledictus eris super terram.
423 b

14. Omnis igitur qui invenerit me, occidet me.
401 b

CAP 5. V. 21. Porro Henoch vixit sexagin-
ta quinque annis, & genuit &c. 243 b

22. Et ambulavit Henoch cum Deo: & vixit,
postquam genuit Mathusalam &c. Ibidem.

24. Ambulavitq; cum Deo, & non apparuit:
quia tulit eum Deus. Ibidem.

CAP. 6. V. 3. Eruntq; dies illius centum vi-
ginti annorum. 357 b

14. Fac tibi arcam de lignis lavigatis. 335 b

CAP. 7. 12. Facta est pluvia super terram
quadraginta diebus &c. 288 a

CAP. 9. V. 2. Et terror vester ac tremor sit
super cuncta animalia terræ. 155 a

20. Capia

30. *Cæpitq; Noë vir agricola exercere terram.*
&c. 181 a
- CAP. 12. V. 1. *Egredere de terrâ tuâ*
& veni in terram quam monstrabo. 455 a
11. *Novi quod pulchra sis mulier.* 323 a
12. *Et quod cum viderint te Aegyptij, distul-*
sunt: uxor ipsius est. Ibidem.
13. *Dic ergo, obsecro te, quod soror mea sis.* Ib.
- CAP. 18. V. 2. *cucurrit in occursum eorum.*
 111 a
17. *Num celare potero Abraham quæ gesturus*
sum? 481 b
- CAP. 19. *. 379 b.
17. *Noli respicere post tergum, nec stes in omni*
circa regione. 24 b
24. *Igitur Dominus pluit super Sodomam &*
Gomorrhæam sulphur &c. 288 b
- CAP. 22. V. 2. *Tolle filium tuum unigenitum,*
quem diligis. 30 b 255 a. 331 a
9. *Et venerunt ad locum quem ostenderat ei*
Deus. 255 b
12. *Non extendas manum tuam super puerum.*
 31 a. *Et non pepercisti unigenito filio tuo*
&c. 31 a
16. *Per memet ipsum iuravi, dicit Dominus:*
quia fecisti hanc rem &c. 31 a
17. *Benedicam tibi, & multiplicabo semen tu-*
um sicut stellas cæli. 331 a 410 b
18. *Quia non obedisti voci meæ.* Ibidem.
- CAP. 25. V. 22. *Si sic mihi futurum erat, quid*
neceffe fuit concipere? 152 b
- CAP. 26. V. 27. *Quid venistis ad me, homi-*
nem quem odistis, & expulistis à vobis? 130 b
28. *Vidimus tecum esse Dominum.* Ibidem.
- CAP. 27. V. 20. *Quomodo, inquit, tam citò in-*
venire potuisti, fili mi? 456 b
34. *Irrugit clamore magno.* 62 a
38. *Cumque eiulatu magno fleret.* Ibidem
- CAP. 28. V. 12. *Viditq; in somnis scalam stan-*
tem super terram &c. 277 a
13. *Et Dominum innixum scale &c.* Ibidem
16. *Verè Dominus est in loco isto, & ego nes-*
ciebam. Ibidem 280 b
17. *Quam terribilis est, inquit, locus iste?* 278 a
Non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cæli.
 277 a 279 a b
- CAP. 30. V. 2. *Num pro Deo ego sum, qui pri-*
vavit te fructu &c. 327 a
- CAP. 32. V. 2. *Castra Dei sunt hæc & appella-*
vit nomen loci illius Mahanaim &c. 22 a
30. *Vidi Deum facie ad faciem.* 456 b.
- CAP. 34. *. 422 b.
- CAP. 37. V. 2. *Accusavitq; fratres suos apud*
patrem crimine pessimo. 235 a
4. *Nec poterant ei quidquā pacificè loqui.* 205 a
7. *Putabam nos ligare manipulos in agro &c.*
 52 a
18. *Qui cum vidissent eum procul, antequam*
accederet &c. 400 b
20. *Fera pessima devoravit eum.* 112 b
35. *Descendam ad filium meum lugens in infer-*
num. 152 b
- CAP. 39. *. 95 a.
8. *Ecce Dominus meus &c.* 414 b
9. *Quomodo ergo possum hoc malum fa-*
cere? Ibid.
10. *Huiusmodi verbis per singulos dies, &*
mulier molesta erat &c. Ibid.
12. *Et illa apprehensâ lacinia vestimenti eius,*
diceret: Ibidem
13. *Cumque vidisset mulier vestem in manibus*
 suis, & se esse contemptam &c. 399 b
16. *Ostendit marito revertenti domum.* Ibid.
- CAP. 40. V. 14. *Tantum memento mei, cum*
bene tibi fuerit. 112 b
- CAP. 46. V. 4. *Ioseph quoque ponet manus suas*
super oculos tuos. 308 b
- CAP. 47 V. 29. *Et facies mihi misericordiam*
& veritatem, ut non sepelias me &c. 253 a
- CAP. 49. V. 1. *Et ait eis: congregamini, ut an-*
nuntiem quæ ventura sunt vobis &c. 397 a
5. *Simcon & Levi fratres: vasa iniquitatis bel-*
lantia. 398 a

6. In consilium eorum non veniat anima mea
&c. Ibidem

12. Pulchriores sunt oculi eius vino. 303 b

18. Salutare tuum expectabo Domine. 74 b

EX LIBRO EXODI.

CAP. 3. V. 3. Vadam, & videbo visionem
hanc magnam. 307 b

5. Ne appropies, inquit, huc: solve calceamen-
tum de pedibus tuis &c. 277 b 432 a

10. Veni, & mittam te ad Pharaonem, ut edu-
cas populum meum &c. 315 b

11. Quis sum ego ut vadam ad Pharaonem?
Ibidem

12. Ego ero tecum. Ibidem

14. Ego sum qui sum. 262 a

15. Hec dices filiis Israel: Dominus Deus pa-
trum vestrorum. 14 b

CAP. 4. * 225 a.

10. Obsecro Domine, non sum eloquens ab heri
& nudius tertius. 315 b

14. Iratus est Dominus in Moysen. Ibidem

CAP. 8. V. 9. Constitue mihi quando deprecer
pro te &c. 372 b

CAP. 11. V. 9. Non audiet vos Pharaon. 222 a.

CAP. 12. * 189 a.

11. Est enim phase (id est transitus) Domini.
273 b

29. In noctis medio, percussit Dominus omne
primogenitum in terra &c. 59 b

30. Neque enim erat domus in qua non iaceret
mortuus. 245 a

CAP. 13. * 277 b

CAP. 15. * Ibidem a

CAP. 16. V. 12. Vespere comedetis carnes, &
mane saturabimini panibus &c. 264 a

15. Manhu? quod significat: quid est hoc? 70 b

CAP. 17. V. 6. Percutiesque petram, & exibit ex
ea aqua, ut bibat populus. 27 a

CAP. 20. V. 12. Honora patrem tuum & ma-
trem tuam, ut sis longavus super terram.
237 b

14. Non Machaberis.

18. Et perterriti ac pavore concussi, siterunt
procul, 344 b

CAP. 22. V. 22. Vidua & pupillo non nocebitis.
226 a

23. Si laferitis eos, vociferabuntur ad me, &
ego audiam clamorem &c. 326 a

CAP. 23. V. 10. Sex annis seminabis terram
tuam & congregabis fruges eius. Ibidem

CAP. 28. V. 30. Pones autem in rationali iudi-
cij doctrinam & veritatem. 226 b

CAP. 32. * 52 a

31. Aut dimitte eis hanc noxam. 140 b

CAP. 38. V. 8. Fecit & labrum ancum cum ba-
si sua de speculis mulierum. 124 a

LEVITICI.

CAP. 23. * 199 a

CAP. 25. V. 8. Numerabis tibi quoque
septem hebdomadas annorum. 227 a

10. Sanctificabisque annum quinquagesimum, &
vocabis remissionem. Ibidem

55. Mei enim sunt servi, filij Israel, quos ego
eduxi de terra &c. 16 a

NUMERORUM.

CAP. 5. V. 6. Loquere ad filios Israel: vit
sive mulier, cum fecerint ex omnibus &c.
199 a

CAP. 6. * 76 b

CAP. 11. V. 13. Flent coram me, dicentes: da
nobis carnes ut comedamus. 83 b

33. Adhuc carnes erant in dentibus eorum. 84 a

CAP. 20. V. 11. Cumque elevasset Moyses ma-
num, percutiens virga bis &c. 27 a

DEUTERONOMII.

CAP. 5. V. 13. Sex diebus operaberis, &
facies omnia opera tua. 226 b

14. Septimus dies Sabbati est, requies Domini
&c. Ibidem.

29. Qui

PRIMI REGUM.

29. Quis det talem eos habere mentem, ut ti-
meant me? 256 b

CAP. 6. V. 4. Audi Israël, Dominus Deus no-
ster, Dominus unus est. 403 a

CAP. 8. V. 3. Quod non in solo pane vivat homo
sed in omni verbo quod &c. 46 a

CAP. 10. V. 12. Et nunc Israël, quid Dominus
Deus tuus petit à te? 5 b

CAP. 17. V. 9. Qui indicabunt tibi iudicij veri-
tatem. 140 b

10. Et facies quodcumque dixerint qui præsunt
loco &c. Ibidem

CAP. 18. V. 18. Prophetam suscitabo eis de
medio fratrum suorum &c. 319 b & ponam
verba mea in ore eius. 320 a

CAP. 28. V. 12. Aperiet Dominus thesaurum
suum optimum, cælum, 327 a

CAP. 32. V. 39. Percutiam, & ego sanabo.
338 a

J O S U E.

CAP. 2. V. 18. Et patrem tuum ac matrem,
fratresque & omnem cognationem &c. 150 b

19. Qui ostium domus tua egressus fueris &c.
Ibidem

CAP. 5. * 277 b

CAP. 6. * 219 b

CAP. 7. V. 11. Peccavit Israël. 117 b

19. Fili mi, da gloriam Domino Deo Israël, &
confitere. 202 a

CAP. 10. V. 13. Stetit itaque sol in medio cæli.
75 a

JUDICUM.

CAP. 5. V. 23. Maledicite terra Meroz,
dixit Angelus Domini 222 a

Maledicite habitatoribus eius, quia non vene-
runt ad auxilium &c. Ibidem

CAP. 9. V. 13. Quod lassificat Deum & homi-
nes 184 a

CAP. 1. * 300 a

V 1. Fuit vir unus de Ramathaimsophim,
de monte Ephraim, &c. 149 a

CAP. 2. V. 6 Dominus mortificat & vivificat,
deducit ad inferos &c. 226 a

CAP. 4. * 152. a

CAP. 10. * 442 b

CAP. 13. * 352 a

CAP. 14. V. 47. Saul confirmato regno super
Israël, pugnabat per circuitum &c. 330 a

CAP. 15. V. 19 Quare ergo non audisti vocem
Domini? 383 a

30. Peccavi: sed nunc honora me coram senio-
ribus populi &c. 182 a

CAP. 17. * 238 a

46. Et dabo cadavera castrorum Philistinim ho-
die volatilibus cali &c. 142 b

48. Festinavit David, & cucurrit ad pugnam.
Ibidem.

CAP. 18. V. 3. Iratus est autem Saül nimis.
294 a

CAP. 21. V. 3. Nunc ergo si quid habes ad ma-
num &c. 258 a

CAP. 24. V. 6. Post hac percussit cor suum
David &c. 36 a

CAP. 25. * 44 a

10. Quis est David? & quis est filius Isai?
35 a 70 b

25. Ne ponat, oro, Dominus meus Rex cor suum
super virum istum &c. 34 b

29. Et circulo funda. 379 b

31. Non erit tibi hoc in singultum, & in scrupu-
lum cordis &c. 35 b

33. Et benedicta tu, qua prohibuisti me hodie
ne irem ad sanguinem. 355 b

CAP. 28. * 294 a

SECUNDI REGUM.

CAP. 1. V. 6. Casu veni in montem Gelboë,
& Saül incumbebat super hastam &c. 136 a

7. Videns-

7. Vidensque me vocavit. Ibidem.
 8. Dixit mihi: quisnam es tu? & aio ad eum &c. 136.b
 9. Et locutus est mihi: sta super me, & interfice me. Ibidem.
 10. Stansque super eum, occidi illum. Ibid.
 CAP. 3. V. 34. Manus tuae ligatae non sunt, & pedes tui non sunt compedibus aggravati. 440 a
 CAP. 6. * 300 a
 6. Extendit Oza manum ad arcam Dei. 313 b
 CAP. 10. * 300 a
 CAP. 12. V. 13. Peccavi Domino. 198 a 200 a
 CAP. 14. V. 14 Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur in tertiam &c. 135 b 224 a
 Nec vult Deus perire animam, sed retractat cogitans ne penitus pereat &c. 337 b
 CAP. 15. V. 13. Toto corde universus Israël sequitur Absalom. 238 a
 17. Egressusque Rex & omnis Israël pedibus suis. 427 a
 23. Omnesque flebant voce magnâ &c. Rex quoque transgrediebatur &c. 427 a
 CAP. 16. V. 11. Dimittite eum ut maledicat iuxta praeceptum Domini. 34 a
 CVP. 18. * 449 a
 5. Servate mihi puerum Absalom. 27 b 36 b 362 a
 6. Et factum est praelium in saltu ephraim. 238. a
 7. Et casus est ibi populus Israël ab exercitu David. Ibidem.
 8. Et multo plures erant quos saltus consumpserat de populo &c. Ibidem. b
 9. Cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum &c. 261 b
 10. Vide Absalom pendere de quercu. 27 a
 11. Si vidisti, quare non confodisti eum cum terra &c. 361 b
 14. Et infixit eas in corde Absalom. Ibid.

17. Et tulerunt Absalom, & proiecerunt eum in saltum, in foveam &c. 238 b 362 a 340 a
 CAP. 19. V. 33. Veni mecum, ut requiescas securus mecum in Ierusalem. 457 b
 CAP. 23. V. 8. Sedens in Cathedra sapientissimus. 142 a
 15. O si quis mihi daret potum aqua de cisternâ quae est &c. 254 a
 CAP. 24. * 219 b
 17. Ego sum qui peccavi, ego iniquè egi: isti qui oves sunt &c. 65 a 198 a 459 b
 tur obsecro manus tua contra me. 460 a
 CVP. 28. * 64 a

TERTII REGUM.

- CAP. 5. V. 17. Pracepitque Rex ut tollerent lapides grandes, lapides &c. 335 b
 CAP. 13. V. 4. Cumque audisset Rex sermonem hominis Dei, quem inclamaverat &c. 352 a
 CAP. 17. * 313 a
 3. Recede hinc, & vade contra orientem. 314 a
 4. Et ibi de torrente bibes. Ibidem.
 23. Et tradidit matri suae. 327 a
 CAP. 19. V. 4. Tolle animam meam 329 a
 6. Respexit, & ecce ad caput suum subcineritius panis. 267 b
 CAP. 21. V. 19. Occidisti, insuper & possedisti. 355 a
 20. Inveni, eo quod venundatus sis, ut faceres malum in conspectu &c. 419 a
 27. Scidit vestimenta sua, & operuit ciliicio carnem suam &c. 91 a

QUARTI REGUM.

- CAP. 1. V. 2. Ite, consulite Beelzebub Deum Accaron, utrum vivere &c. 294 a
 3. Num.

3. Numquid non est Deus in Israël, ut eatis ad consulendum &c. Ibidem.

4. De lectulo, super quem ascendisti, non descendes. Ibidem, b

CAP. V. 36. Tolle filium tuum, 327 b

CAP. 5. V. Sed leprosus. 246 a

CAP. 19. * 279 a

PRIMI PARALIPOMENON.

CAP. 29. V. 15. Peregrini enim sumus coram te, & advena, sicut omnes patres nostri. 475 a

SECUNDI PARALIPOMENON.

CAP. 24. V. 19. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur ad Dominum. 288 b

T O B I Æ.

CAP. 5. V. 12. Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli &c. 309 b

CAP. 6. V. 3. Domine, invadit me. 314 a

4. Apprehende branchiam eius, & trahere eum ad te. Ibidem, b

JUDITH.

CAP. 9. V. 2. Domine Deus patris mei Simeon, qui dedisti illi &c. 201 b

CAP. 10. V. 17. Cumque intrasset ante faciem eius statim captus est in suis &c. 308 a

E S T H E R.

CAP. 4. V. 1. Quæ cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua. 11 a

CAP. 5. V. 10. Convocavit ad se amicos suos, & Zares uxorem suam. 260 b

11. Et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum. Ibidem.

13. Et cum hac omnia habeam, nihil me habere puto. Ibidem

CAP. 7. V. 2. Quæ est petitio tua Esther ut detur tibi? 512

J O B.

CAP. 1. * 277 a
20. Tunc surrexit Iob, & scidit vestimenta sua. 446 b

21. Dominus dedit, Dominus abstulit. 327 b

CAP. 2. V. 6. Ecce in manu tua est. 386 b

8 Sedens in sterquilino. 305 a

10. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? 329 a

CAP. 3. 18. Non audierunt vocem exactoris. 55 b

21. Quasi effodientes thesaurum. 7 a

22. Gaudentq; vehementer cum invenerint sepulchrum. Ibidem.

CAP. 4. V. 18. Et in Angelis suis reperit pravitatem. 276 b

CAP. 5. V. 2. Et parvulum occidit invidia. 78 b

CAP. 6. V. 6. Aut potest aliquis gustare, quod gustatum affert mortem. 347 a

CAP. 7. V. 21. Cur non tollis peccatum meum, & quare non auferis &c. 395 b

CAP. 10. V. 9. Memento quæso quod sicut lutum feceris me, & in pulverem &c. 8 a

CAP. 11. V. 19. Requiesces, & non erit qui te exterreat; & deprecabuntur &c. 171 b

CAP. 14. V. 1. Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur malis &c. 155 b

CAP. 16. V. 20. Ecce enim in calo testis meus, & conscius meus in excelsis. 300 b

CAP. 19. 25. Scio enim quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die &c. 469 b

26. Et rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea &c. 470 a

CAP. 22. V. 3. Quid prodest Deo si iustus fueris? 6 a

CAP. 24. V. 23. Dedit ei Deus locum penitentiae, 299

- tia, & ille abutitur eo &c. 357 a
 CAP. 25. V. 3. Nunquid est numerus militum
 eius? 22 a
 CAP. 27. V. 6. Neque enim reprehendit me cor
 meum in omni vitâ meâ. 305 b
 22. Et mittet super eum, & non parceret: de
 manu eius fugiens fugiet. 225 b
 23. Stringet super eum manus suas. 68 a
 CAP. 28. V. 25. Qui fecit ventis pondus. 247 a
 CAP. 31. V. 1. Pepigi fœdus cum oculis meis, ut
 ne cogitarem quidem de virgine. 95 b 369 a
 2. Quam enim partem haberet in me Deus de-
 super &c. 258 b
 33. Si abscondi quasi homo peccatum meum, &
 celavi &c. 200 b
 CAP. 35. V. 6. Si peccaveris, quid ei nocebis?
 6 a
 CAP. 40. V. 18. Et habet fiduciam quod influat
 Iordanis in os eius. 40 a
 CAP. 41. V. 3. Non parcam ei, & verbis poten-
 tibus & ad deprecandum compositis. 96 b
 CAP. 42. V. 6. Idcirco ipse me reprehendo, &
 ago penitentiam &c. 305 a

LIBRI PSALMORUM.

- P**SAL. II. Vers. 8. Postula à me, &
 dabo tibi gentes hereditatem tuam. 223 a
 409 b
 12. Apprehendite disciplinam, nequando iras-
 catur Dominus. 225 a
 13. Cum exarserit in brevi ira eius. Ibidem
 PSAL. 3. V. 6. Ego dormivi, & soporatus sum. 438 a
 PSAL. 4. V. 1. Cum invocarem exaudivit me
 Deus iustitiæ meæ. 371 b
 PSAL. 5. V. 11. Sepulchrum patens est guttur
 eorum. 346 b
 PSAL. 6. V. 3. Miserere mei Domine quoniam
 infirmus sum. 107 b
 7. Lavabo per singulas noctes lectum meum. 394 a

- PSAL. 7. 18. Confitebor Domino secundum iusti-
 tiam eius. 199 b
 PSAL. 8. 3. Ex ore infantium & lactentium
 perfecisti laudem &c. 415 a
 PSAL. 9. 17. Cognoscetur Dominus iudicia fa-
 ciens. 57 a
 21. Ut sciant gentes quoniam homines sunt. 22 b

PSALMO X. SECUNDUM
HEBRÆOS.

5. Auferuntur iudicia tua à facie eius. 57 b
 13. Propter quid irritavit impius Deum? 16 a
 PSAL. 10. 5. Dominus in templo sancto suum,
 Dominus in celo &c. 276 a
 PSAL. 11. 7. Eloquia Domini, eloquia castas-
 argentum igne examinatum &c. 24 a
 9. In circuitu impij ambulant. 379 b
 PSAL. 13. 3. Sepulchrum patens est guttur eo-
 rum. 346 b
 PSAL. 15. 2. Quoniam bonorum meorum non
 eges. 255 a
 PSAL. 16. 11. Oculos suos statuerunt declinare
 in terram. 175 b
 PSAL. 17. 7. In tribulatione mea invocavi Do-
 minum. 431 a
 20. V. Salvum me fecit, quoniam voluit me. 456 b
 PSAL. 18. 14. Et ab alienis parce servatus. 155 b
 PSAL. 21. 7. Opprobrium hominum, & abiectio
 plebis. 37 b
 13. Tauri pingues obsederunt me. 401 a
 30. In conspectu eius cadent omnes qui descen-
 dunt in terram. 339 b
 PSAL. 22. 4. Nam & si ambulavero in medio
 umbra mortis &c. 129 a
 PSAL. 24. 7. Delicta iuventutis meæ, & igno-
 rantias meas &c. 153 b
 16. Respice in mei, & miserere me: quia unicus
 & pauper &c. 304 a

- PSAL. 26. V. 9. Ne avertas faciem tuam à me
&c. 128 a adiutor meus esto: ne derelin-
quas me &c. 250 a
13. Credo videre bona Domini in terra viven-
tium. 329 a
- PSAL. 31. V. 5. Delictum meum cognitum
tibi feci. 199 a. Dixi: confitebor adversum
me iniustitiam meam Domino. Ibidem b
200 b
- PSAL. 32. V. 5. Misericordia Domini plena
est terra. 102 b
6. Verbo Domini cœli firmati sunt. 198 b
9. Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse
mandavit, & creata sunt. 14 a
- PSAL. 33. V. 6. Accedite ad eum, & illumi-
nami: & facies vestra &c. 12 a
19. Iuxta est Dominus ijs, qui tribulato sunt
corde. 432 b
20. Multa tribulationes iustorum. 478 a
22. Mors peccatorum pessima. 137 a
- PSAL. 35. V. 2. Dixit iniustus ut delinquat
in semetipso. 236 b
10. Quoniam apud te est fons vitæ. 365 b
12. Non veniat mihi pes superbia. 156 a
- PSAL. 36. V. 5. Et spera in eo: & ipse faciet.
337 a
- PSAL. 37. V. 5. Et sicut onus grave gravata
sunt super me. 434 a
18. Et dolor meus in conspectu meo semper.
252 b
- PSAL. 38. V. 10. Obmutui, & non aperui os
meum, quoniam tu fecisti. 425 a
13. Quoniam advena ego sum apud te, & pe-
grinus, sicut omnes &c. 474 b
14. Remitte mihi, ut refrigerer priusquam
abeam. 173 b
- PSAL. 39. V. 9. Deus meus volui, & legem
tuam in medio cordis mei. 259 a
- PSAL. 40. V. 2. Beatus qui intelligit super
egenum, & pauperem. 259 b
4. Universum stratum eius versaisti in infirmi-
tate eius. 115: a
- PSAL. 41. 2. Quemadmodum desiderat cervus
ad fontes aquarum &c. 254 a
- PSAL. 42. V. 15. Et invoca me in die tribu-
lationis: eruam te &c. 170 a
16. Peccatori autem dixit Deus: quare tu
enarras &c. 65 a
17. Tu vero odisti disciplinam: & proiecisti
sermone meos &c. 226 a
21. Arguam te, & statuam contra faciem
tuam. 65 a 346 b
- PSAL. 50. V. 17. Et os meum annuntiabit
laudem tuam. 259 a
- PSAL. 51. V. 4. Totâ die iniustitiam cogitavi
lingua tua. 233 a sicut novacula acuta
fecisti dolum. 346 b
8. Videbunt iusti, & timebunt, & super eum
ridebunt &c. 60 b
- PSAL. 53. V. 6. Et Dominus susceptor est ani-
ma mea. 65 b
- PSAL. 54. V. 10. Quoniam vidi iniquitatem,
& contra dictionem in civitate. 70 a
11. Die ac nocte circumdabit eam super muros
eius &c. Ibidem.
12. Et non defecit de plateis eius usura & do-
lus. Ibidem.
13. Quoniam si inimicus meus maledixisset
mihi &c. 439 a
18. Vespere, & mane, & meridie narrabo &
annuntiabo &c. 371 b
- PSAL. 55. V. 9. Posuisti lachrymas meas in
conspectu tuo. 409 a
- PSAL. 58. V. 12. Ne occidas eos: nequando
obliviscantur populi mei. 190 b
- PSAL. 65. V. 9. Qui posuit animam meam ad
vitam. 248 a
11. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribula-
tiones &c. 248 a
- PSAL. 67. V. 6. Patris orphanorum, & iudi-
cis viduarum. 326 b
- PSAL. 68. V. 4. Laboravi clamans, rauca
facta sunt fauces meæ. 365 a

- PSAL. 70. V. 4. Deus meus eripe me de manu
 peccatoris, & de manu &c. 48 b
 PSAL. 71. V. 6. Descendet sicut pluvia in vel-
 lus. 311 a
 PSAL. 72. V. 24. Tenuisti manum dexteram
 meam: & in voluntate tua &c. 250 b
 28. Mihi autem adhaerere Deo bonum est.
 204 b 191 b
 PSAL. 74. V. 2. Constitutebimur tibi Deus: con-
 stituebimur, & invocabimus &c. 21 a
 PSAL. 75. V. 6. Dormierunt somnum suum: &
 nihil invenerunt omnes &c. 172 a
 8. Tu terribilis es, & quis resistet tibi? 278 a
 PSAL. 76. V. 3. In die tribulationis meae Deum
 exquisivi, manibus meis &c. 431 a
 PSAL. 77. V. 19. Et male locuti sunt de Deo:
 dixerunt: nunquid poterit &c. 264 a
 20. Quoniam percussit petram, & fluxerunt
 aquae &c. Ibidem
 27. Et sicut arenam maris volatilia pennata.
 83 b
 32. In omnibus his peccaverunt adhuc.
 357. a
 PSAL. 79. V. 6. Cibabis nos pane lachrymarum:
 & potum dabis nobis &c. 46 b
 PSAL. 83. 12. Gratiam, & gloriam dabit Do-
 minus. 276 a
 PSAL. 84. V. 9. Audiam quid loquatur in me
 Dominus Deus. 259 a
 PSAL. 87. V. 7. Posuerunt me in lacu inferiori
 442 b
 PSAL. 89. V. 8. Posuisti iniquitates nostras in
 conspectu tuo. 19 a
 PSAL. 90. V. 6. Ab incurso, & demonio me-
 ridiano. 269 a
 11. Quoniam Angelis suis mandavit de re.
 26 a
 15. Cum ipso sum in tribulatione &c. 170 a
 247 a 361 a 432 b
 PSAL. 93. V. 17. Nisi quia Dominus adjuvit
 me: paulo minus &c. 194 b
 PSAL. 100. V. 2. Perambulabam in innocen-
 tia cordis mei &c. 129 a
 PSAL. 101. V. 12. Dies mei sicut umbra decli-
 naverunt. 408 b
 PSAL. 102. V. 22. In omni loco dominatio-
 nis eius benedic anima &c. 277 a
 PSAL. 103. V. 3. Extendens calum sicut pel-
 lem. 388 a
 15. Et vinum latificet cor hominis. 303 b
 PSAL. 108. V. 8. Et Episcopatum eius accipiat
 alter. 423 a
 9. fiant filij eius orphani. 423 a
 PSAL. 109. V. 1. Donec ponam inimicos tuos,
 scabellum pedum tuorum. 392 a
 PSAL. 111. V. 5. Iucundus homo, qui misereatur
 &c. 36 a
 PSAL. 113. V. 4. Simulacra gentium, argen-
 tum & aurum. 287 a
 5. Quid est tibi mare quod fugisti? 131 a
 16. Terram autem dedit filijs hominum. 334 a
 PSAL. 114. V. 7. Convertere anima mea me-
 quem tuam. 325 a
 PSAL. 115. V. Pretiosa in conspectu Domini
 mors sanctorum eius. 137 a
 PSAL. 117. V. 8. Bonum est considerare in Domi-
 no, quam considere in homine. 112 a
 PSAL. 118. V. 137. Iustus es. Domine & re-
 ctum iudicium tuum 346 b
 158. Vidi pravaricantes & tabescebam. 218 b
 PSAL. 121. V. 2. Stantes erant pedes nostri &c.
 153 a
 PSAL. 122. V. 2. Ita oculi nostri ad Dominum
 Deum nostrum. 259 a
 PSAL. 133. V. 1. Ecce nunc benedicite Domi-
 num &c. 14 a
 PSAL. 135. V. 4. Qui facit mirabilia magna so-
 lus. 103 b
 6. Qui firmavit terram super aquas &c. Ibidem.
 7. Qui fecit luminaria magna. Ibid.
 8. Solem in potestatem diei. Ibidem

9. Lunam & stellas in potestatem noctis.

Ibidem

PSAL. 138. V. 2. Tu cognovisti sessionem meam
& resurrectionem meam.

252 a

7. Quo ibo à spiritu tuo? & quo à facie tuâ
fugiam?

131 a

PSAL. 144. V. 15. Oculi omnium in te sperant
Domine & tu das escam &c.

327 b

PSAL. 145. V. 3. Nolite confidere in principibus
in filiis hominum in quibus non est salus.

112 a

PSAL. 146. 9. Et pullis corvorum invocantibus
eum.

314 a

PSAL. 148. V. 1. Laudate Dominum de
celis, laudate eum in excelsis.

185 a

5. Quia ipse dixit, & facta sunt.

320 a

7. Laudate Dominum de terrâ &c.

185 b

8. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum &c.

22 a

PROVERBIORUM.

CAP. 1. V. 24. Quia vocavi, & renuistis
&c.

138 a 250 b

25. Despexistis omne consilium meum.

Ibidem

26. Ego quoque in interitum vestro ridebo.

Ibidem

Cum vobis id, quod timebatis, advenit.

Ibidem

28. Tunc invocabunt me, & non exaudiam.

Ibidem

32. Et prosperitas stultorum perdet illos.

331 b

CAP. 3. V. 11. Disciplinam Domini fili magni
abicias: nec deficias &c.

225 b

27. Noli prohibere benefacere eum, qui potest.

417 a

28. Ne dicas amico tuo: vacet, & revertere.

438 a

CAP. 5. V. 22. Et funibus peccatorum suorum
constringitur.

283 a

CAP. 13. V. 4. Vult & non vult piger.

108 a

10. Desiderium si compleatur, delectat ani-
mam.

367 a

24. Qui autem diligit illum, instanter erudit.

220 b

CAP. 14. V. 30. Putredo ostium, invidia

78 b.

CAP. 15. V. 10. Qui increpationes odit, morie-

225 a

27. Per misericordiam & fidem purgantur pec-

272 b

CAP. 17. V. 1. Expedit magis urse occurrere

53 a

raptis satibus &c.

CAP. 18. V. 8. Verba bilinguis, quasi simpli-

231 b

cia: & ipsa perveniunt ad interiora ventris.

CAP. 22. V. 2. Divites & pauper obviaverunt

164 a

13. Dicit piger: leo est foris, in medio platea-

463 a

rum occidendus sum.

CAP. 23. V. 26. Præbe fili mi cor tuum mihi.

410 a

CAP. 24. V. 21. Et cum detractoribus non

233 b

commiscearis &c.

CAP. 25. V. 12. In auris aurea, & mar-

477 a

garitum fulgens, qui arguit sapientem &c.

CAP. 26. V. 2. Sicut avis ad alia

255 b

transvolans, & passer quolibet vadens.

14. Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita

109 a

piger in lectulo suo.

CAP. 27. V. 1. Ne gloriaris in crastinum,

319 a 359 b

ignorans: quid superventura pariat dies.

6. Meliora sunt vulnera diligentis, quam

299 3

fraudulenta oscula &c.

CAP.

- CAP. 28. V. 13. Qui abscondit scelera sua,
non dirigitur &c. 200 a
CAP. 30. V. 15. Sanguisuga dūa si n: filia,
dicentes affer, affer. 12 b
CAP. 31. V. 6. Date siceram merentibus, &
vinum his qui amaro sunt animo. 254 b
10. Mulierem fortem quis inveniet. 93 a
24. Et cingulum tradidit Chanaan. Ibid. b

ECCLESIASTE.

- CAP. I. V. 7. Omnia flumina intrant in
mare, & mare non redundat &c. 304 b
CAP. 3. V. 1. Omnia tempus habent. 374. a
408. b
2. Tempus nascendi, & tempus moriendi.
374 a
4 Tempus fendi, & tempus ridendi. 408 b
CAP. 4. V. 17. Custodi pedem tuum ingre-
diens domum Dei. 286 b
CAP. 6. V. 1. Est & aliud malum, quod vidi
sub sole, & quidem frequens &c. 271 a
2. Vir, cui dedit Deus divitias & substantiam
&c. Ibidem.
CAP. 7. V. 10. Quia ira in sinu stulti requi-
escit. 35 b
17. Noli esse iustus multum. 228 a
CAP. 10. V. 11. Si mordeat serpens in silentio,
nihil eo minus habet &c. 230 b
19. Et pecunie obediunt omnia. 287 a
CAP. 11. V. 3. Si ceciderit lignum ad au-
strum, aut ad aquilonem &c. 135 a

CANTICORVM.

- CAP. 1. V. 2. Oleum effusum nomen
tuum. 71 b
11. Dum esset Rex in accubitu suo, Nardus mea
dedit odorem &c. 472 a
12. Fasciculus myrrhe dilectus meus mihi &c.
Ibidem

13. Botrus cypri dilectus meus mihi, in vineis
engaddi. 434 a
CAP. 2. V. 10. Surge, propera amica mea,
columba mea &c. 184 b
13. Vineae florentes dederunt odorem suum.
Ibidem.
CAP. 3. V. 8. Et ad bella fortissimi: unius-
cuiusque ensis &c. 310 a
CAP. 5. * 161 a
15. Crura illius columna marmorea. 379. a
CAP. 7. V. 11. Veni dilecte mi, egrediamur
in agrum &c. 184 b

SAPIENTIAE.

- CAP. 1. V. 3. Perversa enim cogitatio-
nes separant a Deo. 86 b
4. In malevolam animam non introibit sapien-
tia &c. 17 b
11. Et a detractioe parcite linguae. 236 a
CAP. 2. V. 8. Nullum pratum sit, quod non
pertranscat luxuria nostra. 247 b 280 a
15. Gravis est nobis etiam ad videndum. 356 a
CAP. 3. V. 5 Et invenit illos dignos se.
18 a
CAP. 5. V. 3. Et pro angustia spiritus gemen-
tes. 66. a Hi sunt quos habuimus aliquando
in derisum &c. Ibidem.
18. Et armabit creaturam ad ultionem inimi-
corum. 64 a
21. Et pugnabit cum illo orbis terrarum contra
insensatos. Ibidem.
24. Contra illos stabit spiritus virtutum &c.
Ibidem.
8. Quoniam pusillum & magnum ipse fecit
&c. 285 b
CAP. 7. V. 3. Et primam vocem similem om-
nibus emisit plorans. 409 a
CAP. V. 13. Descenditque cum illo in fore-
am. 130 b
14. Et in vinculis non dereliquit illum. Ibidem

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ.

Et mendaces ostendit, qui maculaverunt illum.

CAP. 17. V. 1. Indisciplinata anima erraverunt.

3. Paventes horrendè, & cum admiratione nimiam perturbati.

CAP. 18. V. 14. Cum enim quietum silentium contineret omnia &c.

ECCLESIASTICI.

CAP. 3. V. 5. Et sicut qui thesaurizat, ita & qui honorificat matrem.

6. Qui honorat patrem suum, iucundabitur in filiis, & in die orationis &c.

9. Honora patrem tuum, 10. Ut superveniat tibi benedictio ab eo.

11. Benedictio patris firmat domos filiorum.

13. Gloria enim hominis ex honore patris sui.

15. Eleemosyna enim patris non erit in oblivione.

17. Sicut in sereno glacies, resolventur peccata tua.

CAP. 5. V. 8. Non tardes converti ad Dominum, & ne differas &c.

15. Lingua verò imprudentis subversio est ipsius.

CAP. 9. V. 9. Propter speciem mulieris multi perierunt.

CAP. 10. V. 9. Avaro autem nihil est sceleratius.

10. Nihil est iniquius quam amare pecuniam. Hic enim & animam suam &c.

Quoniam in virâ suâ proiecit intima sua.

CAP. 13. V. 20. Quis est hic &c.

CAP. 15. V. 9. Non est speciosa laus in ore peccatoris.

CAP. 17. V. Es mandavit illis unicuique de proximo suo.

CAP. 19. V. 5. Qui odit correptionem, minuetur vitâ.

10. Audisti verbum adversus proximum tuum? Commoriatur in te.

CAP. 21. V. 2. Quasi à facie colubri fuge peccata.

17. Cor satui quasi vas confractum, & omnem sapientiam &c.

18. Verbum sapiens quodcumque audieris sciens, laudabit &c.

Ibidem. Audivit luxuriosus, & displicebit illi.

25. Pes satui facilis in domum proximi.

CAP. 26. V. 15. Sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, & ab omni aquâ &c.

CAP. 29. V. 15. Et hac pro te exorabit ab omni malo.

CAP. 31. V. 15. Nequius oculo quid creatum est?

CAP. 33. V. 31. Si est tibi servus fidelis, sis tibi quasi anima tua.

CAP. 35. V. 18. Nonne lachryma viduæ ad maxillam descendunt &c.

19. A maxilla enim ascendunt usque ad calum.

CAP. 38. V. 23. Memor esto iudicii mei: sic enim erit & tuum &c.

CAP. 39. V. 33. Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt.

CAP. 41. V. 1. O mors quam amara est memoria tua!

I S A I Æ.

CAP. 1. V. 15. manus enim vestrae sanguine sunt plene.

CAP. 3. V. 1. Dominus exercituum auferet à Ierusalem omne robur panis &c.

10. Dicite iusto quoniam bene.

11. Vae impio in malum.

CAP. 5. V. 1. Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vineæ suæ.

2. Et sepivit eam, & lapides elegit ex illâ.

181 a Et expectavit ut faceres uras, & fecit &c.

4. Quid

4. Quid est quod debui ultra facere vinea mea. 183 a
 5. Et nunc ostendam quid ego faciam vinea mea. 188 b
 6. Et ponam eam desertam: non putabitur & non fodietur. Ibidem
 7. Expectavi ut faceret iudicium, & ecce iniquitas. Ibidem 4
 18. Vae qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. 282 b
 CAP. 6. * 456 b
 1. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum &c. 152 b
 5. Vae mihi, quia taceui. 197 a
 CAP. 7. V. 20. In die illa radet Dominus in novacula conductam. 284 a
 CAP. 8. V. 6. Pro eo quod abiicit populus iste aquas Siloe. 312 a Quae vadunt cum silentio. 311 a
 7. Propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas &c. 312 a
 CAP. 11. V. 1. Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice &c. 76 b
 10. Et erit sepulchrum eius gloriosum. 88 a
 CAP. 14. V. 12. Quomodo cecidisti, de calo Lucifer, qui mane oriebaris? 167 b
 13. In calum conscendam, super astra Dei. 82 a 153 a
 CAP. 21. V. 12. Si queritis, querite: convertimini, venite. 363 b
 CAP. 22. V. 12. Et vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum &c. 9 a
 13. Comedamus & bibamus: cras enim moriemur. Ibidem
 16. Quid tu hic, aut quasi quis hic? 185 a
 CAP. 24. V. 1. Ecce Dominus dissipabit terram & nudabit eam &c. 285 b
 2. Et erit sicut populus, sic sacerdos, & sicut servus &c. Ibidem
 CAP. 27. V. 4. Indignatio non est mihi: quid dabit in spinam & veprem &c. 282 a
 CAP. 28. V. 21. Alienum opus eius: ut operetur opus suum. Ibidem
 CAP. 30. V. 18. Propterea expectat Dominus, ut misereatur vestrae &c. 372 b 378 b
 20. Et erunt oculi tui videntes preceptorem tuum. 151 a
 21. Haec est via, ambulate in ea: & non declinetis &c. Ibidem
 23. Et dabitur pluvia semini tuo. Ibidem
 27. Labia eius repleta sunt indignatione. Ibidem
 CAP. 31. V. 9. Cuius ignis est in Sion, & caminus eius in Ierusalem. 279 a
 CAP. 33. V. 14. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? 67 a
 20. Nec auferentur clavi eius in sempiternum. 66 a
 CAP. 38. * 277 a
 16. Corripies me & vivificabis me. 226 a
 CAP. 40. V. 6. Omnis caro fanum, & omnis gloria eius, quasi flos agri. 113 a
 7. Exsiccatum est fanum, & cecidit flos, quia spiritus Domini &c. Ibidem
 CAP. 41. V. 10. Ne timeas, quia ego tecum sum. 17 a
 CAP. 42. V. 2. Non clamabit, neque accipiet personam &c. 311 a 364 a
 5. Haec dicit Dominus Deus, creans calos, & extendens eos &c. 250 b
 6. Ego Dominus vocavi te in iustitia, & apprehendi manum tuam. Ibidem
 CAP. 43. V. 5. Noli timere, quia ego tecum sum. 131 a
 CAP. 45. V. 6. Ego Dominus, & non alter. 332 b
 CAP. 46. V. 10. Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet. 368 b
 CAP. 50. V. 1. Cui vendidi vos? ecce in iniquitatibus vestris venditi estis. 419 b
 6. Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus. 443 a
 11. Ecce vos omnes accendentes ignem, accendi flammis. 283 a De manu mea factum est hoc. Ibidem b
 CAP. 53.

CAP. 53. V. 3. Virum dolorum, & scientem infirmitatem. 206 a

4. Verè languores nostros ipse tulit. Ibid.

5. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras. 38 a 207 b

7. Oblatus est quia ipse voluit. 72 b Et sicut ovīs ad occisionem ducetur. 71 b 364 a Et quasi agnus coram tondente se obmutescet. 311 a

CAP. 55. V. 1. Omnes sitientes venite ad aquas. 379 a

7. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas. 11 b

CAP. 59. V. 2. Sed iniquitates vestrae dividerunt inter vos & Deum vestrum. 129 b

7. Pedes eorum ad malum currunt. 346 b

11. Rugiemus quasi ursi omnes. 351 a

CAP. 61. V. 1. Misit me, ut mederer contritis corde, & predicarem &c. 338 a

CAP. 63. V. 5. Circumspexi, & non erat auxiliator: quasi vici, & non fuit &c. 222 b

CAP. 66. V. 14. Ossa vestra quasi herba germinabunt. 469 b

24. Vermis eorum non morietur. 345 b

JEREMIE.

CAP. I. V. 18. Dedi te hodie in civitatem munitam. 129 a

19. Et bellabunt adversum te, & non praevalent &c. Ibidem

CAP. 2. V. 5. Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis? 131 b 346 a

13. Me dereliquerunt fontem aquae vivae, & foderunt &c. 365 a

18. Quid tibi vis in viâ Aegypti, ut bibas aquam turbidam? 256 b

18. Arguet te malitia tua. 346 b

21. Ego plantavi te vineam electam &c. 188 a

CAP. 5. V. 5. Ibo igitur ad optimates, & loquar eis &c. 354 a

21. Audi popule fluite, qui non habes cor.

CAP. 7. V. 11. Nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista? 80 a

CAP. 8. V. 19. Nunquid Dominus non est in sion, aut Rex eius non est in eâ? 203 a

22. Aut medicus non est ibi? Ibid.

CAP. 11. V. 15. Quid est, quo dilectus meus in domo meâ fecit scelera multa? 279 b

19. Et eradamus eum de terrâ viventium. 87 a

CAP. 14. V. 3. Maiores miserunt minores suos ad aquam venerunt ad hauriendum &c. 312 a

7. Si iniquitates nostrae responderint nobis. 19 a

8. Quare quasi colonus futurus es in terrâ &c.? 474 a

CAP. 15. V. 19. Si separaveris pretiosum à vili, quasi os meum eris. 139 a

CAP. 17. V. 5. Maledictus homo qui confidit in homine. 113 a

6. Erit enim quasi Myrica in deserto. 113 a

13. Domine, omnes, qui te derelinquunt, confundentur. 131 b

14. Sana me Domine, & sanabor. 107 b

CAP. 22. V. 24. Vivo ego dicit Dominus: quia si fuerit Iechonias &c. 285 b

CAP. 29. 23. Ego sum Iudex & testis. 300 b

CAP. 49. V. 12. Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem &c. 33 a

CAP. 50. V. 23. Quomodo confractus est Malleus universa terra? 48 b

THRENORUM.

CAP. I. V. 6. Et egressus est à filiâ Sion omnis decor eius. 428 a

12. Attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus. 206 b

CAP. 3. V. 30. Dabit percutienti se maxillam &c. 441 b

37. Quis est iste, qui dixit ut fieret, Dominus non iubente? 332 a

R r r 38. Et

38. Ex ore altissimi non ingredientur nec mala
nec bona? Ibidem
48. Divisiones aquarum deduxit oculus meus,
in iritione filia populi mei. 408 a
51. oculus meus depredatus est animam meam
&c. 307 a
52. Venatione ceperunt me quasi avem inimici
mei gratia. 440 *

EZECHIELIS.

- CAP. II. V. 5. Quoniam domus exasperans est. 222 a
6. Quia domus exasperans est. Ibid.
7. Quoniam irritatores sunt. Ibid.
CAP. 3. V. 3. Et factum est in ore meo sicut
mel dulce. 46 a
CAP. 7. V. 7. Prope est dies occisionis. 458 b
8. Nunc de propinquo effundam iram meam
super te &c. Ibid.
CAP. 8. V. 6. Fili hominis putasne, vides tu,
quid isti faciunt &c. 232 a
CAP. 13. V. 9. Et erit manus mea super Pro-
phetas, qui vident vana &c. 309 a
10. Eo quod deceperint populum meum, dicen-
tes: pax &c. Ibidem
11. Qui linunt absque temperantia. Ibid.
CAP. 15. V. 2. Fili hominis quid per de ligno
vitis, ex omnibus lignis &c. 184 a 185 a
186 a
3. Nunquid tolletur de ea lignum, ut fiat opus
&c. 184 a
4. Ecce igni datum est in escam. Ibid. Vtram-
que partem eius consumpsit ignis. 186 a
CAP. 18. V. 4. Anima, quae peccaverit, ipsa
moriatur. 340 a 47 b
CAP. 20. V. 32. Neque cogitatio mentis vestra
fiet. 355 b
CAP. 24. V. 12. Multo labore sudatum est. 435 a
23. Immunditia tua execrabilis: quia mundare

re volui.

- CAP. 33. V. 11. Nolo mortem impij, sed ut con-
vertatur impius a via &c. 251 a 362 a
31. Et audiunt sermones tuos, & non faciunt
eos. 296 b
CAP. 36. V. 22. Non propter vos ego faciam,
domus Israël, sed propter &c. 273 b
CAP. 37. V. 12. Ecce ego operiam tumulos ve-
stros, & educam vos &c. 327 b
13. Et scietis quia ego Dominus. cum aperueris
sepulchra vestra. 327 b

DANIELIS.

- CAP. II. V. 45. Deus magnus ostendit
Regi quae ventura sunt postea. 391 b
CAP. 3. * 277 a
17. Ecce enim Deus noster, quem columus potest
eripe nos &c. 334 b
50. Et non tetigit eos omnino ignis, neque
contristavit &c. 26 b
91. Tunc Nabucodonosor Rex obstupuit. 52 b
92. Ecce ego video quatuor viros. Ibid. Et
species quarti similis filio Dei. 130 b
93. Sidrach, Misach, & Abdenago, servi Dei
excelsi, egredimini &c. 114 b
CAP. 4. V. 14. Quoniam dominatur excelsus
in regno hominum, & cuicumque &c. 51 a
CAP. 5. * 211 a
5. In eadem hora apparuerunt digiti, quasi ma-
nus hominis &c. 294 b
25. Mane, Thecel, Phares. Ibid.
CAP. 6. V. 24. Et non pervenerunt usque ad
pavimentum lacu &c. 130 b
CAP. 7. * 153 a
CAP. 13. V. 56. Species decepit te, & concu-
piscencia subvertit cor tuum. 308 a
CAP. 14. * 26 a

O S E E.

- C**AP. II. V. 5. Vadam post amatores meos &c. 247 b
 6. Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis. Ibidem
CAP. 4 V. 11. Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor. 296 a
 16. Quoniam sicut vacca lasciuens declinavit Israël. 229 b
CAP. 6 V. 6. Quia misericordiam volui, & non sacrificium. 6 a
CAP. 7 V. 8. Ephraim factus est subcinericius panis, qui non reuersatur. 295 b
CAP. 8 V. 12. Scribam ei multiplices leges meas &c. 320 a
CAP. 9 V. 12. Vae eis cum recessero ab eis. 129 a 130 a
CAP. 10 V. 8. Dicent montibus: operite nos: & collibus: cadite super nos. 60 b
CAP. 11 V. 8. Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israël? &c. 378 a
 9. Non faciam furorem iræ meæ: non conuertar ut disperdam &c. 378 a
CAP. 13 V. 9. Perdito tua Israël: tantummodo in me auxilium tuum. 385 b
CAP. 14 V. 3 Tollite vobiscum verba. 21 a 198 a

J O E L.

- C**AP. I. V. 13. Cubate in sacco. 90 b
CAP. 2 V. 12. Convertimini ad me in toto corde vestro. 11 b 293 b
CAP. 3. 18. Et irrigabit torrentem spinarum. 245 b

A M O S.

- C**AP. V. V. 12. Quia cognovi multa scelera vestra & fornicia. 19 b
CAP. 6 V. 1. Vae qui opulenti estis in Sion, &

- confiditis in monte Samaria. 321 b
 3. Qui separati estis in diem malum. 322 a
CAP. 8 V. 1. Hæc ostendis mihi Dominus Deus & ecce uncus pomorum. 322 a
 2. Quid tu vides Amos? Ibid. Vincinum pomorum. Ibid. Venit finis super populum meum. Ibid.
CAP. 9 V. 5. Dominus Deus exercituum ascendet sicut rivus omnis &c. 130 a

A B D I A.

- V**ers. III. Quis detrahet me in terram? 322 b
 4. Si Exaltatus fueris ut aquila, & si inter fidera posueris &c. Ibid.

J O N E.

- C**AP. I. * 86 a
 2. Ascendit malitia eius coram me. 19 a
 3. Ut fugerem in tarsis à facie Domini & descendit in ioppen. 131 a
 4. Dominus autem misit ventum magnum in mare. 331 a
 7. Cecidit fors super Ionam. Ibid.
 11. Quid faciemus tibi? 85 b
 12. Tollite me, & mittite in mare. 85 b
 14. Quæsumus Domine, ne pereamus in animâ viri istius. Ibid. Et ne des super nos sanguinem innocentem. 87 a
 15. Tulerunt Ionam & miserunt in mare. 86 a
 Et stetit mare à fervore suo. Ibid.
CAP. 2. * 277 a * 84 b
CAP. 3. * 305 a
 4. Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur. 356 a
 5. Vestiti sunt saccis. 91 a

MICHEÆ.

CAP. VI. V. 14. Et humiliatio tua in medio
tui. 156 a

1. Quia sum factus sicut qui colligit in autum-
no racemos. 184 a

NAHUM.

CAP. III. V. 5. Et ostendam gentibus nu-
ditatem tuam, & regnis ignominiam
tuam. 443 a

HABACUC.

CAP. I. V. 13. Mundi sunt oculi tui, ne
videas malum. 17 b

14. Et facies homines, quasi pisces maris.
112 a

CAP. 2. V. 3. Si moram fecerit expecta illum.
337 b

6. Vsq̃uequo & aggravat contra se densum
lutum? 328 b

SOPHONIE.

CAP. I. V. 11. Disperierunt omnes invo-
luti argento. 174 b

12. Scrutabor Ierusalem in lucernis. 58 a

CAP. 3. V. 8. Quapropter expecta me, dicit
Dominus, in die resurrectionis mee. 292 b

AGGÆI.

CAP. I. V. 6 Comedistis & non esistis
satiati. 47 a

ZACHARIÆ.

CAP. IX. V. 8. Et circumdabo domum
meam ex his, qui militant mihi. 278 b

9. Exulta satis filia Sion, iubila filia Ierusa-
lem. 431 a Ecce Rex tuus venit tibi iustus
&c Ibid.

CAP. 13. V. 1. Erit fons patens domui David.
296 b

MALACHIÆ.

CAP. III. V. 2. Quis stabit ad videndum
eum? 60 b

SECUNDI MACHABEORUM.

CAP. I. * 106 b

CAP. 5. V. 27. Iudas autem Machabeus
secesserat in desertum locum &c. 267 a

CAP. 7. 11. E celo ista possideo &c. 65 b

CAP. 9. V. 4. Iussit agitari currum suum sine
intermissione agens &c. 247 b

5. Apprehendit eum dolor diuus viscerum &
amara internorum tormenta. 248 a

6. Aliorum torseat viscera. 193

13. Orabat autem hic scelestus Dominum à quo
misericordiam &c. 193

EX NOVO TESTAMENTO

MATTHEI.

CAP. I. Vers. 20. Ioseph fili David, noli
timere accipere Mariam &c. 313 a
21. Et vocabis nomen eius Iesum &c. 71 a
CAP. 2. Herodes Rex turbatus est & omnis
Ierosolyma cum illo. 70 a
23. Quoniam Nazareus vocabitur. 76 b
CAP. 3. V. 2. Penitentiam agite. 387 b
9. Quoniam potens est Deus de lapidibus istis
suscitare filios Abrahæ. 41 b
17. Hic est filius meus dilectus. 343 a
CAP. 4. V. 1. Iesus ductus est in desertum 40
Thema concionis.
3. Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.
40 b 41 a & sequentibus.
4. Non in solo pane vivit homo. 45 b 55 b
5. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ci-
vitatem. 47 a 49 a
6. Si filius Dei, mitte te deorsum &c. 47 b
217 b
7. Non tentabis Dominum Deum tuum. 55 b
8. Iterum assumpsit eum diabolus in montem
excelsum 49 b Et ostendit ei omnia regna
mundi. Ibid.
9. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris
me 50 b 51 b 167 b
10. Vada Sathana: scriptum est enim: Domi-
num Deum tuum adorabis. 53 b 55 a 16 b
18. Vidit duos fratres 391 b
CAP. 5. V. 13. Vos estis sal terra. 142 a Ad-
nihilum valet ultra &c. 186 a
14. Vos estis lux mundi. 142 a
25. Esto consentiens adversario tuo &c. 344 b
345 a
43. Audistis quia dictum est: diliges proximum
tuum, & odio &c. 24 thema concionis. 25 a
44. Ego autem dico vobis: 27 a 28 a 31 b

45. Ut sitis filij patris vestri &c. 29 a 30 a
41 b Qui solem suum oriri facit super bonos
&c. 31 a
CAP. 6. 2. Amen dico vobis, receperunt merce-
dem suam. 146 a
10. Adveniat regnum &c. 163 a
19. Nolite thesaurizare vobis thesauros in
terra &c. 1. Thema concionis. 2 a 3 a Vbi
neque Aerugo, & tinea demolitur &c. 1b.
20. Thesaurizare vobis thesauros in calo.
5 b 6 a
CAP. 7. V. 13. Intrate per angustam portam.
153 b
16. A fructibus eorum cognoscetis eos. 381 a
CAP. 8. * 117 a
3. Volo mundare. 320 a
4. Vade, ostende te Sacerdoti, & offer munus
&c. 244 b
5. Accessit ad eum centurio, rogans eum, &
dicens &c. 12 b 13 a
6. Domine puer meus iacet in domo paralyticus
&c. 12 thema concionis 13 b & sequentibus.
8. Domine non sum dignus, ut intres sub tectum
meum &c. 17 a & sequentibus. sed tan-
tum dic verbo, & sanabitur puer meus. 20 a
9. Nam & ego homo sum sub potestate con-
stitutus. 21 b 22 a
10. Audiens autem Iesum miratus est, & se-
quentibus se dixit &c. 23 a
13. Et sicut credidisti, fiat tibi. 20 b
15. Et tetigit manum eius. 241 a
17. Ipse infirmitates nostras accepit &c. 206 a
21. Domine, permitte me primum ire, & sepe-
lire patrem meum. 152 a
27. Qualis est hic, quia venti & mare obediunt
ei? 26 b 477 b
28. In regionem Gerasenorum, occurrerunt ei
duo habentes &c. 96 a
19. Ve-

29. Venisti huc ante tempus torquere nos? 76 a
 31. Demones autem rogabant eum, dicentes:
 si ejcis nos &c. 96 a
 32. Et ait illis: ne. Ibid.
 CAP. 9. V. 8. Videntes autem turba timuerunt,
 & glorificaverunt Deum. 395 b
 11. Quare cum publicanis & peccatoribus man-
 ducat magister vester? 233 a
 12. Non est opus valentibus medicus, sed male
 habentibus. 203 a
 13. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.
 244 b 257 a
 15. Nunquid possunt filij sponsi lugere quamdiu
 cum illis est sponsus? 205 b
 18. Domine, filia mea modo defuncta est. 152 a
 CAP. 10. V. 16. Estote ergo prudentes sicut
 serpentes. 95 b
 42. Calicem aqua frigida 254 b
 CAP. 11. V. 11. Non surrexit inter natos mu-
 lierum maior Ioanne Baptista. 154 b
 12. Regnum caelorum vim patitur. 110 a
 18. Venit enim Ioannes neque manducans neque
 bibens, & dicunt &c. 233 a
 19. Ecce homo vorax, & potator vini 233 a
 23. Et tu Capharnaum, nunquid usque in ca-
 lum exaltaberis? 208 b
 27. Omnia mihi tradita sunt à patre meo.
 161 b
 29. Tollite iugum meum super vos, & discite à
 me &c. 115 a
 CAP. 12. * 193 a
 19. Non contendet, neque clamabit, neque audiet
 aliquis &c. 364 a
 24. Hic non ejcit demones, nisi in Beelzebub
 Principe demoniorum. 233 a
 38. Magister, volumus à te signum videre. 81
 thema concionis. b & sequentibus. 39 Et
 signum non dabitur ei nisi signum Ione Pro-
 pheta. 87 b
 41. Viri niniivitæ surgent in iudicio cum gene-
 ratione ista. 89 b 92 a
 Ecce plusquam Ionas hic. 87 a
 47. Ecce mater tua, & fratres tui foris stan-
 tes querentes te. 349 b
 48. Quae est mater mea, & qui sunt fratres
 mei? Ibid.
 CAP. 13. * 204 a
 54. Unde huic sapientia haec, & virtutes?
 292 b
 55. Nonne hic est fabri filius? Ibid.
 58. Et non fecit ibi virtutes multas, propter
 incredulitatem &c. 205 b
 CAP. 14. V. 19. Acceptis quinque panibus, &
 duobus piscibus, aspiciens in caelum &c.
 268 b Et dedit discipulis panes, discipuli
 autem turbis. 274 b
 31. Et continuo Iesus extendens manum, ap-
 prehendit eum. 241 a
 CAP. 15. V. 1. Tunc accesserunt ad eum ab
 Ierosolymis Scribae, & Pharisei. 229 a
 2. Quare discipuli tui transgrediuntur tradi-
 tionem seniorum? 228 b thema concionis
 229 a 235 b
 3. Quare & vos transgredimini mandatum
 Dei &c. 233 b & sequent.
 4. Nam Deus dixit: honora patrem & matrem
 237 a
 6. Et irritum fecistis mandatum Dei propter
 traditionem vestram. 237 b
 8. Populus hic labijs me honorat. 436 a Cor
 autem eorum longe est à me. 296 b
 14. Cæci sunt, & duces caecorum. 84 a
 19. De corde enim exeunt cogitationes mala.
 239 b
 21. Et egressus inde Iesus, secessit in partes
 Tyri & Sidonis &c. 93 thema concionis.
 22. Et ecce mulier Chananæ à finibus illis
 egressa &c. 94 a Misere mei Domine fili
 David. 100 a & sequentibus 96 a
 Filia mea male à demonio vexatur. 27 a
 98 a 252 a
 23. Qui non respondit ei verbum. 98 b
 24. Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt
 domus

- domus Israël. 99 a & sequentibus. 312 a
 25. Domine, adiuua me. 94 a 99 b
 26. Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. 100 b
 27. At illa dixit: etiam Domine: nam & c. 100 a 101 a 103 a 167 b
 28. O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. 93 a 99 b 103 b
 CAP. 16. * 144 b
 1. Ut signum de calo ostenderet eis. 84 a
 4. Generatio mala & adultera & c. 81 b
 16. Tu es Christus, filius Dei vivi. 343 a 458 a
 18. Quia tu es Petrus, & super hanc petram edificabo & c. 261 a & porta inferi non prevalebunt adversus eam. 242 b
 19. Et tibi dabo claves regni calorum. 458 a & quodcumque ligaveris super terram. 91 b 218 a
 22. Absit à te, Domine: non eris tibi hoc. 81 a
 23. Vade post me satana. Ibid.
 CAP. 17. V. 2. Et transfiguratus est ante eos. 117 b
 3. Et ecce apparuerunt illis Moyses & Elias cum eo loquentes. 119 a
 4. Domine, bonum est nos hinc esse. 116 thema concionis. 119 a 120 a 123 b 127 a Si vis, faciamus hic tria tabernacula. 125 b 126 a
 6. Ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde. 118 a 120 a
 14. Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est. 195 a 152 a
 CAP. 18. V. 3. Et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum calorum. 110 b
 14. sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in calis est, ut pereat vnus & c. 270 b
 15. Si autem peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum & c. 228 thema concionis a & sequentibus. Si te audierit lucratus eris fratrem tuum. 223 a 224 a
 28. Et quaecumque solveritis super terram erunt soluta & in calo. 412 a 445 a
 21. Domine quoties peccabit in me frater meus? & c. 226 a
 22. Non dico tibi usque septies, sed usque septuagesies septies. 227 b
 35. Sic & pater meus celestis faciet vobis. 32 b
 CAP. 19. V. 16. Magister bone, quid boni faciam ut habeam vitam eternam? 61 b 449 a
 17. Quid me interrogas de bono? unus est bonus Deus. Ibidem Si autem vis ad vitam ingredi, serva mandata. 387 a
 21. Et da pauperibus, & habebis thesaurum in calo. 4 a
 25. Quis ergo poterit salvus esse? 289 b
 26. Apud homines hoc impossibile est. Ib. 290 a
 27. Ecce nos relinquimus omnia, & secuti sumus te & c. 244 a 121 b 261 a
 28. Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in generatione & c. 165 a Sedebitis & vos super sedes duodecim. 161 b
 29. Et omnis qui reliquerit patrem aut matrem aut uxorem & c. 244 a
 CAP. 20. V. 14. Tolle quod tuum est, & vade. 146 a
 16. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi. 382 a
 18. Ecce ascendimus Ierosolymam, & filius hominis & c. 156 a 430 b
 20. Accessit ad eum mater filiorum Zebedai & c. 152 a
 21. Dic ut sedcant hi duo filij mei, unus ad dexteram tuam & c. 151 thema concionis.
 22. Nescitis quid petatis. 124 a 152 a & sequentibus. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? 158 a 159 a
 23. Calicem quidem meum bibetis: sedere autem & c. 157 a 159 a 160 a & sequentibus 205 b
 CAP. 21. V. 1. Et cum appropinquassent Ierosolymis, & venissent Bethpaze & c. 407 thema concionis.

3. Quia Dominus his opus habet. 409 b 410 a
412 a
4. Hoc autem totum factum est, &c. Ibid.
5. Dicite filij Sion: ecce Rex tuus venit tibi mansuetus. 412 b & sequentibus.
9. Hosanna filio David. 415 a
10. Et cum intrasset Ierosolymam, commota est &c. 70 thema concionis. b
11. Hic est Iesus Propheta à Nazareth Galilea 71 a & sequentibus.
12. Et eiciebat omnes vendentes & ementes in templo. 75 b
13. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. 79 a 80 a
14. Et accesserunt ad eum cæci, & claudi in templo. 73 a 74 b
15. Videntes autem principes Sacerdotum, & Scriba, mirabilia quæ fecit. 413 a 77 b 415 a
16. Nunquam legistis: quia ex ore infantium & latentium &c. 73 a
33. Homo erat paterfamilias, qui plantavit vineam &c. 180 thema concionis. 181 a
34. Cum autem tempus fructuum appropinquasset &c. 187 a
37. Novissime autem misit ad eos filium suum. 188 b Verebuntur filium meum. 189 b
38. Hic est haeres, venite, occidamus eum. Ibid.
- CAP. 22. V. 13. Ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum in tenebras &c. 418 b
21. Reddite ergo quæ sunt cæsaris, cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. 157 b
42. Quid vobis videtur de Christo? 101 b
43. Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Dominum? Ibid.
45. Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius est? Ibid.
46. Nemo poterat ei respondere verbum. Ibid.
- CAP. 23. I. Super Cathedram Moysi sederunt Scriba, & Pharisei. 139 thema concionis. 142 a
5. Omnia ergo quacumq; dixerint vobis, servate & facite. Ibid. & sequentibus. Secundum opera verò eorum nolite facere. 145 a
5. Omnia verò opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. 146 a
8. Unus est enim magister vester. 148 a
9. Unus est enim pater vester. Ibid.
10. Magister vester unus est, Christus. Ibid.
38. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. 241 a
- CAP. 24. V. 29. Sol obscurabitur &c. 64 a
30. Et tunc parebit signum filij hominis in calo. 62 b
35. Cælum & terra transibunt. 2 b 3 a
38. Comedentes & bibentes, nubentes, & nuptui tradentes. 363 a
42. Vigilate ergo, quia nescitis quâ hora Dominus vester. 58 b
44. Ideo & vos estote parati &c. Ibid.
- CAP. 25. V. 6. Media autem nocte clamor factus est. 59 a
10. Dum autem irent emere, venit sponsus. 480 b
13. Vigilate itaque, quia nescitis diem, neque horam. 302 b 374 a
31. Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua &c. 56 thema concionis. 57 a 61 b
33. Et statuet oves quidem à dextris suis. 66 a
34. Venite benedicti patris mei &c. 67 b 256 a 408 b 272 a (256 a)
35. Esurivi, enim & dedistis mihi manducare. 40. Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis &c. 259 b 272 b
41. Discedite à me maledicti &c. 17 a 60 a & sequentibus.
42. Esurivi, enim & non dedistis mihi manducare &c. 69 b 462 a 68 a
44. Quando te vidimus esurientem &c. Ibid.
45. Quamdiu non fecistis uni de minoribus his &c. 89 b
- CAP. 26. V. 8. Vt quid perditio hac? 71 b
10. Quid molesti estis huic mulieri? 9 b
24. Tunc abiit unus de duodecim. Ibid.

- Qui dicebatur Iudas Iscariotes. 10 a 420 b
 15. Quod vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? 264 b 444 b 450 b
 21. Unus vestrum me traditurus est. 300 a 401 b 150 a 402 a 445 b
 22. Numquid ego sum Domine? 401 b 418 b
 23. Qui inquit mecum manum in paropside, hic me tradet. 266 b
 24. Filius quem hominis vadit. 132 a
 Va autem homini illi, per quem filius hominis tradetur. 10 a 402 a
 25. Numquid ego sum Rabbi? 402 a 418 b 429 b 445 b
 26. Accipit Iesus panem, & benedixit, ac fregit &c. 273 b
 31. Omnes vos scandalum patiemini in me, in ista nocte. 321 a
 33. Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego numquam scandalizabor. ibidem.
 34. Antequam gallus cantet, ter me negabis. 218 a
 35. Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. 445 b
 37. Et assumpto Petro, & duobus filiis Zebedæ &c. 428 b
 38. Tristis est anima usque ad mortem. 37 b 206 a 428 b & sequentibus.
 39. Transeat à me calix iste. 157 b 433 a
 40. Sic non potuistis unâ horâ vigilare mecum? 158 b 435 a
 41. Vigilate, & orate &c. 58 b
 46. Ecce appropinquavit qui me tradet. 429 b
 49. Ave Rabbi, & osculatus est eum 438 a
 50. Amice ad quid venisti? 423 b 463 a 438 b
 54. Quomodo ergo implebuntur scripturæ? 467 a
 55. Quotidie apud vos sedebam docens in templo, & non me tenuistis. 279 b
 56. Hoc autem totum factum est, ut adimplerentur scriptura Prophetarum. 467 a
 Tunc discipuli omnes relicto eo, fugerunt. 59 b
 57. At illi tenentes Iesum, duxerunt ad Caiapham Principem &c. 441. b
 60. Novissimè autem venerunt duo falsi testes. 291 b
 63. Adiuro per Deum vivum, ut dicas nobis si tu es Christus &c. 344 a
 64. Tu dixisti: verumtamen dico vobis, amodo videbitis filium &c. 57 a 454 a
 67. Tunc expuerunt in faciem eius. 38 a
 69. Petrus verò sedebat foris in atrio: & accessit ad eum una &c. 443 a & tu cum Iesu Galilæa eras. ibidem.
 75. Et egressus foras, flevit amare. 289 a 444 a
 CAP. 27. V. 1. Mane autem factò, consilium inierunt omnes Principes Sacerdotum &c. 444 a
 2. Et tradiderunt Pontio Pilato Prasidi. 450 b
 3. Pœnitentiâ ductus, retulit triginta argenteos. 91 b 361 b 3 b
 4. Peccavi, tradene sanguinem iustum. 91 b 65 b 118 a 290 b 343 a 444 b & sequentibus.
 5. Et proiecit argenteis in templo, recessit. 47 b & abiens laqueo se suspendit. 224 b 418 b 444 b
 6. Non licet eos mittere in carbonem: quia pretium sanguinis est. 476 a
 14. Ita ut miraretur Prasides vehementer. 364 a 344 a
 18. Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum 87 a 78 a
 19. Nihil tibi, & iust illi. 343 b
 25. Sanguis eius super nos, & super filios nostros. 402 b
 29. Ave Rex Iudeorum. 39 a
 34. Et cum gustasset, noluit bibere. 253 b
 37. Imposuerunt super caput eius. 67 a
 39. Prætereuntes autem blasphemabant eum 119 b
 40. Si filius Dei es, descende de cruce. 48 a
 S s s 42. Si

42. Si Rex Israël est, descendat nunc de Cruce. 87 b 413 b
45. A sexta autem hora tenebra facta sunt super universam terram. 63 b
46. Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? 452 b
48. Et dabat ei bibere. 410 a
51. Et ecce velum templi scissum est in duas partes à summo usque &c. 63 b
- Terra mota est, & petra scissa sunt. ibid. 427 b
54. Centurio autem, & qui cum eo erant timuerunt valde &c. 65. a dicentes, verè filius Dei erat iste. 343 b 430 b
57. Venit quidam homo dives ab Arimathea nomine Ioseph &c. 450 b
58. Hic accessit ad Pilatum, & petijt corpus Iesu. Ibid. Tunc Pilatus iussit reddi corpus. ibidem.
- CAP. 28. V. 5. Nolite timere vos: scio enim &c. 462 b
16. Undecim autem discipuli abierunt in Galileam &c. 471 a
20. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem &c. 41 a

M A R C I.

- CAP. 1. V. 24. Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene: venisti perdere nos? 193 b
31. Et accedens elevavit eam, apprehensam manum eius &c. 250 a
- CAP. 4. V. 39. Tace, obmutescere. 320 a
- CAP. 5. V. 4. Et semper die ac nocte in monumentis & in montibus erat. 10 b
6. Cucurrit, & adoravit eum. ibidem.
7. Quid mihi & tibi, Iesu fili Dei altissimi? adiuro te per Deum, ne me torqueas. 400 a
8. Exi spiritus immunde ab homine. ibid.
13. Et concessit eis statim Iesus. 96 a
- Et exeuntes spiritus immundi &c. ibid. b & suffocati sunt in mari. 97 a
- CAP. 6. * 204 a

3. Nonne hic est faber, filius Maria? 293 b
5. Et non poterat ibi virtutem ullam facere. 204 b 205 b
6. Et mirabatur propter incredulitatem eorum. 347 a
18. Non licet tibi habere uxorem fratris tui. 351 b
20. Herodes enim metuebat Ioannem, sciens eum virum iustum & sanctum. ibid. a
41. Et acceptis quinque panibus, intuens in celum, benedixit. 268 b
- CAP. 7. V. 25. Mulier enim statim ut audivit de eo, cuius filia &c. 94 a
33. Misit digitos suos in auriculas eius. 310 b
392. a & expuens, tetigit linguam eius. 310 b
- CAP. 8. V. 2. Misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me &c. 335 b
- CAP. 9. V. 5. Non enim sciebat quid diceret. 121 a & sequentibus.
- CVP. 10. V. 21. Vnum tibi deest. 270 b
- CAP. 12. * 166 b
- CAP. 14. V. 11. Qui audientes gavisissimi sunt: & promiserunt ei pecuniam se daturum. 445 a
21. Et filius quidem hominis vadit. 132 a
- Va homini illi, per quem filius hominis traditur. 429 b 438 a
29. Etsi omnes scandalizati fuerint in te, sed non ego. 321 a
33. Et capit pavere, & redere. 428 a
34. Tristis est anima mea usque ad mortem. 367 a
35. Et cum processisset paululum, prociuit super terram: & orabat. 431 a 432 a
36. Abba Pater, omnia tibi possibilia sunt. 433 a 435 b
44. Dederat autem traditor eius signum ei, dicens: quemcumque &c. 436 a 437 a
45. Ave Rabbi: & osculatus est eum. ibid. b
49. Quotidie enim apud vos eram in templo docens. 201 a
57. Quidam surgentes, falsum testimonium ferebant

- ferebant adversus eum. 441 b
 58. Ego dissolvam templum hoc manu factum,
 & per tri-duum &c. 291 b
 64. Qui omnes condemnarunt eum esse reum
 mortis. 441 b
 65. Et caperunt quidam conspuere eum. ibid.
 Et velare faciem eius 60 a
 67. Et tu cum Iesu Nazareno eras. 77 a
 CAP. 13. V. 15. Pilatus autem volens populo
 satis facere, dimisit illis Barabbam. 450 a
 28. Et cum iniquis reputatus est. 38 a
 33. Tenebra facta sunt per totam terram.
 468 a
 34. Deus meus, Deus meus, ut quid dereli-
 quisti me? 455 a
 46. Ioseph autem mercatus sindonem & depo-
 nens eum &c. 265 a
 CAP. 16. V. 1. Emerunt aromata, ut venien-
 tes ungerent Iesum. a 461 thema con-
 cionis.
 2. Et valde mane vna sabbatorum, veniunt ad
 monumentum, orto iam sole. 461 b 464 a
 3. Quis revolvat nobis lapidem? 462 b 463 a
 4. Viderunt revolutum lapidem. 463 a
 6. Nolite expavescere. 462 b
 Iesum queritis Nazarenum. 77 b surrexit,
 non est hic &c. 461 b 464 a
 9. Apparuit primo Maria Magdalene. 480 b
 17. In nomine meo demonia ejicient. 193 a

LUCÆ.

- CAP. I. V. 6. Iusti ambo ante Deum, in-
 cedentes in omnibus mandatis &c. 110 b
 29. Turbata est in sermone eius. 58 a
 35. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum,
 vocabitur filius Dei. 343 a
 71. Salutem ex inimicis nostris, & de manu
 omnium qui oderunt &c. 33 a
 CAP. 2. V. 19. Maria autem conservabat
 omnia verba hac, conferens in corde suo.
 320 b

21. Vocatum est nomen eius Iesus, quod voca-
 tum est ab Angelo. 7 b
 29. Nunc dimittis servum tuum Domine, se-
 cundum verbum tuum in pace. 323 a
 49. Quid est quod me querebatis? nesciebatis,
 quia in his &c. 359 b 361 a 470 b
 CAP. 3. V. 7. Genimina viperarum, quis ostendit
 vobis fugere à ventura ira? 351 a
 CAP. 4. V. 5. In momento temporis. 50 a
 23. Utique dicetis mihi hanc similitudinem: me-
 dice cura te ipsum. 203. Thema concionis.
 204 a & sequentibus.
 Quanta audivimus facta in Capharnaüm, fac
 & hic in patria tuâ. 208 b 209 b
 24. Quia nemo Propheta acceptus est in patriâ
 sua. 210 b 211 b 217 a
 25. Multa vidua erant in diebus Elia in Israël
 &c. 211 b 212 a Cum facta esset fa-
 mes magna in omni terrâ. ibidem. 216 a
 28. Et repleti sunt omnes in Synagoga irâ,
 hac audientes. 217 a
 29. Et duxerunt illum usque ad supercilium
 montis &c. ibidem.
 34. Sine, quid nobis, & tibi Iesu Nazarene?
 Venisti perdere nos? 75 b 76 a 128 b
 Scio te quis sis, Sanctus Dei. 45 a
 35. Obmutescere, & exi ab eo. ibid. 195 a
 38. Surgens autem Iesus de Synagoga, introi-
 vit in domum Simonis. Thema concionis.
 240 b Socrus autem Simonis tenebatur
 magnis febribus. 242 a 245 a 247 a
 & sequentibus. Et rogaverunt illum pro eâ.
 248 b
 39. Et stans super illam, imperavit febre, &
 dimisit illam. 350 a
 40. At ille singulis manus imponens, curabat
 eos. 241 a
 41. Exibant autem demonia à multis, claman-
 tia & dicentia &c. ibid. b
 CAP. 5. V. 8. Exi à me, quia homo peccator
 sum, Domine. 17 a 129 b
 CAP. 6. V. 21. Beati, qui nunc fletis: quia ri-
 debitis

- debitis. 408 b
37. Dimittite, & dimittimini. 32 b 156 b
228 b
38. Date, & dabitur vobis. 32 b
- Eadem quippe mensurâ, quâ mensi fueritis, re-
metietur vobis. ibid.
- CAP. 7. * 424 a
2. Qui illi erat pretiosus. 15 a
3. Misit ad eum seniores Iudeorum. 24 a
4. Dignus est ut hoc illi præstes. 18 b
5. Diligit enim gentem nostram. 13 a 18 b
12. Ecce defunctus efferebatur filius unicus ma-
tris sue. *Thema concionis.* 316 b 317 a 321 b
13. Noli flere. 323 b & sequentibus.
14. Adolesceus, tibi dico, surge. 317 b 319 a
& sequentibus.
15. Dedit illum matri sue. 327 a Et resedit
qui erat mortuus. 320 a
37. Ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix.
Thema concionis. 388 b 389 a 394 b *Vt*
cognovit quod accubisset in domo Pharisei.
390 b 391 b
38. Et stans retro secus pedes eius, lachrymis
capit rigare &c. 392 a & sequentibus.
39. Sciret utique, quæ, & qualis est mulier
quæ tangit eum &c. 395 a
44. Vides hanc mulierem? 389 b *V* 45 *Of-*
culum mihi non dedisti. 437 a
48. Remittuntur tibi peccata. 388 a 393 a
395. a
49. Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?
70 b & sequentibus 395 a
50. Vade in pace. 396 a 397 b
- CAP. 8. * 317 a
32. Et permisit illis. 96 a
- CAP. 9. V. 14. Per convivium quinquagenos.
265 b
36. Acceptis autem quinque panibus, & duobus
piscibus, respexit in cælum &c. 268 b
31. Et dicebant excessum. 119 b
33. Nesciens quid diceret. 121 a
- CAP. 10. * 424 a
3. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos
71 b
16. Et qui vos spernit, me spernit. 220 b
18. Videbam Satanam sicut fulgur de cælo ca-
dentem &c. 147 a
- CAP. 11. * 167 a
2. Adveniat regnum tuum. 359 b
3. Panem nostrum quotidianum da nobis *hoc e.*
ibid.
14. Et erat eiciens demonium, & illud erat
mutum. &c. *Thema concionis* 192 & se-
quentibus. Et admirata sunt turba. 193 b
19. Filij vestri in quo eijciunt? ibid.
41. Date eleemosynam. 271 a
- CAP. 12. V. 7. Sed & capilli capitis vestri
omnes numerati sunt. 270 b
17. Quid faciam, quia non habeo quo congre-
gem fructus meos? 1 a 7 a 171 b
18. Destruam horrea mea, & maiora faciam.
126 a
34. Vbi enim thesaurus vester est, ibi & cor
vestrum erit. 4 a 296 a
50. Baptismo autem habeo baptizari: & quo-
modo coarctor &c. 367 a
58. Cum autem vadis cum adversario tuo ad
Principem &c. 344 a 345 a
- CAP. 13. V. 3. Sed nisi penitentiam habue-
ritis, omnes similiter peribitis. 387 b
28. Ibi erit fletus & stridor dentium. 465 b
- CAP. 14. V. 19. Iuga bovum enim quinque.
122 b
- CAP. 15. V. 10. Gaudium erit coram Angelis
Dei super uno peccatore &c. 184 b
20. Cum autem adhuc longe esset, vidit illum
Pater ipsius. 303 b
- CAP. 16. * 44 b
14. Audiebant omnia hæc Pharisei, qui tunc
avarj &c. 288 b
19. Homo quidam erat dives. *Thema concionis.*
164
20. Et erat quidam mendicus. ibidem b
Qui iacebat ad ianuam. 165 a

21. Cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensâ divitis. 103 a 167 a
22. Factum est ut moreretur mendicus, & portaretur &c. 170 a 178 b mortuus est, & dives, & sepultus est in inferno. 170 b
23. Cum esset in tormentis &c. 173 a
- Vidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu Abrahæ. 175 a
24. Pater Abraham, misereere. 170 b
- Mitte Lazarum &c. 171 a & sequentibus, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam &c. 173 b 174 b
25. Fili recordare quia recepisti bona in vitâ tuâ &c. 176 b & sequentibus.
31. Neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent. 179 a
- CAP. 17. V. 3. Attendite vobis: si peccaverit in te frater tuus, increpa illum. 219 a
14. Ite ostendite vos sacerdotibus, & factum est, dum irent &c. 244 b
15. Unus autem ex illis, ut vidit quia mundatus est &c. 149 b
27. Edebant, & bibebant: uxores ducebant, & dabantur ad nuptias &c. 177 a
28. Enebant & vendebant: plantabant & edificabant. Ibid.
- CAP. 18. * 154 a
- CAP. 19. V. 8. Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus &c. 446 b
10. Venit enim filius hominis querere & saluum facere &c. 223 b
14. Nolumus hunc regnare super nos. 312 a
30. Soluite illum, & adducite. 412 a
33. Dixerunt Domini eius ad illos: quid solvitis pullum? 411 b
41. Videns civitatem flevit super illam. 407 b
43. Et circumdabunt te inimici tui vallo. 380 b
44. Et filios tuos, qui in te sunt. 380 b
- CAP. 21. V. 11. Terremotus magni erunt per loca, & pestilentia &c. 64 a
18. Et capillus de capite vestro non peribit. 270 b
- CAP. 22. V. 19. Hoc facite in meam commemorationem. 472 b
28. Vos autem estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis. 159 b
29. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum. 353 a
30. Vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo. Ibid.
32. Ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua. 141 a 241 a Confirma fratres tuos. 218 a
33. Domine, tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire. 129 b
41. Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis. 351 b
44. Et factus est sudor eius, sicut gutta sanguinis decurrentis &c. 433 b & sequentibus.
48. Iuda, osculo filium hominis tradis? 437 a
53. Sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. 301 b
62. Et egressus foras Petrus flevit amare. 95 a
63. Et viri qui tenebant illum, illudebant ei. &c. 38 a
64. Et velaverunt eum. 60 a
- CAP. 23. V. 7. Remisit eum ad Herodem: 450 b
10. Stabant autem principes Sacerdotum & scribæ constanter &c. 344 a
11. Sprevit autem illum Herodes cum exercitu suo &c. 38 a 39 a Et remisit ad Pilatum. 450 b
12. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsâ die. 38 b
14. Nullam causam inveni in homine isto ex his, in quibus &c. 343 a
21. Crucifige, crucifige eum. 450 a
22. Quid enim mali fecit iste? 453 a
25. Iesum vero tradidit voluntati eorum. 62 a
31. Quia si in viridi ligno hæc faciant, in arido quid fiet? 58 b

33. Ibi crucifixerunt eum ; & latrones , unum
a dextris &c. 157 a
34. Pater , dimitte illis : non enim sciunt quid
faciunt. 353 a 74 b
39. Si tu es Christus , saluum fac te metipsum ,
& nos. 207 a
40. Neque tu times Deum? 223 b 452 b
41. Et nos quidem iuste , nam d. qua factis reci-
pimus &c. 174 a 453 a 201 a hic vero
nihil mali gessit. 343 b
42. Et dicebat ad Iesum : Domine , memento
mei , cum veneris &c. 65 a 453 b 454 a
43. Hodie mecum eris in Paradiso. ibidem.
& sequentibus.
45. Et obscuratus est sol , & velum templi scis-
sum est medium. 242 a
46. Pater , in manus tuas commendo spiritum
meum. 452 b
47. Verè hic homo iustus erat. 343 b
- CAP. 24. V. 5. Quid queritis viventem cum
mortuis? 470 b
18. Tu solus peregrinus es in Ierusalem , &
non cognovisti qua facta sunt &c. 472 b
474 a
19. Et dixerunt : de Iesu Nazareno , qui fuit
viv. Propheta &c. 77 b
21. Nos autem sperabamus quia ipse esset re-
dempturus Israël. 477 b
22. Et mulieres quaedam ex nostris terruerunt
nos. 479 b
25. O stulti , & tardi corde ad credendum , in
omnibus qua locuti sunt Propheta. 476 b
& sequentibus.
26. Nonne hac oportuit pati Christum &c.
478 b
29. Et coegerunt illum dicentes : mane nobis-
cum , quoniam &c. 480 b Et intravit cum
illis. 479 b 480 b
31. Et aperti sunt oculi eorum , & cognoverunt
eum : & ipse evanuit ex oculis eorum.
46. Et sic oportebat Christum pati , & resurge-
re a mortuis tertia die. 478 b

JOANNIS.

- CAP. I. V. 9. Qua illuminat omnem ho-
minem venientem in hunc mundum. 192 b
27. Non sum dignus ut solvam eius corrigiam
calceamenti. 18 a
29. Ecce Agnus Dei , ecce qui tollis peccatum
mundi. 70 b
- CAP. 2. * 105 a
14. Et invenit in templo vendentes boves &
oves , & columbas &c. Thema concionis.
276
15. Et cum secisset quasi flagellum de funiculis ,
omnes eiecit &c. 282 a 284 a
- Oves quoque , & boves , & nummulariorum effu-
dit as &c. 286 b 287 b
16. Auferre ista hinc , & nolite facere domum
patris mei &c. 286 a 288 a
18. Quod signum ostendis nobis quia hac fa-
cis? 291 b
19. Solvite templum hoc , & in tribus diebus
excitabo illud. ibid.
- CAP. 3. V. 16. Sic enim Deus dilexit mun-
dum , ut filium suum unigenitum daret. 68 a
189 a 252 a 256 a 450 b
11. Qui autem non credit , iam iudicatus est.
347 b
- CAP. 4. V. 5. Venit ergo in civitatē Samariae ,
qua dicitur Sichar. thema concionis 252
6. Iesus ergo fatigatus ex itinere , sedebat sic
supra fontem. 252 a 253 a Hora erat quasi
sexta. ibid.
7. Venit mulier de Samaria haurire aquam.
251 b Da mihi bibere. 253 b & sequen-
tibus.
8. Discipuli enim eius abierant in civitatem.
264 b
9. Quomodo tu Iudaus cum sis , bibere a me
poscis , qua &c.? 257 b 258 b
10. Si scires donum Dei , & qui est , qui dicit
tibi

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ.

511

- tibi &c. 254 b 258 a 259 b
13. Omnis qui bibit ex hac aqua sitiet iterum. 260 a 261 a Non sitiet in eternum. 1b. b
15. Domine, da mihi hanc aquam. 251 b 254 a & sequentibus.
16. Vade, voca virum tuum, & veni huc. 124 a 396 a
26. Ego sum, qui loquor tecum. 262 a 263 a
39. Multi crediderunt in eum. 328 a
49. Domine, descende prius quam moriatur filius meus. 152 b
- CAP. 5. * 278 a
2. Est autem Ierosolymis probatica piscina. thema concionis. 105 b
4. Angelus autem Domini descendeat secundum tempus. 106 a Et qui prior descendisset in piscinam &c. 108 b
6. Vis sanus fieri? 107 b 108 a
7. Hominem non habeo. 111 b 114 a
8. Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. 115 a
10. Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Ibid. b
- CAP. 6 V. 4. Erat autem proximum Pascha, dies festus Iudeorum. 273 b
5. Vnde ememus panes, ut manducent hi? thema concionis. 264 a 273 a 335 a
9. Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos &c. 274 a Sed hac quid sunt inter tantos? 273 a
10. Facite homines discumbere. 275 a 65 b
11. Accepit ergo Iesus panes: & cum gratias egisset. 274 a 268 b 273 a
12. Colligite qua superaverunt fragmenta, ne pereant. 270 a 271 b 275 b
15. Iesus ergo cum cognovisset, quia venturi essent ut raperent eum &c. 272 a
32. Non Moyses dedit vobis panem de calo, sed pater meus dat &c. 274 a
53. Quomodo potest &c nobis carnem suam dare &c.? 273 b
55. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem. 36 a
56. Caro enim mea, verè est cibus. Ibid.
61. Datus est hic sermo. 273 b
71. Et ex vobis unus Diabolus est? 289 b
- CAP. 7. * 105 a
1. Ambulabat Iesus in Galileam, non enim volebat in Iudeam &c. 229 a Thema concionis. 366 370 a Quia quarebant eum Iudæi interficere. 368 a 373 b
4. Manifesta te ipsum mundo. 371 a
6. Tempus meum nondum advenit: tempus autem vestrum &c. 371 & sequentibus.
7. Non potest mundus odisse vos. 205 a 376 b
17. Ascendit Iesus in templum, & docebat. thema concionis. 292 b
15. Et mirabantur Iudæi, dicentes: quo modo hic litteras scit? Ibid. & sequentibus.
16. Mea doctrina non est mea &c. 298 b 299 a
17. Si quis volueris voluntatem eius facere &c. Ibid.
24. Sed iustum iudicium indicate 299 b 300 b
30. Quarebant ergo eum apprehendere: & nemo misit in illum manus. 301 a
31. Christus cum venerit, numquid plura signa faciet &c. 399 a
32. Et miserunt principes & Pharisei ministros, ut apprehenderent eum. thema concionis. 354 355 a
33. Dixit ergo eis Iesus: adhuc modicum tempus vobiscum sum. Ibid. 354 356 a 358 a 359 a
34. Queretis me, & non invenietis &c. 354 360 b & sequentibus.
37. In novissimo autem die magno festivitatis &c. 364 a Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. 365 a
48. Numquid ex principibus aliquis credidit in eum? 398 b
- CAP. 8. 6. Iesus autem inclinans se deorsum 312 b Et digito scribebat in terra 468 b
9. Audientes autem unus post unum exibant. 312 b
11. Nec

11. Nec ego te condemnabo. 396 a unde fit &c. 398 b
20. Docens in templo: & nemo apprehendit eum &c. 301 a 373 b CAP. 10. * 208 a
21. Ego vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini. thema concionis 128 129 a & sequentibus.
22. Quid ego vado, vos non potestis venire. 138 b 139 a
26. Et ego quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo &c. 298 b
28. Sed sicut docuit me pater, hæc loquor. Ibid.
44. Vos ex patre diabolo estis: & desideria patris vestri vultis facere &c. 348 a
46. Quis ex vobis arguet me de peccato? thema concionis 342 b 343 b 346 a Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Ibid. b 348 a
47. Qui ex Deo est, verba Dei audit propterea vos non auditis, quia ex Deo &c. Ibid. & sequentibus.
48. Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu &c. 350 a 351 a
49. Ego demonium non habeo: sed honorifico patrem meum. ibidem.
50. Ego autem non quero gloriam meam. 354 b
59. Tulerunt ergo lapides, ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se, & exivit de templo. 351 a 352 b 353 b
- CAP. 9. V. 1. Et præteriens Iesus vidit hominem cecum à nativitate. Thema concionis. 303 a 312 a
3. Neque hic peccavisti, neque parentes eius. 304 a 305 a
6. Hæc cum dixisset, expuit in terram, & fecit lutum &c. 392 a Et linivit lutum super oculos eius. 506 a 309 b 310 a
7. Vade, lava in natatoria Siloe (quod interpretatur missus.) ibid. b 312 b 314 b Abijt ergo, & lavit, & venit videns. 313 b 313 a
30. In hoc enim mirabile est, quia vos nescitis
14. Ego sum Pastor bonus: & cognosco meas, & cognoscunt &c. 102 a
22. Facta sunt encania in Ierosolymis: & hiemps erat. thema concionis 377.
23. Et ambulabat Iesus in templo, in porticum Salomonis. Ibid. b & sequentibus.
24. Circumdederunt ergo eum Iudæi, & dicebant ei. 379 b Si tu es Christus, dic nobis palam. 380 b 383 a
25. Opera, quæ ego facio in nomine patris mei, hæc testimonium &c. 381 a
26. Vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis. 383 a
27. Oves meæ vocem meam audiunt: & ego cognosco eas. 381 b 382 a 385 a
28. Et ego vitam æternam do eis: & non peribunt in æternum &c. 381 b 385 a
31. Sustulerunt ergo lapides Iudæi; ut lapidarent eum. 352 b
33. Tu homo cum sis, facis teipsum Deum. 448 a
- CAP. 11. V. 3. Domine, ecce quem amas infirmatur. 317 b 329 a
4. Infirmitas hæc non est ad mortem. Ibid. b & sequentibus.
6. Tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. 336 a
11. Lazarus amicus noster dormit. 333 a
15. Sed eamus ad eum. 336 b
17. Venit itaque Iesus: & invenit eum quatuor dies iam &c. Ibid.
23. Resurget frater tuus. 338 a 339 a
24. Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die. Ibid. b
33. Iesus ergo, ut vidit eam plorantem. 393 b & turbavit seipsum. 37 b
35. Et lacrymatus est Iesus. 409 a
39. Ait Iesus: tollite lapidem. 339 b 340 a Domine, iam sciet. Ibid.
43. Lazare

43. Lazare veni foras. 341. 341 a
 45. Multi ergo ex Iudeis, qui venerant ad Mariam & Martham &c. 333 b 409 a
 47. Collegerunt ergo Pontifices & Pharisei concilium. Thema concionis. 397
 398. b. Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? 343 a 299 a & sequentibus.
 48. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani &c. 401 a 402 b 444 b
 49. Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset Pontifex anni illius &c. 4 a b
 50. Expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo &c. 403 a 405 b 407 a
 CAP. 12. V. 3. Et domus impleta est ex odore unguenti. 417 a
 4. Dixit ergo unus ex discipulis eius, Iudas Iscariotes. 418 a
 5. Quare hoc unguentum non vendit tricenis denarijs, & datum &c. 4 a Thema concionis 417 264 a 418 a 419 a
 6. Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat. ibid. 3 b 420 a 422 b 289 a
 7. Simite illam, ut in diem sepulture mee servet illud. 418 a 424 a
 9. Et venerunt, non propter Iesum tantum, sed ut Lazarum viderent &c. 425 b
 10. Cogitaverunt autem Principes Sacerdotum, ut & Lazarum interficerent &c. ibid.
 31. Nunc iudicium est mundi. 62 a
 32. Et ego si exaltatus fuero à terrà, omnia traham ad me ipsum. 409 a 472 a
 CAP. 13. V. 1. Sciens Iesus quia venit hora eius ut transeat ex hoc mundo &c. 466 b
 2. Cum diabolus iam misisset in cor. 239 b
 8. Non habebis partem mecum. 258 b
 21. Cum hac dixisset Iesus, turbatus est spiritu: & proestatus est &c. 429 b 385 b
 26. Cum intinxisset panem, dedit Iuda Simonis Iscariota. 183 a
 21. Eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum. 264 b
 30. Erat autem nox. 59 a
 33. Quid ego vado, vos non potestis venire: 138 b
 36. Domine, quo vadis? ibid. 139 b
 CAP. 14. V. 6. Ego sum via &c. 151 b 165 a
 8. Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. 265 b
 CAP. 15. V. 5. Ego sum vitis, vos palmites &c. 129 b
 6. Si quis in me non manserit, mittetur foras &c. ibid.
 20. Si me persecuti sunt, & vos persequentur. 38 a
 24. Si opera non fecissem in eis, quæ nemo ali- us fecit, peccatum &c. 399 a
 CAP. 16. V. 7. Expedit vobis ut ego vadam: 414 b
 CAP. 17. V. 12. Quos dedi tibi mihi, custodi- vi: & nemo ex eis perijt, nisi filius &c. 385 b
 CAP. 18. V. 1. Egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron &c. Thema Passio- nis dominicæ. 427 b
 3. Cum laternis, & facibus, & armis. 58 a
 5. Iesum Nazarenum. 77 a
 6. Ut ergo dixit eis: ego sum: abierunt retror- sum. 301 a 60 a
 8. Si ergo me queritis, finite hos abire. 301 b
 9. Non perdidit ex eis quemquam. 76 a
 12. Cohors ergo, & tribunus, & ministri Iu- daeorum comprehenderunt &c. 439
 13. Et adduxerunt eum ad Annam primum 441 a
 20. Ego palam locutus sum mundo, & in oc- culto locutus sum nihil. 380 b
 38. Ego nullam invenio in eo causam. 343 a
 CAP. 19. V. 1. Tunc ergo apprehendit Pila- tus Iesum & flagellavit. 38. a 446. b 447 a
 4. Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia nullam &c. 448 a
 5. Ecce

5. Ecce homo. 60 b 61 b 447 a 448 a 389 a
7. Et secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. 448 a
13. Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit foras Iesum. 480 a
15. Tolle, tolle, crucifige eum. 87 a 312 a 405 b
16. Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur. 450 b
17. Et baiulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvaria &c. 62 b
19. Iesus Nazarenus, Rex Iudaeorum. 65 b 77 b
23. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta &c. 58 b
25. Stabant autem iuxta crucem Iesu Mater eius, & soror &c. 451 a
28. Sitio. 252 b 257 a
30. Cum ergo accepisset Iesus acetum, dixit: consummatum est. 257 a
32. Venerunt ergo milites: & primi quidem fregerunt crura &c. 379 a
33. Ad Iesum autem cum venissent, ut viderunt eum iam mortuum &c. 379 a
38. Eo quod esset discipulus Iesu, occultus autem propter &c. 451 a
- CAP. 20. V. 1. Cum adhuc tenebra essent. 468 a
11. Maria autem stabat ad monumentum, foris plorans. 465 b Dum ergo fletet &c. 466 b
14. Conversa est retrorsum, & vidit Iesum stantem &c. 465 b
15. Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei: si tu &c. 464 a 465 b
17. Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum &c. 396 a
22. Insuperflavit, & dixit eis: accipite Spiritum sanctum. 174 a
23. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis. 21 a
28. Dominus meus, & Deus meus. 289 a
- CAP. 21. V. 4. Stetit Iesus in littore. 126 b
7. Simon Petrus cum audisset quia Dominus esset, tunicam succinxit se. 126 b
15. Domine tu scis: quia amo te. 245 a
17. Tu scis quia amo te, dixit ei: pasce oves meas. 218 a 245 a
22. Sic eum volo manere. 252 a

A C T O R U M.

- CAP. I. V. 11. Hic Iesus, qui assumptus est a vobis in calum. 73 b 74 a
18. Suspensus crepuit medius: & diffusa sunt omnia viscera eius. 290 b
25. De quo pravariatus est Iudas ut abiret in locum suum. 224 b
- CAP. 2. V. 23. Hunc definito consilio & praescientia Dei traditum, per manus iniquorum &c. 404 b
42. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum &c. *
- CAP. 3. V. 21. Tempora restitutionis. 65 b
- CAP. 4. V. 27. Convenerunt enim vere in civitate ista &c. 404 b
28. Facere quae manus tua, & consilium tuum decreverunt fieri. Ibid.
- CAP. 7. V. 55. Intendens in calum, vidit gloriam Dei, & Iesum &c. 28 b Ecce videri caelos apertos, & filium hominis stantem a dextris Dei. 75 b
59. Obdormivit in Domino. 227 b
- CAP. 9. V. 4. Saule, Saule, quid me persequeris? 74 a 220 b 289 a
5. Ego sum Iesus, quem tu persequeris. 262 a 74 a
6. Domine, quid me vis facere. Ibid. 289 a
- CAP. 10. V. 34. Quia non est personarum acceptor Deus. 285 a
38. Qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes &c. 316 a
42. Quia ipse est, qui constitutus est a Deo index vivorum &c. 71 a

CAP. 11. V. 16. Vobis oportebat primum loqui
verbum Dei. 312 a

CAP. 14. V. 21. Et quoniam per multas tri-
bulationes oportet nos. 478 a

CAP. 16. * 114 b

29. Et tremefactus procidit Paulo & Sila ad
pedes. Ibid. b

30. Et producens eos foras. Ibid.

CAP. 19. V. 13. Adiuro vos per Iesum, quem
Paulus predicat. 193 b

CAP. 20. V. 35. Beatius est magis dare, quam
accipere. 36 b

CAP. 21. V. 13. Ego enim non solum alligari,
sed & mori in Ierusalem paratus sum. 74 b

CAP. 22. V. 8. Ego sum Iesus Nazarenus quem
tu persequeris. Ibid. a

CAP. 26. V. 13. Die mediâ in viâ, vidi, Rex,
de celo supra splendorem solis &c. 253 a

14. Audiui vocem loquentem mihi Hebraicâ
linguâ: Saule, Saule, &c. Ibid.

CAP. 28. * 160 b

32. Qui etiam proprio filio non pepercis, sed pro
nobis omnibus &c. 334 a

CAP. 10. V. 8. Sed quid dicit Scriptura? Prope
est verbum in ore tuo &c. 21 a 198 a

CAP. 12. V. 19. Mihi vindicta; ego retribuam,
dicit Dominus. 258 a

PRIMÆ AD CORINTHIOS.

CAP. I. V. 10. Obsecro autem vos fratres
per nomen domini nostri Iesu Christi, Ve
idipsum &c. 151 b

CAP. 2. V. 9. Quod oculus non vidit, nec au-
ris audivit, nec in cor hominis &c. 329 a

14. Animalis autem homo, non percipit ea qua
sunt spiritus Dei. 328 a

CAP. 3. V. 22. Omnia enim vestra sunt, sive
Paulus, sive Apollo &c. 334 a

CAP. 4. V. 4. Qui autem iudicat me, dominus
est. 300 b

12. Maledicimur, & benedicimus: persecutio-
nem patimur, & sustinemus. 72 b

CAP. 6. V. 15. Nescitis quoniam corpora ve-
stra membra sunt Christi? &c. 258 b

18. Fugite fornicationem. 396 a 397 b

CAP. 7. V. 31. Præterit enim figura huius
mundi. 50 b

CAP. 8. V. 12. Sic autem peccantes im fratres
& percutientes conscientiam &c. 220 b

CAP. 9. V. 24. Omnes quidem currunt, sed
unus accipit bravium? 148 b

27. Sed castigo corpus meum, & in servitutem
redigo. 92 a

CAP. 10. V. 16. Et panis, quem frangimus,
nonne participatio corporis Domini est? 482 b

CAP. 11. V. 10. Propter Angelos. 279 a

23. Quoniam Dominus Iesus in qua nocte tra-
debatur, accepit panem &c. 450 b

24. Accipite & manducate. Ibid. 274 b

26. Quotiescumque enim manducabitis panem
hunc &c. 472 b

EPIST. AD ROMANOS.

CAP. I. V. 3. Qui factus est ei ex semine
David, secundum carnem. 311 a

CAP. 2. V. 1. Propter quod inexcusabilis es ô
homo omnis, qui iudicas. 300 b

5. Theaurizas tibi iram in die iræ. 6 b

CAP. 4. V. 17. Et vocat ea qua non sunt,
tamquam ea qua sunt. 14 a

25. Qui traditus est propter delicta nostra. 342 b

CAP. 5. V. 10. Si enim cum inimici essemus,
reconciliati sumus Deo &c. 38 b 86 b

CAP. 6. V. 23. Gratia autem Dei, vita æter-
na. 385 a

CAP. 7. V. 23. Video aliam legem in membris
meis, repugnantem &c. 344 b

CAP. 8. V. 28. Scimus quoniam diligentibus
Deum omnia cooperantur in bonum. 330 a

333 b

28. Probet autem seipsum homo : & sic de pane illo edat &c. 275 a

31. Quod si nosmetipsos diiudicemus, non utique iudicemur, non utrique &c. 301 a 345 b

CAP. 12. V. 11. Dividens singulis prout vult. 265 b

CAP. 13. V. 1. Factus sum velut aes sonans, aut cymbalum tinniens. 145 b 403 a

CAP. 15. V. 6. Deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul &c. 471 a

9. Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari &c. 18 a

16. Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. 470 b

20. Nunc autem Christus resurrexit à mortuis primitiis dormientium &c. 338 b 470 a

36. Inspiciens, tu quod seminas non vivificatur &c. 468 b

44. Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale. 469 a

51. Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. 338 b

52. Et mortui resurgent incorrupti. 65 b

SECUNDÆ AD CORINTHIOS.

CAP. 6. V. 2. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. 373 a

9. Quasi morientes, & ecce vivimus. 284 b

10. Quasi tristes, semper autem gaudentes. ibid.

CAP. 8. V. 9. Quoniam propter vos egenus factus est. 37 b

CAP. 11. V. 25. Ter virgis casus sum, semel lapidatus sum &c. 74 a

29. Quis infirmatur, & ego non infirmor? 218 b

CAP. 12. V. 7. Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est &c. 247 b

8. Propter quod ter Dominum rogavi ut discederet à me. 249 a

9. Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infir-

mitate perficitur.

CAP. 13. V. 5. Vosmetipsos tentate. 387 a

Ibidem.

AD GALATAS.

CAP. 2. V. 20. Vivo autem iam non ego &c. 163. b. Qui dilexit me, & tradidit semetipsum &c. 189 a

AD EPHESIOS.

CAP. 2. V. 14. Ipse enim est pax. 38 b 16. Interficiens inimicitias in semetipso. 39 b

19. Ergo iam non estis hospites, & advena: sed estis cives Sanctorum &c. 473 a

CAP. 4. 4. Unū corpus, & unus spiritus. 218 a

22. Deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem &c. 163 a

24. Et induite novum hominem, qui secundum Deum &c. Ibid. b

25. Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. ibid. Quoniam sumus invicem membra. 218. b

26. Sol non occidat super iracundiam vestram. 370 a

31. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis 464 a

CAP. 5. V. 5. Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus &c. 163 a Idolorum servitus. 287 a

16. Redimite tempus, quoniam dies mali sunt. 375 a

AD PHILIPPENSES.

CAP. I. V. 29. Quia vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatur &c. 159 b

CAP. 2. V. 6. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo. 448 a

8. Humi-

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ.

317

8. Humiliavit semetipsum factus obediens &c.

252 a 395 a

9. Propter quod & Deus exaltavit illū &c. 63 a

10. Vt in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium &c.

339 b

17. Gaudeo, & cōgratulor omnibus vobis 330 a

CAP. 3 V. 8. Et arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam.

328 b

20. Inde etiam Salvatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum.

116 a

21. Qui reformabit corpus humilitatis nostræ &c.

ibid.

AD COLLOSSENSES.

CAP. 4. V. 14. Salutat vos Lucas medicus charissimus.

203 a 316 b

PRIMÆ AD THESSALONICENSES.

CAP. 4. V. 12. Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus &c. 325 a

CAP. V. 3. Tunc repentinus eis superveniet interitus.

362 b

PRIMÆ AD TIMOTHEVM.

CAP. I. V. 13. Qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus &c. 163 b

20. Quos tradidi Sathana, ut discant non blasphemare.

195 b

CAP. 2. V. 5. Unus enim Deus, unus & mediator Dei & hominum &c.

403 b

8. Volo ergo viros orare in omni loco.

277 a

CAP. 5. V. 8. Si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet &c. 15 b

CAP. 6. V. 7. Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubium quod nec &c. 475 b

9. Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem &c.

418 b

10. Radix omnium malorum est cupiditas.

155 b 402 b

17. Qui præstat nobis omnia abundè ad fruendum.

346 a

AD TITVM.

CAP. 2. V. 14. Qui dedit semetipsum pro nobis.

346 a

AD HEBRÆOS.

CAP. I. V. 3. Qui cū sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius &c. 71 a

6. Adorent eum omnes Angeli Dei.

389 a

CAP. 2. V. 17. Vnde debuit per omnia fratribus similari.

368 a

CAP. 4. V. 12. Vivus est enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio &c.

349 b

13. Omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius.

199 a

15. Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus &c. 367 b

CAP. 5. V. 7. Cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est &c.

409 a

8. Didicit ex ijs, quæ passus est, obedientiam.

23 b

CAP. 6. V. 6. Rursum crucifigentes sibi meritis filium Dei.

406 a

CAP. 7. V. 26. Talis enim decebat ut nobis esset Pontifex, sanctus &c.

453 a

CAP. 9. V. 27. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori &c.

56 b

CAP. 10. V. 3. Commemoratio peccatorum per singulos annos fit.

199 a

CAP. 11. V. 4. Et per illam defunctus adhuc loquitur.

317 b 318 a

9. Fide demoratus est in terrâ repromissionis &c.

125 a

10. Expellabat enim fundamenta habentem civitatem.

Ibid.

13. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus.

123 a

16. Ideo non confunditur Deus vocari Deus eorum. 125 a

17. Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur, & unigenitum &c. 30 b

37. Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, &c. 186 b

CAP. 12. V. 6. Flagellat autem omneui filium quem recipit. 328 b

11. Omnis autem disciplina, in presenti quidem videtur non esse gaudij &c. 160 b

EPISTOLÆ D. JACOBI.

CAP. I. 2. V. Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis. 159 b

15. Peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem. 347 b

21. In mansuetudine suscipite insitum verbum, quod potest salvare &c. 348 b

23. Quia si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur &c. 297 b

24. Consideravit enim se, & abiit, & statim oblitus est &c. Ibid.

CAP. 4. V. 4. Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi, inimica est Dei? 375 a

6. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. 153 b 154 a

7. Resistite autem Diabolo, & fugiet à vobis. 55 b

CAP. 5. V. 1. Agite nunc divites, plorate vultantes in miseris vestris. 172 b

2. Divitiae vestrae putrefactae sunt &c. 168 a

3. Aurum & argentum vestrum aruginavit. Ibid.

13. Tristatur aliquis vestrum? oret. 431 a

EPISTOLÆ D. PETRI PRIMÆ.

CAP. 2. V. 11. Charissimi, obsecro vos tamquam advenas & peregrinos abstinere &c. 475 a

21. Quia & Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum &c. 384 a

23. Qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur &c. 364 a

24. Qui peccata nostra ipse persulit in corpore suo super lignum 402 b

CAP. 4. V. 18. Et si iustus vix salvabitur, impius & peccator ubi parebunt? 58 b

CAP. 5. V. 3. Quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens &c. 344 b 379 b

EPISTOLÆ D. PETRI SECUNDÆ.

CAP. I. V. 10. Quapropter fratres magis satagite, ut per bona opera &c. 387 a

CAP. 2. V. 5. Noë iustitiæ præconem custodivit 288 a

14. Oculos habentes plenos adulteri, & inescapabilis delicti. 308 a 346 b

EPISTOLÆ D. JOANNIS PRIMÆ.

CAP. I. V. 8. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos &c. 305 b

CAP. 2. V. 15. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. 375 b

18. Novissima hora est. 189 a

APOCALYPSIS.

CAP. I. V. 5. Qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo 38. a

14. Et oculi eius tamquam flamma ignis. 303 a

18. Et habeo claves mortis, & inferni. 112 b

CAP. 3. V. 4. Et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. 18 a

11. Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. 111 a 390 b

17. Quod

LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

519

17. Quod dives sum, & locupletatus, & nullus
egeo &c. 412 a
19. Ego quos amo, arguo & castigo. 328 b
- CAP. 7. V. 3. Quoadusque signemus servos
Dei nostri in frontibus eorum. 62 b
- CAP. 12. V. 12. Sciens quod modicum tem-
pus habet. 357 a
- CAP. 14. V. 13. Opera enim illorum sequun-
tur illos. 476 a
- CAP. 16. V. 10. Et manducaverunt lin-
guas suas pro dolore. 194 b
- CAP. 19. V. 16. Rex Regum, & Dominus
dominantium. 326 b
- CAP. 20. V. 13. Et dedit mare mortuos, qui
in eo erant. 65 b
- CAP. 21. V. 16. Et Civitas in quadro posita
est. 336 a
27. Non intrabis in eam aliquod coinquatum.
240 b
- CAP. 22. V. 13. Ego sum a, & ω, primus,
& novissimus, principium & finis. 189 a

ALPHABETICVS INDEX RERVM.

Quæ in his observationibus Quadragesimalibus continentur.
Numerus paginam designat. A. Columnam primam,
B. secundam denotat.

A.

Abel

Defunctus adhuc loquitur. 317 b

Abraham

Est obedientiæ singulare exemplum. 30 a
& sequentibus. Amicus Dei fuit. 334 b

Absentia

Dei, seu gratiæ divinæ maximè deploranda est. 128 b

Abstinencia

Ad Paradisum revocavit errantem. 54 a

Achab

Venundatus fuit, ut faceret malum. 419 a

Accusator

Fæditatum nemo crudelior, quam ipse sibi
fædus homo. 473 b

Aceti

Vis tanta est, ut prægrandes dissolvat lapides. 257 a
Adam de manu mulieris accepit mortem. 241 b

Adolescens

Naimicus adhuc fatur. 318 b
Adolescentia terminatur anno ætatis trigésimo. 317 b

Adversarius

Noster propria est conscientia, lexque divina. 345 a
Adversarii nostri, nostri sunt adjutores. 37 b

Adversitas

Ad Deum nos ire compellit. 98 a 372 b

Illam Deus amicis suis immittit, quia ad æterna bona comparanda conducit. 328 a
Ferculum est pretiosum de mensâ Domini. 353. a
Non evenit sine particulari ordinatione divinâ, 332 a
Eâ humilitate & reverentiâ excipienda est, ut Sacramenta. 432 a
Adversitatis tempus, tēpus est Christi. 372 b
Illam libenter pro Christo pati, est perfectè Christum sequi. 384 a
Illam quando Deus immittit, semper aliquid dare pro animæ nostræ salute intendit. 331 a
Illam æquo animo ferendam edocuit Doctor Lazarus. 169 a & b

Æternitatis

Consideratio est perutilis. 66 b

Afflictio

Paupertas, & adversitas sunt lervi à Deo admissi, ut exigant à nobis fructus bonorum operum. 187 b
Afflicto illico succurrendum est. 455 b

Alexander

Magnus numquam ligari se permisit. 440 b
Magnopere exoptavit Resurrectionem Homeri. 461 a

Ambitio

Humana, & prælatio quam detrimento-
sa. 154 a & b
Filiorum Zebedæi stulta fuit. 153 a
Scenam desiderat & spectatores. 371 a
Eius sitis numquam extingu-
tur. 261 a
Ambitioni aditum præcludit

Do-

Dominus à mundi exordio. 155 *a* Illam docuit Christus contemnere. 161 *b* Eam vocavit Imon elementum malorum. 155 *b* Ambitiosi multa se posse præsumunt, quid sibi subeundum non attendunt. 158 *b*

Amor

Dei erga nos quam vehemens est. 262 *a* Amantium iudicia sunt caeca. 343 *a* Amici Dei sunt veluti lapides quadrati. 335 *b* Amicorum omnia sunt communia. 333 *b* Amicitiae divinae quomodo debemus respondere. 335 *a*

Angeli

Ecclesias incolunt. 80 *b* Stant in cælo, Deus verò sedet. 153 *a* Gaudent super uno peccatore poenitentiam agente. 184 *b* Fortè jaciebant lapides in milites Absalonis. 238 *b*

Anima

Pia nullâ re præterquam Deo est contenta. 126 *b* Anima damnati cum non habeat membra quomodo possit cruciari igne tartareo. 175 *b* Anima impij comburitur ardore concupiscentiae, avaritiae, & iracundiae. 364 *b* Animarum nostrarum ingens debet esse cura, ne pereant. 270 *a* Animæ vita Dei gratia. 340 *a* Animarum zelo effervuit Sancta Catharina Senensis. 179 *b* Animam etiam peccato inquinatam diligit Deus. 340 *b*

Apostoli

Ad Apostolatam electi conjugali renuntiaverunt officio. 244 *a*

Arbor

Ex Christi Sanguinis rigatione excrevit. 434 *b*

Asellus

Qui Christum portavit etiam suam repperit mercedem. 411 *a* Plures habuit Dominos. *ibid.* *b* Peccatorem repræsentat. 411 *b*

Asilus

Est muscæ genus gregibus maximè infectum. 229 *b*

Avaritia

Est idolorum servitus. 52 *b* 287 *a* Est inexplebilis. 290 *a* Infert plagam humano modo incurabilem. *ibid.* Occultum habet laqueum. 418 *b* Tyrannicum habet imperium. 419 *b* Est inflatibilis ebrietas. 423 *a* Novit unum Deum nempe aurum & divitias 51 *b* Secum habet onus pigritiae. 108 *b* Radix est omnium malorum. 155 *b* 402 *b* Avaritiae venundatus erat Iudas. 419 *b*

Avarus

Animam suam venalem habet. 423 *a* Iudam proditorem imitatur. 446 *a* Semper habet restituendi excusationem. 463 *b* Servus est Mammonæ. 288 *a* Parvipendit & contemnit monita divina. 288 *b* 289 *a* & *b*. Plagam habet in visceribus. 290 *b* Mavult hæredibus ingratum bona sua relinquere, quam in animæ propriæ utilitatem aliquid infumere. 446 *a* Adorat quidquid auro tegitur, & si mortalis, & si brutum, & si diabolus sit. 51 *b* & sequentibus. Avaro semper apparet felicius conditio aliena. 266 *b* Avaro suavissimus odor est, odor pecuniæ. 417 *a*

Auditus

Et relatus multas inimicitias & rixas generant. 25 *a*

Aurum

Viri pii spernunt, quia in eo nullam divinitatem agnoscunt. 52 *b*

B.*Baptismi*

Typus fuit piscina probatica. 106 *b* Baptismali aqua sanat Deus quodcumque peccatum. 107 *a*

Vvv*Barba*

Barba
Vulſio antiquis intolerabile fuit ludi-
brium. 442 b

Beatus
Verè eſt ille, qui Deum poſſidet. 284 b

Benedictione
Menſæ pellitur dæmonium meridianum.
268 b

Beneficia
Dei etiam minima non poſſumus obliſci.
271 b

Bona
Cœleſtia hic non dantur, ſed in futura
ſæcula reſervantur. 123 a

Bona
Temporalia mentē noſtram à Deo avocant
ignibusq; addicunt æternis. 177 b Tantū
fragmenta & fruſta, totum in cœlo reſer-
vatur. 270 b 271 a Lutea ſunt. 306 a
Si benè ſpectentur, per ea homines ad ſe-
rum moventur. 408 b In momento dum
placent, tranſeunt. 309 a

C.

Cælorum
Regnum locus eſt æternæ ſællicitatis, non
terra, ubi omnia pereunt. 123 b Non de-
ſidiâ, ſed curâ & diligentia acquirendum
eſt. 152 b 110 b 121 b 158 b Venale
eſt. Paupertate regnum, dolore gaudium,
labore requies, morte vita obtinetur. 121
b Non datur niſi ex meritis. 162 b Non
datur ſuperbis, avaris, luxuriſis. 163 a
Datur ſolū alijs & paratis. 163 b Ex-
tenditur quando in illud peccator admit-
titur. 388 a Fletu caret. 465 b Patria
noſtra eſt. 475 a Illud abſque tribula-
tione vel labore velle ingredi, ſtultum eſt.
478 a Illud nemo obtinet, niſi prius do-
loris calicem guſtet. 158 b Cœlicolæ in-
ſimum locum tenere ſatius eſt, quàm
terricolæ ſupremum 121. a

Cain
Perpetuò Abelem pertimuit. 189 b Caini
ſignum in Iuda Iſcariote eſt reſtauratum.
437 b

Caiphas.
Factus eſt velut æs ſonans, aut cymbalum
tinniens. 434 a

Calicem
Bibere major eſt dignatio, quàm cœlos
inhabitare. 160 a

Capharnaum
Interpretatur ager pœnitentiæ. 208 b
Capharnaitæ perierunt, quia tantæ apud
ipſos miraculorum factorum gratiæ non
ſunt cooperati. 208 b

Cathedra
Doctrinæ ſignificat poteſtatem. 140 a
Nulla clarior neque ad docendum aptior,
quàm ubi ore & opere docemus. 141 b
Cathedra Moysiſ ſeſſores ſuos vera coge-
bat docere. 144 b Cathedra Moysiſ una
unius Cathedræ Romanæ figura fuit 141
a 148 a Non debuit eſſe ſtabilior, quàm
Cathedra Petri. 141 a Cathedra Petri
ſemper audienda, quæ numquam eſt ever-
tenda. 144 a Unus Deus unam tantū
in terris vult Cathedram veritatis. 148 a

Centurio
Evangelicus gentilis erat. 13 a 20 b Pri-
mus fructus gentilium appellatur. *Ibidem.*
Ejus ad Chriſtum accellus explicatur. *ibid.*

Cetarium
Genus omne alio indiget piſce tanquam
Duce. 84 b Ceti venter, ſepulchri Chri-
ſti figura fuit. 85 a 87 b

Chanaam
Hæbraicè idem eſt quod latinè mercator.
93 b Chanaana mulier canem ſe effudit
& quare. 101 a

Chriſtus
Quis ſit, à patre cœleſti, matre Eccleſia,
Ioanne Baptiſtâ, Petro & Paulo indagare
opor.

oportet. 70 *b* Pro peccatis venit satisfactorius. 395 *a* Venit de cœlo multas & pretiosas merces conferens vendendas. 379 *a* In multis vitæ articulis vocatus est Iesus. 73 *b* Dignoscitur Rex, quia non sibi, sed nobis venit, nobis vixit, nobis mortuus est. 413 *a* 414 *a* Veniens in mundum maturavit nostrum moriendi tempus. 323 *a* De cœlo descendit in terram, ut salvaret, prædicaret, miracula patraret, & infirmos curaret. 100 *a* 207 *a* Cur potius Iudæis, quàm gentibus prædicavit. 100 *b* Præceptor nobis promissus est. 151 *a* Christus suâ fugâ nostram fugavit. 370 *b* Dux est cœlestis exercitus. 22 *a* Præbet nobis arma, quibus si utamur, à dæmone non superamur. 53 *b* Et sequentibus. In abstinentia ciborum magis cognoscitur Dei filius, quàm in operatione miraculorum. 41 *a* Venit non tam miracula operaturus, quàm pro nobis acerba toleraturus. 43 *b* Esurit salutem nostram. 42 *a* Missus est nobis è sinu patris, ut testetur nobis, ne & nos veniamus in locum tormentorum. 179 *a* Derelictâ Iudæorum Synagogâ Ecclesiam assumpsit sibi in sponsam. 240 *b* Licet pro omnibus venit, specialiter ad Iudæos missus est. 312 *a* Non est acceptor personarum. 163 *b* Est primus & novissimus. 189 *a* Est via ad veritatem & vitam æternam. 151 *a* 384 *b* Puerorum curam semper habuit. 415 *b* Lux est mundi, & sol iustitiæ. 316 *b* Nunquam est sine aquâ. 105 *a* Est fons patens domui David. 296 *b* Representatur per fontem Siloë. 311 *a* Dolet quod homo aquas sitiat turbidas & cænosas, ipsumque fontem vitæ relinquit. 365 *a* Potum supra fontem sedens, ut supra crucem patiens, postulavit. 252 *a* Ad modum crucis sedit supra fontem Iacob. *ibid.* *b* Quam diu apud nos degit, nunquam quievit. 253 *a* Bis

legitur sitivisse, & non bibisse. *ibid.* *b* Non sitit nisi salutem nostram. 254 *a* Sitit nos, ut nos eum sitiamus. *ibid.* Devotissimus conceptus. Sitit peccatoris conversionem & salutem. 256 *b* Seipsum mulieri manifestavit. 262 *a* Secundum divinitatem à Chananæâ nominatur filius Dei, secundum humanitatem filius David. 102 *a* Est ostium, ad quod, ut aperiatur Chananæa latravit. *ibid.* *b* Christi verbum unicum, mira dicitur alma. 103 *b* Christum panem oblatum Iudæi conculcaverunt. *ibid.* Christus transfiguratus est, ut ipse nos in filios transfigurer & formet. 116 *a* Ut ex corpore corruptibili corpus nostrum faciat incorruptibile, & ex terrestri cœleste. *ibid.* *b* Propter unum Iudam cæteris dimissis tres tantum assumpsit. 117 *a* Transfiguratur ante eos, quia etiam transfiguratur ante alios. 118 *a* conceptus pius est. Excessit per totam vitam. 119 *b* Paucis in Thabor manifestavit gloriam. 127 *b* est medicorum Princeps. 57 *b* 203 *a* Erga Nazarenos se habet tamquam expertus medicus. 204 *a* 206 *a* Pauca fecit inter Nazarenos miracula. 205 *b* 212 *a* Prævidit & prædixit Iudæorum Principes in peccato morituros. 133 *b* Multa in Capharnaum patravit miracula. 208 *a* In domo Petri curavit infirmos, ut innueret extra Ecclesiam non esse salutem. 241 *b* Malebant eum vocare filium fabri, quàm Dei. 293 *a* Voluit medicus infirmari, ut posset homo infirmus sanari. 207 *a* Non potest argui de peccato. 346 *a* Christi innocentiam protestatus est pater cœlestis. 342 *b* Illam impij Iudæi coacti sunt fateri. 343 *a* Patientiâ agnosci potuit filius Dei. 350 *b* 72 *a* Misericordiam à lapideis Iudæis tantum elongat, quantum iactus est lapidis, ut eos convertat. 351 *b* Cum Phariseis magnâ usus est clementiâ. 356 *a* In

Galilæam ambulatio, nostra est eruditio. 367 *a* In Galilæam, & non in Iudæam ambulare voluit. *Ibid.* *b* Nihil fecit recreandi animi gratiâ, nisi ad nostram utilitatem. 377 *a* Docere, miracula operari voluit secundum temporis opportunitatem. 372 *a* Verba ejus violentiora erant his, qui eum comprehendere conabantur. 301 *a* Injurias nobis illatas tanquam proprias sibi arrogat. 220 *b* Vbicumque fuerit non vereamur eum adire. 390 *b* Declaratur verus Messias. 413 *a* Quomodo miratur & irascitur. 23 *b* Et mors morbiq; omnes, ut duci milites, subijciuntur. 22 *a* Venit in mundum ut patefaciat viam ad regnum. 161 *a* Habet cum patre cœlesti potestatem donandi sedes regni cœlestis. 162 *a* Christi labia sunt velut lilia. 161 *a* In Sacramento Eucharistiæ sumptus non consumitur. 275 *b* Christi lachrymæ super Ierusalem flentis, quid protendebant. 408 *a* Corpus suum dedit imminente jam suâ Passione. 410 *b* Eisdem argenteis venditus est, quibus castissimus Ioseph. 422 *b* An habuit voluntatem à patris voluntate discrepantem? 433 *a* Nobis propinat suum Calicem, quando nostrum exquirat sanguinem. 157 *b* A sponsa botrus nuncupatur. 434 *a* Athlas mundi nostrorum globis premitur peccatorum. 434 *a* Bis mortem pertulit apprehensione in horto, re ipsâ in monte. *Ibid.* *b* Tristatur non pro se, sed pro persecutoribus. 436 *a* Habuit infirmitates, non suas, sed nostras. 206 *a* vocatur vir dolorum. *Ibid.* In omnibus membris habuit dolores acutissimos. *Ibid.* *b* Osculum Iudæ accepit, ut suum erga eum manifestaret amorem. 436 *b* Sireni similis est. *Ibid.* Amicitia illice captus est. 440 *a* In peccatis nostris captus est. *Ibid.* Ligari voluit, ut ostenderet se nos ad pœnitentiam expectare. *Ibid.* *b* In maxillâ percutitur,

sed non ulciscitur. 441 *a* & *b* Opprobriorum fuit avidissimus. *Ibid.* *b* Barbæ vulsionē, intolerabile ludibrium, passus est. 442 *b* Ingentem etiam pro nobis pertulit fatorem. *Ibid.* Multo plura passus est quam Evangelistæ scripsere. 443 *a* Christum ancilla ostiaria magis cruciavit, quam alius quispiam, qui eum colaphizavit. 444 *a* Fortissimum Samsonem amor tenuit ad columnam ligatum. 447 *a* Foras educitur ut ejus innocentia cognoscatur. *Ibid.* *b* Christi spinæ & flagella, purpura, & vulnera unicuique clamant, *Ecce homo.* *Ibid.* Maximè proponitur peccatoribus: *Ecce homo.* *Ibid.* Supra quinque acerborum verberum millia subiit in flagellatione. 449 *b* Flagellatus cum Hectore confertur. *Ibid.* Ejus potentiam stupet Præses in flagellatione. 450 *a* Christus multis fuit multoties datus, & traditus. *Ibid.* Christi verba in Cruce prolata quodammodo nostra sunt. 452 *b* In cruce duas egit personas. 455 *a* Christi largitas in cruce demonstrata est. 457 *a* & *b* Eius patientiam nullus hominum perpetravit. 351 *a* Passus est in omnibus membris, in quibus homo pati potest. 206 *a* 350 *b* Magis elegit crucifixionem, quam lapidationem. 352 *b* Magis desideravit pro nobis mori, quam quisquam vivere. 367 *a* Christi sanguis ut curet & sanet, applicari debet. 314 *b* Christi in Passione duo considerata sunt: Christi bona Passio, Iudæorum mala actio. 404 *a* Tribus tantum horis in cruce vixit. 133 *a* Ostendit se Dominum pro omnibus moriendo. 409 *b* Mortuus est, quia voluit & quando voluit. 133 *a* Christi mors regni est titulus. 414 *a* Christi mors convenientissimus modus est nostræ sanandæ miseriæ, 403 *a* Si morte naturali obiisset, hæc morte genus humanum redemisset. *Ibid.* *b* Eodem momento fuisset naturaliter mortuus, quo crudeliter est

occisus. *Ibidem*. Christi crucifixio fuit prævisa non ordinata & determinata. 404 *a*
 Non invenitur nisi in cruce. 253 *b* Cruci affixo adstantis matris dolor exprimitur. 451 *a* Christus tanto nobis debet esse charior, quanto pro nobis factus est vi-
 lior. 441 *a* Christi honores diminuti non cæde Iudæorum 190 *a* In cruce exalta-
 tus fuit vera vitis. 479 *a* Cruci affixus in plenilunio Martij, quando solet totus mundus illuminari. 466 *b* 467 *b* Mor-
 tuus est in tenebris, ut innueret se veram esse lucem. *Ibidem*. Christi crux arbor fructifera est. 459 *a* Pulcherrima ad pa-
 trem cœlestem divini Doctoris Ecclesiæ Augustini de Christo crucifixo oratio, & allocutio. *Ibid.* *a* & *b* Ejusdem apostrophe devotissima ad Christum Dominum. 460 *a* Totum illud pro uno homine operatus fuisset, quod pro omnibus fecit. 414 *a* & *b* Tribus diebus & noctibus non integris in sepulchro fuit. 88 *a* & *b*

Christi

Resurrectio divinitatem ejus manifestavit. 291 *a* Magnam mundo adfert lætitiā. 461 *a* Vocatur nutrix pauperum. 462 *a* Christus nascendi, moriendi, & resurgendi hortulani instar tempus servavit. 466 *b* & sequentib. In specie hortulani Mariæ Magdalenæ apparuit. 466 *a* Seminavit in cordibus nostris semen suæ doctrinæ; nunc expectat à nobis bonorum operum fructus. 468 *a* Vocatur primitiæ dormientium 470 *a* Ab eis non discedit, à quibus Passionis memoria non recedit. 471 *b* In specie peregrini duobus discipulis apparuit. 473 *a* Fuit in terrā velut peregrinus, cum cœli & terræ sit Dominus. 474 *a* Quinque vulnera mederi noluit, ut animæ nostræ vulneribus mederetur. 207 *b* Illa patri ostendit. *Ibid.* Servavit lateris, manuum & pedum plagas ut ad ea peccator refugium capiat. 203 *a*

Vt Thomæ incredulitatem ab eo amoveat *Ibid.* Lachrymas nostras expectat, ut suam pietatem profundat. 378 *b* Christi patientia magnæ durationis est in expectandis peccatoribus. 379 *a*

Christianus

Non est, qui extra Ecclesiam est. 241 *b* Infructuosus labruscæ est similis. 183 *b* & sequentib. Assimilatur ligno vitis sterili, & arido. 184 *a* Membrum est unius corporis Ecclesiæ. 218 *b* Hodie multa patrat peccata, ob quæ à Christo deferri meretur. 242 *b* Summopere mirandus est, quia secundum quod credit, non vivit. 347 *a* Christiani interdum in templo Iudæis pejores. 242 *b*

Cibus

Dei est homo. 42 *a* Quantum noceat. 54 *b* Nunquam sumendus absque præviâ benedictione, & oratione. 269 *b*

Glamor

Duplex est, unus oritur ex iracundiâ, alter ex habendi desiderio. 364 *a*

Cogitatio

Perversa, & voluntaria separat à Dei manu & gratiâ. 386 *a* Malæ de corde non exirent, si diabolo non pateret. 239 *b*

Comminatio

Dei hæc pettimescenda est valdè, qua minatur se ab homine velle discedere. 129 *a*

Communio

Sumere cum animo peccandi, gravissimum peccatum est. 445 *b*

Concentus

Musicus nullus est sine puerili voce. 415 *b*

Confessio

Adeo est antiqua, ut ab initio mundi post lapsum primorum parentum ceperit. 398 *b* In lege scripta, vel lege veteri populus confitebatur peccata. *Ibid.* 199 *b* Confessionis vestigiū extitit apud gentiles. 200 *b* Silētiū assimilatur inferno. 194 *b* Materiam silere propriā est māducare linguā. *Ibid.* Pen tētem

dæmon fatagit reddere mutum. 196 *b*
Confessio magnam adfert spem pœnitenti
Ibid. Sanat, iustificat, veniam donat. *Ibid.*
 Debet præcedere laudem Dei. 201 *a* & *b*
 Placat Deum, 202 *a* Pertinet ad laudem
 Dei. *Ibid.* *b* Confessionis Sacramento pec-
 catum dæmone pejus expellitur, & Deus
 in nos ingreditur. 201 *a* Ad confessionem
 debemus conferre verba, simpliciter pec-
 cata exprimentia. 198 *a* Confessione ho-
 minum redditur Dei laus illustrior. 202 *b*
 Confessionis verbum exquirat à nobis,
 Deus. 21 *a*

Confessarius

Debet instar medici se habere. 198 *a*

Conscientia

Est velut antrum multis venenatis, id est
 peccatis, repletum. 393 *a* Propria, noster
 est adversarius in via. 344 *b* Nos accusat
 ante tribunal Christi. 345 *b* Graditur no-
 biscum in viâ. *Ibid.* *a* Perpetuò torquet
 impium per continuum remorsum. 345 *b*
 Conscientiæ nostræ consulamus, ut ante
 mortem ad justificationem perveniamus.
 344 *a* Conscientiam malam non sanat præ-
 conium laudantis, nec bonam vulnerat
 opprobrium convitiantis. 234 *b*

Consilium

Captans ex seipso, planè imprudenti utitur
 consiliario. 1 *a* Captanti à Deo Deus me-
 liùs consulit, quàm dæmon. 2 *a* Captare à
 patre nostro Christo, & matre nostrâ Ec-
 clesiâ, nos omnes oportet. *Ibid.* Saluberri-
 mum à Christo: Nolite thesaurizare vobis
 in terrâ. *Ibid.* A matre Ecclesiâ est: Me-
 mento homo, quia pulvis es. *Ibidem.*

Consolationum

Nullius erit socius, qui non fuerit passio-
 num. 156 *a*

Consortium

Malorum vitandum est. 117 *a*

Constantinus

Ne unius pueri nece scœdari voluit, ut à le-
 præ curaretur. 516 *a*

Contumelia

Detrahenti cœlum claudit, taciturnitas
 aperit. 425 *b* Contumelias æquo animo
 ferre præteritæ culpæ etiam remissa iuvat
 recordatio. 425 *a* Illas æquo animo ferre
 docuit Christus. 350 *a*

Cor

Non habent peccatores. 296 *a* Cordis du-
 rities est puniri, & non converti. 293 *b*

Corruptio

Fraterna omnibus Christi fidelibus de-
 mandata est 218 *a* 221 *a* Debet fieri chari-
 tativè. 218 *b* Debet esse instar membro-
 rum obsequiosa. 219 *a* & *b* Non potest
 benè adhiberi, nisi in Deum dilectionem
 nostram ostendamus. *Ibid.* *b* Debet ex zelo
 Dei procedere. 220 *b* Debet fieri in spiritu
 lenitatis. 228 *b* Exigit à nobis, ut per do-
 mino referamus. 221 *a* Observetur, quam-
 vis delinquens non converteretur. *Ibid.* *b*
 Instituta est, ut peccator non habeat, quo
 excusetur, & corrigens mereatur. 222 *a* &
b Debet esse occulta. *Ibid.* *b* Lucrum ha-
 bet inexplicabile. 223 *a* & *b* Intelligitur
 disciplinæ nomine. 225 *a* Benevolè acci-
 pienda est ob duas urgentissimas rationes,
ibid. *a* & *b* Illam antequam incipiamus,
 prius peccata propria inspiciamus. 237 *a*
 Illam Deus proximo nostro mandat, dum
 nos vivificare desiderat. 226 *a* Illam li-
 benter suscipere non minoris est meriti,
 quam corripere. 224 *b* Illam abijicienti
 comminatur Deus triplicem mortem. 225
a Illam negligimus, quia Dei offensam non
 sentimus. 220 *b* Illam non omittamus, licet
 nihil nos profuturos sciamus. 222 *a* Illam
 negligens similis est Caino, & divite epu-
 lone deterior. 222 *b* Illam latro de cruce
 edocuit. 223 *a* & *b* Illam si peccator non
 231 *a*

astimet, pœnam peccato debitam nemine impellente incurret. 224 a Illam libenter audire nobilitat hominem. 477 a Illam Deus vult fieri per proximum nostrum, ut suam evitemus strictissimam correptionem. 226 a

Costa

Sunt murus viscerum, & maximè cordis. 396 b

Creatura

Vocatur, ego non sum. 262 b Creaturæ omnes Deo obediunt: Homine audebit non obtemperare? 26 a

Crux

Est iter, & clavis regni cœlorum. 209 a Crux, infirmitas, paupertas sunt fercula pretiosa de mensâ Domini. 353 a Clavis est Paradisi. 456 a Non tam vexavit Christum Dominum, quàm sitis. 253 b Crucis, labores, & dolores hominibus sive bonis, sive malis ubique occurrunt. 157 a

Culpâ

Propriâ unusquisque perit. 385 b

Cupiditati

Serviens, difficili servit tyranno. 268 b

Curiositas

Causa est iracundiæ. 25 b

D

Dæmon

Adamum & Iudam ad peccandum induxit. 269 a & b Abrahamo filium Deo litaturo apparuit in specie Angelicâ. 30 b Dixit Christo Domino, dic, ut lapides isti panes, & non homines fiant. 41 b Hominum salutem invidet. 42 a Voluit divinam in Iesu Salvatore filiationem ex voce explorare. 42 b Quæ vera sunt, vereque dicta sunt in dubium revocat, eaque sapissimè negat. 43 a Voluit Christo superflua tamquam ei necessaria persuadere. *ibid.* b Idem

agit cum hominibus. 44 a Voluit indagare an Christus esset laudis cupidus. *Ibid.* b Illum sanctitatis osor in locum sanctum detulit. 57 a Frustrâ mandavit Christo: Mitte de deorsum. *ibid.* b Non cogendo, sed suadendo nocet. 48 a & b Facultatem habet tollendi in altum, non præcipitandi deorsum. 49 b Regna & gloriam facit videre, non possidere. *ibid.* Non optat peccati delectationem, sed hominis perditionem. 50 a Pauper promittit regna, & non dat nisi sordida. 51 a Tamquam exactor exigit consensum nostrum 55 b Voluit Christo suam imputare perditionem. 76 a Elationis magister fulguri comparatur. 147 a In cœlo sedere ambivit, & cecidit. 153 a Mutescit in energumenis, ut signa & exagitationes insolitæ causis naturalibus adscribantur. 195 a Quæstionarius Domini nuncupatur. *Ibid.* b Lupus vocatur. 196 b Nihil potest sine facultate divinâ. 333 a Dæmonium vocatur meridianum. 269 a Dæmonis & propinquorum tentatio est: manifesta te mundo. 371 a Dæmonis immunditiam per menses, imò per annos sustinet Christianus, quam abhorret porcus. 97 a Dæmoni noli credere; nihil nisi casum suadet. 53 a Dæmoni resistendum est per nolo, & non faciam. 55 b Dæmones benè & malè vexant homines. *Ibid.* b Dæmones malis sunt tamquam ignis scæno: bonis tamquam ignis auro. *ibid.* Dæmones de absentia Iesu conqueruntur. 128 b Tantæ sunt immunditiæ, ut porci eam non ferant. 96 b Dæmoni eicere Domini est, nostrum est eicere peccata. 194 a

Damnationem

Solemus interdum acquirere, undè nobis poteramus comparare salutem. 292 a Dammati maximè cruciantur, dum temporis deperditi recordantur. 359 a Damnatorum extrema miseria est, ut nec manus proprias

proprias inveniant ad aliquid solatii sibi hauriendum. 172 *a* Damnandis concedit Deus hic aliqua beneficia, quibus scit homines malè uturos. 182 *a* & *b*

David

Lachrymis suis meruit, ut ex ejus familiâ Christus nasceretur. 394 *a*

Detractor

Silentio magis detrahens proximo quam verbo, serpenti in silentio mordenti comparatur. 230 *b* Comparatur cani, qui sine latratu dentes figit. 231 *a* Sub specie pietatis proximi famam admordet. 231 *b* Est serpente deterior & nocentior. 232 *a* Omni increpatione est dignus. 235 *b* Cum alium ledere cupit, prius lædit seipsum. *Ibid.* 236 *a* Iusto meriti materiam præbet ejusque famam celebriorem reddit. *Ibid.* *b* Similis stercus & fimum commoventi. 304 *b* Detractoris linguam S. Bernardus læcæ, quâ Domini latus confossum fuit, crudeliorem vocat 232 *a* Detractoris lingua tota die cogitat injustitiam. 233 *a* Detractori aures non præbere docuit Christus Dominus. 233 *b* Detractorem audiens vir probus, debet esse velut echo voces retorquens. *Ibid.*

Deus

An potuit vocari Dominus ante mundi creationem? 14 *a* Ab exordio mundi verum se ostendit medicum. 203 *b* Dte septimo habuit se ad modum quiescentis. 226 *b* Vocatur, *ego sum*, creatura vero, *ego non sum*. 262 *b* Novit quid unicuique conveniat sive parum sive multum. 265 *b* A superbo recedit, & ab eo humilis recedit. 17 *a* Nullum respuit locum, præter animam peccato maculatam. *Ibid.* *b* Sitit & esurit non cibum hominum, sed salutem eorum. 42 *a* & *b* 69 *a* Paratior est ad benefaciendum, quam ad puniendum. 67 *b* Vult multis, non uni tantum conferre gra-

tiam 124 *a* Viros justos tanti æstimat, ut paucorum, imo unius gratiâ immensos subeat labores. 127 *b* Non desinit nisi à quibus deseritur prius. 131 *b* Percutit non ut lædat, sed peccatorem convertat. 138 *a* Nos vocat per internas inspirationes, publicasq; conciones. *Ib. d.* Deus noster, Deus unus est. 148 *a* & *b* Multis est ad ignoscendum. 111 *b* & sequentibus. Magnam curam habet de electis. 178 *b* Plurimum nos diligit 181 *b* Pietate & misericordiâ totus noster est. 182 *a* Omnia præstiat, quæ ad hominum spectant salutem. *Ibid.* *b* Parva poscit, maxima redditurus. 215 *a* 255 *a* 410 *a* Quando offenditur, etiam offenduntur ejus creatura. 220 *a* Adeo est nostræ salutis cupidus quod dignetur ad nos venire, ut ipsi ad eum veniamus. 240 *a* Libenter cum eo versatur, qui afflictione vexatur. 247 *a* Nulli denegat opem, manumque suam, sed non omnes eam arripiunt. 250 *a* Petit à nobis, ut bene de se merendi daretur occasio. 254 *b* Petit ut det. 255 *a* Magis gloriatur de his, quæ ab homine accepit, quàm de his, quæ homini concedit. 256 *a* Dumtaxat à nobis expostulat ea, quæ habemus ad manum. 258 *a* Solus nostram satiat animam. 261 *b* Est in omni loco, specialiter in cœlo, & in templo. 276 *a* Est in omni loco orandus, & adorandus. 277 *a* Vim sibi facit dum punit. 282 *a* Non est personarum acceptor. 285 *b* Quatuor claves sibi reservavit soli. 327 *a* Verus hominis est amicus. 334 *a* Præcipuè eorum curam gerit, qui eum diligunt. 335 *b* Quarendus est in tribulationibus. 361 *a* Non vult mortem peccatoris. 362 *a* Non intendit, ut Iudæi Christum occiderent. 405 *b* A nobis aliquid petit, dum beneficium præstare querit. 411 *a* Adeo est beneficiorum memor sibi exhibitorum, quod etiam ratione & sensu careat.

carientia suam recipiant mercedem. 411 *b*
 Solet dare beneficia etiam peccaturo, & in
 peccato morituro, ne peccator detrahat
 Deo. 420 *b* Acrius oburgat & punit of-
 fendentes proximum, quàm seipsum. 424
 Unicuique hominum est velut speculum
 mirè perlucidum. 473 *a* & *b*

Dei

Clementia mirabili utitur artificio, &
 altituti. 216 *a* Dei bonitas tanta est, quod
 si agnosceret peccatores resurgentium
 monitione profecturos, adhuc illo utere-
 tur remedio. 179 *a* Dei opera in duplici
 sunt differentiâ. 250 *b* Dei dilectio erga nos
 est, quod homo in pulverem revertetur. 8. *b*

Deo

Qui inserviunt, omnem humanum timo-
 rem foras expellunt. 462 *b* Deo nihil ma-
 gis convenit, quàm nostras dimittere cul-
 pas. 395 *a* Deo adhærere bonum est. 191 *b*

Deum

Offendentes videmus, & nos ridemus. 220
b Deum invenit in se homo bonus. 361 *a*
 Deum quærat homo sanus, ut eum inveni-
 at moribundus. *ibid.* *b* Deum offendentem
 Creaturæ non parcut. 362 *a* Deum quæ-
 renti perseverantia est necessaria. 363 *b*

Diabolus

Non potest rapere de manu Dei nisi volen-
 tem. 386 *a* Dicit se torqueri, quando ho-
 minem torquere nequit. 400 *a* Quidquid
 consulit ruina est, & destructio. 1 *b* Iorda-
 nem, id est, Christianum sitit. 40 *b* Non
 tantum Christianos vellet influere in os
 suum, sed etiam Christum Dei filium. *ibid.*
 nimis stupidus est, ut Christum tentet. *ibid.*
 Nihil famescienti exhibet, nisi duos lapides
ibid. Quem possidet, ejus corpus truncum
 inanimem efficit. 192 *b* Inter omnes crea-
 turas primo Deum nominavit. 193 *a* Num-
 quam vacat à tentatione, nec nos vacemus
 ab ejus ejectione. 194 *a* A sacra Scripturâ

sanctisq; Patribus lupus denominatur. 196
a & *b* Est noster adversarius. 344 *b* Ejus su-
 perbia sæper ascendere demonstratur. 193 *b*

Dilectio

Singularis fuit viduæ sareptanæ erga Eliâ.
 212 *b* Proximi sæpius frangitur per relatū
 & auditum. 25 *a* Illa proximi vera & ger-
 mana est, quæ non solum usque ad amicos,
 verum etiam usque ad inimicos pervenit.
ibid. Dilectio inimicorum à Christo Do-
 mino nobis demandata est. 28 *a* Dilectio
 inimicorum tribus pilulis salutiferis, & de-
 auratis confertur. *ib.* Nos efficit patris cæle-
 stis filios. 29 *a* Comparatur soli. 31 *a* Ta-
 lem homini constituit Deum, qualis homo
 fuerit proximo suo. 32 *a* Adfert sanitatem
 animæ, animique jucunditatem. 36 *b* Ho-
 minem reddit de misericordiâ divinâ se-
 curum. 37 *a* Est divinæ filiationis proba-
 tio. 31 *a* Confertur cum Echo. 32 *b* in
 cruce à Christo fundata est. 31 *b* Facile in
 nobis illa struetur, si, quid in se Christus
 pertulit, consideretur 37 *b* Non est minoris
 meriti, quàm proprium, instar Abrahæ,
 Deo offerre filium. 30 *a* Illius sectatores,
 Christus Dominus pollicetur, regni cæle-
 stis futuros possessores. Dilectione inimico-
 rum Christus à centurione Dei agnoscitur
 filius. 41 *a* Diligentibus inimicum Do-
 minus Deus dat seipsum. 32 *a*

Discipuli

Christi magis delectabantur emptione, quâ
 venditione. 265 *a* Distribuerunt hordea-
 ceos panes juxta uniuscujusque necessita-
 tem. *ibid.* *b* A mulieribus in Resurrectionis
 domini die exterriti sunt, mulieribus post-
 positi 480 *a*

Dismas

In cruce Doctor effectus est. 224 *a* 452 *b*
 Imitatus est Salvatorem, socij curans sa-
 lutem, sui oblitus. *ibid.* Comparatur Divo
 Petro. 458 *a* Verus Christi in cruce latero

fuit. 453 *a* Fuit innocentiae & Christi sanctitatis publicus testis & prædicator. 453 *a* Animadvertit Christum Sacerdotem summum cruentum instar missæ patri offerre sacrificium, & in ejus memento se commendat. *Ibid.* *b* Obtulit se remanere in cruce usque ad diem judicii ad expianda sua peccata. 454 *a* Ingressus est Paradisum omnium hominum primus. *Ibid.* *b* Hujus boni latronis ad Christum affectu approximatō tam promptæ salutis causa fuit. 457 *a* Hujus fides Patriarcharum omnium major inventa est. 456 *a* Ejus ardentissima fides, & humillima confessio tam cito Paradisum meruere. *Ibid.* huic ante Patriarchas, Prophetas & Apostolos cælum promissum est. 455 *a*

Ditior

Nullus est, & fælicior quàm cui satis est, quod habet. 266 *a*

Dives

Et pauper sibi obviat in hoc mundo. 164 *a* Similis est latroni, furtum, quod apud se tenet, neganti. 167 *a* Creatus est, ut pauperem adjuvaret, pauper, ut divitem probaret. 164 *a* Quidquid habet superfluum, restat indigentibus proprium. 167 *a* Sinit potius opes suas putrescere, quàm pauperibus distribuere. 168 *a* Magnis laboribus divitias congregat, magnisque eas tormentis amittet. *Ibid.* Hic torquetur abundantia, & in futuro magnâ indigentia. 172 *b* Auro & argento involutus non potest ambulare, nec manibus aliquid dare. 174 *b* Epulonem imitatur. 179 *b* Bene sibi consulit, dum mendici curam gerit. 178 *b* Assimilatur mulieri Samaritanæ. 257 *b* Imitari debet Sanctû Iob, & Zachæum Evangelicum. 446 *b* Diviti præcipit Deus, succurrere pauperi, dum ab eo mittitur. 213 *b*

Divitie

Transfugæ sunt, distributæ manent, cu-

stoditæ fugiunt. 4 *b* Sunt velut aqua. *Ibid.* Hic relinquuntur, hominem bona & mala opera sequuntur. 188 *a* Distributæ pauperibus crescunt, asservatæ minuuntur. 272 *b* Non sunt nisi stercus & densum lutum. 328 *b* Sæpissimè à potentibus malè expenduntur. 354 *b* Divitiarum & potentiae incrementum majoris sceleris est incitamentum. 354 *b*

Doctrina

Christi doctrina est patris, & contra. 298 *b* Non est cum nostra comparanda. *Ibid.* Illam adumbravit vestis Christi inconsutilis. *Ibid.* Doctrina sana à prava discernenda velut aurum à terrâ. 139 *b* Attendenda est quæ cœli demonstrat viam, non persona, à qua procedit, malè operans. 144 *b* Bona à malo homine sæpè procedit. *Ibid.* Doctrinam Christi ludæi audiebant, sed nihil proficiebant. 296 *b*

Domus

Dei quomodo efficitur spelunca latronum 80 *a* Domus orationis fit interdum forum colloctionis. 280 *b* Domus nostra interior, cor nostrum est. 229 *b* Domus nulla est in orbe sine comploratione. 245 *a*

Donum

Dei est, quando ad divitem pauper à Deo mittitur. 260 *a*

E*Ebrietas.*

Apud Babylonios exosa est. 192 *a* Est dæmon blandus. *Ibid.* Dæmoni à SS. Patribus asseritur similis. *Ibid.*

Ecclesia

Vera, est una, 150 *b* Est una, in qua vera hostia Redemptoris immolatur. 242 *a* Est una, in qua opus bonum fructuosè peragitur. *Ibid.* Comparatur cum Arcâ Noë. 151 *a* est vinea. 181 *b* Communiter vocatur domus Petri. 240 *b* Nunquam à Christo

Christo deferitur. 241 *a* Firmatur & corroboratur operatione miraculorum. *ibid.*
b Tamquam mater nos ad bellum invitat, cum crucis vexillum elevare jubeat. 342
a Ecclesiae & domus Petri pulchra convenientia est. 241 *b*

Elephas

Licet omnibus animalibus quantitate corporis emineat, tamen à minoribus turbatur bestiolis. 230 *b*

Eleemosyna

Plurima consequitur præmia. 272 *a* Reges creat. *Ibid.* Ars est omnium artium quætuosissima. *Ibid.* Eleemosynarius credere debet se tam pauperi, quam Christo dare. *Ibid.* *b* Eleemosynario à Christo magnus promittitur thesaurus in cælo. 4 *a*

Elias

Ad viduam sareptanam missus aquam & panem ab illâ mendicavit. 212 *a* Oravit Deum pro filio viduæ defuncto. 216 *b* Illud cur magis corvus, quam alia paverit avis. 314 *a*

Ephraim

Significat augmentum. 238 *a* Multiplicavit feras ad vorandum milites Absalom vagantes per sylvam. *ibid.* *b*

Exercitus

Davidis auctus est contra Absalonem in saltu, non hominibus; sed leonibus, ursis & similibus sese ruentibus in milites Absalonis. 238 *b*

Eucharistia

Debet sumi præviâ magnâ dispositione. 275 *a* Illius præludium fuit in deserto convivium. 273 *a* Nonnulla præclara inveniuntur inter hæc convivia pararella. 273 *a* Eucharistiæ panem & Calicem à patre cælesti accepit Christus Dominus. 274 *a* Ejus distributores sunt discipuli. *i.* Sacerdotes. *ibid.* *b*

F

Familiaritas

Dei, parit reverentiam ejus. 211 *b* Familiaritas nimia hominum, parit contemptum. *Ibid.*

Febris

Nostri avaritia est. 248 *b* Febres ardentissimæ solvuntur septimo die. 226 *b* Febribus corporis nos tenemur, febres animæ nos tenemus. 248 *b*

Fides

Illa laudatur, quam charitas comitatur. 23 *a*

Fiducia

Est vana & inanis omnia committere virtuti divinæ, & Angelorum. 313 *a*

Filius

Dei in patrandis miraculis eodem utitur idiomate & verbo, quo pater cælestis in mundi creatione. 320 *a*

Fons

Iacob fuit Christo Salvatore altera crux 252 *b* Siloe divinitus datus est tempore Regis Ezechiz. 310 *b* Christum repræsentavit. 311 *a* Unus exstitit in Palestinâ, qui singulis hebdomadæ diebus fluxit dempto Sabbatho. *Ibid.* *b*

Fornicatio

Fugienda est. 396 *a*

Fortuna

Multos splendidissimè natos depressit. 16 *b* Est quasi gladiator sibi pares quærens. 331 *b* Ita rotat; ut nullo clavo retineri queat. 41 *b*

Fragilitatis

Humanæ consideratio utilis est. 308 *b*

Fuga

In bello interdum non est probro fugienti. 366 *a*

G.

Gaudium

Verum tantum in cœlo est. 284 b

Gehenna

Memoria luxuriæ extinguit ardorem. 67

a Gehennæ ignis cruciat & reservat. 176 b

Est æternus. *ibidem*.

Gentiles

Ad Christum accedunt fidem sectando, corde inhiando, charitate currendo. 12 b

Gentilium Principes libenter convertantur ad Christum. 398 b

Gloria

Inanis & vana nihil prodest. 146 a Comparatur fulguri. 147 b Est fugienda tamquam bonorum operum spoliatrix. *ibid*. Ejus concupiscentiâ Lucifer ruit de cœlo. 147 a

Gula

Hominem expulit de Paradiso regnantem 54 a Gulæ irritamenta sunt abroganda. 268 a

Græci

Se mutuo salutantes aiunt: verè surrexit Dominus. 461 a

Gratia

Dei animam satiat. 260 b Aqua viva nuncupatur. *Ibid*. a 261 b Dicitur vita æterna. 385 a Gratia divinæ debet homo allaborare. 312 b Illam sancti non uni, sed multis cupiunt conferri. 124 a Gratiarum actionem vult sibi Deus persolvere. 115 b

H.

Hæmorrhœis

Serpens totum, quem mordet, sanguine cruentat. 435 a

Hæreses

In Ecclesiâ non orientur, si, quæ Cathe-

dra Petri docet, servarentur. 43 b

Hæretici

Quanta malignati sunt in locis sanctis. 79 b

Herodes

Quatuordecim millia puerorum, propriique filij extitit necator. 416 a

Homo

Terræ filius. 8 a Ex luto formatus est. 309 b Est mundi viator. 475 b Vivit ex omni verbo, quod egreditur de ore Dei 46 a Vivit ex quacumque re, quam ad vitæ sustentationem Deus ordinavit. *ibid*. b Sine cibo viveret, si Deus vellet. *ibid*. Homo homini lupus est. 112 a Ille pascit Deum, qui præbet Deo seipsum. 42 b Debet esse mundi contemptor, qui cœli vult esse inhabitator. 125 a Ille quiescit, qui ignoscit: ille turbatur, qui vindicat. 227 b Qui in minimâ re turbatur, Phariseos imitatur. 229 a Movetur, magnoque fertur impetu, si verbulo uno, aut minimâ afficiatur injuriâ. *Ibidem*. b In collatione gratiæ debet etiam præstare, quod in se est. 312 b Quod valet, instanter tenetur perficere. 313 a De tempore nihil habet nisi nunc. 373 a Nullus vivit, qui multis non indigeat 412 a Probatur auro, sicut aurum foco. 417 a Non sanctificatur status dignitate, sed operatione operum bonorum. 421 a Minus novit misereri, quam Deus. 448 b Non est semper paratus ad Deum exorandum, qui semper est paratus ad audiendum. 372 b In pulverem revertetur. 8 a & b Homo bonus ægrè fert culpam, patienterque tolerat pœnam ei debitam. 174 a Hominis corpus ex pugillo terræ à quatuor mundi partibus collectæ, formatum est. 7 b Hominis natura ex se est horrenda. 61 a Homini nihil potest miserius accidere, quam dum cogit Deum à se recedere. 128 a & sequentibus. Homines vocantur Dei divitiæ. 223 a

Humilitas

Humilitas

De potentiâ diaboli triumphavit. 45 *b*
Regem subditum fecit. 155 *a*

Humilis

Seindignum reputat, ut fieret Dignus. 17 *b*
Imbecillitatem suam agnoscit. 23
Humiliatur divina Majestas, ut ad illam accedat humana fragilitas. 263 *b*

I.

Iacob

Patriarcha tria vidit dormiendo, & tria dixit vigilando. 277 *a* Prædixit, quæ filijs suis essent superventura. 398 *a*

Ieiunium

Cunctis virtutibus anteferri sensit diabolus. 41 *a* Ieiunium & solitudo arma contra dæmonem fortissima sunt. 53 *b* & sequentibus. Quantum prodest. 54 *b* Murus & castrum inexpugnabile est. *Ibidem*. Ieiunantes non tantum diabolus pertimescit, imò ipsum jejuniij signum perhorrescit. 41 *b*

Iesus

Est oleum effusum. 71 *b* Ab Angelo hoc salutiferum nomen indicatum est. *Ibidem* *a* Idem est quod ovis, & agni hanc ovem agnoscunt. *ibidem*. Hoc nomen pronuntiatur, filius Dei ad misericordiam excitatur. 74 *a* Iesus facit Iesum stare & sistere, ne currat ad eam quam peccator promeretur pœnam. 75 *a* Est flos Nazarenus, qui scetorem mundanæ colluvionis abolevit, odoremque vitæ infudit æternæ. 76. *b* Nazarenus vix in scripturâ nominatur, quin semper Passionis mentio subsequatur. 77 *a* Est velut lilium inter spinas. *Ibidem* *b* Iesus

vocatur à communi populo, non à Principibus. 71 *a* Fabri filius vocari voluit. 293 *a* Debet esse semper nostro in sinu, & manu. *ibidem*. Ostendit se supremum esse Dominum. 327 *b* Pro omnibus effudit Sanguinem, lachrymas pro obstinatis. 409 *b* Quando ab homine egreditur, homo miser efficitur. 428 *a* Tædio nostræ infirmitatis afficitur. *ibidem* *b*. Cœpit tunc tristari, quando cœpit incarnari. *ibidem*. Nunquam à nobis derelinquendus est. 429 *a* Dolet non mortem suam, sed nostram infirmitatem. *ibidem*. Exhorret à justâ injusti proditoris condemnatione. *ibidem* *b* Moritur suâ voluntate, non necessitate. 430 *b* Adest de suâ Passione loquentibus. 465 *a* 472 *a* & *b* Ploratu quærendus est in cordis nostri monumento. 465 *b* Non invenitur in animâ peccato subditâ. 470 *b* Ibi apparuit resuscitatus, ubi apparuerat transfiguratus. 471 *a* Iesu nominis publicator Ioseph ab Angelo constituitur. 313 *a* Iesu nominis evulgationem nobis diabolus invidet 71 *b* Iesu lachrymæ vim habent attrahendi. 409 *a* Iesu dulcedo lapides torrentis Stephano dulcoravit. 127 *a* In cruce existenti, nemo quidquam denegavit. 410 *a* Iesum vocaverunt & invocaverunt homines & Angeli. 72 *b* Iesum qui præsentem sentiunt, ultra humanas vires aliquid possunt. 73 *a* Iesum Iacob Patriarcha moriens invocavit. 74 *b* Iesum multi volunt consequi, sed non sequi. 77 *a* Iesum non debebat dæmon invocare, quem Iesus debuit castigare. 76 *a* Iesum si Iudas nominasset, sine dubio ad laqueum non properasset. 444 *b* Hoc nomen plurimum dilexit Apostolus Paulus. 74 *a* Hoc nomen appositè posuit Pilatus in cruce. *Ibid.* *b* Iesu nomi-

nomine potius, quàm Patris & Spiritus Sancti dæmones expelluntur. 193 *a* Iesu nomine in primitiva Ecclesia uti solebant exorcistæ in dæmonum ejectione. *ibidem*.

Impatientia

Hominis similitudine exprimitur insigni. 229 *b*

Impius

Putat se terere tempus, si non aliquod malum operetur. 490 *a* Est Caino, & Iudæ similis. 430 *a* Non propria sed aliena carpit & considerat vitia. 229 *b* Discit à diabolo ire per circuitum. 379 *b* Semper unicuique descensum suadet. 48 *a*

Incredulitas

Nazarenorum effecit, ut inter illos Christus non sit natus. 204 *b* Item quod inter illos miracula facere recusaverit. 205 *a* 212 *a* Peccatum Deo valdè exosum. 205 *a*

Infernus

Non est locus refrigerij, sed supplicij 178 *b* Ignis infernalis non struitur, nisi ab ipso peccatore. 283 *a*

Infideles.

Deplorandi sunt absque fidei illuminatione migrantes. 325 *a*

Infirmas

Diuturnum putat, quod citò peragitur. 337 *b* Amicis Dei interdum immittitur ne insolescant. 247 *a* Illa est benedicta, quâ præpediris nè pecces. 355 *b* Infirmitatis laqueo detinemur, nè damnemur. 248 *a* Infirmitatis curationem non debet Christianus optare, nisi volente Deo. 114 *a* Illam patienter ferendo, maximam utilitatem haurit homo. 305 *a*

Ingratitudo

Est hostis gratiæ, inimica salutis &c. 271 *b* Causa est reprobationis Iudæorum. 312 *a* Ingratus quidquid accipit, perit. 271 *b*

Inimici

sunt velut medicamentum, quibus Deus, utitur ad purgandum eos, qui bona negligunt opera. 34 *a* Inimico suo nullum supplicium quis optare potest, quod redemptor noster non pertulerit. 38 *b* Inimicos si habueris, per illos curaberis, si eos dilexeris. 33 *a*

Iniuriam

Tacendo fugere gloriosius est, quàm respondendo superare. 354 *a*

Iniustus

Pejoris est conditionis, quàm serpens. 236 *b* Omnia ei cooperantur in malum. 330 *a*

Innocentiam

Christi protestatus est Pater cœlestis. 342 *b* Eam coacti sunt & impij Iudæi facere. 343 *a*

Invidia

Oritur ex intuitu. 265 *b* 266 *a* Dæmonem instigavit ad perdendum primum hominem. 78 *a* Impulit Cain ad fratricidium. *Ibid.* Sautem ad insectandum Davidem. *Ibid.* Iudæos ad Salvatoris nostri necem. *Ibid.* Similis est Ophthalmiæ. *Ibid.* Est Anthagonista fortunatorum. *Ibid.* Neminem lædit, nisi invidum. 78 *b* Est putredo ossium, ferra animæ. Nullum majus est tormentum. *Ibid.* Ad eam sanandam magna à SS. Patribus assignantur remedia. 79 *a* Invidus parvi animi, angusti, vilisque est cordis. 78 *b* Invidio semper jucundior apparet conditio aliena. 266 *b*

Ioannes

Calicem bibit, quando cum tyrannos in olei dolium misit. 159 *a*

Jonas

In ventre ceti agnoscere potuit, quantum sibi detrimenti compararet ex inobediencia. 85 *a* Fuit figura Christi. 87 *b* Quinquies in mare collo tenus dimissus est. 86 *a* Ejus bilis.

historia Iudæis proponitur, ut sic se haberent Christum crucifigentes, sicut nautæ Ionam ejicientes. 85 b

Ioseph

Patriarcha maluit incarcerari, quàm marchari. 415 a Accusatione sibi fratrum odium vendicavit. 235 a Patientia obtinuit principatum. 235 b

Ioseph

Ab Arimathæâ nomine omnium fidelium è cruce Redemptorem nostrum recepit. 451 a

Ira

Dei non est aliud, nisi adersio ejus. 128 b
Ira Dei, quâ corrigit devium adoptanda est. 285 a

Isaac

Iubetur immolari, quia obedientia Abrahæ debebat manifestari. 331 b

Iudæi

Maluerunt ex livore Christum vocare filium fabri, quam filium Dei. 293 a Mirabantur Christi miracula, & minimè convertiebantur. *ibid.* b Audiebant Christi doctrinam, & non proficiebant. 296 b. Vocantur à Christo oves, quæ suum dilaniarunt Pastorem. 100 b Ob necem Salvatoris per orbem dispersi sunt. 190 b Assimilantur Caino. *ibid.* a Impiè egerunt, quia Christum absque divino mandato crucifixerunt. 406 Comparantur urso. 351 b Assimilantur uxori Putipharis. 399 b Christum occidere non tantùm cogitarunt, sed id crudelissimè ausi fuerunt. 400 b Tauri pingues denominantur. 401 a Epulone in inferno existente fuere crudeliores. 426 a

Inde collegerunt Christum occidendum, undè colligere debuissent esse recipiendum 400 a Iudæorum plebs Christum sequebatur, Pontifices & Pharisei eum persequabantur. 398 b Sunt dæmoni similes. 400 a

Iudas

Cur fuit electus in Apostolum. 420 b Magis delectabatur venditionibus, quàm emptionibus. 264 b Avaritiâ & obstinatione diabolus factus est. 289 b Qualis esset, probatus est marsupio. 417 a Propter marsupium factus est dæmonis mancipium. *ibid.* b Quare dictus est Iscariotes. 418 a Avaritiæ venundatus fuit. 419 b Sollicitus fuit sibi decimare marsupium. 420 a Minori pretio Christum vendidit, quàm Magdalenz unguentum æstimavit. 422 a Vxorem & proles habuit. 423 a Multa furatus est. 3 b Confitetur Pharisæis nec absolvitur. 91 b 445 a Cur mortuus est peccato, Petrus verò non. 134 b Se ipsum rapuit de manu Dei. 385 b Iesum si nominasset ad laqueum nō properasset. 444 b A Lazaro resuscitato ediscere potuit iuste esse vivendum. 426 b nisi se ipsum interfecisset, à nemine læsus fuisset. 437 b Dixit Ave, non ut Christum salutaret, sed traderet & judicaret. 438 a Phalangio similis est ore nocenti. *ibid.* b Fuit illex in capturâ Christi. 439 b Pecunia refusa sui factus est carnifex. 444 b Malo Christum tradendi desiderio accepit Corpus dominicum, nec confitens Iudæis, illud expressit peccatum. 445 b Pœnitentiam voluntariè neglexit. 224 b Iudæ superbia manifestavit Christi prodicionem. 418 b Iudæ venditio fuit præfigurata in venditione Ioseph 422 a Iudæ venditio contraponitur Mariæ Magdalenz unctioni. 421 b 424 a Iudæ durities beneficijs multis non frangitur. 439 a Quare Iudæ, Christus tradidit marsupium, cùm sciret pecunias furaturum. 417 b Illum Christus vocavit amicum. 439 a Dæmone instigante ipse met ad vindictam properavit 224 b

Iudex

Exactus futurus est Christus. 7 a & b Oves à dex-

à dextris, Hædos à sinistris constituet. 60 a
Peccatores accusabit & condemnabit, qui
eis patrem cœlestem reconciliavit. 64 b
449 a Cum creaturis pugnabit adversus
impium. 65 a Sententiam numquam re-
vocandam feret. 62 a Iudicis faciem non
poterunt sustinere impij. 60 b Iudicis pro-
nuntiata sententiâ impij cadent in infer-
num. *ibid.* A iudicis verbis veluti clavis
cruci Tartaræ perpetuo affigendi sunt
impij. 66 a Iudicis figura in iudicio tor-
quebit malos. 449 a Iudicis in reprobos
fulminata sententia erit horribilis. 68 b

Iudicium

Extremum colligitur ex examine creatu-
rarum in initio mundi habito. 56 a Mag-
nam requirit præparationem & vigilantia-
m. 58 b Extremi iudicij die, impij se ex-
cusare frustra conabuntur. 68 a Omnibus
nota erit causa salutis iustorum, & dam-
nationis malorum. 67 b Fiet omnium re-
stitutio. 65 b Tunc nullum erit gradus, &
dignitatis discrimen. 285 b Omnis homo
solus relinquetur. 59 b Peccator spoliatus
gratiâ, peccatis circumdatus à iustis viden-
dus, & deridendus exhibebitur. 60 b Pa-
rebit signum filij hominis in cœlo. 62 b
Impius adversus seipsum statuetur. 65 a
Iudicij extremi mentione Christus cona-
tur Caipham à peccatis retrahere. 57 b Iu-
dicij extremi commemoratio efficacissima
est medicina. *ibid.* Iudicium hoc non ti-
muit Caiphas. 58 a Illud impij rejciunt.
57 a Illud nocte venturum, verisimile est.
59 a

Iudicium

Temerarium prohibuit Christus Domi-
nus. 99 b Est facie fallax. *ibid.* 300 a & b
390 a Non multum nobis curandum
est. *ibidem.*

Iugum

Mandatorum Christi lectulus est. 215 a

Iustus

Si patiatur, id ei ob peccata evenire, confi-
tetur. 305 b Ascendit ad palmam, impius
descendit ad gehennam. 179 b Similis est
lapidi quadrato. 335 b Semper sibi est con-
stans, semper unus, semper idem. 149 a
Vadit secundum quod scriptum est, vel
decretum est à Deo, licet mali multa mo-
hantur illi in contrarium. 132 a & b Iusti
tota vita est accipe & redde. 410 a Iusto
omnia cooperantur in bonum. 329 b Iusti
hic vexantur, laboribus teruntur, in futu-
ro sæculo ne minimam molestiam patien-
tur. 178 b Iustis nihil honorabilius, utilius
& jucundius est, quam bibere calicem Do-
mini. 159 b

*L.**Lavium*

Lavatorium factum fuit ex speculis mu-
lierum. 389 a

Labrusca

Est vitis agrestis. 183 b Labruscæ similis,
est Christianus infructuosus. *ibidem.*

Lachryma

Christi super Ierusalem quid protende-
bant. 408 a A Christo ad unumquemque
peccatorem deducta sunt. *ibid.* Laudat
nomen Domini. 392 b Oblitterant pec-
cata commissa & scripta. 392 b Sunt pecca-
torum nostrorum spongia. *ibid.* Interdum
pondera vocis habent. 393 a Non Deo, sed
nobis profunt. 466 b Mirabiles proferunt
fructus. *ibid.* Lachrymarum pluvia cœlum
rigat. 392 a Lachrymas peccatorum sicut
Deus. 408 a Lachrymis suis Maria Mag-
dalena fratris promeruit resurrectionem.
393 b Rigando pedes Domini suum pur-
gavit amorem. *ibid.* Lachrymis suis David
meruit, ut ex ejus familia Christus na-
ceretur. 394 a

Laudes

Humanæ & diabolicæ omnino fugiendæ sunt. 45 a Homini non prolunt, imò sepius nocent. 146 b

Lazarianam

Ædiculam retinere Nazarenis fuere indignum. 204 b

Latro quare Dismas.

Lazarus

Mendicus cadentes appetijt micas, sed non mendicavit. 167 b Lazarus nuncupatur communis doctor. 168 b 180 b Clypeo patientiæ erat munitus. 169 a canibus divinis micas negantis, saniem de vulneribus fluentem non denegavit. 177 b 178 a

Lazarus

Redivivus mortuus est non ad mortem, sed ad vitam & miraculum. 330 b Suâ morte glorificavit suscitatore. 333 b Amicus Christi, & Christus amicus lazari fuit. 334. b Lazarum sepultum, & quatri-duanum voluit Salvator noster suscitare, ut divinum esse ostenderet, quod facturus esset. 336 b

Lex

Divina est nostræ voluntatis adversarius. 344 b 345 a Legis Evangelicæ tempus novissimum appellatur. 398 a

Liberalitas

Meruit toto famis tempore farinam non deficientem. 213 b

Limus

Ex quo Adam formatus est, dicitur ex contactu Dei beatus. 394 b

Lingua

Plurimorum malorum instrumentum est. 196 a

Lucas

Evangelista medicus fuit. 203 a Omnia ejus verba sunt animæ languentis medicinalia. 247 a 316 b

Lucifer

Quia cecidit, omnes, imo etiam Christum cadere concupivit. 167 b Cum suis sequacibus è cælo est ejectus. 276 a Varia habet desideria. 348 a

Luctus

Arcet peccata. 408 b Luctus & tribulationis tempore non decet splendidum præbere convivium. 267 a

Luxuria

Adè turpe peccatum est, ut aliqui demones dedignentur ad illud patrandum homines inducere. 50 a Luxuriosi Deo sunt avari, amassijs verò suis valde liberales. 258 b

M.

Mali

Bonis invidere solent. 77 b Plus dolent, quod subeant adversa, quam quod patra-verint delicta. 174 a Sunt tolerandi, quia per illos boni sunt purgandi. 421 b

Manum

Porrigere, vel alicujus manum apprehendere fuit apud antiquos signum fœderis. 241 a Manibus ligatis trahi, vinciri non levis censetur ignominia. 440 b

Maria

Dei Mater virga appellatur. 76 b Cruci adstans Iesu filij sui qualem sustinuit dolorem. 451 a Tot sustinuit martyria, quot vidit membra filij cruciari millies Martyr. *ibidem* b Quos passa non est dolores ipso nascente, pertulit illo patiente. 452 a

Maria

Magdalena, tanquam, Ecce homo, nobis proponitur. 388 b Ab Evangelistis proponitur viris ad eos pudefaciendos. 389 a Phariseo de se malè judicanti non respondit. 390 a Cur venit jam Domino decumbente. 18 b

Yyy

Non

Non expectavit finem convivij. *ibid.* Per-
nituit quando adhuc peccare potuit. 391 *a*
Ad pedes Christi cucurrit, ut de illa do-
minus pedibus triumpharet. *ibid. b.* Pecca-
trix facta est suis lachrymis Dei investiga-
trix, ligatrix, imò ut dicam superatrix.
394 *a* Prima accessit ad Christum impe-
trandi gratiâ veniam suorum peccatorum.
ibid. b Semper obmutuit etiam laceffita.
424 *b* A suâ conversione semper prudenter
se gessit. *ibid. a* Ejus unguenti effusio cau-
sa fuit Christi prodicionis. 420 *a & b* Ejus
amor foras milit timorem. 464 *a*

Matrimonium

Non repugnat vitæ sanctitati. 243 *b* Non
convenit in Ecclesiâ dignitati sacerdotali.
ibid. a

Medici

Instar se habet Deus. 249 *a* 250 *a*

Medicina

Mos est, ut aliquando similia similibus,
aliquando contraria contrarijs curet.
204 *a*

Misericordia

Divina miseratione obtinetur humanâ. 217
a Misericordiæ tempus signatur merities.
253 *a* Misericordiæ divinæ magnitudo
cohibet peccatorum pœnam ulticem. 378
b Misericordiam patris non potest mereri,
qui hic proximo non vult misereri. 170 *b*
Misericordiâ Dei, tanquam Dei insignijs
cuncta terrena signata sunt. 102 *b*

Mors

Vbique latet. 319 *a* Est velut venator vel
venatrix. 322 *b* Est velut uncinus poma-
rum. *ibid. a* Ante adventum Christi etiam
justis erat amara. 323 *a* In unico fructu re-
perta. 319 *a* Contra omnes vitæ status
valet. 317 *a* Non curat quemquam. 322 *a*
Mors Christi fuit convenientissimus mo-
dus nostræ sanandæ miseræ. 403 *a* Mors
sanctorum est pretiosa. 137 *a* Portus est si-

delibus Christianis. 325 *a* Lazari non erit
Lazaro ad mortem, sed ad vitam & mira-
culum. 330 *b* Sive iustorum, sive injusto-
rum non est deploranda. 325 *a* Peccatorum
est pessima. 133 *a & b* 137 *a* Mors spiritua-
lis animæ maximè deploranda est. 324 *b*
Mortis in horâ quibus à negotijs sæculari-
bus vacare non licet, deploranda conditio
est. 480 *b* Mortis recordatio thesaurus est.
7 *a* Hora ejus est incerta. 318 *b* 374 *a*
Quem non movet, perditissimus est, Iude-
que similis, & diabolo peior. 9 *a & b*
418 *a* Hominem ad pœnitentiam inci-
tat 11 *a* Mortis bonæ saluberrimum Divi
Augustini consilium. 137 *b* Mortis senten-
tia non est damnatio sed aeris & status
mutatio. 203 *b* Mortis sententia est velut
lapis, quo percutitur peccator. 11 *a* Eam
nemo evadere potest. 321 *a* Eam longè ab-
esse existimantibus, vix dominus impreca-
tur *ibid. b* Morte nihil debet esse suavius
post Christum passum. 323 *b* Mori non vis
in peccato? Sine eo vive. 135 *b* Moriatue
peccato qui non vult in eo mori. Mori in
peccato nihil est infælicius. 138 *b* Mortui
non sunt deplorandi, sed vivi. 324 *a* Mor-
tui arenâ levissimâ olim cooperiebantur.
339 *b* Moriendi tempus Christus suo ma-
turavit adventu. 323 *a*

Moses

Fuit primus summus Sacerdos. 140 *a*

Mulier

Chananæa fortis est, quæ Deum superasse
videtur. 93 *a* Industria, quia industriè se
gessit ad obtinendam filiæ suæ curationem.
ibid. b Mercatrix & negotiatrix fuit. *ibid.*
Audax fuit. 94 *a* Pudefacit judæos &
multos Christianos. *ibid. b*

Mulier

Vbi agit & consulit, tu cave ruinam. 138 *a*
Est velut bombardâ. 396 *b* Mulieris sus-
pectum consortium omnibus est fugien-
dum.

dum. *ibid.* Ejus familiaritas maximè est vitanda. 466 a

Mundus

Est velut cloaca. 393 b Magnum est diversorium. 475 b Locus est fletus & mœroris. 465 b Est torrens spinis plenus. 245 b Vocatur Xenodochium. 249 b Amat suos, odit alienos. 375 b Propter Deum diligendus est. Luctu & morte repletus est. 376 a Non potest odisse eos, qui de mundo sunt. *ibid.* b Est malis domus propria, bonis aliena. *ibid.* Offert pulchra, fortia & jucunda, sed piæ animæ minimè placentia. 126 b Mundi gloria instabilis est. 412 b Mundi prospera, & adversa habent suum *quasi*. 284 a Mundi bona fluxa sunt & instabilia. 308 b 376 b Benè gustantur, ijs tamen homines non satiantur. 122 b Mundi fiat homo contemptor, qui cœli futurus est inhabitator. 125 a Mundi tabernacula destruenda sunt. 126 a Mundum diligere, est Deum negligere. 375 b Mundiales homines minimum subire laborem recusant, ut sibi Christum comparent. 126 b

Murmurator

Magis sibi nocet, quam ei, quem obmurmurat. 236 a Iusto meriti materiam præbet, ejus, ut famam celebriorem reddit. *ibid.* b Murmuratori non est respondendum. 424 b Murmurat nullus si mundum sequamur, si pietati studeamus omnis detrectat. 115 b

N.

Natura

Paucis est contenta. 268 b

Nazarethus

Idem est quod Boridus. 76 b Nazareni diabolo fuere peiores. 217 a

Necessitati

Subveniendum est, non cupiditati. 268 a

Nilus

Septem ostijs exonerat se in mare. 130 a

Ninivite

Condemnabunt Iudæos in iudicio. 89 b Surgent cum saccis. 90 b Hæreticos corporis castigationes contemnentes condemnabunt. 92 b Multorum Christianorum molliem & vecordiam similiter condemnabunt. 89 b

Noë

Primò vineam plantasse testatur scriptura. 181 a

Numerus

Septenarius quieti consecratur. 226 a Remissioni & indulgentiæ consecratus est. 227 a

O.

Obedientia

Mirè extollitur. 255 b Cæci nati promptissima fuit. 315 a Obedientia perfecta nullam admittit quæstionem, nec contradictionem. 382 b Obediunt voci domini mortui & non vivi. 341 b

Occasio

Peccandi fugienda est. 94 b 369 a Non solum certa, sed etiam possibilis devitanda est. *ibidem* b

Oculi

Christi sunt tamquam flamma ignis. 303 a Ejusdem oculi sunt pulchriores vino. *ibid.* b Oculi ordinariè dant occasiones peccandi. 306 a Sunt fenestræ nostrarum mentium. *ibid.* b Sunt instrumenta amoris fascinationis. *ibid.* Sunt latrunculi deprædantes animas. 307 a Vocantur à Petro Abbate Clarevallensi inimici nostri. *ibid.* b Sunt animarum nostrarum pronubæ. *ibid.* Quorumdam pleni sunt adulteriis. 308 a Ultimò vivunt & primò moriuntur. *ibid.* Visum & fletum habent. 309 b Oculo nihil nequius creatum est. 307 a

Y y 2

Offen-

Offense

Remissio debet esse copiosa. 227 *b* Offense remissio ingens est bonum. 258 *a*

Opera

Tam bona, quam mala suas habent voces. 18 *b* & *sequentibus*. In morte prosunt. 318 *a* Ea homo post mortem secum deferet. 476 *a* Conducunt ad consecutionem æternæ gloriæ. 382 *a* Operum bonorum executione sanctificatur homo, non status dignitate. 421 *a*

Oratio

Humilis omnibus placet. 18 *b* Assidua obtinet, quod postulat. 93 *b* 1100 *b* Naufragorum tabula pronuntiatur. 104 *b* Cum Deo colloquium est. 431 *a* Tristitium & desolatorum solatium. *ibid.* Est efficax si animo afflicto & corpore humiliato exerceatur. *ibidem* *b* Afflictorum facile à Deo exauditur. *ibidem*. Gratius à Domino exauditur si penali corporis habitu fiat. 431 *a* Potest fieri omni hora. 371 *b* 372 *a* Orationis domus fit interdum domus colloquutionis & offensionis. 280 *b* Orationis fructum differt Deus, ut aliæ orantis virtutes elucescant, & ut Deus opportunè conferat. 98 *b* 337 *a* & *b* Orationi omnis locus opportunus & idoneus habetur. 277 *a* Orationi mulieris Chananæ primo non respondit medicus. 98 *b* & *sequentibus*. Orationem Deus non exaudit ad votum, ut exaudiat ad meritum. *Ibidem*. Oratione licet Deo exponere nostras necessitates, sed non licet de dilatione conqueri. 337 *a* Orationes dæmonum statuit se numquam auditurum. 96 *b* Eorum orationes semel exaudivit, ut de oratione suâ benè fidat reus. *Ibidem* *a* Oranti Deus negat minus, ut concedat majus. 337 *b* Orandi Deum semper est tempus, non semper statim petita accipiendi. 98 *b*

Osculum

Signum est charitatis. 436 *a* Signum fuit, quo filius cognosceretur. *ibid.* *b* Est spirituum communicatio. *ibidem*.

Oves

Christi debent habere supremam obedientiam credendo quidquid dixit, perficiendo quæ mandavit. 382 *b* Vocem Christi audiunt, nullamque opponunt difficultatem in ijs, quæ præcipiuntur. 383 *a* Odio habent lupum, ejusque horrescunt pellem. *ibidem* *b* Debent sequi vestigia Christi. 384 *a* Sunt in manu Dei. 385 *a*

*P.**Paradisus*

In cruce patefactus est.

457 *a**Parentes*

Multi pro prolibus solliciti dominum rogant, unicus legitur patris curam habuisse. 152 *a* Parentibus honorem & opera præstantibus novem promittuntur præmia. 237 *b* Inobedientes & protervi in hoc & in futuro sæculo sæpè puniuntur. 238 *a* Illis qui adversatur, cuncta sibi habebit adversantia. 239 *a* Eis qui rebellis fuit vivus, acervo lapidum gravari meretur mortuus. 340 *a* Parentes qui non reverentur, eos omnes creaturæ non reverentur 239 *a* Parentes corporalem mortem prolium, & non spiritualem deficientes omni increpatione digni sunt. 324 *b*

Parvuli

Sugentes ab uberibus labia amovebant ut Christum respicientes benedicerent. 416 *b* Eorum sedula cura est habenda. 415 *b*

Passio

Christi vocatur sessio 252 *b* Christi dicitur excessus. 119 *a* Est futuri judicii adumbratio. 57 *a* & *sequentibus*. Vocatur hora Christi, & hora Iudæorum.

301 *b*

301 *b* Passionis Christi memoria expellit peccatum. 37 *b* Passionis Christi meritum per bona opera sibi unusquisque applicare debet, ne in iudicio iudex super ingratum omnem suam indignationem effundat. 458 *b* Passioni Salvatoris nostri condolere videntur insensibiles creaturae, non autem peccator lapideus. *ibid.* *a* Passionem suam sitibundè desideravit. 302 *a*

Patientia

Iosaph obtinuit principatum, quod accusatione non potuit. 235 *b* Eâ vincitur totus mundus. 441 *b* Patienter hic penam subeat, qui æternam evitare desiderat. 174 *b*

Pater

Cœlestis agnoscitur bonos & malos illuminando. 31 *a* Semper est paratus nostras audire preces. 371 *b* Est piscator Angelorum & hominum. 171 *a*

Patria

Cœlestis à nobis maximè inquirenda dicitur. 209 *b* Patria hæc solum dulcis est illis, qui carnaliter & pueriliter vivere consueverunt. 210 *a* Patria cui dulcis est, delicatus est. *ibid.* Patriæ terrenæ cives, veluti fumus deficiunt. 210 *b* Patriam in terrâ Christus elegit, ut homini patriam, quam perdiderat, redonaret. 209 *b*

Paulus

Verus Israëlita filius.

74 *b*

Pauper

Christum repræsentat. 259 *b* Quid quid accipit, Christus acceptat. 166 *b* 215 *b* Est gazophylacium Christi. 166 *b* Thesaurus divitum in cœlo fideliter reponit, si ei erogentur. 4 *a* 5 *a* Est veluti scala per quam dives cœlum scan-

dit. 164 *b* Via cœli nominatur à Divo Augustino. 165 *a* Erit in finali iudicio divitum iudex, & Christi iudicis assessor. *Ibidem.* Dicitur ara, in qua dives Deo offert sua sacrificia, *ibidem b* In die iudicii erit divitis liberalis intercessor & advocatus. 180 *a* Ex superfluis divitis est alendus. 270 *a* Pauperis est orare, divitis erogare. 164 *a* Pauperi erogando farinam, triticum, oleum & quidquid largitus fueris non minuitur, sed augetur. 214 *a* Pauperi negantem annulus in digito aureus prodit divitem mentientem. 216 *a* Pauperi quidquid contuleris, tibi crescit. 4 *b* 5 *b* Pauperi da nummum ut accipias regnum. 168 *b* Pauperem Deus mittit ad divitem, non ut tam pauperis consulat necessitati, quàm divitis utilitati. 214 *b* Pauperes sunt horrea divitum. 1 *b* Sunt servi à Deo missi ut exigant à nobis fructus bonorum operum. 187 *b*

Pax

Ineunda est cum propriâ conscientia. 345 *b*

Peccator

Sæpè pigri nomine decoratur. 108 *a* Comparatur ostio in cardine. 109 *a* Tot induit formas, quot mores. 149 *a* Nisi fiat alius, non erit hæres regni cœlestis. 163 *a* Stultè existimat se parvâ penitentiâ posse à gehennâ liberari. 173 *a* Præcipue in his membris cruciabitur, quibus maximè usus est ad peccandum. 175 *a* & *b* Ad omnia inutilis est. 185 *a* Ab omni choro laudis divinæ rejicitur. *ibidem a* & *b* Est ipso nihilo inutilior. 186 *a* Vocatur telluris inutile pondus. *Ibidem.* A Deo dum derelinquitur, & impunè suas sequi libidines finitur, ingens hæc para-

est. 188 *b* Demone peior dicitur. 217 *b*
 381 *a* & *b* Graviora ipse comittens pec-
 cata, minora committentem condemnat.
 234 *b* Sibi flagellum, quo puniatur ipse ad-
 aptat. 282 *a* Ipse sibi accendit ignem infer-
 nalem, quo cruciabitur. 283 *a* Quia corde
 caret, non convertitur. 296 *a* & *b* Foetet
 Deo & Angelis. 340 *b* Arguetur ab omni
 creaturâ. 346 *b* In Christum lapides jactat,
 quando cor lapideum in peccatis gerit. 25
b Multum rotando laborat in patrandis
 peccatis. 380 *a* Non timet malum culpæ,
 sed pænæ. 401 *a* & *b* Fortem se præbet ad
 ferendum malum culpæ, imbecillis est ad
 ferendum malum pænæ. 402 *a* Venunda-
 tur in peccatis. 419 *b* Toties dat causam
 crucis & mortis Christi, quoties mortaliter
 peccat. 406 *a* Peccatori vix, cui omnia pro-
 sperè succedunt. 355 *b* Peccatori vix si non
 habeat contradicentem sibi. *ibid.* *a* & *b*

Peccatum

Originale est causa omnium nostrarum
 miserationum remota. 304 *b* Causa mortis.
 8 *b* 430 *b* Quantum displiceat Deo, ex pæ-
 nâ colligitur. 90 *a* Demone pejus ostendi-
 tur. 97 *a* 194 *a* Est sicut falx putatoria, quâ
 palmites relecantur. 129 *b* Obstat ne Deus
 misericordiam suam effundat. 130 *a* Deum
 à peccatore recedere urget. 130 *a* 131 *b* Vt
 demonium cavendum est. 192 *b* Magnus
 demon nominatur. 194 *b* Non eiicitur nisi
 in verbo & confessione. *ibid.* Quomodo
 dicatur Deo & confessorio fieri cognitum.
 199 *a* & *b* Ipsum arguet peccatorem. 346
b Simile demonstratur serpenti hæmorrhoi.
 435 *a* Peccati fraterni remissio debet esse
 copiosa. 227 *b* Peccati gravitatem agnos-
 cens, & libenter pro illo patiens indulgen-
 tiam promeretur. 434 *a* Peccati dolorem
 verum habet, qui nullo parcat labori, ut
 Deum sibi acquirat. 464 *b* Peccatum cave-
 as, ne in peccato hinc discedas. 135 *a* Pec-

catum qui eiicit, major est, quam qui da-
 monia expellit. 194 *b* Peccatum commit-
 tere, venenum est bibere. 347 *b* Peccata in
 confessione silens lethargico similis demon-
 stratur. 197 *a* Peccata aliena nobis viden-
 tur graviora, quam propria. 34 *a* Sunt fu-
 niculi quibus peccator constringitur &
 castigatur. 282 *b* 412 *a* Peccata proximi
 non possunt revelari. 304 *a* & *b* Quantam
 mereantur pænâ. 305 *b* Occiderunt
 Christum Dominum. 342 *b* Peccata con-
 tinuantes creaturæ invadent. 362 *a* Pecca-
 torum foetorem Deus ferre non potest.
 130 *a* Peccatorum remissio magni timoris
 res est in peccatis manentibus, aliorum re-
 missis. 396 *a* Peccatis nostris se ligari Sal-
 vator permisit. 440 *b* Peccatis nihil est gra-
 vius aut ponderosius. 434 *a*

Pecunia

A pecude dicta est. 286 *b* Dea vocatur. *ibid.*
 Idolum nominatur. 287 *b* Quia Salvator
 noster est venditus de loco sancto extracta
 fuit. 47 *b* Ejus servi sunt avari. 288 *a*

Peregrini

Aspectus maximè exitialis est diabolicis
 potestatibus. 474 *a* Peregrini hic omnes
 sumas. *ibid.* *b* Deo sunt curæ. 476 *a* Ipsi
 præcipuè pretium sanguinis Christi effu-
 sum est. *ibid.* *b* Illis eodem pretio empti est
 sepultura. *ibid.*

Pericula

Peccandi summopere evitare tenemur,
 368 *b*

Perseverantia

Deum quærenti est necessaria. 363 *b*

Petrus

In terrâ Angelus, in cœlo est homo. 121 *a*
 In transfiguratione nescivit quid diceret.
ibid. Noverat conficere & reficere retia,
 non construere tabernacula. 125 *b* Vnam
 guttam gustavit dulcedinis, & aliam om-
 nem fastidivit. 127 *a* Suam habet cathe-
 dram

drum, in qua sedit primus. 140 a & b Pa-
stor Ecclesiæ Dei à Christo creatus est
primus. 241 a Vxoratus ad Apostolatam
vocatus est. 243 a Christum voce negavit,
flendo confessus est. 444 a Tamquam
petra in soliditatem lachrymis rediit. *ibid.*
Petri negatio fuit Christi intolerabilis
colaphizatio. *ibidem.*

Phalangium

Aranearum genus maximè violentum.
438 b

Philippus

De alendâ turbâ interrogatur, quia ma-
iori indigebat eruditione. 265 a

Piger

Et impius difficultate minimâ desistit,
agere ad quod tenentur. 463 a Semper
habent in promptu excusationes. *ibidem.*

Piscina

Dicitur Bethsaida. 105 b Fecit insignia
curationis miracula. 106 b

Pœnitentia

Non est in crastinum differenda. 89 b 108
b 110 a 374 b Fructuosa est, dum fundatur
non in impossibilitate peccandi, at in vo-
luntate Dei famulandi. 391 a Incipienda
est à lachrymarum effusione. 394 a Debet
fieri incessanter ab eo, qui pœnas inferni
incessabiles evitare desiderat. 173 b Parva
non liberat à gehennâ. *ibid.* a Pœnitentiæ
fructus dignos faciente, & homine bene
operante, nihil gratius Deo & hominibus.
184 b Pœnitentiæ fructus conficiunt vi-
num lætificans Deum & homines. *ibidem.*
Pœnitentiæ fructu anima refrigerari dici-
tur. 174 a Pœnitentiam agere renuit Iudas
voluntariè. 224 b Pœnitendi tempus mo-
dicum dominus concessit Phariseis. 356 a
Illud etiam modicum datur peccatori, ut
resipiscat. *ibid.* b 358 a Illud in comparandis
divitijs iussum insanus. 357 a Pulcherri-
mus conceptus est. Illud tanus negligens,

in morte rarò erit illud inveniens. 362 b
Illo abutitur impius in sui æternam perdi-
tionem. 357 a Pœnitentis lachrymæ cœ-
lum rigant. 392 a

Pontifex

In ijs quæ spectant ad fidem errare non
potest. 141 a 142 a Pontificis pravitas si
qua esset, nihil ejus auctoritati obest &
doctrinæ. 141 b Pontificum continua suc-
cessio est petra, quam nec vincunt infero-
rum portæ. 144 a

Potentia

Divina Lazari resurrectione manifestata
est. 332 a

Potentia

Terrenæ incrementum sæpè est majoris
sceleris incitamentum. 354 b

Prædestinationis

Ignoratio maximæ est humilitatis occa-
sio. 387 a Prædestinati oves vocantur.
383 b

Prædicator

Et prælati non præstantes, quod prædicant
sunt veluti milliaria lapidea. 145 a Sunt
sicut canales, per quos decurrit aqua. *ibid.*
Parum hoc tempore proficiunt. *ibid.* b Sunt
tamquam æs sonans aut cymbalum tinni-
ens. *ibid.* Testantur hominibus, ne veniant
in locum tormentorum. 179 a Excitantur
ad animarum lucrum. *ibid.* b Aures verbis
replent, Deus autem gratiâ suâ. 296 a Non
optant doctrinam admirantes, sed sequen-
tes. 297 a Non quærant laudari, si non
velint damnari. *ibid.* Divinas annuntiant
leges: sed eas auditores reputant alienas.
320 a Non debent moveri auditorum
querimonijs. 349 b

Prælati

Comparantur sali & luci. 142 a

Præscientia

Dei non imponit rebus necessitatem. 134 a
Non est causa occisionis Christi. 189 b

Præsentia

Præsentia

Dei, & ejus gratiæ maximè curanda est. 128 b Si ad sit, omnia hominem contemneret, nihilque timere facit. 129 a & b 130 b Facit venenata & ferocissima animalia homines venerari, cum quibus dignatur dominus commorari. 131 a Conceptus singularis: præsentiam Dei nemo effugere potest. *ibidem*.

Proles

Circa parentes solummodo cogitant, quomodo eos sepeliant. 152 a Parant malis suis vivendi moribus sepulchrum parentibus. *ibidem*.

Prosperitas

Humana est valdè periculosa. 178 a Continua indicium est perditionis æternæ. 355 b Nulla est sine calamitate. 246 a

Providentia

Divina pavit populum murmurantem & de eâ malè loquentem. 264 a Providentiæ divinæ omnia, sive bona, sive mala adscribenda sunt. 332 a

Proximus

Ob multas rationes est diligendus. 171 a Proximi salutem procurare & facere nostrum est. 221 b

Puer

Dum nascitur plorat, ploratuque suam miseriam prophetat. 245 b Pueri in fornace Babylonicâ Dei decantavere magnalia. 415 b Puerorum est ob minima verbula concitari. 230 a

Pullus

Gentes præfiguravit. 409 b

Punitio

Divina evenire non solet, sine ejus præmonitione. 288 a

*R.**Recessus*

Dei ab homine maximè nocivus est & pe-

riculosus. 128 a & b & sequentib. Facit hominem tamquam nihil 132 a Et nihil pejus excogitari potest. 130 a

Regna

Hujus mundi exigui sunt pretij. 51 a & b

Remedium

Debet applicari, ubi homo dicitur infirmari. 310 a

Resurrectio

Sui ipsius in Christo manifestavit divinitatem. 291 a Causa est Resurrectionis nostræ. 339 a Resurrectionis spe nullâ major est consolatio. 338 a 469 b Resurrectionis & vitæ spes ex germinibus satis colligitur. 468 b Ejus memoria in afflictione mæstos solatur. 469 b Illam prædicant corpora nostra exorare, dum sepultura mandantur. 339 a

Romani

Bello sese accingentes, vexilla erigere solebant. 342 a

*S.**Saccus*

Est Symbolum paenitentiae. 91 a Conceptus bonus. Sumitur in sacris litteris pro paenitentia. 90 b Apud plurimas nationes notæ est significationis. *ibid.* Saccos, qui lites habent, ad forum contentiosum ferunt. 91 a

Sacerdos

Malus idem in Sacramento conficit, quod bonus. 274 b Sacerdotis crimen non est sacerdotij, sed mali animi. 143 b Sacerdotis quanta debeat esse puritas. 244 a Sacerdotis multi bovem in linguâ habent. 285 b Sacerdotali statui noli derogare, qui numquam docuit peccare. 1142 b 143 a

Salomon

Defunctus adhuc loquitur. 318 a

Salutis

In via non debet cunctari, qui cupit salvari. 110 b Discursus utilis.

Sancti

Viri inter gaudia aliquid habent, quod dolent. 252 b

Sanguis

Christi, ut sanet & salvet, applicari debet. 314 b

Sanguisuga

Sanguinis voluptate inescata revelli non potest, nisi inperfo cinere. 12 a

Saturitatem

Præcedit aviditas. 441 b

Scientificus

Vir confertur faci. 292 a

Servus

A servando dicitur. 15 b Pretiosus tamquam res pretiosa foveri debet. *ibid.* a Servus fidelis sit domino suo tamquam anima sua. *ibid.* b

Servi

Dei stant, servi hominum jacent. 14 b Servi Dei, & ipsi patiuntur mala, non patiuntur ad pœnam sed ad coronam. *ibid.* Servi hominum mala patiuntur inviti, qui hic libenter patitur, servus Dei efficitur *ibidem.* Servi sunt qui affectibus suis dominari nesciunt. 16 b

Sessio

Christi, adumbrat Passionem Christi. 252 a

Simon

Leprosus fuisse mundatus, si Iesum fuisse osculatus. 437 a

Sirenes

In miraculum cantasse tradit antiquitas. 439 b

Solitudo

Et jejunium arma contra dæmonem sunt fortissima. 53 b & sequentibus

Speculum

Adinventum est, ut in eo se nosceret homo, 297 a.

Specus

Trophonij apud Træzenios ingredientibus suos efficit stultos. 393 a

Spem

Figere in humano auxilio, displicet Deo. 111 b

Spiritus

Sanctus fugientium puerorum concentus magister & director fuit. 415 b

Stultus

Est qui alium odit, & injuriâ afficit. 34 b Qui in proximum sævit, urso similis esse perhibetur. 35 a

Suggestus

Nullus splendidior, & ad persuadendum efficacior est, quam ubi ore & opere docemus. 142 b

Superbia

Est Deo suspecta & odiosa. 153 b Non potest cum Deo habere consortium. *ibidem.* Illa ab homine elongari debet tamquam aliquid alienum. 156 a Superbis resistit Deus. 154 a

Synagoga

Habet doctrinæ potestatem in cathedra residentem. 140 a Ecclesiæ Romanæ figura fuit. *ibidem* & 241 b Merebatur ut Christus ab ea exiret ob Iudæorum facinora. 242 a Ejus Pontifex, in his quæ ad fidem spectabant, errare nequibat. 140 a

T.

Taciturnitas

In contumelijs Deum defensorem habet. 425 b

Templum

Regia Dei est, ipsumque cælum. 80 b Locus terribilis est. 278 a Est domus Dei. 279 a Est officina medica & portus. 281 a Est porta cæli. *ibid.* b Est sanctitatis domicilium, non mercatoris diversorium. 286 b Illud Angelorum chori inhabitant. 278 b Illud Angelorum Dominus dignatur suâ præsentia. 281 a Istud imitatur attendat, quo-

Quomodo se in eo gerat. 286 *a* Illud profanans portum refugij facit portum naufragij. 281 *b* Istud profanantes judæis multò sunt peiores. 279 *b* Tempia ædificari, eaque publico nominis sui cultui dicari, vult Deus. 277 *b* Tempia quædam sibi grata miraculis illustravit. *ibid.*

Tempus

Illud non perditur, quod Dei obsequio impenditur. 226 *b* 374 *b* Tempus breve in hac vita nobis præstat. 358 *a* 359 *a* Nihil est aliud nisi *Nunc*. 373 *a* 374 *b* Conceptus utilis est: tempus moriendi licet incertum semper est paratum. *ibid.* *a* Est valde pretiosum. 375 *a* Tempus pœnitendi: lege supra V. *pœnitentia*. Tempus Christi dicitur hora mortis. 373 *b* Tempus legis Evangelicæ novissimum appellatur. 398 *a* Eo qui abutitur, quam stultus sit simili ostenditur. 359 *a*

Terra

Filia est nihili. 8 *a* Stadium est in quo currimus, campus in quo certamus. 122 *a*

Thesaurus

Est magnus, mortis recordatio. 7 *a* Thesaurus & cor, unum obtinent locum. 4 *a* Terrenus hic acquiritur, hic relinquitur. 3 *b* Ne à furibus diripiatur, pauperibus committatur. 4 *a* A Christo eleemosynam largienti promittitur in cœlo. *ibidem*. Thesaurum suum recondit insanus in terrâ alienâ. 2 *a* Thesauri diversi aperientur in horâ mortis & die judicij. 6 *a* & *b* Thesauros in sepulchris nonnullæ nationes recondere consuevere. 7 *a* Thesaurizamus non Deo, at nobis, dum pauperibus erogamus. 5 *b* Thesaurizare in cœlo, est bona opera facere. 3 *a*

Transfigurationis

Christi gloria brevi duravit tempore. 117 *b* Transfigurationis tempore Moyses & Elias apparuerunt dicentes excessum ejus.

119 *a* Eodè tempore Moyse, Eliæ, & tribus Apostolis præsentibus, Iesus quæ passurus erat manifestavit. *ibid.* 120 *a* Ejus gloriam discipuli sustinere non potuerunt. *ibid.* *b* Bonum erat esse cum Iesu in Thabor, multò melius est esse cum eo in cœlo. *ibid.* Transfigurationis testes nescierunt quid pererent. 124 *a*

Tribulatio

Lætitia mater est. 160 *b* Est medicina non pœna, purgatio non damnatio. 186 *b* 250 *a* Unica est ad regnum semita. 478 *a* & *b* In omni reperitur domicilio. 245 *a* & *b* Magnæ æstimationis est apud Deum. 328 *b* Est donum amicitia Dei, signumque divini amoris. *ibid.* Evenit nobis de manu Dei. 329 *a* Equò est animo ferenda. 246 *b* Permittitur ne Dei obliviscamur. *ibid.* Est velut calcar quo ad Deum tendimus. 247 *a* Est signum divinæ præsentia. *ibid.* Est alium ferculum: de mensâ domini. 353 *a* Tribulationis calicem Christus bibendo nobis reddidit potabilem. 160 *b* Tribulationis tempore non opipare vivendum. 268 *a* Tribulationem patienti Deus adest, & Angelos se habet intuentes. 170 *a* Illam qui libenter & patienter perferet martyrij coronam accipiet. 329 *b* Illam Deus permittit, ut eum oratemus, & non blasphememus. 249 *b* Tribulantur iusti in hoc sæculo, & defluunt in Dei apothecas in futuro. 187 *a*

Tristitia

Vera est in gehennâ. 284 *b*

V.

Verbum

Dei non prodest, si opere non adimpleatur. 297 *b* Vocatur ab Apostolo gladius. 349 *b* Auditoribus, quasi arboribus inseritur. 348 *b* Cum infectione & vulnere mentibus

bus nostris inferitur. 349 *a* Dicitur peccatorum sanitas & vita. 20 *a* Habetur velut speculum. 297 *a* Verbum Dei purum est & justum. 24 *a* Illud vir pius retinet, non æstimat impius. 320 *b* Istud multi audientes Petro assimilantur. 321 *a* Illud audit, ei que credit, qui ex Deo est. 348 *a* Illud verè est audire, opere, quod prædicatur, perficere. 383 *a* Verba Christi magnam & mirabilem violentiam & efficaciam habent. 301 *a*

Veritatem

Lucentem, alienaque errata corripientem libenter audiunt omnes; at propria redarguentem omnes contemnunt. 351 *b*

Via

Circularis in via est, non via. 379 *b*

Vidua

Sareptanæ charitas singularis fuit erga Eliam Prophetam. 212 *b* Viduæ nullo modo noceamus. 326 *b* Earum iudex est Deus. *ibid.* Illarum lachrymæ in cælum ascendentes vociferantur. *ibid.* *b*

Vindicta

Singultus excitat & scrupulos. 35 *b* Insipientibus & indoctis videtur suavis & jucunda. 36 *a* Non est sumenda de inimicis nostris. 471 *b*

Visus

Divinus maximæ est utilitatis. 303 *b* 304 *a*

Vita

Præsens est nidus festucis & luto coagmentatus. 210 *a* Singulis septennijs in

homine videtur conquirere. 227 *a* Est militia. 310 *b* Est plena miserijs & calamitatibus. 324 *a* Comparatur partui. 360 *a* Est tempus flendi. 408 *b* Vitæ uniuscujusque testimonium ex operibus desumitur. 381 *a* Vitam beatam stulti quærunt in regione mortis. 364 *a*

Vite

Fructuosâ & frondosâ, nulla est gravior, & utilior planta. 184 *b*

Volatilia

Respicienda, & imitanda Salvator nobis proposuit. 210 *a*

Voluntas

Dei est, nos servare mandata ejus. 299 *a* & *b* Nostra divinæ in omnibus conformanda est. 433 *b* Voluntati divinæ qui adversatur, Christo Satan est, & adversarius. 81 *a* & *b*

Voluntas

Nostra potentia cæca est. 84 *a* Ea nobis data est, ut ea tantum, quæ vult Deus, & nos velimus. 83 *a* Voluntas humana torquetur, si suæ velit conformari divinam. *ibid.* *b* Voluntas propria Ionam ad tot induxit pericula. 82 *a* Luciferum noctiferum & mortiferum effecit. *ibid.* *b* Barrabam à morte liberavit, Christum ad crucem damnavit. *ibid.*

Voluptas

Sæculi semper sitit. 261 *a* Non satiat animam. 260 *b* Voluptas vera in creaturis non est quærenda. 361 *a* Voluptates & deliciæ spinæ perhibentur. 77 *a*

Ex libris B. P. B. P. B. P.

F I N I S.

Ex libris B. P. B. P. B. P.

Ad Maiorem Dei, eiusque intemerata Virginis
Matris Maria, nec non Seraphici Patris
Nostri Francisci Gloriam.

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPI IV. *Hispaniarum, Indiarum &c. Regis Catho-*
lici, & Belgarum Principis Diplomate sancitum est, ne quis R. P.
IACOBI CORENI, *Observationes in Evangelia Qua-*
dragesimalia tribus Indicibus illustratas, præter Hieronymi Nem-
pæi voluntatem intra decem abhinc annos ullo modo imprimat aut
alibi impressas in has Inferioris Germaniæ Regiones importet, venalesve ha-
beat: qui secus faxit, confiscatione Librorum, alijsque gradibus pœnis
mulctabitur, ut latius patet in litteris datis Bruxellis 18. Iunij 1652.

Signat

HAPPART.

De Lingua Balloqua

Niemajz nic na świecie god nieba frozszego
 Szukając nieznajdzie nic iadowniczego
 Nad ludzki język ktorzym żył Bóg kogo
 Dotknie tam w ten czas marne życie jego
 Marne mówię że się sąg gryzie bez winy
 Serce swoje trapi niewiedząc przyczyny
 Z kąd zła fortuna początek swój wzięła
 Na starie szypię i rozum odigła
 Smak w potrawach psuje napuy z ^{mięsa} placzem
 Złoty kolumnę przed oczyma wiepra
 Swojej obłudy i rządu bystrego
 Wdowa Bore załta takowego
 Ktorego żden czelek Wierzyć nie może
 Jmion Janego siebie my Przedwieczny Bore
 Gdy dajz ciępliwie z nieś takowe wony
 Z Zuzanna świętą będkę pomonany
 y dla niewinności godności na będkę
 A przy swojej starości iaki znowu zasiedę
 Na znak zwycięstwa Wiechy zazępię
 Wieniec laurowym skronie for przykryję

De Invidia

Ani przyjaciel ani wielkość złota
 Ani wdowa zły przygody (nota
 Przekłeta zardroże dziwnie się ^{dobrym} frańcia
 Kiedy w kogo co nad ^{dobrym} ludzi czuje
 Węże jeśli nie zię tedy przeciw ^{ludzie} szczęka
 I Wstawicznia na ^{ludzie} tawoie zle czeka
 To na nią fortel, nie nieć do siebie
 I wprytko może wytrzymać w ^{bie} porę

Eminens cum flumineas tu cernis Idas
Ne sedcas sed eas, ne pereas per eas.

Nulla est Lapis qui ambus
Vivere cupis
Propter nesciamus talis
ut loquor.

Dobry, Co in nullo defectu e legi scripti.

Dobry de Kon videri: amore sed formidine perit.

Leo gratior Amore ardens Vita post culpam
quam Securitate torpens innocentia.

Incipe ^{puer} parue visu cognoscere Matrem.

Serius aut citius rectam proceamus ad Viam.

Labitur exiguo quod partum est Tempore longo.

Vbi amici. Vbi Oes. Prover. 9.

Qui confidit ei qui confidere non debuit
semper in periculo, et est perpetuus in periculo
illius cui se credit.

Sapiens ex vitiis alterius
emendat suum.

